MECMAU'Z-ZEVÂİD VE-MENBAU'L-FEVÂİD

Cilt 2

مجمع الزوائد ومنبع الفوائد

Nûreddîn el-Heysemî

Ebu'l-Hasan Ali b. Ebî Bekir b. Süleymân b.
Ebî Bekir b. Ömer
el-Kâhirî eş-Şâfiî el-Hâfız
(735-807 H.)

İÇİNDEKİLER

TAHARET KİTABI 11
İhtiyaç Gidermek için Uzak Bir Yeri Seçmek 11
Küçük Abdest Bozmak için Uygun Yer Aramak 13
Büyük Abdest Bozulması Yasaklanan Yerler 14
Tuvalet Âdâbı 16
Helaya Girerken Yapılacak Dua 17
Hacet Giderirken Örtünmek 18
Abdest Bozarken Kıbleye Doğru Dönmek 19
Ayakta Küçük Abdest Bozmak 21
Kişinin Abdest Bozarken Elbisesini Kaldıracağı Zamana Dair 23
Abdest Bozarken Oturma Şekli 23
Helâda Konuşmanın Yasak Oluşu 24
Yellenmeye Gülmenin Hoş Karşılanmaması 24
Azaba Vesile Olması Sebebiyle İdrardan Sakınıp Korunmak 25
İstinca Yapılması Yasaklanan Maddeler 32
"Su Döküdüm" Denilmemesine Dair 35
Taşla Taharetlenme 36
Taş ve Suyla Birlikte İstinca Etmek (Taharetlenmek) 40
Suyla İstinca (Taharetlenme) 41
Suyla İlgili Rivayetler 46
İbriklerden Abdest Almak 48
Güneşte Isınmış Suyla Abdest Alınması 49
Isıtılmış Suyla Abdest Almak 50
Bakır Kaptan Abdest Almak 50
Şırayla Abdest AlmakDeniz Suyu 51
Deniz Suyu 51
Misvak Suyu Artığıyla Abdest Almak 53
Kedinin Artığıyla Abdest Almak 54
Tabaklanmış Ölmüş Hayvan Derisini Kullanmak ve Bundan İmal Edilmiş Tulumdan Abdest Almak 56
Abdest ve Gusül İçin Yeterli Su Miktarı 62
Abdest Suyunun Artığıyla Ne Yapılacağına Dair 65
Elini Kaba Sokmadan Önce Yıkamak ve Besmele Çekmek 66
Abdest Alırken Besmele Çekmek 67
Misvak 68
Abdestin Fazileti 72

Abdestli Olarak Uyumak 86
Abdest İçin Yardım Almak 87
Abdestin Farz Oluşu 88
Abdestte (Yıkamaya) Sağdan Başlamak 92
Abdestle İlgili Rivayetler 93
Kulaklara Dair 111
Hilâllemek 112
Abdesti Eksiksiz Almak 118
Tırnaklardaki Kiri Gidermek 124
Abdestten Sonra Okunacak Dualar 125
"Abdest Alırken Parmaklarını Birbirine Geçirme" Emrine Dair 128
Abdestten Sonra Koku Sürünmek 128
Başa Mesh Etmeyi Unutmak 129
Abdesti Güzel/Tam Almamak 129
Abdestli Olmaya Gayret Etmek 132
Sürekli Abdestli Olmak 133
Abdest Bozduktan Sonra Abdest Yenilemeyenlere Dair 133
Abdestten Sonra Edep Yerine Su Serpmek 134
Abdestli İken Abdestinin Bozulup Bozulmadığı Konuşunda Şüphe Eden Kimse Hakkında 134
Yellenmeden Dolayı Abdest Almak 138
Yellenen Kimsenin Bu Ayıbını Örtmek 140
Cinsel Organına Dokunmak 141
Putlara Dokunmak Sebebiyle Abdest Almak 147
Kâfire Dokunmak 147
Alacalıya Dokunmak 148
Bedeninden Kan Akan Kimse Hakkında 148
Gülmekten Dolayı Abdest Alınması 149
Hanımını Öpen ya da Dokunan Kimseye Dair 150
Basuru Olan Kimse Hakkında 152
Uyku Sebebiyle Abdest Almak 152
Ateşte Pişen Yemekleri Yedikten Sonra Abdest Almak 155
Deve Eti ve Sütünden Ötürü Abdest Almak 161
Süt İçtikten Sonra Ağzı Çalkalamak 163
Ateşte Pişmiş Yemekler(i Yemek) Sebebiyle Abdest Yenilenmemesi 163
Mestler Üzerine Mesh Etmek 178
Mestler Üzerine Meshte Süre 192
Teyemmüm 200

Teyemmüme Dair Bir Bahis 209
Şiddetli Soğuk Sebebiyle Teyemmüm Almak 210
Hastalık Sebebiyle Teyemmüm Almak 211
Duvarla Teyemmüm Almak 211
Teyemmümle Kaç Vakit Namaz Kılınacağına Dair 212
Teyemmüm Alıp Namaz Kıldıktan Sonra Suyu Bulan Kimseye Dair 212
Sargı Üzerine Mesh 213
"Su Sudan Dolayı Gerekir" Sözüne Dair 213
İhtilâm Olmak 222
Yıkanırken Gizlenmek ve Açık Alanda Yıkanmanın Yasaklanışı 226
Yıkanmanın Mekruh Olduğu Vakitler 229
Cünüplük Sebebiyle Yıkanmak 229
Bedeninin Bir Kısmını Unutup Yıkamayan Kimsenin Durumu 239
Başını Hatmi ile Yıkayan Cünüp Hakkında 239
Gusülden Sonra Abdest Almak 240
Erkeklerle Kadınların Aynı Kaptan Yıkanmaları 241
Kadının Artığıyla Abdest Almak 241
Cünüp Halde Uyumak, Yemek ve İçmek 241
Yıkanmadan Uyumaya İzin 246
Cünübün Temiz Oluşu 246
Gusülden Sonra Bir Şey Gelmesi 248
Abdestsiz Kimsenin Yüce Allah'ı Anması 248
Cünüp Kimsenin Kur'ân Okuması 250
Kur'ân'a Dokunmak 252
Hamam ve Hamam Otu 253
Hamamda Açılması Caiz Olan Yerler 261
Meni Hakkındaki Rivayetler 261
Hayız ve İstihaza Kanına Dair Rivayetler 262
Loğusa 267
Hayızlı Kadına Dokunmak ve Onunla Beraber Yatmak 268
Elbiseye Bulaşan Hayız Kanının Hükmü 271
Hayız Gören Kadının Mescide Girmesi 272
Müslüman Olan Kafirin Yıkanması 273
Yıkanması Gereken Necaset Türleri 275
Mezi 276
Erkek ve Kız Çocuğunun İdrarına Dair 277
Necâsetle Boyanmış Malzemeler 281
Yerin Temizliğinin Hükmü 282

Necâset Bulaşan Yer 283
Kedi ve Köpek Hakkında 285
Kişinin Bindiği Eşeğin Terlemesi 287
Yiyecek ve İçecek İçine Düşen Fare ve Necasetin Hükmü 287
Kafirin Artığı 289
NAMAZ KİTABI 290
Namazın Farz Oluşu 290
Çocuklara Namazın Emredilmesi 310
Namazı Terk Edenin Durumu 312
Namazın Fazileti ve Canı Muhafazası 315
Namazı Vaktinde Kılmak 335
Namazı Vaktin Evvelinde Kılmak 338
Namaz Vakitleri 338
Öğle Namazı Vakti 346
İkindi Namazı Vakti 353
Orta Namaz 358
Akşam Namazı Vakti 362
Yatsı Namazı Vakti 369
Yatsının İsmi 377
Yatsıdan Önce Uyumak ve Yatsıdan Sonra Sohbet Etmek 377
Sabah Namazı Vakti 381
Sabah Namazı Vaktine Dair Bir Başka Bölüm 385
Sabah Namazı Vaktine Dair Bir Başka Bölüm 388
Sabah Namazından Sonra Uyumak 392
Uyuyakalıp ya da Unutup Namazı Kaçırmak 393
Üzerinde Namaz Borcu Varken Başka Bir Namazı Kılmak 408
Namaz Vaktini Geçirmek 410
Ezanın Fazileti 415
Ezanın Başlangıcı 425
Ezanın Okunuş Şekli 427
Ezanın Meşruiyeti 433
Müezzinin Çağrısına İcabet Etmek ve Ezan ile Kâmet Sözlerini Tekrarlamak 434
Ezan ile Kâmet Arasında Yapılan Dua 443
Müezzinin İki Parmağını Kulaklarının İçine Sokması 444
Yolculukta Ezan 444
Bir Olayı Bildirmek İçin Ezan Okumak 450
Müezzinlere Dair 451

"İmam Kefil, Müezzin İse Emindir" 452
Körün Ezanı 454
Müezzin Ücreti 455
Ecrini Allah'tan Bekleyen Müezzin 456
Ezanı Okuyan Kâmeti de Getirir 457
Ezansız ve Kâmetsiz Namaz Kılmak 458
Kaza Namazlarında Ezan ve Tertip 458
Ezan ile Kâmet Arasındaki Süre 460
Kâmet ve Kâmet Sırasında Söylenecek Sözler 461
Namaz İçin Kâmet Getirildiğinde Yapılması Gerekenler 462
Vakit Girmeden Ezan Okumak 462
Ezan Okunduktan Sonra Mescitten Çıkmak 463
Namaz İçin Kâmet Getirildikten Sonra Başka Namaz Kılınmaz 464
Mescitler, Zikir Meclisleri ve Secdegâhların Fazileti 465
Mescit Yaptırmak 469
Mescitlerin (Katı) Pisliklerden Temizlenmesi 478
Mescitlerin İdrar Gibi Sıvı Pisliklerden Paklanması 479
Mescidi Güzel Kokuyla Tütsülemek 480
Mescitleri Genişletmek 480
Evlerde ve Bostanlarda Mescit Yeri Ayırmak 482
Mescit Yapılması Gereken Yerler 483
Kıble ile İlgili Rivayetler 484
Kıble İşareti 492
Kıbleyi Tespit için Gayret Etmek 492
Mihrapta Namaz Kılmak 493
Seher Vakti Mescidin İlk Safında Namaz Kılmak 493
Mescidin Her Yerinde Namaz Kılmak 494
Mescide Yakın Evin Fazileti 495
Yüksek Yapılı ve Tezyinatlı Mescitler Hakkında 495
Sarımsak ve Benzeri Yiyecekler Yedikten Sonra Mescide Giden Kimse Hakkında 496
Mescide Tükürmek 501
Mescit Dışına Tükürmek 507
Mescitte İken Üzerinde Bit Bulmak 507
Mescitte Kan Aldırmak (Hacamat) 509
Mescitte Abdest Almak 509
Mescitte Yeme İçme 510
Mescitte Uyumak 511

Mescitten Ayrılmamak 512
Kadınların Mescitte Toplanması 516
Mescitte Oturma Adabı 517
Mescit Mescit Dolaşmak 517
Namaz Kılmak vb. Dışında Bir Maksatla Mescide Girmek 518
Mescitte Kayıp Eşya Aramak, Şiir Okumak
ya da Alışveriş vb. Yapmak 520
Mescitlerin Kutsiyeti ve Mescitlerde Parmakları Birbirine Geçirme, Had Cezaları Uygulama, Alışveriş Yapma Gibi Yapılması Yasaklanan Davranışlar 522
Koyun Ağıllarında Namaz Kılmak 525
Kabirleri Mescit Edinmek, Kabirler Arasında ve
Kabirlere Doğru Namaz Kılmak 528
Âdetli Kadının Mescide Girmesi 532
Kâfirlerin Mescide Girmesi 532
Abdest Aldıktan Sonra Mescide Gidip Namaz Kılmak 533
Mescitlere Yaya Gitmek 534
Namaza Yürüme (Yetişme) Âdâbı 542
Mescide Girerken ve Mescitten Çıkarken Okunacak Dua 545
Kadınların Camilere Gitmeleri, Evlerinde ve
Camilerde Namaz Kılmaları 546

كِتَابُ الطَّهَارَة

TAHARET KİTABI

(بَابُ الإِبْعَادِ عِنْدَ قَضَاءِ الحَاجَة)

İhtiyaç Gidermek için Uzak Bir Yeri Seçmek

٩٩٣ - حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرٍ الرَّمَادِيُّ ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، حَدَّثَنَا نَافِعٌ يَعْنِي بْنَ عُمَرَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَذْهَبُ لِحَاجَتِهِ إِلَى الْمُغَمَّسِ . قَالَ نَافِعٌ : نَحْوَ مِيلَيْنِ عَنْ مَكَّةَ "

رواه أبو يعلى، والطبراني في الكبير والأوسط ورجاله ثقات من أهل الصحيح .

993. İbn Ömer der ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihtiyaç gidermek için Muğammes'e giderdi." Nâfi bu yerin Mekke'den yaklaşık iki mil uzaklıkta bulunduğunu belirtmiştir.

★Bunu Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravilerinden olup güvenilir kimselerdir.

٩٩٤ - حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ ، ثَنَا آدَمُ ، نَا حِبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ ، نَا سَعْدُ بْنُ طَرِيفٍ الإِسْكَافُ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أَرَادَ الْحَاجَةَ أَبْعَدَ الْمَشْيَ ، فَانْطَلَقَ ذَاتَ يَوْمٍ لِحَاجَتِهِ ، ثُمَّ تَوَضَّأَ ، وَلَبِسَ أَحَدَ خُفَّيْهِ ، فَجَاءَ طَائِرٌ أَخْضَرُ ، فَأَخَذَ الْخُفَّ الآخَرَ ، فَارْتَفَعَ بِهِ ، ثُمَّ أَلْقَاهُ ، فَخَرَجَ مِنْهُ أَسْوَدُ سَابِحٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم : هَذِهِ كَرَامَةٌ ، أَكْرَمَنِي اللَّهُ بِهَا ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم : اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ ، وَمِنْ شَرِّ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ ، وَمِنْ شَرِّ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ "

رواه الطبراني في الأوسط ،وفيه: سعد بن طريف واتهم بالوضع.

994. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihtiyaç gidermek istediği zaman uzaklaşırdı. Bir gün ihtiyaç gidermeğe çıktı. Sonra abdest alıp mestlerinden birini giydi. Derken yeşil bir kuş gelip diğer mestini kaparak havalandı ve bir süre sonra da onu (yere) attı.

Mestin içinden koca bir kara yılan çıktı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu, Allah'ın bana bahşettiği bir lütuftur"* buyurdu. Ardından şöyle dua etti: *"Allahım! Karnı üzerinde yürüyenlerin/sürüngenlerin şerrinden, iki ayağı üzerinde yürüyenlerin şerrinden ve dört ayağı üzerinde yürüyenlerin şerrinden sana sığınırım."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Sa'd b. Tarîf hadis uydurmakla itham edilmiştir.[1]

٩٩٥ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ النَّضْرِ الْقُرَشِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ , عَنْ بِلالِ بْنِ الْحَارِثِ ، قَالَ : " خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ ، فَخَرَجَ لِحَاجَتِهِ وَكَانَ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ يُبْعِدُ ، فَأَتَيْتُهُ بِإِدَاوَةٍ مِنْ مَاءٍ ، فَانْطَلَقَ ، فَسَمِعْتُ عِنْدَهُ خُصُومَةَ رِجَالٍ ، وَلَغَطًا لَمْ أَسْمَعْ مِثْلَهَا ، فَجَاءَ ، فَقَالَ : بِلالُ ، فَقُلْتُ : بِلالٌ ، قَالَ : أَمَعَكَ مَاءٌ ؟ قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : أَصَبْتَ ، فَأَخَذَهُ مِنِّي ، فَتَوَضَّأَ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، سَمِعْتُ عِنْدَكَ خُصُومَةَ رِجَالٍ وَلَغَطًا مَا سَمِعْتُ أَحَدًا مِنْ أَلْسِنَتِهِمْ ، قَالَ : اخْتَصَمَ عِنْدِي الْجِنُّ الْمُسْلِمُونَ وَالْجِنُّ الْمُشْرِكُونَ ، سَأَلُونِي أَنْ أُسْكِنَهُمْ ، فَأَسْكَنْتُ الْمُسْلِمِينَ الْجَلْسَ ، وَأَسْكَنْتُ الْمُشْرِكِينَ الْغَوْرَ ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَثِيرٍ : قُلْتُ لِكَثِيرٍ : مَا الْجَلْسُ ، وَمَا الْغَوْرُ ؟ ، قَالَ : الْجَلْسُ الْقُرَى وَالْجِبَالُ ، وَالْغَوْرُ مَا بَيْنَ الْجِبَالِ وَالْبِحَارِ ، قَالَ كَثِيرٌ : مَا رَأَيْنَا أَحَدًا أُصِيبَ بِالْجَلْسِ إِلا سَلِمَ ، وَلا أُصِيبَ أَحَدٌ بِالْغَوْرِ إِلا لَمْ يَكَدْ يَسْلَمُ"

قلت : روى ابن ماجة منه : كان إذا أراد الحاجة أبعد فقط وفيه: كثير بن عبد الله بن عمرو بن عوف وقد أجمعوا على ضعفه وقد حسن الترمذي حديثه.

995. Bilâl b. el-Hâris bildiriyor: Yolculuklarından birinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte hareket ettik. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir ara ihtiyaç gidermeye çıktı. İhtiyaç gidermeğe çıktığında, uzağa giderdi. Ben kendisine bir kap su götürünce alıp uzaklaştı. Bu sırada bazı adamların kavga ve gürültülerini işittim ki, öylesini hiç işitmemiştim. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelip *"Bilâl!"* diye seslendi. Ben de: "Ben Bilâl'ım" dedim. *"Yanında su var mı?"* diye sordu. "Var" dedim. *"İsabet ettin"* buyurup benden suyu aldı ve abdest aldı.

---

[1] Aşağıdaki hadis de bu konuda gözden kaçırılan **zevâid**dendir:
Enes'den nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ihtiyaç gidermek istediğinde uzağa giderdi. Bkz. Bezzâr, no. 238. Ebû Ya'lâ ise: "Kendisini kimsenin göremeyeceği kadar uzağa..." ilavesiyle zayıf bir senetle nakletmiştir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 35.

Ben: "Ya Resûlallah! Senin yanında bazı kimselerin kavgaları ve tartışmalarını işittim ki, onların dillerinden daha keskinini hiç işitmemiştim!" dedim. Buyurdu ki: *"Benim yanımda Müslüman cinlerle Müşrik cinler tartıştı. Benden kendilerini bir yerlere yerleştirmemi istediler. Ben de Müslüman cinleri köylere kasabalara ve dağlara yerleştirdim. Müşrik cinleri ise vadilere ve adalara yerleştirdim."*

Kesîr'e: (Metnin orijinalinde yer alan) "الجلس" ve "الغور" ne demektir?, diye sordum. "الجلس" köyler ve dağlar demektir. "الغور" ise dağların ve denizlerin arasında kalan yerlerdir" diye cevap verdi.

Kesîr demiştir ki: "Köyler ve dağlara kim düşmüşse mutlaka onun kurtulduğunu gördük. Vadilere ve adalara düşen bir kimsenin ise kurtulması neredeyse mümkün olmamıştır."

★Ben derim ki: İbn Mâce hadisin yalnız "İhtiyaç gidermek istediği zaman uzağa giderdi" kısmını rivayet etmiştir.

Senedinde yer alan Kesîr b. Abdillah b. Amr b. Avf'ın zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmiş olmalarına rağmen Tirmizî hadisini hasen olarak değerlendirmiştir.[1]

(بَابُ الارْتِيَادِ لِلْبَوْلِ)

Küçük Abdest Bozmak için Uygun Yer Aramak

٩٩٦ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ وَاصِلٍ مَوْلَى أَبِي عُيَيْنَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَبَوَّأُ لِبَوْلِهِ كَمَا يَتَبَوَّأُ لِمَنْزِلِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط، وهو من رواية يحيى بن عبيد بن دحى عن أبيه ولم أر من ذكرهما وبقية رجاله موثقون.

996. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) konaklamak için uygun yer aradığı gibi küçük abdest bozmak için de uygun yer arardı.

---

[1] Matbu nüshasında "Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1143) rivayet etmiştir" kaydı düşmüştür. Diğer yandan Tirmizî, Kesîr b. Abdillah tarikiyle nakledılen bu hadisi hasen görmezken, yine aynı şahıs tarikiyle gelen *"Müslümanlar arasında sulh mümkündür"* hadisini sahih olarak değerlendirmiştir. Bu zat hakkında Ebû Davud: "Yalancıdır", Şafiî: "Yalanın önderlerindendir" diye nitelemelerde bulunurken, İbn Hibbân da onun yalancı olduğunu belirtmiştir. Bu yüzdendir ki, bilginler: "Tirmizî'nin sahih değerlendirmesine itimat edilmez" demişlerdir. Konu hakkında *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in muhakkikinin açıklamalarına bakılabilir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadis, Yahyâ b. Ubeyd b. Ducâ'nın babasından nakline dayanmakta olup ikisinin biyografisine yer vereni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir görülmüşlerdir.

(بَابُ مَا نَهِي عَنْ التَّخَلِي فِيْهِ)

Büyük Abdest Bozulması Yasaklanan Yerler

٩٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَتَّابُ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي ابْنُ هُبَيْرَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم يَقُولُ " اتَّقُوا الْمَلَاعِنَ الثَّلَاثَ قِيلَ مَا الْمَلَاعِنُ يَا رَسُولَ اللَّه قَالَ أَنْ يَقْعُدَ أَحَدُكُمْ فِي ظِلٍّ يُسْتَظَلُّ فِيهِ أَوْ فِي طَرِيقٍ أَوْ فِي نَقْعِ مَاءٍ "

رواه أحمد، وفيه: ابن لهيعة، ورجل لم يسم .

997. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem): *"Üç melanetten sakının"* buyururken işittim. "Bu melanetler nelerdir, ya Resûlallah?" diye sorulduğunda: *"Sizden birinizin (büyük abdest bozmak için) altında gölgelenilen bir gölgeliğe veya bir yola veyahut bir su birikintisine çökmesidir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehî'a ve ismi zikredilmeyen bir ravi yer almıştır.

٩٩٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا الْمُتَوَكِّلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَوْرَةَ ، قَالَ : نا الْحَارِثُ بْنُ عَطِيَّةَ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ , قَالَ : " نَهَى رَسُولُ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم أَنْ يُبَالَ فِي الْمَاءِ الْجَارِي "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات.

998. Câbir'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) akar suya küçük abdest bozulmasını yasaklamıştır.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٩٩٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْبَغَوِيُّ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ أَبُو عَبَّادٍ ، قَالَ : نا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ مَاعِزٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّه بْنَ يَزِيدَ يُحَدِّثُ ، عَنِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم , قَالَ : " لا يُنْقَعُ بَوْلٌ فِي طَسْتٍ فِي الْبَيْتِ , فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ لا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ بَوْلٌ يُنْقَعُ ، وَلا تَبُولَنَّ فِي مُغْتَسَلِكَ"

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن.

999. Abdullah b. Yezîd bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Evde bir tas içerisinde idrar biriktirilmez. Zira melekler, içinde (bir yerde) biriktirilmiş idrar bulunan eve girmezler. Sakın yıkandığınız yere bevletmeyin."*

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٠٠٠ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا الْحَكَمُ بْنُ مَرْوَانَ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : نا فُرَاتُ بْنُ السَّائِبِ ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم أَنْ يَتَخَلَّى الرَّجُلُ تَحْتَ شَجَرَةٍ مُثْمِرَةٍ ، وَنَهَى أَنْ يَتَخَلَّى عَلَى ضَفَّةِ نَهَرٍ جَارٍ "

رواه الطبراني في الأوسط وفي الكبير الشطر الأخير، وفيه: فرات بن السائب، وهو متروك الحديث.

1000. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin bir meyve ağacı altına tuvaletini yapmasını yasakladı. Yine akar su kenarına tuvaletini yapmasını da yasakladı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve ikinci kısmını *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde yer alan Furât b. es-Sâib hadisi metrûk biridir.

١٠٠١ - ثنا مُهَلَّبُ بْنُ الْعَلاءِ ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ بَيَانٍ ، ثنا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أُسَيْدٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَ : " مَنْ آذَى الْمُسْلِمِينَ فِي طُرُقِهِمْ وَجَبَتْ عَلَيْهِ لَعْنَتُهُمْ "

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1001. Huzeyfe b. Useyd'in naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem):

"Kim Müslümanların yollarına pisle(yip onlara eziyet ed)erse, lanetlerini hak eder" buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٠٠٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حِبَّانَ بْنِ بَكْرٍ الْبَاهِلِيُّ الْبَصْرِيُّ ، بِبَغْدَادَ ، قَالَ : نا كَامِلُ بْنُ طَلْحَةَ الْجَحْدَرِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، قَالَ : قَالَ رَجُلٌ لأَبِي هُرَيْرَةَ : قَدْ أَفْتَيْتَنَا فِي كُلِّ شَيْءٍ ، يُوشِكُ أَنْ تُفْتِيَنَا فِي الْخِرَاءَةِ ! فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، يَقُولُ : " مَنْ سَلَّ سَخِيمَةً عَلَى طَرِيقٍ مِنْ طُرُقِ الْمُسْلِمِينَ ، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ "

قلت :رواه الطبراني في الأوسط – وله في الصحيح : " اتقوا اللعانين " – وفيه محمد بن عمرو الأنصاري، ضعفه يحيى بن معين، ووثقه ابن حبان، وبقية رجاله ثقات.

1002. Muhammed b. Sîrîn bildiriyor: Bir adam Ebû Hureyre'ye: "Bize her konuda fetva verdin. Neredeyse abdest bozmak hakkında bile fetva vereceksin" deyince şöyle karşılık verdi: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Kim Müslümanların geçtiği yollardan bir yola tuvaletini yaparsa, Allah'ın, meleklerinin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun."*

★Ben derim ki: Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup aynı ravinin *Sahîh*'de de "Lanetleyenlerden sakının" ifadesiyle bir hadisi geçmiştir. Rivayetin senedinde ismi geçen Muhammed b. Amr el-Ensârî'yi Yahyâ b. Maîn zayıf görürken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٠٣ – وعن أبي بكرة قال : يكره الرجل أن يبولَ في مُغْتَسله لأن الوسواس يعرض منه . رواه الطبراني في الكبير، وفيه: الصلت بن دينار، وهو ضعيف.

1003. Ebû Bekre demiştir ki: "Kişinin yıkandığı yere işemesi mekruhtur. Çünkü bundan vesvese doğar."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Salt b. Dînâr zayıftır.[2]

(بَابٌ فِيهِ وَفِي أَدَبِ الخَلاءِ)

Tuvalet Âdâbı

١٠٠٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسَ بْنِ كَامِلٍ ، قَالَ : نَا مَخْلَدُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ الصَّنْعَانِيُّ ، قَالَ : نَا رَبَاحُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ الْفَضْلِ ، عَنْ أَبِي رِشْدِينَ ، عَنْ سُرَاقَةَ بْنِ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ ، " أَنَّهُ كَانَ إِذَا جَاءَ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَ قَوْمَهُ وَعَلَّمَهُمْ ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَوْمًا ، وَهُوَ كَأَنَّهُ يَلْعَبُ : مَا بَقِيَ لِسُرَاقَةَ إِلا أَنْ يُعَلِّمَكُمْ كَيْفَ التَّغَوُّطُ ، فَقَالَ سُرَاقَةُ : إِذَا ذَهَبْتُمْ إِلَى الْغَائِطِ فَاتَّقُوا الْمَجَالِسَ عَلَى الظِّلِّ وَالطَّرِيقِ ، خُذُوا النَّبْلَ ، وَاسْتَنْشِبُوا عَلَى سُوقِكُمْ ، وَاسْتَجْمِرُوا وَأَوْتِرُوا "

---

[1] Aynı hadisi *el-Mu'cemu's-sağîr*'de de (no. 811) rivayet eden Taberânî, Muhammed b. Sîrîn'den bunu yalnız Muhammed b. Ömer el-Ensârî'nin naklettiğini belirtmiştir. Ayrıca senedinde yer alan, Taberânî'nin hocası Muhammed b. Habbân el-Bâhilî münker hadisler rivayet eder.

[2] Heysemî, Salt b. Dînâr'ın metrûk olduğunu söylemiştir. Bkz. *Mecmau'z-zevâid*, VI, 83.

رواه الطبراني في الأوسط، وإسناده حسن

1004. Surâka b. Mâlik b. Cu'şum'den nakledildiğine göre kendisi, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanından döndüğünde kavmine hadis nakleder ve (öğrendiklerini) onlara da öğretirdi. Bir gün bir adam, sanki dalga geçer gibi, "Surâka size her şeyi öğretti. Sadece nasıl tuvalet yapılacağını öğretmesi kaldı" dedi. Bunun üzerine Surâka: "Hacet yapmaya gittiğinizde, gölge ve yollara oturmaktan sakının. (Yanınıza taharetlenmek için) çakıl taşları alınız, bacaklarınız üzerine eğiliniz, taşla temizleniniz ve taşları tekli (birli, üçlü, beşli) olarak kullanınız" dedi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٠٠٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالا : نا مُسَدَّدٌ ، قَالَ : نا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ ، قَالَ : نا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، قَالَ : قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ لِعَبْدِ اللَّهِ : إِنِّي لأَحْسَبُ صَاحِبَكُمْ قَدْ عَلَّمَكُمْ كُلَّ شَيْءٍ ، حَتَّى عَلَّمَكُمْ كَيْفَ تَأْتُونَ الْخَلاءَ ؟ ، قَالَ : إِنْ كُنْتَ مُسْتَهْزِئًا ، فَقَدْ عَلَّمَنَا أَنْ لا نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ بِفُرُوجِنَا ، وَأَحْسَبُهُ قَالَ : وَلا نَسْتَنْجِيَ بِأَيْمَانِنَا ، وَلا نَسْتَنْجِيَ بِالرَّجِيعِ ، وَلا نَسْتَنْجِيَ بِالْعَظْمِ ، وَلا نَسْتَنْجِيَ بِدُونِ ثَلاثَةِ أَحْجَارٍ" رواه البزار، ورجاله موثقون.

1005. Alkame bildiriyor: Müşriklerden bir adam Abdullah (b. Mes'ûd)'a: "Sanırım arkadaşınız size her şeyi öğretti. Hatta size helaya nasıl gideceğinizi bile öğretti" dedi. O da şöyle cevap verdi: "Eğer dalga geçmiyorsan (bil ki) o bize avret mahallimizi kıbleye doğru dönmemeyi – sanırım şunu da ekledi-, sağ elimizle istinca/temizlik yapmamayı, tezekle istinca yapmamayı, kemikle istinca yapmamayı ve üçten az taşla taharetlenmemeyi öğretti."

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir.[1]

(بَابُ مَا يَقُولُ عِنْدَ الخَلاءِ)

Helaya Girerken Yapılacak Dua

١٠٠٦ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَجِيحٍ الْمَكِّيُّ ، قَالَ : نا أَبُو سِنَانٍ وَلَيْسَ بِضِرَارٍ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ وَهْبٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سِتْرُ مَا بَيْنَ أَعْيُنِ الْجِنِّ ، وَعَوْرَاتِ بَنِي آدَمَ إِذَا وَضَعُوا ثِيَابَهُمْ أَنْ يَقُولُوا : بِسْمِ اللَّهِ "

[1] Bezzâr, no. 240.

رواه الطبراني في الأوسط بإسنادين أحدهما فيه سعيد ابن مسلمة الأموي ضعفه البخاري وغيره . ووثقه ابن حبان وابن عدي،وبقية رجاله موثقون.

1006. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdem oğulları (hacet gidermek için) elbiselerini çıkardıklarında avretlerini cinlerin bakışlarından ancak «Bismillah» diyerek saklarlar"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta iki ayrı senetle rivayet etmiş olup senetlerin birinde ismi geçen Saîd b. Mesleme el-Umevî'yi Buhârî ve başkaları zayıf görürlerken İbn Hibbân ve İbn Adî güvenilir kabul etmişlerdir. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

(بَابُ التَّسَتُّرِ عِنْدَ قَضَاءِ الْحَاجَةِ)

Hacet Giderirken Örtünmek

١٠٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي جُبَيْرَةَ عَنْ يَعْلَى بْنِ سِيَابَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَأَرَادَ أَنْ يَقْضِيَ حَاجَةً فَأَمَرَ وَدِيَّتَيْنِ فَانْضَمَّتْ إِحْدَاهُمَا إِلَى الْأُخْرَى ثُمَّ أَمَرَهُمَا فَرَجَعَتَا إِلَى مَنَابِتِهِمَا "

رواه أحمد وغيره، ولكن طرقه في علامات النبوة ورجاله موثقون على خلاف في بعضهم.

1007. Ya'lâ b. Siyâbe bildiriyor: Bir yolculuğunda Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteydim. Hacet gidermek istedi. İki küçük hurma ağacına emir verdi ve ağaçlar birbirine yapıştı. Sonra yine emir verdi ve bittikleri yerlere döndüler.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve başkaları rivayet etmiş olup diğer tarikleri Peygamberlik Alametleri bölümünde gelecektir. Ravileri, bir kısmı ihtilaflı olmasına rağmen güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

---

[1] Aşağıdaki rivayet de bu konuda gözden kaçırılan **zevâid**dendir:

Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından Hadramî bildiriyor: Bir bedevî Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) karşılaştı ve kendisine abdest bozmakla ilgili soru sordu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Temizlenirken önünü ya da arkanı kıbleye doğru dönme"* buyurdu. Bedevî: "Ya Resûlallah, ya nasıl yapayım?" diye sordu. Allah Resûlü de: *"İki taşla temizlen. İçinin rahat etmesi için üçüncüsünü ekle"* buyurdu.

Bunu Ebû Ya'lâ metrûk bir ravinin yer aldığı bir senetle rivayet etmiştir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 39.

(بَابُ اسْتِقْبَالِ الْقِبْلَةِ عِنْدَ الْحَاجَةِ)

Abdest Bozarken Kıbleye Doğru Dönmek

١٠٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا رَوْحٌ وَعَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ الْكَرِيمِ بْنُ أَبِي الْمُخَارِقِ أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ مَالِكِ بْنِ عَبْدِ الْقَيْسِ أَخْبَرَهُ - وَقَالَ عَبْدُ الرَّزَّاقِ مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ - أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ قَيْسٍ مَوْلَى سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ مِنْ بَنِي سَاعِدَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ سَهْلاً أَخْبَرَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَهُ قَالَ " أَنْتَ رَسُولِي إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ قُلْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ أَرْسَلَنِي يَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السَّلَامَ وَيَأْمُرُكُمْ بِثَلَاثٍ لَا تَحْلِفُوا بِغَيْرِ اللَّهِ وَإِذَا تَخَلَّيْتُمْ فَلَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ وَلَا تَسْتَدْبِرُوهَا وَلَا تَسْتَنْجُوا بِعَظْمٍ وَلَا بِبَعْرَةٍ"

رواه أحمد، وفيه :عبد الكريم بن أبي المخارق، وهو ضعيف .

1008. Sehl b. Huneyf'in naklettiğine göre Nebi (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurmuştur: *"Sen Mekke halkına elçisin. Onlara de ki: «Resûlullah size selam söylüyor ve size şu üç şeyi emrediyor: Allah'tan başkası adına yemin etmeyin. Abdest bozarken önünüzü ya da arkanızı kıbleye doğru dönmeyin. Bir de kemik ya da tezekle temizlenmeyin»"*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdulkerîm b. Ebi'l-Muhârik zayıftır.

١٠٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَنْبَأَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" نَهَى أَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَتَيْنِ بِبَوْلٍ أَوْ غَائِطٍ"

رواه أحمد، وفيه: رجل لم يسم.

1009. Ensar'dan bir adam babasından şu sözünü nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize küçük ya da büyük abdest bozarken, iki kıbleye doğru (Kâbe ve Kudüs'e) dönmemizi yasakladı.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.

١٠١٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَافِعٍ الطَّحَّانُ ، وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ الْحَسَنِ الْخَفَّافُ الْمِصْرِيَّانِ ، قَالَا : ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، قَالَا : ثنا أَبِي فُدَيْكٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو الْعَجْلَانِيَّ ، حَدَّثَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى أَنْ يُسْتَقْبَلَ شَيْءٌ مِنَ الْقِبْلَتَيْنِ فِي الْغَائِطِ وَالْبَوْلِ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: عبد الله بن نافع، وهو ضعيف.

1010. Hz. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) büyük ya da küçük abdest yaparken iki kıbleden herhangi birine doğru dönülmesini yasaklamıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdullah b. Nâfi zayıftır.

١٠١١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو الرَّبَالِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْحَكِيمِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ سَهْلٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا ذَهَبَ أَحَدُكُمُ الْخَلاءَ ، فَلا يَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ وَلا يَسْتَدْبِرْهَا "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: محمد بن عمر الواقدي، وهو ضعيف.

1011. Sehl b. Sa'd'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz helaya gittiğinde önünü ya da arkasını kıbleye doğru dönmesin"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Ömer el-Vâkıdî zayıftır.

١٠١٢ - عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ الزُّبَيْدِيُّ قَالَ: " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبُولُ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ حَدَّثَ النَّاسَ بِذَلِكَ. "

قلت : روى له ابن ماجة ،أنه أول من سمع النبي صلى الله عليه و سلم ينهى عن ذلك وهذا يدل على النسخ .

رواه أحمد، وفيه: ابن لهيعة، وهو ضعيف.

1012. Abdullah b. el-Hâris b. Cez ez-Zübeydî demiştir ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) yönünü kıbleye doğru dönmüş, küçük abdest bozarken gördüm ve ben, bunu insanlara ilk anlatan kişiyim.

★Ben derim ki: İbn Mâce yine aynı zattan kendisinin, Hz. Peygamber'in bunu yasakladığını ilk duyan kişi olduğunu nakletmiştir. Buna göre hadis, neshe işaret etmektedir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

١٠١٣ - وَعَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ : " رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ بَعْدَ النَّهْيِ لِغَائِطٍ أَوْبَوْلٍ"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه جعفر بن الزبير وقد أجمعوا على ضعفه

1013. Ammâr b. Yâsir demiştir ki: Ben yasaktan sonra Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) büyük ya da küçük abdest bozmak için kıbleye doğru dönmüş olarak gördüm.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câfer b. ez-Zübeyr'in zayıflığı konusunda ulema görüş birliği etmiştir.

١٠١٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ حَرْبٍ الْمَوْصِلِيُّ ، قَالَ : نا الْقَاسِمُ بْنُ يَزِيدَ الْجَرْمِيُّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ طَهْمَانَ ، عَنْ حُسَيْنٍ الْمُعَلِّمِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يَسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةَ ، وَلَمْ يَسْتَدْبِرْهَا فِي الْغَائِطِ كُتِبَ لَهُ حَسَنَةٌ ، وَمُحِيَ عَنْهُ سَيِّئَةٌ "

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح، إلا شيخ الطبراني، وشيخ شيخه، وهما ثقتان.

1014. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim büyük abdest bozarken önünü ya da arkasını kıbleye doğru dönmezse, onun için bir iyilik/sevap yazılır ve ondan bir kötülük/günah silinir"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. *Sahîh*'in ravilerinden olmayan Taberânî'nin hocası ve hocasının hocası da güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الْبَوْلِ قَائِماً)

Ayakta Küçük Abdest Bozmak

١٠١٥ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نا يَحْيَى ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ عُمَرَ ، قَالَ : " مَا بُلْتُ قَائِمًا مُنْذُ أَسْلَمْتُ "

رواه البزار ورجاله ثقات.

1015. Hz. Ömer demiştir ki: Müslüman olduğumdan beri ayakta küçük abdest bozmadım.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٠١٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ الْمَدَنِيُّ ، قَالَ : نا مُصْعَبُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَبُولُ قَائِمًا " رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: إبراهيم بن حماد بن أبي حازم، ولم أر من ذكره .

1016. Sehl b. Sa'd'dan nakledildiğine göre kendisi, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ayakta bevl ederken görmüş.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbrâhîm b. Hammâd b. Ebî Hâzım'ı zikredeni görmedim.[1]

١٠١٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، قَالَ : " بَيْنَا سَعْدٌ يَبُولُ قَائِمًا ، إِذِ اتَّكَأَ فَمَاتَ ، قَتَلَتْهُ الْجِنُّ ، فَقَالُوا : نَحْنُ قَتَلْنَا سَيِّدَ الْخَزْرَجِ سَعْدَ بْنَ عُبَادَهْ رَمَيْنَاهُ بِسَهْمَيْنِ فَلَمْ نُخْطِئْ فُؤَادَهْ"

رواه الطبراني في الكبير، وابن سيرين لم يدرك سعد بن عبادة.

1017. İbn Sîrîn bildiriyor: Sa'd ayakta bevl ederken, aniden düşüp öldü. Onu cinler öldürdü ve şöyle dediler:

"Hazrec'in efendisi Sa'd b. Ubâde'yi biz öldürdük.

Ona iki ok atıp, tam kalbinden vurduk."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Fakat İbn Sîrîn, Sa'd b. Ubâde'ye yetişememiştir.

١٠١٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، " قَالَ : قَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ يَبُولُ ، ثُمَّ رَجَعَ ، فَقَالَ : " إِنِّي لأَجِدُ فِي ظَهْرِي شَيْئًا " ، فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ مَاتَ ، فَنَاحَتْهُ الْجِنُّ فَقَالُوا : نَحْنُ قَتَلْنَا سَيِّدَ الْخَزْرَجِ سَعْدَ بْنَ عُبَادَهْ رَمَيْنَاهُ بِسَهْمَيْنِ فَلَمْ يُخْطِئْ فُؤَادَهْ

رواه الطبراني في الكبير، وقتادة لم يدرك سعدا أيضا.

1018. Katâde bildiriyor: Sa'd b. Ubâde kalkıp küçük abdestini bozdu. Sonra dönüp geldiğinde "Ben sırtımda bir şey (ağrı) hissediyorum" dedi ve çok geçmeden öldü. Hemen cinler şöyle ağıt yaktılar:

"Hazrec'in efendisi Sa'd b. Ubâde'yi biz öldürdük.

Ona tek bir ok atıp, kalbinden vurduk."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Yine Katâde de Sa'd'a yetişememiştir.

---

1 İbn Huzeyme, *Sahîh*'inde bunu (no. 62) başka bir tarikle zikretmiştir.

Aşağıdaki rivayet de bu konuda gözden kaçırılan **zevâid**dendir:

Hadramî'den nakledildiğinde göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kişinin sağ eliyle istinca yapmasını yasaklamıştır.

Hadisi Ebû Ya'lâ metrûk bir ravinin yer aldığı bir senetle rivayet etmiştir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 40.

(بَابُ مَتَى يَرْفَعُ ثَوْبَهُ عِنْدَ قَضَاءِ الْحَاجَةِ)

Kişinin Abdest Bozarken Elbisesini Kaldıracağı Zamana Dair

١٠١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : نَا الْحُسَيْنُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْعِجْلِيُّ ، قَالَ : نَا شَرِيكٌ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُقَيْلٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ الْحَاجَةَ لَمْ يَرْفَعْ ثَوْبَهُ حَتَّى يَدْنُوَ مِنَ الأَرْضِ "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: الحسين بن عبيد الله العجلي، قيل فيه : كان يضع الحديث.

1019. Câbir'den nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest bozmak istediği zaman, yere iyice yaklaşıncaya kadar elbisesini kaldırmazdı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hüseyin b. Ubeydillah el-Iclî hakkında "Hadis uydurdu" denilmiştir.

(بَابُ كَيْفَ الْجُلُوسِ لِلحَاجَةِ)

Abdest Bozarken Oturma Şekli

١٠٢٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا زَمْعَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، زَعَمَ أَنَّ رَجُلا ، حَدَّثَهُ مِنْ بَنِي مُدْلِجٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي ، يَقُولُ : " جَاءَ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشُمٍ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَذَا وَكَذَا ، فَقَالَ رَجُلٌ كَالْمُسْتَهْزِئِ : أَمَا عَلَّمَكُمْ كَيْفَ تَخْرُونَ ؟ قَالَ : بَلَى ، وَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ ، أَمَرَنَا أَنْ نَتَوَكَّلَ عَلَى الْيُسْرَى ، وَأَنْ نَنْصِبَ الْيُمْنَى"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: رجل لم يسم

1020. Mudlic oğullarından bir adam, babasından şu sözünü nakletmiştir: Surâka b. Mâlik b. Cu'şum, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanından geldi ve "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şunu şunu öğretti" dedi. Bir adam alaylı bir edayla "Nasıl abdest bozacağımızı öğretmedi mi?" diye sordu. O da: "Bilakis onu da öğretti. Kendisini hakikatle gönderene yemin ederim ki, bize (abdest bozarken) sol ayağımıza dayanıp, sağ ayağımızı dikmemizi öğretti.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'de* rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır.

(بَابُ النَهْيِ عَنْ الكَلَامِ عَلى الخَلاءِ)

Helâda Konuşmanın Yasak Oluşu

١٠٢١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ الْمُقْرِئُ ، قَالَ : نا جَدِّي عُبَيْدُ بْنُ عَقِيلٍ ، قَالَ : نا عِكْرِمَةُ بْنُ عَمَّارٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَخْرُجُ اثْنَانِ إِلَى الْغَائِطِ ، يَجْلِسَانِ يَتَحَدَّثَانِ ، كَاشِفَانِ عَنْ عَوْرَتِهِمَا ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَمْقُتُ عَلَى ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله موثقون.

1021. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) : *"İki kişi abdest bozmak için çıktıklarında avretlerini açarak oturup karşılıklı konuşmasınlar. Zira Aziz ve Celîl olan Allah bu duruma öfkelenir"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

(بَابُ كَرَاهِيَةِ الضَّحِكِ مِنْ الضَّرْطَةِ)

Yellenmeye Gülmenin Hoş Karşılanmaması

١٠٢٢ - حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ ، نَا مَيْمُونُ بْنُ الأَصْبَغِ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِصْمَةَ النَّصِيبِينِيُّ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ الْعَفَّانِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الضَّحِكِ مِنَ الضَّرْطَةِ"

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: عبد الله بن عصمة النصيبي، قال ابن عدي : له مناكير.

1022. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yellenmeye gülmekten menetmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. İsmet en-Nasînî hakkında İbn Adî "münker hadisleri vardır" açıklamasını yapmıştır.

(بَابُ الاسْتِنْزَاهِ مِنَ الْبَوْلِ وَالاحْتِرَازِ مِنْهُ لِمَا فِيهِ مِنَ الْعَذَابِ)

Azaba Vesile Olması Sebebiyle İdrardan Sakınıp Korunmak

١٠٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ جَعْفَرٍ الْوَكِيعِيُّ الْمِصْرِيُّ ، نا عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ الأَحْمَرُ ، نا عُبَيْدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبْرَيْنِ يُعَذَّبَانِ ، فَقَالَ : إِنَّهُمَا يُعَذَّبَانِ ، وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَثِيرٍ ، كَانَ أَحَدُهُمَا لا يَسْتَنْزِهُ مِنَ الْبَوْلِ ، وَكَانَ الآخَرُ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ فَدَعَا بِجَرِيدٍ رَطْبٍ فَكَسَرَهُ ، فَوَضَعَ عَلَى هَذَا ، وَعَلَى هَذَا ، وَقَالَ : لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْهُمَا حَتَّى يَيْبَسَا"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله موثقون إلا شيخ الطبراني محمد بن أحمد بن جعفر الوكيعي المصري فإني لم أعرفه . وتأتي أحاديث من هذا في عذاب القبر

1023. Hz. Âişe bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sahipleri azap görmekte olan iki mezara uğradı ve şöyle buyurdu: *"Bu ikisi azap görmektedirler. Büyük günah sebebiyle azap görmekte değillerdir. (Aksine) onlardan biri idrardan sakınmazdı. Diğeri ise koğuculuk yapardı."* Sonra bir yaş hurma dalı istedi ve onu kır(arak ikiye ayır)dı. Birini bu kabre, diğerini de öbür kabre koyarak: *"Belki bu dallar kuruyuncaya kadar azapları hafifletilir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir. Yalnız Taberânî'nin hocası Muhammed b. Ahmed b. Câfer el-Vekî'î el-Mısrî'yi tanımıyorum.[1] Kabir Azabı bölümünde konuyla ilgili hadisler gelecektir.

١٠٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا زَمْعَةُ عَنْ عِيسَى بْنِ يَزْدَادَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا بَالَ أَحَدُكُمْ فَلْيَنْتُرْ ذَكَرَهُ ثَلاثًا. قَالَ زَمْعَةُ مَرَّةً فَإِنَّ ذَلِكَ يُجْزِئُ عَنْهُ "

قلت : رواه ابن ماجة خلا قوله : " فإن ذلك يجزئ عنه "

رواه أحمد، وفيه: عيسى بن يزداد، تكلم فيه أنه مجهول، وذكره ابن حبان في الثقات.

1024. İsa b. Yezdâd'ın babasından naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz bevl ettikten sonra (içinde kalan idrarı çıkarmak*

---

[1] Matbu aslın dipnotuna şu bilgi düşülmüştür: "Ben derim ki: Bu zat Mısırlı olup aslen Kufelidir. Kendisini Saîd b. Yûnus güvenilir görmüştür."

için) üç kere âletini sallasın" buyurmuştur. (Ravi) Zem'a bir rivayette *"Zira bu, taharetlenmek için yeterlidir"* ifadesini eklemiştir.

★Ben derim ki: "Zira bu onun için yeterlidir" ifadesi hariç, hadisi İbn Mâce de rivayet etmiştir. Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan İsa b. Yezdâd'ın meçhul olduğu söylenmiştir. İbn Hibbân ise onu güvenilir kimseler arasında zikretmiştir.

١٠٢٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو جَعْفَرٍ ، قَالَ : نا خُلَيْدُ بْنُ دَعْلَجٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " مَرَّ بِرَجُلٍ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ مِنَ النَّمِيمَةِ وَمَرَّ بِرَجُلٍ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ مِنَ الْبَوْلِ"

، رواه الطبراني في الأوسط ،وفيه: خليد بن دعلج ضعفوه إلا أن أبا حاتم قال : صالح وليس بالمتين ، وقال ابن عدي : عامة ما رواه تابعه عليه غيره .

1025. Enes'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koğuculuk sebebiyle kabrinde azap görmekte olan bir adam(ın kabrin)e uğradı. Yine idrar sebebiyle azap görmekte olan bir adam(ın kabrin)e de uğradı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hâlid b. Da'lec'i ulema zayıf görmüşlerdir. Fakat Ebû Hâtim onun hakkında "Sâlih/Uygun olmakla beraber sağlam değildir" değerlendirmesini yaparken, İbn Adî de "Rivayetlerinin genelinde başkası kendisine mutabaat etti" demiştir.

١٠٢٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، أنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي يَحْيَى الْقَتَّاتِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ : " إِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْقَبْرِ مِنَ الْبَوْلِ فَتَنَزَّهُوا مِنَ الْبَوْلِ "

رواه البزار، والطبراني في الكبير، وفيه :أبو يحيى القتات، وثقه يحيى بن معين في رواية، وضعفه الباقون.

1026. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kabir azabının geneli idrar yüzündendir; öyleyse idrardan korunun"* buyurmuştur.[1]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Yahyâ el-Kattât'ı Yahyâ b. Maîn bir rivayette güvenilir kabul ederken diğer bilginler ise zayıf görmüşlerdir.

---

1 Hadisi Bezzâr rivayet etmiş (no. 234) ve demiştir ki: "Muhtelif ifadelerle benzerini bir grup sahabeden uydurma olarak nakledilmiştir. Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 1104, 11120; Dârekutnî, *Sünen*, I, 128; Hâkim, *Müstedrek*, I, 183-184.

١٠٢٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : نا مُسْلِمُ بنُ إبراهيمَ ، قَالَ : نا الأَسْوَدُ بنُ شَيْبَانَ ، قَالَ : نا بَحْرُ بنُ مَرَّارٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بنِ أَبِي بَكْرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَ أَبُو بَكْرَةَ ، قَالَ : " بَيْنَمَا النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَمْشِي بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ آخَرَ ، إِذْ أَتَى عَلَى قَبْرَيْنِ ، فَقَالَ : إِنَّ صَاحِبَيْ هَذَيْنِ الْقَبْرَيْنِ يُعَذَّبَانِ ، فَأْتِيَانِي بِجَرِيدَةٍ ، قَالَ أَبُو بَكْرَةَ : فَاسْتَبَقْتُ أَنَا وَصَاحِبِي ، فَأَتَيْتُهُ بِجَرِيدَةٍ ، فَشَقَّهَا بِنِصْفَيْنِ ، فَوَضَعَ فِي هَذَا الْقَبْرِ وَاحِدَةً ، وَفِي ذَا الْقَبْرِ وَاحِدَةً ، قَالَ : لَعَلَّهُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا دَامَتَا رَطْبَتَيْنِ ، أَمَا إِنَّهُمَا يُعَذَّبَانِ بِغَيْرِ كَبِيرٍ ، الْغِيبَةِ وَالْبَوْلِ "

رواه الطبراني في الأوسط وأحمد وهذا لفظ الطبراني وقال أحمد : " وما يعذبان في كبير وبلي وما يعذبان إلا في الغيبة والبول " . ورواه ابن ماجة باختصار ورجاله موثقون.

1027. Ebû Bekre bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) benimle bir başka adamın arasında yürüyordu. Derken iki kabrin başına geldi ve *"Bu iki kabirde yatan zatlar azap görmekteler. Bana bir yaş hurma dalı getirin"* buyurdu. Ebû Bekre der ki: Ben ve arkadaşım bunun için koşuştuk ve ben kendisine bir yaş hurma dalı getirdim. Onu ortadan ikiye yatarak bir parçasını bu kabre, diğerini öbür kabre koydu. Sonra: *"Bu iki hurma dalı yaş kaldığı sürece belki azapları hafifletilir. Zira onlar, küçük günah sebebiyle; gıybet ve idrar yüzünden azap görmektedirler"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* ve ayrıca Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Ancak ifade Taberânî'ye aittir. Ahmed b. Hanbel'in ifadesi ise şöyledir: "Bunlar büyük bir günah sebebiyle azap görmemekteler. Bilakis gıybet ve idrar yüzünden azap görmekteler." Aynı hadisi İbn Mâce de daha kısa metinle rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٠٢٨ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بنُ يُوسُفَ بنِ خَالِدٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبِي ، قَالَ : حَدَّثَنِي عُمَرُ بنُ إِسْحَاقَ بنِ يَسَارٍ ، عَنْ عُبَادَةَ بنِ الْوَلِيدِ بنِ عُبَادَةَ بنِ الصَّامِتِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، " عَنِ الْبَوْلِ ، فَقَالَ : إِذَا مَسَّكُمْ شَيْءٌ فَاغْسِلُوهُ فَإِنِّي أَظُنُّ أَنَّ مِنْهُ عَذَابَ الْقَبْرِ "

رواه البزار، وفيه: يوسف بن خالد السمتي، ونسب إلى الكذب.

1028. Ubâde bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) idrarın hükmünü sorduk. *"Size bundan bir şey dokunursa, onu yıkayın. Sanırım kabir azabı ondandır"* buyurdu.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Yûsuf b. Hâlid es-Simtî hadis uydurmakla itham edilmiştir.

١٠٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ " مَرَّ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فِي يَوْمٍ شَدِيدِ الْحَرِّ

نَحْوَ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ , قَالَ : فَكَانَ النَّاسُ يَمْشُونَ خَلْفَهُ , قَالَ : فَلَمَّا سَمِعَ صَوْتَ النِّعَالِ وَقَرَ ذَلِكَ فِي نَفْسِهِ فَجَلَسَ حَتَّى قَدَّمَهُمْ أَمَامَهُ لِئَلاَ يَقَعَ فِي نَفْسِهِ شَيْءٌ مِنَ الْكِبْرِ فَلَمَّا مَرَّ بِبَقِيعِ الْغَرْقَدِ إِذَا بِقَبْرَيْنِ قَدْ دَفَنُوا فِيهِمَا رَجُلَيْنِ , قَالَ : فَوَقَفَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ مَنْ دَفَنْتُمْ هَا هُنَا الْيَوْمَ. قَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ فُلاَنٌ وَفُلاَنٌ. قَالَ إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ الآنَ وَيُفْتَنَانِ فِي قَبْرَيْهِمَا. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فِيمَ ذَاكَ قَالَ أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لاَ يَتَنَزَّهُ مِنَ الْبَوْلِ وَأَمَّا الآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ. وَأَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً فَشَقَّهَا ثُمَّ جَعَلَهَا عَلَى الْقَبْرَيْنِ قَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَلِمَ فَعَلْتَ قَالَ لِيُخَفَّفَنَّ عَنْهُمَا. قَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَحَتَّى مَتَى يُعَذِّبُهُمَا اللَّهُ قَالَ غَيْبٌ لاَ يَعْلَمُهُ إِلاَّ اللَّهُ. قَالَ وَلَوْلاَ تَمَزُّعُ قُلُوبِكُمْ أَوْ تَزَيُّدُكُمْ فِي الْحَدِيثِ لَسَمِعْتُمْ مَا أَسْمَعُ"

رواه أحمد، وفيه: علي بن يزيد بن علي الألهاني، عن القاسم، وكلاهما ضعيف.

1029. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şiddetli sıcak bir günde Bakî Mezarlığına doğru yürüdü. İnsanlar da arkasında yürüyorlardı. Arkasındaki ayak seslerini işitince bu ağrına gitti ve oturdu. Sonra onları önüne geçirdi ki, hiçbir kibir duygusuna kapılmasın. Bakî Mezarlığından geçerken, iki kişiyi gömdükleri iki kabirle karşılaştı ve durup: *"Buraya kimi defnettiniz?"* diye sordu. Yanındakiler: "Falan ve falan kimseleri. Ey Allah'ın Peygamberi, neden sordun?" dediler. O da: *"Onlardan biri idrardan sakınmazdı. Diğeri de koğuculuk yapardı"* buyurdu. Sonra yaş bir hurma dalı alıp ortadan ikiye yardı. Sonra onları o iki kabrin üzerine dikti. Yanındakiler: "Ey Allah'ın Nebisi! Bunu niçin yaptın?" diye sorduklarında *"Azapları hafifletilsin diye"* cevabını verdi. "Ey Allah'ın Peygamberi! Onlar ne zamana kadar azap görecekler?" diye sordu. *"Bu gaybi bir olaydır. Bunu Allah'tan başkası bilmez"* karşılığını verdi. Sonra *"Kalplerinizin parçalanması ve daha fazla söze dalmanız endişesi olmasaydı, mutlaka siz de benim işittiklerimi işitirdiniz"* buyurdu.

★Ahmed b. Hanbel tarafından nakledilen bu hadisi Kâsım'dan rivayet eden Ali b. Yezîd [b. Ali] el-Elhânî ve hocası zayıftırlar.

١٠٣٠ - عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : " مَرَّ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بِقَبْرَيْنِ لِبَنِي النَّجَّارِ ، يُعَذَّبَانِ بِالنَّمِيمَةِ وَالْبَوْلِ ، فَأَخَذَ سَعَفَةً ، فَشَقَّهَا ، فَوَضَعَ عَلَى هَذَا الْقَبْرِ شَقًّا ، وَعَلَى هَذَا الْقَبْرِ شَقًّا ، وَقَالَ : لاَ يَزَالُ يُخَفَّفُ عَنْهُمَا مَا دَامَتَا رَطْبَتَيْنِ "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط، وفيه: عبيد بن عبد الرحمن،وهو ضعيف .

1030. Enes bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Neccar oğullarına ait, koğuculuk ve idrar sebebiyle azap görmekte olan iki mezara rastladı. Eline yaş bir hurma dalı alarak ortadan ikiye ayırdı. Sonra bir parçasını bu mezara, diğerini öbür mezara sapladı. Sonra da: *"Bu iki hurma dalı yaş kaldıkça, onların azapları hafifletilir"* buyurdu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ubeyd b. Abdirrahman zayıftır.

١٠٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَزِيزٍ ، قَالَ : نا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ مَيْسَرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ يَوْمًا بَيْنَ قُبُورٍ ، وَمَعَهُ جَرِيدَةٌ رَطْبَةٌ ، فَشَقَّهَا بِاثْنَتَيْنِ ، وَوَضَعَ وَاحِدَةً عَلَى قَبْرٍ وَالأُخْرَى عَلَى قَبْرٍ آخَرَ ، ثُمَّ مَضَى ، قُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لِمَ فَعَلْتَ ذَاكَ ؟ فَقَالَ : أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ يُعَذَّبُ بِالنَّمِيمَةِ ، وَأَمَّا الآخَرُ فَكَانَ لا يَتَّقِي الْبَوْلَ ، وَلَنْ يُعَذَّبَا مَا دَامَتْ هَذِهِ رَطْبَةً "

رواه الطبراني في الأوسط ،وفيه: جعفر بن ميسرة ،وهو منكر الحديث.

1031. Abdullah b. Ömer'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün elinde yaş bir hurma dalıyla kabirlere uğradı. Hurma dalını ikiye ayırarak birini bir kabre, diğerini başka bir kabre koydu. Sonra geçip gitti. Biz: "Ey Allah'ın Resûlü! Bunu niçin yaptın?" diye sorduğumuzda: *"Onlardan biri koğuculuk yüzünden azap görüyordu. Diğeri ise idrardan sakınmazdı. Bu hurma dalı yaş kaldıkça, onlara azap edilmeyecektir"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câfer b. Meysere hadisi münker biridir.

١٠٣٢ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ مُسْلِمٍ الْخَثْعَمِيِّ ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ بَشِيرٍ الْعِجْلِيِّ ، عَنْ شُفَيِّ بْنِ مَاتِعٍ الأَصْبَحِيِّ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ، قَالَ : " أَرْبَعَةٌ يُؤْذُونَ أَهْلَ النَّارِ عَلَى مَا بِهِمْ مِنَ الأَذَى ، يَسْعَوْنَ بَيْنَ الْحَمِيمِ وَالْجَحِيمِ ، يَدْعُونَ بِالْوَيْلِ وَالثُّبُورِ ، يَقُولُ أَهْلُ النَّارِ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ : مَا بَالُ هَؤُلاءِ قَدْ آذَوْنَا عَلَى مَا بِنَا مِنَ الأَذَى ؟ قَالَ : فَرَجُلٌ مُغْلَقٌ عَلَيْهِ تَابُوتٌ مِنْ جَمْرٍ ، وَرَجُلٌ يَجُرُّ أَمْعَاءَهُ ، وَرَجُلٌ يَسِيلُ فُوهُ قَيْحًا وَدَمًا ، وَرَجُلٌ يَأْكُلُ لَحْمَهُ ، قَالَ : فَيُقَالُ لِصَاحِبِ التَّابُوتِ : مَا بَالُ الأَبْعَدِ قَدْ آذَانَا عَلَى مَا بِنَا مِنَ الأَذَى ؟ قَالَ : فَيَقُولُ : إِنَّ الأَبْعَدَ مَاتَ وَفِي عُنُقِهِ أَمْوَالٌ إِلَى النَّاسِ مَا نَجِدُ لَهَا قَضَاءً أَوْ وَفَاءً ، ثُمَّ يُقَالُ لِلَّذِي يَجُرُّ أَمْعَاءَهُ : مَا بَالُ الأَبْعَدِ قَدْ آذَانَا عَلَى مَا بِنَا مِنَ الأَذَى ؟

فَيُقَالُ : إِنَّ الأَبْعَدَ كَانَ لا يُبَالِي إِنْ أَصَابَ الْبَوْلُ مِنْهُ لا يَغْسِلُهُ ، ثُمَّ يُقَالُ لِلَّذِي يَسِيلُ فُوهُ قَيْحًا وَدَمًا : مَا بَالُ الأَبْعَدِ قَدْ آذَانَا عَلَى مَا بِنَا مِنَ الأَذَى ؟ فَيَقُولُ : إِنَّ الأَبْعَدَ كَانَ يَأْكُلُ لُحُومَ النَّاسِ"

رواه الطبراني في الكبير، وهو هكذا في الأصل المسموع ورجاله موثقون .

1032. Şufey b. Mâti' el-Asbahî'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Dört sınıf insan, zaten eziyet ve azap içinde olan cehennemliklere Hamim (kızgın su cehennemi) ile Cahim (alevli ateş cehennemi) arasında koşup durarak eziyet ederler. Vaveyla koparıp, ahu figan ederler. Cehennem halkı birbirlerine şöyle derler: «Bunlara ne oluyor da bize eziyet ediyorlar. Zaten yeteri kadar eziyet ve azap görmekteyiz». Bir adamın üzerine kordan bir tabut kapatılmış. Bir adam bağırsaklarını sürüyor. Bir adamın ağzından kan ve irin akıyor. Bir adam da kendi etini yiyor. Üzerine tabut geçirilmiş olana: «Bu rahmetten uzaklaştırılmış neden bize eziyet ediyor? Zaten biz eziyet ve azap içindeyiz» diye sorulunca «Bu rahmetten uzaklaştırılmış kişi, boynunda insanların mallarının vebali varken öldü. Şimdi onları ödemek için bir yol bulamıyor» diye cevap verir. Sonra bağırsaklarını sürüyene sorar: «Bu rahmetten uzaklaştırılmış insan neden bize eziyet ediyor? Zaten biz eziyet ve azap içindeyiz». O da: «Bu rahmetten uzaklaştırılmış kişi, üzerine idrar değmiş, değmemiş aldırmazdı. İdrarını yıkamazdı» diye cevap verir. Sonra ağzından kan ve irin akan kimseye «Bu rahmetten uzaklaştırılmış insan neden bize eziyet ediyor? Zaten biz eziyet ve azap içindeyiz» diye sorar. O da: «Bu rahmetten uzaklaştırılmış kişi, insanların etlerini yerdi (yani, gıybetlerini yapardı)» diye cevap verir."

★ *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî tarafından rivayet edilmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٠٣٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَبُو الطَّاهِرِ بْنُ السَّرْحِ ، قَالا : ثنا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَيُّوبَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حُذَيْمٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ " كَانَ يَسْتَنْزِهُ مِنَ الْبَوْلِ ، وَيَأْمُرُ أَصْحَابَهُ بِذَلِكَ ، قَالَ مُعَاذٌ : إِنَّ عَامَّةَ عَذَابِ الْقَبْرِ مِنَ الْبَوْلِ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: رشدين بن سعد ضعفه الأكثرون، وقال أحمد : يحتمل حديثه في الرقائق، وفيه: عبد الله بن حذيم، ويقال ابن حريث : عن معاذ و لم أر من ذكره.

1033. Muâz b. Cebel'in naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) idrardan sakınır ve ashâbına da aynı şeyi emrederdi. Muâz: "Kabir azabı genellikle, idrar sebebiyledir" demiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Rişdeyn b. Sa'd'ı ekseriyet zayıf görmüştür. Ahmed b. Hanbel ise "Ahlak konusunda hadisine itibar edilebilir" demiştir. Ancak senedinde yer alan, hadisi Muâz'dan nakleden İbn Hureys künyeli Abdullah b. Huzeym'i zikredeni görmedim.

١٠٣٤ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ ، عَنْ رَجُلٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اتَّقُوا الْبَوْلَ ، فَإِنَّهُ أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ فِي الْقَبْرِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

1034. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İdrardan sakının. Zira kulun kabirde ilk hesaba çekileceği şey, idrardır"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

١٠٣٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ آمِنَةَ بِنْتِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، أَنَّهَا قَالَتْ : أَفْتِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مِمَّ عَذَابُ الْقَبْرِ ؟ ، قَالَ : " مِنْ أَثَرِ الْبَوْلِ ، فَمَنْ أَصَابَهُ بَوْلٌ فَلْيَغْسِلْهُ ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ مَاءً فَلْيَمْسَحْهُ بِتُرَابٍ طَيِّبٍ"

رواه الطبراني في الكبير، وإسناده ما بين ضعيف ومجهول .

1035. Meymune binti Sa'd: "Ya Resûlallah! Kabir azabı neden dolayıdır, bize anlat" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İdrar damlalarından dandır. Kime idrar bulaşırsa, onu yıkasın. Eğer su bulamazsa, onu temiz toprakla silsin.*[2]*"*

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden biri zayıf, ötekinin de durumu meçhuldür.

١٠٣٦ - وَعَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبُولُ قَاعِداً قَدْ جَافَى بَيْنَ فَخِذَيْهِ حَتَّى جَعَلْتُ أَرْثِي لَهُ مِنْ طُولِ الْجُلُوسِ ثُمَّ جَاءَ قَابِضاً بِيَدِهِ عَلَى ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ فَقَالَ :

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7605. Senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır. Daha sonra 7607 nolu hadiste ismi zikredilmeyen bu kişi, Eyyûb b. Müdrik olup yalancının tekidir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* XXV, 37-38.

"إِنَّ صَاحِبَ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَانَ أَشَدَّ عَلَى الْبَوْلِ مِنْكُمْ كَانَ مَعَهُ مِقْرَاضٌ فَإِذَا أَصَابَ ثَوْبَهُ شَيْءٌ مِنَ الْبَوْلِ قَصَّهُ"

رواه الطبراني في الكبير – وله حديث في الصحيح غير هذا – وفيه: علي بن عاصم، وكان كثير الخطأ والغلط ويُنبّه على غلطه فلا يرجع ويحتقر الحفاظ.

1036. Ebû Mûsa bildiriyor: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) iki bacağı arasını ayırmış, oturarak bevlederken gördüm. Hatta uzun süre o vaziyette kalması sebebiyle ona mersiye bile okumaya başlamıştım. Sonra elini (Arapça) 63 (٦٣) şeklinde yumarak geldi ve:

"İsrail oğullarının peygamberi idrar konusunda sizden daha titizdi. Yanında bir makas olurdu ve elbisesine bir parça idrar damlası bulaşırsa, orasını keserdi" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.[1] – Konuyla ilgili aynı ravinin *Sahîh*'de bundan başka bir hadisi daha vardır-. Buradaki hadisin senedinde yer alan Ali b. Âsım çokça hata yapar, yanılırdı. Hatası gösterildiğinde de, ondan dönmez ve hafızları küçük görürdü.

(بَابُ مَا نُهِيَ أَنْ يُسْتَنْجَى بِهِ)

İstinca Yapılması Yasaklanan Maddeler

١٠٣٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الصَّاغَانِيُّ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ، قَالَ: أَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ، عَنِ ابْنِ الْمُغِيرَةِ يَعْنِي عُبَيْدَ اللهِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: " نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَسْتَنْجِيَ أَحَدٌ بِعَظْمٍ أَوْ رَوْثَةٍ أَوْ حُمَمَةٍ"

رواه الطبراني في الكبير، والبزار وهذا لفظه، وفيه: ابن لهيعة، وهو ضعيف.

1037. Abdullah b. el-Hâris b. Cez'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kimsenin kemik, tezek veya kül, kömür gibi yanmış maddelerle istinca (taharet) yapmasını yasaklamıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiştir. İfade Bezzâr'a ait olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

---

[1] Hadisi Ebû Ya'lâ da (6284) muhtasar olarak nakletmiştir.

١٠٣٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بن عَبْدِ الْوَهَّابِ بن نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بن الْوَلِيدِ ، حَدَّثَنَا نُمَيْرُ بن يَزِيدَ الْقَيْنِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، حَدَّثَنَا قُحَافَةُ بن رَبِيعَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي الزُّبَيْرُ بن الْعَوَّامِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاةَ الصُّبْحِ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ ، فَلَمَّا انْصَرَفَ ، قَالَ : أَيُّكُمْ يَتْبَعُنِي إِلَى وَفْدِ الْجِنِّ اللَّيْلَةَ ؟ فَأَسْكَتَ الْقَوْمُ فَلَمْ يَتَكَلَّمْ مِنْهُمْ أَحَدٌ ، قَالَ ذَلِكَ ثَلاثًا ، فَمَرَّ بِي يَمْشِي فَأَخَذَ بِيَدِي فَجَعَلْتُ أَمْشِي مَعَهُ حَتَّى خَنَسَتْ عَنَّا جِبَالُ الْمَدِينَةِ كُلُّهَا ، وَأَقْصَيْنَا إِلَى أَرْضٍ قَرَارٍ ، فَإِذَا رِجَالٌ طُوَالٌ كَأَنَّهُمُ الرِّمَاحُ ، مُسْتَذْفِرِي ثِيَابِهِمْ مِنْ بَيْنِ أَرْجُلِهِمْ ، فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ غَشِيَتْنِي رِعْدَةٌ شَدِيدَةٌ حَتَّى مَا يُمْسِكُنِي رِجْلايَ مِنَ الْفَرَقِ ، فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنْهُمْ خَطَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِبْهَامِ رِجْلِهِ فِي الأَرْضِ خَطًّا ، فَقَالَ لِي : اقْعُدْ فِي وَسَطِهِ فَلَمَّا جَلَسْتُ ذَهَبَ عَنِّي كُلُّ شَيْءٍ أَجِدُهُ مِنْ رِيبَةٍ ، وَمَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتَلا قُرْآنًا رَفِيعًا حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ ، ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى مَرَّ بِي ، فَقَالَ لِي : الْحَقْ فَجَعَلْتُ أَمْشِي مَعَهُ ، فَمَضَيْنَا غَيْرَ بَعِيدٍ ، فَقَالَ لِي : الْتَفِتْ فَانْظُرْ ، هَلْ تَرَى حَيْثُ كَانَ أُولَئِكَ مِنْ أَحَدٍ ؟ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَى سَوَادًا كَثِيرًا ، فَخَفَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ رَأْسَهُ إِلَى الأَرْضِ ، فَنَظَمَ عَظْمًا بِرَوْثَةٍ ، ثُمَّ رَمَى بِهِ إِلَيْهِمْ ، وَقَالَ : رَشَدَ أُولَئِكَ مِنْ وَفْدِ قَوْمٍ هُمْ وَفْدُ نَصِيبِينَ ، سَأَلُونِي الزَّادَ فَجَعَلْتُ لَهُمْ كُلَّ عَظْمٍ وَرَوْثَةٍ قَالَ الزُّبَيْرُ : فَلا يَحِلُّ لأَحَدٍ أَنْ يَسْتَنْجِيَ بِعَظْمٍ وَلا رَوْثَةٍ أَبَدًا"

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن ليس فيه غير بقية وقد صرح بالتحديث

1038. Zübeyr b. el-Avvâm bildiriyor. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine Mescid'inde bize sabah namazını kıldırdı. Namazı bitirince *"Hanginiz bu gece cinler heyetine giderken bana eşlik eder?"* buyurdu. Böylece topluluğu susturdu, onlardan kimse konuşmadı. Bunu üç kere tekrarladı. Sonra benim yanımdan geçerken elimden tuttu. Böylece onunla birlikte yürümeye başladım. Tâ ki Medine dağları tamamen gözden kayboldu ve geniş bir vadiye ulaştık. Bir de ne göreyim. Karşıda mızraklar gibi uzun boylu, elbiselerini bacaklarının arasından doğru kuşanmış korkunç görünümlü adamlar duruyordu. Onları görünce beni şiddetli bir titreme aldı. Korkudan ayaklarım üzerinde duramıyordum. Onlara yaklaştığımızda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayak baş parmağıyla yere benim için bir çizgi çizdi ve: *"Bunun ortasında otur"* buyurdu. Oraya oturduğumda her şey, içimde hissettiğim her türlü endişe geçti. Sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) benimle onların arasına geçerek yüksek sesle tan ağarana kadar Kur'ân okudu. Sonra geri

döndü ve yanımdan geçerken: *"Bana katıl"* buyurdu. Onunla birlikte yürümeye başladım. Çok gitmemiştik ki, bana: *"Dön, bak bakalım. Onların bulundukları yerde kimseyi görebiliyor musun?"* diye sordu. Ben: "Ya Resûlallah! Büyük bir karartı görüyorum" deyince başını yere doğru eğdi ve bir kemiğe hayvan pisliği bağlayarak onlara doğru attı. Sonra: *"Onların doğruları/dürüstleri bendendir. Onlar bir topluluğun heyeti, Nasîbin heyetidir. Benden azık istediler. Ben de her türlü kemik ve tezeği onlara verdim (yiyecek kıldım)"* buyurdu.

Zübeyr ekledi: Bu yüzden kimsenin kemik ya da tezekle istinca yapması asla caiz değildir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir. Senedinde Bakıyye'den başka zayıf ravi yoktur. O da hadisi "haddesena" sıygasıyla nakletmiştir.[1]

١٠٣٩ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : اسْتَتْبَعَنِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةً ، فَقَالَ : " إِنَّ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ خَمْسَةَ عَشَرَ بَنُو إِخْوَةٍ وَبَنُو عَمٍّ يَأْتُونِي اللَّيْلَةَ ، فَأَقْرَأُ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ ، فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي أَرَادَ ، فَجَعَلَ لِي خَطًّا ، ثُمَّ أَجْلَسَنِي فِيهِ ، وَقَالَ : لا تَخْرُجَنَّ مِنْ هَذَا ، فَبِتُّ فِيهِ حَتَّى أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَعَ السَّحَرِ ، وَفِي يَدِهِ عَظْمٌ حَائِلٌ ، وَرَوْثَةٌ ، وَحُمَمَةٌ ، فَقَالَ : إِذَا أَتَيْتَ الْخَلاءَ ، فَلا تَسْتَنْجِيَنَّ بِشَيْءٍ مِنْ هَذَا ، قَالَ : فَلَمَّا أَصْبَحْتُ ، قُلْتُ : لأَعْلَمَنَّ حَيْثُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، فَذَهَبْتُ فَرَأَيْتُ مَوْضِعَ سَبْعِينَ بَعِيرًا "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه :عبد الله بن صالح كاتب الليث ضعفه الأئمة أحمد وغيره، ووثقه يحيى بن معين وعبد الملك بن شعيب بن الليث، وبقية رجاله رجال الصحيح . ولعبد الله حديث طويل يأتي في علامات النبوة رواه أحمد

---

[1] Aşağıdaki hadis de bu konudaki gözden kaçırılmış **zevâid**dendir:

Şiyeym b. Beytân bildiriyor: Ruveyfa' b. Sâbit'le birlikteydik. Dedi ki: "Size bir şey bildireyim mi? Bir kimse (muska için ya da nazarı def için) iplik bağlar veya kemik ya da tezekle istinca yaparsa, kim bunlardan birini yaparsa, Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) indirilenden ayrılmış olur."

Bezzâr (242), demiştir ki: "Muhammed'e indirilenden ayrılmış olur" ifadesini Peygamber'in sözü olarak yalnız Ruveyfa'nın rivayetinden öğrenmekteyiz. Şiyeym sayılmazsa hadisin senedi hasen derecesindedir. Şiyeym de İbn Maîn'in değerlendirmesine göre güvenilirdir.

1039. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Bir gece Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) benden kendisini takip etmemi istedi ve şöyle buyurdu: *"Cinlerden on beş kişilik bir grup, kardeş oğulları ve amca oğullarıdır. Bunlar bu gece bana gelecekler ve ben onlara Kur'ân okuyacağım."* Bunun üzerine onunla birlikte istediği yere gittim. Benim için bir çizgi çizip beni oraya oturttu. Sonra: *"Sakın bu çizginin dışına çıkma!"* buyurdu. Ben orada geceledim. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seherde çıkageldi. Elinde eski bir kemik, tezek ve kömür vardı. *"Helaya girdiğinde sakın bunlardan biriyle istinca etme/taharetlenme"* buyurdu. Sonra sabah olunca kendi kendime: "Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) nerede olduğunu mutlaka öğreneceğim" dedim. Bu düşünceyle ilerledim ve yetmiş devenin bulunduğu yeri gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde yer alan el-Leys'in katibi Abdullah b. Sâlih'i Ahmed b. Hanbel ve başka imamlar zayıf görürlerken Yahyâ b. Maîn ve Abdülmelik b. Şuayb b. el-Leys güvenilir kabul etmişlerdir. Kalan ravileri ise *Sahîh'in* ravileridir.

Konuyla ilgili Ahmed b. Hanbel'in Abdullah'dan rivayet ettiği uzunca bir hadis Peygamberlik Alametlerine dair bölümde gelecektir.

(بَابُ لَا يُقَالُ : أَهْرَقْتُ الْمَاءَ)

"Su Dökündüm" Denilmemesine Dair

١٠٤٠ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ الْجُبَيْرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ أَهْرَقْتُ الْمَاءَ ، وَلَكِنْ لِيَقُلْ أَبُولُ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: عنبسة بن عبد الرحمن بن عنبسة، وقد أجمعوا على ضعفه.

1040. Vâsile b. el-Eska'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden hiç biriniz «su dökündüm» demesin. Fakat «bevlediyorum» desin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'de* rivayet etmiş olup senedinde yer alan Anbese b. Abdillah b. Anbese'nin zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmişlerdir.

(بَابُ الاسْتِجْمَارِ بِالحَجَرِ)

Taşla Taharetlenme

١٠٤١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَ : " إِذَا اسْتَجْمَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُوتِرْ ، إِنَّ اللَّهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ ، أَمَا تَرَى أَنَّ السَّمَاوَاتِ سَبْعًا ، ، وَالأَرْضِينَ سَبْعًا ، وَالطَّوَافَ سَبْعًا، وَذَكَرَ أَشْيَاءَ " رواه البزار والطبراني في الأوسط، وزاد : " والجمار " ورجاله رجال الصحيح

1041. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz taşla taharetlenirse, (taşların sayısını) teklesin. Zira Allah tektir. Teki sever. Görmez misin ki göklerin sayısı yedi, yerlerin sayısı yedi, tavaf(taki şavt) sayısı yedidir... vs."* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve "ve cemrelerin sayısı yedidir" ilavesiyle *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٠٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " إِذَا اسْتَجْمَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَجْمِرْ ثَلاثًا"

وفي رواية: "إذا تغوّط أحدُكم فليَمْسح ثلاثَ مرات".رواهما أحمد ورجال " إذا استجمر أحدكم " ثقات.

1042. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz taşla taharetlenirse, üç taşla taharetlensin"* buyurmuştur.

Diğer bir rivayette ifade *"Sizden biriniz büyük abdest bozarsa, (avret mahallini) üç kere silsin"* şeklindedir.

★İki rivayeti de Ahmed b. Hanbel nakletmiş olup *"Sizden biriniz taşla taharetlenirse..."* ifadesiyle başlayan rivayetin ravileri güvenilir kimselerdir.

١٠٤٣ - حدثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي ابْنُ هُبَيْرَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم كَانَ " إِذَا اكْتَحَلَ اكْتَحَلَ وِتْرًا ، وَإِذَا اسْتَجْمَرَ اسْتَجْمَرَ وِتْرًا " رواه الطبراني في الكبير، وفيه: ابن لهيعة وهو ضعيف .

---

1 Bezzâr (239) demiştir ki: "Bildiğimize göre bunu Ebû Âmir'den yalnız Revh rivayet etmiştir." Ayrıca İbn Huzeyme *Sahîh*'inde (no. 77) rivayet etmiş olup senedinde yer alan Sâlih b. Rüstem el-Müzenî Ebû Âmir el-Hazzâz dürüst olmakla birlikte çokça yanılırdı. Ayrıca bkz. Ahmed b. Hanbel, no. 7340.

1043. Ukbe b. Âmir'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sürme çektiği zaman tek sayılı olarak sürme çekerdi. Taşla taharetlendiği zaman da tek sayılı taşlarla taharetlenirdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.[1]

١٠٤٤ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ الدِّمْيَاطِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ الْبَيْرُوتِيُّ ، ثنا الْهِقْلُ بْنُ زِيَادٍ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سَوْدَةَ ، عَنْ أَبِي شُعَيْبٍ الْحَضْرَمِيِّ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا تَغَوَّطَ أَحَدُكُمْ فَلْيَتَمَسَّحْ بِثَلاثَةِ أَحْجَارٍ فَإِنَّ ذَلِكَ كَافِيهِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله موثقون، إلا أن أبا شعيب صاحب أبي أيوب لم أر فيه تعديلا ولا جرحا.

1044. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz büyük abdest bozduğunda (avret mahallini) üç taşla silinsin. Bu, onun için yeterlidir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir. Ancak Ebû Eyyûb'un arkadaşı Ebû Şuayb hakkında olumlu, ya da olumsuz değerlendirmesi görmedim.

١٠٤٥ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيَسْتَجْمِرْ ثَلاثًا"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: قيس بن الربيع، وثقه الثوري وشعبة وضعفه جماعة.

1045. İbn Ömer'in naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz taşla taharetlendiğinde üç taşla taharetlensin"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Kays b. er-Rabî'yi, Sevrî ile Şu'be güvenilir kabul ederlerken bir grup âlim zayıf görmüşlerdir.

١٠٤٦ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سَعْدَانُ بْنُ يَزِيدَ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ رِبْعِيٍّ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا اسْتَجْمَرْتُمْ فَأَوْتِرُوا ، وَإِذَا تَوَضَّأْتُمْ فَاسْتَنْثِرُوا"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

---

[1] Ayrıca bkz. 8359 ve 8361 nolu hadisler.

Aynı hadisi Ahmed b. Hanbel (IV, 156) hasen bir senetle, Taberî de *Tehzîbu'l-âsâr*'da Abdullah b. Abbâs'ın müsnedi içinde (I, 481) rivayet etmiştir.

1046. Târık b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Taşla taharetlendiğinizde taşların sayısını tekleyin. Abdest aldığınızda da burnunuza su çekip iyice temizleyin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٠٤٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالُوا: ثنا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْجَعْدِ ، ثنا قَتَادَةُ ، حَدَّثَنِي أَبِي خَلادٍ الْجُهَنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ السَّائِبِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ: " إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْخَلاءَ ، فَلْيَتَمَسَّحْ بِثَلاثَةِ أَحْجَارٍ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط، وفيه: حماد بن الجعد، وقد أجمعوا على ضعفه.

1047. Sâib b. Hallâd'ın bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz helaya girdiğinde (avret mahallini) üç taşla silsin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hammâd b. el-Ca'd'ın zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmişlerdir.[1]

١٠٤٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَتِيقُ بْنُ يَعْقُوبَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا أُبَيُّ بْنُ عَبَّاسِ بْنِ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم سُئِلَ عَنِ الاسْتِطَابَةِ ؟ فَقَالَ: " أَوَلا يَجِدُ أَحَدُكُمْ ثَلاثَةَ أَحْجَارٍ ، حَجَرَانِ لِلصَّفْحَتَيْنِ ، وَحَجَرٌ لِلْمَسْرُبَةِ"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه:عتيق بن يعقوب الزبيري، قال أبو زرعة: إنه حفظ الموطأ في حياة مالك.

1048. Sehl b. Sa'd bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) taharetlenme soruldu. *"Sizden biriniz üç taş bulamaz mı: İki taş yanlar/kenarlar için, bir taş da dışkı yolu için"* buyurdu.[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Atîk isimli ravisi hakkında Ebû Zür'a "İmam Mâlik'in hayatında iken Muvattâ'yı ezberlemişti" demiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat*'ın (no. 1717) senedinde Hammâd b. el-Ca'd yer almadığı gibi, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in iki senedinden birinde de (no. 6624) bu kişinin ismi geçmemiştir.

[2] Taberâni, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5697; Taberânî kanalıyla Dârekutnî, no. 21; Beyhakî, *Sünen*, I, 114. Beyhakî'nin senedinde yer alan Ubey b. Abbâs b. Sehl hakkında İbn Maîn "Zayıftır", Ahmed b. Hanbel, "Hadisi münkerdir", Buhârî "Sağlam değildir" ve Ukaylî de "Hiç birine mutabaat yapılamayacak bazı hadisler rivayet etmiştir" değerlendirmesini yapmıştır.

١٠٤٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالا: نا مُسَدَّدٌ ، قَالَ: نا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ ، قَالَ: نا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ لِعَبْدِ اللَّهِ: إِنِّي لأَحْسَبُ صَاحِبَكُمْ قَدْ عَلَّمَكُمْ كُلَّ شَيْءٍ ، حَتَّى عَلَّمَكُمْ كَيْفَ تَأْتُونَ الْخَلاءَ ؟ ، قَالَ: إِنْ كُنْتَ مُسْتَهْزِئًا ، فَقَدْ عَلَّمَنَا أَنْ لا نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ بِفُرُوجِنَا ، وَأَحْسَبُهُ قَالَ: وَلا نَسْتَنْجِيَ بِأَيْمَانِنَا ، وَلا نَسْتَنْجِيَ بِالرَّجِيعِ ، وَلا نَسْتَنْجِيَ بِالْعَظْمِ ، وَلا نَسْتَنْجِيَ بِدُونِ ثَلاثَةِ أَحْجَارٍ"

رواه البزار ورجاله موثقون

1049. Alkame bildiriyor: Müşriklerden bir adam Abdullah (b. Mes'ûd)'a: "Sanırım arkadaşınız (Resûlullah) size her şeyi, hatta helaya nasıl gideceğinizi bile öğretti" deyince Abdullah: "Eğer bunu dalga geçmek için söylüyorsan, (bil ki) o bize avret mahallimizi kıble yönüne dönmemeyi öğretti. Sanırım ayrıca sağ ellerimizle istinca yapmamayı, tezekle (hayvan pisliği) veya kemikle istinca yapmamayı ve bir de üç taştan daha az taşla taharetlenmemeyi öğretti" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

١٠٥٠ - وله عند أبي يعلى: حَدَّثَنَا الأَخْنَسِيُّ أَحْمَدُ بْنُ عِمْرَانَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ وَسَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ الْهَجَرِيُّ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : إِنَّ اللَّهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ ، فَإِذَا اسْتَجْمَرْتَ فَأَوْتِرُوا"

وفيه: أحمد بن عمران الأخنسي متروك

1050. Ebû Ya'lâ'nın naklettiği bir rivayetine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah tektir, teki sever. Öyleyse taşla taharetlenirken (taş sayısını) tekleyin"* buyurmuştur.

★Senedinde yer alan Ahmed b. İmrân el-Ahnesî metrûk biridir.[1]

١٠٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ: حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو الْجَوَّابِ ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ: " مَا كَانُوا يَغْسِلُونَ أَسْتَاهَهُمْ بِالْمَاءِ "

---

[1] Ahmed b. İmrân el-Ahnesî'yi İbn Hibban ve İbn Adî güvenilir kabul ederken, Ebû Hâtim kendisini terk etmiştir. Ebû Zür'a ise münekkid bilginlerin kendisini terk ettiklerini belirtmiştir. Bûsîrî de demiştir ki: Senedinde yer alan İbrâhîm el-Hecerî de zayıftır. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 54.

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: ليث بن أبي سليم، وهو ثقة إلا أنه ينسب إلى التخليط والغلط.

1051. Abdullah b. ez-Zübeyr demiştir ki: (Müslümanlar) kıçlarını suyla yıkamazlardı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir olmakla birlikte (hadisi) karıştırmak ve hata yapmakla itham edilmiştir.

١٠٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ، قَالَ: نَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ، وَدُحَيْمٌ، قَالَا: نَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ، قَالَ: نَا رَوْحُ بْنُ جَنَاحٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى، قَالَ: " رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، بَالَ فَمَسَحَ ذَكَرَهُ بِالتُّرَابِ، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا، فَقَالَ: " هَكَذَا عُلِّمْنَا "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: روح بن جناح وهو ضعيف.

1052. (Abdurrahman b. Ebî Leylâ bildiriyor) Ömer b. el-Hattâb küçük abdest bozduktan sonra âletini toprakla sildi, sonra bize dönerek: "Bize böyle öğretildi" dedi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Revh b. Cunâh zayıftır.

(بَابُ الْجَمْعِ بَيْنَ الْمَاءِ وَالْحَجَرِ)

Taş ve Suyla Birlikte İstinca Etmek (Taharetlenmek)

١٠٥٣ - عن ابن عباس قال: لما نَزَلَتْ هذه الآية فِي أَهْلِ قباء ﴿ فيه رجالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا والله يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴾ فَسَأَلَهُمْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا: إِنَّا نُتْبِعُ الْحِجَارَةَ الْمَاءَ"

رواه البزار، وفيه: محمد بن عبد العزيز بن عمر الزهري، ضعفه البخاري والنسائي وغيرهما، وهو الذي أشار بجلد مالك.

1053. İbn Abbâs bildiriyor: Kuba halkı hakkında **"Onun içinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever."**[1] âyeti nazil olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun sebebini onlara sordu. Onlar da: "Biz (taharetlenirken) taşın peşinden su kullanırız" diye cevap verdiler.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Abdilazîz b. Ömer ez-Zührî'yi Buhârî, Nesâî ve başkaları zayıf olarak değerlendirmişlerdir. Mâlik'e celde/sopa cezası verilmesini öneren kişi de bu zattır.

---

1 Tevbe, 9/108

(بَابُ الاسْتِنْجَاءِ بِالْمَاءِ)

Suyla İstinca (Taharetlenme)

١٠٥٤ حدثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثنا أَبُو أُوَيْسٍ ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عُوَيْمِ بْنِ سَاعِدَةَ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهُمْ فِي مَسْجِدِ قُبَاءٍ ، فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَحْسَنَ إِلَيْكُمُ الثَّنَاءَ فِي الطُّهُورِ فِي قِصَّةِ مَسْجِدِكُمْ ، فَمَا هُوَ الطُّهُورُ الَّذِي تَطَهَّرُونَ بِهِ ؟ قَالُوا: وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا نَعْلَمُ شَيْئًا إِلا أَنَّهُ كَانَ لَنَا جِيرَانٌ مِنَ الْيَهُودِ ، فَكَانُوا يَغْسِلُونَ أَدْبَارَهُمْ مِنَ الْغَائِطِ ، فَغَسَلْنَا كَمَا غَسَلُوا"

رواه أحمد والطبراني في الثلاثة، وفيه: شرحبيل بن سعد ،ضعفه مالك وابن معين وأبو زرعة، ووثقه ابن حبان.

1054. Uveym b. Sâide el-Ensârî bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Kuba mescidinde yanlarına gelerek şöyle sordu:

"Gerçek şu ki yüce Allah mescidinizden bahsederken sizin temizliğinizi övmüştür. Sizin temizlendiğiniz şu temizlik maddesi nedir?"

Şöyle cevap verdiler: "Vallahi, ey Allah'ın Resûlü, biz hiç bir şey bilmiyoruz. Yalnız bizim Yahudi komşularımız vardı. Büyük abdest bozdukları zaman kıçlarını yıkarlardı. Biz de onların yıkadıkları gibi yıkadık."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve üç *Mu'cem*'inde Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Şurahbîl b. Sa'd'ı Mâlik, İbn Maîn ve Ebû Zür'a zayıf görürlerken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.[1]

١٠٥٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ الْفَضْلِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هذه الآيَةُ﴿ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا﴾ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عُوَيْمِرِ بْنِ سَاعِدَةَ ، فَقَالَ: " مَا هَذَا الطُّهُورُ الَّذِي أَثْنَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ ؟ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا خَرَجَ مِنَّا رَجُلٌ وَلا امْرَأَةٌ مِنَ الْغَائِطِ إِلا غَسَلَ فَرْجَهُ ، أَوْ قَالَ: مَقْعَدَتَهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: هُوَ هَذَا "

رواه الطبراني في الكبير، وإسناده حسن إلا أن ابن إسحاق مدلس وقد عنعنه.

---

[1] İbn Huzeyme, *Sahih,* no. 83. Şahidi için bkz. Hâkim, *Müstedrek,* I, 155.

1055. İbn Abbâs bildiriyor: **"Onun içinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever"**[1] âyeti nazil olunca Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Uveym b. Saîde'ye birini göndererek *"Allah'ın sizi övdüğü bu temizlik maddesi nedir?"* diye sordu.

"Ey Allah'ın Resûlü bizden hiçbir erkek ya da kadın büyük abdestten, avret mahallini yıkamadan çıkmaz" dediler. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşte sebep budur"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir. Ancak İbn İshâk tedlis yapan biridir ve burada hadisi *"an-an"* sıygasıyla nakletmiştir.

١٠٥٦ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، نا زُهَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ ، نا سَلامُ الطَّوِيلُ ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ الأَنْصَارِيِّ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ، أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّا كُنَّا قَبْلَكَ أَهْلَ كِتَابٍ ، وَإِنَّا نُؤْمَرُ بِغَسْلِ الْغَائِطِ وَالْبَوْلِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللَّهَ قَدْ رَضِيَ عَنْكُمْ ، وَأَثْنَى عَلَيْكُمْ ، وَأَحَبَّكُمْ ، فَلا تَدَعُوهُ "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه:سلام الطويل، وقد أجمعوا على ضعفه.

1056. Abdullah b. Selâm'dan nakledildiğine göre o, "Ey Allah'ın Resûlü! Biz senden önce Ehl-i kitaptık ve bize büyük ve küçük abdestten sonra (avret mahallini) yıkamamız emredilirdi" deyince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah sizden razı olmuş, sizi methetmiş ve sizi sevmiştir"* buyurmuş.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Selâm et-Tavîl'in zayıflığı konusunda icma edilmiştir.[2]

١٠٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ حَمَّادٍ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ سَيَّارٍ أَبِي الْحَكَمِ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: " أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ الَّذِي أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مَسْجِدَ قُبَاءَ ، فَقَامَ عَلَى بَابِهِ ، فَقَالَ: " إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَحْسَنَ عَلَيْكُمُ الثَّنَاءَ فِي الطُّهُورِ ، فَمَا طُهُورُكُمْ ؟ قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّا أَهْلُ كِتَابٍ ، وَنَجِدُ الاسْتِنْجَاءَ عَلَيْنَا بِالْمَاءِ ، وَنَحْنُ

---

[1] Tevbe, 9/108

[2] Heysemî, Selâm et-Tavîl hakkında "Hadisi metrûk biri olup kendisini güvenilir kabul edeni görmedim" demiştir. Bkz. no: 153.

نفعله اليوم ، فقال: إنّ الله قد أحسن عليكم الثناء في الطهور ، فقال ﴿فيه رجالٌ يحبّون أن يتطهّروا والله يحبّ المطّهّرين﴾ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: شهر بن حوشب، وقد اختلفوا فيه ولكنه وثقه أحمد و ابن معين و أبو زرعة ويعقوب بن شيبة.

1057. Muhammed b. Abdillah b. Selâm, babasından şöyle dediğini nakletmiştir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) temelleri takva duygusu üzerine kurulmuş mescide, Kuba mescidine geldi, kapısında durdu ve: *"Muhakkak ki Allah sizin temizliğinizi pek güzel övmüş. Sizin temizlik maddeniz nedir?"* diye sordu. Dedik ki: "İstinca ya Resûlallah. Bizler Ehl-i kitabız. Biz suyla istincayı (taharetlenmeyi) kendimize vazife biliriz ve bunu bugün yaparız" Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki aziz ve celil olan Allah sizin temizliğinizi pek güzel övmüş ve **«Onun içinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever»**[1] *buyurmuştur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Şehr b. Havşeb hakkında âlimler ihtilaf etmişlerdir. Fakat Ahmed b. Hanbel, İbn Maîn, Ebû Zür'a ve Yakûb b. Şeybe kendisini güvenilir görmüşlerdir.

١٠٥٨ -حدّثنا عبد الله حدّثني أبي حدّثنا يحيى بن آدم حدّثنا مالك , يعني ابن مغول , قال سمعت سيّارا أبا الحكم غير مرّة يحدّث عن شهر بن حوشب عن محمّد بن عبد الله بن سلام قال لمّا قدم رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ,علينا , يعني قباء , قال " إنّ الله عزّ وجلّ قد أثنى عليكم في الطّهور خيراً أفلا تخبروني قال يعني قوله ﴿ فيه رجالٌ يحبّون أن يتطهّروا والله يحبّ المطّهّرين﴾ قال فقالوا يا رسول الله إنّا نجده مكتوباً علينا في التّوراة الاستنجاء بالماء"

رواه أحمد عن محمد بن عبد الله بن سلام ،و لم يقل: عن أبيه كما قال الطبراني: وفيه شهر أيضا.

1058. Muhammed b. Abdillah b. Selâm bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize -yani Kuba'ya- gelerek: *"Muhakkak ki aziz ve celil olan Allah sizin temizliğinizi hayırla yad etmiştir. Bunun sebebini bana söyler misiniz?"* dedi. Allah Resûlü bu sözüyle **"Onun içinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever"**[2] âyetini kastediyordu. Kubalılar da: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizler bunu, -yani suyla

---

[1] Tevbe, 9/108

[2] Tevbe, 9/108

taharetlenmeyi- Tevrat'ta bize farz kılınmış bir vazife olarak görüyoruz" diye cevap verdiler.

★Bunu Ahmed b. Hanbel, Muhammed b. Abdillah b. Selâm'ın kendisinden nakletmiş, Taberânî'de olduğu gibi, babasından naklettiğini belirtmemiştir. Bunun senedinde de yine Şehr isimli ravi vardır.

١٠٥٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْعَلَاءِ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَهْلِ قُبَاءٍ: " مَا هَذَا الطُّهُورُ الَّذِي قَدْ خُصِصْتُمْ بِهِ فِي هَذِهِ الْآيَةِ: ﴿ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ﴾ ؟ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا مِنَّا أَحَدٌ يَخْرُجُ مِنَ الْغَائِطِ إِلَّا غَسَلَ مَقْعَدَتَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير، وفيه: شهر أيضا.

1059. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Kuba halkı!* **«Onun içinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever»**[1] *âyetiyle size özgü kılınan şu temizliğiniz nedir?"* diye sordu.

Onlar da: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizden her kim büyük abdest bozmaya çıkarsa mutlaka makadını/kıçını yıkar" dediler.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yine Şehr vardır.[2]

١٠٦٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَلَكٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ مَسْمُولٍ ، حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي سَبْرَةَ ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ خُزَيْمَةَ بْنَ ثَابِتٍ ، قَالَ: كَانَ رِجَالٌ مِنَّا إِذَا خَرَجُوا مِنَ الْغَائِطِ يَغْسِلُونَ أَثَرَ الْغَائِطِ ، فَنَزَلَتْ فِيهِمْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا﴾"

رواه الطبراني، وفيه: أبو بكر بن أبي سبرة، وهو متروك.

1060. Huzeyme b. Sâbit bildiriyor: Bizden bazı kimseler büyük abdest bozmak üzere çıktıkları zaman (kıçlarında kalan) dışkı izlerini yıkarlardı.

---

[1] Tevbe, 9/108

[2] Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (no. 7000) ve *el-Mucemu'l-evsat*'ta (*Bahreyn* 34) rivayet etmiş olup iki rivayetin de senedinde Leys b. Ebî Süleym'in Şehr'den nakli söz konusudur.

Bu yüzden haklarında: **"Onun içinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever"**[1] âyeti nazil oldu.

★Bunu Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Bekir b. Ebî Sebre metrûktur.[2]

١٠٦١ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ،عَنْ وَاصِلِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، وَعَنْ أَبِي سَوْرَةَ، عَنْ عَمِّهِ أَبِي أَيُّوبَ ،قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ فِيهِمْ عَزَّ وَجَلَّ:﴿فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ﴾ قَالَ: كَانُوا يَسْتَنْجُونَ بِالْمَاءِ وَكَانُوا لَا يَنَامُونَ اللَّيْلَ كُلَّهُ "

رواه الطبراني في الكبير ، وفيه :واصل بن السائب، وهو ضعيف. قلت: حديث أبي أيوب رواه ابن ماجة دون قوله: " وكانوا لا ينامون الليل كله "

1061. Ebû Eyyûb'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Aziz ve celil olan Allah'ın haklarında* **"Onun içinde temizlenmeyi seven kişiler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever"**[3] *diye buyurduğu şu insanlar kimlerdir?"* diye soruşturdu.

"Onlar suyla taharetlenirler ve bütün gece uyumazlardı" dediler.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Vâsıl b. es-Sâib zayıftır.

Ben derim ki: Ebû Eyyûb'un hadisini İbn Mâce de "Bütün gece uyumazlardı" kısmı olmaksızın rivayet etmiştir.

١٠٦٠ - وعَنْ عائشَةَ قَالَتْ: غَسْلُ المَرْأَةِ قُبُلَهَا مِنَ السُّنَّةِ"

رواه البزار، وفيه: ليث بن أبي سليم وهو مدلس وقد عنعنه.

1062. Hz. Âişe der ki: "Kadının ön kısmını/fercini yıkaması sünnettendir."

★Bezzâr'ın naklettiği bu rivayetin senedinde yer alan Leys b. Ebî Süleym müdellis olup rivayeti *"an-an"* siygasıyla nakletmiştir.[4]

---

[1] Tevbe, 9/108

[2] Ebû Bekir b. Ebî Sebra hakkında, Heysemî "Hadis uydurucusu" (IV, 9) ve "yalancı" (VI, 268) demiştir.

[3] Tevbe, 9/108

[4] Leys b. Ebî Süleym'i kimse tedlis yapmakla itham etmemiş, sadece bunadığı için zayıf görülmüştür.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمَاءِ)

Suyla İlgili Rivayetler

١٠٦٣ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ بَعْضَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْتَسَلَتْ مِنَ الْجَنَابَةِ فَتَوَضَّأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِفَضْلِهِ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ " إِنَّ الْمَاءَ لاَ يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ"

قلت: رواه أبو داود خلا قوله: " لا ينجسه شيء " رواه أحمد ورجاله ثقات.

1063. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Resûlullah'ın eşlerinden biri cünüplük sebebiyle yıkanmış, sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onun artığıyla abdest almış. Eşi kendisine bunu hatırlattığında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Suyu hiçbir şey pisletmez"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Bunu Ebû Dâvud "Suyu hiçbir şey pisletmez" kısmı olmaksızın rivayet etmiştir.[1]

Hadisi buradaki şekliyle Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir.[2]

١٠٦٤ - وله عِنْدَ الْبزار عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "أَنَّهُ أَرَادَ أَنْ يَتَوضَّأَ فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَةٌ مِنْ نِسَائِهِ: إِنِّي تَوَضَّأْتُ مِنْ هَذَا فَتَوَضَّأَ مِنْهُ وقَالَ: إِنَّ الْمَاءَ لاَ يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ"

ورجاله ثقات.

1064. İbn Abbâs'ın Bezzâr'da yer alan bir rivayetine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almak istemiş, eşlerinden biri kendisine "Ben bu sudan abdest aldım" deyince de: *"Suyu hiçbir şey pisletmez"* buyurmuştur.

★Rivayetin ravileri güvenilir kimselerdir.[3]

١٠٦٥ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ عِمْرَانَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ خَلَفٍ ، ثنا أَبُو دَاوُدَ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ مَيْمُونَةَ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: "الْمَاءُ لا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

---

1 Ebû Dâvud'un ifadesi "Su asla cünüp olmaz" şeklindedir" bkz. tahâret, 68.

2 Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. (no. 11714)

3 Ayrıca bkz. Ebû Ya'lâ (Muhtasar olarak, no. 2411, Darekutnî, *Sünen*, I, 51; İbn Huzeyme, *Sahih*, no. 91; Hakim, *Müstedrek*, I, 159.

1065. Meymûne'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Suyu hiçbir şey pisletmez"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٠٦٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا أَبُو الرَّبِيعِ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْحَارِثِيُّ ، قَالَ: نا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، قَالَ: نا شَرِيكٌ ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ شُرَيْحٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ: " الْمَاءُ لا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ "

رواه البزار وأبو يعلى والطبراني في الأوسط ورجاله ثقات.

1066. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Suyu hiçbir şey pisletmez"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

١٠٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ الرِّشْكِ عَنْ مُعَاذَةَ قَالَتْ سَأَلْتُ عَائِشَةَ عَنِ الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ فَقَالَتْ "إِنَّ الْمَاءَ لَا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ قَدْ كُنْتُ أَغْتَسِلُ أَنَا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِنَاءٍ وَاحِدٍ يَبْدَأُ فَيَغْسِلُ يَدَيْهِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

1067. Muâze bildiriyor: Hz. Âişe'ye cünüplük sebebiyle yıkanmayı sordum. "Suyu hiçbir şey pisletmez" karşılığını verdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٦٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْغَضِيضِيُّ ، قَالَ: نا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدِ بْنِ مُفْلِحِ بْنِ هِلالٍ الْمَهْرِيُّ أَبُو الْحَجَّاجِ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ: " لا يُنَجِّسُ الْمَاءَ شَيْءٌ ، إِلا مَا غَيَّرَ رِيحَهُ أَوْ طَعْمَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير ـ وله عند ابن ماجة: " إلا ما غلب على ريحه وطعمه ولونه " – وفيه: رشدين بن سعد وهو ضعيف .

1068. Ebû Umâme el-Bâhilî'nin naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kokusunu veya tadını değiştirmedikçe suyu hiçbir şey pisletmez"* buyurmuştur.

---

1 Taberî, *Tehzîbu'lâsâr*, Abdullah b. Abbâs müsnedi, II, 709; Ebû Ya'lâ, no. 4765.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup İbn Mâce'deki varyantında "Kokusu, tadı ve rengine baskın gelmedikçe" ifadesi geçmiştir. Senedinde yer alan Rişdeyn b. Sa'd zayıftır.[1]

١٠٦٩ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ ، عَنْ سِمَاكٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " الْمَاءُ لا يُنَجِّسُهُ شَيْءٌ "

رواه أبو يعلى ورجاله موثقون .

1069. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Suyu hiçbir şey pisletmez"* buyurmuştur.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[2]

١٠٧٠ - حَدَّثَنَا وَاثِلَةُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَوْفِيُّ ، ثنا كَثِيرُ بْنُ عُبَيْدٍ الْحَذَّاءُ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ: " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَوَضَّأَ مَا لَمْ يَأْجَنِ الْمَاءُ يَخْضَرُّ أَوْ يَصْفَرُّ "

رواه الطبراني في الكبير، وخالد بن معدان لم يسمع من معاذ وبقية بن الوليد مدلس.

1070. Muâz b. Cebel demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize, rengi yeşillenmedikçe ya da sararmadıkça suyla abdest almamızı emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hâlid b. Ma'dân, Muâz'dan hadis işitmemiştir. Bakıyye b. el-Velîd ise müdellistir.[3]

(بَابُ الْوُضُوءِ مِنْ الْمَطَاهِرِ)

İbriklerden Abdest Almak

١٠٧١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ: نا مُحْرِزُ بْنُ عَوْنٍ ، قَالَ: نا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْكِرْمَانِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قُلْتُ :" يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الْوُضُوءُ مِنْ جَرٍّ جَدِيدٍ مُخَمَّرٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَمْ مِنَ الْمَطَاهِرِ ؟ فَقَالَ: لا ، بَلْ مِنَ الْمَطَاهِرِ ، إِنَّ دِينَ اللَّهِ الْحَنِيفِيَّةُ

---

1 Taberî, *Tehzîbu'l-âsâr,* Abdullah b. Abbâs müsnedi, II, 717. Rivayetin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki (no. 7503) varyantında da "baskın gelmedikçe" ifadesi geçmiştir.

2 Taberî, *Tehzîbu'l-âsâr,* Abdullah b. Abbâs müsnedi, II, 716.

3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XX, 99; *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn,* no. 418. Bakıyye hadisi *"an-an"* siygasıyla nakletmiş, hadisi sema yoluyla aldığını sarahaten belirtmemiştir.

السَّمْحَةُ ، قَالَ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْعَثُ إِلَى الْمَطَاهِرِ ، فَيُؤْتَى بِالْمَاءِ ، فَيَشْرَبُهُ ، يَرْجُو بَرَكَةَ أَيْدِي الْمُسْلِمِينَ"

رواه الطبراني في الأوسط،ورجاله موثقون وعبد العزيز بن أبي رواد ثقة ينسب إلى الأرجاء.

1071. İbn Ömer bildiriyor: "Ya Resûlallah! Yeni bir içki küpünden mi, yoksa ibriklerden mi abdest almayı yeğlersin" diye sordum.

Buyurdu ki: *"Hayır. Aksine ibriklerden abdest almayı yeğlerim. Şüphesiz ki Allah'ın dini kolaydır. Kolaylık dini hanifliktir."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ibriklere birini göndererek su getirtir, onlardan su içerek Müslümanların ellerinin bereketini umardı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüştür. Ancak Abdülazîz b. Ebî Dâvud güvenilirliği yanında Mürcie olmakla itham edilmiştir.

(بَابُ الْوُضُوءِ بِالْمُشَمَّسِ)

Güneşte Isınmış Suyla Abdest Alınması

١٠٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال: ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَرْدَانْبَهْ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ الْقَطَوَانِيِّ ، قال: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْوَانَ السُّدِّيِّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: أَسْخَنْتُ مَاءً فِي الشَّمْسِ ، فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَتَوَضَّأَ ، فَقَالَ: " يَا عَائِشَةُ ، لا تَفْعَلِي ، فَإِنَّ هَذَا يُورِثُ الْبَيَاضَ "

رواه الطبراني في الأوسط،وفيه: محمد بن مروان السدي، وقد أجمعوا على ضعفه . وقال – أي الطبراني –: لا يروي عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد قلت: رويناه من حديث ابن عباس.

1072. Hz. Âişe bildiriyor: Güneşte su ısıttım. Sonra onu abdest alması için Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) götürdüm.

Bana: *"Böyle yapma Âişe! Çünkü bu, sedef hastalığına sebep olur"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Mervan es-Süddî'nin zayıflığı konusunda âlimler icma etmişlerdir. Taberânî demiştir ki: Hadis Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) yalnız bu senetle rivayet edilmektedir. Ben derim ki: Aynısı bize İbn Abbâs kanalıyla da nakledilmiştir.[1]

---

1 Heysemî es-Süddî'nin metrûk olduğunu söylemiştir. (VIII, 99.)

(بَابُ الْوُضُوءِ بِالْمَاءِ الْمُسَخَّنِ)

Isıtılmış Suyla Abdest Almak

١٠٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ ، عَنْ يَزِيدَ ، عَنْ سَلَمَةَ " أَنَّهُ كَانَ يُسَخَّنُ لَهُ الْمَاءُ فَيَتَوَضَّأُ"

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات إلا أني لم أعرف محمد بن يونس شيخ الطبراني.

1073. Yezîd'in bildirdiğine göre Seleme b. el-Ekva'ya su ısıtılır, o da onunla abdest alırdı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Fakat Taberânî'nin hocası Muhammed b. Yûnus'u tanımıyorum.[1]

١٠٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْمَعْنِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ ، قَالَ: " كَانَ أَبُو رِفَاعَةَ يُسَخِّنُ الْمَاءَ لأَصْحَابِهِ ، ثُمَّ يَقُولُ: أَحْسِنُوا الْوُضُوءَ مِنْ هَذَا ، فَسَأُحْسِنُ مِنْ هَذَا فَيَتَوَضَّأُ ، بِالْمَاءِ الْبَارِدِ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات.

1074. Humeyd b. Hilâl bildiriyor: Ebû Rifâ'a arkadaşlarına su ısıtır, sonra: "Bu suyla güzelce abdest alın. Ben daha iyisiyle abdest alacağım" der ve kendisi soğuk suyla abdest alırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الْوُضُوءِ مِنَ النُّحَاسِ)

Bakır Kaptan Abdest Almak

١٠٧٥ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عُبَيْدَةَ بْنِ حَسَّانٍ ، عَنْ عَطَاءٍ،عَنْ مُعَاوِيَةَ ، قَالَ :" أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم أَنْ لا آتِيَ أَهْلِي فِي غُرَّةِ الْهِلالِ ، وَأَنْ لا أَتَوَضَّأَ فِي طُهْرَةِ النُّحَاسِ ، وَأَنْ أَسْتَنَّ كُلَّمَا قُمْتُ مِنْ سِنَتِي"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: عبيدة بن حسان, وهو منكر الحديث.

---

[1] Matbu aslın dipnotunda şöyle denilmiştir: "Taberânî'nin hocası Muhammed b. Yunus güvenilir olup bundan maksat el-Küdeymî değildir". Ayrıca bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6219.

1075. Muâviye demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana (gece) ay ışığında ailemin üzerine varmamı ve bakır kaptan abdest almamı yasaklamakla birlikte uykumdan her kalktığımda/uyandığımda misvak kullanmamı emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ubeyde b. Hassân hadisi münker biridir.

١٠٧٦ - حَدَّثَنَا وَرْدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ لَبِيدٍ الْبَيْرُوتِيُّ ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ ، ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَاسِطِيُّ ، قَالا: ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، "أَنَّهُ كَانَ يُوَضِّئُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قَدَحٍ مُضَبَّبٍ بِنُحَاسٍ ، وَيَسْقِيهِ فِيهِ"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: علي بن يزيد عن القاسم وكلاهما ضعيف.

1076. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bakır kaplamalı bir tastan abdest aldırıp su içirirmiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ali b. Yezîd ile kendisinden rivayette bulunduğu Kâsım zayıftırlar.

(بَابُ الْوُضُوءِ بِالنَّبِيذِ)

Şırayla Abdest Almak

١٠٧٧ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، قَالَ: " النَّبِيذُ وَضُوءٌ إِذَا لَمْ نَجِدْ غَيْرَهُ قَالَ الأَوْزَاعِيُّ: " إِذَا كَانَ مُسْكِرًا فَلا يُتَوَضَّأُ بِهِ"

رواه أبو يعلى ورجاله ثقات.

1077. İkrime demiştir ki: "Şıra, başka şey bulamayan kimse için abdest suyudur."

Evzâî ise: "Eğer sarhoşluk verirse, onunla abdest alma" demiştir.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِي مَاءِ الْبَحْرِ)

Deniz Suyu

١٠٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ أَبِى بُرْدَةَ الْكِنَانِيِّ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ بَعْضَ بَنِى مُدْلِجٍ أَخبرَه أَنَّهُمْ كَانُوا يَرْكَبُونَ الأَرْمَاثَ فِى الْبَحْرِ لِلصَّيْدِ

فَيَحْمِلُونَ مَعَهُمْ مَاءً لِلسَّفَرِ فَتُدْرِكُهُمُ الصَّلَاةُ وَهُمْ فِي الْبَحْرِ وَإِنَّهُمْ ذَكَرُوا ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا إِنْ نَتَوَضَّأْ بِمَائِنَا عَطِشْنَا وَإِنْ نَتَوَضَّأْ بِمَاءِ الْبَحْرِ وَجَدْنَا فِي أَنْفُسِنَا. فَقَالَ لَهُمْ " هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ الْحَلَالُ مَيْتَتُهُ" رواه أحمد ورجاله ثقات.

1078. Abdullah b. el-Muğîre b. Ebî Bürde el-Kinânî'den nakledildiğine göre Müdlic oğullarından biri kendisine şöyle anlatmış: Kendileri avlanmak için salla denize açılırlar ve yanlarına içmek için tatlı su alırlardı. Sonra onlar tam denizin ortasında iken namaz vakti gelirdi. Onlar bu durumu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) anlatmışlar ve: "Eğer bizler yanımızdaki tatlı suyla abdest alsak, susuz kalıyoruz. Deniz suyuyla abdest alsak, içimize bir kuşku düşüyor" demişler. Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem) onlara: *"Denizin suyu temiz, ölüsü de helaldir"* buyurmuş.

**Bunu* Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٠٧٩ - وعن عبد الله الْمُدْلِجِي أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يا رسول الله إِنَّا قَوْمٌ نَرْكَبُ الرَّمَثَ فَنَحْمِلُ الماءَ لِسَقْيِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ الْحَلَالُ مَيْتَتُهُ"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: عبد الجبار بن عمر ضعفه البخاري والنسائي ووثقه محمد بن سعد .

1079. Abdullah el-Müdlicî'nin anlattığına göre kendisi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) giderek: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizler sala binen bir topluluğuz. Beraberimize içmek için tatlı su alıyoruz" demiş. Resûlullah da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Denizin suyu temiz, ölüsü ise helaldir"* buyurmuş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdülcebbâr b. Ömer'i Buhârî ile Nesâî zayıf görürken, Muhammed b. Sa'd güvenilir saymıştır.

١٠٨٠ - وعَن العَرَكِي أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ مَاءِ البَحْرِ فَقَالَ: "هُوَ الطَّهُورُ مَاؤُهُ الحِلُّ مَيْتَتُهُ"

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1080. el-Arekî'den nakledildiğine göre o, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) deniz suyunun hükmünü sormuş. Peygamber de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Denizin suyu temiz, ölüsü de helaldir"* buyurmuş.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٠٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو التَّيَّاحِ عَنْ مُوسَى بْنِ سَلَمَةَ قَالَ حَجَجْتُ أَنَا وَسِنَانُ بْنُ سَلَمَةَ فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ قُلْتُ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَدَخَلْنَا عَلَيْهِ وَسَأَلْتُهُ عَنْ مَاءِ الْبَحْرِ فَقَالَ: "مَاءُ الْبَحْرِ طَهُورٌ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

1081. Mûsa b. Seleme bildiriyor: Ben ve Sinân b. Seleme hacca gittik. Mekke'ye vardığımızda dedim ki: "Haydi İbn Abbâs'ın yanına gidelim." Gittik ve yanına girince ben, kendisine deniz suyunun hükmünü sordum. "Deniz suyu temizdir" dedi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridir.

١٠٨٢ - وعَنْ مُوسى بْنِ سَلمةَ أيضاً قَالَ: أَوْصَانِي سَنانُ بْنِ سَلمةَ أَنْ أَسأَلَ ابْنَ عباسٍ عَنْ مَاءِ البَحْرِ وعَنْ أيِّ شَهْرٍ أَصُومُ فأَتيْتُ ابنَ عباسٍ فَقُلْتُ: إنَّ أخِي أَمَرنِي أَنْ أَسأَلكَ عَنْ الوضُوءِ مِنْ ماءِ البَحْرِ فَقَالَ: هُما البَحْرانِ لا يضُرُّكَ بأَيِّهِما توضَّأتَ . وَعَنْ أيِّ الشَهْرِ أَصُومُ ؟ فَقالَ: أَيامَ البيضِ . فَقُلتُ: إنا نكونُ في هذهِ المَغَازي فنُصيبُ السَّبْيَ أَفأُعْتِقُ عَنْ أُمِّي و لم تَأْمُرْنِي ؟ قَالَ: أَعْتِقْ عَنْ أُمِّكَ " رواه البزار ورجاله رجال الصحيح

1082. Yine Mûsa b. Seleme'den şöyle dediği nakledilmiştir: Bana Sinân b. Seleme, İbn Abbâs'a deniz suyunun hükmünü ve hangi ayda oruç tutayım diye sormamı vasiyet etti. Sonra İbn Abbâs'ın yanına gittiğimde ona: "Kardeşim bana, sana deniz suyuyla abdest almanın hükmünü sormamı tembihledi" dedim. "Hepsi iki denizdir. Hangisinden abdest alırsan al, zararı olmaz" karşılığını verdi. "Sonra hangi ayda oruç tutayım diye sormamı söyledi" dedim. "Dolunay (bîd) günleri (ayın 13, 14 ve 15. günleri) dedi. Sonra "Bizler gazvelere katılıp bazı esirler elde ediyoruz. Bana söylemediği halde annem adına köle azat edebilir miyim?" diye sordum. "Annen adına köle azat et" cevabını verdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ الوُضُوءِ بِفَضْلِ السِّوَاكِ)

Misvak Suyu Artığıyla Abdest Almak

١٠٨٣ - عَنْ أَنسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "كَانَ يتوضَّأُ بِفَضْلِ سِوَاكِهِ"

رواه البزار , والأعمش لم يسمع من أنس .

1083. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendi misvak suyunun artığıyla abdest alırmış.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiştir. Fakat A'meş, Enes'ten hadis işitmemiştir.[1]

(بَابُ الْوُضُوءِ بِفَضْلِ الْهِرِّ)

Kedinin Artığıyla Abdest Almak

١٠٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أُسَيْدٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَنْبَسَةَ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الْمَكِّيُّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ: " خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَرْضٍ بِالْمَدِينَةِ ، يُقَالُ لَهَا بَطْحَانُ ، فَقَالَ: يَا أَنَسُ ، اسْكُبْ لِي وَضُوءًا ، فَسَكَبْتُ لَهُ ، فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ حَاجَتَهُ أَقْبَلَ إِلَى الإِنَاءِ ، وَقَدْ أَتَى هِرٌّ فَوَلَغَ فِي الإِنَاءِ ، فَوَقَفَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ وَقْفَةً حَتَّى شَرِبَ الْهِرُّ ، ثُمَّ تَوَضَّأَ ، فَذَكَرْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَمْرَ الْهِرِّ ، فَقَالَ: يَا أَنَسُ ، إِنَّ الْهِرَّ مِنْ مَتَاعِ الْبَيْتِ ، لَنْ يُقَذِّرَ شَيْئًا ، وَلَنْ يُنَجِّسَهُ "

رواه الطبراني في الصغير وفيه عمر بن حفص المكي وثقه ابن حبان قال الذهبي: لا يدرى من هو .

1084. Enes b. Mâlik bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Medine'de Bathân denilen bir araziye çıktı. Sonra: *"Enes! Bana abdest suyu dök"* buyurdu. Ben de döktüm. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihtiyacını giderince su kabına yöneldi. Bir kedi gelip kaptan su içti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kedi suyunu içinceye kadar bir süre bekledi. Sonra abdest aldı. Sonra Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) kedinin durumunu sorduğumda bana: *"Enes! Kedi ev eşyasındandır. O hiçbir şeyi kirletmez ve pisletmez"* buyurdu.

---

[1] Matbu aslın dipnotunda şu bilgiler yer almıştır: "Açıklama: Hadis A'meş'ten bu şekilde sadece yalancı birinin ağzıyla nakledilmiştir ki bu da Yûsuf b. Hâlid es-Simtî'dir. Misver ve diğer raviler ise A'meş'ten rivayetinde kendisine muhalefet etmişler ve hadısi *A'meş-Müslim el-A'ver-Enes* tarikiyle rivayet etmişlerdir. İsmi geçen Müslim ise zayıftır." Hadisi Bezzâr rivayet etmiş (no. 274) ve eklemiş: "Bunu Sa'd b. Salt A'meş'ten, o da Müslim'den rivayet etmiştir." Hadis, aynı senetle Ebû Ya'lâ'nın rivayetinde (no. 4020) ise "Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest suyunun artığıyla misvaklanırdı" ifadesiyle yer almıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ömer b. Hafs el-Mekkî'yi İbn Hibbân güvenilir görürken Zehebî "Kim olduğu bilinmemektedir" demiştir.

١٠٨٥ - وعَنْ عَائشَةَ قَالَتْ: "كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم يَمُرُّ بِهِ الهِرُّ فيُصْغِي لَهُ الإِنَاءَ فَيشْرَبُ مِنْهُ فيَتوَضأُ بِفَضْلِه"

قلت: رواه أبو داود خلا " إصغاء الإناء لها " رواه البزار والطبراني في الأوسط ورجاله موثقون .

1085. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına kedi gelirdi. O da ona kap uzatır, kedi ondan su içer ve sonra kendisi onun artığıyla abdest alırdı.

★Ben derim ki: Ebû Dâvud "Kap uzatma" kısmı hariç, bu hadisi rivayet etmiştir.

Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

١٠٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدثَني أَبي حَدَّثَنا مَعْمَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ - هُوَ الرَّقِّيُّ - حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبيهِ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّهُ وُضِعَ لَهُ وَضُوءٌ فَوَلَغَ فِيهِ السِّنَّوْرُ فَأَخَذَ يَتَوَضَّأُ فَقَالُوا يَا أَبَا قَتَادَةَ قَدْ وَلَغَ فِيهِ السِّنَّوْرُ. فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم يَقُولُ " السِّنَّوْرُ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ وَإِنَّهُ مِنَ الطَّوَّافِينَ أَوِ الطَّوَّافَاتِ عَلَيْكُمْ"

رواه أحمد - وهو في السنن خلا قوله: " السنور من أهل البيت " - وهو من رواية عبد الله عن أبيه، ورجاله ثقات، غير أن فيه الحجاج بن أرطاة وهو ثقة مدلس. ويأتي حديث في السنور والكلب .

1086. Abdullah b. Ebî Katâde babasından nakletmiştir: Babası kendisi için abdest suyu hazırlamış. Sonra kedi ondan içmiş. O da onunla abdest almış. İnsanlar: "Ey Ebû Katâde! Ondan kedi su içti!" diye hatırlattıklarında şu karşılığı vermiş: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kedi ev halkındandır. Zira o, sürekli sizinle birlikte olan erkek ve dişi/kadın hizmetçilerden sayılır" buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Hadis "Kedi ev halkındandır" kısmı hariç, Abdullah'ın babasından rivayeti olarak *Sünen*lerde geçmiş olup ravileri güvenilir

---

1 Matbu aslın dipnotuna şu ibareler düşülmüştür: "Aksine Bezzâr'ın ravileri arasında Mindel b. Ali yer almıştır ki, zayıftır. Bezzâr'ın hemen peşinden gelen başka bir senedi daha vardır ki onda da Mindel'den daha zayıf biri olan Muhammed b. Ömer el-Vâkıdî yer almıştır." Bkz. Bezzâr, no. 275, 276. Benzer ifadelerle hadisi Ebû Ya'lâ da zayıf bir senetle nakletmiştir. (no. 4951)

kimselerdir. Fakat senedinde yer alan Haccâc b. Ertât güvenilir olmakla birlikte müdellistir. İleride kedi ve köpekle ilgili bir hadis daha gelecektir.

(بَابُ التَّوَضُّؤِ مِنْ جُلُودِ الْمَيْتَةِ وَالانْتِفَاعِ بِهَا إِذَا دُبِغَتْ)

Tabaklanmış Ölmüş Hayvan Derisini Kullanmak ve Bundan İmal Edilmiş Tulumdan Abdest Almak

١٠٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ دَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ فَأَتَيْتُ خِبَاءً فَإِذَا فِيهِ امْرَأَةٌ أَعْرَابِيَّةٌ قَالَ فَقُلْتُ إِنَّ هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُرِيدُ مَاءً يَتَوَضَّأُ فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ مَاءٍ قَالَتْ بِأَبِي وَأُمِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَاللَّهِ مَا تُظِلُّ السَّمَاءُ وَلَا تُقِلُّ الْأَرْضُ رُوحًا أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ رُوحِهِ وَلَا أَعَزَّ وَلَكِنْ هَذِهِ الْقِرْبَةُ مَسْكُ مَيْتَةٍ وَلَا أُحِبُّ أُنَجِّسُ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ " ارْجِعْ إِلَيْهَا فَإِنْ كَانَتْ دَبَغَتْهَا فَهِيَ طَهُورُهَا. قَالَ فَرَجَعْتُ إِلَيْهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهَا فَقَالَتْ إِي وَاللَّهِ لَقَدْ دَبَغْتُهَا. فَأَتَيْتُهُ بِمَاءٍ مِنْهَا "

رواه أحمد والطبراني في الكبير ببعضه، وفيه: علي بن يزيد عن القاسم، وفيهما كلام وقد وثقا.

1087. Muğîre b. Şu'be bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) benden su istedi. Bir çadıra vardım. Baktım içinde bedevi bir kadın var.

"Şu zat Allah Resûlü'dür ve su istiyor. Yanında hiç su var mı?" diye sordum.

Kadın: "Anam babam Resûlullah'a feda olsun. Vallahi benim için onun ruhundan daha sevgili ve daha değerli bir ruhu ne gök gölgelendirmekte, ne de yer üzerinde taşımaktadır. Fakat bu kırba ölmüş bir hayvan derisinden yapılmıştır. Bununla Allah Resûlü'ne pislik bulaştırmak istemem" dedi. Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geri dönüp durumu kendisine anlatınca:

"Tekrar o kadının yanına dön. Eğer derisini tabaklamışsa, bu onu temizlemiştir" buyurdu. Hemen ona geri dönüp bunu kendisine anlattım. Kadın: "Vallahi onu tabakladım" deyince ondan bir parça su alıp Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) götürdüm.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve bir kısmını *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ali b. Yezîd ve kendisinden rivayette bulunduğu Kâsım'ın ikisi de güvenilir kabul edilmekle birlikte haklarında tenkit vardır.

١٠٨٨ - حَدَّثَنَا مُفَضَّلٌ ، ثَنَا أَبُو حُمَةَ ، ثَنَا أَبُو قُرَّةَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، أَخْبَرَنِي أَبُو قَزْعَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، "أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَوْهَبَ وَضُوءًا ، فَقِيلَ لَهُ: لَمْ نَجِدْ ذَلِكَ إِلا فِي مِسْكِ مَيْتَةٍ ، فَقَالَ: أَدَبَغْتُمُوهُ ؟ قَالُوا: نَعَمْ ، قَالَ: فَهَلُمَّ ، فَإِنَّ ذَلِكَ طُهُورُهُ"

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن .

1088. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest suyu istedi. Kendisine: "Ancak ölmüş hayvan derisinden imal edilmiş bir kapta su bulabildik" denince; *"Derisini tabaklamış mıydınız?"* diye sordu. "Evet" dediler. Bunun üzerine: *"Getirin. Zira bu onu temizler"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٠٨٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ , قَالَ: نا أَبُو جَعْفَرٍ , قَالَ: نا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، "أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ ، فَمَرَّ بِأَهْلِ أَبْيَاتٍ مِنَ الْعَرَبِ ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ: هَلْ مِنْ مَاءٍ لِوُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ , فَقَالُوا: مَا عِنْدَنَا مَاءٌ إِلا فِي إِهَابِ مَيْتَةٍ دَبَغْنَاهُ بِلَبَنٍ ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ: أَنَّ دِبَاغَهُ طُهُورُهُ ، فَأُتِيَ بِهِ ، فَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ صَلَّى

رواه الطبراني في الأوسط والكبير، وفيه: عفير بن معدان، وقد أجمعوا على ضعفه.

1089. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gazvelerinden birine çıkmıştı. Güzergâh üzerinde Bedevilere ait bazı konaklara rastladı. Yanlarına birini gönderdi. O kişi: "Yanınızda Allah Resûlü için hiç abdest suyu var mı?" diye sordu. "Yanımızda yalnız sütle tabakladığımız ölmüş hayvan derisinde sakladığımız su var" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de kendilerine: *"Derinin tabaklanması, onun temizlenmesidir"* diye haber gönderdi ve o su kendisine getirildi. Onunla abdest alıp namaz kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ufeyr b. Ma'dân'ın zayıflığı konusunda ravi uzmanı bilginler icma etmişlerdir.

١٠٩٠ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو عُمَرَ الْحُلْوَانِيُّ ، حَدَّثَنَا دُرُسْتُ بْنُ زِيَادٍ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لِي: " يَا بُنَيَّ ، ادْعُ لِي مِنْ هَذِهِ الدَّارِ بِوَضُوءٍ ، فَقُلْتُ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطْلُبُ وَضُوءًا ؟ ، فَقَالَ: أَخْبِرْهُ أَنَّ دَلْوَنَا جِلْدُ مَيْتَةٍ ، فَقَالَ: سَلْهُمْ ، هَلْ دَبَغُوهُ ؟ ، قَالُوا: نَعَمْ ، قَالَ: فَإِنَّ دِبَاغَهُ طُهُورُهُ"

رواه أبو يعلى ،وفيه: درست بن زياد عن يزيد الرقاشي، وكلاهما مختلف في الاحتجاج به.

1090. Enes bildiriyor: Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) beraber yürüyordum. Derken bana: *"Oğlum! Bana şu evden abdest suyu getir"* buyurdu. Ben de onlara gidip: "Allah Resûlü abdest suyu istiyor" dedim. "Ona git ve bizim kovamızın ölmüş hayvan derisinden imal edildiğini bildir" deyip geri gönderdiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sor bakalım onlara, deriyi tabaklamışlar mı?"* buyurdu. Hane halkı: "Evet" deyince de; *"Derinin tabaklanması, onun temizlenmesi demektir"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde yer alan Durust b. Ziyâd ve kendisinden rivayette bulunduğu Yezîd er-Rakâşî'nin her ikisiyle de ihticâc konusu ihtilaflıdır.

١٠٩١ - حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ التُّرْكِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْخُزَاعِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الرَّوَّاسِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ بَكَّارٍ الْبَاهِلِيُّ ، قَالُوا: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَعِيدٍ الْبَرَاءُ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَاةٍ مَيِّتَةٍ ، فَقَالَ: " مَا ضَرَّ أَهْلَ هَذِهِ لَوِ انْتَفَعُوا بِإِهَابِهَا"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: حماد بن سعيد البراء، ضعفه البخاري، وروى الطبراني نحوه عن ابن مسعود موقوفا ورجاله ثقات.

1091. İbn Mes'ûd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ölmüş bir koyun leşine rastladı ve: *"Bu koyunun sahipleri onun derisinden yararlansalarmış ya"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hammâd b. Saîd el-Berâ'yı Buhârî zayıf görmüştür. Taberânî ravileri güvenilir olan bir senetle benzerini yine İbn Mes'ûd'dan onun sözü olarak rivayet etmiştir.[1]

١٠٩٢ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَسَوِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ عَبَّادِ بْنِ آدَمَ ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ: سَمِعْتُ عِمْرَانَ يُحَدِّثُ , عَنْ خَالِدٍ الأَشَجِّ ، عَنْ سِنَانِ بْنِ سَلَمَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى عَلَى جَذَعَةٍ مَيِّتَةٍ ، فَقَالَ: مَا ضَرَّ أَهْلَ هَذِهِ ، لَوِ انْتَفَعُوا بِمَسْكِهَا"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 9221) yer alan mevkûf rivayetin metni şöyledir: İbn Mes'ûd ölmüş hayvan derisi hakkında "Derisinin tabaklanması, onun temizlenmesi anlamına gelir" dedi.

1092. Sinân b. Seleme'nin naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ölmüş bir tokluya rastladı ve: *"Sahipleri onun derisinden yararlansalarmış ya"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٠٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ - وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ ثَابِتٍ قَالَ كُنْتُ جَالِساً مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى فِي الْمَسْجِدِ فَأَتَى بِرَجُلٍ ضَخْمٍ فَقَالَ يَا أَبَا عِيسَى. قَالَ نَعَمْ. قَالَ حَدَّثْنَا مَا سَمِعْتَ فِي الْفِرَاءِ. فَقَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ كُنْتُ جَالِساً عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُصَلِّي فِي الْفِرَاءِ فَقَالَ فَأَيْنَ الدِّبَاغُ "

رواه أحمد وفيه محمد بن عبد الرحمن بن أبي ليلى تكلم فيه لسوء حفظه ووثقه أبو حاتم

1093. Sâbit bildiriyor: Abdurrahman b. Ebî Leylâ ile beraber oturuyordum. Derken iriyarı bir adam çıkageldi ve: "Ey Ebû İsa!" diye seslendi. O da: "Buyur!" dedi. Sonra "Ham/işlenmemiş deriler hakkında işittiklerini bize anlat" dedi. O da şunu anlattı: Ben babamdan duydum. Dedi ki: Ben, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturuyordum. Derken bir adam gelerek. "Ey Allah'ın Resûlü! Ham deri üzerinde namaz kılabilir miyim?" diye sordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Tabaklanmamış olarak mı?"* buyurdu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Abdirrahman b. Ebî Leylâ, hafızasının zayıf oluşu nedeniyle tenkit edilmiş olmakla birlikte Ebû Hâtim onu güvenilir görmüştür.

١٠٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ - يَعْنِي ابْنَ رَاشِدٍ - عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا نُصِيبُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَغَانِمِنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ الأَسْقِيَةَ وَالأَوْعِيَةَ فَنَقْتَسِمُهَا وَكُلُّهَا مَيْتَةٌ"

قلت: له عند أبي داود حديث في آنية المشركين من غير ذكر الميتة .رواه أحمد ورجاله موثقون .

1094. Câbir bildiriyor: Bizler, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte müşriklerden aldığımız ganimetler arasında hepsi ölmüş hayvan derisinden imal edilme su kapları ve tulumlar elde ederdik.[1]

★Ben derim ki: Ebû Dâvud'un *Sünen*'inde de Câbir'den, ölmüş hayvan derisinden bahsedilmeksizin müşriklerin kaplarına dair bir hadis varit olmuştur.

Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

١٠٩٥ - حَدَّثَنَا طَالِبُ بْنُ قُرَّةَ الأَذَنِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، وَمَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، قَالا: ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى زَحْمَوَيْهِ ، قَالا: ثنا فَرَجُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ عَمْرَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: كَانَتْ لَنَا شَاةٌ نَحْلُبُهَا فَفَقَدَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: مَا فَعَلَتْ شَاتُكُمْ ؟ ، قَالُوا: مَاتَتْ ، قَالَ: مَا فَعَلْتُمْ بِإِهَابِهَا ؟ ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلْقَيْنَاهُ ، قَالَ: " أَفَلا انْتَفَعْتُمْ بِهِ ؟ ، فَإِنَّ دِبَاغَهَا ذَكَاتُهَا يَحِلُّ كَمَا يَحِلُّ الْخَلُّ مِنَ الْخَمْرِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط، تفرد به فرج بن فضالة وضعفه الجمهور .

1095. Ümmü Seleme bildiriyor: Bizim sütünü sağdığımız bir koyunumuz vardı. Bir gün Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu göremeyince *"Koyununuza ne oldu?"* diye sordu. "Öldü" dediler. *"Peki derisini ne yaptınız?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Resûlü, attık" karşılığını verdiler. Bunun üzerine: *"Ondan yararlansaydınız ya. Zira derinin tabaklanması, onun temizlenmesi demektir. Şaraptan dönüşme sirkenin helal olduğu gibi bu da helal olur"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup rivayetinde tek kalan Ferec b. Fadâle'yi çoğunluk zayıf görmüştür.[2]

١٠٩٦ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ قِيرَاطٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا يُوسُفُ بْنُ السَّفَرِ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ: " لا بَأْسَ بِمَسْكِ الْمَيْتَةِ إِذَا دُبِغَ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: يوسف بن السفر وقد أجمعوا على ضعفه.

---

[1] Bkz. Taberî, *Tehzîbu'l-âsâr*, Abdullah b. Abbâs müsnedi, II, 817.

[2] Hadisi Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 26. Ayrıca bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, III, 360; *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 419; Dârekutnî, IV, 266; Beyhakî, VI, 37-38.

1096. Ümmü Seleme demiştir ki: Ben, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) işittim. Buyurdu ki: *"Tabaklandıktan sonra ölmüş hayvan derisini kullanmakta bir sakınca yoktur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Yûsuf b. es-Sefer'in zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmişlerdir.

١٠٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ حَبِيبٍ يَعْنِي ابْنَ أَبِي ثَابِتٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أُمِّ مُسْلِمٍ الأَشْجَعِيَّةِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهَا وَهِيَ فِي قُبَّةٍ فَقَالَ مَا أَحْسَنَهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا مَيْتَةٌ " قَالَتْ فَجَعَلْتُ أَتَتَبَّعُهَا"

رواه أحمد والطبراني، وقال في قبة: من أدم وقالت: فجعلت أشقها بدل: أتتبعها، وفيه: رجل لم يسم.

1097. Ümmü Müslim el-Eşca'iyye'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir çadır içinde onun yanına gelerek: *"İçinde ölmüş hayvan olmasa ne güzel şey bu"* buyurmuş. Ümmü Müslim "Hemen onu elimle yoklamaya başladım" der.[1]

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Taberânî rivayet etmiştir. Ancak metinde "deri çadır" ifadesi geçmiş ve yine Ümmü Müslim "Onu araştırmaya başladım" yerine, "onu yarıp parçalamaya başladım" demiştir. Senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır.

١٠٩٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ ، نَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، نَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ أَبِي غَنِيَّةَ ، أَخْبَرَنِي الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُكَيْمٍ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ: كَتَبَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ بِجُهَيْنَةَ ، أَنْ: " لا تَسْتَمْتِعُوا مِنَ الْمَيْتَةِ بِإِهَابٍ وَلا عَصَبٍ "

رواه الطبراني في الأوسط، ولعبد الله بن عكيم حديث في السنن عن كتاب النبي صلى الله عليه و سلم ،وفيه: عبيدة بن معتب وقد أجمعوا على ضعفه .

1098. Abdullah b. Ukaym'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ölmüş hayvanın derisinden ya da sinirlerinden yararlanmayın"* buyurmuştur.[2]

---

[1] İbn Sa'd, *Tabakât*, VIII, 307-308.

[2] Taberânî aynı hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'da (no. 826) şu ifadeyle nakletmiştir: "Bize Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) mektubu vefatından bir ay önce ulaştı. Şöyle diyordu: «*Ölmüş hayvanın derisinden ya da sinirinden yararlanmayın*»". Aynı hadisi Taberî de *Tehzîbu'l-âsâr*'da Abdullah b. Abbâs müsnedinde rivayet etmiştir. (II, 825-829).

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Abdullah b. Ukaym'ın *Sünen*'lerde de Peygamber'in mektubuna dair bir hadisi vardır ki senedinde yer alan Ubeyde b. Muattib'in zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmişlerdir.[1]

(بَابُ مَا يَكْفِي مِنَ الْمَاءِ لِلْوُضُوءِ وَالْغُسْلِ)

Abdest ve Gusül İçin Yeterli Su Miktarı

١٠٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ مِهْرَانَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ - يَعْنِي الْعَطَّارَ - عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ كَمْ يَكْفِينِي مِنَ الْوُضُوءِ قَالَ مُدٌّ. قَالَ كَمْ يَكْفِينِي لِلْغُسْلِ قَالَ صَاعٌ. قَالَ فَقَالَ الرَّجُلُ لاَ يَكْفِينِي. قَالَ لاَ أُمَّ لَكَ قَدْ كَفَى مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1099. İbn Abbâs bildiriyor: Bir adam ona: "Abdest için bana ne kadar su yeter?" diye sordu. "Bir müd (0,688 lt)" buyurdu. "Gusül için bana ne kadar su yeter?" diye sordu. "Bir sâ (2.75 lt)'" dedi. Adam: "Bu bana yetmez!" deyince "Hay annesiz kalasın. Bu miktar, senden daha hayırlı olana, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yetmişti" diye cevap verdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١١٠٠ ـ وروى في الأوسط حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ لُوَيْنٌ ، نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبَالِسِيُّ ، عَنْ خُصَيْفٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " يُجْزِئُ فِي الْوُضُوءِ مُدٌّ ، وَفِي الْغُسْلِ صَاعٌ "

وفيه: عبد العزيز بن عبد الرحمن البالسي, وقد أجمعوا على ضعفه .

---

[1] Ubeyde b. Muattib hakkında Heysemî de (IV, 134) metrûk demiştir.

1100. *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta İbn Abbâs'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdestte bir müd, gusülde ise bir sâ' su yeter"* buyurmuştur.[1]

★Senedinde yer alan Abdülazîz b. Abdirrahman el-Bâlisî'nin zayıflığı konusunda âlimler fikir birliği etmişlerdir.

١١٠١ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، قَالَ: نا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ مُسْلِمٍ الْمُلَائِيِّ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، وَعَنْ مُسْلِمٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم ، أَنَّهُ " كَانَ يَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ وَيَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ " رواه البزار.

1101. İbn Abbâs ve Âişe'den nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir müd suyla abdest alır, bir sâ' suyla yıkanırdı.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiştir.

١١٠٢ - وَحَدَّثَنَاهُ بِشْرٌ ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، قَالَ: نا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ مُسْلِمٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم بِنَحْوِهِ"

قلت: حديث عائشة رواه أبو داود وغيره ومدار حديث ابن عباس وعائشة وابن مسعود على مسلم بن كيسان الملائي وقد حدث عنه شعبة وسفيان وضعفه جماعة كثيرون . وقال بعضهم: إنه اختلط . والظاهر أن شعبة وسفيان لا يحدثان عنه إلا بما سمعاه قبل اختلاطه والله أعلم .

1102. Ukbe'nin Abdullah b. Mes'ûd kanalıyla naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) benzerini buyurmuştur.[2]

★Ben derim ki: Âişe hadisini Ebû Dâvud ve başka kaynaklar da rivayet etmişlerdir. İbn Abbâs, Âişe ve İbn Mes'ûd hadislerinin merkezinde ise Müslim b. Keysân el-Mülâî bulunmaktadır ki, kendisinden Şu'be ve Süfyân rivayette bulunmuş ve pek çok kimse onu zayıf görmüştür. Bir âlim de bunadığını söylemiştir. Anlaşılan o ki, Şu'be ve Süfyân

---

[1] Bezzâr, no. 258. Heysemî demiştir ki: "Bunu İbn Abbâs hadisi sebebiyle naklettim."

Aşağıdaki hadis bu konuda gözden kaçırılmış **zevâid**dendir:

Enes'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir müd suyla abdest alır, bir sâ' suyla yıkanırdı.

Bunu Bezzâr rivayet etmiş (no. 257) ve eklemiş: "Hadisi bu ifadeyle sadece İsmâîl b. Süleymân el-Kannâd'ın rivayet ettiğini biliyoruz ki o sakıncasızdır. Kendisinden Affân ve başkaları rivayette bulunmuştur. "Bir sâ' suyla yıkanırdı" hadisi hatalıdır. Bunu Katâde, Safiyye-Âişe yoluyla rivayet ettiği gibi, yine Katâde, Muâze-Âişe yoluyla da rivayet etmiştir.

[2] Bunu Bezzâr rivayet etmiş (no. 2599) ve demiştir ki: "Bunu bu şekilde yalnız İsrâîl'in rivayet ettiğini biliyoruz." Matbu aslın dipnotuna da: "Bu hadisi ondan sadece İsrâîl rivayet etmiştir" notu düşülmüştür.

ondan sadece bunamasından önce kendisinden sema yoluyla ahzettiklerini rivayet ederlerdi. Doğrusunu en iyi Allah bilir.

١١٠٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَنْصُورٍ الرُّمَّانِيُّ ، قَالَ: نا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ: نا حَكِيمُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ: نا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " الْغُسْلُ صَاعٌ وَالْوُضُوءُ مُدٌّ "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: حكيم بن نافع، ضعفه أبو زرعة، ووثقه ابن معين، وقال ابن عدي: أحاديثه ليست بالمنكرة جدا.

1103. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gusülde bir sâ, abdestte bir müd su yeter"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hukeym b. Nâfi'yi Ebû Zür'a zayıf sayarken İbn Maîn güvenilir görmüştür. İbn Adî de: "Hadisleri son derece münkerdirler" açıklamasını yapmıştır.

١١٠٤ - وعَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم يَتَوضَّأُ بِكُوزِ الحَبِّ , يعني: للصَّلاةَ أَيْ كَانَ يُجزِئهُ الوضُوءُ بَذَلك"

رواه البزار، وفيه: محمد بن أبي حفص العطار، قال الأزدي: يتكلمون فيه.

1104. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) -namaz için- kuplu testiyle abdest alırdı. Yani abdest için ona bu kadar su yeterdi.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Ebî Hafs el-Attâr hakkında el-Ezdî: "Âlimler kendisini tenkit etmekteler" demiştir.

١١٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا جُمْهُورُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثنا سِنَانُ بْنُ هَارُونَ الْبُرْجُمِيُّ ، عَنْ أَشْعَثُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أُمِّهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " يَتَوضَّأُ بِالْمُدِّ ، وَيَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط، وفي إسناد الأوسط: سيف بن محمد وهو كذاب . وفي إسناد الكبير: سنان بن هارون قال يحيى بن معين: سنان بن هارون أخو سيف بن هارون، وهو أحسن حالا من أخيه، وقد ضعفه النسائي.

1105. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir müd suyla abdest alır, bir sâ' suyla da yıkanırdı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-evsat*'taki rivayetin senedinde yer alan Seyf b. Muhammed yalancının tekidir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki rivayetin senedinde yer alan Sinân b. Hârûn hakkında da Yahyâ b.

Maîn "Sinan b. Hârûn, Seyf b. Hârun'un kardeşi olup durumu kardeşininkinden daha iyidir" derken Nesâî onu zayıf görmüştür.

١١٠٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " تَوَضَّأَ بِنِصْفِ مُدٍّ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: الصلت بن دينار، وقد أجمعوا على ضعفه.

1106. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yarım müd suyla abdest almıştır.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup âlimler senedinde yer alan Salt b. Dînâr'ın zayıflığı konusunda hemfikirdirler.

١١٠٧ - حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، ثنا طَلْحَةُ بْنُ يَحْيَى ، عَنْ أُمِّ كُلْثُومٍ بِنْتِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ ، أَنَّ جَدَّتَهَا أُمَّ سَلَمَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَفَعَتْ إِلَيْهَا مِخْضَبًا مِنْ صُفْرٍ ، قَالَتْ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْتَسِلُ فِيهِ ، قَالَ طَلْحَةُ: وَكَانَ نَحْوًا مِنْ صَاعٍ أَوْ أَقَلَّ"

رواه الطبراني في الكبير، وأم كلثوم هذه لم أر من ترجمها، وبقية رجاله ثقات.

1107. Ümmü Külsûm binti Abdillah b. Zem'a'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber'in eşi olan ninesi Ümmü Seleme kendisine bir bakır kap vermiş ve: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bununla yıkanırdı" demiş. Kap, yaklaşık bir sâ' veya daha az miktarda su alacak kadardı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup burada ismi geçen Ümmü Külsûm'un biyografisini yazanı görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا يَفْعَلُ بِمَا فَضَلَ مِنْ وُضُوئِهِ)

Abdest Suyunun Artığıyla Ne Yapılacağına Dair

١١٠٨ - عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مِنْ إِنَاءٍ عَلَى نَهَرٍ فَلَمَّا فَرَغَ أَفْرَغَ فَضْلَهُ فِي النَّهَرِ"

رواه الطبراني في الكبير وفيه أبو بكر بن أبي مريم اختلط وترك حديثه لاختلاطه

1108. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir nehir kenarında bir kaptan abdest aldı. Abdestini bitirince, kalan artık suyunu nehre döktü.

---

1 Aynı hadisi Ebû Ya'lâ da şu ifadeyle rivayet etmiştir: Talha dedi ki: "Ümmü Külsûm bana o kabı gösterdi. Yaklaşık bir sâ' kadar veya ondan biraz büyükçeydi." (no. 6932)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Bekir b. Ebî Meryem bunamış ve bunaması sebebiyle hadisi terk edilmiştir.[1]

١١٠٩ - وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم مَرَّ بِنَهرٍ فَتَنَاوَلَ بِقَعْبٍ كَانَ مَعَهُ ثُمَّ قَالَ: يُبَلِّغُهُ اللهُ قَوماً يَنفَعُهُم بِهِ

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: أبو بكر بن أبي مريم وهو ضعيف.

1109. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir nehre rastladı. Yanındaki büyük bir kapla ondan su aldı. Sonra: *"Allah bunu, onunla kendilerini faydalandıracağı bir topluluğa ulaştırsın"* diye dua etti.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Bekir b. Ebî Meryem zayıftır.

(بَابُ غَسْلِ يَدِهِ قَبْلَ أَنْ يُدْخِلَهَا فِي الإِنَاءِ وَالتَّسمِيَة)

Elini Kaba Sokmadan Önce Yıkamak ve Besmele Çekmek

١١١٠ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ ، فَلا يُدْخِلْ يَدَهُ فِي الإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا ، فَإِنَّهُ لا يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ ، وَيُسَمِّي قَبْلَ أَنْ يُدْخِلَهَا "

رواه الطبراني في الأوسط - وهو في الصحيح خلا قوله: " ويسمي قبل أن يدخلها " - وفيه: عبد الله بن محمد بن يحيى بن عروة، نسبوه إلى وضع الحديث .

1110. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz uykusundan uyandığında sakın elini yıkamadan kabın içine sokmasın. Zira elinin gece nerelerinde dolaştığını bilmez. Ayrıca elini kaba sokmadan önce Besmele çeksin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup "Ayrıca elini kaba sokmadan önce Besmele çeksin" kısmı hariç, *Sahîh*'de geçmiştir. Hadisin senedinde yer alan Abdullah b. Muhammed b. Yahyâ b. Urve hadis uydurmakla itham edilmiştir.

---

1 Matbu aslın dipnotunda şöyle yer almıştır: "Ebû Bekir b. Ebî Meryem'in hadisleri ayırt edilemedi ve bu yüzden hepsi terk edildi. Bir grup bilgin de onu mutlak olarak zayıf görmüştür."

(بابُ التَّسْمِيَةِ عِنْدَ الوُضُوءِ)

Abdest Alırken Besmele Çekmek

١١١١ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عَمْرَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " حِينَ يَقُومُ لِلْوُضُوءِ يَكْفَأُ الإِنَاءَ ، فَيُسَمِّي اللَّهَ ، ثُمَّ يُسْبِغُ الْوُضُوءَ "

رواه أبو يعلى وروى البزار بعضه: إذا بدأ بالوضوء سمى، ومدار الحديثين على حارثة بن محمد وقد أجمعوا على ضعفه.

1111. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almak için kalktığı zaman kabı eğip, yüce Allah'ın adını anarak eksiksiz abdest alırdı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve "Abdeste başlarken Besmele çekerdi" ifadesiyle bir kısmını Bezzâr rivayet etmiştir. Âlimler, iki hadisin de ekseninde yer alan Hârise b. Muhammed'in zayıflığı konusunda icma etmişlerdir.

١١١٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَسْعُودٍ الزَّنْبَرِيُّ أَبُو بَكْرٍ ، بِمِصْرَ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " يَا أَبَا هُرَيْرَةَ ، إِذَا تَوَضَّأْتَ فَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، فَإِنَّ حَفَظَتَكَ لا تَسْتَرِيحُ تَكْتُبُ لَكَ الْحَسَنَاتِ حَتَّى تُحْدِثَ مِنْ ذَلِكَ الْوُضُوءِ "

رواه الطبراني في الصغير وإسناده حسن.

1112. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Ey Ebû Hureyre! Abdest alırken «Allah'ın adıyla başlar, Allah'a hamd ederim (Bismillah ve'l-hamdu lillah)» de. Zira eğer bunu ezberlersen, rahat edersin ve bundan dolayı o abdestini bozana kadar senin için sevap yazılmaya devam eder"* buyurmuş.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

(بَابُ فِي السِّوَاكِ)

Misvak

١١١٣ - قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ الأَعْلَى ، عَنْ حَدِيثِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، فَقَالَ: هَذَا خَطَأٌ ، وَحَدَّثَنِي بِهِ ، قَالَ: حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنِ ابْنِ أَبِي عَتِيقٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ"

رواه أحمد وأبو يعلى ورجاله ثقات ،إلا أن عبد الله بن محمد لم يسمع من أبي بكر.

1113. Ebû Bekir es-Sıddîk'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak ağzı temizler ve Rabbin rızasına vesile olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak Abdullah b. Muhammed, Ebû Bekir'den hadis işitmemiştir.

١١١٤ - حَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، وَشُعَيْبٌ ، قَالا: نا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " عَلَيْكُمْ بِالسِّوَاكِ ، فَإِنَّهُ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ ، مَطْيَبَةٌ لِلْفَمِ "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط، وفيه: ابن لهيعة، وهو ضعيف .

1114. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak kullanın. Zira misvak ağız kokusunu güzelleştirir ve yüce Rabbin rızasına vesile olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

١١١٥ - وَبِهِ :عَنْ بَحْرٍ السَّقَّاءِ ، عَنْ جُوَيْبِرٍ ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ ، وَمَجْلاةٌ لِلْبَصَرِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه، وفيه: بحر بن كنيز السقاء،وقد أجمعوا على ضعفه .

1115. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak ağzı temizler, Rabbin rızasına vesile olur ve gözü keskinleştirir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup bilginler senedinde yer alan Bahr b. Kuneyz es-Sekkâ'nın zayıflığı konusunda görüş birliği etmişlerdir.[1]

١١١٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ: نا رَوْحُ بْنُ صَلاحٍ ، قَالَ: نا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ "

رواه أبو يعلى بإسنادين في أحدهما ابن إسحاق، وهو ثقة مدلس . ورجال الآخر رجال الصحيح

1116. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Misvak ağzı temizler ve Rabbin rızasına vesile olur"* buyurmuştur.

Hadisi Ebû Ya'lâ iki ayrı senetle rivayet etmiş olup senetlerden birinde yer alan İbn İshâk güvenilir olmakla birlikte müdellistir. Diğerinin ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١١١٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا الْحَسَنُ بْنُ بَكْرٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ: نا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ: نا أَبِي ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَمِّي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَسَارٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لَوْلا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ وُضُوءٍ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه ابن إسحاق وهو ثقة مدلس وقد صرح بالتحديث . وإسناده حسن

1117. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Eğer ümmetime güçlük vermekten endişe etmeseydim, onlara her abdestte misvak kullanmalarını emrederdim" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn İshâk güvenilir olmakla birlikte müdellistir. Ancak burada açıkça *haddesena* siygasını kullanmıştır. Senedi hasendir.

١١١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ - كُوفِىٌّ ثِقَةٌ - عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِى سَلَمَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِى لأَمَرْتُهُمْ عِنْدَ كُلِّ صَلاَةٍ بِوُضُوءٍ أَوْ مَعَ كُلِّ وُضُوءٍ سِوَاكٌ وَلأَخَّرْتُ عِشَاءَ الآخِرَةِ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ"

1 Bahr b. Kuneyz hakkında, Heysemî de metrûk demiştir. (IV, 87).

2 Matbu aslın dipnotunda şu açıklama yapılmıştır: Âişe hadisi Nesâî'nin *el-Müctebâ*'sının ilk bölümlerinde geçmiştir. Dolayısıyla zevâid olarak zikrinin bir anlamı yoktur." Bkz. Nesâî, I, 10. Aynı hadisi Buhârî de Oruç bölümünde (IV, 158) oruçlunun kuru ve yaş misvakla fırçalamasına dair bölümde *muallak* olarak nakletmiştir.

رواه أحمد - ولأبي هريرة حديث في الصحيح غير هذا - وفيه محمد بن عمرو بن علقمة وهو ثقة حسن الحديث

1118. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer ümmetime güçlük vermekten endişe etmeseydim, onlara her namaz için abdest almalarını ve her abdestte de misvak kullanmalarını emrederdim"* buyurmuştur.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Amr b. Alkame güvenilir olup hadisi hasen derecesindedir. Ayrıca Ebû Hureyre'nin konuyla ilgili *Sahîh*'de de bundan başka bir hadisi yer almıştır.

١١١٩ - حدثنا عبد الله حدثني أبي حدثنا أبو العلاء الحسن بن سوار قال حدثنا ليث عن خالد بن يزيد عن سعيد بن أبي هلال عن عبد الرحمن الأعرج عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال إن كان قاله " لولا أن أشق على أمتي لأمرتهم بالسواك مع الوضوء. وقال أبو هريرة لقد كنت أستن قبل أن أنام وبعد ما أستيقظ وقبل أن آكل وبعد ما آكل حين سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ما قال" رواه أحمد ورجاله ثقات .

1119. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) –şayet dediyse-: *"Eğer ümmetime güçlük vermekten endişe etmeseydim, onlara abdestte misvak kullanmalarını emrederdim"* buyurmuştur. Ebû Hureyre demiştir ki: "Ben, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözlerini işittiğimden beri uyumadan önce ve uyandıktan sonra, yemek yemeden önce ve yedikten sonra hep misvak kullanırdım."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١١٢٠ - حدثنا عبد الله حدثني أبي حدثنا معاوية بن هشام قال حدثنا سفيان عن أبي علي الصيقل عن قثم بن تمام أو تمام بن قثم عن أبيه قال أتينا النبي صلى الله عليه وسلم فقال " ما بالكم تأتوني قلحا لا تسوكون لولا أن أشق على أمتي لفرضت عليهم السواك كما فرضت عليهم الوضوء "

رواه أحمد ،وفيه: أبو علي الصيقل، قيل فيه: إنه مجهول.

1120. Kusem b. Temmâm veya Temmâm b. Kusem, babasından şöyle dediğini nakletmiştir: Biz, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimizde bize: *"Niçin benim yanıma sararıp taş bağlamış dişlerle geliyorsunuz da misvak kullanmıyorsunuz. Eğer ümmetime güçlük vermekten endişe etmeseydim, onlara abdesti farz kıldığım gibi misvak kullanmalarını da farz kılardım"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebî Ali es-Saykal'ın meçhul olduğu söylenmiştir.[1]

١١٢١ - وعن تَمَّامِ بْنِ عَبَّاسٍ قال: قَالَ رَسُولُ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم "مَا لَكُمْ تَدْخُلُونَ عَلَيَّ قُلْحاً اسْتَاكُوا فلَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ طَهُورٍ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير واللفظ له، وفيه :أبو علي الصيقل وهو مجهول:

1121. Temmâm b. Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Niçin benim yanıma sararmış ve tortulaşmış dişlerle giriyorsunuz. Misvak kullanın. Eğer ümmetime güçlük vermekten endişe etmeseydim, onlara her abdestte misvak kullanmalarını emrederdim"* buyurmuştur.[2]

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ifade Taberânî'ye aittir. Senedinde yer alan Ebû Ali es-Saykal meçhuldür.

١١٢٢ - حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ الأَبَّارُ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ ، عَنْ أَبِي عَلِيٍّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ تَمَّامٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْعَبَّاسِ ، قَالَ: كَانُوا يَدْخُلُونَ عَلَى النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم وَلاَ يَسْتَاكُونَ ، فَقَالَ: " تَدْخُلُونَ عَلَيَّ قُلْحاً وَلا تَسْتَاكُونَ ؟ اسْتَاكُوا ، لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لَفَرَضْتُ عَلَيْهِمُ السِّوَاكَ كَمَا فَرَضْتُ عَلَيْهِمُ الْوُضُوءَ " ، وَقَالَتْ عَائِشَةُ: مَا زَالَ النَّبِيُّ صلّى الله عليه وسلّم يَذْكُرُ السِّوَاكَ حَتَّى خَشِينَا أَنْ يَنْزِلَ فِيهِ قُرْآنٌ"

قلت: وتأتي أحاديث كثيرة في السواك وما يتعلق به في الصلاة إن شاء الله .

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الكبير، وفيه: أبو علي الصيقل وهو مجهول .

1122. Abbâs bildiriyor: İnsanlar Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına ağızlarını fırçalamadan girerlerdi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizler benim yanıma sararmış ve tortulaşmış dişlerle giriyorsunuz da misvak kullanmıyorsunuz. Eğer ümmetime güçlük vermekten*

---

[1] Allâme Ahmed Şâkir'in *Müsned*'i tahkikinde 1835 nolu hadisin dipnotunda Ebû Ali es-Saykal'ı güvenilir değerlendirmesi hakkında bkz. *Müsned,* III, 442; *es-Silsiletu'z-zaîfe,* no. 1748.

[2] 2541 nolu hadise bkz.

Hadis, esasen mürsel olması sebebiyle zayıftır; yoksa es-Saykal'ın tanınmamasından değil. Bkz. *Müsned,* no. 1835; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 1302.

Aşağıdaki hadis de bu konuda gözden kaşınılmış **zevâid**dendir:

Cabir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennetin anahtarı namazdır. Namazın anahtarı da abdesttir"* buyurmuştur.

Bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* III, 340; Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr,* no. 596; Zayıf bir senetle bir bölümü için bkz. Tirmizî, (*Tuhfetu'l-ahvezî*), I, 42.

endişe etmeseydim, onlara abdesti farz kıldığım gibi misvak kullanmayı da farz kılardım" buyurdu.

Âişe demiştir ki: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu misvak meselesini hep hatırlattı. Öyle ki bu konuda Kur'ân inmesinden korktuk.

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Ali es-Saykal meçhuldür.

Ben derim ki: Misvak ve misvakla ilgili pek çok hadis, inşallah Namaz bölümünde de gelecektir.

(بَابُ فَضْلِ الْوُضُوءِ)

Abdestin Fazileti

١١٢٣ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا مَضْمَضَ أَحَدُكُمْ فَاهُ ، حُطَّ مَا أَصَابَ بِفِيهِ ، وَإِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ حُطَّ مَا أَصَابَ وَجْهُهُ ، وَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ حُطَّ مَا أَصَابَ بِيَدِهِ ، وَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ حُطَّ مَا أَصَابَ بِرِجْلَيْهِ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح. قلت: ويأتي حديث عثمان في باب ما جاء في الوضوء.

1123. Ebû Umâme el-Bâhilî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizden biriniz ağzına su verip çalkaladığında ağzıyla kazandığı günahları silinir, yüzünü yıkadığında yüzüyle kazandığı günahları silinir, ellerini yıkadığında elleriyle kazandığı günahları silinir, başını mesh ettiğinde saç diplerinden günahları saçılıp gider. Ayaklarını yıkadığında ayaklarıyla kazandığı günahları silinir."*

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

Ben derim ki: Konuyla ilgili Osmân hadisi Abdeste Dair Rivayetler bölümünde gelecektir.

١١٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ حَدَّثَنِي أَبُو أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " أَيُّمَا رَجُلٍ قَامَ إِلَى وَضُوئِهِ يُرِيدُ الصَّلَاةَ ثُمَّ غَسَلَ كَفَّيْهِ نَزَلَتْ خَطِيئَتُهُ مِنْ كَفَّيْهِ مَعَ أَوَّلِ قَطْرَةٍ فَإِذَا مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ نَزَلَتْ خَطِيئَتُهُ مِنْ لِسَانِهِ وَشَفَتَيْهِ مَعَ أَوَّلِ قَطْرَةٍ فَإِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ نَزَلَتْ خَطِيئَتُهُ مِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ مَعَ

[1] Taberân, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7983, 7984.

أوّل قطْرَة فَإذَا غَسَلَ يَدَيْه إلَى الْمرْفَقيْنِ ورجْلَيْه إلَى الْكَعْبَيْنِ سَلم منْ كُلِّ ذَنْبٍ هُوَ لَه ومَنْ كُلِّ خطِيئَةٍ كَهَيْئَتِه يوْمَ ولَدَتْه أمُّه قَال فَإذَا قَامَ إلَى الصَّلاة رفَعَ اللهُ بِهَا دَرَجَتَه وإنْ قَعَدَ قَعدَ سَالماً "

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط، وفي إسناد أحمد: عبد الحميد بن بهرام عن شهر واختلف في الاحتجاج بهما، والصحيح أنهما ثقتان ولا يقدح الكلام فيهما.

1124. Şehr b. Havşeb bildiriyor: Bana Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Her kim namaz kılmak amacıyla abdeste kalkar, sonra ellerini yıkarsa, daha ilk damlayla birlikte elleriyle kazandığı bütün günahlar dökülür. Ağzına su alıp çalkaladığı ve burnuna su çekip temizlediği zaman, ilk damlayla birlikte dili ve dudaklarıyla kazandığı her günah dökülür. Yüzünü yıkadığı zaman ilk damlayla birlikte kulağı ve gözüyle kazandığı her günah gider. Dirseklere kadar kollarını ve topuklara kadar ayaklarını yıkadığında annesinin kendisini doğurduğu günkü gibi bütün günahlardan kurtulmuş olur. Namaza gittiği zaman Allah derecesini artırır. Oturduğunda, günahlardan arınmış olarak oturur."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed'in senedinde yer alan Abdülhamîd b. Behrâm ve kendisinden rivayette bulunduğu Şehr'le ihticac konusu ihtilaflı olsa da doğrusu ikisi de güvenilir kimselerdir. Haklarındaki tenkidin zararı yoktur.

١١٢٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ جَمِيلٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا أَبَانُ الْبَجَلِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي أُمَامَةَ وَهُوَ يَتَفَلَّى فِي الْمَسْجِدِ ، وَيَدْفِنُ الْقَمْلَ فِي الْحَصَى ، فَقُلْتُ: يَا أَبَا أُمَامَةَ ، إِنَّ رَجُلا حَدَّثَنِي عَنْكَ أَنَّكَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، يَقُولُ: " مَنْ تَوَضَّأَ ، فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ غَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ ، وَمَسَحَ عَلَى رَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ ، ثُمَّ قَامَ إِلَى صَلاةٍ مَفْرُوضَةٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَا مَشَتْ إِلَيْهِ رِجْلاهُ ، وَقَبَضَتْ عَلَيْهِ يَدَاهُ ، وَسَمِعَتْ إِلَيْهِ أُذُنَاهُ ، وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ عَيْنَاهُ ، وَحَدَّثَ بِهِ نَفْسَهُ مِنْ سُوءٍ " ، فَقَالَ: وَاللَّهِ لَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم مَا لا أُحْصِيهِ"

رواه أحمد والطبراني بنحوه في الكبير، وفيه: أبو مسلم و لم أجد من ترجمه بثقة ولا جرح غير أن الحاكم ذكره في الكنى، وقال: روى عنه أبو حازم، وهنا روى عنه أبان بن عبد الله، وكذلك ذكره ابن أبي حاتم.

1125. Ebû Müslim bildiriyor: Ebû Umâme'nin yanına girdim. Mescitte bitlerini ayıklayıp kuma gömüyordu. Ona dedim ki: "Ebû Umâme! Bir adam bana senden şu sözü nakletti: Demişsin ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Kim abdest alır ve abdestini eksiksiz*

yaparsa; ellerini ve yüzünü yıkar, başını ve kulaklarını mesh eder ve sonra farz bir namazı kılmaya kalkarsa, Allah o gün ayaklarıyla yürüyerek, elleriyle tutarak, kulaklarıyla işiterek, gözleriyle bakarak ve kalbine kötü düşünceler fısıldayarak işlediği bütün günahlarını affeder."

Ebû Umâme de: "Vallahi ben, Allah'ın Peygamberi'nden (sallallahu aleyhi vesellem) sayısız şeyler işittim" diye cevap verdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve benzerini *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Müslim'in güvenilir ya da mecrûh olarak biyografisini yazanı görmedim. Yalnız Hâkim onu *el-Kunâ*'da zikretmiş ve kendisinden Ebû Hâzım'ın rivayette bulunduğunu belirtmiştir. Burada ise kendisinden Ebân b. Abdillah rivayette bulunmuştur. Ayrıca onu İbn Ebî Hâtim de eserinde zikretmiştir.

١١٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا نُوحُ بْنُ مَيْمُونٍ - قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ هُوَ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ نُوحٍ وَهُوَ الْمَضْرُوبُ أَبُو مُحَمَّدِ بْنُ نُوحٍ حَدَّثَنَا أَبُو خُرَيْمٍ عُقْبَةُ بْنُ أَبِي الصَّهْبَاءِ حَدَّثَنِي أَبُو غَالِبٍ الرَّاسِبِيُّ أَنَّهُ لَقِيَ أَبَا أُمَامَةَ بِحِمْصَ فَسَأَلَهُ عَنْ أَشْيَاءَ حَدَّثَهُمْ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ يَقُولُ مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَسْمَعُ أَذَانَ صَلَاةٍ فَقَامَ إِلَى وَضُوئِهِ إِلَّا غُفِرَ لَهُ بِأَوَّلِ قَطْرَةٍ تُصِيبُ كَفَّهُ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ فَبِعَدَدِ ذَلِكَ الْقَطْرِ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ وُضُوئِهِ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِهِ وَقَامَ إِلَى صَلَاتِهِ وَهِيَ نَافِلَةٌ"

قَالَ أَبُو غَالِبٍ قُلْتُ لِأَبِي أُمَامَةَ آنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنَ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ إِي وَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ بَشِيراً وَنَذِيراً غَيْرَ مَرَّةٍ وَلَا مَرَّتَيْنِ وَلَا ثَلَاثٍ وَلَا أَرْبَعٍ وَلَا خَمْسٍ وَلَا سِتٍّ وَلَا سَبْعٍ وَلَا ثَمَانٍ وَلَا تِسْعٍ وَلَا عَشْرٍ وَعَشْرٍ وَعَشْرٍ وَصَفَّقَ بِيَدَيْهِ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير

1126. Ebû Gâlib'in bildirdiğine göre o, Humus'ta Ebû Umâme'yle karşılaşmış ve ona, insanlara rivayet ettiği bazı şeyleri sormuş. Dediğine göre Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş:

"Hangi Müslüman bir kul, bir namaz için ezan işitir de abdest almaya kalkarsa, mutlaka daha eline dokunan ilk su damlasıyla birlikte günahları bağışlanır. Abdestini bitirinceye kadar (vücuduna dokunan) o damlarların sayısınca mutlaka geçmiş bütün günahları bağışlanır. Sonra namaza kalkar ve bu (onun için) artı olur."

Ebû Gâlib demiştir ki: Ebû Umâme'ye: "Sen bunu Hz. Peygamber'den işittin mi?" diye sordum. "Onu uyarıcı ve müjdeci olarak hakikatle gönderene yemin ederim ki, ben bunu ne bir kere, ne iki kere, ne üç kere, ne dört kere, ne beş kere, ne altı kere, ne yedi kere, ne sekiz kere, ne

dokuz kere, ne de on kere işittim. -Ellerini çırparak- yirmi kere işittim" dedi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.

١١٢٧ - وله في الصغير عنه أيضا قال: حَدَّثَنَا مُخَوَّلُ الْمُسْتَمْلِي الْبَغْدَادِيُّ ، حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُؤَدِّبُ ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ مَيْسَرَةَ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا تَوَضَّأَ الْمُسْلِمُ ، فَغَسَلَ يَدَيْهِ كُفِّرَ بِهِ مَا عَمِلَتْهُ يَدَاهُ ، فَإِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ كُفِّرَ عَنْهُ مَا نَظَرَتْ إِلَيْهِ عَيْنَاهُ ، فَإِذَا مَسَحَ بِرَأْسِهِ كُفِّرَ عَنْهُ مَا سَمِعَتْ أُذُنَاهُ ، فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ كُفِّرَ عَنْهُ مَا مَشَتْ إِلَيْهِ قَدَمَاهُ ، ثُمَّ يَقُومُ إِلَى الصَّلاةِ ، فَهِيَ فَضِيلَةٌ "

وأبو غالب مختلف في الاحتجاج به، وبقية رجاله ثقات وقد حسن الترمذي لأبي غالب وصحح له أيضا. ورواه أحمد من طريق صحيحة وزاد أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: " الْوُضُوءُ يُكَفِّرُ مَا قَبْلَهُ ، ثُمَّ تَصِيرُ الصَّلاةُ نَافِلَةً " ورواه أيضا من طريق صحيحة وزاد: " إذا توضأ كما أمر "

1127. Yine *el-Mu'cemu's-sağîr*'de ondan gelen bir rivayete göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Müslüman abdest alıp ellerini yıkadığı zaman bununla elleriyle işlediği günahları affedilir. Yüzünü yıkadığı zaman gözleriyle baktıkları bağışlanır. Başını mesh ettiği zaman, kulaklarının işittikleri bağışlanır. Ayaklarını yıkadığı zaman ayaklarıyla yürüdüğü günahları bağışlanır. Sonra namaza kalkar ve bu artı fazilet olur."

★Ebû Gâlib'le ihticac konusu tartışmalıdır. Kalan raviler ise güvenilir kimselerdir. Tirmizî, Ebû Gâlib'in hadislerini kâh hasen, kâh sahih kabul etmiştir. Hadisi Ahmed b. Hanbel şu ilaveyle sahih bir tarikle rivayet etmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Abdest öncesinde işlenen günahlara kefaret olur. Sonra namaz da artı fazilet olarak kalır."*

١١٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ شِمْرٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " إِذَا تَوَضَّأَ الرَّجُلُ الْمُسْلِمُ خَرَجَتْ ذُنُوبُهُ مِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ وَيَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ فَإِنْ قَعَدَ قَعَدَ مَغْفُوراً لَهُ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه وإسناده حسن.

1128. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman bir adam abdest aldığı zaman kulakları ve gözlerinden, elleri ve ayaklarından günahları çıkar. Oturduğunda ise günahları bağışlanmış olarak oturur."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve benzerini *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١١٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا بِشْرُ بْنُ آدَمَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَنْصَارِيُّ ، ثنا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا لَقِيطٌ أَبُو الْمَشَّاءِ ، حَدَّثَنِي أَبُو أُمَامَةَ ، فِي حَدِيثٍ رَفَعَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَضَّأُ فَيَغْسِلُ يَدَيْهِ ، وَيُمَضْمِضُ فَاهُ ، وَيَتَوَضَّأُ كَمَا أُمِرَ إِلا حَطَّ اللَّهُ عَنْهُ مَا أَصَابَ يَوْمَئِذٍ مَا نَطَقَ بِهِ فَمُهُ ، وَمَا مَسَّ يَدُهُ ، وَمَا مَشَى إِلَيْهِ حَتَّى إِنَّ الْخَطَايَا تَحَادَرُ مِنْ أَطْرَافِهِ ، ثُمَّ هُوَ إِذَا مَشَى إِلَى الْمَسْجِدِ ، فَرِجْلٌ تَكْتُبُ حَسَنَةً ، وَأُخْرَى تَمْحِي سَيِّئَةً"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه لقيط :أبو المشاور، روى عن: أبي أمامه، وروى عنه الجريري وقرة بن خالد، وقد ذكره ابن حبان في الثقات ،وقال: يخطئ ويخالف.

1129. Yine Ebû Umâme'nin naklettiği bir hadise göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Hangi Müslüman abdest alarak ellerini yıkar, ağzına su alıp çalkalarsa, aynen emredildiği gibi abdest alırsa, Allah ondan o gün ağzıyla konuşarak, eliyle dokunarak ve (ayağıyla) yürüyerek kazandığı günahlarını siler. Öyle ki günahları azalarından aşağı dökülüp gider. Sonra mescide yürüdüğünde, bir ayağı kendisine bir hasene/sevap kazandırırken diğeri bir seyyie/günahını siler."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Lakît Ebu'l-Meşşâ[1] Ebû Umâme'den rivayette bulunmuş, kendisinden de Cureyrî ve Kurre b. Hâlid rivayette bulunmuştur. İbn Hibbân kendisini *es-Sikat*'ta zikrederek (güvenilir kimseler içinde) hakkında "Hata etmek suretiyle (diğer ravilere) muhalefet ederdi" demiştir.

١١٣٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ يَعْنِى ابْنَ عَيَّاشٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم "إِذَا تَوَضَّأَ الْمُسْلِمُ ذَهَبَ الإِثْمُ مِنْ سَمْعِهِ وَبَصَرِهِ وَيَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ. قَالَ فَجَاءَ أَبُو ظَبْيَةَ وَهُوَ يُحَدِّثُنَا فَقَالَ ا حَدَّثَكُمْ فَذَكَرْنَا لَهُ الَّذِى حَدَّثَنَا. قَالَ فَقَالَ رَجُلٌ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ عَبَسَةَ ذَكَرَهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَزَادَ فِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَا مِنْ رَجُلٍ يَبِيتُ عَلَى طُهْرٍ ثُمَّ يَتَعَارُّ مِنَ اللَّيْلِ فَيَذْكُرُ وَيَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ خَيْراً مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ إِلاَّ آتَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِيَّاهُ "

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve İbn Hibbân'ın güvenilir ravilere dair kitabında (V, 344) bu zat, Lakît Ebu'l-Meşşâ adıyla geçmiştir. Yine hadisin senedinde yer alan Muhammed b. Abdillah el-Ensârî Ebû Seleme yalancıdır.

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط بنحوه، وقال فيه: " من بات طاهرا على ذكر الله " وإسناده حسن.

قلت: ويأتي حديث ابن عمر فيمن يبيت على طهارة بعد هذا.

1130. Yine Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Müslüman abdest aldığı zaman kulak ve gözlerinden, el ve ayaklarından günahlar gider." Sonra o bize bunu naklederken Ebû Zaybe çıkageldi ve "Bu size ne anlatıyor?" diye sordu. Biz de onun bize naklettiği şeyi söyledik. Bunun üzerine bir adam: "Ben, Amr b. Abese'nin Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle naklettiğini işittim" dedi ve ekledi: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Bir Müslüman abdestli olarak geceler, sonra gece sağa sola dönerek uyumayıp sonra uyanıp Allah'ı anar ve ondan dünya ve âhiretin hayrını dilerse, mutlaka Allah dilediği şeyi ona verir."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve benzerini *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî'nin ifadesi *"Kim Allah'ı anarak abdestli olarak gecelerse"* şeklinde olup senedi hasendir.

Ben derim ki: Abdestli olarak gecelemeye dair İbn Ömer hadisi bundan sonra gelecektir.

١١٣١ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْحَسَنِ الْعَطَّارُ الْبَصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ ، ثنا أَبُو غَالِبٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ ، يَقُولُ: " إِذَا وَضَعْتَ الطُّهُورَ مَوَاضِعَهُ ، قَعَدْتَ مَغْفُورًا لَكَ ، فَإِنْ كُنْتَ تُصَلِّي كَانَتْ لَكَ فَضِيلَةً وَأَجْرًا ، وَإِنْ قَعَدْتَ قَعَدْتَ مَغْفُورًا لَكَ " فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا أُمَامَةَ ، أَرَأَيْتَ إِنْ قَامَ فَصَلَّى ، يَكُونُ لَهُ نَافِلَةً ، وَهُوَ يَشْقَى فِي الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا ؟ " يَكُونُ لَكَ فَضِيلَةً وَأَجْرًا ؟ "

رواه الطبراني ورجاله موثقون . وله طريق رواها أحمد ذكرتها في الخصائص في علامات النبوة .

1131. Yine Ebû Umâme demiştir ki: "Abdest ibriğini yerine bıraktığında günahların bağışlanmış olarak oturursun. Eğer namaz kılacak olursan, bu senin için artı fazilet ve ecir olur. Oturduğunda günahların bağışlanmış olarak oturursun." Bir adam: "Ey Ebû Umâme! Eğer insan namaz kılmaya kalkarsa, bu onun için nafile (ziyade ecir) olur mu?" diye sordu. O da: "Hayır! Nafile yalnız Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) mahsustur. Günahlar ve hatalar işlemeye devam ederken nasıl bu onun için nafile olur? Nasıl artı fazilet ve ecir olur?" diye karşılık verdi.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Hadisin Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilen bir varyantı daha vardır ki, onu Peygamberlik Alametleri kitabının Hasâis bölümünde zikredeceğim.

١١٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُهَاجِرِ عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ أَنَّ الْمُؤَذِّنَ أَذَّنَ لِصَلَاةِ الْعَصْرِ. قَالَ فَدَعَا عُثْمَانُ بِطَهُورٍ فَتَطَهَّرَ.قَالَ ثُمَّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ تَطَهَّرَ كَمَا أُمِرَ وَصَلَّى كَمَا أُمِرَ كُفِّرَتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ. فَاسْتَشْهَدَ عَلَى ذَلِكَ أَرْبَعَةً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَشَهِدُوا لَهُ بِذَلِكَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه أحمد - وحديث عثمان في الصحيح نحوه ومعناه - وفيه :رجل لم يسم .

1132. Medine halkından bir adamın bildirdiğine göre müezzin ikindi namazı için ezan okuduğunda Hz. Osmân abdest suyu isteyerek abdest aldı. Sonra: "Ben, Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) *«Kim emredildiği gibi abdest alıp, emredildiği gibi namaz kılarsa, günahları bağışlanır»* buyururken işittim" dedi. Buna Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından dört kişiyi de şahit tuttu. Hepsi Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) ilgili bu hadisinde ona şahitlik ettiler.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. –Osmân hadisinin mânâca benzeri *Sahîh*'de de geçmiştir.- Buradaki rivayetin senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.

١١٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَبَانَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَنَّهُ دَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ وَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثًا وَذِرَاعَيْهِ ثَلَاثًا ثَلَاثًا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَظَهْرِ قَدَمَيْهِ ثُمَّ ضَحِكَ فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ أَلَا تَسْأَلُونِي عَمَّا أَضْحَكَنِي فَقَالُوا مِمَّ ضَحِكْتَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا بِمَاءٍ قَرِيبًا مِنْ هَذِهِ الْبُقْعَةِ فَتَوَضَّأَ كَمَا تَوَضَّأْتُ ثُمَّ ضَحِكَ فَقَالَ أَلَا تَسْأَلُونِي مَا أَضْحَكَنِي فَقَالُوا مَا أَضْحَكَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا دَعَا بِوَضُوءٍ فَغَسَلَ وَجْهَهُ حَطَّ اللَّهُ عَنْهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ أَصَابَهَا بِوَجْهِهِ فَإِذَا غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ كَانَ كَذَلِكَ وَإِنْ مَسَحَ بِرَأْسِهِ كَانَ كَذَلِكَ وَإِذَا طَهَّرَ قَدَمَيْهِ كَانَ كَذَلِكَ "

قلت: هو في الصحيح باختصار وقد رواه أحمد وأبو يعلى ورجاله ثقات .

1133. Humrân'ın bildirdiğine göre Osmân b. Affân su istedi. Onunla ağzına su verip çalkaladı, burnuna su çekip temizledi. Sonra üç kere yüzünü, üç kere de kollarını yıkadı. Başını ve ayaklarının üstünü mesh etti. Sonra güldü ve arkadaşlarına: "Niçin güldüğümü sormayacak

mısınız?" dedi. Onlar da: "Seni güldüren nedir, ey Müminlerin emiri?" diye sordular. Bunun üzerine Osmân şöyle anlattı: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm.[Bu bölgeye yakın bir yerde su istedi] Sonra benim abdest aldığım gibi abdest aldı. Sonra güldü. Ashâbına: «*Niçin güldüğümü sormayacak mısınız?*» buyurdu. Onlar da: "Seni güldüren şey nedir, ya Resûlallah?" diye sordular. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kul abdest suyu isteyip yüzünü yıkadığı zaman, Allah ondan yüzüyle kazandığı her günahı siler. Kollarını yıkadığı zaman aynı şekilde yapar. Başını mesh ettiği zaman aynı şekilde yapar. Ayaklarını temizlediği/yıkadığı zaman yine aynı şekilde yapar."

★Ben derim ki: Bu hadis *Sahîh*'de kısa metinle geçmiştir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١١٣٤ - وعَنْ ثعلبةَ بنِ عَبّادٍ عَنْ أَبِيه قالَ: مَا أَدْرِي كَمْ حَدَّثَهُ رَسُولُ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم أَزْوَاجاً وأَفْرادًا قَالَ: " مَا مِنْ عَبْدٍ يَتوضَّأُ فَيُحسِنُ الْوُضُوءَ فيغسلُ بوجْهه حتَّى يَسيلَ الماءُ على ذَقْنه ثُمَّ غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ حتَّى يَسيلَ الماءُ على مِرفقَيْه ثُمَّ غَسَلَ رِجلَيْه حتَّى يَسيلَ الماءُ من كَعبَيْه ثُمَّ يقومُ فَيُصَلِّي إلا غَفَرَ لَه الله ما سَلَفَ مِنْ ذَنْبِه "،

رواه الطبراني في الكبير، ورواه بإسناد آخر، فقال: عن ثعلبة بن عمارة هو قال: هكذا رواه إسحاق الدبري، عن عبد الرزاق، ووهم في اسمه والصواب ثعلبة بن عباد ورجاله موثقون .

1134. Sa'lebe b. Abbâd, babasından şu sözünü nakletmiştir: Bilmem Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) kaç kere tek tek ya da çifter çifter şöyle buyurmuştur:

"Hangi kul abdest alır, abdestini tam ve güzel alarak, su çenesine kadar akacak şekilde yüzünü yıkarsa, sonra su dirseklerine kadar akacak şekilde kollarını yıkarsa, sonra su topuklarından aşağı akacak şekilde ayaklarını yıkarsa, sonra da kalkıp namaz kılarsa, mutlaka Allah onun geçmiş günahlarını bağışlar."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Aynı hadisi başka bir senetle daha rivayet ederek ravinin ismini Sa'lebe b. Umâre olarak vermiştir. Sonra demiştir ki: Hadisi İshâk ed-Deberî, Abdürrezzâk'tan bu şekilde nakletmiş ve ravinin isminde yanılmıştır. Doğrusu, Sa'lebe b. Abbâd olacaktır. Senedin ravileri ise güvenilir kabul edilmişlerdir.

١١٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عُشَّانَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَقُولُ لَا أَقُولُ الْيَوْمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم مَا لَمْ يَقُلْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه

وَسَلَّمَ يَقُولُ: رَجُلَانِ مِنْ أُمَّتِي يَقُومُ أَحَدُهُمَا مِنَ اللَّيْلِ فَيُعَالِجُ نَفْسَهُ إِلَى الطُّهُورِ وَعَلَيْهِ عُقَدٌ فَيَتَوَضَّأُ فَإِذَا وَضَّأَ يَدَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَإِذَا وَضَّأَ وَجْهَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَإِذَا مَسَحَ رَأْسَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَإِذَا وَضَّأَ رِجْلَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَيَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ لِلَّذِينَ وَرَاءَ الْحِجَابِ انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَا يُعَالِجُ نَفْسَهُ مَا سَأَلَنِي عَبْدِي هَذَا فَهُوَ لَهُ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير، وزاد فيه: سمعت النبي صلى الله عليه و سلم يقول: " من قال علي ما لم أقل فليتبوأ مقعده من جهنم " وزاد: " رجال من أمتي يقوم أحدهم من الليل " فذكره وله سندان عندهما رجال أحدهما ثقات.

1135. Ebû Uşşâne el-Me'âfirî'den nakledildiğine göre o, Ukbe b. Âmir'i şöyle derken işitmiş: Bugün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) adına, onun söylemediği bir şeyi söylemeyeceğim. Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Ümmetimden iki adam vardır ki, bunlardan biri gece kalkarak nefsini abdest almaya zorlar. Fakat üzerinde bir takım düğümler vardır. Sonra abdest alır. Eline abdest aldırdığında bir düğüm çözülür. Yüzüne abdest aldırdığında, bir düğüm daha çözülür. Başına meshettiği zaman bir düğüm daha çözülür. Ayaklarına abdest aldırdığında bir düğüm daha çözülür. O vakit aziz ve celil olan Rab perde arkasındakilere «Şu kuluma bakın. Nefsini terbiye ediyor. Kulum benden ne dilerse, o kendisine verilecektir» buyurur."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu ilaveyle Taberânî nakletmişlerdir: Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle işittim: *"Kim benim söylemediğim bir şeyi benim adıma söylerse, cehennemdeki yerine hazırlansın."* Yine şu ilaveyi zikretmiştir: *"Ümmetimden öyle adamlar vardır ki onlardan biri gece kalkar"*... Hadisin iki ayrı senedi vardır. Birinin ravileri güvenilir kimselerdir.

١١٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ أَوْ كَعْبِ بْنِ مُرَّةَ السُّلَمِيِّ قَالَ شُعْبَةُ وَقَدْ حَدَّثَنِي بِهِ مَنْصُورٌ وَذَكَرَ ثَلَاثَةً بَيْنَهُ وَبَيْنَ مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ مُرَّةَ أَوْ عَنْ كَعْبٍ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ اللَّيْلِ أَسْمَعُ قَالَ جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرِ فذكر الحديث إلى أن قال: " وَإِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ فَغَسَلَ يَدَيْهِ خَرَّتْ خَطَايَاهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ فَإِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ خَرَّتْ خَطَايَاهُ مِنْ وَجْهِهِ وَإِذَا غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ خَرَّتْ خَطَايَاهُ مِنْ ذِرَاعَيْهِ وَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَّتْ خَطَايَاهُ مِنْ رِجْلَيْهِ " قَالَ شُعْبَةُ وَلَمْ يَذْكُرْ مَسْحَ الرَّأْسِ رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

1136. Murre b. Ka'b veya Ka'b b. Murre bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Gecenin hangi dilimi duanın kabulüne daha

uygundur?" diye sordum. *"Son gece yarısı"* buyurdu... *"Kul abdest alıp ellerini yıkadığında ellerinden hatalar dökülür. Yüzünü yıkadığında yüzünden hatalar dökülür. Kollarını yıkadığında, kollarından günahlar dökülür. Ayaklarını yıkadığında ayaklarından günahlar dökülür."* Şu'be demiştir ki: "Başa meshi zikretmedi."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١١٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي عُتْبَةَ الْكِنْدِيِّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "مَا مِنْ أُمَّتِي أَحَدٌ إِلاَّ وَأَنَا أَعْرِفُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ رَأَيْتَ وَمَنْ لَمْ تَرَ قَالَ مَنْ رَأَيْتُ وَمَنْ لَمْ أَرَ غُرًّا مُحَجَّلِينَ مِنْ آثَارِ الطُّهُورِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1137. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden hiç kimse yoktur ki, kıyamet günü ben onu tanımayayım"* buyurdu. Ashâbı: "Yâ Resûlallah! Gördüğün ve görmediğin herkesi tanır mısın?" diye sorduklarında şöyle buyurdu.[1] *"Gördüğüm ve görmediğim herkesi tanırım. Onları abdestin etkisiyle alınlarının ve ayaklarının parlaklığıyla tanırım."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١١٣٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، حَدَّثَنَا مُبَارَكٌ مَوْلَى عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَثَلُ أُمَّتِي مَثَلُ نَهْرٍ يَغْتَسِلُ مِنْهُ خَمْسَ مَرَّاتٍ ، فَمَا عَسَى أَنْ يَبْقَيْنَ عَلَيْهِ مِنْ دَرَنِهِ ؟ يَقُومُ إِلَى الْوَضُوءِ فَيَغْسِلُ يَدَيْهِ فَتَتَنَاثَرُ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَسَّ بِهَا يَدَيْهِ ، وَيُمَضْمِضُ فَتَتَنَاثَرُ كُلُّ خَطِيئَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا لِسَانُهُ ، ثُمَّ يَغْسِلُ وَجْهَهُ فَتَتَنَاثَرُ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَتْ بِهَا عَيْنَاهُ ، ثُمَّ يَمْسَحُ رَأْسَهُ فَتَتَنَاثَرُ كُلُّ خَطِيئَةٍ سَمِعَتْ بِهَا أُذُنَاهُ ، ثُمَّ يَغْسِلُ قَدَمَيْهِ فَتَتَنَاثَرُ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتْ بِهَا قَدَمَاهُ"

رواه أبو يعلى، وفيه: مبارك بن سحيم، وقد أجمعوا على ضعفه.

1138. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

---

[1] Ahmed b. Hanbel'in rivayeti böyledir. (V, 261-262). Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki ifadesi ise şöyledir (no. 7509): "Ya Resûlallah! Kıyamet günü ümmetini tanır mısın?" diye sordum. *"Evet"* buyurdu.....

"Ümmetimin misali, içinde beş defa yıkanılan bir nehre benzer. Bu yıkanmalar kişinin üzerinde kirden eser bırakır mı!? Aynen bunun gibi, kişi abdeste kalkıp ellerini yıkarsa elleriyle dokunarak işlediği her günahı dökülür. Ağzına su alıp çalkalarsa diliyle konuştuğu her günah dökülür. Sonra yüzünü yıkarsa gözleriyle bakarak işlediği her günah dökülür. Sonra başını mesh ederse kulaklarıyla işiterek işlediği her günah dökülür. Sonra ayaklarını yıkarsa ayaklarıyla yürüyerek işlediği her günah dökülür."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup âlimler senedinde yer alan Mubârek b. Suhaym'ın zayıflığı konusunda icma etmişlerdir.[1]

١١٣٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، حَدَّثَنَا بَشَّارُ بْنُ الْحَكَمِ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " إِنَّ الْخَصْلَةَ الصَّالِحَةَ تَكُونُ فِي الرَّجُلِ فَيُصْلِحُ اللَّهُ بِهَا عَمَلَهُ كُلَّهُ ، وَطُهُورُ الرَّجُلِ لِصَلَاتِهِ يُكَفِّرُ اللَّهُ بِطُهُورِهِ ذُنُوبَهُ وَتَبْقَى صَلَاتُهُ لَهُ نَافِلَةً "

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الأوسط ،وفيه: بشار بن الحكم، ضعفه أبو زرعه وابن حبان، وقال ابن عدي: أرجو أنه لا بأس به

1139. Enes'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Güzel haslet kişinin içinde olur ve Allah onun sayesinde o kişinin bütün davranışlarını ıslah eder. Namaz abdestiyle Allah kişinin günahlarını bağışlar. Namazı da onun için artı fazilet olarak kalır."

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Beşşâr b. el-Hakem'i Ebû Zür'a ve İbn Hibbân zayıf görürlerken İbn Adî: "Umarım sakıncasızdır" demiştir.

١١٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنَا أَوَّلُ مَنْ يُؤْذَنُ لَهُ بِالسُّجُودِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ يُؤْذَنُ لَهُ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ فَأَنْظُرَ إِلَى بَيْنِ يَدَيَّ فَأَعْرِفَ أُمَّتِي مِنْ بَيْنِ الْأُمَمِ وَمِنْ خَلْفِي مِثْلُ ذَلِكَ وَعَنْ يَمِينِي مِثْلُ ذَلِكَ وَعَنْ شِمَالِي مِثْلُ ذَلِكَ. فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ تَعْرِفُ أُمَّتَكَ مِنْ بَيْنِ الْأُمَمِ فِيمَا بَيْنَ نُوحٍ إِلَى أُمَّتِكَ قَالَ هُمْ غُرٌّ مُحَجَّلُونَ مِنْ أَثَرِ الْوُضُوءِ لَيْسَ أَحَدٌ كَذَلِكَ غَيْرَهُمْ وَأَعْرِفُهُمْ أَنَّهُمْ يُؤْتَوْنَ كُتُبَهُمْ بِأَيْمَانِهِمْ وَأَعْرِفُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ ذُرِّيَّتُهُمْ "

---

[1] Mubârek hakkında Heysemî "metrûk" demiştir. (VI, 245). Ebû Ya'lâ'nın rivayet ettiği hadis için bkz. no: 3907.

رواه أحمد والطبراني في الكبير باختصار، وفيه: ابن لهيعة،وهو ضعيف . وله طريق تأتي في البعث .

1140. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ben kıyamet günü kendisine secde için ilk izin verilecek olanım. Ben başını secdeden ilk kaldıracak olanım. O zaman önüme bakar, bütün ümmetler içinde kendi ümmetimi tanırım. Arkamda da aynı şekilde tanırım. Sağımda da aynı şekilde tanırım. Solumda da aynı şekilde tanırım."

Bir adam: "Ya Resûlallah! Nuh'tan senin ümmetine kadar geçen dönemdeki ümmetler arasında kendi ümmetini nasıl tanırsın?" diye sordu. Şöyle cevap verdi:

"Abdestin iziyle onların ayakları ve alınları parlayacaktır. Bu özellik onlardan başkasında yoktur. Yine onları amel defterlerinin sağ ellerinden verilmesinden tanırım. Yine onları çocuklarının/nesillerinin önleri sıra koşmalarından tanırım."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de daha kısa bir metinle Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır. Hadisin bir tariki daha vardır ki, ileride Yeniden Dirilme bölümünde gelecektir.

١١٤١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ أَبُو حُصَيْنٍ ، قال: نا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْبَجَلِيُّ الْمُقْرِئُ ، قال: ثنا حَسَنُ بْنُ حُسَيْنٍ الْعُرَنِيُّ ، عَنْ أَبِي إِسْرَائِيلَ الْمُلائِيِّ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ قَالُوا : " يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَيْفَ تَعْرِفُ مَنْ لَمْ تَرَ مِنْ أُمَّتِكَ ؟ قَالَ: " غُرٌّ مُحَجَّلُونَ مِنَ الْوُضُوءِ "

رواه الطبراني في الأوسط ،وفيه: حسن بن حسين العربي، وهو ضعيف جدا.

1141. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: İnsanlar: "Ya Resûlallah! Ümmetinden görmediklerini nasıl tanırsın?" diye sordular.

"Abdestin iziyle onların alınları ve ayakları parlak olacaktır" buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hasan b. Hüseyin el-Uranî son derece zayıf biridir.

١١٤٢ - وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَيْفَ تَعْرِفُ مَنْ لَمْ تَرَ مِنْ أُمَّتِكَ ؟ قَالَ: " غُرًّا" أَحْسَبُهُ قَالَ: " مُحَجَّلُونَ مِنْ آثَارِ الْوُضُوءِ"

رواه البزار وإسناده حسن.

1142. Câbir bildiriyor: "Ya Resûlallah! Ümmetinden görmediklerini nasıl tanırsın?" diye soruldu. *"Abdestin iziyle onların alınları -sanırım- ve ayakları parlak olacaktır"* buyurdu.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedi hasendir.[1]

١١٤٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ ، نا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ ، عَنِ الْوَضِينِ بْنِ عَطَاءٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، قَالَ: جِئْتُ فِي اثْنَيْ عَشَرَ رَاكِبًا ، حَتَّى حَلَلْنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ أَصْحَابِي: مَنْ يَرْعَى إِبِلَنَا ، وَنَنْطَلِقُ نَقْتَبِسُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَإِذَا رَاحَ أَقْبَسْنَاهُ مَا سَمِعْنَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ: أَنَا ، ثُمَّ إِنِّي قُلْتُ فِي نَفْسِي: لَعَلِّي مَغْبُونٌ ، يَسْمَعُ أَصْحَابِي مَا لَمْ أَسْمَعْ مِنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَحَضَرْتُ يَوْمًا فَسَمِعْتُ رَجُلا ، يَقُولُ: قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ تَوَضَّأَ وُضُوءًا كَامِلا ، ثُمَّ قَامَ إِلَى صَلاتِهِ كَانَ مِنْ خَطِيئَتِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "

رواه الطبراني في الأوسط، وهو بتمامه في كتاب الإيمان تقدم، وتقدم الكلام عليه .

1143. Ukbe b. Âmir bildiriyor: On iki binekliyle birlikte yola çıktık ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardık. Arkadaşlarım: "Develerimize kim bakar? Biz de gidip Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) ilim alalım. Sonra Peygamber gidince, biz işittiklerimizi kendisine öğretiriz" dediler. Ben: "Ben bakarım" dedim. Sonra kendi kendime: "Belki de zarar ettim. Arkadaşlarım Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) işitmediğim şeyleri işitecekler" diye söylendim ve bir gün meclise katıldım. Bir adamın şöyle dediğini işittim:

Allah'ın Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Kim eksiksiz biçimde abdest alıp namaza kalkarsa, annesinin onu doğurduğu günkü gibi günahlarından arınmış olur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup tamamı İman bölümünde geçmiş ve orada değerlendirilmişti.

١١٤٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ السَّمْتِيُّ ، نا أَبِي ، قَالَ: سَمِعْتُ مُوسَى بْنَ عُقْبَةَ يُحَدِّثُ ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ سَلْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي لُبَابَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الطُّهُورِ ، قَالَ: " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُمَضْمِضُ فَاهُ ، إِلا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ أَصَابَهَا

---

[1] Hadisi Hâris de (*Müsned*'inde) rivayet etmiş ve fakat Bûsîrî, İbn Ebî Leylâ'nın zayıflığı dolayısıyla zayıf görmüştür. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 85.

بلِسَانه ذَلكَ الْيَوْمَ ، وَلا يغْسلُ يدَيْه ، إلا غفرَ اللّهُ لَهُ مَا قدّمَتْ يدَاه ذَلكَ الْيَوْمَ ، وَلا يمْسَحُ برأسه ، إلا كَانَ كيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ"

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: يوسف بن خالد السمتي، وقد جمعوا على ضعفه.

1144. Ebû Lubâbe b. Abdilmünzir bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) abdesti sordum. Şöyle buyurdu:

"Hangi bir Müslüman ağzına su alıp çalkalarsa, mutlaka Allah onun o gün diliyle kazandığı her günahı bağışlar. Ellerini yıkarsa, mutlaka Allah onun o gün ellerinin kazandığı günahları bağışlar. Başını mesh ederse, muhakkak annesinin onu doğurduğu gün gibi günahsız olur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup âlimler, senedinde yer alan Yûsuf b. Hâlid es-Simtî'nin zayıflığı konusunda görüş birliği etmişlerdir.

١١٤٥ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: "مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوضَّأُ للصَّلاة فَيُمَضْمِضُ إلاَّ خَرَجَ مَعَ قَطْرِ المَاءِ كلُّ سيِّئَة تَكَلَّمَ بها لسَانُهُ ولا يَسْتَنْشِقُ إلا خَرَجَ مَعَ قَطْرِ المَاءِ كلُّ سيِّئَة وَجَدَ رِيحَهَا بأَنْفه ولا يَغْسلُ وَجْهَهُ إلاّ تَنَاثَرَ مِنْ عَيْنَيْهِ مَعَ قَطْرِ المَاءِ كلُّ سيِّئَة نَظَرَ إليهَا بهمَا ولا يَغْسلُ شيئاً مِنْ يَدَيْه إلاّ خَرَجَ مَعَ قَطْرِ المَاءِ كلُّ سيِّئَة بَطَشَ بها ولا يَغْسلُ شيئاً مِنْ رِجْلَيْه إلاّ خَرَجَ مَعَ قَطْرِ المَاءِ كلُّ سيِّئَة مَشَى بهمَا إليها فإذا خَرَجَ إلى المَسْجد كُتِبَ لَهُ بكلِّ خَطْوَة خَطَاهَا حَسَنَةٌ ومُحِيَ بها عَنْهُ سيِّئَةٌ حتَّى يَأْتِيَ مَقَامَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط، وهو في الصحيح باختصار ورجاله موثقون.

1145. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Hangi Müslüman namaz için abdest alır da ağzına su verip çalkalarsa, muhakkak diliyle konuştuğu her kötülük/günah su damlalarıyla birlikte çıkar gider. Burnuna su çekip temizlerse, muhakkak burnuyla koklayarak kazandığı her günah su damlalarıyla çıkar gider. Yüzünü yıkarsa, gözleriyle bakarak kazandığı her günah su damlarıyla beraber gözlerinden akıp gider. Ellerinden bir yerini yıkarsa, muhakkak onunla tutarak kazandığı her günah su damlalarıyla akıp gider. Ayaklarının bir yerini yıkarsa, muhakkak onlarla yürüyerek kazandığı her günah su damlalarıyla akıp gider. Sonra mescide çıktığı zaman, attığı her adıma karşılık kendisine bir sevap/iyilik yazılır ve ondan bir günah silinir. Oturduğu yere dönünceye kadar bu hal böyle devam eder gider."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Hadis muhtasar olarak *Sahîh*'de de yer almıştır.

(بَابُ فِيمَنْ يَبِيتُ عَلى طَهَارَةٍ)

Abdestli Olarak Uyumak

١١٤٦ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَنْ بَاتَ طَاهِرًا بَاتَ فِي شِعَارِهِ مَلَكٌ فَلاَ يَسْتَيقِظُ مِنْ لَيْلٍ إِلا قَالَ الْمَلَكُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِكَ كَمَا بَاتَ طَاهِرًا "

رواه البزار والطبراني في الكبير، وفيه: ميمون بن زيد، قال الذهبي: لينه أبو حاتم، وفي إسناد الطبراني: العباس بن عتبة، قال الذهبي: يروي عن عطاء، وساق له هذا الحديث وقال: لا يصح حديثه قلت: قد رواه سليمان الأحول، عن عطاء وهو من رجال الصحيح ،كذلك هو عند البزار وأرجو أنه حسن الإسناد ،

وقد تقدم حديث عمرو بن عبسة فيمن يبيت طاهرا في الباب الذي قبل هذا ولفظ الطبراني: أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: " طهروا هذه الأجساد طهركم الله فإنه ليس عبد يبيت طاهرا إلا بات معه ملك في شعاره لا ينقلب ساعة من الليل إلا قال: اللهم اغفر لعبدك فإنه بات طاهرا "

1146. İbn Ömer'in naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim abdestli olarak uyursa, iç çamaşırında bir melek geceler. Gece her uyanışında mutlaka melek: «Allahım kulun abdestli olarak yatmıştır. Onu bağışla» diye dua eder."[1]

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Meymûn b. Zeyd hakkında Zehebî: "Ebû Hâtim kendisini gevşek görmüştür" açıklamasını yapmıştır. Taberânî'nin senedinde yer alan Abbâs b. Utbe hakkında da yine Zehebî: "Atâ'dan rivayette bulunur" açıklamasını yaptıktan sonra bu hadisini zikretmiş ve "Hadisi sahih değildir" demiştir. Ben derim ki: Hadisi Süleymân el-Ahvel, Atâ'dan rivayet etmiştir ki, bu zat *Sahîh*'in ravilerindendir. Aynı zat Bezzâr'ın senedinde de geçmiştir. Bu yüzden senedin hasen derecesinde olmasını ümit ederim.[2]

Abdestli olarak uyuyan kimse konusunda Amr b. Abese hadisi bir önceki bölümde geçmişti. Taberânî'nin metni şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu bedenleri arındırın ki, Allah da sizi arındırsın. Zira abdestli olarak uyuyan bir kulun mutlaka iç kıyafetinde onunla beraber bir de melek geceler ve geceleyin her kımıldayışında muhakkak «Allahım! Kulunu bağışla. Çünkü o abdestli olarak uyudu»* diye dua eder."

[1] İbnü'l-Mubârek, *Zühd*, no. 1244, 1245; İbn Hibbân, no. 1051.

[2] Matbu aslın dipnotunda şöyle denmiştir: "Fakat daha evvel zikredildiği gibi Meymûn b. Zeyd, Bezzâr'ın senedinde de yer almıştır." Bezzâr, no. 288.

(بَابُ فِي الاسْتِعَانَةِ عَلَى الوُضُوءِ)

Abdest İçin Yardım Almak

١١٤٧ - حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ ، حَدَّثَنَا النَّضْرُ يَعْنِي ابنَ مَنْصُورٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو الْجَنُوبِ ، قَالَ: رَأَيْتُ عَلِيًّا يَسْتَقِي مَاءً لِوُضُوئِهِ ، فَبَادَرْتُهُ أَسْتَقِي لَهُ ، فَقَالَ: مَهْ يَا أَبَا الْجَنُوبِ ، فَإِنِّي رَأَيْتُ عُمَرَ ، يَسْتَقِي مَاءً لِوُضُوئِهِ ، فَبَادَرْتُهُ أَسْتَقِي لَهُ ، فَقَالَ: مَهْ يَا أَبَا الْحَسَنِ ، فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَقِي مَاءً لِوَضُوئِهِ ، فَبَادَرْتُهُ أَسْتَقِي لَهُ ، فَقَالَ: " مَهْ يَا عُمَرُ ، فَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ يَشْرَكَنِي فِي طُهُورِي أَحَدٌ"

رواه أبو يعلى والبزار وأبو الجنوب ضعيف.

1147. Ebu'l-Cenûb bildiriyor: Hz. Ali'yi gördüm. Abdest almak için su çekiyordu. Erken davranıp onun için su çekmeye başladım. Bana şöyle dedi: "Yavaş ol ey Ebu'l-Cenûb! Ben, Ömer'i abdest almak için su çekerken gördüm. Ben erken davranıp ona su çekmeye başlayınca bana dedi ki: «Yavaş ol ey Ebu'l-Hasan! Ben de Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almak için su çekerken gördüm de erken davranıp ona su çekmek isteyince bana: *«Yavaş ol ey Ömer! Ben, abdestimde kimsenin bana ortak olmasını istemem»* buyurdu."

★Bunu Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup Ebu'l-Cenûb zayıftır.[1]

١١٤٨ - دثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ أَبُو سَعِيدٍ الْمُعَلِّمُ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنِ أَبَانَ ، ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَيَّاشٍ الشَّبَامِيُّ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ أَوِ اصْفَرَّتْ لِلْمَغِيبِ ، وَمَعِي كُوزٌ مِنْ مَاءٍ ، فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ لِحَاجَتِهِ ، وَقَعَدْتُ أَنْتَظِرُهُ حَتَّى جَاءَ فَوَضَّأْتُهُ ، فَقَالَ: يَا أَبَا أَيُّوبَ أَتَسْمَعُ مَا أَسْمَعُ ؟ , قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ: " أَسْمَعُ أَصْوَاتَ الْيَهُودِ يُعَذَّبُونَ فِي قُبُورِهِمْ"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: عبد العزيز بن أبان ،وقد أجمعوا على ضعفه.

1148. Ebû Eyyûb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber yola çıktım. Güneş battığında veya batmak üzere sarardığında yanımda

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 231; Bezzâr, no. 260. Senetlerinde, yine zayıf biri olan Nadr b. Mansûr da yer almıştır.

bir testi su vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihtiyaç gidermek için gitti. Ben de oturup onu beklemeye başladım. Sonra geldi ve ona abdest aldırdım...

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup âlimler senedinde yer alan Abdülaziz b. Ebân'ın zayıflığı konusunda icma etmişlerdir.[1]

(بَابُ فَرْضِ الْوُضُوءِ)

Abdestin Farz Oluşu

١١٤٩ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنِ ابْنِ سِنَانٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لا تُقْبَلُ صَدَقَةٌ مِنْ غُلُولٍ ، وَلا صَلاةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ "

رواه أبو يعلى، وفيه :ابن سنان ،عن أنس، وعنه يزيد بن أبي حبيب، ولم أر من ذكره.

1149. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, henüz dağıtılmamış ganimet malından çalınarak yapılan sadakayı da, abdestsiz namazı da kabul etmez"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Sinân, Enes'den rivayette bulunmuştur. Ondan da Yezîd b. Ebî Habîb rivayette bulunmuştur ki, bunu zikredeni görmedim.

١١٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، قال: نا وَهْبُ بْنُ حَفْصٍ الْحَرَّانِيُّ ، قال: نا أَبُو قَتَادَةَ الْحَرَّانِيُّ ، قال: نا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلاةً إِلا بِطَهُورٍ ، وَلا صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ"

رواه الطبراني في الأوسط ،وفيه :وهب بن حفص الحراني، قيل فيه كذاب.

1150. Zübeyr b. el-Avvâm'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne abdestsiz namaz, ne de ganimetlerden çalınarak yapılan sadaka kabul edilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Vehb b. Hafs el-Harrânî hakkında yalancı olduğu söylenmiştir.

---

[1] Abdülazîz b. Ebân hakkında Heysemî (no. 206) "Yalancı ve hadis uydurucusudur" demiştir. Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3858.

١١٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ السَّلامِ الْبَيْرُوتِيُّ مَكْحُولٌ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ الْقُرْدُوَانِيُّ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ رَجَاءِ بْنِ حَيْوَةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " لا يَقْبَلُ اللَّهُ صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ ، وَلا صَلاةً بِغَيْرِ طُهُورٍ"

رواه الطبراني في الأوسط والبزار، وفيه :عبيد الله بن يزيد القردواني، لم يرو عنه غير ابنه محمد.

1151. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Allah, henüz dağıtılmamış ganimet malından çalınarak yapılan sadakayı da abdestsiz namazı da kabul etmez"* buyurmuştur.

Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ubeydullah b. Yezîd el-Kardevânî'den oğlu Muhammed'den başkası rivayette bulunmamıştır.

١١٥٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مَسْرُوقُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " لا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلاةً بِغَيْرِ طَهُورٍ ، وَلا صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ

رواه الطبراني في الكبير وفيه عباد بن أحمد العرزمي وهو متروك

1152. Abdullah -b. Mes'ûd- demiştir ki: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Allah, ne abdestsiz namazı, ne de henüz dağıtılmamış ganimet malından çalınarak yapılan sadakayı kabul eder."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abbâd b. Ahmed el-Arzemî metrûktur.

١١٥٣ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لاَ تُقْبَلُ صَلاةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ وَلا صَدَقَةٌ مِنْ غُلُولٍ

رواه البزار، وفيه: كثير بن زيد الأسلمي، وثقه ابن حبان وابن معين في رواية ، وقال أبو زرعة: صدوق فيه لين، وضعفه النسائي، وقال محمد بن عبد الله بن عمار الموصلي: ثقة.

1153. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne abdestsiz namaz, ne de henüz dağıtılmamış ganimet malından çalınarak yapılan sadaka kabul edilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Kesîr b. Zeyd el-Eslemî'yi İbn Hibbân ve bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul ederlerken Ebû Zür'a hakkında:

"Dürüst olmakla birlikte gevşektir" demiştir. Yine Nesâî zayıf görürken Muhammed b. Abdillah b. Ammâr el-Mevsılî ise güvenilir olduğunu söylemiştir.[1]

١١٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَلِيِّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ الْحُمَيْدِيُّ ، وَرَجَاءٌ الْبَزَّارُ ، قَالا: ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَبِي السَّوَّارِ الْعَدَوِيِّ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لا يَقْبَلُ اللَّهُ صَلاةً بِغَيْرِ طَهُورٍ ، وَلا صَدَقَةً مِنْ غُلُولٍ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1154. İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, ne abdestsiz namazı, ne de henüz dağıtılmamış ganimet malından çalınarak yapılan sadakayı kabul eder"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١١٥٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِقَالٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ سَلَمَةَ الأَنْصَارِيُّ ، قَالا: ثنا يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَبْرَةَ ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي سَبْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لا صَلاةَ إِلا بِوُضُوءٍ ، وَلا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ ، وَلا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ مَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِي ، وَلَمْ يُؤْمِنْ بِي مَنْ لَمْ يَعْرِفْ حَقَّ الأَنْصَارِ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه :يحي بن أبي يزيد بن عبد الله بن أنيس، ولم أر من ترجمه .

1155. Ebû Sebre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdesti olmayanın namazı da olmaz. Allah'ın adını anmayanın abdesti olmaz. Bana inanmayan Allah'a da inanmış olmaz. Ensar'ın hakkını gözetmeyen/tanımayan bana inanmış olmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Yahyâ b. Ebî Yezîd b. Abdillah b. Uneys'in biyografisini yazanı görmedim.

١١٥٦ - عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ يَرْفَعُ الْحَدِيثَ قَالَ: " لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لاَ وُضُوءَ لَهُ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون، إلا أني لم أعرف شيخ الطبراني ثابت بن نعيم الهوجي.

---

[1] Bezzâr, no. 252. Heysemî demiştir ki: *Sahîh*'de Ebû Hureyre'nin *"Allah sizden birinizin namazını abdest almadıkça kabul etmez"* ifadesiyle bir rivayeti yer almıştır. Ayrıca bkz. İbn Huzeyme, *Sahîh*, no. 9, 10; Ebû Ya'lâ, no. 6230. Ebû Ya'lâ'nın metni: *"Allah, ne abdestsiz namazı, ne de henüz dağıtılmamış ganimet malından çalınarak yapılan sadakayı kabul eder"* şeklindedir. Bunun senedi de zayıftır.

1156. Ebu'd-Derdâ merfu olarak *"Abdesti olmayanın namazı da olmaz"* sözünü nakletmiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir. Ancak Taberânî'nin hocası Sâbit b. Nuaym el-Hevecî'yi tanımıyorum.[1]

١١٥٧ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ , قَالَ: نا أَبُو جَعْفَرٍ ، قَالَ: نا عِيسَى بْنُ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، قَالَ: حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ سَبْرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ: صَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ذَاتَ يَوْمٍ الْمِنْبَرَ ، فَحَمِدَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: " أَيُّهَا النَّاسُ ، لا صَلاةَ إِلا بِوُضُوءٍ ، وَلا وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ ، وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ مَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِي ، وَلَمْ يُؤْمِنْ بِي مَنْ لَمْ يَعْرِفْ حَقَّ الأَنْصَارِ "

رواه الطبراني في الأوسط، وعيسى بن سبرة وأبوه وعيسى بن يزيد: لم أر من ذكر أحدا منهم.

1157. İsa b. Sebre, babası kanalıyla dedesinden şöyle dediğini nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün (minbere) çıkarak Allah'a hamdü senadan sonra şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Abdestsiz namaz olmaz. Allah'ın adını anmayanın da abdesti olmaz. Bana inanmayan Allah'a da inanmış olmaz. Ensar'ın hakkını gözetmeyen/tanımayan, bana inanmış olmaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsa b. Sebre, babası ve İsa b. Yezîd'den hiçbirini zikredene rastlamadım.[2]

١١٥٨ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ - قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَقَدْ سَمِعْتُهُ أَنَا مِنَ الْهَيْثَمِ - قَالَ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنِ ابْنِ حَرْمَلَةَ عَنْ أَبِي ثِفَالٍ الْمُرِّيِّ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَبَاحَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُوَيْطِبٍ يَقُولُ حَدَّثَتْنِي جَدَّتِي أَنَّهَا سَمِعَتْ أَبَاهَا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ -صلّى الله عليه وسلّم- يَقُولُ « لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لاَ وُضُوءَ لَهُ وَلاَ وُضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ تَعَالَى وَلاَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ مَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِى وَلاَ يُؤْمِنُ بِى مَنْ لاَ يُحِبُّ الأَنْصَارَ"

رواه أحمد عنها نفسها قالت: سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم ورواه عنها عن أبيها والله أعلم وفيه أبو ثفال قال البخاري: في حديثه نظر وبقية رجاله رجال الصحيح .

1158. Rabâh b. Abdirrahman b. Huveytıb, ninesinden şöyle nakletmiştir: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

---

1 İbn Hacer *Lisânu'l-Mîzân*'da (II, 79) Sâbit b. Nuaym hakkında "Bunu Müslim zikretmiş ve meçhul olduğunu söylemiştir" açıklamasını yapmıştır.

2 Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta da (no. 1119) rivayet etmiş ve "Bu hadis İbn Sebre'den ancak bu senetle rivayet edilmektedir" demiştir.

"Abdesti olmayanın namazı da olmaz. Allah'ın adını anmayanın da abdesti olmaz.Bana inanmayan Allah'a da inanmış olmaz. Ensar'ın hakkını gözetmeyen/tanımayan, bana inanmış olmaz."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel bizzat ninesinden rivayet ettiği gibi ninesi kanalıyla onun babasından da rivayet etmiştir. Doğrusunu en iyi Allah bilir. Senedinde yer alan Ebû Sifâl hakkında Buhârî: "Hadisi tenkide açıktır" değerlendirmesini yapmıştır. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

١١٥٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْخَطَّابِ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ ، ثنا عَمِّي ، ثنا أَبِي ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدِ بْنِ قَيْسٍ الأَنْصَارِيُّ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ عَمَّارٍ أَخِي بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ ، أَنَّ رَجُلا ، قَالَ لَهُ: عِظْنِي فِي نَفْسِي يَرْحَمُكَ اللَّهُ ، قَالَ: " إِذَا أَنْتَ قُمْتَ إِلَى الصَّلاةِ ، فَأَسْبِغِ الْوُضُوءَ ، فَإِنَّهُ لا صَلاةَ لِمَنْ لا وُضُوءَ لَهُ ، وَلا إِيمَانَ لِمَنْ لا صَلاةَ لَهُ " فذكر الحديث ويأتي في المواعظ

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: عبد الله بن سعد عن أبيه، ولم أر من ترجمهما .

1159. Sa'd b. Bekr oğullarının kardeşi, sahabilik sıfatını haiz Sa'd b. Ammâr bildiriyor: Bir adam ona "Bana nasihat et. Seni Allah esirgesin" dedi. O da: "Namaza kalktığın vakit abdestini tam al. Zira abdesti olmayanın namazı da olmaz. Namazı olmayanın imanı da olmaz...." dedi.

Hadisin devamı Nasihatler bölümünde gelecektir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ubeydullah b. Sa'd ve hadisi kendisinden rivayet ettiği babasının biyografilerini yazana rastlamadım.[1]

(بَابُ التَّيَامُنِ فِي الْوُضُوءِ)

Abdestte (Yıkamaya) Sağdan Başlamak

١١٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِوُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَدَعَا بِمَاءٍ فَجَعَلَ يَغْرِفُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى ثُمَّ يَصُبُّ عَلَى الْيُسْرَى"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

[1] Ubeydullah b. Sa'd hakkında Heysemî (*Mecmau'z-zevâid*, X, 229): "Zayıftır" derken, İbn Hibbân kendisini güvenilir kabul ederek bazen hata yaptığını söylemiştir. Bkz. X, 326.

1160. İbn Abbâs: "Size Allah Resulü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest aldığını söyleyeyim mi?" deyip su istedi. Sonra sağ eliyle sudan alıp sol eline döktü.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الوُضُوءِ)

Abdestle İlgili Rivayetler

١١٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو النَّضْرِ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَنَّهُ دَعَا بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ عِنْدَ الْمَقَاعِدِ فَتَوَضَّأَ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ لِأَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- هَلْ رَأَيْتُمْ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَعَلَ هَذَا قَالُوا نَعَمْ"

رواه أحمد وحديث عثمان في الصحيح ،ورجال هذا رجال الصحيح .

1161. Osmân b. Affân'dan nakledildiğine göre kendisi su istedi. Sonra duvara bitişik alçak sedirlere oturdu. Her bir azayı üçer defa yıkayarak abdest aldı. Sonra Resûlullah'ın ashâbına "Sizler Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) böyle yaparken gördünüz mü?" diye sordu. Onlar da: "Evet" diye cevap verdiler.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Ancak Osmân hadisi *Sahîh*'de de geçmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١١٦٢ - حَدَّثَنَا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ ، حَدَّثَنَا لَيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ ، أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ ، دَعَا بِمَاءٍ لِلْوُضُوءِ ، وَعِنْدَهُ الزُّبَيْرُ ، وَطَلْحَةُ ، وَعَلِيٌّ ، وَسَعْدٌ ، ثُمَّ تَوَضَّأَ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ، " وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، ثُمَّ أَفْرَغَ عَلَى يَمِينِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، وَغَسَلَ شِمَالَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ، وَرَشَّ عَلَى رِجْلِهِ الْيُمْنَى ، ثُمَّ غَسَلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، ثُمَّ رَشَّ عَلَى رِجْلِهِ الْيُسْرَى ، ثُمَّ غَسَلَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ " ، ثُمَّ قَالَ لِلَّذِينَ حَضَرُوا: أَنْشُدُكُمُ اللَّهَ ، أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَوَضَّأُ كَمَا تَوَضَّأْتُ الْآنَ ؟ قَالُوا: نَعَمْ ، وَذَلِكَ لِشَيْءٍ بَلَغَهُ عَنْ وُضُوءِ قَوْمٍ "

رواه أبو يعلى، وأبو النضر: لم يسمع من أحد من العشرة، وفيه أيضا: غسان بن الربيع ضعفه الدارقطني مرة ،وقال مرة: صالح ،وذكره ابن حبان في الثقات .

1162. Ebu'n-Nadr'ın anlattığına göre Hz. Osmân abdest suyu istedi. Yanında Zübeyr, Talha, Ali ve Sa'd da vardı. Onların bakışları arasında

abdest aldı. Üç defa yüzünü yıkadı. Sonra sağ eline üç kere, sol eline üç kere su döktü ve başını mesh etti. Sonra sağ ayağına üç kere su serpip yıkadı. Sonra sol ayağına üç kere su serpip yıkadı. Sonra orada bulunanlara: "Yüce Allah aşkına söyleyin: Sizler Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) şimdi benim aldığım gibi abdest aldığını biliyor musunuz?" diye sordu. "Evet. Bu O'nun tebliğ ettiği bir şeydir" dediler.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup Ebu'n-Nadr, Aşere-i mübeşşerenin hiç birinden hadis işitmemiştir. Yine hadisin senedinde zikri geçen Ğassân b. er-Rabi'yi Dârekutnî bir keresinde zayıf olarak değerlendirirken, başka zaman "uygun/sâlih" olduğunu belirtmiştir. İbn Hibbân ise onu güvenilir raviler arasında zikretmiştir.

١١٦٣ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحَارِثِ التَّيْمِيُّ عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التَّيْمِيِّ عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَبَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ قَالَ رَأَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ دَعَا بِوَضُوءٍ وَهُوَ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَاسْتَنْثَرَ ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ غَسَلَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ وَأَمَرَّ بِيَدَيْهِ عَلَى ظَاهِرِ أُذُنَيْهِ ثُمَّ مَرَّ بِهِمَا عَلَى لِحْيَتِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَامَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ تَوَضَّأْتُ لَكُمْ كَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- تَوَضَّأَ ثُمَّ رَكَعْتُ رَكْعَتَيْنِ كَمَا رَأَيْتُهُ رَكَعَ. قَالَ ثُمَّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- حِينَ فَرَغَ مِنْ رَكْعَتَيْهِ «مَنْ تَوَضَّأَ كَمَا تَوَضَّأْتُ ثُمَّ رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ صَلَاتِهِ بِالْأَمْسِ»

قلت: رواه أحمد، وهو في الصحيح باختصار ورجاله موثقون.

1163. Humrân b. Ebân bildiriyor: Osmân b. Affân'ı gördüm. Mescidin kapısında abdest suyu istedi. Sonra ellerini yıkadı. Sonra ağzına su verip çalkaladı. Sonra burnuna su alıp temizledi. Sonra üç defa yüzünü yıkadı. Sonra üç kere dirseklere kadar kollarını yıkadı. Sonra başını mesh etti ve ellerini kulaklarının dışı üzerinde gezdirdi. Sonra onları sakallarının üzerine kadar götürdü. Sonra üç kere topuklara kadar ayaklarını yıkadı. Sonra kalkıp iki rekat namaz kıldı. Sonra dedi ki: "Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest alırken gördümse, size onun gibi abdest aldım. Sonra onu kılarken gördüğüm gibi iki rekat namaz kıldım. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki rekat namazı kıldıktan sonra şöyle buyurmuştu:

«Kim benim aldığım gibi abdest alıp, içinden (namaz dışında) hiç bir şey geçirmeksizin iki rekat namaz kılarsa, dün kıldığı namazla o iki rekatlı namaz arasında işlediği günahları bağışlanır.»"[1]

★Ben derim ki: Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Hadis *Sahîh*'de de daha kısa olarak geçmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١١٦٤ - وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ: نا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ ، عَنْ سَعِيدٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ حُمْرَانَ ، عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ دَعَا بِوَضُوءٍ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَذِرَاعَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَظَهْرِ قَدَمَيْهِ ، ثُمَّ ضَحِكَ ، فَقَالَ: أَلا تَسْأَلُونَ مَا أَضْحَكَنِي ؟ فَقُلْنَا: مَا أَضْحَكَكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ؟ قَالَ: ضَحِكْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " دَعَا بِوَضُوءٍ قَرِيبًا مِنْ هَذَا الْمَكَانِ ، فَتَوَضَّأَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا تَوَضَّأْتُ ، ثُمَّ ضَحِكَ كَمَا ضَحِكْتُ ، ثُمَّ قَالَ: " أَلا تَسْأَلُونِي مَا أَضْحَكَنِي ؟ ، قُلْنَا: مَا أَضْحَكَكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ؟ قَالَ: " أَضْحَكَنِي أَنَّ الْعَبْدَ إِذَا تَوَضَّأَ ، فَغَسَلَ وَجْهَهُ حَطَّ اللَّهُ عَنْهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ أَصَابَ بِوَجْهِهِ ، فَإِذَا غَسَلَ ذِرَاعَيْهِ كَانَ كَذَلِكَ ، فَإِذَا مَسَحَ بِرَأْسِهِ كَانَ كَذَلِكَ ، فَإِذَا طَهَّرَ قَدَمَيْهِ كَانَ كَذَلِكَ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح ,وهو في الصحيح باختصار.

1164. Yine Humrân'ın bildirdiğine göre Hz. Osmân abdest suyu istemiş. Sonra ağzına su alıp çalkalamış, sonra burnuna su çekip temizlemiş, sonra üç kere yüzünü ve üç kere kollarını yıkayıp başını mesh etmiş. Sonra ayaklarını temizlemiş ve ardından gülmüş. "Niçin güldüğümü sormayacak mısınız?" demiş. (Ravi der ki) "Niçin güldünüz, ey Müminlerin emiri?" diye sorduk. Şöyle cevapladı: "Güldüm. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu yere yakın bir yerde abdest suyu isteyip benim aldığım gibi abdest aldı. Sonra benim güldüğüm gibi güldü. Sonra da:

---

[1] Ayrıca bkz. Bezzâr, no. 271.

Aşağıdaki hadis de bu konuda ihmal edilen **zevâid**dendir:

Enes bildiriyor: Kendisine "Bize Allah Resûlü'nün abdestini tarif et" denildi. O da bir kap istedi. Sonra (azalarını) üçer kere yıkayarak abdest aldı. Sonra "Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde abdest alırken gördüm" dedi.

Bunu Bezzâr (no. 270) rivayet etmiş ve şu açıklamayı yapmıştır: "Bizim bildiğimiz, hadisi bu şekilde sadece Basralı Eyyûb b. Abdillah rivayet etmiştir. Ondan da yalnız Muallâ b. Esed'in rivayet ettiğini bilmekteyiz."

Senedi zayıftır. Ayrıca senedinde Bezzâr'ın hocası Revh b. Hâtim de yer almıştır.

«Niçin güldüğümü sormayacak mısınız?» buyurdu. Biz de: «Niçin güldünüz ey Allah'ın Peygamberi?» diye sorduk. Buyurdu ki: *«Beni güldüren şey şudur: Bir kul abdest alıp yüzünü yıkadığında, Allah yüzüyle işlediği her günahı ondan siler. Kollarını yıkadığında, yine aynısı olur. Başını mesh ettiğinde, yine aynısı olur. Ayaklarını temizlediğinde, yine aynısı olur.»"*

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri Müslim'in ravileridir. Hadis *Sahîh*'te de daha kısa bir metinle geçmiştir.

١١٦٥ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي حَسَنٍ الْمَازِنِيُّ الأَنْصَارِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- تَوَضَّأَ فَغَسَلَ يَدَيْهِ مَرَّتَيْنِ وَوَجْهَهُ ثَلاَثًا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ مَرَّتَيْنِ.

قلت: هو في الصحيح خلا قوله: مسح برأسه مرتين رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1165. Abdullah b. Zeyd'in naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ellerini iki kere, yüzünü üç kere yıkayıp başını iki kere mesh etmiştir.

★Ben derim ki: "Başını iki kere mesh etmiştir" kısmı hariç hadis *Sahîh*'te de geçmiştir.

Hadisin tamamını ise Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١١٦٦ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ عَنْ أَبِي عَائِذٍ سَيْفٍ السَّعْدِيِّ - وَأَثْنَى عَلَيْهِ خَيْرًا - عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ - وَكَانَ أَمِيرًا بِعُمَانَ وَكَانَ كَخَيْرِ الأُمَرَاءِ - قَالَ قَالَ أَبِي اجْتَمِعُوا فَلأُرِيَكُمْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَتَوَضَّأُ وَكَيْفَ كَانَ يُصَلِّي فَإِنِّي لاَ أَدْرِي مَا قَدْرُ صُحْبَتِي إِيَّاكُمْ. قَالَ فَجَمَعَ بَنِيهِ وَأَهْلَهُ وَدَعَا بِوَضُوءٍ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاَثًا وَغَسَلَ الْيَدَ الْيُمْنَى ثَلاَثًا وَغَسَلَ يَدَهُ هَذِهِ ثَلاَثًا - يَعْنِي الْيُسْرَى - ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ وَأُذُنَيْهِ ظَاهِرَهُمَا وَبَاطِنَهُمَا وَغَسَلَ هَذِهِ الرِّجْلَ - يَعْنِي الْيُمْنَى - ثَلاَثًا وَغَسَلَ هَذِهِ الرِّجْلَ ثَلاَثًا - يَعْنِي الْيُسْرَى - قَالَ هَكَذَا مَا أَلَوْتُ أَنْ أُرِيَكُمْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَتَوَضَّأُ ثُمَّ دَخَلَ بَيْتَهُ فَصَلَّى صَلاَةً لاَ نَدْرِي مَا هِيَ ثُمَّ خَرَجَ فَأَمَرَ بِالصَّلاَةِ فَأُقِيمَتْ فَصَلَّى بِنَا الظُّهْرَ فَأَحْسَبُ أَنِّي سَمِعْتُ مِنْهُ آيَاتٍ مِنْ يس ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ صَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ ثُمَّ صَلَّى بِنَا الْعِشَاءَ وَقَالَ مَا أَلَوْتُ أَنْ أُرِيَكُمْ كَيْفَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَتَوَضَّأُ وَكَيْفَ كَانَ يُصَلِّي" رواه أحمد ورجاله موثقون.

1166. Yezîd b. el-Berâ b. Âzib, Umman'da emirdi ve emirlerin en hayırlısı gibiydi. Dedi ki: Bir gün babam: "Toplanın. Size Allah

Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest aldığını, nasıl namaz kıldığını göstereceğim. Zira sizinle daha ne kadar beraber olacağımı bilemiyorum" dedi. Sonra oğullarını ve ailesini toplayıp abdest suyu istedi. Sonra ağzına su alıp çalkaladı, burnuna su çekip temizledi. Sonra yüzünü üç kere yıkadı. Sağ elini üç kere yıkadı. Bu elini -sol elini- üç kere yıkadı. Sonra başını ve kulaklarının içini ve dışını mesh etti. Sonra bu ayağını -sağını- üç kere yıkadı. Sonra bu ayağını -solunu- üç kere yıkadı. Sonra da: "Yemin olsun ki, bu şekilde size Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest aldığını gösterdim" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١١٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو جَعْفَرٍ عُمَيْرُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ فُضَيْلٍ وَعُمَارَةُ بْنُ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي قُرَادٍ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجًا - قَالَ - فَنَزَلَ مَنْزِلاً وَخَرَجَ مِنَ الْخَلاَءِ فَاتَّبَعْتُهُ بِالإِدَاوَةِ أَوِ الْقَدَحِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ حَاجَةً أَبْعَدَ فَجَلَسْتُ لَهُ بِالطَّرِيقِ حَتَّى انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لَهُ ا رَسُولَ اللَّهِ الْوَضُوءَ. فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيَّ فَصَبَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى يَدِهِ فَغَسَلَهَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فَكَفَّهَا فَصَبَّ عَلَى يَدِهِ وَاحِدَةً ثُمَّ مَسَحَ عَلَى رَأْسِهِ ثُمَّ قَبَضَ الْمَاءَ قَبْضاً بِيَدِهِ فَضَرَبَ بِهِ عَلَى ظَهْرِ قَدَمِهِ "

قلت هو هكذا في الاصل. رواه أحمد - وروى النسائي وابن ماجة منه ، كان إذا أراد الحاجة أبعد - ورجاله ثقات.

1167. Abdurrahman b. Ebî Kurâd bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber hac için yola çıktım. Onun abdest bozmaya çıktığını gördüm ve peşinden ibrik veya kap götürdüm. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihtiyaç gidermek istediğinde uzağa giderdi. O dönene kadar yolda oturup onu bekledim. Döndüğünde: "Yâ Resûlallah! Abdest suyunuz" dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana döndü ve eline su döküp yıkadı. Sonra elini suya sokup bir avuç su alarak eline bir kere döktü. Sonra başını mesh etti. Sonra bir elini tuttu. Sonra eliyle bir miktar su alıp ayaklarının üzerine su serpti.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Nesâî ve İbn Mâce de aynı zattan hadisin "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ihtiyaç gidermek istediğinde uzağa giderdi" kısmını rivayet etmişlerdir.

١١٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ عَنْ أَبِي سَوْرَةَ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ تَمَضْمَضَ وَمَسَحَ لِحْيَتَهُ مِنْ تَحْتِهَا بِالْمَاءِ.

رواه أحمد, وفيه: واصل بن السائب, وقد أجمعوا على ضعفه.

1168. Ebû Eyyûb'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken ağzına su alıp çalkalar, sakalını alttan suyla mesh ederdi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup âlimler, senedinde yer alan Vâsıl b. es-Sâib'in zayıflığı konusunda icma etmişlerdir.

١١٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقَزَّازُ ، قال: نا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ ، قال: نا هَمَّامٌ ، قال: نا عَامِرٌ الأَحْوَلُ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " تَوَضَّأَ ، فَمَضْمَضَ ثَلاثًا ، وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلاثًا ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ قَدَمَيْهِ ثَلاثًا "

قلت: رواه ابن ماجة خلا قوله: ومسح برأسه ثلاثا رواه الطبراني في الأوسط بإسناد رجاله رجال الصحيح.

1169. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alarak üç kere ağzına su alıp çalkalamış, üç kere burnuna su alıp temizlemiş, üç kere yüzünü yıkamış, üç kere ellerini yıkamış, üç kere başını mesh etmiş ve üç kere de ayaklarını yıkamıştır.

★Ben derim ki: Hadisi "üç kere başını mesh etmiş" kısmı hariç, İbn Mâce de rivayet etmiştir. Tamamını ise Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir ki ravileri, *Sahîh* ravileridir.

١١٧٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، وَأَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ , قَالا: ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، ثنا أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ ، قَالا: ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ سُمَيْعٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، تَوَضَّأَ فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ثَلاثًا ، وَمَضْمَضَ ثَلاثًا ، وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا وَذِرَاعَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا"

رواه الطبراني في الكبير من طريق سميع عنه، وإسناده حسن. وسميع: ذكره ابن حبان في الثقات، وقال: لا أدري من هو ولا ابن من هو، والظاهر أنه اعتمد في توثيقه على غيره.

1170. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alıp üç kere ellerini yıkamış, üç kere ağzına su alıp çalkalamış, üç kere burnuna su çekip temizlemiş, üç kere yüzünü yıkamış ve üç kere de kollarını yıkamıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Sumey' yoluyla rivayet etmiş olup senedi hasendir. Sumey'i ise İbn Hibbân güvenilir raviler arasında zikretmiş ve: "Ne kim olduğunu, ne de kimin oğlu olduğunu biliyorum" demiştir. Anlaşılan o ki İbn Hibbân, bu zatı güvenilir olarak değerlendirirken başkasına dayanmıştır.

١١٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْرَائِيلَ عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ « مَنْ تَوَضَّأَ وَاحِدَةً فَتِلْكَ وَظِيفَةُ الْوُضُوءِ الَّتِي لاَ بُدَّ مِنْهَا وَمَنْ تَوَضَّأَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُ كِفْلاَنِ وَمَنْ تَوَضَّأَ ثَلاَثاً فَذَلِكَ وُضُوئِي وَوُضُوءُ الأَنْبِيَاءِ قَبْلِي"

رواه أحمد، وفيه: زيد العمي، وهو ضعيف، وقد وثق، وبقية رجاله رجال الصحيح، ولابن عمر عند ابن ماجة حديث مطول في هذا، وفي كل من الحديثين ما ليس في الآخر، والله أعلم .

1171. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim (azalarını) birer kere yıkayarak abdest alırsa bu, abdestte zorunlu olarak yapılması gereken vazifedir. Kim iki kere yıkayarak abdest alırsa, ona iki ölçek ecir vardır. Kim de üç kere yıkayarak abdest alırsa işte bu, benim ve benden önceki peygamberlerin abdest şeklidir."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Zeyd el-Ammî zayıftır. Ama güvenilir olarak da değerlendirilmiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir. İbn Mâce'nin *Sünen*'inde İbn Ömer'den konu hakkında uzunca bir hadis nakledilmiştir ki, hadislerin her birinde diğerinde bulunmayan ayrıntılar yer almıştır. Doğrusunu en iyi Allah bilir.[1]

١١٧٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ: نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، قَالَ: نا بَكَّارُ بْنُ سُقَيْرٍ ، قَالَ: حَدَّثَنِي رَاشِدٌ أَبُو مُحَمَّدٍ الْحِمَّانِيُّ ، قَالَ: رَأَيْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ بِالزَّاوِيَةِ ، فَقُلْتُ أَخْبِرْنِي عَنْ وُضُوءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ كَانَ ؟ فَإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّكَ كُنْتَ تُوَضِّئُهُ ، قَالَ: نَعَمْ ، فَدَعَا بِوَضُوءٍ ، فَأُتِيَ بِطَسْتٍ وَبِقَدَحٍ نُحِتَ ، يَقُولُ: كَمَا نُحِتَ فِي أَرْضِهِ فَوُضِعَ بَيْنَ يَدَيْهِ ، " فَأَكْفَأَ عَلَى يَدَيْهِ مِنَ الْمَاءِ ، فَأَنْعَمَ غَسْلَ كَفَّيْهِ ، ثُمَّ مَضْمَضَ ثَلاثًا ، وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، ثُمَّ أَخْرَجَ يَدَهُ الْيُمْنَى فَغَسَلَهَا ثَلاثًا ، ثُمَّ غَسَلَ الْيُسْرَى ثَلاثًا ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ مَرَّةً وَاحِدَةً غَيْرَ أَنَّهُ أَمَرَّهَا عَلَى أُذُنَيْهِ ، فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا ، ثُمَّ أَدْخَلَ كَفَّيْهِ جَمِيعًا فِي الْمَاءِ" فَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن.

1172. Râşid Ebû Muhammed el-Himmânî[2] bildiriyor: Enes b. Mâlik'i mescidin köşesinde gördüm ve: "Bana Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) abdestinin nasıl olduğunu anlat. Çünkü duydum ki, ona sen

---

[1] Ahmed b. Hanbel, no. 5735. Senedinde yer alan Ebû İsrâîl el-Melâî zayıf olup *Sahîh*'in ravilerinden değildir.

[2] Asıl nüshada Râşid b. Yahya ismi yer almıştır. Düzeltme *el-Mu'cemu'l-evsat*'a göre yapılmıştır (no. 2926). Kastedilen, Râşid b. Nuceyh'dir.

abdest aldırıyor muşsun" dedim. "Doğru" dedi ve hemen bir abdest suyu istedi. Bir leğen ve kendi memleketinde yontulduğu gibi yontulmuş bir tas/kâse getirilerek önüne kondu. Sonra eline su dökerek ellerini iyice yıkadı. Sonra üç kere ağzına su alıp çalkaladı, üç kere burnuna su çekip temizledi. Üç kere yüzünü yıkadı. Sonra sağ elini çıkarıp üç kere yıkadı. Sonra sol elini üç kere yıkadı. Sonra bir kere başını mesh etti. Aynı zamanda ellerini kolları üzerinde sürtüp mesh etti. Sonra iki avucunu birden suya soktu....

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١١٧٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى بْنِ السُّكَيْنِ الْمَوْصِلِيُّ ، حَدَّثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّهَاوِيُّ ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ قَتَادَةَ الرَّهَاوِيُّ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي عَبْلَةَ ، سَأَلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، " كَيْفَ أَتَوَضَّأُ ؟ ، قَالَ: سَأَلْتَنِي كَيْفَ أَتَوَضَّأُ وَلَا تَسْأَلُنِي: كَيْفَ رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ ؟ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ، وَقَالَ: بِهَذَا أَمَرَنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير والبزار باختصار ورجاله ثقات.

1173. İbrâhîm b. Ebî Able bildiriyor: Enes b. Mâlik'e "Nasıl abdest alayım?" diye sordum. Dedi ki: "Bana nasıl abdest alayım? diye soruyorsun da Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest alırken gördün?" diye sormuyorsun. Ben, Allah Resûlü'nü (azalarını) üçer kere yıkayarak abdest alırken gördüm. Sonra da: *"Bana aziz ve celil olan Rabbim bu şekilde emretti"* buyurdu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de, ayrıca muhtasar olarak Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١١٧٤ - حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ عَمْرٍو الْغَزِّيُّ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ الْعَسْقَلَانِيُّ ، قَالَ: نا أَبُو هُنَيْدَةَ ، قَالَ: نا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هُبَيْرَةَ ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ وَاحِدَةً وَاحِدَةً ، فَقَالَ: " هَذَا الْوُضُوءُ الَّذِي لَا يَقْبَلُ اللَّهُ الصَّلَاةَ إِلَّا بِهِ " . ثُمَّ تَوَضَّأَ ثِنْتَيْنِ ثِنْتَيْنِ ، فَقَالَ: " هَذَا وُضُوءُ الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ " . ثُمَّ تَوَضَّأَ ثَلَاثًا ثَلَاثًا ، فَقَالَ " هَذَا وُضُوئِي وَوُضُوءُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1594. "Sonra da «*Bana aziz ve celil olan Rabbim bu şekilde emretti*» buyurdu" kısmı yoktur. Muhtemelen matbu nüshadan silinmiştir.

1174. Büreyde bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest suyu istedi ve (azalarını) birer kere yıkayarak abdest aldı. Sonra *"Bu, Allah'ın ancak kendisiyle namazı kabul edeceği abdesttir"* buyurdu. Sonra (azalarını) iki kere yıkayarak abdest aldı ve: *"Bu, sizden önceki ümmetlerin abdestidir"* buyurdu. Sonra (azalarını) üç kere yıkayarak abdest aldı ve *"Bu da benim ve benden önceki peygamberlerin abdestidir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

١١٧٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا سَعِيدٌ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيِّ ، قَالَ: نا عُمَرُ بْنُ أَبِي عُمَرَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " تَوَضَّأَ ، فَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلاثًا ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ ، وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلاثًا ، وَرَأَيْتُهُ مَرَّةً أُخْرَى تَوَضَّأَ مَرَّةً مَرَّةً"

رواه البزار والطبراني في الأوسط وله في الكبير: رأيت رسول الله صلى الله عليه و سلم توضأ ثلاثا ثلاثا ومرتين مرتين ومرة مرة . ورجالهما رجال الصحيح.

1175. Ebû Râfi' bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken gördüm. Yüzünü üç kere yıkadı, ellerini üç kere yıkadı, sonra başını ve kulaklarını mesh edip, ayaklarını üç kere yıkadı. Başka bir defa da (azalarını) birer kere yıkayarak abdest aldığını gördüm.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de de Ebû Rafi'den "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) azalarını üçer defa, ikişer defa ve birer defa yıkayarak abdest alırken gördüm" ifadesiyle bir rivayet geçmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١١٧٦ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَعْلَبَكِّيُّ ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، حَدَّثَنِي الْحَجَّاجُ بْنُ دِينَارٍ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَيْفَ الْوُضُوءُ ؟ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَضُوءٍ فَغَسَلَ يَدَهُ الْيُمْنَى ثَلاثًا ، ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي الإِنَاءِ ، ثُمَّ مَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ثَلاثًا ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ وَظَاهِرِ أُذُنَيْهِ مَعَ رَأْسِهِ ، ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلاثًا ، ثُمَّ قَالَ: " هَكَذَا الْوُضُوءُ فَمَنْ زَادَ عَلَى هَذَا فَقَدْ تَعَدَّى وَظَلَمَ "

رواه الطبراني في الكبير، وله في الصحيح حديث غير هذا, وفيه: سويد بن عبد العزيز، ضعفه أحمد ويحيى وجماعة، ووثقه دحيم.

1176. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre bir bedevi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ya Resûlallah! Abdest nasıl alınır?" diye sordu. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) abdest suyu istedi ve sağ elini üç kere yıkadı. Sonra sağ elini kabın içine soktu. Sonra üçer kere ağzına su alıp çalkaladı, sonra burnuna su çekip temizledi ve üç kere yüzünü ve ellerini yıkadı. Başını ve başıyla birlikte kulaklarının dışını mesh etti. Sonra üç kere ayaklarını yıkadı. Sonra da:

"Abdest böyledir. Kim bundan fazlasını yaparsa, haddi aşmış ve zulmetmiş olur" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup İbn Abbâs'ın *Sahîh*'te konu hakkında başka bir hadisi daha geçmiştir. Senedinde yer alan Suveyd b. Abdilazîz'i Ahmed b. Hanbel, Yahyâ ve bir grup bilgin zayıf görürken, Duhaym güvenilir kabul etmiştir.[1]

١١٧٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْوَسَاوِسِيُّ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ: نا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ ، قَالَ: نا نَافِعٌ أَبُو هُرْمُزَ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَطَهَّرُ ، وَبَيْنَ يَدَيْهِ إِنَاءٌ قَدْرَ الْمُدِّ ، وَإِنْ زَادَ فَقَلَّ مَا يَزِيدُ ، وَإِنْ نَقَصَ فَقَلَّ مَا يَنْقُصُ ، فَغَسَلَ يَدَيْهِ ، وَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ثَلاثًا ، وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَخَلَّلَ لِحْيَتَهُ ، وَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ مَرَّتَيْنِ مَرَّتَيْنِ ، وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ حَتَّى أَنْقَاهُمَا ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَكَذَا التَّطَهُّرُ ؟ قَالَ: " هَكَذَا أَمَرَنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ"

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: نافع أبو هرمز, وهو ضعيف جدا.

1177. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna girdim. Abdest alıyordu. Önünde müd (0,688 lt) büyüklüğünde bir kap vardı. Eğer müd'den fazla ise, çok az fazladır. Eksikse de çok az eksiktir. Sonra üçer defa ellerini yıkayarak ağzına su alıp çalkaladı, burnuna su çekip temizledi. Üç kere yüzünü yıkayıp sakalını hilâlledi. Üç kere kollarını yıkadı. İkişer defa başını ve kulaklarını mesh etti. Ayaklarını yıkayıp iyice ıslattı. Ben: "Ya Resûlallah! Abdest almak böyle midir?" diye sorduğumda, *"Aziz ve celil olan Rabbim bana böyle emretti"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Nâfi b. Hürmüz oldukça zayıf biridir.[2]

---

[1] Ayrıca bkz. no: 4, 604, 1593. Oralarda Heysemî, Suveyd'in metrûk olduğunu söylemiştir.

[2] Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 2298) rivayet eden Taberânî demiştir ki: "Abdestte sakalın hilallenmesine dair bu ifadeyi "Atâ-İbn Abbâs" kanalıyla Hz. Peygamber'den

١١٧٨ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُجْرِ بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ بْنِ وَائِلٍ الْحَضْرَمِيُّ ، حَدَّثَنِي عَمِّي سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أُمِّهِ أُمِّ يَحْيَى ، عَنْ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ ، قَالَ: " حَضَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أُتِيَ بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ ، فَأَكْفَأَ عَلَى يَمِينِهِ ثَلاثًا ، ثُمَّ غَمَسَ يَمِينَهُ فِي الإِنَاءِ فَأَفَاضَ بِهَا عَلَى الْيُسْرَى ثَلاثًا ، ثُمَّ غَمَسَ الْيُمْنَى فِي الْمَاءِ فَحَفَنَ حَفْنَةً مِنْ مَاءٍ فَتَمَضْمَضَ بِهَا وَاسْتَنْشَقَ ، وَاسْتَنْثَرَ ثَلاثًا ، ثُمَّ أَدْخَلَ كَفَّيْهِ فِي الإِنَاءِ فَحَمَلَ بِهِمَا مَاءً فَغَسَلَ ، وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَخَلَّلَ لِحْيَتَهُ ، وَمَسَحَ بَاطِنَ أُذُنَيْهِ ، ثُمَّ أَدْخَلَ خِنْصَرَهُ فِي دَاخِلِ أُذُنِهِ ، لِيَبْلُغَ الْمَاءَ ، ثُمَّ مَسَحَ رَقَبَتَهُ ، وَبَاطِنَ لِحْيَتِهِ مِنْ فَضْلِ مَاءِ الْوَجْهِ ، وَغَسَلَ ذِرَاعَهُ الْيُمْنَى ثَلاثًا حَتَّى مَا وَرَاءَ الْمِرْفَقِ ، وَغَسَلَ الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ بِالْيُمْنَى حَتَّى جَاوَزَ الْمِرْفَقَ ، ثُمَّ مَسَحَ عَلَى رَأْسِهِ ثَلاثًا ، وَمَسَحَ ظَاهِرَ أُذُنَيْهِ ، وَمَسَحَ رَقَبَتَهُ وَبَاطِنَ لِحْيَتِهِ بِفَضْلِ مَاءِ الرَّأْسِ ، ثُمَّ غَسَلَ قَدَمَهُ الْيُمْنَى ثَلاثًا ، وَخَلَّلَ أَصَابِعَهَا وَجَاوَزَ بِالْمَاءِ الْكَعْبَ ، وَرَفَعَ فِي السَّاقِ الْمَاءَ ، ثُمَّ فَعَلَ فِي الْيُسْرَى مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ أَخَذَ حَفْنَةً مِنْ مَاءٍ بِيَدِهِ الْيُمْنَى فَوَضَعَهُ عَلَى رَأْسِهِ حَتَّى تَحَدَّرَ مِنْ جَوَانِبِ رَأْسِهِ ، وَقَالَ: "هَذَا تَمَامُ الْوُضُوءِ" ، فَدَخَلَ مِحْرَابَهُ فَصَفَّ النَّاسُ خَلْفَهُ ، وَنَظَرَ عَنْ يَمِينِهِ وَيَسَارِهِ"

قلت: فذكر الحديث

رواه الطبراني في الكبير والبزار، وفيه: سعيد بن عبد الجبار، قال النسائي: ليس بالقوي وذكره ابن حبان في الثقات, وفي سند البزار والطبراني: محمد بن حجر، وهو ضعيف . وفي حديث البزار: طول في أمر الصلاة يأتي في صفة الصلاة إن شاء الله.

1178. Vâil b. Hucr bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulundum. Kendisine içinde su bulunan bir kap getirildi. Ondan üç kere sağ eline döktü. Sonra sağ elini kabın içine batırarak üç kere sol eline bolca su döktü. Sonra sağ elini suya daldırdı ve bir avuç su alarak onunla üç kere ağzını çalkaladı ve burnuna su verip temizledi. Sonra üç kere iki avucunu kaba sokup su alarak yüzünü yıkadı. Sonra sakalını hilâlledi ve kulaklarının dışını mesh etti. Suyu ulaştırmak için serçe parmağını kulağının içine soktu. Sonra yüz suyunun artığıyla boynunu ve sakalının iç kısmını mesh etti. Sonra üç kere dirsek üstüne kadar sağ kolunu yıkadı. Aynı şekilde sağ eliyle dirsek üstüne kadar sol kolunu yıkadı. Sonra üç kere başına mesh etti. Sonra kulaklarını mesh etti. Sonra baş suyunun artığıyla boynunu ve sakalının iç kısmını mesh etti. Sonra üç

---

yalnız Nâfi Ebû Hürmüz nakletmiştir ki, bu rivayette Şeybân b. Ferrûh teferrüd etmiştir." Fakat Şeybân güvenilir bir ravidir.

kere sağ ayağını yıkayıp parmak aralarını hilâlledi. Suyu topuk üstüne kadar götürerek baldırına kadar çıkardı. Sonra aynısını sol ayağında yaptı. Sonra sağ eliyle bir avuç su alarak başına koydu ve su başının her tarafından aşağı aktı. Sonra *"İşte bu, abdestin mükemmel şeklidir"* buyurarak mihraba geçti ve insanları safa dizerek, sağına ve soluna baktı....

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Saîd b. Abdilcebbâr hakkında Nesâî "sağlam değildir" açıklamasını yaparken, İbn Hibbân onu güvenilir raviler arasında zikretmiştir. Bezzâr ve Taberânî'nin senedinde ismi geçen Muhammed b. Hucr zayıftır. Bezzâr'ın rivayetinde devamla namazla ilgili uzunca bir bahis vardır ki, bu kısım inşallah Namazın Özellikleri bölümünde gelecektir.[1]

١١٧٩ - حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ بْنُ مَخْلَدٍ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا بَكْرُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زَبَّانَ الْعَنَزِيُّ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ مَرَّةً مَرَّةً

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وزاد: " ثم قام فصلى " وفيه: مندل بن علي, ضعفه أحمد وابن المديني وابن معين في رواية, ووثقه في أخرى.

1179. Abdullah b. Amr'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (azalarını) birer kere yıkayarak abdest almıştır.

★Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî "sonra kalkıp namaz kıldı" ilavesiyle rivayet etmiş olup senedinde yer alan Mindel b. Ali'yi Ahmed b. Hanbel, İbnü'l-Medînî ve bir rivayete göre İbn Maîn zayıf görmüşlerdir. İbn Maîn diğer bir rivayete göre ise güvenilir kabul etmiştir.

١١٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْعَوَّامِ ، قَالَ: نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَكَّارِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي بَكَّارُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ أَبِي بَكْرَةَ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ: " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلاثًا ، وَمَضْمَضَ ثَلاثًا ، وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ ذِرَاعَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ يُقْبِلُ بِيَدَيْهِ مِنْ مُقَدَّمِهِ إِلَى

---

[1] Ayrıca bkz. no: 2805.
Bezzâr, no. 268. Heysemî demiştir ki: "Hadisin tamamını görmedim. Müslim'in Namaz bölümünde bir kısmı geçmiştir. Aynı şekilde hadisi Ebû Davud ve başkaları da rivayet etmişlerdir. İbn Mâce ise Taharet bahsinde az bir kısmını rivayet etmiştir". Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXII, 49-51.

مُؤَخَّرِهِ ، وَمِنْ مُؤَخَّرِهِ إِلَى مُقَدَّمِهِ ، ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلاثًا ، وَخَلَّلَ بَيْنَ أَصَابِعِ رِجْلِهِ ، وَخَلَّلَ لِحيَتَهُ "

رواه البزار, وقال: لا يروى عن أبي بكرة إلا بهذا الإسناد, وبكار ليس به بأس, وابنه عبد الرحمن صالح قلت: وشيخ البزار محمد بن صالح بن العوام لم أجد من ترجمه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

1180. Ebû Bekre bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken gördüm. Üç kere ellerini yıkadı, üç kere ağzına su alıp çalkaladı, üç kere burnuna su çekip temizledi, üç kere yüzünü ve dirseklere kadar kollarını yıkadı. Sonra başını mesh etti, ellerini başının önünden arkaya doğru, sonra arkasından öne doğru sürdü. Sonra üç kere ayaklarını yıkayıp, ayak parmaklarını ve sakalını hilâlledi.

★Hadisi rivayet eden Bezzâr şu açıklamayı yapmıştır: "Hadis Ebû Bekre'den sadece bu senetle nakledilmektedir. Bekkâr'da bir sakınca yoktur. Oğlu Abdurrahman da hadisi uygun (salih) biridir."

Ben derim ki: Bezzâr'ın hocası Muhammed b. Sâlih b. el-Avvâm'ın biyografisini yazanı görmedim. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

١١٨١ - وَبِهِ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ أَبِي مُوسَى الْخَيَّاطِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيُمَضْمِضْ ثَلاثًا ، فَإِنَّ الْخَطَايَا تَخْرُجُ مِنْ وَجْهِهِ ، وَيَغْسِلُ يَدَيْهِ ، وَيَمْسَحُ بِرَأْسِهِ ثَلاثًا ، ثُمَّ يُدْخِلُ يَدَيْهِ فِي أُذُنَيْهِ ، ثُمَّ يُفْرِغُ عَلَى رِجْلَيْهِ ثَلاثًا" رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: أبو موسى الخياط, وهو متروك.

1181. Enes b. Mâlik'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz abdest alırken üç kere ağzına su verip çalkalasın. Böylece günahlar yüzünden çıkar. Sonra üç kere ellerini yıkasın. Üç kere başına mesh versin. Sonra ellerini kulaklarına soksun. Sonra ayaklarına üç kere su döksün."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Mûsa el-Hayyât metrûktur.

١١٨٢ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ: نا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالَ: نا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، قَالَ: حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبَّادِ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَلادٍ الزُّرَقِيُّ ، قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُنَيْسٍ ، فَقَالَ: أَلا أُرِيكُمْ كَيْفَ تَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَيْفَ صَلَّى ؟ قُلْنَا: بَلَى ، " فَغَسَلَ يَدَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا ، وَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلاثًا ثَلاثًا ،

وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ مُقْبِلا وَمُدْبِرًا ، وَأَمَسَّ أُذُنَيْهِ ، وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا ، ثُمَّ أَخَذَ ثَوْبًا ، فَاشْتَمَلَ بِهِ ، وَصَلَّى " ، وَقَالَ: " هَكَذَا رَأَيْتُ حِبِّي رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّي"

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه :عبد الرحمن بن عباد بن يحيى بن خلاد الزرقي، و لم أحد من ترجمه .

1182. Abdurrahman b. Abbâd b. Yahyâ b. Hallâd ez-Zurakî bildiriyor: Bir gün Abdullah b. Üneys'in yanına girdik. Bize: "Size Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest aldığını, nasıl namaz kıldığını göstereyim mi?" dedi. Biz de: "Olur, göster" dedik. Sonra üçer defa ellerini yıkadı, öne ve arkaya doğru başına mesh vererek (ellerini) kulaklarına dokundurdu. Üçer defa ayaklarını yıkadı. Sonra bir elbise alıp sarınarak namaz kıldı. Sonra dedi ki: "Ben, dostum Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde abdest alıp namaz kılarken gördüm."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Abbâd b. Yahyâ b. Hallâd ez-Zurakî'nin biyografisini vereni görmedim.

١١٨٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ: نا أَبُو صَالِحٍ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحُصَيْنِ بْنِ وَحْوَحٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ ، يَقُولُ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم إِلَى بَقِيعِ الْغَرْقَدِ ، " فَتَوَضَّأَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ ، وَيَدَيْهِ ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ، وَتَنَاوَلَ الْمَاءَ بِيَدِهِ الْيُمْنَى فَرَشَّ عَلَى قَدَمَيْهِ ، فَغَسَلَهُمَا"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف.

1183. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bakî el-Ğarkad'a çıktı. Abdest alarak yüzünü, ellerini yıkadı, başını mesh etti. Sonra sağ eliyle su alıp ayaklarına serperek yıkadı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.[1]

١١٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ الرَّازِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم ، " يَتَوَضَّأُ وَاحِدَةً ، وَاثْنَتَيْنِ ، وَثَلاثًا ثَلاثًا ، كُلُّ ذَلِكَ كَانَ يَفْعَلُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :محمد بن سعيد المصلوب, وهو ضعيف

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 359. Taberânî demiştir ki: "Bu hadisi Seleme b. Abdillah b. Husayn'dan sadece İbn Lehî'a nakletmiştir.

1184. Muâz b. Cebel'in naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) (azalarını) birer kere, ikişer kere ve üçer kere yıkayarak abdest alırdı, bunların hepsini yapardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Saîd el-Maslûb zayıftır.[1]

١١٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمِصِّيصِيُّ ، ثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمَّازٍ ، ح وَحَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثَنَا الْمِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ ، ثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَطَرٍ ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمَّازٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي كَاهِلٍ ، أَنَّهُ قَالَ: مَرَرْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم وَهُوَ يَتَوَضَّأُ , فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ , قَدْ أَعْطَانَا اللَّهُ مِنْكَ خَيْرًا كَثِيرًا ، فَغَسَلَ كَفَّيْهِ ، ثُمَّ تَمَضْمَضَ ثَلاثًا وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا وَذِرَاعَيْهِ ثَلاثًا ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَلَمْ يُوَقِّتْ ، وَظَهَّرَ قَدَمَيْهِ وَلَمْ يُوَقِّتْ ، ثُمَّ قَالَ: " يَا أَبَا كَاهِلٍ , ضَعِ الطُّهُورَ مَوَاضِعَهُ ، وَابْقِ فَضْلَ طُهُورِكَ لأَهْلِكَ ، لا تُعَطِّشْ أَهْلَكَ ، وَلا تَشُقَّ عَلَى خَادِمِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :الهيثم بن جماز, وهو متروك

1185. Ebû Kâhil bildiriyor: Abdest aldığı bir sırada Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) rastladım. "Ya Resûlallah! Allah bize senin vasıtanla pek çok hayır nasip etti" dedim. Sonra ellerini yıkadı. Sonra üç kere ağzına su alıp çalkaladı. Sonra üç kere burnuna su çekip temizledi. Sonra üç kere yüzünü yıkadı. Sonra üç kere kollarını yıkadı. Sonra başını mesh etti. Belli bir vakit sınırlaması yapmadı. Sonra ayaklarını yıkadı. Belli bir vakit sınırlaması yapmadı. Sonra:

"Ey Ebû Kâhil! Abdesti yerli yerince al. Abdest suyundan artanını ailene bırak. Aileni susuz bırakma ve hizmetçine meşakkat verme" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Heysem b. Cemmâz metrûktur.

١١٨٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى الأُمَوِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ وَاصِلِ بْنِ السَّائِبِ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَبِي سَوْرَةَ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم إِذَا تَوَضَّأَ " اسْتَنْشَقَ ثَلاثًا وَتَمَضْمَضَ وَأَدْخَلَ إِصْبَعَيْهِ فِي فَمِهِ ، وَكَانَ يَبْلُغُ بِرَاحَتَيْهِ إِذَا غَسَلَ وَجْهَهُ مَا أَقْبَلَ مِنْ أُذُنَيْهِ ، وَإِذَا مَسَحَ رَأْسَهُ مَسَحَ بِإِصْبَعَيْهِ مَا أَدْبَرَ مِنْ أُذُنَيْهِ مَعَ رَأْسِهِ وَخَلَّلَ لِحْيَتَهُ"

---

[1] Muhammed b. Saîd el-Maslûb'u bilginler yalancılıkla itham etmişlerdir. Bkz. no: 1403, 1578; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 68; *Müsnedu'ş-Şâmiyyîn*, no. 2248.

رواه الطبراني في الكبير, وهكذا وجدته في الأصل, وفيه: واصل بن السائب, وهو متروك.

1186. Ebû Eyyûb bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken üç kere burnuna su çekip temizlerdi. Ağzına su alıp çalkalardı. İki parmağını ağzına sokardı. Yüzünü yıkarken avucunu kulak önlerine kadar götürürdü. Başına mesh verirken, iki parmağıyla (kulak) arkasını ve başıyla beraber kulaklarını mesh ederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisi asıl nüshada bu şekilde buldum. Senedinde yer alan Vâsıl b. es-Sâib ise metrûktur.[1]

١١٨٧ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا الأَسَدُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ: ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، ثنا أَبُو الأَسْوَدِ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " يَتَوَضَّأُ فَبَدَأَ فَغَسَلَ وَجْهَهُ ، وَذِرَاعَيْهِ ، ثُمَّ تَمَضْمَضَ ، وَاسْتَنْشَقَ ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :ابن لهيعة, وهو ضعيف .

1187. Abbâd b. Temîm babasından şöyle nakletmiştir: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken gördüm. Abdeste başlayıp yüzünü ve kollarını yıkadı. Sonra ağzına su alıp çalkaladı. Sonra burnuna su çekip çalkaladı. Sonra başını mesh etti.

★Bunu Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

١١٨٨ - وله في الكبير أيضا قال حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَلُولٍ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ ، حَدَّثَنِي أَبُو الأَسْوَدِ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " تَوَضَّأَ ، وَمَسَحَ بِالْمَاءِ عَلَى لِحْيَتِهِ ، وَرِجْلَيْهِ"

ورجاله موثقون.

1188. Aynı zatın *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de de şöyle bir rivayeti geçmiştir: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken gördüm. Suyla sakalını ve ayaklarını mesh etti.

★Rivayetin ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4068. Senedinde yer alan Ebû Sevre hakkında da Buhârî: "Ebû Eyyûb'dan mutabaat yapılamayan münker hadisler rivayet ederdi" demiştir. Hadisi Ahmed b. Hanbel de muhtasar olarak rivayet etmiştir. (V, 417)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1286; İbn Huzeyme, no. 201. İbn Abdilber, *el-İstîâb*'da (I, 195) "Bu, senedi zayıf bir hadistir. Delil olmaz" derken, İbn Hacer de *el-*

١١٨٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ دَهْثَمٍ ، عَنْ نِمْرَانَ بْنِ جَارِيَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " خُذُوا لِلرَّأْسِ مَاءً جَدِيدًا"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: دهثم بن قران, ضعفه جماعة, وذكره ابن حبان في الثقات.

1189. Nimrân b. Câriye'nin babası kanalıyla rivayet ettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Baş için taze/yeni su alınız"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Dehsem b. Karrân'ı bir grup âlim zayıf görürken İbn Hibbân onu güvenilir raviler arasında zikretmiştir.[1]

١١٩٠ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " إِذَا تَوَضَّأَ فَضَّلَ مَاءً حَتَّى يُسِيلَهُ عَلَى مَوْضِعِ سُجُودِهِ "

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1190. Hasan b. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken suyu artırırdı ki, secde yerine akıtabilsin.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

١١٩١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ ، حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَتَوَضَّأُ فَغَسَلَ مَوْضِعَ سُجُودِهِ بِالْمَاءِ حَتَّى يُسِيلَهُ عَلَى مَوْضِعِ السُّجُودِ" رواه أبو يعلى وإسناده حسن .

1191. Hüseyin b. Ali'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alıyordu. Sonra secde mahallini suyla yıkadı. Hatta suyu secde yeri üzerine akıttı.[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedi hasendir.

İsâbe'de (I, 185) "Rivayetin ravileri güvenilir kimselerdir. Ama Ebû Ömer'in zayıf ifadesinde garabet vardır" demiştir.

[1] Dehsem b. Karrân hakkında İbn Hibbân *el-Mecrûhîn*'de (I, 209) "Meşhurlardan tek başına münker hadisler nakledenlerdendi. Güvenilir ravilerden asılsız şeyler rivayet ederdi" derken, İbn Maîn de: "Hadisi yazılmaz" değerlendirmesini yapmıştır. Yine senette ismi geçen Nimrân hakkında Zehebî ve İbn Hacer meçhul olup tanınmadığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla hadisi son derece zayıftır. Bkz. *es-Silsiletu'z-zaîfe*, no. 995.

[2] Ebû Ya'lâ, no. 6782. Senedinde yer alan Hüseyin b. Zeyd b. Ali zayıftır.

١١٩٢ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَلُّولٍ ، نَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِئُ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ الْمَازِنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " يَتَوَضَّأُ ، وَيَمْسَحُ بِالْمَاءِ عَلَى رِجْلَيْهِ"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني .

1192. Abbâd b. Temîm, babasından şöyle nakletmiştir: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken ve suyla ayaklarına mesh verirken gördüm.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup Taberânî'nin hocası hariç, ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١١٩٣ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَدْرٍقَالَ: نَزَلَ الْقُرآنُ بِالْمَسْحِ فَأَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم بِالْغَسْلِ فَغَسَلْنَا "

رواه الطبراني في الكبير, وعبد الله بن بدر: تابعي فلا أدري سقط الصحابي من خطي أو هو هكذا, وفيه:محمد بن جابر, وهو ضعيف.

1193. Abdullah b. Bedr bildiriyor: Kur'ân (ayaklara) mesh emrini getirdi. Fakat Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize yıkamayı emretti ve biz de yıkadık.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Abdullah b. Bedr tâbiidir. Senetteki sahabi benim metnimden düştü mü, yoksa aslında böyle miydi, bilmiyorum. Ayrıca senette ismi geçen Muhammed b. Câbir de zayıftır.[1]

١١٩٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " رَجَعَ قَوْلُهُ إِلَى غَسْلِ الْقَدَمَيْنِ فِي قَوْلِهِ: ﴿وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ "

رواه الطبراني في الكبير, وقتادة لم يسمع من ابن مسعود .

1194. Rivayete göre İbn Mes'ûd **"ve topuklara kadar ayaklarınızı (yıkayın)"** âyetiyle[2] ilgili kendi görüşünü ayaklarının yıkanması gerektiği yönünde değiştirmiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Katâde, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

---

1 Muhammed b. Câbir hakkında Heysemî (V, 48) "Metrûk olmakla beraber güvenilir kabul edilmiştir" demiştir.

2 Mâide, 6/6. Ayrıca bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9210.

(بَابُ فِي الأُذُنَيْنِ)

Kulaklara Dair

١١٩٥ - حدثنا عَبْدُ اللَّه حدثني أبي حدثنا يزيدُ بْنُ هارُونَ أنْبَأنا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ قَبِيصَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ عُثْمَانَ قَالَ أَلا أُرِيكُمْ كَيْفَ كَانَ وُضُوءُ رَسُولِ اللَّه -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالُوا بَلَى. فَدَعَا بِمَاءٍ فَتَمَضْمَضَ ثَلاثاً وَاسْتَنْثَرَ ثَلاثاً وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثاً وَذِرَاعَيْهِ ثَلاثاً وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَغَسَلَ قَدَمَيْهِ ثَلاثاً ثُمَّ قَالَ وَاعْلَمُوا أَنَّ الأُذُنَيْنِ مِنَ الرَّأْسِ. ثُمَّ قَالَ قَدْ تَحَرَّيْتُ لَكُمْ وُضُوءَ رَسُولِ اللَّه -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه أحمد, وفيه :رجلان مجهولان.

1195. Hz. Osmân: "Size Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl abdest aldığını göstereyim mi?" dedi. Yanındakiler de: "Olur, göster" deyince Osmân su istedi. Sonra üç kere ağzına su alıp çalkaladı, üç kere burnuna su çekip temizledi. Üç kere yüzünü ve üç kere kollarını yıkadı, Sonra başına mesh edip üç kere ayaklarını yıkadı. Sonra: "Biliniz ki, kulaklar başa aittir" dedi. Böylece sizin için Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) abdest şeklini ayrıntılı biçimde ortaya koydum" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde iki meçhul ravi vardır.

١١٩٦ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ: نا عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ زِيَادٍ الأَحْمَرُ ، قَالَ: نا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ ، عَنْ أَشْعَثَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي مُوسَى ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " الأُذُنَانِ مِنَ الرَّأْسِ"

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: أشعث بن سوار, وهو ضعيف.

1196. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kulaklar başa aittir"* buyurmuştur.[1]

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Eş'as b. Sevvâr zayıftır.

١١٩٧ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ فَرُّوخَ بْنِ دَيْزَجِ بْنِ بِلالِ بْنِ سَعْدٍ الأَنْصَارِيُّ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنِي جَدِّي لأُمِّي عُمَرُ بْنُ أَبَانَ بْنِ مُفَضَّلٍ الْمَدَنِيُّ ، قَالَ: أَرَانِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، الْوُضُوءَ أَخَذَ رَكْوَةً

---

[1] Aşağıdaki hadis de bu konuda gözden kaçırılmış zevâiddendir:
İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) "-İki kere- *Burna su çekip temizleyiniz. Kulaklar ise başa aittir"* buyurmuştur. Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 10784) sahih bir senetle rivayet etmiştir.

فَوَضَعَهَا عَلَى يَسَارِهِ ، وَصَبَّ عَلَى يَدِهِ الْيُمْنَى ، فَغَسَلَهَا ثَلاثًا ، ثُمَّ أَدَارَ الرَّكْوَةَ عَلَى يَدِهِ الْيُمْنَى ، فَتَوَضَّأَ ثَلاثًا ثَلاثًا ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ثَلاثًا ، وَأَخَذَ مَاءً جَدِيدًا لِسِمَاخَيْهِ ، فَمَسَحَ سِمَاخَيْهِ ، فَقُلْتُ لَهُ: " قَدْ مَسَحْتَ أُذُنَيْكَ ؟ ، فَقَالَ: يَا غُلامُ ، إِنَّهُمَا مِنَ الرَّأْسِ لَيْسَ هُمَا مِنَ الْوَجْهِ ، ثُمَّ قَالَ: يَا غُلامُ ، هَلْ رَأَيْتَ وَفَهِمْتَ أَوْ أُعِيدُ عَلَيْكَ ؟ فَقُلْتُ: قَدْ كَفَانِي وَقَدْ فَهِمْتُ ، فَقَالَ: هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, قال الذهبي: وعمر بن أبان لا يدري من هو , قلت: ذكره ابن حبان في الثقات

1197. Ömer b. Ebân b. Mufaddal el-Medenî bildiriyor:

Enes b. Mâlik bana abdest şeklini gösterdi. Eline bir tulum alıp sol tarafından döndürerek sağ eline döktü ve onu üç kere yıkadı. Sonra tulumu sağ eline alıp (sol elini) üç kere yıkadı. Başına üç kere mesh verdi. Sonra kulak içi için yeni bir su alıp kulak içini mesh etti. Ben "Ama sen kulaklarını meshettin!" deyince; "Evlat, kulaklar başa aittir. Yüze ait değillerdir" dedi. Sonra "Evlat, gördün mü, anladın mı? Yoksa sana tekrar edeyim mi? dedi. Ben de: "Bu bana yeter. Anladım" dedim. Sonra "Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde abdest alırken gördüm" diye ekledi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. Zehebî "Ömer b. Ebân'ın kim olduğu bilinmemektedir" açıklamasını yapmıştır. Ben derim ki: Onu İbn Hibbân güvenilir ravilere dair kitabında zikretmiştir.

(بَابُ التَّخْلِيلِ)

Hilâllemek

١١٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ وَاصِلٍ الرَّقَاشِىِّ عَنْ أَبِى سَوْرَةَ عَنْ أَبِى أَيُّوبَ وَعَنْ عَطَاءٍ قَالاَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « حَبَّذَا الْمُتَخَلِّلُونَ . " قِيلَ وَمَا الْمُتَخَلِّلُونَ قَالَ « فِى الْوُضُوءِ وَالطَّعَامِ" رواه أحمد والطبراني في الكبير.

1198. Ebû Eyyûb -el-Ensârî- ve Atâ'nın bildirdiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden abdest ve yemekte hilâlleme işine özen gösterenler ne iyidirler"* buyurmuştur.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir.

١١٩٩ - وله في الكبير أيضا حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْعَلاءِ ، كِلاهُمَا ، عَنْ وَاصِلِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِي سَوْرَةَ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: " حَبَّذَا الْمُتَخَلِّلُونَ " ، قَالُوا وَمَا الْمُتَخَلِّلُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ ، قَالَ: " الْمُتَخَلِّلُونَ بِالْوُضُوءِ ، وَالْمُتَخَلِّلُونَ مِنَ الطَّعَامِ ، أَمَّا تَخْلِيلُ الْوُضُوءِ: فَالْمَضْمَضَةُ ، وَالاسْتِنْشَاقُ ، وَبَيْنَ الأَصَابِعِ ، وَأَمَّا تَخْلِيلُ الطَّعَامِ: فَمِنَ الطَّعَامِ ، إِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ أَشَدَّ عَلَى الْمَلَكَيْنِ مِنْ أَنْ يَرَيَا بَيْنَ أَسْنَانِ صَاحِبِهِمَا شَيْئًا وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي

وفي إسنادهما واصل الرقاشي وهو ضعيف.

1199. Taberânî yine *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de yalnız Ebû Eyyûb'dan şu sözünü nakletmiştir: Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıkarak: *"Ümmetimden hilâlleme işine özen gösterenler ne iyidirler"* buyurdu. Ashâbı: "Ya Resûlallah! Hilâlleme işine özen gösterenler kimlerdir?" diye sorduklarında buyurdu ki:

"Abdestte hilâlleme işine özen gösterenler ve yemekten sonra temizlik yapanlardır. Abdestte hilâllemeye gelince, bundan maksat ağza su alıp çalkalamak, burna su çekip temizlemek ve bir de parmak aralarını temizlemektedir. Yemekte hilâllemekten maksat ise yemek artıklarını temizlemektedir. Zira iki (katip) meleğe, arkadaşlarının (kayını tuttukları kişinin) namaz kılmaya kalktığında dişleri arasında yemek artığı görmekten daha sıkıntı verici bir şey yoktur"

★İki rivayetin senedinde de yer alan Vâsıl er-Rakâşî zayıftır.

١٢٠٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ الْمَوْصِلِيُّ ، قَالَ: نا عَفِيفُ بْنُ سَالِمٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَفْصٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ رَقَبَةَ بْنِ مَصْقَلَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " حَبَّذَا الْمُتَخَلِّلُونَ مِنْ أُمَّتِي "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: محمد بن أبي حفص الأنصاري, لم أجد من ترجمه .

1200. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetimden hilâllemeye özen gösterenler ne iyidirler"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Hafs el-Ensârî'nin biyografisini yazanı görmedim.[1]

١٢٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ أَبِي وَهْبٍ الْبَصْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ كُرَيْزٍ الْخُزَاعِيِّ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ خَلَّلَ لِحْيَتَهُ بِالْمَاءِ"

رواه أحمد ورجاله موثقون.

1201. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken sakalını su ile hilâllerdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٢٠٢ - وعَنْ شقيقٍ قَالَ: تَوضَّأَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ فخَلَّلَ أصابعَ رِجْلَيْهِ وَقَالَ: رأيتُ رَسُولَ اللَّهِ فَعَلَ ذَلكَ " رواه أبو يعلى ورجاله موثقون.

1202. Şakîk (b. Seleme) bildiriyor: Osmân b. Affân abdest aldı ve abdestte ayak parmaklarının arasını hilâlledi. Sonra da: "Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde yaparken gördüm" dedi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٢٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا أَبو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، ثنا أَبو مُعَاوِيَةَ ، عَنْ خَالدِ بْنِ إِلْيَاسَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " إِذَا تَوَضَّأَ خَلَّلَ لِحْيَتَهُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: خالد بن إلياس, و لم أر من ترجمه .

1203. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken sakalını hilâllermiş.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hâlid b. İlyâs'ın[2] biyografisini yazanı görmedim.

---

[1] Hadisi Muhammed b. Ebî Hafs tek başına nakletmiştir. Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1596.

[2] Yazma nüshada hata olarak İyâs diye yazılmıştır. Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIII, 298. Bu zat Heysemî'nin (II, 83'de) belirttiğine göre metrûk, (IX, 392)'de belirttiğine göre ise hadisi münker olup hiçbir değer ifade etmeyen birisidir.

١٢٠٤ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ ، قَالا: ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، ثنا عُمَرُ بْنُ سُلَيْمٍ الْبَاهِلِيُّ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَوَضَّأَ خَلَّلَ لِحْيَتَهُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الصلت بن دينار, وهو متروك .

1204. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken sakalını hilâllermiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Salt b. Dînâr metrûktur.

١٢٠٥ - وعن أَبِي الدَّرْدَاءِ قال: تَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فخلَّلَ لحيَتَهُ بِفَضْلِ وضُوئه ومَسَحَ رَأْسَهُ بِفَضْلِ ذِرَاعَيْهِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: تمام بن نجيح ,وقد ضعفه البخاري وجماعة, ووثقه يحيى بن معين.

1205. Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest aldı ve abdest suyunun artığıyla sakalını hilâlledi, kollarının artığıyla da başına mesh verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Temmâm b. Nuceyh'i Buhârî ve bir grup bilgin zayıf görürlerken Yahyâ b. Maîn güvenilir kabul etmiştir.

١٢٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ الضَّبِّيُّ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ: نا سُلَيْمَانُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: نا عُمَرُ أَبُو حَفْصٍ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ ، فَخَلَّلَ لِحْيَتَهُ مِنْ تَحْتِ حَنَكِهِ ، وَقَالَ: " بِهَذَا أَمَرَنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ " رواه الطبراني في الأوسط ورجاله وثقوا .

1206. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) abdest aldırdım. Abdest alırken elini çenesinin altına koyarak sakalını hilâlledi. Ben: "Bu nedir?" diye sorduğumda, *"Aziz ve celil olan Rabbim bana bu şekilde emretti"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

---

1 Ahmed b. Ebî Bezze zayıftır. Bkz. İbn Ebî Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, II, 71; Zehebî, *Mizânu'l-i'tidâl*, I, 144; Hadis için bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1385.

١٢٠٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي بَزَّةَ ، قَالَ: نا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْعُمَرِيُّ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّهُ كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ خَلَّلَ لِحْيَتَهُ وَأَصَابِعَ رِجْلَيْهِ ، " وَيَزْعُمُ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ ذَلِكَ"

رواه الطبراني في الأوسط,وفيه: بن محمد بن أبي بزة, و لم أر من ترجمه.

1207. Nâfi'nin anlattığına göre İbn Ömer abdest alırken sakalını ve ayak parmaklarını hilâllerdi ve Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) öyle yaparken gördüğünü söylerdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bezze'nin biyografini yazanı görmedim.

١٢٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعْدَانَ ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ ، ثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثَنَا حَنْظَلَةُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُكْبُرَةَ ، قَالَ: " التَّخَلُّلُ سُنَّةٌ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وفيه: عبد الكريم بن أبي المخارق, وهو ضعيف.

1208. Sahabi olma şerefine nail olan Abdullah b. Ukbure: "(Abdestte sakal ve parmak aralarını) hilâllemek sünnettir" demiştir.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup isnâdında yer alan Abdülkerîm b. Ebi'l-Muhârik zayıf bir ravidir.

١٢٠٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ ، ثنا حَكِيمُ بْنُ خِذَامٍ ، عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ كَثِيرٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " مَنْ لَمْ يُخَلِّلْ أَصَابِعَهُ بِالْمَاءِ خَلَّلَهَا اللَّهُ بِالنَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: العلاء بن كثير الليثي, وهو مجمع على ضعفه .

1209. Vâsile'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim parmak aralarını su ile hilâllemezse, kıyamet günü Allah onları ateş ile hilâller"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Alâ b. Kesîr el-Leysî'nin zayıflığı konusunda görüş birliği edilmiştir.[1]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 941. Taberânî, Ebû Ahmed ez-Zübeyrî'nin bu hadiste teferrüd ettiğini belirtmiştir. Yine hadisin senedinde ismi geçen, Taberânî'nin hocası Muhammed b. Sa'dân eş-Şirâzî'nin de biyografisine rastlanmamıştır.

١٢١٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ: نا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ ، قَالَ: نا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ أَبِي مِسْكِينٍ ، عَنْ هُزَيْلِ بْنِ شُرَحْبِيلَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " لَتُنْتَهَكُنَّ الْأَصَابِعُ بِالطُّهُورِ ، أَوْ لَتَنْتَهِكَنَّهَا النَّارُ"

رواه الطبراني في الأوسط، ووقفه في الكبير على ابن مسعود, وإسناده حسن.

1210. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ya parmak aralarını iyice temizlersiniz, ya da onları ateş temizler"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Aynı hadis *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ise İbn Mes'ud'dan onun sözü olarak nakletmiş olup senedi hasendir.[2]

١٢١١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ ، قَالَ: حُدِّثْتُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّهُ قَالَ: " خَلِّلُوا الأَصَابِعَ الْخَمْسَ لا يَحْشُوهَا اللَّهُ نَارًا"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: راو لم يسم, وبقية رجاله ثقات.

1211. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Beş parmağın arasını hilâlleyiniz. Sonra Allah aralarını ateşle doldurmasın."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٢١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثَنَا النَّضْرُ بْنُ هِشَامٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَيَّانَ بْنِ حَكِيمِ بْنِ حَنْظَلَةَ بْنِ سُوَيْدِ بْنِ عَلْقَمَةَ بْنِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ الأَنْصَارِيُّ ، حَدَّثَنِي شَرِيكٌ ، عَنْ مُغِيرَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " تَخَلَّلُوا ، فَإِنَّهُ نَظَافَةٌ ، وَالنَّظَافَةُ تَدْعُو إِلَى الإِيمَانِ ، وَالإِيمَانُ مَعَ صَاحِبِهِ فِي الْجَنَّةِ"

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه :إبراهيم بن حيان, قال ابن عدي: أحاديثه موضوعة.

1212. Abdullah -İbn Mes'ûd-un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Parmak aralarınızı) hilâlleyiniz. Çünkü bu bir temizliktir.*

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3400; XX, 64. Senedinde yer alan Hakîm b. Hizâm da hadisi metrûk biridir. Alâ da metrûk olup İbn Hibban onu hadis uydurmakla itham etmiştir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9211.

Temizlik ise imana götürür. İman da sahibiyle birlikte cennette olur" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbrâhîm b. Hayyân hakkında İbn Adî "Hadisleri uydurmadır" demiştir.

(بَابٌ فِي إِسْبَاغِ الْوُضُوءِ)

Abdesti Eksiksiz Almak

١٢١٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « يَا عَلِيُّ أَسْبِغِ الْوُضُوءَ وَإِنْ شَقَّ عَلَيْكَ وَلَا تَأْكُلِ الصَّدَقَةَ وَلَا تُنْزِ الْحَمِيرَ عَلَى الْخَيْلِ وَلَا تُجَالِسْ أَصْحَابَ النُّجُومِ"

رواه عبد الله في زياداته في المسند على أبيه, وروى أبو داود منه إنزاء الحمر على الخيل, وفيه: القاسم بن عبد الرحمن, وفيه ضعيف .

1213. Hz. Ali -b. Ebî Tâlib-in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ey Ali! Sana zor gelse bile abdesti eksiksiz al. Sadaka malından yeme. (Döllemeleri için) eşekleri atların üzerine salma. Müneccimlerle birlikte oturma."

★Hadisi Abdullah (b. Ahmed b. Hanbel), *Müsned*'e ziyadelerinde babası kanalıyla rivayet etmiştir. Ebû Dâvud da hadisin "(Döllemeleri için) eşekleri atların üzerine salma" kısmını irâd etmiştir. Senedinde yer alan Kâsım b. Abdirrahman zayıftır.[1]

١٢١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي فُدَيْكٍ حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ عَنِ الْمَرْأَةِ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ أَنَّهَا قَالَتْ جَاءَنَا رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ فِي بَنِي سَلِمَةَ فَقَرَّبْنَا إِلَيْهِ طَعَامًا فَأَكَلَ وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ ثُمَّ قَرَّبْنَا إِلَيْهِ وَضُوءًا فَتَوَضَّأَ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ « أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمُكَفِّرَاتِ الْخَطَايَا ." قَالُوا بَلَى. قَالَ « إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وإسناده محتمل.

---

[1] Ayrıca bkz. Ebû Ya'lâ, no. 484; (bir kısmı için) Ahmed b. Hanbel, I, 95, 98, 100, 158, 132.

1214. Amr b. Abdillah b. Ka'b, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) biat eden kadınlardan birinden şu sözünü nakletmiştir:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Benû Seleme'li ashâbıyla birlikte yanımıza geldi. Kendisine yemek takdim ettik. Ashâbıyla beraber ondan yediler. Sonra abdest suyu verdik. Abdest aldı. Sonra ashâbına dönerek:

"Size günahların kefaretlerini bildireyim mi?" buyurdu. "Olur, bildir" dediler.

"Zorluklarına rağmen abdesti eksiksiz almak, mescitlere çokça adım atmak ve bir de namazdan sonra bir sonraki namazı beklemek" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedi idare eder.

١٢١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ - وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عُثْمَانَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ - قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ خُثَيْمٍ الْهِلاَلِيُّ قَالَ سَمِعْتُ جَدَّتِي رِبْعِيَّةَ ابْنَةَ عِيَاضٍ قَالَتْ سَمِعْتُ جَدِّي عُبَيْدَةَ بْنَ عَمْرٍو الْكِلاَبِيَّ يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلّى الله عليه وسلّم- تَوَضَّأَ فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ. قَالَ كَانَتْ رِبْعِيَّةُ إِذَا تَوَضَّأَتْ أَسْبَغَتِ الْوُضُوءَ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجال أحمد ثقات .

1215. Ubeyde b. Amr el-Kilâbî bildiriyor: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken gördüm. Abdesti eksiksiz aldı." (Ravilerinden) Rib'iyye de abdest alırken abdesti eksiksiz/tam alırdı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed'in ravileri güvenilir kimsedirler.

١٢١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ: نا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ ، قَالَ: نا إِسْحَاقُ بْنُ حَازِمٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ كَعْبٍ ، قَالَ: حَدَّثَنِي حُمْرَانُ ، قَالَ: دَعَا عُثْمَانُ بِوَضُوءٍ ، وَهُوَ يُرِيدُ الْخُرُوجَ إِلَى الصَّلاَةِ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ فَجِئْتُهُ بِمَاءٍ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ ، فَقُلْتُ: حَسْبُكَ قَدْ أَسْبَغْتَ الْوُضُوءَ ، وَاللَّيْلَةُ شَدِيدَةُ الْبَرْدِ ! فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، يَقُولُ: " لا يُسْبِغُ عَبْدٌ الْوُضُوءَ إِلا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ"

رواه البزار ورجاله موثقون, والحديث حسن إن شاء الله .

1216. Humrân bildiriyor: Hz. Osmân, soğuk bir gecede namaza çıkmayı arzu edip abdest suyu istedi. Kendisine su getirdim. Yüzünü ve ellerini yıkadı. Ben: "Bu kadarı sana yeter. Bu gece çok soğuk" deyince şöyle karşılık verdi:

Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Bir kul abdestini eksiksiz alırsa, Allah'ın onun geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamaması mümkün değildir."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştirler. Hadis, inşallah, hasen derecesindedir.

١٢١٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ: نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى الْبَصْرِيُّ ، ثَنَا أَبُو حَفْصٍ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " مَنْ أَسْبَغَ الْوُضُوءَ فِي الْبَرْدِ الشَّدِيدِ ، كَانَ لَهُ مِنَ الأَجْرِ كِفْلانِ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمر بن حفص العبدي, وهو متروك .

1217. Hz. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim şiddetli soğuk günde abdestini eksiksiz alırsa, iki ölçek ecir kazanır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Hafs el-Abdî metrûktur.

١٢١٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْغُدَانِيُّ ، ثنا الْمُعَلَّى بْنُ مَيْمُونٍ ، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ الْمَلائِكَةَ لَتَفْرَحُ بِذَهَابِ الشِّتَاءِ رَحْمَةً لَمَّا يَدْخُلُ عَلَى فُقَرَاءِ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الشِّدَّةِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: معلى بن ميمون، وهو متروك.

1218. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki melekler, fakir müminlerin çektiği sıkıntı sebebiyle kış mevsiminin çıkmasına pek sevinirler"* buyurmuştur.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muallâ b. Meymûn metrûktur.

١٢١٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي صَفْوَانَ ، قَالَ: نا أَبِي ، قَالَ: نا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِسْبَاغِ الْوُضُوءِ"

---

1 Taberânî ,*el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11171; Ukaylî, *ez-Zuafâ*, no. 422, senedi münkerdir. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 643.

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عثمان بن صفوان, روى عن الثوري, وروى عنه: ابنه محمد, و لم أجد من ترجمه.

1219. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize abdesti tam almamızı emretmiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Osmân b. Safvân kanalıyla Sevrî'den rivayet etmiştir. Osmân'dan da oğlu Muhammed rivayet etmiştir ki onun biyografisini yazanı görmedim.[1]

١٢٢٠ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، نَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ . وَنَاهُ سَهْلُ بْنُ بَحْرٍ ، نَا الْحَسَنُ بْنُ الرَّبِيعِ قَالا: نَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى مَا يُكَفِّرُ اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا ؟ إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ"

رواه البزار, وعاصم بن بهدلة لم يسمع من أنس, وبقية رجاله ثقات.

1220. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size, Allah'ın günahları bağışlamaya vesile kıldığı amelleri bildireyim mi? Abdesti eksiksiz almak ve mescitlere çokça adım atmak"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Âsım b. Behdele, Enes'ten hadis işitmemiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٢٢١ - دثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ ، عَنْ سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: مَا إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ ؟ قَالَ: فَسَكَتَ عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى حَضَرَتِ الصَّلاةُ ، قَالَ: فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ فَغَسَلَ يَدَيْهِ ، ثُمَّ اسْتَنْثَرَ وَمَضْمَضَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَيَدَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا ، وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ ، وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا ، ثُمَّ نَضَحَ تَحْتَ ثَوْبِهِ ، فَقَالَ: " هَكَذَا إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ "

رواه أبو يعلى والبزار . وأبو معشر: يكتب من حديثه الرقاق والمغازي وفضائل الأعمال, وبقية رجاله رجال الصحيح.

1221. Ebû Hureyre bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Abdesti eksiksiz almak ne demektir?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) namaz vakti gelinceye kadar cevap vermedi. Sonra su istedi. Onunla ellerini yıkadı. Sonra burnuna su çekip temizledi, ağzına su alıp çalkaladı. Üç kere yüzünü yıkadı. Üçer kere ellerini yıkadı.

---

1 Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat* no. 1484'de belirttiği gibi hadiste Muhammed b. Osman teferrüd etmiştir.

Başına mesh verip üçer kere ayaklarını yıkadı. Sonra elbisesinin altına su serpti. Sonra da: *"İşte abdesti eksiksiz almak budur"* buyurdu.[1]

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup senette ismi geçen Ebû Ma'şer'in ahlak, megazi ve amellerin fazileti konularında hadisi yazılabilir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

١٢٢٢ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَالِكٍ الْفَزَارِيُّ الْكُوفِيُّ ، ثنا عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ الأَسَدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ ، قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُشْرِقَ اللَّوْنِ ، فَعُرِفَ السُّرُورُ فِي وَجْهِهِ ، فَقَالَ: " رَأَيْتُ رَبِّي فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ ، فَقَالَ لِي: يَا مُحَمَّدُ ، أَتَدْرِي فِيمَ يَخْتَصِمُ الْمَلأُ الأَعْلَى ؟ ، فَقُلْتُ: يَا رَبِّ ، فِي الْكَفَّارَاتِ ، قَالَ: وَمَا الْكَفَّارَاتُ ؟ ، قُلْتُ: إِبْلاغُ الْوُضُوءِ أَمَاكِنَهُ عَلَى الْكَرَاهِيَّاتِ ، وَالْمَشْيُ عَلَى الأَقْدَامِ إِلَى الصَّلَوَاتِ ، وَانْتِظَارُ الصَّلاةِ بَعْدَ الصَّلاةِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عبد الله بن إبراهيم بن الحسين عن أبيه, و لم أر من ترجمهما قلت: ويأتي أحاديث من هذا النوع في انتظار الصلاة ,وفي التعبير إن شاء الله تعالى.

1222. Ebû Râfi' bildiriyor: Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) parlak bir yüzle yanımıza çıkageldi. Sevinci yüzünden okunuyordu. Buyurdu ki:

"Rabbimi en güzel surette gördüm. Bana: «Ey Muhammed! Mele-i al'â'nın hangi konuda tartıştığını biliyor musun?» buyurdu. «Kefâretler konusunda ya Rabbi» dedim. «Kefaretler nedir?» diye sordu. «Zor hallerde bile abdest suyunu (gerektiği gibi) yerine ulaştırmak, namazlara yaya olarak gitmek ve bir de bir namazdan sonra diğerini beklemektir» dedim."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdullah b. İbrâhîm b. Hüseyin ve babasının biyografilerini yazanı görmedim.

Ben derim ki: Namazı Bekleme ve Rüya Tabiri konularında bu nevi hadisler, inşallah, ileride gelecektir.

١٢٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ: ثَنَا فَرْوَةُ بْنُ أَبِي الْمَغْرَاءِ ، قَالَ: ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ مَالِكٍ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمَرْزُبَانِ أَبِي سَعِيدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فِيمَ يَخْتَصِمُ الْمَلأُ الأَعْلَى ؟ ، فَقَالَ: " فِي الْكَفَّارَاتِ وَالدَّرَجَاتِ ، فَأَمَّا الدَّرَجَاتُ: فَإِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَإِفْشَاءُ السَّلامِ ، وَالصَّلاةُ فِي اللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ ، وَأَمَّا

1 Ebû Ya'lâ no. 6589'da ifade *"İşte abdesti eksiksiz almak böyle olur"* şeklindedir.

الْكَفَّارَاتُ: فَإِسْبَاغُ الْوُضُوءِ فِي السَّبَرَاتِ ، وَنَقْلُ الأَقْدَامِ إِلَى الْجَمَاعَاتِ ، وَانْتِظَارُ الصَّلاةِ بَعْدَ الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: أبو سعد البقال, وهو مدلس وقد وثقه وكيع .

1223. Târık b. Şihâb bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Mele-i a'lânın hangi konuda tartıştıkları soruldu. Şöyle cevap verdi:

"Kefaretler ve dereceler konusunda. Derecelerden maksat, yemek yedirmek, selamı yaymak ve insanlar uykuda iken gece namaza gitmektir. Kefâretler ise soğuk sabahlarda abdesti eksiksiz almak, cemaatlere yaya gitmek ve bir namazdan sonra diğerini beklemektir."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Sa'd el-Bakkâl müdellis olmakla beraber Veki' kendisini güvenilir kabul etmiştir.

١٢٢٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا أَبُو الأَسْوَدِ النَّضْرُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَشَجِّ ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْقُرَشِيِّ ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ ، أَنَّ خَوْلَةَ بِنْتَ قَيْسِ بْنِ قَهْدٍ ، حَدَّثَتْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ: " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِكَفَّارَاتِ الْخَطَايَا ؟ ، قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ: " إِسْبَاغُ الْوُضُوءِ عِنْدَ الْمَكَارِهِ ، وَكَثْرَةُ الْخُطَا إِلَى الْمَسَاجِدِ ، وَانْتِظَارُ الصَّلاةِ بَعْدَ الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وله إسناد آخر رجاله موثقون كلهم.

1224. Havle binti Kays b. Fehd'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Size günahların kefaretini bildireyim mi?"* diye sorunca ashâbı: "Olur, bildir ya Resûlallah" dediler. O da: *"Abdesti zor şartlarda eksiksiz almak, mescitlere çokça adım atmak ve bir de bir namazdan sonra diğerini beklemektir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde İbn Lehî'a yer almıştır. Hadisin başka bir senedi daha vardır, ki ravilerin hepsi güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. [2]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 8207'de ifade *"Cumalara ağır adımlarla gitmek"* şeklindedir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XXIV, 234-235. Senette ismi geçen İbn Lehi'a'da zayıflık vardır.

١٢٢٥ - وعن سَعِيدِ بْنِ خَيْثَمٍ قال: سَمِعْتُ جَدَّتِي عَبِيدَةَ بِنْتَ عمرو الكلابية تَقُولُ: رأَيتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم تَوضَّأَ وَأَسْبَغَ الوضُوءَ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون, إلا أن سعيد بن خيثم لم أجد له سماعا من أحد من الصحابة, وقد روى قبل هذا عن جدته عن أبيها والله أعلم.

1225. Saîd b. Haysem bildiriyor: Ninem Ubeyde binti Amr el-Kilâbiyye'yi şöyle derken işittim: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken gördüm. Abdesti eksiksiz aldı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir. Ancak Saîd b. Haysem'in sahabeden hiç kimseden sema yoluyla hadis öğrendiğini görmedim. Daha önce ninesi kanalıyla onun babasından hadis rivayet etmişti. Doğrusunu Allah bilir.

(بَابَ إِزَالَةِ الوَسَخِ مِنْ الأَظْفَارِ)

Tırnaklardaki Kiri Gidermek

١٢٢٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيُّ ، ثنا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ أَبِي رَاشِدٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ وَابِصَةَ بْنَ مَعْبَدٍ ، يَقُولُ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، عَنْ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى سَأَلْتُهُ ، عَنِ الْوَسَخِ الَّذِي يَكُونُ فِي الأَظْفَارِ ، فَقَالَ: " دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لا يَرِيبُكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: طلحة بن زيد الرقي، وهو مجمع على ضعفه.

1226. Vâbisa b. Ma'bed bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) her şeyi sordum. Hatta tırnaklarda bulunan kiri bile sordum. *"Sende kuşku uyandıran şeyleri bırak da kuşku uyandırmayanlarına bak"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Talha b. Zeyd er-Rakkî'nin zayıflığı konusunda görüş birliği vardır.

١٢٢٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ الأَهْوَازِيُّ ، قَالَ: نا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ ، قَالَ: نا الضَّحَّاكُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ قَيْسٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " مَا لِي لا أَوْهَمُ وَرُفْغُ أَحَدِكُمْ بَيْنَ أُنْمُلَتِهِ وَظُفْرِهِ"

رواه البزار, وفيه: الضحاك بن زيد, قال ابن حبان: لا يحل الاحتجاج به.

1227. Abdullah -İbn Mes'ûd-un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Niçin sizden birinizin parmak boğumları ve tırnak aralarında kirler görüyorum"* demiştir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Dahhâk b. Zeyd hakkında İbn Hibbân: "Kendisiyle ihticac caiz değildir" demiştir.

(بَابُ مَا يَقُولُ بَعْدَ الوُضُوءِ)

Abdestten Sonra Okunacak Dualar

١٢٢٨ - عن عَبْدِ الرَّحْمَنِ بنِ البَيْلَمَانِيِّ قَالَ: رأيتُ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رضيَ اللهُ عَنهُ جَالساً بالمَقاعد يَتوضّأ فَمرّ به رجلٌ فسلَّم عليه فَلمْ يَردَّ عليه حتّى فَرغ مِن وضُوئه ثُمّ دَخل المسجدَ فوقفَ على الرجلِ فقَالَ: لَمْ يَمْنَعْني أنْ أَردَّ عليك إلا أني سَمعتُ رَسُولَ اللّه صلّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلّمَ يَقُولُ: من توضأ فغسل يديه ثُمَّ مَضْمَضَ ثَلاثًا ،وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا، وَغَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، ويدَيْه إلى المِرْفَقَيْنِ ومَسَحَ برأسه ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْه ثُمَّ لم يتكلَّمْ حتّى يقول: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ ، وَ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ غَفَرَ لَهُ ما بَيْنَ الوضُوأَيْنِ"

رواه أبو يعلى، وفيه: محمد بن عبد الرحمن بن البيلماني، وهو مجمع على ضعفه .

1228. Abdurrahman b. el-Beylemânî bildiriyor: Osmân b. Affân'ı duvar sediri üzerine oturmuş abdest alırken gördüm. Yanından geçen bir adam kendisine selam verdi; ama Osmân abdestini bitirinceye kadar selamını almadı. Sonra mescide girip adamın yanına gitti ve ona: "Senin selamını almayışımın tek nedeni şudur: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kim abdest alır ve abdestte ellerini yıkar, sonra üç kere ağzına su alıp çalkalar, üç kere burnuna su çekip temizler, üç kere yüzünü ve dirseklere kadar kollarını yıkayıp başına mesh eder, sonra ayaklarını yıkayıp başka hiç bir kelam etmeksizin «Şahadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir, onun hiçbir ortağı yoktur. Ve Muhammed onun kulu ve elçisidir» duasını okursa, iki abdest arasındaki günahları bağışlanır."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Abdirrahman b. el-Beylemânî ittifakla zayıftır.[1]

١٢٢٩ - حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ مُحَمَّدٍ السِّمْسَارُ ، قَالَ: نَا أَحْمَدُ بْنُ سُهَيْلٍ الوَرَّاقُ ، قَالَ: نَا مِسْوَرُ بْنُ مُوَرِّعٍ الْعَنْبَرِيُّ ، قَالَ: نَا الأَعْمَشُ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنْ ثَوْبَانَ ، مَوْلَى رَسُولِ اللّه صلّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلّمَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّهِ صلّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلّمَ: " مَنْ دَعَا بِوَضُوئِه ، فَسَاعَةَ يَفْرَغُ مِنْ وُضُوئِه ، يَقُولُ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ

---

1 Bûsîrî'nin belirttiğine göre Muhammed b. Abdirrahman'ın ravisi de zayıftır. Bkz. *el-Metâlibuü'l-âliye,* no. 89.

إلا اللّهُ ، وأشهدُ أنّ محمّدًا رسولُ اللّه ، اللّهمّ اجعلْني من التّوّابين واجعلْني من المتطهّرين ، فُتِحتْ له ثمانيةُ أبوابِ الجنّة يدخلُ من أيّها شاء"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير باختصار, وقال في الأوسط: تفرد به مسور بن مورع و لم أجد من ترجمه, وفيه: أحمد بن سهيل الوراق, ذكره ابن حبان في الثقات, وفي إسناد الكبير أبو سعيد البقال والأكثر على تضعيفه ووثقه بعضهم .

1229. Resûlullah'ın azatlısı Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim abdest suyu ister de bir müddet abdest suyundan dökerek «Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şahadet ederim ki, Muhammed Allah'ın elçisidir. Allahım! Beni tövbe edenlerden eyle. Beni temizlenenlerden eyle» duasını okursa, kendisine cennetin sekiz kapısı açılır ve dilediğinden içeri girer."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de muhtasar olarak rivayet etmiş ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta "Bunu Misver b. Muverri' tek başına rivayet etmiştir" açıklamasını yapmıştır. Ben bu zatın biyografisini zikredeni görmedim. Senedinde yer alan Ahmed b. Süheyl el-Verrâk'ı ise İbn Hibbân güvenilir ravilere dair kitabında zikretmiştir. Yine, çoğunluk *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in senedinde yer alan Ebû Saîd el-Bakkâl'ın zayıf olduğu görüşünde olmakla birlikte bazı bilginler onu güvenilir kabul etmişlerdir.

١٢٣٠ - حدّثنا محمّدُ بنُ عليٍّ الصّائغُ المكّيُّ ، نا بشرُ بنُ عُبيسِ بنِ مرحومٍ العطّارُ ، حدّثني جدّي ، عن عبدِ الرّحيمِ بنِ زيدٍ العمّيّ ، عن أبيه ، عن معاويةَ بنِ قرّةَ ، عن أبيه ، عن جدّه ، قال: توضّأَ رسولُ اللّه صلى الله عليه وسلم واحدةً واحدةً ، فقال: " هذا وضوءُ من لا يقبلُ اللّهُ صلاتَه إلا به " . ثمّ توضّأَ ثنتين ثنتين ، فقال: " من توضّأَ هكذا ضاعفَ اللّهُ له أجرَه مرّتين " . ثمّ توضّأَ ثلاثًا ثلاثًا ، فقال: " هذا إسباغُ الوضوءِ ، وهذا وضوئي ، ووضوءُ خليلِ اللّه إبراهيمَ عليه السّلامُ ، من توضّأَ هكذا ، ثمّ قال عند فراغه: أشهدُ أنّ لا إلهَ إلا اللّهُ وحدَه لا شريكَ له ، وأنّ محمّدًا عبدُه ورسولُه فتحَ اللّهُ له ثمانيةَ أبوابِ الجنّة ، يدخلُ من أيّها شاء"

رواه الطبراني في الأوسط ,وقال: هكذا رواه مرحوم عن عبد الرحيم بن زيد عن أبيه عن معاوية بن قرة عن أبيه عن جده , ورواه غيره عن معاوية بن قرة عن ابن عمرو عن معاوية بن قرة عن عبيد بن عمير عن أبي بن كعب , وعبد الرحيم بن زيد متروك ,وأبوه مختلف فيه.

1230. Muâviye b. Kurre, babası kanalıyla dedesinden şöyle dediğini nakletmiştir: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (azalarını) birer kere yıkayarak abdest aldı ve:

"Bu, Allah'ın kendisiyle namazı kabul edeceği abdesttir" buyurdu. Sonra iki kere yıkayarak abdest aldı ve *"Kim böyle abdest alırsa, Allah ona iki kat ecir verir"* buyurdu. Sonra üçer kere yıkayarak abdest aldı ve: *"Bu da eksiksiz abdest almaktır. Bu benim ve dostun İbrâhîm'in abdestidir. Kim bu şekilde abdest alır ve sonra «Şahadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir, onun hiçbir ortağı yoktur. Ve Muhammed onun kulu ve elçisidir» duasını okursa, kendisine cennetin sekiz kapısı açılır; dilediğinden içeri girer"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet eden Taberânî şu açıklamayı yapmıştır: "Hadisi bu şekilde Merhûm, Abdurrahman b. Zeyd'den, o da babasından, o da dedesinden, o da Muâviye b. Kurre'den, o da babasından, o da dedesinden rivayet etmiştir. Aynı hadisi başkası ise Muâviye b. Kurre'den, o da Ubeyd b. Umeyr'den, o da Ubey b. Ka'b'dan rivayet etmiştir. Abdurrahman b. Zeyd metrûk, babası da ihtilaflıdır."

١٢٣١ - وَبِهِ: حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عَبَّادٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْكَهْفِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ مَقَامِهِ إِلَى مَكَّةَ ، وَمَنْ قَرَأَ بِعَشْرِ آيَاتٍ مِنْ آخِرِهَا ، ثُمَّ خَرَجَ الدَّجَّالُ لَمْ يَضُرَّهُ ، وَمَنْ تَوَضَّأَ ، فَقَالَ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ، لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ ، كُتِبَ فِي رَقٍّ ، ثُمَّ جُعِلَتْ فِي طَابَعٍ ، فَلَمْ يُكْسَرْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح, إلا أن النسائي قال بعد تخرجه في اليوم والليلة: هذا خطأ والصواب موقوفا . ثم رواه من رواية الثوري وغندر عن شعبة موقوفا.

1231. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim Kehf sûresini okursa, kıyamet günü onun bulunduğu yerden Mekke'ye kadar uzanan bir nuru olur. Kim sûrenin son on âyetini okur ve sonra Deccâl ortaya çıkarsa, ona bir zarar veremez. Kim abdest alır da sonra «Allahım! Seni hamd ile tespih ederim. Senden başka ilah yoktur. Allahım! Senden bağışlanmak diler, sana tövbe ederim» duasını okursa, onun bu ameli, ince deri üzerine yazılarak mühürlenir ve sonra mühür, kıyamet gününe kadar kırılmadan kalır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Fakat Nesâî hadisi *Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle*'de naklettikten sonra "Bu bir hatadır. Doğrusu, hadis mevkuftur" açıklamasını yaparak hadisi Sevrî ve Ğunder yoluyla Şu'be'den sahabinin sözü olarak nakletmiştir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1478. Taberânî, bu hadisi Şu'be'den merfu olarak yalnız Yahyâ b. Kesîr'in naklettiğini belirtmiştir.

(بَابُ إِذَا تَوَضَّأْتَ فَلا تُشَبِّكْ أَصَابِعكَ)

"Abdest Alırken Parmaklarını Birbirine Geçirme" Emrine Dair

١٢٣٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ: نا عَتِيقُ بْنُ يَعْقُوبَ الزُّبَيْرِيُّ ، قَالَ: نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الدَّرَاوَرْدِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَ: " إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ لِلصَّلاةِ ، فَلا يُشَبِّكْ بَيْنَ أَصَابِعِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه :عتيق بن يعقوب, و لم أر من ذكره, وبقية رجاله رجال الصحيح.

1232. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz, namaz için abdest alırken parmaklarını birbirine geçirmesin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Atîk b. Ya'kûb'u zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.[1]

(بَابُ الطِّيبِ بَعْدَ الْوُضُوءِ)

Abdestten Sonra Koku Sürünmek

١٢٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِي ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ ، أَنَّ سَلَمَةَ بْنَ الأَكْوَعِ " كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ يَأْخُذُ الْمِسْكَ فَيَدِيفُهُ فِي يَدِهِ ، ثُمَّ يَمْسَحُ بِلِحْيَتِهِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1233. Yezîd b. Ebî Ubeyd'in bildirdiğine göre Seleme b. el-Ekva' abdest alırken misk alır, onu elinde suyla karıştırarak sakalına sürerdi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

---

1 Atîk b. Ya'kûb'u İbn Hibbân ve Dârekutnî güvenilir kabul etmişlerdir. Bkz. *Lisânu'l-mîzân; el-Cerh ve't-ta'dîl*, III, 2/46. Senette ismi geçen Muhammed b. Aclân ile de Müslim ihticâc etmemiş, bilakis hadisini başkasıyla birlikte nakletmiştir. Fakat senet hasen derecesindedir. Bununla beraber rivayetin İbn Huzeyme ve Hâkim tarafından sahih görülen başka tarikleri de bulunmaktadır. Bkz. *es-Silsiletü's-sahîha*, no. 1294; *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 840.

(بَابُ فِيمَنْ نَسِيَ مَسْحَ رَأْسِهِ)

Başa Mesh Etmeyi Unutmak

١٢٣٤ - وَبِهِ: عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: " مَنْ نَسِيَ مَسْحَ الرَّأْسِ فَذَكَرَ وَهُوَ يُصَلِّي، فَوَجَدَ فِي لِحْيَتِهِ بَلَلا فَلْيَأْخُذْ مِنْهُ وَيَمْسَحْ بِهِ رَأْسَهُ، فَإِنَّ ذَلِكَ يُجْزِئُهُ، وَإِنْ لَمْ يَجِدْ بَلَلا فَلْيُعِدِ الْوُضُوءَ وَالصَّلاةَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه نهشل بن سعيد وهو كذاب

1234. İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim başına mesh vermeyi unutur da tam namaz kılarken hatırlarsa, eğer sakalında yaşlık bulursa, onu alıp başını mesh etsin. Bu onun için yeterlidir. Eğer yaşlık bulamazsa, abdesti ve namazı iade etsin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Nehşel b. Saîd yalancının tekidir.

(بَابُ فِيمَنْ لَمْ يُحْسِنِ الْوُضُوءِ)

Abdesti Güzel/Tam Almamak

١٢٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ عُتْبَةَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِى كَثِيرٍ عَنْ أَبِى سَلَمَةَ عَنْ مُعَيْقِيبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم "وَيْلٌ لِلأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير، وفيه: أيوب بن عتبة, والأكثر على تضعيفه.

1235. Muaykîb'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ateşte yanacak olan topuklara yazıklar olsun"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup çoğunluk, senedinde yer alan Eyyûb b. Utbe'nin zayıf olduğu görüşündedir.

١٢٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا هَارُونُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِى حَيْوَةُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ مُسْلِمٍ التُّجِيبِىِّ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ الزُّبَيْدِىَّ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " وَيْلٌ لِلأَعْقَابِ وَبُطُونِ الأَقْدَامِ مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ"

رواه أحمد هكذا, وقال الطبراني في الكبير: عن عبد الله بن الحارث بن جزء الزبيدي قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول :ويل للأعقاب وبطون الأقدام من النار , ورجال أحمد والطبراني ثقات,

1236. Ukbe b. Müslim bildiriyor: Peygamber'in ashâbından Abdullah b. el-Hâris b. Cez ez-Zübeydî'yi *"Ateşte yanacak olan topuklara ve tabanlara yazıklar olsun"* derken işittim.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel bu şekilde rivayet etmiştir. Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Abdullah b. el- Hâris b. Cez ez-Zübeydî'den şu sözünü nakletmiştir: Ben Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Ateşte yanacak olan topuklara ve tabanlara yazıklar olsun"* derken işittim.

Hem Ahmed b. Hanbel'in ve hem de Taberânî'nin ravileri güvenilir kimselerdir.

١٢٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، وَأَخِيهِ ، قَالَا: أَبْصَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمًا يَتَوَضَّأُونَ ، فَقَالَ: " وَيْلٌ لِلْأَعْقَابِ مِنَ النَّارِ "

رواه الطبراني في الكبير, من طرق ففي بعضها عن أبي أمامة وأخيه, وفي بعضها عن أبي أمامة فقط, وفي بعضها عن أخيه فقط, وفي بعضها قال: رأى رسول الله صلى الله عليه و سلم قوما يتوضؤون فبقي على أقدامهم قدر الدرهم فقال: " ويل للأعقاب من النار " ومدار طرقه كلها :على ليث بن أبي سليم, وقد اختلط.

1237. Ebû Umâme ve kardeşi bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almakta olan bir topluluk gördü ve: *"Ateşte yanacak olan topuklara yazıklar olsun"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bir kısmı Ebû Umâme ve kardeşine, bir kısmı ise yalnız Ebû Umâme'ye dayanan bir kaç tarikle nakletmiştir. Tariklerin birinde "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almakta olan bir topluluk gördü. Ayaklarında dirhem miktarınca kuru yer kaldı. Bunun üzerine *"Ateşte yanacak olan topuklara yazıklar olsun"* buyurdu, geçmiştir.

Bütün tariklerin ekseninde ise Leys b. Ebî Süleym bulunmaktadır ki, âhir ömründe bunamıştı.

١٢٣٨ - حَدَّثَنَا وَرْدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ لَبِيدٍ الْبَيْرُوتِيُّ ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو الْهَيْثَمِ ، قَالَ: " رَآنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَوَضَّأُ ، فَقَالَ: بَطْنُ الْقَدَمِ يَا أَبَا الْهَيْثَمِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة ,وهو ضعيف, وبكر بن سوادة ما أظنه سمع أبا الهيثم والله أعلم .

1238. Bekr b. Sevâde bildiriyor: Ebu'l-Heysem'i şöyle anlatırken duydum: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) beni abdest alırken gördü ve: *"Ayak tabanını da (yıka) ey Ebu'l-Heysem"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır. Ayrıca Bekr b. Sevâde'nin de Ebu'l-Heysem'den hadis işittiğini sanmıyorum. Doğrunu Allah bilir.[1]

١٢٣٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ التَّمِيمِيُّ الْمِصِّيصِيُّ ، قَالَ: نا مُصْعَبُ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ: نا الْمُغِيرَةُ بْنُ سِقْلابٍ ، عَنِ الْوَازِعِ بْنِ نَافِعٍ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ نَبِيِّ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، فَجَاءَ رَجُلٌ قَدْ تَوَضَّأَ وَفِي قَدَمِهِ مَوْضِعٌ لَمْ يُصِبْهُ الْمَاءُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: " اذْهَبْ فَأَتِمَّ وُضُوءَكَ " فَفَعَلَ"

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وفيه: الوازع بن نافع, وهو مجمع على ضعفه .

1239. Ebû Bekir es-Sıddîk bildiriyor: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında oturuyordum. Derken bir adam gelerek abdest aldı. Ayağında su değmeyen bir yer kaldı. Bunu gören Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Git abdestini tamamla"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Vâzi' b. Nâfi'nin zayıflığı konusunda icma edilmiştir.[2]

١٢٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ شَرِيكٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِي رَوْحٍ الْكَلَاعِيِّ قَالَ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- صَلَاةً فَقَرَأَ فِيهَا سُورَةَ الرُّومِ فَلَبَسَ عَلَيْهِ بَعْضُهَا فَقَالَ « إِنَّمَا لَبَسَ عَلَيْنَا الشَّيْطَانُ الْقِرَاءَةَ مِنْ أَجْلِ أَقْوَامٍ يَأْتُونَ الصَّلَاةَ بِغَيْرِ وُضُوءٍ فَإِذَا أَتَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَأَحْسِنُوا الْوُضُوءَ"

رواه أحمد :عن أبي روح نفسه, ورواه النسائي عن أبي روح عن رجل, ورجال أحمد رجال الصحيح .

1240. Ebû Revh el-Kelâ'î bildiriyor: Allah'ın Nebisi (sallallahu aleyhi vesellem) bize bir namaz kıldırdı. Namazda Rum sûresini okudu ve sûrenin bir yerini karıştırdı. Bunun üzerine: *"Şeytan kıraati bize karıştırdı. Zira bazı kimseler namaza abdestsiz geliyorlar. Öyleyse namaza gelirken abdestinizi iyi alın"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Revh'in kendisinden, Nesâî ise Ebû Revh kanalıyla başka bir zattan rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

---

1 Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXII, 363. bkz. İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 213.

2 Taberânî'nin *el-Mu'cemu's-sağîr* no. 27'de belirttiğine göre bu hadiste Muğîre b. Siklâb teferrüd etmiştir ki, hakkında İbn Adî: "Hadisi münkerdir" derken, Ebû Hâtim: "Hadisi uygundur" açıklamasını yapmıştır. Ebû Zür'a da sakıncasız olduğunu belirtmiştir. Bkz. İbn Hacer, *Mizanu'l-i'tidâl*, IV, 163.

١٢٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عُمَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ شَبِيبًا أَبَا رَوْحٍ مِنْ ذِي الْكَلَاعِ أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ -صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- الصُّبْحَ فَقَرَأَ بِالرُّومِ فَتَرَدَّدَ فِي آيَةٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ « إِنَّهُ يَلْبِسُ عَلَيْنَا الْقُرْآنَ إِنَّ أَقْوَامًا مِنْكُمْ يُصَلُّونَ مَعَنَا لَا يُحْسِنُونَ الْوُضُوءَ فَمَنْ شَهِدَ الصَّلَاةَ مَعَنَا فَلْيُحْسِنِ الْوُضُوءَ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1241. Abdülmelik b. Umeyr bildiriyor: Zu'l-Kelâ' kabilesinden Şebîb Ebû Revh'ten işittiğime göre o, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber namaz kılmış ve namazda Rum sûresini okuyan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir âyette tereddüt etmiş. Sonra namazı bitirince:

"Kur'ân (âyeti) bize karıştırıldı. Çünkü bizimle birlikte namaz kılan, sizden bazı kimseler abdesti güzel almamaktadırlar. Buna göre kim bizimle birlikte namaza katılırsa, abdesti güzel alsın" buyurmuş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ الْمُحَافَظَةِ عَلَى الْوُضُوءِ)

Abdestli Olmaya Gayret Etmek

١٢٤٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلَّافُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ يَزِيدَ ، أَنَّهُ سَمِعَ رَبِيعَةَ الْجُرَشِيَّ ، يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " اسْتَقِيمُوا وَنِعِمَّا إِنِ اسْتَقَمْتُمْ ، وَحَافِظُوا عَلَى الْوُضُوءِ ، فَإِنَّ خَيْرَ عَمَلِكُمُ الصَّلَاةُ ، وَتَحَفَّظُوا مِنَ الْأَرْضِ فَإِنَّهَا أُمُّكُمْ ، وَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ عَامِلٍ عَلَيْهَا خَيْرًا أَوْ شَرًّا إِلَّا وَهِيَ مُخْبِرَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف.

1242. Rabî'a el-Cureşî'nin anlattığına göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"İstikamet üzere olunuz. İstikamet üzere yaşamanız ne güzel bir şey! Abdestinize gereken önemi verin. Zira amellerinizin en hayırlısı, namazdır. Yeryüzünden çekinin; zira o sizin ananızdır ve sizden onun üzerinde iyilik ya da kötülük işleyen hiç kimse yoktur ki, yeryüzü onun bu durumunu bildirmesin."

★Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.[1]

(بَابُ الدَّوَامِ عَلَى الطَّهَارَةِ)

Sürekli Abdestli Olmak

١٢٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- كَانَ إِذَا خَرَجَ مِنَ الْخَلَاءِ تَوَضَّأَ"

رواه أحمد, وفيه: جابر الجعفي وثقه شعبة وسفيان, وضعفه أكثر الناس.

1243. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) helâdan çıkınca abdest alırdı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câbir el-Cu'fî'yi Şu'be ve Süfyân güvenilir kabul ederlerken, insanların ekserisi zayıf görmüşlerdir.

(بَابُ فِيمَنْ لَمْ يَتَوَضَّأْ بَعْدَ الحَدَثِ)

Abdest Bozduktan Sonra Abdest Yenilemeyenlere Dair

١٢٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَحْيَى الضَّبِّيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَالَ فَقَامَ عُمَرُ خَلْفَهُ بِكُوزٍ فَقَالَ " مَا هَذَا يَا عُمَرُ. قَالَ مَاءٌ تَوَضَّأُ بِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ مَا أُمِرْتُ كُلَّمَا بُلْتُ أَنْ أَتَوَضَّأَ وَلَوْ فَعَلْتُ ذَلِكَ كَانَتْ سُنَّةً"

رواه أحمد من رواية ابن أبي مليكة ,عن أمه و لم أر من ترجمها, ورواه أبو يعلى عن ابن أبي مليكة ,عن أبيه عن عائشة .

1244. Hz. Âişe'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) küçük abdest bozdu. Hemen Ömer elinde bir kapla arkasında bekledi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ömer, bu ne hal?"* diye sordu. Hz. Ömer: "Ya Resûlallah! Abdest alasın diye su" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben her abdest bozduğumda abdest almakla emrolunmadım ki. Eğer ben böyle bir şey yaparsam, bu bir gelenek (sünnet) haline gelir"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 4596. Senedinde ayrıca Saîd b. Ebî Meryem de geçmiştir. Yine Rabî'a el-Cureşî'nin sahabiliği de tartışmalıdır.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, İbn Ebî Muleyke kanalıyla annesinden nakletmiştir ki ikisinin de biyografilerini yazanı görmedim. Ebû Ya'lâ ise aynı hadisi İbn Ebî Muleyke ve babası kanalıyla Âişe'den nakletmiştir.

(بَابُ نَضْحِ الفَرْجِ بَعْدَ الوُضُوءِ)

Abdestten Sonra Edep Yerine Su Serpmek

١٢٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَيْثَمٌ - قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنَ الْهَيْثَمِ بْنِ خَارِجَةَ - حَدَّثَنَا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا نَزَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَّمَهُ الْوُضُوءَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ وُضُوئِهِ أَخَذَ حَفْنَةً مِنْ مَاءٍ فَرَشَّ بِهَا نَحْوَ الْفَرْجِ قَالَ فَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرُشُّ بَعْدَ وُضُوئِهِ"

رواه أحمد, وفيه: رشدين بن سعد وثقه هيثم بن خارجة وأحمد بن حنبل في رواية, وضعفه آخرون.

1245. Usâme b. Zeyd'in Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırarak naklettiğine göre Cebrail (aleyhisselam) Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) vahiy indirdiğinde ona abdesti de öğretti. Abdest almayı bitirince bir avuç su alıp edep yerine doğru serpti. Bu yüzden Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) abdest aldıktan sonra (edep yerine) su serperdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Rişdeyn b. Sa'd'ı Heysem b. Hârice ve bir rivayete göre Ahmed b. Hanbel güvenilir kabul ederken diğer bilginler zayıf görmüşlerdir.[1]

(بَابُ فِيمَنْ كَانَ عَلَى طَهَارَةٍ وَشَكَّ فِي الحَدَثِ)

Abdestli İken Abdestinin Bozulup Bozulmadığı Konuşunda Şüphe Eden Kimse Hakkında

١٢٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ عُثْمَانَ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا كَانَ فِي الصَّلَاةِ جَاءَهُ الشَّيْطَانُ فَأَبَسَ بِهِ كَمَا يَبِسُ الرَّجُلُ بِدَابَّتِهِ فَإِذَا سَكَنَ لَهُ أَضْرَطَ بَيْنَ أَلْيَتَيْهِ لِيَفْتِنَهُ عَنْ صَلَاتِهِ فَإِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ فَلَا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا لَا يَشُكُّ فِيهِ"

---

[1] Hadisi Ahmed b. Hanbel hem Usâme'den (V, 203), hem de Usâme kanalıyla babasından (IV, 161) rivayet etmiştir. Aynı şekilde bkz. İbn Mâce, no. 462; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4657.

رواه أحمد, وهو عن أبي داود باختصار ورجال أحمد رجال الصحيح .

1246. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz namazda iken şeytan yanına gelip kendi hayvanına bağırdığı gibi ona bağırır. Sonra sakinleşince, onu namazında şaşırtmak için iki kıçı arasından yellenir. Eğer sizden biri böyle bir şey hissederse, ses duymadıkça veya koku hissetmedikçe namazından ayrılmasın."

★Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilen bu hadisi Ebû Dâvud da daha kısa bir metinle nakletmiştir. Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٢٤٧ -وبسنده عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا كَانَ فِي الْمَسْجِدِ جَاءَهُ الشَّيْطَانُ فَأَبَسَ بِهِ كَمَا يَبِسُ الرَّجُلُ بِدَابَّتِهِ فَإِذَا سَكَنَ لَهُ زَنَقَهُ أَوْ أَلْجَمَهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَأَنْتُمْ تَرَوْنَ ذَلِكَ أَمَّا الْمَزْنُوقُ فَتَرَاهُ مَائِلاً كَذَا لاَ يَذْكُرُ اللَّهَ وَأَمَّا الْمَلْجُومُ فَفَاتِحٌ فَاهُ لاَ يَذْكُرُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ"

رواه الطبراني في الكبير والبزار بنحوه ورجاله رجال الصحيح .

1247. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz mescitte iken şeytan yanına gelerek kişinin hayvanına bağırdığı gibi ona bağırır. Sonra sakinleştiğinde, onun çenesine halka geçirir veya ağzına gem vurur."

Ebû Hureyre demiştir ki: Sizler buna tanık oluyorsunuz. Çenesine halka geçirilen kimsenin eğildiğini, ağzına gem vurulanın ise ağzını açtığı halde Allah'ı zikredemediğini görürsünüz.

١٢٤٩ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلالٍ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْتِي أَحَدَكُمْ فِي صَلاتِهِ فَيَمُدُّ شَعْرَةً فِي دُبُرِهِ ، فَيَرَى أَنَّهُ قَدْ أَحْدَثَ ، فَلا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا"

رواه أبو يعلى – ورواه ابن ماجة باختصار – وفيه علي بن زيد واختلف في الاحتجاج به.

1248. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem), abdestini bozmadığı halde namazda abdestinin bozulduğunu vehmeden kimsenin durumu sorulduğunda şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki şeytan namazda sizden birinizin yanına gelerek kıçını açar. Böylece ona, abdestini bozmadığı halde abdestini bozduğu vehmini verir. Eğer sizden biri böyle bir şey hissederse, kulağıyla yellenme sesini duymadıkça veya burnuyla kokusunu almadıkça namazdan ayrılmasın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve ayrıca Bezzâr benzerini rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٢٤٩ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلالٍ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: "إِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْتِي أَحَدَكُمْ فِي صَلاتِهِ فَيَمُدُّ شَعْرَةً فِي دُبُرِهِ، فَيَرَى أَنَّهُ قَدْ أَحْدَثَ، فَلا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا"

رواه أبو يعلى - ورواه ابن ماجة باختصار - وفيه علي بن زيد واختلف في الاحتجاج به.

1249. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki şeytan namazda iken sizden birine gelerek kıçından bir kıl çeker. O da abdestinin bozulduğunu sanır. Dolayısıyla bir ses duymadıkça ya da koku hissetmedikçe namazdan ayrılmasın."

**Bunu* Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ali b. Zeyd'le ihticac konusu ihtilaflıdır. Hadisi İbn Mâce de kısa metinle rivayet etmiştir.

١٢٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ، حَدَّثَنِي الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ، وَعُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالُوا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ، قَالَ: رَأَيْتُ السَّائِبَ بْنَ خَبَّابٍ يَشُمُّ ثَوْبَهُ، فَقُلْتُ لَهُ: مِمَّ ذَلِكَ رَحِمَكَ اللَّهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "لا وُضُوءَ إِلا مِنْ رِيحٍ, أَوْ سَمَاعٍ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد العزيز بن عبيد الله, وهو ضعيف الحديث و لم أر أحدا وثقه والله أعلم.

1250. Muhammed b. Amr b. Atâ bildiriyor: Sâib b. Habbâb'ı[2] elbisesini koklarken gördüm ve "Allah seni esirgesin, bunu niçin yapıyorsun?"

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 11556. Senedinde yer alan Ebû Uveys zayıf olup hadisini Müslim mutabaat olarak nakletmiştir.

[2] Asıl nüshada bu isim Hallâd diye geçmiş olup, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (no. 6622) ve Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'i (III, 426) esas alınarak tashih edilmiştir. İbn Mâce'de (no. 516) ise Sâib b. Zeyd ismi geçmiştir.

diye sorduğumda şu karşılığı verdi: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Koku hissedilmedikçe ya da ses duyulmadıkça (yellenme evhamıyla) abdest bozulmaz"* buyururken işittim.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdülazîz b. Ubeydillah hadisi zayıf biridir. Onu güvenilir kabul eden hiç kimseye rastlamadım. Doğrusunu Allah bilir.

١٢٥١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْتِي أَحَدَكُمْ فِي صَلاتِهِ فَيَأْخُذُ بِشَعْرَةٍ مِنْ دُبُرِهِ ، فَيَرَى أَنَّهُ قَدْ أَحْدَثَ فَلا يَنْصَرِفْ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :الحجاج بن أرطاة, وهو ثقة إلا أنه مدلس و لم يصرح بالسماع .

1251. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: "Muhakkak ki şeytan namazda iken sizden birine gelerek kıçından bir kıl çeker. O da abdestinin bozulduğunu sanır. Dolayısıyla bir ses duymadıkça ya da koku hissetmedikçe namazından ayrılmasın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Haccâc b. Ertât güvenilir olmakla birlikte tedlis yapardı. Burada da hadisi sema yoluyla aldığını açıkça beyan etmemiştir.

١٢٥٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنِ الْمِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ قَيْسِ بْنِ السَّكَنِ ، قَالَ: قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ: " إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيُطِيفُ بِالرَّجُلِ فِي صَلاتِهِ لِيَقْطَعَ عَلَيْهِ صَلاتَهُ ، فَإِذَا أَعْيَاهُ نَفَخَ فِي دُبُرِهِ ، فَإِذَا أَحَسَّ أَحَدُكُمْ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَلا يَنْصَرِفَنَّ حَتَّى يَجِدَ رِيحًا أَوْ يَسْمَعَ صَوْتًا " رواه الطبراني ورجاله موثقون.

1252. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Muhakkak ki şeytan kişinin namazını bozmak için namazda onu okşar. Eğer başa çıkamazsa, kıçına üfler. Şayet sizden biriniz böyle bir şey hissederse, koku duymadıkça ya da ses işitmedikçe namazından ayrılmasın."

★Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٢٥٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ وَائِلِ بْنِ دَاوُدَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " إِنَّمَا الْوُضُوءُ مِمَّا خَرَجَ ، وَلَيْسَ مِمَّا دَخَلَ ، وَالصَّوْمُ مِمَّا دَخَلَ ، وَلَيْسَ مِمَّا خَرَجَ " رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1253. Vâil b. Dâvud, İbrâhîm (en-Nehaî) kanalıyla Abdullah b. Mes'ûd'dan şu sözünü nakletmiştir: "Abdest (vücuttan) çıkan şey sebebiyle bozulur, yoksa (vücuda) giren şey sebebiyle bozulmaz. Oruç ise (vücuda) giren şey sebebiyle bozulur, (vücuttan) çıkan şey sebebiyle bozulmaz."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

(بَابُ الوُضُوءِ مِنْ الرِيْحِ)

Yellenmeden Dolayı Abdest Almak

١٢٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ أَتَتْ سَلْمَى مَوْلَاةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوِ امْرَأَةُ أَبِي رَافِعٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْتَأْذِنُهُ عَلَى أَبِي رَافِعٍ قَدْ ضَرَبَهَا. قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي رَافِعٍ مَا لَكَ وَلَهَا يَا أَبَا رَافِعٍ قَالَ تُؤْذِينِي يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا آذَيْتِيهِ يَا سَلْمَى قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا آذَيْتُهُ بِشَيْءٍ وَلَكِنَّهُ أَحْدَثَ وَهُوَ يُصَلِّي فَقُلْتُ لَهُ يَا أَبَا رَافِعٍ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَ الْمُسْلِمِينَ إِذَا خَرَجَ مِنْ أَحَدِهِمُ الرِّيحُ أَنْ يَتَوَضَّأَ فَقَامَ فَضَرَبَنِي فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُ وَيَقُولُ يَا أَبَا رَافِعٍ إِنَّهَا لَمْ تَأْمُرْكَ إِلَّا بِخَيْرٍ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح,إلا أن فيه محمد بن إسحاق وقد قال: حدثني هشام بن عروة, والله أعلم.

1254. Hz. Peygamber'in eşi Âişe demiştir ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) azatlı cariyesi veya Resûlullah'ın azatlı kölesi Ebû Râfi'nin hanımı Selmâ, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek yanına girmek için izin istedi ve kendisini döven Ebû Râfi'den şikayetçi oldu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Râfi'ye:

"Senin onunla ne derdin var, ey Ebû Râfi?" diye çıkıştı. Ebû Râfi: "Ya Resûlallah! Bana eziyet ediyor" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Selmâ'ya: *"Selmâ! Ona nasıl eziyet ettin?"* diye sordu. Selmâ şöyle cevap verdi: "Ya Resûlallah! Hiç bir şekilde ona eziyet etmedim. Fakat o namaz kılarken yellendi. Ben de «Ey Ebû Râfi! Allah Resûlü Müslümanlara, onlardan biri yellenirse abdest almasını emretmişti» dedim. Bunun üzerine kalkıp beni dövmeye başladı" dedim. Bunu duyan Allah Resûlü

(sallallahu aleyhi vesellem) gülmeye başladı, bir taraftan da *"Ey Ebû Rafi! O sana hayırdan başka bir şey söylememiş ki"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Ne var ki, senedinde ismi geçen Muhammed b. İshâk rivayetinde "Bana Hişâm b. Urve bildirdi" ifadesini kullanmıştır. Doğrusunu Allah bilir.

١٢٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ حَدَّثَنَا حِبَّانُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ ضِرَارِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ حُصَيْنٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ: قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَى الْمِنْبَرِ أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لاَ يَقْطَعُ الصَّلاَةَ إِلاَّ الْحَدَثُ لاَ أَسْتَحْيِيكُمْ مِمَّا لاَ يَسْتَحْيِي مِنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالْحَدَثُ أَنْ يَفْسُوَ أَوْ يَضْرِطَ"

رواه عبد الله بن أحمد في زياداته على أبيه, والطبراني في الأوسط, وحصين . قال ابن معين: لا أعرفه .

1255. Husayn el-Müzenî'nin bildirdiğine göre Ali b. Ebî Tâlib minberde şöyle demiştir: "Ey insanlar! Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Namaz, ancak abdestin bozulması halinde bozulur." Allah Resûlü'nün haya etmediği bir konuda ben sizden haya edecek değilim. Abdestin bozulması ise kişinin sessiz ya da sesli yellenmesiyle olur."

★Hadisi Abdullah b. Ahmed'in babasının Müsned'ine yaptığı ziyadelerinde, Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Husayn hakkında ise İbn Maîn "tanımıyorum" açıklamasını yapmıştır.[1]

١٢٥٦- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مُسْلِمٍ الْحَنَفِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَكُونُ بِالْبَادِيَةِ فَتَخْرُجُ مِنْ أَحَدِنَا الرُّوَيْحَةُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لاَ يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ إِذَا فَعَلَ ذَلِكَ , أَحَدُكُمْ فَلْيَتَوَضَّأْ ,وَلاَ تَأْتُوا النِّسَاءَ فِي أَعْجَازِهِنَّ , وَقَالَ مَرَّةً فِي أَدْبَارِهِنَّ "

رواه أحمد من حديث علي بن أبي طالب ,وهو في السنن من حديث علي بن طلق الحنفي ,وقد تقدم حديث علي بن أبي طالب قبله كما تراه ,والله أعلم ورجاله موثقون.

---

[1] Abdullah b. Ahmed, *Zevâid Müsned*, no. 1164 [I, 138], Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1986. Taberânî demiştir ki: "Bu hadisi Husayn b. Münzir'den yalnız Ebû Sinân Dırâr b. Murre rivayet etmiştir.Yine bkz. Taberî, *Tehzîbu'l-âsâr, Müsnedu Ali b. Ebî Tâlib*, no. 273. Hepsinin senedi zayıftır. İlk iki kaynağın senedinde Hibbân b. Ali el-Anzî el-Kûfî yer almıştır ki, hakkında Buhârî: "Bilginlere göre sağlam değildir" açıklamasını yaparken Nesâî de: "Kufeli olup zayıftır" demiştir.

1256. Hz. Ali -b. Ebî Tâlib- bildiriyor: Bir bedevi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ya Resûlallah! Bizler çölde yaşıyoruz ve bizden biri hafifçe yelleniyor. (Ne yapmalı?)" diye sordu. Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah hakikati söylemekten haya etmez. Sizden biriniz öyle bir şey yaparsa, abdest alsın. Bir de kadınlarla makatlarından ilişkiye girmeyin"* buyurdu.

★Ahmed b. Hanbel'in Ali b. Ebî Tâlib kanalıyla rivayet ettiği bu hadis, Sünen'lerde Ali b. Talk el-Hanefî rivayeti olarak yer almıştır. Gördüğün gibi bundan önce Ali b. Ebî Tâlib hadisi geçmişti. Doğrusunu Allah bilir. Rivayetin ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

(بَابُ السَّتْرِ عَلَى مَنْ خَرَجَ مِنْهُ رِيحٌ)

Yellenen Kimsenin Bu Ayıbını Örtmek

١٢٥٧ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا يَحْيَى ، عَنْ مُجَالِد ، ثنا عَامِرٌ ، عَنْ جَرِيرٍ ، أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ صَلَّى بِالنَّاسِ ، فَخَرَجَ مِنْ إِنْسَانٍ شَيْءٌ ، فَقَالَ: عَزَمْتُ عَلَى صَاحِبِ هَذَا إِلا تَوَضَّأَ وَأَعَادَ صَلاتَهُ ، فَقَالَ جَرِيرٌ: أَوَ تَعْزِمُ عَلَى كُلِّ مَنْ سَمِعَهَا أَنْ يَتَوَضَّأَ وَأَنْ يُعِيدَ الصَّلاةَ ، قَالَ: نَعِمًا ، قُلْتُ: " جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا فَأْمُرْهُمْ بِذَلِكَ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح . وقد تقدم حديث في النهي عن الضحك من الضرطة.

1257. Cerîr'in bildirdiğine göre bir gün Hz. Ömer insanlara namaz kıldırırken bir kişi yellendi. "Andolsun ki, bunu yapan kişi mutlaka abdest alıp namazı iade edecektir" dedi. Cerîr: "Keşke bunu işiten herkese abdest yenileyip namazın iadesini şart koşsan" deyince, Ömer de: "Ne güzel söyledin, Allah iyiliğini versin" dedi ve herkese öyle yapmalarını emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Sesli yellenmeye gülmeyi yasaklayan hadis daha önce geçmişti.[2]

---

[1] Taberî, *Tehzîbu'l-âsâr, Müsnedu Ali b. Ebî Tâlib,* no. 426 (bir kısmı).

[2] Hadisi Müsedded rivayet etmiş olup Bûsîrî "Senedinde yer alan Mücâlid sağlam değildir. Ömrünün sonunda aklı karışmıştır" değerlendirmesini yapmıştır. Bkz. *el-Metâlibuü'l-âliye,* no. 121. Ancak Muâz b. Müsennâ hariç, ravileri Müslim'in ravileridir. Muâz da güvenilir bir ravidir. Bkz. *es-Silsiletu'z-zaîfe,* no. 1132.

(بَابُ فِيمَنْ مَسَّ فَرْجَهُ)

Cinsel Organına Dokunmak

١٢٥٨ - حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ بْنُ مَخْلَدٍ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ يُونُسَ الْيَمَامِيُّ ، حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ ثَوَابٍ ، رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَامَةِ ، قَالَ: حَدَّثَنِي حُسَيْنُ بْنُ فَادِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَيْفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْحِمْيَرِيِّ ، قَالَ: دَخَلْتُ أَنَا وَرِجَالٌ مَعِي عَلَى عَائِشَةَ ، فَسَأَلْنَاهَا عَنِ الرَّجُلِ يَمْسَحُ فَرْجَهُ ، فَقَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، يَقُولُ: مَا أُبَالِي إِيَّاهُ مَسَسْتُ أَوْ أَنْفِي "

رواه أبو يعلى من رواية رجل من أهل اليمامة عن حسين بن دفاع ,عن أبيه, عن سيف, وهؤلاء مجهولون, و هو أقل ما يقال فيهم .

1258. Seyf b. Abdillah el-Himyerî bildiriyor: Ben ve benimle beraber bazı kimseler Hz. Âişe'nin yanına girerek kendisine cinsel organına dokunan kimsenin hükmünü sorduk. Şöyle karşılık verdi: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cinsel organıma ya da burnuma dokunmuşum, hiç fark etmez"* buyururken işittim.

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Yemâme halkından bir adam kanalıyla "Hüseyin b. Difâ'-babasından- Seyf" senediyle nakletmiştir ki, bunların hepsinin durumları meçhuldürler. Haklarında en azından bu söylenebilir.

١٢٥٩ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ السَّلَامِ الصَّدَفِيُّ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْمُخْتَارِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ ، عَنْ عِصْمَةَ بْنِ مَالِكٍ الْخَطْمِيِّ ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم ، فَقَالَ: احْتَكَّ بَعْضُ جَسَدِي ، فَأَدْخَلْتُ يَدِي أَحُكُّهُ ، فَأَصَابَتْ يَدِي ذَكَرِي ، قَالَ: وَأَنَا أَيْضًا يُصِيبُنِي ذَلِكَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الفضل بن المختار, وهو منكر الحديث ضعيف جدا .

1259. İsmet b. Mâlik el-Hatamî bildiriyor: Bir adam Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Vücudumun bir yeri kaşındı ve elimi sokup kaşıdım. Elim cinsel organıma değdi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Böyle durumlar bana da oluyor"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Fadl b. el-Muhtâr hadisi münker ve çok zayıf biridir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XVII, 178. Fakat rivayette ismi geçen Taberânî'nin hocası Ahmed b. Rişdeyn yalancıdır.

١٢٦٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، وَالثَّوْرِيِّ ، وَإِسْرَائِيلَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَرْقَمَ بْنِ شُرَحْبِيلَ ، قَالَ: حَكَكْتُ جَسَدِي ، وَأَنَا فِي الصَّلاةِ ، فَأَفْضَيْتُ إِلَى ذَكَرِي ، فَقُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، فَقَالَ لِي: اقْطَعْهُ وَهُوَ يَضْحَكُ , أَيْنَ تَعْزِلُهُ مِنْكَ ؟ إِنَّمَا هُوَ بَضْعَةٌ مِنْكَ " رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1260. Erkam b. Şurahbîl bildiriyor: Namaz içerisinde vücudumu kaşırken elimi cinsel organıma kadar götürdüm. Sonra bunu Abdullah b. Mes'ud'a anlattığımda gülerek bana "Onu kes!" dedi. Sonra: "Sen onu bedeninden nasıl ayıracaksın ki. O senden olan bir et parçasıdır" diye ekledi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak görülmüşlerdir.

١٢٦١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَلْقَمَةَ ، قَالَ: سُئِلَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، وَأَنَا أَسْمَعُ عَنْ مَسِّ الذَّكَرِ ، فَقَالَ: هَلْ هُوَ إِلا كَطَرَفِ أَنْفِكَ " ورجاله موثقون .

1261. Abdurrahman b. Alkame bildiriyor: İbn Mes'ûd'a cinsel organa dokunmanın hükmü soruldu. -Ben de duyuyordum- "O senin burnunun ucundan farklı bir şey midir ki" diye cevap verdi.

★Ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

١٢٦٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، قَالَ: مَا أُبَالِي إِيَّاهُ مَسِسْتُ أَوْ أَرْنَبَتِي "

رواه الطبراني في الكبير, وسعيد بن جبير لم يسمع من ابن مسعود, وكذلك قتادة فإنه رواه عنه أيضا.

1262. Saîd b. Cübeyr'in bildirdiğine göre Abdullah b. Mes'ûd: "Cinsel organıma mı, yoksa burnumun ucuna değmişim, hiç aldırmam" demiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak Saîd b. Cübeyr, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir. Aynı şekilde Katâde de işitmemiştir. Çünkü Taberânî aynı hadisi Katâde yoluyla da nakletmiştir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 9215.

١٢٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ هِشَامٍ ، عَنِ الحسن ، عَنْ خَمْسَةَ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صلّى الله عليه وسلّم: عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، وَابْنِ مَسْعُودٍ ، وَحُذَيْفَةَ ، وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، وَرَجُلٍ آخَرَ ، قَالَ بَعْضُهُمْ: مَا أُبَالِي ذَكَرِي مَسِسْتُ أَوْ أَرْنَبَتِي ، وَقَالَ الآخَرُ: أُذُنِي ، وَقَالَ الآخَرُ: فَخِذِي ، وَقَالَ الآخَرُ: رُكْبَتِي"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات من رجال الصحيح, إلا أن الحسن مدلس ولم يصرح بالسماع .

1263. Hasan'ın bildirdiğine göre Muhammed'in ashâbından beş kişi; Ali b. Ebî Tâlib, İbn Mes'ûd, Huzeyfe, İmrân b. Husayn ve başka bir adam daha, bunlardan biri "Cinsel organıma mı, yoksa burnumun ucuna mı değmişim, hiç aldırmam" demiş. Başka biri, "kulağıma"; başka biri "dizime", biri de "diz kapağıma" kelimesini kullanmıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravilerinden olup güvenilir kimselerdir. Fakat Hasan tedlîs yapardı ve burada hadisi sema yoluyla aldığını açıkça ifade etmemiştir.

١٢٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الزُّهْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم يَقُولُ " مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح ,إلا أن ابن إسحاق مدلس وقد قال: حدثني .

1264. Zeyd b. Hâlid el-Cühenî bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kim cinsel organına dokunursa, abdest alsın"* buyururken işittim.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. İbn İshâk müdellis olsa da burada (semâ sıygası) "haddesenî" ifadesini kullanmıştır.[1]

١٢٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ يَعْنِي النَّوْفَلِيَّ قَالَ أَبِي فَذَكَرَهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم قَالَ " مَنْ أَفْضَى بِيَدِهِ إِلَى ذَكَرِهِ لَيْسَ دُونَهُ سِتْرٌ فَقَدْ وَجَبَ عَلَيْهِ الْوُضُوءُ "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط والصغير والبزار, وفيه: يزيد بن بن عبد الملك النوفلي ,وقد ضعفه أكثر الناس ,ووثقه يحيى بن معين في رواية .

1 Semâ sıygası yalnız Ahmed b. Hanbel'in rivayetinde (V, 194) tasrih edilmiştir. Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5221.

1265. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim elini, arada örtü olmaksızın cinsel organına değdirirse, abdest almazı farz olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî'yi âlimlerin çoğu zayıf görürken, bir rivayete göre Yahyâ b. Maîn güvenilir kabul etmiştir.[1]

١٢٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ مُحَمَّدٍ يَعْنِي الْخَطَّابِيَّ حَدَّثَنِي بَقِيَّةُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْوَلِيدِ الزُّبَيْدِيِّ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "مَنْ مَسَّ ذَكَرَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ وَأَيُّمَا امْرَأَةٍ مَسَّتْ فَرْجَهَا فَلْتَتَوَضَّأْ"

رواه أحمد, وفيه: بقية بن الوليد ,وقد عنعنه وهو مدلس.

1266. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangi erkek cinsel organına dokunursa, abdest alsın. Hangi kadın fercine dokunursa, abdest alsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde geçen Bakiyye b. el-Velîd müdellis olduğu halde burada *"an-an"* sıygasını kullanmıştır.[2]

١٢٦٧ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ عِمْرَانَ السَّدُوسِيُّ ، قَالَ: نا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمِنْقَرِيُّ قَالَ: نا يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ بُسْرَةَ بِنْتَ صَفْوَانَ سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَرْأَةِ تُدْخِلُ يَدَهَا فِي فَرْجِهَا ؟ فَقَالَ: " عَلَيْهَا الْوُضُوءُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :سليمان بن داود الشاذكوني, والأكثرون على تضعيفه.

1267. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Busre binti Safvân Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) elini cinsel organına sokan kadının durumunu sorduğunda: *"Abdest almalıdır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup çoğunluk senedinde yer alan Süleymân b. Dâvud eş-Şâzekûnî'nin zayıf olduğu görüşündedir.

١٢٦٨ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، نا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ ، نا صَدَقَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ هَاشِمِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ"

---

1 Heysemî, en-Nevfelî'nin hadisi münker biri olduğunu belirtmiştir. No. 357.

2 Ahmed b. Hanbel, no. 7076. Bakiyye, Hâzımî'nin *el-İ'tibâr*'ındaki (41-42) rivayetinde açıkça *"haddesenâ"* sıygasını kullanmıştır.

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفي سند الكبير: العلاء بن سليمان وهو ضعيف جدا, وفي سند البزار: هاشم بن زيد وهو ضعيف جدا .

1268. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim fercine dokunursa, abdest alsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in senedinde yer alan Alâ b. Süleymân ile Bezzâr'ın senedinde yer alan Hâşim b. Zeyd oldukça zayıftırlar.

١٢٦٩ - وَعَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم قَالَ: مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ "

رواه البزار، وفيه :عمر بن شريح, قال الأزدي: لا يصح حديثه .

1269. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kim cinsel organına dokunursa, abdest alsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in senedinde yer alan Ömer b. Şurayh hakkında el-Ezdî "Hadisi sahîh değildir" değerlendirmesini yapmıştır.[1]

١٢٧٠ - عَنْ طَلْقِ بْنِ عَلِيٍّ وَكَانَ فِي الوَفْدِ الذينَ وَفَدُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم قَالَ: مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ ، فَلْيَتَوَضَّأْ"

رواه الطبراني في الكبير, وقال: لم يرو هذا الحديث عن أيوب عن عتبة إلا حماد بن محمد, وقد روى الحديث الآخر حماد بن محمد وهما عندي صحيحان , ويشبه أن يكون سمع الحديث الأول من النبي صلى الله عليه و سلم قبل هذا, ثم سمع هذا ثم سمع هذا بعد, فوافق حديث بسرة وأم حبيبة وأبي هريرة وزيد بن خالد وغيرهم ممن روى عن النبي الأمر بالوضوء من مس الذكر فسمع الناسخ والمنسوخ .

1270. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelen heyet içerisinde bulunan Talk b. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim cinsel organına dokunursa, abdest alsın"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet eden Taberânî şu açıklamayı yapmıştır: Bu hadisi Eyyûb b. Utbe'den, Hammâd b. Muhammed'den başkası rivayet etmemiştir. Hammâd b. Muhammed konuyla ilgili başka bir hadis daha rivayet etmiştir ki, bana göre ikisi de sahihtir. Bundan önceki ilk hadisini Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) duymuşa benziyor. Sonra bunu işitmiştir. Hadisi, Busre, Ümmü Habîbe, Ebû Hureyre, Zeyd b. Hâlid vb. gibi Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) organa dokunmakla abdest

---

[1] Bezzâr, no. 284. Bezzâr demiştir ki: "Bu rivayetinde teferrüd eden Ömer b. Şurayh ilim ehlinin ekserisine muhalefet etmiştir. Bu zat Ömer b. Saîd b. Şurayh olup kendisinden İbrâhîm ve Fudayl ve başkaları rivayette bulunmuşlardır."

alınması emrini işiten kişilerin rivayetiyle uyum içindedir. Buna göre o hem nâsihi, hem de mensuhu işitmiştir."[1]

١٢٧١ - حَدَّثَنَا جعفرُ بنُ سليمانَ النوفليُّ ، ثنا إبراهيمُ بنُ المنذرِ الحزاميُّ ، ثنا معنُ بنُ عيسى القزازُ ، عن عبدِ اللهِ بنِ المؤمَّلِ ، عن عمرِو بنِ شعيبٍ ، عن أبيهِ ، عن جدِّهِ ، أنَّ بسرةَ بنتَ صفوانَ ، سألتِ النبيَّ صلى الله عليه وسلم عنِ المرأةِ تضربُ بيدِها فتصيبُ فرجَها ، فقالَ: " توضئي يا بسرةُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن المؤمل, ضعفه أحمد ويحيى في رواية, ووثقه في أخرى, وذكره ابن حبان في الثقات .

1271. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Busre binti Safvân b. Nevfel, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) elini çarparken cinsel organına değen kadın hakkında sordu. O da: *"Abdest alır"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdullah b. Nevfel'i Ahmed b. Hanbel ve bir rivayete göre Yahyâ zayıf sayarken, diğer bir rivayete göre Yahyâ güvenilir kabul etmiştir. İbn Hibbân da güvenilir ravilere dair kitabında zikretmiştir.

١٢٧٢ - حَدَّثَنَا أحمدُ ، قالَ: نا أحمدُ بنُ المقدامِ العجليُّ ، قالَ: نا محمدُ بنُ بكرٍ البرسانيُّ ، قالَ: نا عبدُ الحميدِ بنُ جعفرٍ ، قالَ: حدثني هشامُ بنُ عروةَ ، عن أبيهِ ، عن بسرةَ بنتِ صفوانَ ، قالت: سمعتُ رسولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم , يقولُ: " مَن مسَّ ذكرَهُ ، أو رفغَهُ ، أو أنثييهِ فليتوضأْ وضوءَهُ للصلاةِ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وهو في السنن خلا ذكره الأنثيين والرفغين ورجاله رجال الصحيح

1272. Busre binti Safvân bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim cinsel organına, yumurtalıklarına ve kasıklarına dokunursa, namaz abdesti gibi abdest alsın"* buyururken işittim.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup "yumurtalıklar ve kasıklara dokunma" kısmı dışındaki şekliyle *Sünen*'lerde de geçmiştir. Rivayetin ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 8252. Senedinde yer alan Eyyûb b. Utbe dürüst olmakla beraber çok hata yapardı.

(بَابُ الْوُضُوءِ مِنْ مَسِّ الأَصْنَامِ)

Putlara Dokunmak Sebebiyle Abdest Almak

١٢٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ الْبُسْرِيُّ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ ، قَالَ: نا صَالِحُ بْنُ حَيَّانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَسَّ صَنَمًا فَتَوَضَّأَ "

رواه البزار, وفيه: صالح بن حيان, وهو ضعيف .

1273. Büreyde b. Husayb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir puta değerse, abdest alsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Sâlih b. Hayyân zayıftır.

(بَابُ فِيمَنْ مَسَّ كَافِراً)

Kâfire Dokunmak

١٢٧٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ: نا سَعِيدُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ السَّمَّانُ ، قَالَ: نا عُمَرُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَقْبَلَ جِبْرِيلَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَنَاوَلَهُ يَدَهُ ، فَأَبَى أَنْ يَتَنَاوَلَهَا ، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ نَاوَلَهُ يَدَهُ ، فَتَنَاوَلَهَا ، فَقَالَ: يَا جِبْرِيلُ: مَا مَنَعَكَ أَنْ لا تَأْخُذَ بِيَدِي ؟ قَالَ: إِنَّكَ أَخَذْتَ بِيَدِ يَهُودِيٍّ ، فَكَرِهْتُ أَنْ تَمَسَّ يَدِي يَدًا مَسَّتْهَا يَدُ كَافِرٍ"

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه :عمر بن رياح, وهو مجمع على ضعفه.

1274. Zübeyr b. el-Avvâm'ın bildirdiğine göre bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cebrail'le karşılaştığında ona elini uzattı. Ama o elini almayı reddetti. Hemen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) su isteyip abdest aldı. Ondan sonra elini Cebrail'e uzattığında elini aldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Cebrail! Elimi tutmana mani olan neydi?"* diye sordu. Cebrail: "Sen bir Yahudi'nin elini tuttun ve ben elimin, kâfirin dokunduğu bir ele değmesini hoş görmedim" diye cevap verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Riyâh'ın zayıflığı konusunda icma vardır.

(بَابُ فِيمَنْ مَسَّ الأَبْرَصِ)

Alacalıya Dokunmak

١٢٧٥ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال: نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، مِنْ كِتَابِهِ إِمْلاءً ، قال: نا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، قال: ثنا شَيْبَانُ أَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنْ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " كُنَّا نَتَوَضَّأُ مِنَ الأَبْرَصِ إِذَا مَسَسْنَاهُ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: جابر الجعفي وثقه شعبة والثوري, وضعفه الناس.

1275. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Biz alacalı hastaya dokunduğumuz zaman abdest yenilerdik."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câbir el-Cu'fî'yi Şu'be ve Sevrî güvenilir görürlerken diğer âlimler zayıf saymışlardır.

(بَابُ فِيمَنْ سَالَ مِنْهُ دَمٌ)

Bedeninden Kan Akan Kimse Hakkında

١٢٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ ، عَنِ ابْنِ أَرْقَمَ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا رَعَفَ أَحَدُكُمْ فِي صَلاتِهِ ، فَلْيَنْصَرِفْ فَلْيَغْسِلْ عَنْهُ الدَّمَ ، ثُمَّ لِيُعِدْ وُضُوءَهُ وَلْيَسْتَقْبِلْ صَلاتَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن مسلمة ضعفه الناس, وقال الدارقطني: لا بأس به, ولكن رواه عن ابن أرقم, عن عطاء ولا ندري من ابن أرقم

1276. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden birinizin namazda burnu kanarsa, kanı yıkasın. Sonra abdestini yenileyerek namazının kalan kısmını tamamlasın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Mesleme'yi insanlar/âlimler zayıf sayarlarken Dârekutnî şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Sakıncasızdır, ama bu hadisi o, İbn Erkam'dan, o da Atâ'dan rivayet etmiştir. İbn Erkam'ın kim olduğunu bilmiyoruz."[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* no. 11374; Dârekutnî, *Sünen*, I, 152-153; İbn Erkam'ın adı Süleymân olup metrûktur.

١٢٧٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ دِينَارٍ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ، ثنا هُرَيْمُ بْنُ سُفْيَانَ، عَنْ عَمْرٍو الْقُرَشِيِّ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ، عَنْ زَاذَانَ، عَنْ سَلْمَانَ، قَالَ: سَالَ مِنْ أَنْفِي دَمٌ، فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: " أَحْدِثْ لِمَا حَدَثَ وُضُوءًا"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عمرو بن خالد القرشي الواسطي وهو كذاب.

1277. Selmân demiştir ki: Burnumdan kan aktı. Bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sorduğumda: *"Bu yüzden abdestini yenile"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Amr b. Hâlid el-Kureşî el-Vâsıtî yalancının tekidir.[1]

(بَابُ الْوُضُوءِ مِنَ الضَّحِكِ)

Gülmekten Dolayı Abdest Alınması

١٢٧٨ - عَنْ أَبِي موسى قَالَ: بينما النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ إِذْ دَخَلَ رَجلٌ فتردّى فِي حُفْرَةٍ كَانَتْ فِي الْمَسْجِدِ وكانَ في بصره ضرر فَضَحِكَ كَثِيرٌ مِنَ الْقَوْمِ وَهُم فِي الصَّلاةِ فَأَمَرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ ضَحِكَ أَنْ يُعِيدَ الوضُوءَ ويُعِيدَ الصَّلاةَ"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه :محمد بن عبد الملك الدقيقي ,ولم أر من ترجمه ,وبقية رجاله موثقون.

1278. Ebû Mûsa bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) halka namaz kıldırırken bir adam içeri girdi ve gözünde körlük bulunduğundan mescitteki bir çukurdan tökezledi. Cemaatten pek çok kimse namaz içindeyken buna güldü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise gülenlere abdesti ve namazı iade etmelerini emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Abdilmelik ed-Dakîkî'nin biyografisini yazanı görmedim.[2] Kalan ravileri ise güvenilir kabul edilmişlerdir.

---

[1] Bu *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in metnidir. (no. 6099). *el-Mu'cemu'l-evsat*, 41 (*Mecmau'l-Bahreyn*) ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* no. 6098'deki rivayette ifade şöyledir: "Ben, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında rükû ettim. Bana abdesti yenilememi emretti."

[2] Matbu aslın dipnotunda şu bilgi yer almıştır: "Ben derim ki: Mizzî, *Tehzîbu'l-kemâl*'de onun biyografisini vermiştir. Buna göre güvenilir olup hakkında tenkit bulunmamaktadır. Hadisin asıl illeti ise ravisinin Ebû Musa'dan hadis işitmediğinden senedinin kopuk/munkatı olmasıdır."

(بَابُ فِيمَنْ قَبَّلَ أَوْ لامَسَ)

Hanımını Öpen ya da Dokunan Kimseye Dair

١٢٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَابَانَ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ الْمُسْتَمْلِيُّ ، ثَنَا أَبُو عَلِيٍّ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْحَنَفِيُّ ، ثَنَا زُفَرُ بْنُ الْهُذَيْلِ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ رَجُلا أَقْبَلَ إِلَى الصَّلاةِ ، فَاسْتَقْبَلَتْهُ امْرَأَتُهُ ، فَأَكَبَّ عَلَيْهَا ، فَتَنَاوَلَهَا ، فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ ، فَلَمْ يَنْهَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط، وفيه: ليث بن أبي سليم وهو مدلس.

1279. Ebû Mes'ûd el-Ensârî'nin bildirdiğine göre bir adam namaza gitmek üzere çıktı. Yolda hanımıyla karşılaştı ve onu görünce üzerine atlayıp sarıldı. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelip bunu anlatınca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu bundan menetmedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym müdellistir.[1]

١٢٨٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ: نا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ ، قَالَ: نا أَبِي ، قَالَ: نا يَزِيدُ بْنُ سِنَانٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرٍو الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُ ، ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى الصَّلاةِ ، وَلا يُحْدِثُ وُضُوءًا"

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: يزيد بن سنان الرهاوي، ضعفه أحمد ويحي وابن المديني, ووثقه البخاري وأبو حاتم وثبته مروان بن معاوية, وبقية رجاله موثقون .

1280. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (hanımlarını) öper, sonra namaza çıkardı ve bu yüzden abdest yenilemezdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Yezîd b. Sinân er-Rehâvî'yi Ahmed b. Hanbel, Yahyâ ve İbnü'l-Medînî zayıf sayarlarken Buhârî ve Ebû Hâtim güvenilir görmüşlerdir. Ayrıca kendisini Mervân b. Muâviye de sağlam olarak değerlendirmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kabul edilmişlerdir.

---

[1] Leys b. Ebî Süleym, bunaması sebebiyle zayıftır. Ama hiç kimse kendisini tedlisle itham etmemiştir.

١٢٨١ - حَدَّثَنَا أَبو زُرْعَةَ ، قَالَ: نَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ: نَا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ زَاذَانَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ يُقَبِّلُ بَعْضَ نِسَائِهِ ، ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى الصَّلاةِ وَلا يَتَوَضَّأُ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سعيد بن بشير وثقه شعبة وغيره, وضعفه يحيى وجماعة.

1281. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hanımlarından herhangi birini öper, sonra abdest yenilemeksizin namaza çıkardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Saîd b. Beşîr'i Şu'be ve başkaları güvenilir görürlerken, Yahyâ ve bir grup âlim zayıf saymışlardır.

١٢٨٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " الْمُلامَسَةُ مَا دُونَ الْجِمَاعِ أَنْ يَمَسَّ الرَّجُلُ جَسَدَ امْرَأَتِهِ بِشَهْوَةٍ فَفِيهِ الْوُضُوءُ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون, إلا أن فيه: حماد بن أبي سليمان, وقد اختلف في الاحتجاج به.

1282. Abdullah -İbn. Mes'ûd- demiştir ki: "Dokunma/mülâmese, cima dışında bir şeydir. Erkek hanımının tenine şehvetle dokunursa, abdest alması gerekir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Bununla beraber Hammâd b. Ebî Süleymân'la ihticac konusu ihtilaflıdır.

١٢٨٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " يَتَوَضَّأُ الرَّجُلُ مِنَ الْمُبَاشَرَةِ ، وَمِنَ اللَّمْسِ بِيَدِهِ ، وَمِنَ الْقُبْلَةِ إِذَا قَبَّلَ امْرَأَتَهُ ، وَكَانَ يَقُولُ فِي هَذِهِ الآيَةِ ﴿ أَوْ لامَسْتُمُ النِّسَاءَ ﴾ هُوَ الْغَمْزُ"

رواه الطبراني في الكبير, وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه.

1283. Ebû Ubeyde'nin bildirdiğine göre İbn Mes'ûd: "Erkek, bedensel temastan, elle dokunmaktan ve hanımını öptüğünde öpmekten dolayı abdest alır" der, **"Kadınlara dokunmuşsanız"**[1] âyetini "elle dokunmak" diye yorumlardı.

[1] Mâide 4/6.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ne var ki Ebû Ubeyde babasından hadis işitmemiştir.

(بَابُ فِيمَنْ يَكُونُ بِهِ البَاسُورِ)

Basuru Olan Kimse Hakkında

١٢٨٤ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ الدِّمْيَاطِيُّ ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَجُلا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ بِي النَاسورُ فَيَسِيلُ مِنِّي ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا تَوَضَّأْتَ مِنْ قَرْنِكَ إِلَى قَدَمِكَ فَلا وُضُوءَ عَلَيْكَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عبد الملك بن مهران قال العقيلي: صاحب مناكير.

1284. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek "Ya Resûlallah! Bende basur var. Kanama yapıyor (ne yapayım)?" diye sordu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Abdest aldığında, alnından ayaklarına kadar kan aksa bile sana (tekrar) abdest gerekmez"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdülmelik b. Mihrân hakkında Ukaylî "münker hadisler naklederdi" demiştir.

(بَابُ فِي الوُضُوءِ مِنْ النَّوْمِ)

Uyku Sebebiyle Abdest Almak

١٢٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ وَجَدْتُ هَذَا الْحَدِيثَ فِى كِتَابِ أَبِى بِخَطِّ يَدِهِ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ يَزِيدَ وَأَظُنُّنِى قَدْ سَمِعْتُهُ مِنْهُ فِى الْمُذَاكَرَةِ فَلَمْ أَكْتُبْهُ وَكَانَ بَكْرٌ يَنْزِلُ الْمَدِينَةَ أَظُنُّهُ كَانَ فِى الْمِحْنَةِ كَانَ قَدْ ضَرَبَ عَلَى هَذَا الْحَدِيث فِى كِتَابِهِ قَالَ حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ يَزِيدَ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرٍ يَعْنِى بْنَ أَبِى مَرْيَمَ عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ الْكِلاَبِىِّ أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِى سُفْيَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ الْعَيْنَيْنِ وِكَاءُ السَّهِ فَإِذَا نَامَتِ الْعَيْنَانِ اسْتُطْلِقَ الْوِكَاءُ"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير, وفيه: أبو بكر بن أبي مريم ,وهو ضعيف لاختلاطه.

1285. Muâviye b. Ebî Süfyân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gözler kıçın/makatın bağları olup, gözler uyuduğunda, bağ çözülür"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Bekir b. Ebî Meryem bunaması sebebiyle zayıftır.

١٢٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ مُحَمَّدٍ. وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لَيْسَ عَلَى مَنْ نَامَ سَاجِداً وُضُوءٌ حَتَّى يَضْطَجِعَ فَإِنَّهُ إِذَا اضْطَجَعَ اسْتَرْخَتْ مَفَاصِلُهُ "

رواه أحمد وأبو يعلى ورجاله موثقون .

1286. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Secdede uyuyan kimseye, yan yatmadıkça abdest gerekmez. Fakat yanına uzanırsa, mafsalları gevşer"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

١٢٨٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْعُصْفُرِيُّ ، قال: نا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السَّوَّاقُ ، قال: نا عَبْدُ الْقَاهِرِ بْنُ شُعَيْبٍ ، قال: ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ نَامَ وَهُوَ جَالِسٌ فَلا وُضُوءَ عَلَيْهِ ، فَإِذَا وَضَعَ جَنْبَهُ فَعَلَيْهِ الْوُضُوءُ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحسن بن أبي جعفر الجفري ضعفه البخاري وغيره, وقال ابن عدي: له أحاديث صالحة ولا يتعمد الكذب.

1287. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Oturarak uyuyan kimseye abdest gerekmez. Fakat yanı üzerine yatarsa, abdest almalıdır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hasan b. Ebî Câfer el-Cufrî'yi Buhârî ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Adî "Kabul edilebilir hadisleri vardır. Bile bile yalan söylemezdi" demiştir.

١٢٨٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْقَاضِي الْحِمْصِيُّ ، ثنا أَبُو مُوسَى الْهَرَوِيُّ ، ثنا عَطَاءُ بْنُ جَبَلَةَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَامَ حَتَّى نَفَخَ ، ثُمَّ قَالَ: " الْوُضُوءُ عَلَى مَنِ اضْطَجَعَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن الزبير وهو كذاب.

1288. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) horlayacak derecede uyuduktan sonra kalkıp: *"(Asıl) yanı üzerine yatıp uyuyana abdest gerekir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câfer b. ez-Zübeyr yalancıdır.

١٢٨٩ نَا ابْنُ مُثَنَّى ، نَا عَبْدُ الأَعْلَى ، نَا سَعِيدٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانُوا يَضَعُونَ جُنُوبَهُمْ فَمِنْهُمْ مَنْ يَتَوَضَّأُ وَمِنْهُمْ مَنْ لا يَتَوَضَّأُ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

1289. Enes demiştir ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı yanları üzerine yatıp uyurlardı. Sonra kimisi abdest alır, kimisi almazdı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٢٩٠ - ورواه أبو يعلى حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ ، حَدَّثَنَا خَالِدٌ ، حَدَّثَنَا سَعِيدٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَوْ عَنْ أُنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنَّهُمْ كَانُوا يَضَعُونَ جُنُوبَهُمْ فَيَنَامُونَ ، مِنْهُمْ مَنْ يَتَوَضَّأُ ، وَمِنْهُمْ مَنْ لا يَتَوَضَّأُ " ورجاله رجال الصحيح .

1290. Ebû Ya'lâ'nın, Enes kanalıyla Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir grup kimseden naklettiğine göre onlar yanları üzerine yatıp uyurlar, sonra kimisi abdest tazeler, kimisi tazelemezmiş.

★Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٢٩١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ التَّيْمِيِّ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ أَبِي أُمَيَّةَ ، أَنَّ عَلِيًّا ، وَابْنَ مَسْعُودٍ ، وَالشَّعْبِيَّ ، قَالُوا فِي الرَّجُلِ يَنَامُ وَهُوَ جَالِسٌ: " لَيْسَ عَلَيْهِ وُضُوءٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وعبد الكريم ضعيف, و لم يدرك عليا ولا ابن مسعود.

1291. Abdülkerîm Ebû Umeyye'nin bildirdiğine göre Hz. Ali, İbn Mes'ûd ve Şa'bî oturarak uyuyan kimse hakkında "Abdest yenilemesi gerekmez" demişlerdir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak Abdülkerîm zayıftır. Ne Ali'ye, ne de İbn Mes'ûd'a yetişmiştir.[3]

---

1 Bezzâr, no. 282. Senedi zayıftır. Çünkü İbn Ebî Adî, Said'den geç dönemde hadis dinlemiştir. Ayrıca bkz Ebû Ya'lâ, no. 3199. Senedi sahihtir. Hadisin aslı *Sahihu'l-Buhârî* dedir.

2 Ebû Ya'lâ, no. 3199.

3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9225.

١٢٩٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ ، ثنا حَكِيمُ بْنُ خِذَامٍ ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " وُضُوءُ النَّوْمِ أَنْ تَمَسَّ الْمَاءَ ، ثُمَّ تَمْسَحَ بِتِلْكَ الْمَسَّةِ وَجْهَكَ ، وَيَدَيْكَ ، وَرِجْلَيْكَ كَمَسْحَةِ التَّيَمُّمِ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه :العلاء بن كثير الليثي, وقد أجمعوا على ضعفه .

1292. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uyku sebebiyle alınacak abdest, suya dokunman, sonra o ıslaklıkla yüzünü, ellerini ve ayaklarını, teyemmümdeki gibi silmenden ibarettir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ulemâ senedinde yer alan Alâ b. Kesîr el-Leysî'nin zayıflığı konusunda icma etmişlerdir.[1]

(بَابُ الْوُضُوءِ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ)

Ateşte Pişen Yemekleri Yedikten Sonra Abdest Almak

١٢٩٣ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا الْمُبَارَكُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " تَوَضَّئُوا مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ لَوْنَهُ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط ورجاله موثقون .

1293. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ateşin rengini değiştirdiği yemekleri yedikten sonra abdest tazeleyiniz"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٢٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ قَالَ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ يَعْنِي ابْنَ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ أَبِي الرَّبِيعِ قَالَ أَبِي هُوَ سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الَّذِي رَوَى عَنْهُ شُعْبَةُ وَلَيْثُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ مَوْلَى مُعَاوِيَةَ قَالَ دَخَلْتُ مَسْجِدَ دِمَشْقَ فَرَأَيْتُ أُنَاساً مُجْتَمِعِينَ وَشَيْخاً يُحَدِّثُهُمْ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا سَهْلُ ابْنُ الْحَنْظَلِيَّةِ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ أَكَلَ لَحْماً فَلْيَتَوَضَّأْ"

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3584. Yine senedinde yer alan Hakim b. Hizâm da metrûktur.

رواه أحمد من طريق سليمان بن أبي الربيع عن القاسم أبي عبد الرحمن , وسليمان لم أر من ترجمه ، والقاسم مختلف في الاحتجاج به .

1294. Muâviye'nin azatlısı Kâsım bildiriyor: Dimaşk (Şam) mescidine girdim. Bir grup kimsenin toplanmış, bir hocanın kendilerine bir şeyler anlattığını gördüm. "Bu kimdir?" diye sorduğumda "Sehl b. el-Hanzaliyye" dediler. Ondan şu sözünü duydum: "Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim et yerse, abdest alsın"* buyururken işittim.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel Süleymân b. Ebi'r-Rabî' kanalıyla Kâsım Ebû Abdirrahman'dan rivayet etmiştir. Fakat Süleymân'ın biyografisini yazanı görmedim. Kâsım'la ihticâc konusu da ihtilaflıdır.[1]

١٢٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَجَّاجِ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ طَحْلَاءَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي سَلَمَةَ إِنَّ ظِئْرَكَ سُلَيْماً لَا يَتَوَضَّأُ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ. قَالَ فَضَرَبَ صَدْرَ سُلَيْمٍ وَقَالَ أَشْهَدُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا كَانَتْ تَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَوَضَّأُ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجال الطبراني موثقون, لأنه من رواية محمد بن طحلاء, عن أبي سلمة وأبو سليمان الذي في إسناد أحمد لا أعرفه و لم أر من ترجمه.

1295. Muhammed b. Tahlâ bildiriyor: Ebû Seleme'ye: "Senin süt baban Süleym ateşte pişmiş yemekleri yedikten sonra abdest almıyor" dedim. Bunun üzerine Süleym'in[2] göğsüne vurarak: "Şahadet ederim ki, Peygamber'in eşi Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ateşin dokunduğu yemekler sebebiyle abdest alırdı" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Taberânî'nin ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir. Çünkü onun rivayeti Muhammed b. Tahlâ kanalıyla Ebû Seleme'ye dayanmaktadır. Ahmed b. Hanbel'in senedinde yer alan Ebû Süleymân'ı ise ne tanıyorum, ne de biyografisini yazanı gördüm.

١٢٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْعَطَّارُ ، نَا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، نَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " تَوَضَّئُوا مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ"

رواه البزار, وفيه: حجاج بن نصير, وضعفه أبو حاتم وغيره, ووثقه ابن معين وابن حبان.

---

1 Ahmed b. Hanbel, IV, 180; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5622. Eğer Süleymân'dan maksat Abdurrahman'ın oğlu ise, güvenilirdir. Başkası ise, meçhuldür.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIII, 387.

1296. Enes'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ateşin (tabiatını) değiştirdiği yemekleri yedikten sonra abdest alın"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Haccâc b. Nusayr'ı Ebû Hâtim ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Maîn ve İbn Hibbân güvenilir kabul etmişlerdir.[1]

١٢٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ ، نا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ الأَزْرَقُ ، نا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ أَبِي مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: كَانَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ يَضَعُ يَدَيْهِ عَلَى أُذُنَيْهِ ، وَيَقُولُ: صُمَّتَا إِنْ لَمْ تَكُنْ ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ: تَوَضَّئُوا مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: خالد بن يزيد بن أبي مالك وهو كذاب.

1297. Enes iki parmağını (ağzına) koyarak: Eğer ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Ateşin dokunduğu yemekler sebebiyle abdest alın"* buyururken işitmemişsem, dilsiz olayım" derdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hâlid b. Yezîd b. Ebî Mâlik yalancının tekidir.

١٢٩٨ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ السِّجِسْتَانِيُّ ، نا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ ، نا الْعَلَاءُ بْنُ سُلَيْمَانَ الرَّقِّيُّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " مَنْ مَسَّ فَرْجَهُ فَلْيَتَوَضَّأْ وَقَالَ: تَوَضَّئُوا مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ"

رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط باختصار مس الفرج, وفيه: العلاء بن سليمان الرقي وهو منكر الحديث.

1298. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim cinsel organına dokunursa abdest alsın"*; ayrıca *"Ateşin (tabiatını) değiştirdiği yemekler sebebiyle abdest alınız"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî yalnız "cinsel organa dokunma" kısmını zikrederek daha kısa metinle rivayet etmiş olup senedinde yer alan Alâ b. Süleymân er-Rakkî hadisi münker biridir.[2]

---

[1] Bezzâr, (no. 289) demiştir ki: "Mubârek, Hasan kanalıyla Enes'ten bu şekilde rivayet etmiştir. Yine Mutarrif, Hasan kanalıyla Ebû Talha'dan ve yine Eş'as, Hasan kanalıyla Ebû Hureyre'den nakletmiştir." Bkz. no. 1298.

[2] Bezzâr, (no. 290) demiştir ki: "Bu iki hadis İbn Ömer'den onun sözü olarak rivayet edilmektedirler. Onları müsned/merfû olarak sadece Alâ rivayet etmiştir. [Bu ve 1296 numarada geçen Enes hadisi kastedilmektedir] Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1935; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13117, 13118.

١٢٩٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْخُشَنِيُّ ، عَنْ خَلِيفَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ الأَشْعَرِيِّ ، قَالَ: قُلْتُ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، هَلْ كُنْتُمْ تَوَضَّئُونَ مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ ؟ ، قَالَ: نَعَمْ ، إِذَا أَكَلَ أَحَدُنَا طَعَامًا مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ غَسَلَ يَدَيْهِ وَفَاهُ فَكُنَّا نَعُدُّ هَذَا وُضُوءًا"

رواه البزار, وهو من رواية الحسن بن يحي الخشني وهو ضعيف.

1299. Abdurrahman b. Ğanm el-Eş'arî bildiriyor: Muâz'a: "Siz ateşin (tabiatını) değiştirdiği yemekler sebebiyle abdest alır mıydınız?" diye sordum. "Evet. Bizden birimiz ateşin (tabiatını) değiştirdiği yemeklerden yediğinde, ellerini ve ağzını yıkardı. Bunu abdest sayardık" dedi.

★Hadisi Bezzâr, zayıf biri olan Hasan b. Yahyâ el-Huşenî rivayetiyle nakletmiştir.

١٣٠٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ: نا يُوسُفُ بْنُ عَدِيٍّ ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حَفْصَةَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " الْوُضُوءُ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح .

1300. Abdullah b. Zeyd'in naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Ateşin dokunduğu yemekler sebebiyle abdest gerekir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٣٠١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي السَّائِبِ ، عَنْ فِرَاسٍ الشَّعْبَانِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعْدِ الْخَيْرِ ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ: " تَوَضَّئُوا مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ وَغَلَتْ بِهِ الْمَرَاجِلُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :فراس الشعباني وهو مجهول .

1301. Ebû Sa'd el-Hayr demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Ateşin dokunduğu ve tencerelerde kaynamış yemeklerden ötürü abdest alınız"* buyururken işittim.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Firâş eş-Şa'bânî meçhuldür.[1]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 364. Bilginler, Taberânî'nin hocası Ahmed b. Rişdeyn'in yalancı olduğunu söylemişlerdir.

١٣٠٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ ، عَنْ شُعْبَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيِّ ، يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أَبُو أَيُّوبَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " إِذَا أَكَلَ مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ تَوَضَّأَ" رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح.

1302. Ebû Eyyûb'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ateşin dokunduğu (pişmiş) yemeklerden yediği zaman abdest alırdı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٣٠٣ - وله عند الطبراني في الكبير أيضا حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ الْقَارِيِّ ، يَقُولُ: أَخْبَرَنِي أَبُو أَيُّوبَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " تَوَضَّئُوا مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ "

ورجاله رجال الصحيح, إلا أن عمرو بن دينار قال: أخبرني من سمع عبد الله بن عبد القارئ, وسماه في الحديث قبله وهو يحيى بن جعدة, وابن عبد القارئ نسبة إلى جده, وعن زيد بن جبيرة بن محمود بن جبيرة من بني عبد الأشهل, عن أبيه جبيرة بن محمود .

1303. Ebû Eyyûb'un yine Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'inde yer alan bir rivayetine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ateşin dokunduğu yemekler sebebiyle abdest alınız"* buyurmuştur.

★Ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Ancak burada Amr b. Dînâr "Bana Abdullah b. Abdilkâri'den işiten biri bildirdi" demiştir. Halbuki bir önceki hadiste ismiyle zikretmişti. Buna göre bu kişiden maksat Yahyâ b. Ca'de'dir. İbn Abdilkâri ise Abdullah b. Amr b. Abdilkâri olup dedesine nispet edilmiştir.

١٣٠٤ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ جَبِيرَةَ بْنِ مَحْمُودِ بْنِ أَبِي جَبِيرَةَ الأَنْصَارِيُّ ، مِنْ بَنِي الأَشْهَلِ ، عَنْ أَبِيهِ جَبِيرَةَ بْنِ مَحْمُودٍ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ سَلامَةَ بْنِ وَقْشٍ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , أَنَّهُمَا دَخَلا وَلِيمَةً وَسَلَمَةُ عَلَى وُضُوءٍ ، فَأَكَلُوا ، ثُمَّ خَرَجُوا ، فَتَوَضَّأَ سَلَمَةُ ، فَقَالَ لَهُ جَبِيرَةُ: أَلَمْ تَكُنْ عَلَى وُضُوءٍ ؟ قَالَ: بَلَى ، وَلَكِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , وَخَرَجْنَا مِنْ دَعْوَةٍ دَعَوْنَا لَهَا , وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى وُضُوءٍ

1 Dûlâbî, *el-Kunâ*, I, 35. (Uzunca bir metinle). Firâs tabiûn neslinden sayılmakta olup kendisinden Velîd b. Süleymân b. Ebi's-Sâib'den başkası rivayette bulunmamıştır. Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXII, 306.

، فَأَكَلَ , ثُمَّ تَوَضَّأَ ، فَقُلْتُ لَهُ: أَلَمْ تَكُنْ عَلَى وُضُوءٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ: بَلَى ، وَلَكِنَّ الأَمْرَ يَحْدُثُ ، وَهَذَا مِمَّا قَدْ حَدَثَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن صالح كاتب الليث, وثقه عبد الملك بن شعيب بن الليث, وضعفه أحمد وجماعة واتهم بالكذب.

1304. Abdül-Eşhel oğullarından Zeyd b. Cebîre b. Mahmûd b. Cebîre kanalıyla babası Cebîre b. Mahmûd ile Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Seleme b. Selâme b. Vakş'tan nakledildiğine göre o ikisi bir ziyafete katılmışlar. Seleme abdestliymiş. Yemek yedikten sonra çıkmışlar. Bu yüzden Seleme abdestini yenilemiş. Cebîre: "Sen abdestli değil miydin?" diye sorunca Seleme şöyle cevap vermiş: "Evet. Öyleydim. Ama ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Bir gün çağrıldığımız bir davetten çıktık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdestli idi. Davette yemek yedikten sonra abdest aldı. Ben: "Ya Resûlallah! Sen abdestli değil miydin?" diye sorduğumda: *"Evet. Öyleydim. Fakat emir değişir. Bu da değişen emirlerdendir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Leys'in katibi Abdullah b. Sâlih'i Abdülmelik b. Şuayb b. Leys güvenilir kabul ederken, Ahmed b. Hanbel ve bir grup bilgin zayıf görmüşlerdir. Bu şahıs ayrıca yalancılıkla da itham edilmiştir.

١٣٠٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، وَأَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّازُ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الأَسْلَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُنِيبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ الْبَلَوِيُّ ، وَكَانَ اسْمُهُ إِيَاسَ بْنَ ثَعْلَبَةَ قَدْ صَحِبَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَوَضَّأَ مِنَ الْغَمْرِ ، وَلا يُؤْذِي بَعْضُنَا بَعْضًا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي وهو ضعيف.

1305. Abdullah b. Ebî Umâme el-Belvî'nin, ki ismi İyas b. Sa'lebe olup Resûlullah'ın sahabisidir, babasından şu sözünü nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize yağlı yemeklerden sonra abdest almamızı, birbirimizi rahatsız etmememizi emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde geçen Vâkıdî zayıftır.

(بَابُ الوُضُوءِ مِنْ لُحُومِ الإبِلِ وَأَلْبَانِهَا)

Deve Eti ve Sütünden Ötürü Abdest Almak

١٣٠٦ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ الضَّبِّيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ ذِي الْغُرَّةِ قَالَ عَرَضَ أَعْرَابِيٌّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَسِيرُ, فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تُدْرِكُنَا الصَّلَاةُ وَنَحْنُ فِي أَعْطَانِ الإِبِلِ أَفَنُصَلِّي فِيهَا, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَا. قَالَ: أَفَنَتَوَضَّأُ مِنْ لُحُومِهَا, قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: أَفَنُصَلِّي فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ, فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم نَعَمْ. قَالَ أَفَنَتَوَضَّأُ مِنْ لُحُومِهَا قَالَ لَا "

رواه عبد الله بن أحمد والطبراني في الكبير, وسماه يعيش الجهني, ويعرف بذي الغرة ورجال أحمد موثقون.

1306. Zü'l-Ğurre bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) seyir halinde iken bir bedevi yoluna çıktı ve: "Ya Resûlallah! Bizler deve ağıllarında iken namaz vakti geliyor. Oralarda namaz kılabilir miyiz?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır"* buyurdu. "Peki etlerini yediğimizde abdest almamız gerekir mi?" diye sordu. *"Evet"* buyurdu. "Koyun ağıllarında namaz kılabilir miyiz?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu. "Peki koyun eti yediğimizde abdest almamız gerekir mi?" diye sordu. *"Hayır"* buyurdu.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî, Zü'l-Ğurre olarak meşhur olan zatın ismini Yaîş el-Cühenî diye vermiştir. Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٣٠٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مَوْلًى لِمُوسَى بْنِ طَلْحَةَ ، أَوْ عَنِ ابْنٍ لِمُوسَى بْنِ طَلْحَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ: " كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَتَوَضَّأُ مِنْ أَلْبَانِ الإِبِلِ ، وَلُحُومِهَا وَلَا يُصَلِّي فِي أَعْطَانِهَا ، وَلَا يَتَوَضَّأُ مِنْ لُحُومِ الْغَنَمِ وَأَلْبَانِهَا ، وَيُصَلِّي فِي مَرَابِضِهَا " رواه أبو يعلى ,وفيه: رجل لم يسم .

1307. Mûsa b. Talha'nın bir azatlısı ya da bir oğlu, babası kanalıyla dedesinden şöyle nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) deve sütü ve deve etinden ötürü (içip yedikten sonra) abdest alırdı. Ama koyun sütü ve etinden ötürü abdest almaz ve ağıllarında namaz kılardı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır.

١٣٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلَابِيُّ ، ثَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَاضِي الرَّيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ

أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " تَوَضَّئُوا مِنْ لُحُومِ الإِبِلِ ، وَلا تُصَلُّوا فِي مَنَاخِهَا ، وَلا تَوَضَّئُوا مِنْ لُحُومِ الْغَنَمِ ، وَصَلُّوا فِي مَرَابِضِهَا"

قلت: له حديث عند ابن ماجة في الوضوء من ألبانها

رواه الطبراني في الأوسط,وفيه :الحجاج بن أرطاة وفي الاحتجاج به اختلاف.

1308. Useyd b. Hudayr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deve eti (yemek) sebebiyle abdest alınız ve ağıllarında namaz kılmayınız. Davar eti (yemek) sebebiyle abdest yenilemeyiniz ve ağıllarında namaz kılınız"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Aynı zattan İbn Mâce'nin *Sünen*'inde koyun sütü (içmek) sebebiyle abdest alınması gerektiğine dair bir hadis yer almıştır.

Buradaki hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Haccâc b. Ertât ile ihticac konusu tartışmalıdır.[1]

١٣٠٩ - دثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الشَّاذَكُونِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ سَمُرَةَ السُّوَائِيِّ ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْتُ: إِنَّا أَهْلُ بَادِيَةٍ وَمَاشِيَةٍ ، فَهَلْ نَتَوَضَّأُ مِنْ لُحُومِ الإِبِلِ وَأَلْبَانِهَا ؟ قَالَ: نَعَمْ ، قُلْتُ: فَهَلْ نَتَوَضَّأُ مِنْ لُحُومِ الْغَنَمِ وَأَلْبَانِهَا ؟ قَالَ: لا "

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن إن شاء الله.

1309. Semure es-Süvâî bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sordum ve dedim ki: "Biz çöl sakinleriyiz ve hayvanlarımız vardır. Develerin sütleri ve etleri (ni yemek) sebebiyle abdest almamız gerekir mi?" *"Evet"* buyurdu. "Peki koyunların sütleri ve etleri(ni yemek) sebebiyle abdest almamız gerekir mi?" diye sordum. *"Hayır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir inşallah.[2]

١٣١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَيُّوبَ الضَّبِّيُّ ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ السُّكَّرِيِّ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ سُلَيْكٍ الْغَطَفَانِيِّ ،

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 558, Ahmed b. Hanbel, ıv, 352. (Bir kısmı).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7106. Senedinde ismi geçen Süleymân b. Dâvud eş-Şâzekûnî metrûktur.

عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ: "تَوَضَّئُوا مِنْ لُحُومِ الإِبِلِ ، وَلَا تَوَضَّئُوا مِنْ لُحُومِ الْغَنَمِ ، وَصَلُّوا فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ ، وَلَا تُصَلُّوا فِي مَبَارِكِ الإِبِلِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جابر الجعفي وثقه شعبة وسفيان, وضعفه الناس .

1310. Süleyk el-Ğatafânî'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem):

"Develerin etleri(ni yemek) sebebiyle abdest alınız. Ama koyunların etleri(ni yemek) sebebiyle abdest yenilemeyiniz. Yine koyun ağıllarında namaz kılınız; ama deve ağıllarında namaz kılmayınız" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câbir el-Cu'fî'yi Şu'be ve Süfyân güvenilir kabul ederlerken, diğer insanlar/âlimler zayıf görmüşlerdir.

(بَابُ الْمَضْمَضَةِ مِنَ اللَّبَنِ)

Süt İçtikten Sonra Ağzı Çalkalamak

١٣١١ - عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم شَرِبَ لَبَناً فَمَضْمَضَ مِنْ دَسَمِهِ"

رواه البزار, وفيه: أيوب بن سنان وهو ضعيف.

1311. Câbir'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir miktar süt içti, sonra yağı sebebiyle ağzını çalkaladı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Eyyûb b. Sinân zayıftır.[1]

(بَابُ تَرْكِ الْوُضُوءِ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ)

Ateşte Pişmiş Yemekler(i Yemek) Sebebiyle Abdest Yenilenmemesi

١٣١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ بَكْرٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ عَنْ شَيْخٍ مِنْ ثَقِيفٍ ذَكَرَهُ حُمَيْدٌ بِصَلَاحٍ ذَكَرَ أَنَّ عَمَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ جَلَسَ عَلَى الْبَابِ الثَّانِي مِنْ مَسْجِدِ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم فَدَعَا بِكَتِفٍ فَتَعَرَّقَهَا ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ ثُمَّ قَالَ جَلَسْتُ مَجْلِسَ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم وَأَكَلْتُ مَا أَكَلَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم وَصَنَعْتُ مَا صَنَعَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم" رواه أحمد وأبو يعلى والبزار.

---

[1] Bezzâr, no. 287. Bezzâr demiştir ki: "Eyyûb bu hadisinde teferrüd etmiştir. Mütabaat konusu bile olamayacak hadisleri rivayet etmesi sebebiyle âlimlerin çoğu hadisini terk etmişlerdir." Bkz. *Mîzanu'l-i'tidâl*, I, 288-289.

1312. Kendisinden rivayet edildiğine göre Osmân b. Affân, Mescid-i Nebevî'nin ikinci kapısına oturarak bir but istemiş ve etini iyice sıyırmış. Sonra kalkıp abdest yenilemeden namaz kılmış. Sonra şu açıklamayı yapmış: "Ben, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) oturduğu yere oturdum. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yediğini yedim ve Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yaptığını yaptım."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir.[1]

١٣١٣ - ولعثمان عند البزار حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ ، قَالَ: نا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، قَالَ: نا عَبْدُ السَّلامِ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ أَبَانَ ، عَنْ عُثْمَانَ ، " أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم أَكَلَ خُبْزًا وَلَحْمًا وَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ"

ضعف إسناده ورجال أحمد ثقات .

1313. Bezzâr'ın yine Ebân'a dayandırarak bildirdiğine göre Hz. Osmân, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ekmekle et yediğini, sonra abdest almaksızın namaz kıldığını görmüş.

★Fakat Bezzâr bu rivayetin senedinin zayıf olduğunu belirtmiştir. Ahmed b. Hanbel'in ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٣١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ أَنْبَأَنَا إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ وَحَمْزَةَ ابْنَيْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم كَانَ "يَأْكُلُ اللَّحْمَ ثُمَّ يَقُومُ إِلَى الصَّلاَةِ وَلاَ يَمَسُّ مَاءً"

رواه أحمد وأبو يعلى ورجاله موثقون .

1314. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) et yer, sonra elini suya değmeden (abdest almadan veya yıkamadan) namaza kalkardı.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[2]

١٣١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِيَادٍ حَدَّثَنَا إِيَادٌ عَنْ سُوَيْدِ بْنِ سَرْحَانَ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم أَكَلَ طَعَاماً ثُمَّ أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ

[1] Senedi sahihtir. Bkz. Ahmed b. Hanbel, no. 441, 505.

[2] Ahmed b. Hanbel, I, 400, no. 3791, 3792 (iki ayrı senetle); Ebû Ya'lâ, no. 5274. Senedinde kopukluk vardır.

فقام وقد كان توضأ قبل ذلك فأتيته بماء ليتوضأ منه فانتهرني وقال وراءك. فساءني والله ذلك ثم صلى فشكوت ذلك إلى عمر فقال يا نبي الله إن المغيرة قد شق عليه انتهارك إياه وخشي أن يكون في نفسك عليه شيء. فقال النبي صلى الله عليه وسلم ليس عليه في نفسي شيء إلا خير ولكن أتاني بماء لأتوضأ وإنما أكلت طعاما ولو فعلت فعل ذلك الناس بعدي"

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجاله ثقات.

1315. Muğîre b. Şu'be bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yemek yedi. Sonra namaz için kamet getirildi ve (namaza) kalktı. Daha önce abdest almıştı. Kendisine abdest alması için su getirdim. Beni azarlayarak: *"Geri götür!"* buyurdu. Vallahi bu söz beni üzdü. Sonra namaz kıldı. Daha sonra ben bundan dolayı Ömer'e yakındım. O da: "Ey Allah'ın Peygamberi! Muğîre'yi azarlaman ağrına gitmiş. İçinde ona karşı bir şey duymandan endişe etmiş" dedi. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem):

"Onun hakkında içimde iyilikten başka bir şey yoktur. Fakat abdest alayım diye bana su getirdi. Oysa ben sadece yemek yemiştim. Eğer abdest alsaydım, benden sonra insanlar da aynısını yapardı" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣١٦ - حدثنا عبد الله حدثني أبي حدثنا عتاب بن زياد حدثنا عبد الله - يعني ابن مبارك - حدثنا موسى بن عقبة عن عبد الرحمن بن زيد بن عقبة عن أنس بن مالك قال كنت أنا وأبي بن كعب وأبو طلحة جلوسا فأكلنا لحما وخبزا ثم دعوت بوضوء فقالا م تتوضأ فقلت لهذا الطعام الذي أكلنا. فقالا تتوضأ من الطيبات لم يتوضأ منه من هو خير منك"

رواه أحمد ورجاله ثقات .

1316- Enes b. Mâlik bildiriyor: Ben, Ubey b. Ka'b ve Ebû Talha, birlikte oturuyorken et ve ekmek yedik. Sonra abdest suyu getirilmesini istedim. Diğer ikisi bana: "Neden abdest alacaksın?" diye çıkıştılar. Ben de: "Yediğimiz şu yemekten dolayı" karşılığını verdim. Bunun üzerine ikisi dediler ki: "Senden daha hayırlı olanın (sallallahu aleyhi vesellem) yiyip içtiği temiz şeylerden dolayı mı abdest alacaksın?"

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣١٧ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ بْنُ مَخْلَدٍ الْبَصْرِيُّ أَبُو عَبْدِ اللهِ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ ، حَدَّثَنَا حُسَامُ بْنُ مِصَكٍّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم " نَهَسَ كَتِفًا ، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه أبو يعلى والبزار, وفيه: حسام بن مصك, وقد أجمعوا على ضعفه .

1317. Ebû Bekir es-Sıddîk bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir ön but ısırdı. Sonra abdest almaksızın kalkıp namaz kıldı.

★Bunu Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup âlimler senedinde ismi geçen Husâm b. Misak'ın zayıflığı konusunda icma etmişlerdir.[1]

١٣١٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، عَنْ إِسْرَائِيلَ ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " يَأْكُلُ الثَّرِيدَ وَيَشْرَبُ اللَّبَنَ وَيُصَلِّي وَلا يَتَوَضَّأُ "

رواه أبو يعلى, وفيه: عبد الأعلى بن عامر ضعفه أحمد وأبو حاتم, وقال ابن عدي: حدث عنه الثقات وبقية رجاله رجال الصحيح .

1318. Ali -b. Ebî Tâlib- bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tirit yer ve süt içerdi. Sonra abdest yenilemeden namaz kılardı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdüla'lâ b. Âmir'i Ahmed b. Hanbel ve Ebû Hâtim zayıf görürlerken İbn Adî; "Kendisinden güvenilir raviler rivayette bulunmuşlardır" demiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 24, Bezzâr, no. 292. Bezzâr: "Bunu Hişâm ve Eş'as, İbn Sîrîn kanalıyla İbn Abbâs'dan rivayet etmişlerdir" açıklamasını yapmış, Ebû Bekr'i zikretmemiştir. Bunu yalnızca Husâm zikretmiştir ki, o da sağlam değildir. Ayrıca İbn Sîrîn, İbn Abbâs'dan hadis işitmemiştir. Onun rivayeti şöyledir. "Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ekmek ve et yedi. Sonra abdest yenilemeksizin kalkıp namaz kıldı." Bkz. Mervezî, *Müsnedu Ebî Bekir es-Sıddîk*, no. 33, 34.

Aşağıdaki hadis de bu konuda gözden kaçırılmış **zevâid**dendir:

Bilâl bildiriyor: Bana efendim Ebû Bekir'in bildirdiğine göre kendisi, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş: *"Sizden hiç kimse sakın helal bir yemekten dolayı abdest almasın."*

Bkz. Bezzâr, no. 293. Senedi zayıf olup, zikri geçen Useyd b. Zeyd, mutabaata konu olamayacak hadisler nakletmiştir.

١٣١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: نَشَلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم كَتِفًا مِنْ قِدْرِ الْعَبَّاسِ ، " فَأَكَلَهَا ، وَقَامَ يُصَلِّي وَلَمْ يَتَوَضَّأْ"

رواه أبو يعلى, وفيه محمد بن عمرو بن أبي سلمة ,وهو حديث حسن.

1319. Ebû Hureyre bildiriyor: Ben, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) için Abbâs'ın tenceresinden bir ön but çıkardım. Onu yedi. Sonra abdest almadan kalkıp namaz kıldı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde Ebû Seleme'den rivayette bulunan Muhammed b. Amr yer almıştır. Hadis hasen derecesindedir.[1]

١٣٢٠ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم تَوَضَّأَ مِنْ أَثْوَارِ أَقِطٍ ثُمَّ أَكَلَ كَتِفَ شَاةٍ ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه البزار وهو في الصحيح خلا قوله: ثم أكل كتف شاة ثم صلى و لم يتوضأ , ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ البزار .

1320. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) keş yedikten sonra abdest aldı. Sonra koyun budu yedi ve abdest almadan namaz kıldı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup "Sonra koyunun ön budunu yedi ve abdest almadan namaz kıldı" kısmı hariç, *Sahîh*'de geçmiştir. Bezzâr'ın hocası dışındaki ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٣٢١ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ أَبُو أَيُّوبَ الرَّقِّيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ رَجُلٍ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ ، أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " أَكَلَ لَبَأً ، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ" رواه أبو يعلى, وفيه: رجل لم يسم .

1321. Bir şahıs vasıtasıyla nakledildiğine göre Muâviye, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağız yediğini, sonra abdest almaksızın kalkıp namaz kıldığını görmüş.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır.[1]

---

1 Senedinde yine Ebû Ya'lâ'nın hocası Abdülğaffâr b. Abdillah b. ez-Zübeyr yer almıştır ki, hakkında cerh ya da tadil zikredilmemiştir. Bkz. Ebû Ya'lâ, no. 5986.

2 Matbu aslın dipnotunda şu not düşülmüştür: "Bezzâr'ın hocasının ismi Ahmed b. Ebân olup güvenilir ravidir." Bkz. Bezzâr, no. 297.

١٣٢٢ - حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الْمَلِكِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، بْنِ سَوَّارٍ الْهِلالِيُّ ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ الأَسْوَدِ الْهِلالِيُّ ، ثنا أَبُو أُمَامَةَ الْبَاهِلِيُّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَقُولُ لأَصْحَابِهِ: " إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ عَلَى وُضُوءٍ ، فَأَكَلَ طَعَامًا فَلا يَتَوَضَّأْ ، إِلا أَنْ يَكُونَ لَبَنَ الإِبِلِ إِذَا شَرِبْتُمُوهُ فَتَمَضْمَضُوا بِالْمَاءِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله لم أر من ترجم أحدا منهم.

1322. Ebû Umâme el-Bâhilî'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına buyururdu ki: *"Sizden biriniz abdestli iken yemek yerse, bu yüzden abdestini yenilemez. Ancak deve sütü olursa, o başka. Eğer deve sütü içerseniz, suyla ağzınızı çalkalayınız."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden hiçbirinin biyografisini yazanı görmedim.[2]

١٣٢٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنْ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي سَلامٍ الْحَبَشِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا يَتَوَضَّأُ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن سعيد المصلوب وهو كذاب.

1323. Ebû Umâme el-Bâhilî: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ateşte pişmiş yemekler(i yemek)den dolayı abdest tazelemezdi" demiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Saîd el-Maslûb yalancının tekidir.

١٣٢٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى صَفِيَّةَ بِنْتِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَعَرَّقَتْ لَهُ ، أَوْ فَقَرَّبَتْ لَهُ عِرْقًا ، فَوَضَعَتْهُ بَيْنَ يَدَيْهِ ، ثُمَّ عَرَّقَتْ أَوْ قَرَّبَتْ آخَرَ ،

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 7359'daki rivayette "leben" yerine "libe" kelimesi geçmiştir ki, bu ibare matbu nüshaya uygun olsa da yazmalara terstir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 162. Libe, yeni doğuran hayvandan alınan ilk süttür (ağız).

Diğer yandan hadisin senedinde tedlis yapmakla itham edilen İbn Cüreyc yer almış olup hadisi *"an-an"* sıygasıyla nakletmiştir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7646. ravilerinden Süleymân b. Abdirrahman ed-Dimaşkî dürüst olmakla birlikte hata yapardı. Bkz. *es-Silsiletu'z-zaîfe*, no. 1703.

فَوَضَعَتْهُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَكَلَ ، ثُمَّ أَتَى الْمُؤَذِّنُ ، فَقَالَ: الْوُضُوءُ الْوُضُوءُ ، فَقَالَ: " إِنَّمَا عَلَيْنَا الْوُضُوءُ فِيمَا يَخْرُجُ ، وَلَيْسَ عَلَيْنَا فِيمَا يَدْخُلُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيد الله بن زحر عن علي بن يزيد ,وهما ضعيفان لا يحل الاحتجاج بهما.

1324. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Safiyye binti Abdilmuttalib'in yanına girdi. Safiyye kendisine etli bir kemik çıkarıp -veya takdim edip- önüne koydu. Sonra bir tane daha çıkarıp veya yaklaştırıp önüne koydu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onu yedi. Sonra müezzin gelip: "Abdest, abdest!" diye seslenince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdest sadece vücudumuzdan çıkan şeyler sebebiyle bize gerekir. Yoksa (vücudumuza) giren maddelerden ötürü gerekmez"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ubeydullah b. Zahr ve kendisinden rivayette bulunduğu Ali b. Yezîd'in ikisi de zayıftırlar. Kendileriyle ihticâc caiz değildir.

١٣٢٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكَلَ ذِرَاعًا ، فَلَمَّا فَرَغَ أَمَرَّ أَصَابِعَهُ عَلَى الْجِدَارِ ، ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه عمرو بن قيس المكي , عن إبراهيم بن محمد بن خالد بن الزبير, ولم أر من ترجمهما وله طريق آخر, وفيه: الواقدي وهو كذاب.

1325. Râfi b. Hadîc bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Bir ön but yedikten sonra ellerini duvara sürttü. Sonra abdest almaksızın ikindi ve akşam namazlarını kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Amr b. Kays el-Mekkî ve hadisi kendisinden rivayet ettiği İbrâhîm b. Muhammed b. Hâlid b. ez-Zübeyr'in biyografilerini yazanı görmedim. Hadisin başka bir tariki daha vardır. Fakat onun da senedinde yer alan Vâkıdî yalancıdır.

١٣٢٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بِشْرٍ ، ثنا مُجَالِدٌ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ وَفِي يَدِهِ عَرْقٌ يَتَعَرَّقُ مِنْهُ ، قَالَ: فَتَنَاوَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَنَهَسَ مِنْهُ نَهْسَةً أَوْ نَهْسَتَيْنِ ، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق وهو ثقة مدلس ولكنه عنعنه.

1326. Hasan b. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), elinde etli bir kemik etlerini koparmaya çalışırken yanına uğramış ve onu elinden alarak ondan bir iki parça koparıp yemiş. Sonra abdest almadan namaz kılmış.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn İshâk güvenilir olmakla birlikte müdellistir ve burada *"an-an"* sıygasını kullanmıştır[1].

١٣٢٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ أَبَانَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْتَ فَاطِمَةَ ، فَنَاوَلَتْهُ كَتِفَ شَاةٍ مَطْبُوخَةٍ فَأَكَلَهَا ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي ، فَأَخَذَتْ ثِيَابَهُ ، فَقَالَتْ: أَلا تَوَضَّأُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ: مِمَّ يَا بُنَيَّةُ ؟ قَالَتْ: قَدْ أَكَلْتَ مِمَّا مَسَّتْهُ النَّارُ ، قَالَ: إِنَّ أَطْهَرَ طَعَامِكُمْ لَمَا مَسَّتْهُ النَّارُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :ابن إسحاق وهو مدلس ثقة .

1327. Yine Hasan b. Ali'nin anlattığına göre kendisi Fâtıma'nın evinde Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girmiş. Fâtıma kendisine pişmiş koyun budu takdim etmiş ve onu yemiş. Sonra namaz kılmaya kalkınca Fâtıma elbisesinden tutarak: "Abdest almayacak mısın ya Resûlallah?" diye sormuş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kızım, niçin abdest alayım?"* demiş. Fâtıma: "Ateşte pişmiş yemeklerden yedin" deyince *"Sizin en temiz yemekleriniz, ateşte pişmiş olanlarıdır"* buyurmuş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn İshâk güvenilir olmakla beraber müdellistir.

١٣٢٨ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، ثنا قُرَيْشُ بْنُ حَيَّانَ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي خَلْدَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْلَمَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، " أَكَلَ آخِرَ أَمْرَيْهِ لَحْمًا ، ثُمَّ صَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يونس بن أبي خالد, ولم أر من ذكره.

1328. Muhammed b. Mesleme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), son durumda et yemeği yedikten sonra abdest almadan namaz kılmıştır.

---

1 Taberânî'nin (no. 2716) senedinde İbn İshâk yer almamıştır. Orada asıl ismi geçen Yahyâ b. Süleymân el-Cu'fî'dir ki, dürüst olmakla birlikte hata yapardı. Yine senette ismi geçen Mücâlid b. Said de zayıftır.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Yûnus b. Ebî Hâlde'yi zikredeni görmedim.

١٣٢٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى ، ثنا بُسْرٌ ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ مَازِنٍ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِي الْحَكَمِ الدِّمَشْقِيِّ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ: إِنَّمَا " أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْوُضُوءِ مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ بِغَسْلِ الْيَدَيْنِ وَالْفَمِ لِلتَّنْظِيفِ ، وَلَيْسَ بِوَاجِبٍ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مطرف بن مازن ,وقد نسب إلى الكذب .

1329. Muâz b. Cebel demiştir ki: Gerçekte Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ateşin (tabiatını) değiştirdiği yemeklerden sonra farz olduğu için değil, ama temizlik amacıyla elleri ve ağzı yıkamakla sınırlı olarak abdest alınmasını emretmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Mutarrif b. Mâzin yalancılıkla itham edilmiştir.

١٣٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زِيَادِ بْنِ أَنْعُمٍ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ حُمَيْدٍ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ: مَرَّ بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَسْلُخُ شَاةً ، فَقَالَ لِي: يَا مُعَاذُ ، هَاتِ أَوْ أَرِنِي فَدَسَعَهَا دَسْعَتَيْنِ بَيْنَ اللَّحْمِ وَالْجِلْدِ ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُعَاذُ ، هَكَذَا ، ثُمَّ مَضَى إِلَى الصَّلَاةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة وهو ضعيف.

1330. Muâz b. Cebel bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), ben bir koyunu yüzerken yanıma uğradı ve bana: *"Ey Muâz! Ver veya bana göster"* buyurdu. Sonra etle deri arasına iki darbe indirdi. Sonra: *"Ey Muâz! İşte bu şekilde yap!"* buyurarak namaza gitti.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.[1]

١٣٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ فَاطِمَةَ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَكَلَ عَرْقًا

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XX, 70; *Müsnedu'ş-Şâmiyyin,* no. 2242. Senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Ziyâd ise zayıftır.

فَجَاءَ بِلاَلٌ بِالأَذَانِ فَقَامَ لِيُصَلِّيَ فَأَخَذْتُ بِثَوْبِهِ فَقُلْتُ يَا أَبَهْ أَلاَ تَتَوَضَّأُ فَقَالَ مِمَّ أَتَوَضَّأُ يَا بُنَيَّةُ. فَقُلْتُ مِمَّا مَسَّتِ النَّارُ. فَقَالَ لِي أَوَلَيْسَ أَطْيَبُ طَعَامِكُمْ مَا مَسَّتْهُ النَّارُ "

رواه أحمد وأبو يعلى إلا أنه قال: " أو ليس أطهر طعامكم " والحسن بن أبي الحسن ولد بعد وفاة فاطمة, والحديث منقطع .

1331. Hasan b. Ebi'l-Hasan, Fâtıma'dan şu sözünü nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdi ve etli kemikten yedi. Derken Bilâl ezanla (namaza) çağırdı. O da namaza gitmek üzere kalktı. Hemen elbisesinden tutup: "Abdest almayacak mısın ya Resûlallah?" diye sordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kızım neden dolayı abdest alayım?"* buyurdu. Ben: "Ateşte pişmiş yemeklerden yedin" deyince *"Sizin en leziz/temiz yemekleriniz, ateşte pişmiş olanları değil midir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Fakat Ebû Ya'lâ "Sizin en temiz yemekleriniz, ateşte pişmiş olanları değil midir?" ifadesini kullanmıştır. Ravi Hasan b. Ebi'l-Hasan, Fâtıma'nın vefatından sonra doğduğundan hadis munkatıdır.[1]

١٣٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ عَنْ عِكْرِمَةَ وَابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمُرُّ بِالْقِدْرِ فَيَأْخُذُ الْعَرْقَ فَيُصِيبُ مِنْهُ ثُمَّ يُصَلِّي وَلَمْ يَتَوَضَّأْ وَلَمْ يَمَسَّ مَاءً"

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار ورجاله رجال الصحيح .

1332. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kazanın başına geçer, etli bir kemik alır ve ondan yerdi. Sonra da abdest almadan, hiç suya dokunmadan namaz kılardı.

١٣٣٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدَ ، عَنْ إِسْحَاقَ الْهَاشِمِيِّ ، حَدَّثَتْنَا صَفِيَّةُ ، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ كَتِفًا بَارِدًا ، فَكُنْتُ أَسْحَاهَا ، فَأَكَلَهَا ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى"

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير ورجاله ثقات

1333. Safiyye binti Huyey bildiriyor: Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma girdi. Kendisine soğuk bir but ikrâm ettim. Ben kemiği

---

1 Ahmed b. Hanbel, VI, 283; Ebû Ya'lâ, no. 6740. Senedinde (müdellis) İbn İshâk *"an-an"* sıygasını kullanmıştır.

sıyırıyor, (ona veriyor)dum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) etten yedi ve sonra kalkıp namaz kıldı.

★Bunu Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٣٤ - حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِد ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ ، حَدَّثَنَا قَتَادَةُ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ ، أَنَّ جَدَّتَهُ أُمَّ الْحَكَمِ حَدَّثَتْهُ ، عَنْ أُخْتِهَا ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ ، أَنَّهَا رَفَعَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَحْمًا فَانْتَهَسَ مِنْهُ ، ثُمَّ صَلَّى ، وَلَمْ يَتَوَضَّأْ"

رواه أبو يعلى وأحمد ورجاله ثقات .

1334. Dubâ'a binti'z-Zübeyr'in anlattığına göre kendisi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) et koymuş, o da ondan bir parça koparıp yedikten sonra abdest almadan namaz kılmış.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

١٣٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا هُدْبَةُ بْنُ خَالِد ، ثنا هَمَّامٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ حَكِيمٍ ، عَنْ أُخْتِهَا ضُبَاعَةَ بِنْتِ الزُّبَيْرِ ، أَنَّهَا رَفَعَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَحْمًا فَانْتَهَشَ مِنْهُ ، ثُمَّ صَلَّى ، وَلَمْ يَتَوَضَّأْ"

رواه الطبراني وأحمد في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1335. Ümmü Hakîm, Dubâ'a binti'z-Zübeyr'den bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün Dubâ'a'nın yanına girip yanında bulunan bir buttan bir parça koparıp yemiş. Sonra abdest almadan namaz kılmış.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٣٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُعَاذٌ - يَعْنِي ابْنَ هِشَامٍ - قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ أُمِّ حَكِيمٍ بِنْتِ الزُّبَيْرِ أَنَّهَا نَاوَلَتْ نَبِيَّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتِفاً مِنْ لَحْمٍ فَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ صَلَّى" رواه أحمد ورجاله ثقات .

1336. Zübeyr kızı Ümmü Hakîm şöyle anlatmıştır: Allah'ın Peygamber'ine (sallallahu aleyhi vesellem) bir but et verdim. Ondan biraz yedikten sonra namaz kıldı.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 336; XXV, 85. İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 49; Ebû Ya'lâ, no. 7151.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

١٣٣٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَارُ ، ثنا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، ثنا رَوْحُ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ ، أَنَّهُ أَكَلَ كَتِفًا ، ثُمَّ صَلَّى ، وَلَمْ يَتَوَضَّأْ تَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله موثقون .

1337. Muhammed b. el-Münkedir'in Ümmü Hâni'den naklen bildirdiğine göre (Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir but yemiş, sonra abdest almadan namaz kılmıştır.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[2]

١٣٣٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ السَّكَنِ أَبُو خُرَاسَانَ ، قَالَ: نا أَبُو الْجَوَّابِ ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ رُزَيْقٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ أُمِّ مُبَشِّرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَسَ مِنْ كَتِفٍ ، ثُمَّ صَلَّى ، وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: محمد بن السكن, و لم أجد من ذكره وبقية رجاله ثقات.

1338. Ümmü Mübeşşir'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir buttan ısırmış, sonra abdest almadan namaz kılmıştır.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. es-Seken'i zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٣٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمِّيُّ ، ثنا مَحْبُوبُ بْنُ الْحَسَنِ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدَ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ ، حَدَّثَتْنِي أُمُّ حَكِيمٍ بِنْتُ الزُّبَيْرِ ، أَنَّهَا كَانَتْ تَصْنَعُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا وَتَبْعَثُ بِهِ إِلَيْهِ ، وَرُبَّمَا أَتَاهَا ، فَأَكَلَ عِنْدَهَا ، فَزَعَمَتْ أَنَّهُ أَتَاهَا ذَاتَ يَوْمٍ ، فَأَتَتْهُ بِكَتِفٍ ، فَجَعَلَتْ تَسْحَاهَا لَهُ وَزَعَمَتْ أَنَّهُ أَكَلَ وَصَلَّى ، وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

1339. Ümmü Hakîm binti'z-Zübeyr'in anlattığına göre kendisi, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yemek yapıp gönderirdi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) pek az onun yanına gidip orada yerdi. Fakat iddia ettiğine göre bir gün ona gelmiş. O da kendisine bir but getirmiş. Hatta

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 84.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 432; *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 732.

O'nun için kemikten et sıyırıyormuş. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) o etten yemiş ve abdest almadan namaz kılmış.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٣٤٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ حِزَامٍ ، أَنَّهَا جَعَلَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَوْرِ نَخْلٍ كَنَسَتْهُ وَطَيَّبَتْهُ ، وَذَبَحَتْ لَهُ شَاةً فَأَكَلَ مِنْهَا ، ثُمَّ تَوَضَّأَ وَصَلَّى الظُّهْرَ ، فَقَدَّمَتْ إِلَيْهِ مِنْ لَحْمِهَا فَأَكَلَ ، وَصَلَّى الْعَصْرَ ، وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: محمد بن ثابت البناني, وهو ضعيف, وبقية رجاله رجال الصحيح .

1340. Amre binti Hizâm'dan nakledildiğine göre Amre, süpürüp güzelleştirdiği bir hurmalıkta Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) ağırlamış. Ona bir koyun kesmiş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koyun etinden yedikten sonra kalkıp abdest alarak öğle namazını kılmış. Sonra kendisine koyunun etinden yine takdim etmiş ve Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almadan ikindi namazını kılmış.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Sâbit el-Bünânî zayıftır. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

١٣٤١ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ مُعَاذٍ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ: سَمِعْتُ هِنْدَ بِنْتَ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ تُحَدِّثُ ، عَنْ عَمَّتِهَا ، قَالَتْ: جَاءَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَائِدًا لأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فَقَدَّمْنَا إِلَيْهِ ذِرَاعَ شَاةٍ فَأَكَلَ ، وَحَضَرَتِ الصَّلاةُ فَتَمَضْمَضَ ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى ، وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الكبير من طرق وبعضها رجالها رجال الصحيح إلا هند بنت سعيد, وقد وثقها ابن حبان.

1341. Amr b. Muhammed b. Amr b. Saîd b. Muâz demiştir ki: Ben Hint binti Saîd b. Ebî Saîd el-Hudrî'den halasına dayandırarak şöyle anlattığını işittim:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Saîd el-Hudrî'ye hasta ziyaretinde bulundu. Kendisine bir koyun budu takdim ettik. Yedi. Sonra namaz vakti gelince ağzını çalkalayıp namaz kıldı. Abdest almadı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bir kaç tarikten rivayet etmiştir ki, bunların bir kısmının ravileri, Hint binti Saîd hariç, *Sahîh*'in ravileridir. Hind'i ise İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.[1]

١٣٤٢ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ ، ثنا سُلَيْمُ بْنُ أَخْضَرَ ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ ، قَالَتْ: " قَرَّبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتِفًا مَشْوِيَّةً ، فَأَكَلَ مِنْهَا ، ثُمَّ قَامَ إِلَى الصَّلاةِ وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الكبير, عن محمد بن يوسف عنها, و لم أجد من ذكر محمدا هذا .

1342. Ümmü Süleym bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kızartılmış bir but takdim ettim. Ondan yedi, sonra abdest almadan namaza kalktı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Muhammed b. Yûsuf kanalıyla rivayet etmiştir ki, bu zâtın biyografisine rastlamadım.

١٣٤٣ - ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ الأَشْهَلِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، قَالا: ثنا عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ صَامِتٍ ، عَنْ أُمِّ عَامِرٍ بِنْتِ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ ، وَكَانَتْ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ أَنَّهَا أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرْقٍ ، فَتَعَرَّقَهُ وَهُوَ فِي مَسْجِدِ بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ ثُمَّ قَامَ ، فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ "

رواه الطبراني في الكبير من طريق إبراهيم بن إسماعيل بن أبي حبيبة, عن عبد الرحمن بن عبد الرحمن بن ثابت بن صامت عنها, و لم أجد من ذكر هذين.

1343. Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) biat eden kadınlardan biri olan Ümmü Âmir binti Yezîd b. es-Seken'den nakledildiğine göre o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) etli bir kemik getirmiş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de Abdüleşhel oğulları mescidinde onu sıyırmış. Sonra kalkıp namaz kılmış, fakat abdest almamış.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de İbrâhîm b. İsmâîl b. Ebî Habîbe-Abdurrahman b. Abdirrahman b. Sâbit b. Sâmit tarikıyle Ümmü Âmir'den rivayet etmiştir ki, bu iki zatı zikredeni görmedim.[2]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 445-446. Rivayette Amr b. Muaz el-Ensârî ismi geçmiştir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 148. Senedinde İsmâîl b. İbrâhîm b. İsmâîl diye bir raviden bahsedilmiştir ki, İbrâhîm'in *et-Tehzîb*'de biyografisi yer almış ve zayıftır. Sözü edilen Abdurrahman ise İbn Sâbit b. Sâmit'tir. Ayrıca bkz. Ahmed b. Hanbel, VI, 372-373; İbn Sa'd, *Tabakât*, VIII, 320.

١٣٤٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، قَالَ: " أُتِيْنَا بِجَفْنَةٍ ، وَنَحْنُ مَعَ ابْنِ مَسْعُودٍ ، فَأَمَرَ بِهَا فَوُضِعَتْ فِي الطَّرِيقِ فَأَكَلَ مِنْهَا ، فَأَكَلْنَا ، وَجَعَلَ يَدْعُو مَنْ مَرَّ بِهِ ، ثُمَّ مَضَيْنَا إِلَى الصَّلاةِ ، فَمَا زَادَ عَلَى أَنْ غَسَلَ أَطْرَافَ أَصَابِعِهِ ، وَمَضْمَضَ فَاهُ ثُمَّ صَلَّى "

وفي رواية: أُتِينَا بِقَصْعَةٍ مِنْ بَيْتِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، فِيهَا خُبْزٌ وَلَحْمٌ فَأَكَلْنَا " فذكره.

رواه الطبراني في الكبير ورجالهما موثقون.

1344. Alkame bildiriyor: Biz İbn Mes'ûd'la beraber bulunurken bize bir kap (yemek) getirildi. İbn Mes'ûd onun yola konulmasını söyledi ve öyle yapıldı. Ondan hem o, hem de biz yedik. Yoldan gelip geçenleri de çağırmaya başladı. Sonra namaza gittik. Parmak uçlarını yıkayıp ağzını çalkalamaktan başka bir şey yapmadı. Sonra namaz kıldı.

Diğer bir rivayet ise şöyledir: Bize İbn Mes'ûd'un evinden içinde ekmek ve et yemeği bulunan bir kap getirildi....

★İki rivayeti de Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nakletmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

١٣٤٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " لأَنْ أَتَوَضَّأَ مِنَ الْكَلِمَةِ الْخَبِيثَةِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَتَوَضَّأَ مِنَ الطَّعَامِ الطَّيِّبِ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1345. İbn Mes'ûd demiştir ki: "Temiz ve leziz yemek yedikten sonra abdest almak yerine, kesinlikle çirkin söz ettikten sonra abdest almayı yeğlerim."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9234.

(بَابُ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ)

Mestler Üzerine Mesh Etmek

١٣٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ حَدَّثَنَا أَبَانُ - يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيَّ - حَدَّثَنِي مَوْلًى لِأَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَضِّئْنِي. فَأَتَيْتُهُ بِوَضُوءٍ فَاسْتَنْجَى ثُمَّ أَدْخَلَ يَدَهُ فِي التُّرَابِ فَمَسَحَهَا ثُمَّ غَسَلَهَا ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ رِجْلَاكَ لَمْ تَغْسِلْهُمَا. قَالَ إِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا وَهُمَا طَاهِرَتَانِ"

رواه أحمد, وفيه: رجل لم يسم .

1346. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Bana abdest aldır"* buyurdu. Kendisine hemen abdest suyu getirdim. Taharetlendikten sonra elini toprağa sokup sildi. Sonra yıkadı. Sonra abdest aldı ve mestleri üzerine mesh etti. Ben: "Ya Resûlallah! Ayaklarını yıkamadın" deyince *"Ben ayaklarımı (mestlerime) temiz olarak soktum"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.

١٣٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُدْرِكٍ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا أَيُّوبَ فَنَزَعَ خُفَّيْهِ فَنَظَرُوا إِلَيْهِ فَقَالَ أَمَا إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ عَلَيْهِمَا وَلَكِنْ حُبِّبَ إِلَيَّ الْوُضُوءُ" رواه أحمد .

1347. Ali b. Müdrik'in bildirdiğine göre Ebû Eyyûb, mestlerini çıkarttı. Etraftakiler onun bu hareketine bakmaya başlayınca, "Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine mesh verirken gördüm. Fakat bana abdest almak sevdirildi" dedi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir.[1]

١٣٤٨ - والطبراني في الكبير وزاد: حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ح وَحَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، قَالُوا: ثنا هُشَيْمٌ ، أَنَا مَنْصُورُ بْنُ زَاذَانَ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَفْلَحَ مَوْلَى أَبِي أَيُّوبَ ،

---

1 Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* V, 421. Ravisi Ali b. Müdrik hakkında Heysemî "Sahabeden hadis işittiğini duymadım" açıklamasını yapmıştır. Bkz. VII, 19. ayrıca bkz. *el-Metâlibu'l-âliye,* no. 100.

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، أَنَّهُ كَانَ يَأْمُرُ بِالْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَيَغْسِلُ رِجْلَيْهِ ، فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ ، فَقَالَ: بِئْسَ مَالِي إِنْ كَانَ مَهْنَؤُهُ لَكُمْ وَمَأْثَمُهُ عَلَيَّ ، رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَيَأْمُرُ بِهِ وَلَكِنِّي حُبِّبَ إِلَيَّ الْوُضُوءُ"

ورجاله موثقون.

1348. Aynı hadisi Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu ilaveyle nakletmiştir: Ebû Eyyûb'dan nakledildiğine göre o, mestler üzerine meshi emreder, fakat kendisi ayaklarını yıkarmış. Ona bu durum hatırlatılınca da "Eğer bu işin kolaylığı size, günahı bana ise bu benim için ne kötü bir şeydir. Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine mesh verirken gördüm. Fakat bana abdest almak sevdirildi" demiş.

★Rivayetin ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

١٣٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَبُو مُحَمَّدٍ الْكِلَابِيُّ حَدَّثَنَا مُجَالِدٌ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ وَضَّأْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فِي سَفَرٍ فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَنْزِعُ خُفَّيْكَ قَالَ لَا إِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا وَهُمَا طَاهِرَتَانِ ثُمَّ لَمْ أَمْشِ حَافِيًا بَعْدُ. ثُمَّ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ"

رواه أحمد - وهو في الصحيح خلا قوله: " ثم لم أمش حافيا بعد " - رجاله رجال الصحيح .

1349. Muğîre b. Şu'be bildiriyor: Bir yolculuk sırasında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) abdest aldırdım. Yüzünü ve kollarını yıkadı. Başına ve mestleri üzerine mesh etti. Ben: "Ya Resûlallah! Mestlerini çıkarmayayım mı?" diye sorduğumda, *"Ben onları temiz olarak giyindim. Ondan sonra da çıplak ayakla yürümedim"* buyurdu.

★Ahmed b. Hanbel tarafından nakledilen bu hadis, *"Ondan sonra da çıplak ayakla yürümedim"* kısmı hariç, *Sahîh*'te de geçmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٣٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سَوَّارٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ - يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ - عَنْ مُعَاوِيَةَ عَنْ عُتْبَةَ أَبِي أُمَيَّةَ الدِّمَشْقِيِّ عَنْ أَبِي سَلَّامٍ الْأَسْوَدِ عَنْ ثَوْبَانَ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَعَلَى الْخِمَارِ ثُمَّ الْعِمَامَةَ"

رواه أحمد والبزار, وفيه:عتبة بن أبي أمية, ذكره ابن حبان في الثقات وقال: يروي المقاطيع .

1350. Sevbân bildiriyor: Ben, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken ve mestleri ile sarığı üzerine mesh verirken gördüm.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Utbe b. Ebî Umeyye'yi İbn Hibbân güvenilir ravilere dair kitabında zikretmiş ve "Maktu hadisler rivayet ederdi" demiştir.[1]

١٣٥١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سِنَانٍ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ: نَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، قَالَ: أَنَا عَبْدُ السَّلامِ ، عَنِ الأَزْرَقِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ أَبِي بَرْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ ذَكَرَهُ ، " أَنَّهُ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ"

رواه البزار, وفيه :عبد السلام ,عن الأزرق بن قيس, وعنه يزيد بن هارون فإن كان ابن حرب, وإلا فإني لم أعرفه.

1351. Ebû Berze uzun bir hadis içerisinde Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken mestleri üzerine mesh ettiğini zikretmiştir.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde belirtildiğine göre hadisi Abdüsselâm, Ezrak b. Kays'tan, ondan da Yezîd b. Harûn nakletmiştir. Eğer maksat, İbn Harb değilse kendisini tanımıyorum.

١٣٥٢ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ أَبِي بَكْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ الْعُمَرِيُّ ، قَالَ: حَدَّثَنِي سَالِمٌ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ سَأَلَ عُمَرَ عَنِ الْمَسْحِ ، فَقَالَ عُمَرُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم يَأْمُرُ بِالْمَسْحِ عَلَى ظَهْرِ الْخُفَّيْنِ إِذَا لَبِسَهُمَا وَهُمَا طَاهِرَتَانِ"

رواه أبو يعلى – ولعمر في الصحيح ذكر في قصة سعد غير هذا ,وله عند ابن ماجة آخر – ورجاله ثقات .

1352. Hz. Ömer bildiriyor: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem), kişinin temiz/abdestli giymesi şartıyla mestlerin dışına mesh etmesini emrederken işittim.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ömer'in *Sahîh*'te bundan başka Sa'd kıssasında da adı geçmiştir. Yine, İbn Mâce'de de bir rivayeti vardır. Buradaki rivayetin ravileri ise güvenilir kimselerdir.[2]

١٣٥٣ -وعَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ عُمَرَ دَخَلَ الْكَنِيفَ ثُمَّ خَرَجَ فَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ وقَالَ: دَخَلَ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ثُمَّ خَرَجَ فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا "

رواه أبو يعلى وعند البزار نحوه, وفيه: محمد بن أبي حميد, وهو مجمع على ضعفه.

---

[1] Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1409.

[2] Ebû Ya'lâ, no. 170. Senedinde yer alan Hâlid b. Ebî Bekr'de gevşeklik vardır.

1353. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Ömer tuvalete girdi. Sonra çıkıp mestleri üzerine mesh etti. Sonra: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de (tuvalete) girmiş, sonra çıkıp mestleri üzerine mesh etmişti" dedi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve benzerini Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Ebî Humeyd'in zayıflığı konusunda icma vardır.[1]

١٣٥٤ - وعَنْ عَوْسَجَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَافَرْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم فَكَانَ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ"

رواه البزار وقال: إنما يروي عن عوسجة عن أبيه عن علي وأخطأ فيه مهدي بن حفص , قلت: كذا قال ويأتي حديث عوسجة بن مسلم عن أبيه .

1354. Avsece, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber yolculuk yaptım. Mestleri üzerine mesh ederdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş ve demiştir ki: "Hadis aslında «Avsece, babasından, o da Ali'den» senediyle rivayet edilir. Mehdi b. Hafs ise yukarıda yanılmıştır." Ben derim ki: Bu onun iddiasıdır. Yoksa Avsece b. Müslim'in babasından naklettiği hadisi ileride gelecektir.[2]

١٣٥٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفَّى ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ: كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم إِذْ دَخَلَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ وَعَلَيْهِ خُفَّانِ ، فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ رَأَيْتُ عَلَيْهِ الْخُفَّيْنِ فِي الإِسْلامِ الْمُغِيرَةُ ، فَجَعَلَ الْقَوْمُ يَمْسَحُونَهَا ، وَيَقُولُونَ: مَا هَذَا ؟ قَالُوا: هَذِهِ الْخِفَافُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: إِنَّكُمْ سَيَكْثُرُ لَكُمْ مِنَ الْخِفَافِ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَمَا تَأْمُرُنَا بِالْوُضُوءِ لِلصَّلاةِ ؟ قَالَ: تَمْسَحُونَ أَوْ تَوَضَّئُوا عَلَيْهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن دينار, وهو متروك .

1355. Ma'kıl b. Yesâr bildiriyor: Biz, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydık. Birden Muğîre b. Şu'be, ayağında mestleriyle birlikte içeri girdi. İslam döneminde mest giydiğini gördüğüm ilk kişi Muğîre'ydi. Onu gören insanlar mestlerine dokunarak "Bu nedir?" diye sormaya başladılar. "Mest" karşılığını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gerçek şu ki sizde mest kullanımı çoğalacaktır"* buyurdu. Ashâbı: "Ey Allah'ın Resûlü! Namaz için abdest aldığımızda

---

[1] Bezzâr'ın senedinde Muhammed b. Ebî Humeyd'in ismi geçmemiştir. Bkz. Bezzâr, no. 302-305.

[2] Bkz. no. 1366.

(mestler konusunda) ne yapmamızı emredersin?" diye sorduklarında şöyle buyurdu: *"Ya meshedersiniz, ya da (çıplak ayak gibi) yıkarsınız."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Hasan b. Dînâr metrûktur.

١٣٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو أَبُو زُرْعَةَ ، قَالَ: نَا عَلِيُّ بْنُ عَيَّاشٍ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ: نَا عَلِيُّ بْنُ الْفُضَيْلِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْحَنَفِيُّ ، قَالَ: حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: وَضَّأْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ مَوْتِهِ بِشَهْرٍ ، فَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْعِمَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط - ورواه ابن ماجة خلا قوله: قبل موته بشهر – وفيه: علي بن الفضيل بن عبد العزيز، و لم أجد من ذكره .

1356. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ölümünden bir ay önce abdest aldırdım. Mestleri ve sarığı üzerine mesh etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Mâce de "ölümünden bir ay önce" kısmı olmaksızın rivayet etmiştir. Rivayetin senedinde yer alan Ali b. el-Fudayl b. Abdilazîz'i zikredeni görmedim.[1]

١٣٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ الأَسْوَدِ النَّضْرِيُّ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ شَبَّةَ النُّمَيْرِيُّ ، حَدَّثَنَا حِرْمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ جَعْدَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدٍ الْقَارِيِّ ، عَنْ أَبِي طَلْحَةَ " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، تَوَضَّأَ ، فَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْخِمَارِ"

رواه الطبراني في الصغير ورجاله موثقون .

1357. Ebû Talha'nın bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alarak mestleri ile sarığı/başörtüsü üzerine mesh etmiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[2]

١٣٥٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نَا مُحَمَّدُ بْنُ جَامِعٍ الْعَطَّارُ ، قَالَ: نَا غَسَّانُ بْنُ عَوْفٍ الْمَازِنِيُّ ، قَالَ: نَا سَعِيدٌ الْجُرَيْرِيُّ ، عَنْ أَبِي نَضْرَةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةً لَنَا ، فَأَتَى عَلَى غَدِيرٍ ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَزَلْنَا ، وَحَضَرَتِ الصَّلاةُ ، فَقَالَ رَسُولُ

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 4071. Senedinde yer alan Bakiyye b. el-Velîd çokça tedlis yapan zayıf ravilerdendir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 1031. Hocası Muhammed b. el-Fadl b. Esved en-Nadrî'nin biyografisi yoktur.

اللّه صلى الله عليه وسلم: يَا بِلالُ ، قُمْ فَأَذِّنْ فانْطَلَقَ بلالٌ فَهَرَاقَ الْمَاءَ ، ثُمَّ أَتَى الْغَدِيرَ ، فَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ ، وَأَهْوَى إِلَى خُفَّيْهِ ، وَكَانَ عَلَيْهِ خُفَّانِ أَسْوَدَانِ ، وَذَلِكَ بِعَيْنَيْ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم ، فَنَادَاهُ رَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم: يَا بِلالُ ، امْسَحْ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْخِمَارِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: غسان بن عوف, قال الأزدي: ضعيف.

1358. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte gazveye çıktık. Derken bir kuyu üzerine geldi ve orada konakladı. Biz de konakladık. Namaz vakti gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl! Kalk ezan oku"* buyurdu. Bilâl gidip su döktü. Sonra kuyuya gelerek yüzünü ve ellerini yıkadı. Sonra mestlerine doğru eğildi. Ayaklarında iki siyah mest vardı. Bütün bunlar Allah Resûlü'nün gözleri önünde oldu. Onu gören Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl! Mestler ve sarık üzerine mesh et"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ğassân b. Avf hakkında el-Ezdî zayıf hükmünü vermiştir.[1]

١٣٥٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا عُبَيْدٌ ، قَالَ: نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ جَرِيرِ بْنِ يَزِيدَ الْكِنْدِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ: مَرَّ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بِرَجُلٍ يَتَوَضَّأُ ، يَغْسِلُ خُفَّيْهِ فَنَخَسَهُ بِرِجْلِهِ ، وَقَالَ: " لَيْسَ هَكَذَا السُّنَّةُ ، أُمِرْنَا بِالْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ ، هَكَذَا وَأَمَرَّ يَدَيْهِ عَلَى خُفَّيْهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال: تفرد به بقية.

1359. Câbir bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) abdest almakta olan bir adama rastladı. Adam mestlerini yıkadı. Allah Resulü ayağıyla dürterek: *"Sünnet olan bu değildir. Bize mestler üzerine şu şekilde mesh etmek emredildi"* buyurdu ve ellerini mestleri üzerine sürttü.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet ederek: "Bakiyye burada teferrüd etmiştir" dedi.[2]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat,* no. 1041. Bilâl'in sarık ve mest üzerine meshle ilgili hadisi için bkz. Ahmed b. Hanbel, VI, 12-14.; Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 1069, 1103-1117; Abdürrezzâk, *Musannef,* no. 737.

2 Bu hadis zevaidden değildir. Çünkü onu İbn Mâce de aynı şekilde rivayet etmiştir. (no. 551). Bkz. Ebû Ya'lâ, no. 1945. Senedinde yer alan Cerîr b. Yezîd el-Himyerî'nin durumu meçhuldür. Ayrıca Münzir'in rivayetlerine mütabaat yapılmamış ve Bakıyye de müdellis olduğu halde burada *"an-an"* sıygasını kullanmıştır. Bu durumda hadis munkatıdır. Bkz. *el-Mu'cemu'l-evsat,* no. 1157.

Aşağıdaki hadis bu konuda gözden kaçırılmış **zevâid**dendir:

١٣٦٠ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْكَشْوَرِيُّ الصَّنْعَانِيُّ ، قَالَ: نَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ ثَوْرٍ ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم " مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ "

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن إن شاء الله .

1360. Câbir (b. Abdillah)'ın bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri üzerine mesh etmiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup inşallah senedi hasendir.

١٣٦١ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْجُنْدِيسَابُورِيُّ ، ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ ، ثنا قَيْسٌ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو بلال الأشعري ضعفه الدارقطني .

1361. Câbir (b. Semure)'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri üzerine mesh etmiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Bilâl el-Eş'arî'yi Dârekutnî zayıf görmüştür.

١٣٦٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي الْعَبَّاسِ ، قَالَ: نَا أَحْمَدُ بْنُ نَصْرٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ: نَا عَبْدُ الْحَكَمِ بْنُ مَيْسَرَةَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ الرَّبِيعِ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ , قَالَ: " رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم تَوَضَّأَ ، وَمَسَحَ عَلَى عِمَامَتِهِ ، وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عبد الحكم بن ميسرة, وهو ضعيف.

1362. Ebû Hureyre demiştir ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) abdest aldığını, abdestte sarığı üzerine ve mestleri üzerine mesh ettiğini gördüm.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdülhakem b. Meysere zayıftır.

Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri ve sarığı üzerine mesh etmiştir.

Bunu *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 1396) rivayet eden Taberânî: "Bu hadisi Abdulhamîd b. Câfer el-Ensarî'den, Muallâ b. Abdirrahman el-Vâsıtî'den başkası rivayet etmemiştir" açıklamasını yapmıştır.

Muallâ ise zayıf ve hatta yalancı biridir. İbnü'l-Medînî onun hadis uydurduğu görüşündedir. Bkz. *Mîzânu'l-i'tidâl*, IV, 148-149.

١٣٦٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ الرَّافِقِيُّ ، قَالَ: نا الأَحْوَصُ بْنُ جَوَّابٍ ، قَالَ: نا عَمَّارُ بْنُ رُزَيْقٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ الأَوْدِيِّ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ ، عَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْخِمَارِ "

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن .

1363. Huzeyme b. Sâbit'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri ve sarığı üzerine mesh ederdi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٣٦٤ - وَبِهِ: عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَاجٍ ، عَنْ خُصَيْفٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، وَعِكْرِمَةَ ، وَسَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، " أَنَّهُ كَانَ ذَكَرَ الْمَسْحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ عِنْدَ عُمَرَ سَعْدٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ ، فَقَالَ عُمَرُ: سَعْدٌ أَفْقَهُ مِنْكَ ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ: يَا سَعْدُ ، إِنَّا لا نُنْكِرُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ مَسَحَ ، وَلَكِنْ هَلْ مَسَحَ مُنْذُ أُنْزِلَتْ سُورَةُ الْمَائِدَةِ ؟ قَالَ: فَلَمْ يَتَكَلَّمْ أَحَدٌ ، فَإِنَّهَا أَحْكَمَتْ كُلَّ شَيْءٍ ، وَكَانَتْ آخِرَ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ مِنَ الْقُرْآنِ إِلا بَرَاءَةً "

رواه الطبراني في الأوسط - وروى ابن ماجة طرفا منه — وفيه: عبيدة التمار وقد ذكره ابن حبان في الثقات وقال: يغرب.

1364. İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Ömer'in huzurunda Sa'd ve Abdullah b. Ömer mestler üzerine mesh meselesini konuştular. Ömer (oğluna): "Sa'd senden daha fakih/anlayışlıdır" dedi. Abdullah b. Abbâs ise şöyle çıkıştı: "Ey Sa'd! Biz, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) (mestler üzerine) mesh ettiğini inkar etmiyoruz. Fakat Mâide sûresi nazil olduğundan beri hiç mesh etti mi? Çünkü bu sûre her şeyi açıkça beyan etmiştir. Bu, Kur'ân'dan nazil olan en son sûre idi. Onun dediğini anlamıyor musun?" Bunun üzerine kimse bir şey diyemedi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. –İbn Mâce de bir kısmını rivayet etmiştir.- Senedinde yer alan Ubeyd b. Ubeyde et-Temmâr'ı İbn Hibbân güvenilir ravilere dair kitabında zikrederek "Garib hadisler rivayet ederdi" demiştir.[1]

١٣٦٥ - حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ ، ثنا يَحْيَى ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أُسَامَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ "

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11140, 12237, 12287; ayrıca Ahmed b. Hanbel, no. 3462.

رواه الطبراني في الكبير من رواية عبد الرحمن بن يزيد, عن أبيه ,عن عطاء بن يسار, فلم أعرف عبد الرحمن ولا يزيد .

1365. Usâme (b. Zeyd)'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri üzerine mesh etmiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Abdurrahman b. Yezîd'den, o da babasından, o da Atâ b. Yesâr'dan rivayet etmiştir ki, ne Abdurrahman'ı, ne de Yezîd'i tanıyorum.[1]

١٣٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جعفرٍ الْوَرْكَانِيُّ ، ثنا أبو الأَحْوَصِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ قَرْمٍ ، عَنْ عَوْسَجَةَ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " بَالَ ، ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ"

رواه الطبراني في الكبير , وعوسجة بن مسلم لم أجد من ذكره إلا أن الذهبي قال: عوسجة بن أقرم - روى عن يحيى بن عوسجة حديثه في المسح على الخفين لم يصح - قاله البخاري.

1366. Avsece b. Müslim, babasından nakletmiştir: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bevlettikten sonra abdest aldığını ve abdestte mestleri üzerine mesh ettiğini gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Avsece b. Müslim'i zikredeni görmedim. Ancak Zehebî demiştir ki: Buhârî'nin belirttiğine göre, Avsece b. Akram'ın Yahyâ b. Avsece'den rivayet ettiği mestler üzerine mesh hadisi sahih değildir.[2]

١٣٦٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِقَالٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أبو جعفرٍ النُّفَيْلِيُّ ، حَدَّثَنَا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ ، وَالْعِمَامَةِ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ "

رواه الطبراني في الكبير وفي الأوسط, وفيه: عفير بن معدان وهو ضعيف.

1367. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk gazvesinde mestler ve sarık üzerine mesh etmiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ufeyr b. Ma'd'an zayıftır.[1]

---

1 Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'inin muhakkiki, Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem'in zayıf olduğunu savunmuştur. (no. 397) Bkz. 1374 nolu hadis.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XIX, 436; Bezzâr, no. 299; Buhârî, *Tarih,* IV, 1/75. Senedinde yer alan Süleymân b. Akram "çürük", Avsece ise tanınmamaktadır. Bkz. *Mîzânu'l-i'tidâl,* III, 204.

١٣٦٨ - حَدَّثَنَا خَيْرُ بْنُ عَرَفَةَ الْمِصْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْحَكَمِ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ رَبِيعَةَ الصَّدَفِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الشَّرِيدِ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم " مَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :ابن لهيعة وهو ضعيف.

1368. Şerîd'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine mesh etmiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

١٣٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الأَسْلَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ الأَسْلَمِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ بَهْزٍ الأَسْلَمِيِّ ، عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ عَلِيٍّ الأَسْلَمِيِّ ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ الأَسْلَمِيِّ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " يَمْسَحُ عَلَى خُفَّيْهِ "

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن.

1369. Rabî'a b. Ka'b el-Eslemî bildiriyor: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri üzerine mesh ederken gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.[2]

١٣٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ ، ثنا مُعْتَمِرٌ ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا شُعَيْبٍ يُحَدِّثُ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، ثنا أَفْلَحُ ، غُلامُ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْخِمَارِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :الصلت بن دينار وهو متروك .

1370. Ebû Eyyûb bildiriyor: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri ve sarığı üzerine mesh ederken gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Salt b. Dînâr metrûktur.[3]

---

[1] Ufeyr b. Ma'dân hakkında Ebû Hâtim: "*Suleym an Ebî Umâme* kanalıyla çokça asılsız rivayet nakleder" demiştir. *Mîzân*'da (III, 83) müellif onun Suleym'den naklettiği bu hadisi zikretmiştir. Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1103, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7710.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4579.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3983. Senedine ismi geçen Müseyyeb b. Vâdıh hakkında da tenkit vardır.

١٣٧١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، ثنا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: " مَنْ رَغِبَ عَنِ الْمَسْحِ فَقَدْ رَغِبَ عَنْ سُنَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يوسف بن عطية ونسب إلى الكذب.

1371. Abdullah (b. Mes'ûd) demiştir ki: "Kim mestler üzerine meshten yüz çevirirse, Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) sünnetinden yüz çevirmiş olur."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Atıyye yalancılıkla itham edilmiştir.[1]

١٣٧٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، ثنا خَالِدٌ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ: مَا زَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وهو ضعيف لسوء حفظه.

1372. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aziz ve celil olan Allah ruhunu alıncaya kadar mestleri üzerine mesh etmeye devam etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Ebî Leylâ hafızasının zayıf oluşu nedeniyle zayıftır.

١٣٧٣ - وَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَسَنَةَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمرو بن عبد الغفار, وهو متروك الحديث .

1373. Abdurrahman b. Hasene demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken mestleri üzerine mesh verdiğini gördüm.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Amr b. Abdilğaffâr hadisi metrûk biridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9982. Senedine ismi geçen Ebû Hamza da zayıftır.

١٣٧٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مُصْعَبٍ ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَوَاحَةَ ، وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، أن رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن زيد بن أسلم وهو ضعيف , وعطاء بن يسار لم يدرك ابن رواحة

1374. Abdullah b. Revâha ve Usâme b. Zeyd'in bildirdiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alırken mestleri üzerine mesh vermiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem zayıftır. Atâ b. Yesâr da İbn Revâha'ya yetişmemiştir.

١٣٧٥ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ الصَّدَفِيُّ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْمُخْتَارِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ ، عَنْ عِصْمَةَ قَالَ: خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ سِكَكِ الْمَدِينَةِ ، فَانْتَهَى إِلَى سُبَاطَةِ قَوْمٍ ، فَقَالَ: " يَا حُذَيْفَةُ ، اسْتُرْنِي ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَالَ قَائِمًا ، ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ ، فَتَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفِّ وَصَلَّى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الفضل بن المختار, وهو منكر الحديث يحدث بالأباطيل .

1375. İsmet bildiriyor: Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Medine sokaklarının birinde yanımıza geldi. Bir kavmin çöplüğüne kadar giderek: *"Huzeyfe! Beni perdele"* buyurdu. Sonra kalkıp ayakta küçük abdest bozdu. Sonra su isteyip abdest aldı ve mest üzerine mesh etti. Sonra namaz kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Fadl b. el-Muhtâr, batıl hadisler nakleden hadisi münker biridir.[1]

١٣٧٦ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ الطُّفَيْلِ قَالَ: رَأَيْتُ عَمْرُو بْنِ حَزْمٍ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَيَقُولُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي وهو ضعيف جدا.

1376. Abdullah b. et-Tufeyl demiştir ki: Ben, Amr b. Hazm'ı gördüm. Mestleri üzerine mesh etti ve: "Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri üzerine mesh ederken gördüm" dedi.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* XVII, 179. Alimler senette yer alan, Taberânî'nin hocası Ahmed b. Rişdeyn'in yalancı olduğunu söylemişlerdir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Vâkıdî oldukça zayıf biridir.

١٣٧٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ: ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الصِّينِيُّ ، قَالَ: ثَنَا سَوَّارُ بْنُ مُصْعَبٍ ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ طَرِيفٍ ، عَنْ أَبِي الْجَهْمِ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَزَلْ يَمْسَحُ قَبْلَ نُزُولِ الْمَائِدَةِ ، وَبَعْدَهَا حَتَّى قَبَضَهُ اللَّهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سوار بن مصعب, وهو مجمع على ضعفه.

1377. Bera b. Âzib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mâide sûresinin nüzulünden önce ve sonra Allah ruhunu alıncaya kadar (mestler üzerine) meshe devam etmiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sevvâr b. Mus'ab'ın zayıflığı konusunda görüş birliği edilmiştir.

١٣٧٨ - وعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " بَالَ ، ثُمَّ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ"

رواه الطبراني في الكبير من رواية أبي عتبة عن الحسن, و لم أجد من ذكره.

1378. Ubâde b. es-Sâmit demiştir ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) küçük abdestini bozduğunu, sonra abdest alıp mestleri üzerine mesh ettiğini gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Ebû Utbe rivayetiyle Hasan'dan nakletmiştir ki, o zatı zikredeni görmedim.

١٣٧٩ - وعَنْ عُبَادَةَ أَيْضاً أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنِ الرَّجُلِ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ كُلَّمَا يُرِيدُ الصَّلاةَ يَخْلَعُهُمَا وَيَتَوَضَّأُ قَالَ: لا بَلْ يَمْسَحُ عَلَيْهِمَا "

رواه الطبراني في الكبير من رواية إسحاق بن يحيى عن عبادة, و لم يدركه.

1379. Yine Ubâde'den nakledildiğine göre, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alıp abdestini güzel alan ve mestleri üzerine mesh eden kişinin namaz kılmak istediği her defada mestlerini çıkarıp abdest almasının gerekli olup olmadığı soruldu. *"Hayır. Aksine mestleri üzerine mesh eder"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de İshâk b. Yahyâ rivayetiyle Ubâde'den nakletmiştir ki İshâk, Ubâde'ye yetişmemiştir.

١٣٨٠ - وَعَنْ أَبِي بَرْزَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا عَنْ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم رَخْصَةً فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد السلام بن صالح ضعفه الدارقطني .

1380. Ebû Berze demiştir ki: Bize Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine mesh etme konusunda bir ruhsat anlatılmıştır.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdüsselâm b. Sâlih'i Dârekutnî zayıf görmüştür.

١٣٨١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، " أَنَّهُ كَانَ يَمْسَحُ عَلَى الْجَوْرَبَيْنِ ، وَالنَّعْلَيْنِ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1381. Rivayet edildiğine göre Abdullah b. Mes'ûd çoraplar ve nalınlar üzerine mesh edermiş.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٣٨٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثَنَا يُونُسُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ يَرِيمِ بْنِ أَسْعَدَ ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ , وَقَدْ خَدَمَ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم عَشْرَ سِنِينَ تَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى خُفَّيْهِ فَمَا أَنْسَى أَثَرَ أُصْبُعِهِ عَلَى الْخُفَّيْنِ لأَنَّهُمَا جَدِيدَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير ويريم ذكره ابن أبي حاتم, و لم يذكر له راويا غير أبي إسحاق السبيعي.

1382. Yerîm b. Es'ad bildiriyor: Ben, bir gün Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) on yıl hizmet etmiş olan Kays b. Sa'd ile beraberdim. Abdest aldı ve mestleri üzerine mesh etti. Henüz yeni oldukları için parmaklarının mestler üzerindeki izlerini hiç unutmuyorum.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yerîm'i İbn Ebî Hâtim eserinde zikretmiş ve ondan rivayette bulunan Ebû İshâk es-Sebaî'den başka hiçbir ravisinden bahsetmemiştir.[1]

١٣٨٣ - وَعَنْ هَارُونَ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: رَأَيْتُ عَمْرُو بْنَ حُرَيْثٍ هراق الْمَاءَ فَدَعَا بِمَاءٍ قَالَ: فَمَسَحَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ وَمَسَحَ عَلَى نَعْلَيْهِ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVIII, 347; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 122.

1383. Harûn b. Süleymân bildiriyor: Amr b. Hureys'i gördüm. Su döküp abdest aldı. Sonra su getirtip elleri ve yüzüne mesh etti, nalınları üzerine mesh verdi. Sonra kalkıp namaz kıldı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ التَّوْقِيتِ فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ)

Mestler Üzerine Meshte Süre

١٣٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ: نَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ: نَا حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الرُّؤَاسِيُّ ، عَنِ الْحَسَنِ الْقَصَّابِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ: " لِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ ، وَلِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ"

رواه القطيعي من زياداته على مسند أحمد وأبو يعلى والبزار والطبراني في الكبير والأوسط ورجال البزار وأبي يعلى ثقات.

1384. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mestler üzerine meshin süresi mukim için bir gün bir gece, yolcu için üç gün üç gecedir"* buyurmuştur.

★Bunu Katîî, Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'ine ziyadelerinde, ayrıca Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup Bezzâr ve Ebû Ya'lâ'nın ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

١٣٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ يَسَارٍ قَالَ قَرَأْتُ فِي كِتَابٍ لِعَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ مَعَ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ فَسَأَلْتُ مَيْمُونَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكُلَّ سَاعَةٍ يَمْسَحُ الإِنْسَانُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَلاَ يَنْزِعُهُمَا قَالَ نَعَمْ " رواه أحمد .

1385. Atâ b. Yesâr bildiriyor: Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Meymûne'ye mestler üzerine meshi sordum. Şöyle karşılık verdi: Ben, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) "Her vakit insan, mestlerini çıkarmadan onlar üzerine mesh edebilir mi?" diye sordum. *"Evet"* buyurdu.

---

1 Konuyla ilgili hadisi Ömer'den rivayet etmiş olan Bezzâr (no. 306) şu açıklamayı yapmıştır: "Ömer'den bu tarik dışında süre ile ilgili bir şey nakledilmemiştir. Aynı hadisi Ömer'den bir grup ravi de nakletmiş, ama süreden bahsetmemişlerdir. Hâlid b. Ebî Bekir hadiste gevşek olmakla beraber ilim ehlinden bir grup kendisinden rivayette bulunmuştur."

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir.

١٣٨٦ - ولها عند أبي يعلى قالت حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ: قَرَأْتُ لِعَطَاءٍ كِتَابًا مَعَهُ ، فَإِذَا فِيهِ: حَدَّثَتْنِي مَيْمُونَةُ زَوْجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيَخْلَعُ الرَّجُلُ خُفَّيْهِ كُلَّ سَاعَةٍ ؟ قَالَ: لا ، وَلَكِنْ يَمْسَحُهُمَا مَا بَدَا لَهُ"

وفيه: عمر بن إسحاق بن يسار, قال الدارقطني: ليس بالقوي . وذكره ابن حبان في الثقات .

1386. Ebû Ya'lâ'nın yine Meymûne'den naklettiğine göre o: "Ya Resûlallah! Kişi mestlerini her vakit çıkarabilir mi?" diye sormuş.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hayır. Bilakis dilediği kadar onlar üzerine mesh eder"* buyurmuş.

★Senedinde ismi geçen Ömer b. İshâk b. Yesâr hakkında Dârekutnî: "Sağlam değildir" derken İbn Hibbân onu güvenilir ravilere dair kitabında zikretmiştir.[1]

١٣٨٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يُوسُفَ الصَّيْرَفِيُّ ، قَالَ: نا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ الْكُوفِيُّ أَبُو الْمُنْذِرِ ، قَالَ: نا أَبُو حَمْزَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي " الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ"

رواه البزار, وهو عند الطبراني في الكبير موقوف, وفيه: يوسف بن عطية الكوفي, ونسب إلى الكذب .

1387. Abdullah (İbn Mes'ûd)'un Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırarak bildirdiğine göre mestler üzerine meshin süresi; yolcu için üç gün üç gece, mukim için bir gün, bir gecedir."

★Bezzâr tarından rivayet edilen hadis Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'inde de böyle *mevkûf* olarak geçmiştir. Senedinde ismi geçen Yûsuf b. Atıyye el-Kûfî yalancılıkla itham edilmiştir.

١٣٨٨ - ولابن مسعود عند البزار أيضا حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ: نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ هَانِئٍ أَبُو نُعَيْمٍ ، قَالَ: نا سُلَيْمَانُ بْنُ يَسِيرٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ " كُنَّا نَمْسَحُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْخُفَّيْنِ لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ "

وفيه: سليمان بن يسير وهو ضعيف.

1388. Bezzâr'ın naklettiğine göre yine İbn Mes'ûd şöyle demiştir. "Biz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber mestler üzerine mesh ederdik. Yolcu üç gün üç gece, mukim ise bir gün bir gece mesh ederdi."

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 7094.

★Senedinde yer alan Süleymân b.Yesîr zayıftır.

١٣٨٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ: نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ هَارُونَ الْفِرْيَابِيُّ ، قَالَ: نا أَيُّوبُ بْنُ سُوَيْدٍ ، قَالَ: نا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ خَيْثَمَةَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا وَنَحْنُ مَعَهُ ، أَنْ لا نَنْزِعَ خِفَافَنَا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ إِلا مِنْ جَنَابَةٍ ، وَلَكِنْ مِنْ غَائِطٍ ، وَبَوْلٍ ، وَنَوْمٍ"

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: أيوب بن سويد وهو ضعيف ولكن ذكره ابن حبان في الثقات, وقال: رديء الحفظ يخطيء .

1389. Ebû Ubeyde b. Abdillah bildiriyor: İbn Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisiyle beraber olduğumuzda bize, cünüplük hali müstesna, mestlerimizi küçük abdest ve uyku sebebiyle üç gün üç gece çıkarmamamızı emrederdi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eyyûb b. Süveyd zayıftır. Bununla beraber İbn Hibbân onu güvenilir ravilere dair kitabında zikrederek "Hafızası kötüdür. Hata yapardı" demiştir.

١٣٩٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ شَاهِينَ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا هُشَيْمٌ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ بِسْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ: " أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ بِالْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ، وَلَيَالِيهِنَّ لِلْمُسَافِرِ ، وَيَوْمًا ، وَلَيْلَةً لِلْمُقِيمِ"

رواه البزار والطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح.

1390. Avf b. Mâlik demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk gazvesinde bize, yolcu için üç gün üç gece, mukim için bir gün bir gece süreyle mestler üzerine mesh etmemizi emretti.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٣٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْوَشَّاءُ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَزِيعٍ ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، نا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ أَيُّوبَ بْنَ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيَّ ، يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ جَرِيرٍ ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ ؟ فَقَالَ: " ثَلاثٌ لِلْمُسَافِرِ ، وَيَوْمٌ وَلَيْلَةٌ لِلْمُقِيمِ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVIII, 40; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 175-176.

رواه الطبراني في الأوسط والكبير . وأيوب بن خريم لم أجد من ترجمه غير ابن أبي حاتم ولم يجرح ولم يوثق

1391. Cerîr bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine mesh meselesi sorulduğunda *"Yolcu üç gün, mukim bir gün bir gece mesh edebilir"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eyyûb b. Cerîr'in biyografisini, İbn Ebî Hâtim'den başka yazanı görmedim. O da onu ne tenkit etmiş, ne de güvenilir olduğunu söylemiştir.

١٣٩٢ - حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ: نا أَبِي ، قَالَ: نا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ: نا دَاوُدُ بْنُ يَزِيدَ الأَوْدِيُّ ، عَنْ عَامِرٍ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُ ، يَقُولُ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَذَهَبَ لِحَاجَتِهِ ، ثُمَّ أَشَارَ إِلَيَّ ، فَذَهَبْتُ ، فَأَتَيْتُهُ بِمَاءٍ ، وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَامِيَّةٌ لَيْسَ لَهَا يَدَانِ ، فَأَلْقَاهَا عَلَى عَاتِقِهِ ، قَالَ: صُبَّ عَلَيَّ ، فَصَبَبْتُ عَلَيْهِ ، فَتَوَضَّأَ وَمَسَحَ عَلَى الْخُفَّيْنِ ، فَكَانَتْ سُنَّةً لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ"

رواه الطبراني في الأوسط , وفي الصحيح طرف منه , وفيه: داود بن يزيد الأودي وقد ضعفوه إلا ابن عدي فقال: لم أر له حديثا منكرا جاوز الحد إذا روى عنه ثقة وإن كان ليس بالقوي في الحديث فإنه يكتب حديثه ويقبل إذا روى عنه ثقة, وهذا روى عنه مكي بن إبراهيم وهو من رجال الصحيح فهو مقبول على ما قاله ابن عدي, والله أعلم

1392. Muğîre b. Şu'be bildiriyor: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim. Derken ihtiyaç gidermek için uzaklaştı. Sonra bana işaret etti. Gidip kendisine su götürdüm. Üzerinde kolsuz bir Şam cübbesi vardı. Onu omzuna atarak *"Dök!"* buyurdu. Kendisine su döktüm, abdest aldı. Abdestte mestler üzerine mesh etti. Sonra bu uygulama, yolcu için üç gün üç gece, mukim için ise bir gün bir gece sünnet oldu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup *Sahîh*'te de bir bölümü geçmiştir. Senedinde yer alan Dâvud b. Yezîd el-Evdî'yi İbn Adî dışında herkes zayıf görmüştür. İbn Adî ise demiştir ki: "Kendisinden güvenilir bir ravi rivayette bulunduğu zaman haddi aşan münker bir hadisine rastlamadım. Hadis konusunda sağlam olmasa bile kendisinden güvenilir bir ravi rivayette bulunuyorsa hadisi yazılır." Bu hadisi kendisinden *Sahîh*'in ravilerinden Mekkî b. İbrâhîm nakletmiştir. Öyleyse hadis, İbn Adî'nin değerlendirmesine göre makbuldür. Doğrusunu Allah bilir.

١٣٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ الْحُسَيْنِ السَّلُولِيُّ ، ثنا الصَّبِيُّ بْنُ الأَشْعَثِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْبَرَاءِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ ، وَلَيَالِيهِنَّ ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ ، وَلَيْلَةٌ فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: الضبي بن الأشعث له مناكير.

1393. Berâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mestler üzerine meshte yolcu için üç gün üç gece, mukim için ise bir gün bir geçe ruhsat vardır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dabî b. el-Eş'as'ın münker hadisleri vardır.

١٣٩٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْوَاسِطِيُّ سَمْعَانُ ، قَالَ: نا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْرَقُ ، قَالَ: نا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ أَبُو الْعَلاءِ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ: " ثَلاثَةُ أَيَّامٍ لِلْمُسَافِرِ ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ إِلَى اللَّيْلِ"

رواه الطبراني والأوسط, وفيه: القاسم بن عثمان البصري, قال البخاري: له أحاديث لا يتابع عليها.

1394. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine mesh konusunda yolcuya üç gün üç gece, mukime ise bir gün bir gece ruhsat vermiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Kâsım b. Osmân el-Basrî hakkında Buhârî "Mütabaat edilmeyen hadisleri vardır" açıklamasını yapmıştır.[1]

١٣٩٥ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ النَّسَوِيُّ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَهْدِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ رُدَيْحٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ ، قَالَ: آخِرُ غَزَاةٍ غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَنَا أَنْ نَمْسَحَ عَلَى خِفَافِنَا: " لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ , وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ مَا لَمْ يَخْلَعْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عمر بن رديح ضعفه أبو حاتم, وقال ابن معين: صالح الحديث.

1395. Ebû Burde bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisiyle birlikte çıktığımız son gazvede bize, ayaktan çıkarılmamış olmak şartıyla yolcu için üç gün üç gece, mukim için ise bir gün bir gece olmak üzere mestlerimiz üzerine mesh vermemizi emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Rudeyh'i Ebû Hâtim zayıf görürken İbn Maîn hadisi muteber biri olduğunu söylemiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1879.

١٣٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ , ثنا إِسْحَاقُ بْنُ كَعْبٍ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ , عَنْ مُسْلِمٍ الْمُلائِيِّ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " الْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ لِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ , وَلِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ"

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: مسلم الملائي, وهو ضعيف .

1396. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mukim için bir gün bir gece, yolcu için ise üç gün üç gece mestler üzerine mesh edebilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Müslim el-Mulâî zayıftır.

١٣٩٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ , قَالا: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ ، ثنا مَرْوَانُ أَبُو سَلَمَةَ ، ثنا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم " كَانَ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ وَالْعِمَامَةِ ثَلاثًا فِي السَّفَرِ ، وَيَوْمًا وَلَيْلَةً فِي الْحَضَرِ" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مروان أبو سلمة, قال الذهبي: مجهول .

1397. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestleri ve sarığı üzerine seferde üç gün, ikamet halinde ise bir gün bir gece mesh ederdi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mervân Ebû Seleme hakkında Zehebî "meçhul" demiştir.[1]

١٣٩٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ زَنْجَلَةَ الرَّازِيُّ ، ثنا الصَّبَّاحُ بْنُ مُحَارِبٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَعْلَى بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، وَعَنْ زِيَادِ بْنِ عِلاقَةَ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ شَرِيكٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَ فِي الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ: " لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةٌ ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمر بن عبد الله بن يعلى, وهو مجمع على ضعفه.

1398. Usâme b. Şerîk'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) mestler üzerine mesh konusunda: *"Yolcu üç gün (üç gece), mukim ise bir gün bir gece mesh edebilir"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Abdillah b. Ya'lâ'nın zayıflığı konusunda icma edilmiştir.[1]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7558. Senedinde ismi geçen Şehr b. Havşeb de tartışmalıdır.

١٣٩٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بن غُلَيْبِ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بن عُفَيْرٍ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بن أَيُّوبَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بن رَزِينٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بن يَزِيدَ بن أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ أَيُّوبَ بن قَطَنٍ ، عَنْ عُبَادَةَ بن نُسَيٍّ ، عَنْ أُبَيِّ بن عُمَارَةَ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي بَيْتِهِ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قُلْتُ : يَوْمٌ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، وَيَوْمَيْنِ ، قَالَ : قُلْتُ : وَثَلاثٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، وَمَا بَدَا لَكَ.

رواه الطبراني في الكبير, بإسناد ضعيف .

1399. Ubey b. Umâre el-Ensârî'nin anlattığına göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun evinde namaz kılmış. Ubey anlatıyor: "Ya Resûlallah! Mestler üzerine mesh edebilir miyim?" diye sordum. *"Evet"* buyurdu. "Bir gün mü?" diye sordum. *"Evet. Bir gün, iki gün"* buyurdu. "Üç gün olmaz mı, ya Resûlallah?" diye sordum. *"Evet. İstersen üç gün de olur"* buyurdu.

★ Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] zayıf bir senetle rivayet etmiştir.

١٤٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْرُوقِيُّ ، ثنا عَمِّي مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْرُوقِيُّ ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ ، عَنْ زَائِدَةَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " لِلْمُسَافِرِ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ ، يَمْسَحُ عَلَى خُفَّيْهِ إِذَا أَدْخَلَهُمَا وَقَدَمَاهُ طَاهِرَتَانِ"

قلت: رواه أبو داود وغيره خلا قوله: إذا أدخلهما وهما طاهرتان .

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن أبي ليلى محمد, وهو سيئ الحفظ .

1400. Huzeyme b. Sâbit'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer ayaklarını mestlere temiz/abdestli olarak sokmuş ise, yolcu üç gün üç gece, mukim de bir gün bir gece mestler üzerine mesh edebilir"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Hadisi "Eğer ayaklarını mestlere temiz/abdestli olarak sokmuş ise" kısmı hariç Ebû Dâvud ve başkası da rivayet etmiştir.

Zikri geçen hadisi ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nakletmiş olup senedinde ismi geçen İbn Ebî Leylâ Muhammed'in hafızası zayıftır.[1]

---

[1] Ukaylî, *ez-Zuafâ*, no. 284. bkz. *el-Metalibu'l-âliye*, no. 109.

[2] Bkz. no. 546.

١٤٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ ، حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَعْلَى بْنِ مُرَّةَ الثَّقَفِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ: كُنَّا إِذَا سَافَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنْ نَنْزَعَ خِفَافَنَا ثَلَاثًا ، فَإِذَا شَهِدْنَا فَيَوْمٌ وَلَيْلَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمر بن عبد الله بن يعلى, وهو مجمع على ضعفه .

1401. Ya'lâ b. Murre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber sefere çıktığımızda üç gün mestlerimizi çıkarmazdık. Memleketimize döndüğümüzde ise bir gün bir gece çıkarmazdık.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Abdillah b. Ya'lâ'nın zayıflığı konusunda icma edilmiştir.[2]

١٤٠٢ - وعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: لِلْمُسَافِرِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ" وَسَافَرْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ مَسْعُودٍ فَكَانَ يَمْسَحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ ثَلَاثًا .

رواه الطبراني في الكبير وهو موقوف كما ترى وقد تقدم حديثه المرفوع, وله أسانيد بعضها رجاله رجال الصحيح .

1402. İbn Mes'ûd demiştir ki: "Yolcu üç gün üç gece, mukim ise bir gün bir gece (mestler üzerine mesh edebilir)." Ravi der ki: Ben Abdullah b. Mes'ûd'la birlikte yolculuk ettim. Mestleri üzerine üç gün (üç gece) mesh ederdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadis, gördüğünüz gibi mevkûftur. Ama İbn Mes'ûd'un konuyla ilgili merfu rivayeti daha önce geçmişti. Rivayetin birkaç senedi vardır. Birinin ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[3]

١٤٠٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ حَجَّاجٍ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ ، عَنْ عَلِيٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " لِلْمُسَافِرِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهِنَّ ، وَلِلْمُقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ"

والحكم لم يسمع من علي, ولا من ابن مسعود, ومع ذلك فيه الحجاج بن أرطاة .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3792.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXII, 262. Senedinde ismi geçen Abdullah b. Ya'lâ da zayıftır.
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9240, 9241, 9242, 9243, 9244, 9246, 9247.

1403. Hakem b. Uteybe'nin naklettiğine göre Hz. Ali ve İbn Mes'ûd, yolcunun üç gün üç gece, mukimin ise bir gün bir gece (mestler üzerine) mesh edebileceğini söylemişlerdir.

★Fakat Hakem ne Ali'den, ne de İbn Mes'ûd'dan hadis işitmiştir. Bundan başka senette Haccâc b. Ertât da vardır.

(بَابٌ فِي التَّيَمُّمِ)

Teyemmüm

١٤٠٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الأَعْرَجِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " لَوْ أَجْنَبْتُ ، ثُمَّ لَمْ أَجِدِ الْمَاءَ شَهْرًا مَا صَلَّيْتُ"

رواه الطبراني في الكبير . وأبو عبيدة لم يسمع من ابن مسعود قال سفيان: لا يؤخذ به.

1404. İbn Mes'ûd demiştir ki: "Cünüp olup, bir ay su bulamasam, namaz kılmam."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Ubeyde, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir. Süfyân[1] da hakkında: "Kendisine itibar edilmez" demiştir.

١٤٠٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، أَخْبَرَنِي أَبَانُ ، عَنِ النَّخَعِيِّ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، أَنَّ رَجُلا كَانَ بِهِ جُدَرِيٌّ " فَأَمَرَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَقُرِّبَ تُرَابٌ فِي طَسْتٍ أَوْ تَوْرٍ فَتَمَسَّحَ بِالتُّرَابِ " وفيه :أبان بن أبي عياش وهو ضعيف.

1405. Alkame'nin bildirdiğine göre bir adam çiçek hastalığına yakalanmıştı. İbn Mes'ûd emir verdi. Bir tepsi veya leğen içinde toprak getirildi ve toprakla mesh etti.

★Senedinde yer alan Ebân b. Ebî Ayyâş zayıftır.

١٤٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ - يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ - أَنَّهُ سَمِعَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم

---

1 Asıl nüshada "İbn Süfyân" ismi geçmiş olup, Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki (no. 9249, 9571) rivayetleri esas alınarak düzeltme yapılmıştır. Ayrıca bkz. No. 1426; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9248.

"أُعْطِيتُ مَا لَمْ يُعْطَ أَحَدٌ مِنَ الأَنْبِيَاءِ. فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هُوَ قَالَ نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَأُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ الأَرْضِ وَسُمِّيتُ أَحْمَدَ وَجُعِلَ التُّرَابُ لِي طَهُوراً وَجُعِلَتْ أُمَّتِي خَيْرَ الأُمَمِ "

رواه أحمد, وفيه: عبد الله بن محمد بن عقيل ,وهو سيئ الحفظ قال الترمذي: صدوق وقد تكلم فيه بعض أهل العلم من قبل حفظه وسمعت محمد بن إسماعيل - يعني البخاري - يقول: كان أحمد بن حنبل وإسحاق بن إبراهيم والحميدي يحتجون بحديث ابن عقيل . قلت: فالحديث حسن والله أعلم.

1406. Hz. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Bana, peygamberlerden hiç birine verilmeyen imtiyazlar verildi." Ali der ki: "Ya Resûlallah! Onlar nelerdir?" diye sordum. *"(Düşmanlarımın kalbine) korku salınarak bana yardım edildi. Bana yeryüzünün anahtarları verildi. Ahmed diye isimlendirildim. Toprak benim için temiz kılındı ve bir de ümmetim, bütün ümmetlerin en hayırlısı kılındı"* buyurdu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Muhammed b. Akîl hafızası zayıf biridir. Tirmizî onun hakkında demiştir ki: "Dürüst olmakla beraber ilim ehlinden bazı kimseler hafızası yönünden kendisini tenkit etmişlerdir. Muhammed b. İsmâîl'den –Buhârî- şöyle derken işittim: «Ahmed b. Hanbel, İshâk b. İbrâhîm ve Humeydî, İbn Ukayl'ın hadisiyle ihticac ederlerdi»." Ben derim ki: Buna göre hadis hasendir. Doğrusunu Allah bilir.

١٤٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا الْمُثَنَّى بْنُ الصَّبَّاحِ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ شُعَيْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَكُونُ فِي الرَّمْلِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ أَوْ خَمْسَةَ أَشْهُرٍ فَيَكُونُ فِينَا النُّفَسَاءُ وَالْحَائِضُ وَالْجُنُبُ فَمَا تَرَى قَالَ عَلَيْكَ بِالتُّرَابِ "

رواه أحمد وأبو يعلى وقال فيه: " عليك بالأرض "

والطبراني في الأوسط, وفيه: المثني بن الصباح والأكثر على تضعيفه , وروى عباس عن ابن معين توثيقه وروى معاوية بن صالح عن ابن معين: ضعيف يكتب حديثه ولا يترك .

1407. Ebû Hureyre bildiriyor: Bir bedevi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek "Ya Resûlallah, ben dört veya beş ay boyunca çölde oluyorum. Aramızda loğusa ve hayızlı kadınlar, cünüp erkekler bulunuyor. Ne buyurursunuz?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Topraktan yararlanın"* buyurdu.[1]

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 5870 (Çoğul sıygasıyla)

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup çoğunluk, senedinde ismi geçen Müsenna b. es-Sabbâh'ın zayıf olduğu görüşündedir. Fakat Abbâs, İbn Maîn'den onu güvenilir kabul eden bir görüş nakletmiştir. Muâviye b. Sâlih ise İbn Maîn'in onun hakkında: "Zayıf olmakla beraber hadisi yazılır, hepten terk edilmez" değerlendirmesini nakletmiştir.

١٤٠٨ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: الصَّعِيدُ وَضُوءُ الْمُسْلِمِ وَإِنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ عَشْرَ سِنِينَ فَإِذَا وَجَدَ الْمَاءَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَمَسَّهُ بَشَرَهُ فَإِنَّ ذَلِكَ خَيْرٌ"

رواه البزار, وقال: لا نعلمه يروى عن أبي هريرة إلا من هذا الوجه. قلت: ورجاله رجال الصحيح.

1408. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Toprak Müslümanın abdest aracıdır; isterse on yıl su bulamasın. Ama su bulduğunda Allah'tan korksun ve suyu bedenine değdirsin. Bu daha hayırlıdır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ardından "Hadisin Ebû Hureyre'den yalnız bu tarikle rivayet edildiğini biliyoruz" açıklamasını yapmıştır. Ben derim ki: Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٤٠٩ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: "أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهَا نَبِيٌّ قَبْلِي بُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً الأَحْمَرِ وَالأَسْوَدِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ يُرْعَبُ مِنِّي عَدُوِّي عَلَى مَسِيرَةِ شَهْرٍ وَأُطْعِمْتُ الْمَغْنَمَ وَجُعِلَتْ لِيَ الأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ فَأَخَّرْتُهَا لأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ"

رواه البزار والطبراني وزاد: " وكان كل نبي يبعث إلى قريته ", وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن يحيى بن كهيل وهو ضعيف, وذكره ابن حبان في الثقات وقال: في روايته عن أبيه بعض المناكير.

1409. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Bana beş özellik verildi ki, bunlar benden önce hiçbir peygambere verilmemiştir. Ben, kızıl ve siyah bütün insanlara peygamber olarak gönderildim. (Düşmanlarımın kalbine) korku salınarak bana yardım edildi. Bu yüzden bir aylık mesafeden düşmanım benden korkar. Bana ganimet malı helal kılındı. Yeryüzü benim için secdegâh ve temiz/temizlik vesilesi kılındı. Bana şefaat hakkı verildi ve ben bu hakkı kıyamet günü ümmetin için kullanmak üzere erteledim."

★Hadisi Bezzâr ve *"Her peygamber kendi kasabasına gönderilirdi"* ilavesiyle Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbrâhîm b. İsmâîl b. Yahyâ b. Kuheyl zayıftır.

Bununla beraber İbn Hibbân kendisini güvenilir raviler arasında zikretmiş ve "Babasından yaptığı nakiller içinde münker olanları vardır" açıklamasını yapmıştır.[1]

١٤١٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا مُقَدَّمٌ، قَالَ: نا الْقَاسِمُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كَانَ أَبُو ذَرٍّ فِي غُنَيْمَةٍ لَهُ بِالْمَدِينَةِ، فَلَمَّا جَاءَ قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا ذَرٍّ فَسَكَتَ، فَرَدَّهَا عَلَيْهِ، فَسَكَتَ، فَقَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ، ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ قَالَ: إِنِّي جُنُبٌ، فَدَعَا لَهُ الْجَارِيَةَ بِمَاءٍ، فَجَاءَتْهُ، فَاسْتَتَرَ بِرَاحِلَتِهِ وَاغْتَسَلَ ثُمَّ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُجْزِئُكَ الصَّعِيدُ وَلَوْ لَمْ تَجِدِ الْمَاءَ عِشْرِينَ سَنَةً، فَإِذَا وَجَدْتَهُ فَأَمِسَّهُ جِلْدَكَ"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح.

1410. Ebû Hureyre bildiriyor. Ebû Zer, Medine'de ganimet olarak elde ettiği mülkünde idi. Döndüğünde kendisine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Ebû Zer!"* diye seslendi. Ebû Zer sustu, cevap vermedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar seslendi. Yine cevap vermedi. Sonra: *"Ebû Zer! Hay seni annen kaybetsin!"* diye bağırdı. Bunu duyan Ebû Zer: "Ben cünüp oldum" deyip bir cariyesinden su istedi. Cariye suyu getirince devesinin arkasına gizlenerek yıkandı. Sonra Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardığında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"On yıl su bulamasan bile toprak sana yeter. Su bulduğunda ise onu vücuduna değdir"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

١٤١١ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مُوسَى شِيرَانُ الرَّامَهُرْمُزِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ، ثنا الْعَلَاءُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي سَوِيَّةَ الْمِنْقَرِيُّ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ رُزَيْقٍ الْمَالِكِيُّ مِنْ بَنِي مَالِكِ بْنِ كَعْبِ بْنِ سَعْدٍ، عَاشَ مِائَةً وَسَبْعَ عَشْرَةَ سَنَةً، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْأَسْلَعِ بْنِ شَرِيكٍ، قَالَ: كُنْتُ أُرَحِّلُ نَاقَةَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ، وَأَرَادَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرِّحْلَةَ، وَكَرِهْتُ أَنْ أُرَحِّلَ نَاقَتَهُ، وَأَنَا جُنُبٌ، وَخَشِيتُ أَنْ أَغْتَسِلَ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ فَأَمُوتَ أَوْ أَمْرَضَ، فَأَمَرْتُ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ فَرَحَّلَهَا، وَوَضَعْتُ أَحْجَارًا، فَأَسْخَنْتُ بِهَا مَاءً فَاغْتَسَلْتُ، ثُمَّ لَحِقْتُ بِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[1] Bezzâr (no. 311) demiştir ki: "Hadisin İbn Ömer'den yalnız bu senetle rivayet edildiğini biliyoruz. Aynı hadisi Yezîd b. Ziyâd da Mücâhid ve Miksem kanalıyla İbn Abbâs'dan rivayet etmişlerdir."

[2] *el-Mu'cemu'l-evsat* (no. 1355)

وَأَصْحَابِهِ ، فَقَالَ: يَا أَسْلَعُ ، مَا لِي أَرَى رِحْلَتَكَ تَغَيَّرَتْ ؟ ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَمْ أَرْحَلْهَا ، رَحَلَهَا رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ ، قَالَ: وَلِمَ ؟ ، فَقُلْتُ: إِنِّي أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ فَخَشِيتُ الْقَرَّ عَلَى نَفْسِي ، فَأَمَرْتُهُ أَنْ يَرْحَلَهَا ، وَوَضَعْتُ أَحْجَارًا فَأَسْخَنْتُ مَاءً وَاغْتَسَلْتُ بِهِ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا تَقْرَبُوا الصَّلاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى﴾ إِلَى ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا﴾"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الهيثم بن ذريق, قال بعضهم: لا يتابع على حديثه .

1411. Esla' b. Şerîk bildiriyor: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) devesini eyerlerdim. Sonra soğuk bir gecede cünüp oldum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devesinin eyerlenmesini istedi. Ben onun devesini cünüp bir halde eyerlemek istemedim. Ama soğuk suyla yıkanıp ölmekten veya hastalanmaktan korktum. Hemen Ensar'dan bir adama söyledim. Deveyi o eyerledi. Ben ise birkaç taştan ocak kurarak su kaynatıp yıkandım. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve ashâbının kervanına yetiştim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Esla! Bakıyorum da deven değişmiş. Niçin?"* diye sordu. "Ya Resûlallah! Onu ben eyerlemedim. Ensar'dan bir adam eyerledi" dedim. *"Niçin?"* diye sordu. "Çünkü ben cünüp oldum. Soğuğun bana zarar vermesinden korktum ve ona deveyi eyerlemesini söyledim. Ben de taşlarla ocak kurarak su ısıtıp yıkandım" dedim. Bu olay üzerine aziz ve celil olan Allah: **"Ey iman edenler! Sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın. .... Şüphesiz ki Allah çok affedicidir, çok bağışlayıcıdır"**[1] âyetini indirdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Heysem b. Ruzayk hakkında bir âlim: "Hadisine mutabaat edilmemiştir" değerlendirmesini yapmıştır.

١٤١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا: ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنِ الأَسْلَعِ رَجُلٍ مِنْ بَنِي الأَعْرَجِ بْنِ كَعْبٍ ، قَالَ: كُنْتُ أَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لِي: يَا أَسْلَعُ ، قُمْ أَرِنِي كَيْفَ كَذَا وَكَذَا ؟ ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ ، فَسَكَتَ عَنِّي سَاعَةً ، حَتَّى جَاءَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ بِالصَّعِيدِ التَّيَمُّمِ ، قَالَ: قُمْ يَا أَسْلَعُ فَتَيَمَّمْ ، قَالَ: ثُمَّ أَرَانِي الأَسْلَعُ كَيْفَ عَلَّمَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّيَمُّمَ ،

[1] Nisâ 4/43.

قَالَ: ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَفَّيْهِ الأَرْضَ ، ثُمَّ نَفَضَهُمَا ، ثُمَّ مَسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ حَتَّى أَمَرَّ عَلَى لِحْيَتِهِ ، ثُمَّ أَعَادَهُمَا إِلَى الأَرْضِ ، فَمَسَحَ بِكَفَّيْهِ الأَرْضَ ، فَدَلَكَ إِحْدَاهُمَا بِالأُخْرَى ، ثُمَّ نَفَضَهُمَا ، ثُمَّ مَسَحَ ذِرَاعَيْهِ ظَاهِرَهُمَا وَبَاطِنَهُمَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الربيع بن بدر, وقد أجمعوا على ضعفه .

1412. A'rec oğullarından bir zat olan Esla' b. Ka'b bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hizmet ediyordum. Bana: *"Esla! Kalk ve şu şu nasıl olacak, bana göster!"* buyurdu. Ben de. "Ya Resûlallah! Cünüp oldum" dedim. Bir süre sustu, bana bir şey söylemedi. Derken Cebrail (aleyhisselam) toprakla teyemmüm etme âyetini getirdi. Bunun üzerine: *"Esla! Kalkıp teyemmüm al!"* buyurdu.

Ravi der ki: Sonra Esla' bana, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) teyemmümü kendisine nasıl öğrettiğini gösterdi. Dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) avuçlarını yere vurdu. Sonra onları birbirine vurarak silkti. Sonra onlarla kollarının iç ve dış kısımlarını mesh etti.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup âlimler senedinde yer alan Rabî' b. Bedr'in zayıflığı konusunda görüş birliği etmişlerdir.[1]

١٤١٣ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ . ح وَحَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَا: ثنا الرَّبِيعُ بْنُ بَدْرٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ رَجُلٍ مِنَّا ، يُقَالُ لَهُ :الأَسْلَعُ ، قَالَ: كُنْتُ أَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَرْحَلُ لَهُ ، فَقَالَ لِي ذَاتَ لَيْلَةٍ: يَا أَسْلَعُ ، قُمْ فَارْحَلْ ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ ، قَالَ: فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِآيَةِ الصَّعِيدِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قُمْ يَا أَسْلَعُ فَتَيَمَّمْ ، قَالَ: فَقُمْتُ ، فَتَيَمَّمْتُ ، ثُمَّ رَحَلْتُ لَهُ ، فَسَارَ حَتَّى مَرَّ بِمَاءٍ ، فَقَالَ لِي: يَا أَسْلَعُ مَسَّ أَوْ أَمِسَّ هَذَا جِلْدَكَ ، قَالَ: وَأَرَانِي أَبِي التَّيَمُّمَ كَمَا أَرَاهُ أَبُوهُ: ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ ، وَضَرْبَةٌ لِلْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :الربيع بن بدر ,وقد أجمعوا على ضعفه.

1413. Yine Esla' bildiriyor: Ben, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hizmet ederdim. Bir gece bana: *"Esla! Kalk, (deveyi) eyerle!"* buyurdu. Ben: "Ya Resûlallah! Cünüp oldum" dedim. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi

---

[1] Rabî' b. Bedr hakkında Heysemî "yalancıdır" demiştir. (no. 491)

vesellem) sustu, bir şey demedi. Sonra Cebrail (aleyhisselam) teyemmüm âyetini getirdi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Esla! Kalk ve teyemmüm al"* buyurdu. Hemen kalkıp, teyemmüm aldım. Sonra devesini eyerledim ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yola çıktı. Yolda suya rastladı ve bana: *"Esla!, Şu suyu cildine değdir"* buyurdu. Ravi der ki: Babam, babası kendisine gösterdiği gibi bana teyemmümü gösterdi. Bir darp yüz için, bir darp da dirseklere kadar kollar için yaptı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Rabî' b. Bedr'in zayıflığı konusunda âlimler icma etmişlerdir.

١٤١٤ - حَدَّثَنَا عَلَّانُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ مَاغَمَّهْ , ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ ، ثنا أَبِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ: " التَّيَمُّمُ ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ ، وَضَرْبَةٌ لِلْكَفَّيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن الزبير, قال شعبة فيه: وضع أربع مائة حديث .

1414. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Teyemmüm, yüz için bir darp, dirseklere kadar kollar için de bir darptan ibarettir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Câfer b. ez-Zübeyr hakkında Şu'be: "400 hadis uydurdu" demiştir.

١٤١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ الرَّازِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ عُبَادَةَ بْنِ نُسَيٍّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم ، يَتَيَمَّمُ بِالصَّعِيدِ ، فَلَمْ أَرَهُ يَمْسَحُ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ إِلا مَرَّةً وَاحِدَةً "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن سعيد المصلوب, وقيل فيه: كذاب يضع الحديث.

1415. Muâz b. Cebel bildiriyor: Ben, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) temiz toprakla teyemmüm alırken görürdüm. Onun ellerini ve yüzünü sadece bir kere mesh ettiğine şahit oldum.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Saîd el-Maslûb hakkında "Hadis uyduran yalancının tekidir" değerlendirmesi yapılmıştır.

١٤١٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ , ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زُرَارَةَ الرَّقِّيُّ , ثنا عَلِيُّ بْنُ ظَبْيَانَ , عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: " التَّيَمُّمُ ضَرْبَتَانِ: ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ , وَضَرْبَةٌ لِلْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :علي بن ظبيان ضعفه يحيى بن معين, فقال: كذاب خبيث وجماعة ,وقال أبو علي النيسابوري: لا بأس به .

1416. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Teyemmüm iki darptan ibarettir: bir darp yüz için, bir darp da dirseklere kadar kollar için"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ali b. Zabyân'ı Yahyâ b. Maîn zayıf görerek "iğrenç bir yalancıdır" demiştir. Yine bir grup bilgin de aynı değerlendirmeyi yaparken, Ebû Ali en-Neysâbûrî "sakıncasızdır" demiştir.

١٤١٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، نا قُرَّةُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، نا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ الْجَزَرِيُّ , قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمًا وَنَافِعًا يُحَدِّثَانِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي التَّيَمُّمِ بِالصَّعِيدِ: " أَنْ تَضْرِبَ بِكَفَّيْكَ عَلَى الثَّرَى ، ثُمَّ تَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَكَ ، ثُمَّ تَضْرِبَ ضَرْبَةً أُخْرَى فَتَمْسَحَ بِهِمَا ذِرَاعَيْكَ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ "

رواه البزار, وفيه: سليمان بن داود الجزري, قال أبو زرعة: متروك.

1417. Yine İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Toprakla teyemmüm şöyle yapılır: Kişi avuçlarını toprağa vurur. Sonra onlarla yüzünü mesh eder. Sonra bir kere daha vurur ve dirseklere kadar kollarını mesh eder"* buyurmuştur.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süleymân b. Dâvud el-Cezerî hakkında Ebû Zür'a "metrûktur" açıklamasını yapmıştır.

١٤١٨ - وَعَنْ عَائِشَةَ ،عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي التَّيَمُّمِ ضَرْبَتَيْنِ ضَرْبَةٌ لِلْوَجْهِ و ضَرْبَةٌ لِلْيَدَيْنِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ "

رواه البزار ,وفيه: الحريش بن الخريت ,ضعفه أبو حاتم وأبو زرعة والبخاري .

1418. Hz. Âişe, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) teyemmümün iki darptan ibaret olduğunu; bir darp yüz için, bir darp da dirseklere kadar kollar için olduğunu nakletmiştir.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Harîş b. el-Hırrît'i Ebû Hâtim, Ebû Zür'a ve Buhârî zayıf görmüşlerdir.

١٤١٩ - حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ رَاشِدٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي سَفَرٍ لَهُ ، فَلَمَّا حَضَرَتِ الصَّلاةُ نَزَلَ الْقَوْمُ ، فَبَصُرَ بِهِمْ رَاعٍ ، فَنَزَلَ يَضْرِبُ بِيَدِهِ الصَّعِيدَ ، فَتَيَمَّمَ ، ثُمَّ أَذَّنَ ، قَالَ: اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَى الْفِطْرَةِ ، قَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، قَالَ: خَرَجَ مِنَ النَّارِ "

رواه أبو يعلى, وفيه :سعيد بن راشد المازني, وهو متروك.

1419. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculukta idi. Sonra namaz vakti geldiğinde topluluk konakladı. Onları bir çoban gördü. İnip elini toprağa vurdu. Sonra "Allahu ekber, Allahu ekber" diye ezan okudu. Bunun üzerine Allah'ın Nebisi (sallallahu aleyhi vesellem): *"Fıtrat üzereymiş"* buyurdu. Sonra çoban: "Eşhedu en lâ ilâhe illallah (Şahadet ederim ki Allah'tan başka tanrı yoktur)" dedi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ateşten kurtuldu/çıktı"* buyurdu.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Saîd b. Râşid el-Mâzinî metrûktur.

١٤٢٠ -حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مَعْمَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ الرَّجُلُ يَغِيبُ لَا يَقْدِرُ عَلَى الْمَاءِ أَيُجَامِعُ أَهْلَهُ قَالَ نَعَمْ "

رواه أحمد, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وفيه ضعف ولا يتعمد الكذب.

1420. Abdullah b. Amr bildiriyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ya Resûlallah! Kişi sefere çıktığında su bulamıyor. Ailesiyle cinsel ilişki kurabilir mi?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* karşılığını verdi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Haccâc b. Ertât'ta zayıflık bulunmakla birlikte, bile bile yalana tevessül etmezdi.

١٤٢١ - حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا أَبُو الْجُمَاهِرِ مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ عَمِّهِ مِخْمَرِ بْنِ حَيْدَرٍ ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أَغِيبُ الشَّهْرَ عَنِ الْمَاءِ وَمَعِي أَهْلِي فَأُصِيبُ مِنْهُمْ ؟ قَالَ: نَعَمْ ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَغِيبُ أَشْهُرًا ، قَالَ: وَإِنْ غِبْتَ ثَلَاثِينَ سَنَةً"

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1421. Hakîm b. Muâviye, amcasından şu sözünü nakletmiştir: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Ben bir ay sudan uzak oluyorum. Bu süre içinde ailem de yanımda bulunuyor. Onunla cinsel ilişkiye girebilir miyim?" *"Evet"* buyurdu. Ben: "Ya Resûlallah! Bazen aylarca su bulamadığım oluyor?" deyince, *"İstersen üç yıl su bulama"* karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

(بَابُ مِنْهُ فِي التَّيَمُّمِ)

Teyemmüme Dair Bir Bahis

١٤٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ وَمُوسَى بْنُ دَاوُدَ قَالاَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ هُبَيْرَةَ قَالَ يَحْيَى عَنِ الأَعْرَجِ وَلَمْ يَقُلْ مُوسَى عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ حَنَشٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَخْرُجُ فَيُهَرِيقُ الْمَاءَ فَيَتَمَسَّحُ بِالتُّرَابِ فَأَقُولُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّ الْمَاءَ مِنْكَ قَرِيبٌ. قَالَ: مَا أَدْرِي لَعَلِّي لاَ أَبْلُغُهُ"

قَالَ يَحْيَى مَرَّةً أُخْرَى كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فَخَرَجَ فَأَهَرَاقَ الْمَاءَ فَتَيَمَّمَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ الْمَاءَ مِنَّا قَرِيبٌ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير، وفيه :ابن لهيعة وهو ضعيف .

1422. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıkıp su dökünür, sonra toprakla silinirdi. İbn Abbâs der ki. "Ben, ya Resûlallah! Su yakınındadır" deyince *"Nereden bileyim, belki ona yetişemem"* buyurdu.

Diğer bir rivayette Yahyâ şu ifadeleri nakletmiştir: "Ben, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte idim. Dışarı çıkıp su döküdü. Sonra teyemmüm aldı. Kendisine "Su sana yakındır" dedim.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.[1]

١٤٢٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ ، ثنا أَبُو الرَّبِيعِ الْحَارِثِيُّ ، ثنا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ ، ثنا عَبْدُ الْمُهَيْمِنِ بْنُ عَبَّاسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، " أَنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانُوا يَأْتُونَ الْعَالِيَةَ ، فَيُدْرِكُونَ الْمَغْرِبَ عِنْدَ مِرْبَدِ النَّعَمِ ، فَيَتَيَمَّمُونَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد المهيمن بن عباس وهو ضعيف.

1423. Sehl b. Sa'd'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbı Ğâbe'ye giderler, akşam namazını deve uğrağında idrak ederler ve teyemmüm alırlardı.

---

1 Ahmed b. Hanbel, no. 2614. İbn Lehî'a'nın ravisi İbnü'l-Mübârek'tir. İbnü'l-Mübârek aynı hadisi *ez-Zühd*'ünde rivayet etmiştir. (no. 292) Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12987.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülmüheymin b. Abbâs zayıftır.

(بَابُ التَّيَمُّمِ لأَجْلِ شِدَّةِ البَرْدِ)

Şiddetli Soğuk Sebebiyle Teyemmüm Almak

١٤٢٤ - عن عبد الله بن عَمْرو بْنَ الْعَاصِ أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ أَصَابَتْهُ جَنَابَةٌ وَهو أَميرُ الجَيْشِ فَتَرَكَ الغُسْلَ مِن أَجْلِ أَنه قَالَ: إِنْ اغْتَسَلْتُ مُتُّ من البَرْدِ فَصَلى بمَن مَعَه جُنُباً فلما قَدِمَ على النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرَّفَهُ مَا فَعَلَ فَأَنْبَأَهُ بِعُذْرِهِ فَأَقَرَّ وَسَكَتَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو بكر بن عبد الرحمن الأنصاري ,عن أبي أمامة بن سهل بن حنيف, و لم أجد من ذكره وبقية رجاله ثقات.

1424. Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın bildirdiğine göre Amr b. el-Âs, ordu kumandanlığı yaptığı bir sırada cünüp oldu ve yıkanmayıp gerekçe olarak "Eğer yıkanırsam, soğuktan ölürüm" dedi. Sonra cünüp bir halde beraberindekilere namaz kıldırdı. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına döndüklerinde özrünü beyan ederek yaptığını kendisine bildirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) susarak ona onay verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup rivayeti Ebû Umâme b. Sehl b. Huneyf'den nakleden Ebû Bekir b. Abdirrahman el-Ensârî'yi zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٤٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْعَبَّاسِ النَّسَائِيُّ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ ، ثنا يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ السَّمْتِيُّ ، ثنا زِيَادُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، " أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ صَلَّى بِالنَّاسِ وَهُوَ جُنُبٌ ، فَلَمَّا قَدِمُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرُوا ذَلِكَ لَهُ ، فَدَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ خَشِيتُ أَنْ يَقْتُلَنِي الْبَرْدُ ، وَقَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَلا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يوسف بن خالد السمتي ,وهو كذاب.

1425. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Amr b. el-Âs cünüp olarak insanlara namaz kıldırdı. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiklerinde bu durumu kendisine anlattılar. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem), onu yanına çağırtarak bunu kendisine sordu. "Ya Resûlallah! Soğuktan ölmekten korktum. Nitekim aziz ve celil olan Allah **«Kendi**

canlarınıza kıymayın. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir»[1] buyurmuştur" dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) susup bir şey söylemedi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Simtî yalancının tekidir.

(بَابُ التَّيَمُّمِ لِلمَرَضِ)

Hastalık Sebebiyle Teyemmüm Almak

١٤٢٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، أَخْبَرَنِي أَبَانُ ، عَنِ النَّخَعِيِّ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، أَنَّ رَجُلا كَانَ بِهِ جُدَرِيٌّ " فَأَمَرَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَقَرَّبَ تُرَابٌ فِي طَسْتٍ أَوْ تَوْرٍ فَتَمَسَّحَ بِالتُّرَابِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبان بن أبي عياش, وهو ضعيف .

1426. Alkame'nin bildirdiğine göre bir adam çiçek hastalığına yakalanmıştı. İbn Mes'ûd emir verdi. Bir tepsi veya leğen içinde getirilen toprakla mesh yaptı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebân b. Ebî Ayyâş zayıftır.[2]

(بَابُ التَّيَمُّمِ عَلَى الجِدَارِ)

Duvarla Teyemmüm Almak

١٤٢٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا عَمَّارُ بْنُ نَصْرٍ أَبُو يَاسِرٍ ، قَالَ: نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا وَاقَعَ بَعْضَ أَهْلِهِ ، فَكَسِلَ أَنْ يَقُومَ ، ضَرَبَ يَدَهُ عَلَى الْحَائِطِ ، فَتَيَمَّمَ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: بقية بن الوليد وهو مدلس .

1427. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerinden biriyle cinsel ilişkiye girip de kalkmada tembel davranırsa, elini duvara vurarak teyemmüm alırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bakıyye b. el-Velîd müdellistir.[1]

---

[1] Nisâ 4/29.

[2] Bkz. 1405 nolu hadis.

(بَابُ كَمْ يُصَلِّي بِالتَّيَمُّمِ)

Teyemmümle Kaç Vakit Namaz Kılınacağına Dair

١٤٢٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُمَارَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: " مِنَ السُّنَّةِ أَنْ لا ، يُصَلِّيَ الرَّجُلُ بِالتَّيَمُّمِ ، إِلا صَلاةً وَاحِدَةً ، ثُمَّ يَتَيَمَّمُ لِلصَّلاةِ الأُخْرَى"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن عمارة, وقد ضعفه شعبة وسفيان وأحمد بن حنبل.

1428. İbn Abbâs demiştir ki: "Kişinin teyemmümle yalnız bir vakit namaz kılması sünnettendir. Sonra diğer namaz için tekrar teyemmüm alır."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hasan b. Umâre'yi Şu'be, Süfyân ve Ahmed b. Hanbel zayıf görmüşlerdir.

(بَابُ فِيمَنْ تَيَمَّمَ وَصَلَّى ثُمَّ وَجَدَ الْمَاءَ)

Teyemmüm Alıp Namaz Kıldıktan Sonra Suyu Bulan Kimseye Dair

١٤٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ الرَّازِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، وَأَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ أَبِي رَجَاءٍ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، قَالَ: " كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَأَجْنَبَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ ، فَلَمْ يَجِدْ مَاءً ، فَتَيَمَّمَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَى الْمَاءَ فِي وَقْتِ تِلْكَ الصَّلاةِ ، فَاغْتَسَلَ الرَّجُلُ ، وَلَمْ يَأْمُرْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُعِيدَهَا"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسماعيل بن مسلم المكي ,وهو ضعيف .

1429. İmrân b. Husayn bildiriyor: Bir yolculuk sırasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Topluluktan bir adam cünüp oldu. Ama su bulmadı, teyemmüm alarak namaz kıldı. Sonra namaz vakti çıkmadan suyun yanına geldi ve yıkandı. Fakat Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona namazını iade etmesini emretmedi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İsmâîl b. Müslim el-Mekkî zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 649. Senedinde ismi geçen İsmâîl b. Ayyâş da tartışmalıdır.

(بَابُ فِي الْمَسْحِ عَلَى الْجَبِيْرَةِ)

Sargı Üzerine Mesh

١٤٣٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ الصَّوَّافُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ ، ثنا ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، وَمَكْحُولٌ , عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ لَمَّا رَمَاهُ ابْنُ قَمِئَةَ يَوْمَ أُحُدٍ " رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَوَضَّأَ حَلَّ عَنْ عِصَابَةٍ ، وَمَسَحَ عَلَيْهَا بِالْوُضُوءِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حفص بن عمر العدني, وهو ضعيف .

1430. Ebû Umâme bildiriyor: İbn Kami'e Uhud günü Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) ok attığında Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) takip ettim. Abdest aldığı zaman sargısını çözer, yaranın üzerine abdest suyuyla mesh ederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hafs b. Ömer el-Adenî zayıftır.

(بَابُ فِي قَوْلِهِ الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ)

"Su Sudan Dolayı Gerekir" Sözüne Dair

١٤٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ عَنْ عِتْبَانَ أَوِ ابْنِ عِتْبَانَ الأَنْصَارِيِّ قَالَ: قُلْتُ أَيْ نَبِيَّ اللّٰهِ إِنِّي كُنْتُ مَعَ أَهْلِي فَلَمَّا سَمِعْتُ صَوْتَكَ أَقْلَعْتُ فَاغْتَسَلْتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ "

رواه أحمد وإسناده حسن .

1431. Itbân -ya da İbn Itbân- el-Ensârî bildiriyor: Dedim ki: "Ey Allah'ın Nebisi! Ben ailemle beraberdim. Senin sesini duyunca hemen kalkıp yıkandım." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Su sudan dolayı gerekir"* buyurdu. -Yani boşalma olmadan gusül gerekmez, demek istiyor-

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٤٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ أَيُّوبَ الْغَافِقِيِّ عَنْ بَعْضِ وَلَدِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ نَادَانِي رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا عَلَى بَطْنِ امْرَأَتِي فَقُمْتُ وَلَمْ أُنْزِلْ فَاغْتَسَلْتُ وَخَرَجْتُ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ

أَنَّكَ دَعَوْتَنِي وَأَنَا عَلَى بَطْنِ امْرَأَتِي فَقُمْتُ وَلَمْ أُنْزِلْ فَاغْتَسَلْتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لاَ عَلَيْكَ الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ. قَالَ رَافِعٌ ثُمَّ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ بِالْغُسْلِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: رشدين بن سعد وهو ضعيف.

1432. Râfi' b. Hadîc bildiriyor: Tam hanımımın karnı üzerinde olduğum bir sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) seslendi. Hemen kalktım. Boşalmadığım halde yıkandım. Sonra Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem): "Sen beni çağırdığında karımın karnı üzerindeydim. Boşalmadığım halde yıkandım" diye anlattım. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Böyle yapman gerekmezdi. Çünkü su (ile yıkanmak) ancak su (meninin gelmesi) sebebiyle gerekir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilen Rişdeyn b. Sa'd zayıftır.[1]

١٤٣٣ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: انْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي طَلَبِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَدَعَاهُ ، فَخَرَجَ الأَنْصَارِيُّ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَأْسُهُ يَقْطُرُ مَاءً ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا لِرَأْسِكَ ؟ ، قَالَ: دَعَوْتَنِي وَأَنَا مَعَ أَهْلِي ، فَخِفْتُ أَنْ أَحْتَبِسَ عَلَيْكَ فَعَجِلْتُ ، فَقُمْتُ فَصَبَبْتُ عَلَيَّ الْمَاءَ ، ثُمَّ خَرَجْتُ ، فَقَالَ: هَلْ كُنْتَ أَنْزَلْتَ ؟ قَالَ: لا ، قَالَ: إِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ فَلا تَغْتَسِلَنَّ ، اغْسِلْ مَا مَسَّ الْمَرْأَةَ مِنْكَ وَتَوَضَّأْ وُضُوءَكَ لِلصَّلاةِ ، فَإِنَّ الْمَاءَ مِنَ الْمَاءِ

رواه أبو يعلى والبزار من طريق زيد بن سعد ,عن أبي سلمة بن عبد الرحمن بن عوف, عن أبيه وأبو سلمة لم يسمع من أبيه, وزيد لم أحد من ترجمه .

1433. Abdurrahman b. Avf bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan bir adamı aramaya çıktı. Kendisine seslendi ve Ensarlı dışarı çıktı. Başından su damlıyordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Başına*

---

1 Buradaki metin Ahmed b. Hanbel'e aittir (IV, 143). Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'inde (no. 4373) geçen metni ise şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona uğrayıp ona seslendi. O da hemen dışarı çıkarak kendisiyle birlikte Mescid'e kadar yürüdü. Sonra ondan ayrılıp yıkandı. Sonra tekrar döndü. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yıkanma belirtisini görünce, niçin yıkandığını sordu. O da şöyle cevap verdi: "Senin çağırmanı işittiğimde hanımımla cinsel ilişkideydim. Acele edip boşalmadan kalktım. Bu yüzden yıkandım." Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Su ancak sudan dolayı gerekir"* buyurdu. Daha sonra ise Resûlallah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Erkeğin) sünnet yeri (kadının) sünnet yerini aşarsa, gusül farz olur"* buyurmuştur.

ne oldu?" diye sorunca; "Sen beni tam eşimle beraberken çağırdın. Yanına çıkmada gecikmekten endişe ettim ve acele edip kalktım. Hemen başıma su döküp çıktım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Boşalmış mıydın?"* diye sordu. Ensarlı: "Hayır" deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunu (bir daha) yaparsan sakın yıkanma. Sadece hanımına değen yerini yıka. Sonra namaz abdesti gibi abdest al; zira su ancak sudan dolayı gerekir"* buyurdu.

★Bunu Ebû Ya'lâ ve Bezzâr, Zeyd b. Sa'd-Ebû Seleme b. Abdirrahman b. Avf-babası tarikiyle rivayet etmiştir. Ne var ki, Ebû Seleme babasından hadis işitmemiştir. Zeyd'in de biyografisini yazanı görmedim.[1]

١٤٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ سِنَانٍ ، عَنْ أَبِي سَعْدٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: أَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَأَبْطَأَ عَلَيْهِ ، فَقَالَ: مَا حَبَسَكَ ؟ ، قَالَ: كُنْتُ حِينَ أَتَانِي رَسُولُكَ عَلَى الْمَرْأَةِ ، فَقُمْتُ ، فَاغْتَسَلْتُ ، فَقَالَ: وَمَا كَانَ عَلَيْكَ أَلَّا تَغْتَسِلَ مَا لَمْ تُنْزِلْ ، قَالَ: فَكَانَ الأَنْصَارُ يَفْعَلُونَ ذَلِكَ "

رواه أو يعلى والبزار, وفيه: أبو سعد البقال, وهو ضعيف.

1434. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan bir adama birini gönderdi. Ensarlının gelmesi gecikince *"Seni geciktiren şey nedir?"* diye sordu. O da: "Elçin yanıma geldiğinde tam karımın üzerindeydim. Hemen kalkıp yıkandım" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Madem boşalmadın, yıkanmasaydın bile bir şey gerekmezdi"* buyurdu. Bu olaydan sonra Ensarlılar buna göre davranırlardı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Sa'd el-Bakkâl zayıftır.[2]

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 857; Bezzâr, (no. 330) demiştir ki: "Bunu, ismini zikrettiklerimiz dışında başkası da Ebû Seleme b. Abdirrahman yoluyla Ebû Saîd'den nakletmiştir." Bu uygulama mensuh olup nâsihi Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kendisinden nakledilen *"İki sünnet yeri birleştiğinde gusül farz olur"* hadisidir. Buradaki Zeyd b. Sa'd'dan, bizim bildiğimiz, Yûnus b. Bukeyr'den başkası rivayette bulunmamıştır. Bkz. Hazimî *el-İ'tibâr fi'n-nâsih ve'l-mensûh,* 59; İbn Hacer, *Fethu'l-Bâri,* I, 397; İbn Hacer, *el-Metâlibu'l-âliye,* no. 205.

[2] Bakkâl hakkında Buhârî, "Hadisi münkerdir" derken Ebû Hâtim, "Hadisiyle ihticâc edilmez" değerlendirmesini yapmıştır. Nesâî de "Zayıftır. Güvenilir değildir. Hadisi yazılmaz".demiştir.

١٤٣٥ -حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ ، نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلَمَةَ ، ثَنَا أَبُو زُهَيْرٍ ، نا وِقَاءُ بْنُ إِيَاسٍ الْوَالِبِيُّ ، قَالَ: سَمِعْتُ سُهَيْلَ بْنَ ذَكْوَانَ أَبِي صَالِحٍ ، يَذْكُرُ عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: "أَتَى النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم بَابَ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَسَلَّمَ ، وَالأَنْصَارِيُّ عَلَى امْرَأَتِهِ ، فَرَدَّ عَلَيْهِ وَهُوَ عَلَيْهَا ، ثُمَّ سَلَّمَ الثَّانِيَةَ ، فَرَدَّ عَلَيْهِ وَلَمْ يَقُمْ ، ثُمَّ انْصَرَفَ لَمَّا لَمْ يَأْذَنْ لَهُ ، فَقَامَ الآخَرُ قَبْلَ أَنْ يَفْرُغَ ، وَخَرَجَ فِي أَثَرِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم يَطْلُبُهُ ، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَأَتَيْنَا النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم وَهُوَ قَائِمٌ ، فَاجْتَمَعْنَا إِلَيْهِ ، وَاغْتَسَلَ الرَّجُلُ فِي نَهْرٍ إِلَى جَانِبِ دَارِهِ ، فَأَقْبَلَ وَقَدِ اغْتَسَلَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: لَقَدِ اغْتَسَلَ ، وَمَا وَجَبَ عَلَيْهِ الْغُسْلُ ، فَجَاءَ الرَّجُلُ يَعْتَذِرُ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرَهُ بِأَمْرِهِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: اغْتَسَلْتَ وَلَمْ يَجِبْ عَلَيْكَ الْغُسْلُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفي البزار عنه: " إذا أتى أحدكم أهله فأقحط فلا غسل " ورجال البزار رجال الصحيح ورجال الطبراني موثقون إلا شيخ الطبراني محمد بن شعيب فإني لم أعرفه.

1435. Ebû Hureyre bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan bir zatın kapısına giderek selam verdi. O esnada Ensarlı hanımının üzerindeydi ve bu haldeyken selamını aldı. Sonra ikinci kez selam verdi. Yine selamını aldı, ama kalkmadı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensarlı (içeri girmesi için) kendisine izin vermeyince oradan ayrıldı. Daha sonra Ensarlı zat boşalmadan (hanımının üzerinden) kalktı ve Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) peşinden çıkıp onu aramaya başladı. Ebû Hureyre der ki: Hep birlikte Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gittik. Ayakta idi. Yanında toplandık. Sözü geçen Ensarlı evinin yanındaki bir nehirde yıkandı. Sonra yıkanmış olarak geldi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gusletmesi/yıkanması gerekmediği halde yıkandı/gusletti"* buyurdu. Sonra adam gelip Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) özür diledi ve durumunu anlattı. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Sana gusül gerekmediği halde sen gusletmişsin"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bezzâr ise yine Ebû Hureyre'den *"Sizden biriniz eşiyle ilişkiye girer de boşalmazsa, gusül gerekmez"* hadisini nakletmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Taberânî'nin ravileri de, hocası Muhammed b. Şuayb hariç, güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Ama hocasını tanımıyorum.

١٤٣٦ - وعَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم دَعَا رَجُلاً مِنَ الأَنْصَارِ فَأَبْطَأَ عَلَيْهِ ثُمَّ خَرَجَ فَذَكَرَ كَلامًا فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: "إِذَا أَقْحَطَ أَحَدُكُمْ أَوْ أَكْسَلَ فَلا غُسْلَ عَلَيْهِ "

رواه البزار ورجاله ثقات, إلا أبا إسرائيل الملائي فإنه ضعيف لسوء حفظه وقد وثقه بعضهم

1436. Câbir'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan bir zatı çağırdı. Adam biraz gecikerek evden çıktı .... Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Sizden biriniz boşalmaz ya da sertleşmesi giderse, ona gusül gerekmez"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, İsrâîl el-Mulâî hariç, güvenilir kimselerdir. İsrâîl ise hafızası yönünden zayıftır. Bununla birlikte kendisini güvenilir kabul edenler de olmuştur.[1]

١٤٣٧ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ ، قَالَ: نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ إِدْرِيسَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ مَعْمَرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: " كُنَّا نَفْعَلُهُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَإِذَا لَمْ نُنْزِلْ لَمْ نَغْتَسِلْ"

رواه البزار والطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح, ما خلا ابن إسحاق, وهو ثقة إلا أنه يدلس.

1437. Ubeyd b. Rifâ'a, babasından şu sözünü nakletmiştir: Biz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında ilişkiye girerdik. Eğer boşalmamışsak, gusletmezdik/yıkanmazdık.

★Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'**de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri, İbn İshâk hariç,** *Sahîh*'**in ravileridir. İbn İshâk da tedlis yapmakla beraber güvenilir bir ravidir.**[2]

١٤٣٨ ـ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ أَيُّوبَ الْغَافِقِيِّ عَنْ بَعْضِ وَلَدِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ: "نَادَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا عَلَى بَطْنِ امْرَأَتِي فَقُمْتُ وَلَمْ أُنْزِلْ فَاغْتَسَلْتُ وَخَرَجْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّكَ دَعَوْتَنِي وَأَنَا عَلَى بَطْنِ امْرَأَتِي فَقُمْتُ وَلَمْ أُنْزِلْ فَاغْتَسَلْتُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا عَلَيْكَ الْمَاءُ مِنَ الْمَاءِ. قَالَ رَافِعٌ ثُمَّ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ بِالْغُسْلِ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وقال: عن سهل بن رافع عن أبيه ,وفيه: رشدين بن سعد, وهو سيء الحفظ.

1438. Çocuklarından birinin naklettiğine göre Râfi b. Hadîc şöyle anlatmış: Ben tam karımın karnı üzerindeyken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana seslendi. Hemen kalktım, ama boşalmadım. Aceleyle yıkanıp Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına çıktım. Kendisine sen beni çağırdığında ben karımın karnı üzerinde idim. Boşalmadan kalkıp yıkandım" diye anlattım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yıkanman*

---

[1] Bezzâr, no. 326, 327.

[2] Bezzâr, no. 325. Bezzâr: "Bundan daha iyi bir senetle bu hadisi rivayet eden birini görmedik" demiştir. Hadisi İbn İshâk *"an-an"* sıygasıyla rivayet etmiştir; bkz. Taberânî , *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4537.

gerekmezdi. Su, ancak sudan dolayı gerekir" buyurdu. Râfi ekledi: Fakat daha sonraları Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize böyle durumlarda guslü emretti.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Hadisi Taberânî, Sehl b. Râfi' kanalıyla babasından nakletmiştir. Ayrıca senette ismi geçen Rişdeyn b. Sa'd'ın da hafızası zayıftır.

١٤٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ وَابْنُ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ مَعْمَرِ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ - قَالَ زُهَيْرٌ فِي حَدِيثِهِ رِفَاعَةُ بْنُ رَافِعٍ وَكَانَ عَقَبِيًّا بَدْرِيًّا - قَالَ كُنْتُ عِنْدَ عُمَرَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ يُفْتِي النَّاسَ فِي الْمَسْجِدِ , قَالَ زُهَيْرٌ فِي حَدِيثِهِ النَّاسَ بِرَأْيِهِ , فِي الَّذِي يُجَامِعُ وَلاَ يُنْزِلُ. فَقَالَ أَعْجِلْ بِهِ فَأُتِيَ بِهِ فَقَالَ يَا عَدُوَّ نَفْسِهِ أَوَ قَدْ بَلَغْتَ أَنْ تُفْتِيَ النَّاسَ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرَأْيِكَ قَالَ مَا فَعَلْتُ وَلَكِنْ حَدَّثَنِي عُمُومَتِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ أَيُّ عُمُومَتِكَ قَالَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ. قَالَ زُهَيْرٌ وَأَبُو أَيُّوبَ وَرِفَاعَةُ بْنُ رَافِعٍ فَالْتَفَتُّ إِلَى عُمَرَ فَقَالَ مَا يَقُولُ هَذَا الْفَتَى وَقَالَ زُهَيْرٌ مَا يَقُولُ هَذَا الْغُلاَمُ فَقُلْتُ كُنَّا نَفْعَلُهُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ فَسَأَلْتُمْ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُنَّا نَفْعَلُهُ عَلَى عَهْدِهِ فَلَمْ نَغْتَسِلْ. قَالَ فَجَمَعَ النَّاسَ وَأَصْفَقَ النَّاسُ عَلَى أَنَّ الْمَاءَ لاَ يَكُونُ إِلاَّ مِنَ الْمَاءِ إِلاَّ رَجُلَيْنِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَمُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ قَالاَ إِذَا جَاوَزَ الْخِتَانُ الْخِتَانَ وَجَبَ الْغُسْلُ. قَالَ فَقَالَ عَلِيٌّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ أَعْلَمَ النَّاسِ بِهَذَا أَزْوَاجُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فَأَرْسَلَ إِلَى حَفْصَةَ فَقَالَتْ لاَ عِلْمَ لِي. فَأَرْسَلَ إِلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ إِذَا جَاوَزَ الْخِتَانُ الْخِتَانَ وَجَبَ الْغُسْلُ. قَالَ فَتَحَطَّمَ عُمَرُ يَعْنِي تَغَيَّظَ ثُمَّ قَالَ لاَ يَبْلُغُنِي أَنَّ أَحَداً فَعَلَهُ وَلَمْ يَغْتَسِلْ إِلاَّ أَنْهَكْتُهُ عُقُوبَةً "

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجال أحمد ثقات إلا أن ابن إسحاق مدلس وهو ثقة, وفي الصحيح طرف منه

زاد الطبراني في الكبير: ثُمَّ أَفَاضُوا فِي ذِكْرِ الْعَزْلِ ، فَقَالُوا : لا بَأْسَ ، فَسَارَّ رَجُلٌ صَاحِبَهُ ، فَقَالَ : مَا هَذِهِ الْمُنَاجَاةُ ؟ أَحَدُهُمَا يَزْعُمُ أَنَّهَا الْمَوْؤُودَةُ الصُّغْرَى ، فَقَالَ عَلِيُّ بن أَبِي طَالِب رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ : إِنَّهَا لا تَكُونُ مَوْءُودَةً حَتَّى تَمُرَّ بِسَبْعِ تَارَاتٍ ، قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسَانَ مِنْ سُلالَةٍ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ﴾ [المؤمنون ١٢ــ ١٤] فَتَفَرَّقُوا عَلَى قَوْلِ عَلِيٍّ بن أَبِي طَالِبٍ أَنَّهُ لا بَأْسَ بِهِ

1439. Hem Akabeli, hem de Bedir gazisi olan Rifâ'a b. Râfi' bildiriyor: Hz. Ömer'in yanındaydım. Ona: "Zeyd b. Sâbit Mescid'de, cinsel ilişkiye girdiği halde boşalmadan kalkan kimse hakkında kişisel görüşüyle fetva veriyor" denildi. (Bunu söyleyen zata) Ömer: "Hemen onu bana getir"

dedi. O da Zeyd'i alıp getirdi. Ömer: "Ey kendinin düşmanı! Sen ne zaman Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inde kişisel görüşüne göre fetva verecek seviyeye ulaştın!?" diye çıkıştı. Zeyd: "Ben böyle bir şey yapmadım. Fakat bunu bana amcalarım Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) naklen bildirdiler" deyince Ömer: "Hangi amcaların?" diye sordu. Zeyd: "Ubey b. Ka'b, Ebû Eyyûb ve Rifâ'a b. Râfi" deyince Ömer bana dönerek: "Bu çocuk ne söylüyor?" dedi. Ben de: "Biz, Resûlallah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında böyle yapardık" dedim. "Peki bunu Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sordunuz mu?" dedi. (Rifâ'a) Yine "Biz onun döneminde bunu yapardık" deyince, halkı toplayıp bu meseleyi onlara sordu. Ali b. Ebî Tâlib ve Muâz b. Cebel dışında herkes suyun ancak sudan dolayı gerekeceği konusunda görüş birliği etti. Onlar ise: "Sünnet yeri sünnet yerini aşınca gusül gerekir" dediler. Hz. Ali: "Ey Müminlerin emiri! Şüphesiz ki insanlar içinde bunu en iyi bilenler Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşleridir. Birini göndererek bu meseleyi Hafsa'ya sordur" dedi. Hz. Ömer birini gönderip bu meseleyi sordurduğunda Hafsa: "Benim bu konuda bilgim yoktur. Birini gönderip Âişe'ye sordur" dedi. Hz. Âişe de: "Sünnet yeri sünnet yerini aşınca gusül gerekir" diye görüş beyan edince Ömer öfkeyle "Kimsenin böyle bir şey yaptığını duymayayım. Yoksa canını yakarım" dedi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri, İbn İshâk hariç, güvenilir kimselerdir. İbn İshâk ise güvenilir olmakla beraber müdellistir. *Sahîh*'te hadisin bir kısmı geçmiştir. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu ilaveyi de zikretmiştir:

Sonra azil konusuna dalıp bunda bir beis yoktur, dediler. Bu esnada bir adam arkadaşına gizlice bir şeyler fısıldadı. Ömer: "Nedir o gizli konuşma?" diye çıkıştı. Arkadaşı: "Bunun (azlin) kız çocuğunu diri diri toprağa gömmenin hafif şekli olduğunu ileri sürüyor" dedi. Hz. Ali de bunun üzerine: "Bu, yedi süreçten geçmedikçe diri diri toprağa gömmek anlamına gelmez. Nitekim aziz ve celil olan Allah şöyle buyurmuştur: "Sonra onu emin ve sağlam bir karargahta (rahimde) nutfe (sperm) haline getirdik. .... Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah, pek yücedir"[1]" Sonunda Ali b. Ebî Tâlib'in bu hususta bir beis olmadığı yönündeki görüşünü benimseyerek dağıldılar.

١٤٤٠ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " إِذَا جَاوَزَ الْخِتَانُ الْخِتَانَ وَجَبَ الْغُسْلُ "

رواه البزار, وفي إسناده أبو بكر بن أبي مريم وهو ضعيف.

[1] Mü'minûn 23/13-14.

1440. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sünnet yeri sünnet yerini aşınca gusül gerekir"* buyurmuştur.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Bekir b. Ebî Meryem zayıftır.[1]

١٤٤١ - حَدَّثَنَا أَبو عَبْدِ الْمَلِك أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقُرَشِيُّ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبِي ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، قَالُوا: ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْخُزَاعِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذ ، أن رَجُلا سَأَلَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ عَمَّا يُوجِبُ الْغُسْلَ مِنَ الْجِمَاعِ ، وَعَنِ الصَّلاةِ فِي الثَّوْبِ الْوَاحِدِ ، وَعَمَّا يَحِلُّ لِلْحَائِضِ مِنْ زَوْجِهَا ؟ فَقَالَ مُعَاذٌ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّه صلى الله عليه وسلم عَنْ ذَلِكَ ، فَقَالَ: " إِذَا جَاوَزَ الْخِتَانُ الْخِتَانَ فَقَدْ وَجَبَ الْغُسْلُ ، وَأَمَّا الصَّلاةُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ، فَتَوَشَّحْ بِهِ ، وَأَمَّا مَا يَحِلُّ مِنَ الْحَائِضِ ، فَإِنَّهُ يَحِلُّ مِنْهَا مَا فَوْقَ الإِزَارِ ، وَاسْتِعْفَافٌ عَنْ ذَلِكَ أَفْضَلُ "

رواه الطبراني في الكبير, وروى أبو داود منه قصة الحائض ورجال أبي داود فيهم بقية بن الوليد وهو ضعيف لتدليسه, وإسناد هذا حسن.

1441. Abdurrahman b. Âiz bildiriyor: Bir adam Muâz b. Cebel'e guslü gerektiren cinsel ilişkinin ölçüsünü, tek elbise içinde namaz kılmanın hükmünü ve bir de hayızlı kadınla helal olan ilişkiyi sordu. Muâz bunlara şöyle cevap verdi: Ben bunları Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sordum. Buyurdu ki:

"Sünnet yeri sünnet yerini aşınca gusül gerekir. Tek elbise içinde namaz konusuna gelince, elbiseye iyice sarın. Hayızlı kadınla helal olan ilişkiye gelince, izar/bel altı kıyafeti üzerinden olan ilişki helaldir. Fakat bundan sakınmak daha evladır."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Dâvud, hadisin sadece hayızlı kadın meselesine dair kısmını vermiştir. Ebû Dâvud'un ravileri içinde geçen Bakıyye b. el-Velîd tedlis yapması sebebiyle zayıftır. Buradaki rivayetin isnâdı ise hasendir.[2]

---

[1] Taberânî, *Müsnedu'ş-Şâmiyyîn*, no. 1479.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 99. Senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Âiz, Muâz'dan hadis işitmemiştir.

١٤٤٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَلِيٍّ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ: نا ضَمْرَةُ بْنُ رَبِيعَةَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمَلَةَ ، عَنِ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ ، عَنِ ابْنِ السِّمْطِ ، قَالَ: سَمِعْتُ بِلالا ، يَقُولُ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِذَا خَالَطْتُ أَهْلِي ، فَاخْتَلَعْنَا وَلَمْ أُمْنِي ، أَغْتَسِلُ ؟ قَالَ: نَعَمْ ، قَدْ فَعَلْتُ ذَاكَ مَعَ أَهْلِي ، فَلَمْ أُمْنِي ، فَاغْتَسَلْنَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن إسماعيل بن علي الوساوسي, وهو ضعيف.

1442. İbnü's-Simt bildiriyor: Bilâl'den şöyle işittim: "Ya Resûlallah, dedim, ben eşimle ilişkiye girdim. İkimiz de soyunduk; ama boşalmadım. Bu yüzden gusletmem gerekir mi?"

"Evet. Ben aynısını eşimle yaptım. Boşalmadığım halde yıkandık" karşılığını verdi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. İsmâîl b. Ali el-Vesavisî zayıftır.[1]

١٤٤٣ -حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا وَكِيعٌ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا جَاوَزَ الْخِتَانُ الْخِتَانَ ، وَجَبَ الْغُسْلُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن الزبير عن القسم وكلاهما ضعيف.

1443. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Sünnet yeri sünnet yerini aşınca gusül gerekir"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Câfer b. Zübeyr ve kendisinden rivayette bulunduğu Kasım zayıftırlar.

١٤٤٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، فَقَالَ: حَدَّثَنِي الْحَارِثُ ، عَنْ عَلِيٍّ ، وَعَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، وَمَسْرُوقٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالُوا: " إِذَا جَاوَزَ الْخِتَانُ الْخِتَانَ وَجَبَ الْغُسْلُ" وفيه جابر الجعفي وهو ضعيف.

1444. Hz. Ali, Abdullah b. Mes'ûd ve Âişe demişlerdir ki: *"(Cinsel ilişkide) Sünnet yeri sünnet yerini aşınca gusül gerekir"*

★Senedinde yer alan Câbir el-Cu'fî zayıftır.[2]

---

1 Bezzâr, Vesâvisî'nin hadis uydurduğunu söylemiştir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9251.

١٤٤٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ: سُئِلَ عَبْدُ اللَّهِ عَنِ الرَّجُلِ يُجَامِعُ امْرَأَتَهُ فَلا يُمْنِي ؟ فَقَالَ: "أَمَا أَنَا فَإِذَا بَلَغْتُ ذَلِكَ مِنَ الْمَرْأَةِ اغْتَسَلْتُ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1445. İbrâhîm (en-Nehaî) bildiriyor: Abdullah -İbn Mes'ûd'a- karısıyla cinsel ilişkiye giren, ama boşalmadan kalkan adamın durumu soruldu. "Ben karımla aynısını yaptım mı yıkanıyorum" diye cevap verdi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الاحْتِلامِ)

İhtilâm Olmak

١٤٤٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَمُوسَى بْنُ هَارُونَ ، قَالا: ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: " مَا احْتَلَمَ نَبِيٌّ قَطُّ ، إِنَّمَا الاحْتِلامُ مِنَ الشَّيْطَانِ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الكريم بن أبي ثابت, وهو مجمع على ضعفه.

1446. İbn Abbâs demiştir ki: "Hiç bir peygamber asla ihtilam olmamıştır. İhtilam ancak şeytandandır."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülazîz b. Ebî Sâbit'in zayıflığı konusunda icma edilmiştir.

١٤٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ يَحْيَى بْنِ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هُبَيْرَةَ ، عَنْ سَهْلَةَ بِنْتِ سُهَيْلٍ ، أَنَّهَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تَغْتَسِلُ إِحْدَانَا إِذَا احْتَلَمَتْ ؟ قَالَ: "نَعَمْ ، إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ " رواه الطبراني في الكبير، وفيه: ابن لهيعة وهو ضعيف.

1447. Sehle binti Süheyl: "Yâ Resûlallah! Bizden birimiz ihtilam olduğunda yıkanmalı mıdır?" diye sordu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet, eğer su (ıslaklık) görürse (yıkanmalıdır)"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

١٤٤٨ - حَدَّثَنَا مَسْعُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ ، ثَنَا عِمْرَانُ بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هُبَيْرَةَ ، عَنْ سَهْلَةَ بِنْتِ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو ، أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَرْأَةِ تَصْنَعُ الشَّيْءَ تَعْطِفُ بِهِ زَوْجَهَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ، وَلَا خَلَاقَ فِي الآخِرَةِ قَالَتْ: أَرَأَيْتَ الْمَرْأَةَ إِذَا رَأَتْ فِي مَنَامِهَا الاحْتِلَامِ ، أَتَغْتَسِلُ ؟ فَقَالَ الرَّسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا رَأَتِ الْمَاءَ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة هو ضعيف.

1448. Yine Sehle, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), kocasının ilgisini çekmek için bir şey yapan kadın hakkında sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Bu dünyevi bir zevktir. Âhirette nasibi olmaz"* buyurdu. "Rüyasında ihtilam olduğunu gören kadın hakkında ne buyurursun? Yıkanmalı mıdır?" diye sordu. *"Eğer yaşlık (su) görürse, yıkansın"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup isnâdında yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

١٤٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا ابْنُ عُمَرَ يَعْنِى عَبْدَ الْجَبَّارِ الأَيْلِيَّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِى سُمَيَّةَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ سَأَلَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ وَهِىَ أُمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرَى الْمَرْأَةُ فِى الْمَنَامِ مَا يَرَى الرَّجُلُ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَتِ الْمَرْأَةُ ذَلِكَ وَأَنْزَلَتْ فَلْتَغْتَسِلْ"

رواه أحمد, وفيه: عبد الجبار بن عمر الأيلي ,ضعفه ابن معين وغيره, ووثقه محمد بن سعد ,وبقية رجاله ثقات.

1449- İbn Ömer bildiriyor: Enes b. Mâlik'in annesi olan Ümmü Süleym, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Ey Allah'ın Resûlü! Kadın erkeğin gördüğü gibi rüyasında görürse ne yapması gerekir?" diye sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle karşılık verdi: *"Kadın böyle bir şey görürse ve de boşalırsa yıkanması gerekir."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülcebbâr b. Ömer el-Eylî'yi İbn Maîn ve başkaları zayıf görürken, Muhammed b. Sa'd güvenilir kabul etmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.[1]

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 5759.

١٤٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ قَالَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ الأَنْصَارِيُّ عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ سُلَيْمٍ قَالَتْ كَانَتْ مُجَاوِرَةَ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَكَانَتْ تَدْخُلُ عَلَيْهَا فَدَخَلَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِذَا رَأَتِ الْمَرْأَةُ أَنَّ زَوْجَهَا يُجَامِعُهَا فِي الْمَنَامِ أَتَغْتَسِلُ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ تَرِبَتْ يَدَاكِ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ فَضَحْتِ النِّسَاءَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم. فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ إِنَّ اللَّهَ لاَ يَسْتَحِي مِنَ الْحَقِّ وَإِنَّا إِنْ نَسْأَلِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم عَمَّا أَشْكَلَ عَلَيْنَا خَيْرٌ مِنْ أَنْ نَكُونَ مِنْهُ عَلَى عَمْيَاءَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لأُمِّ سَلَمَةَ بَلْ أَنْتِ تَرِبَتْ يَدَاكِ نَعَمْ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ عَلَيْهَا الْغُسْلُ إِذَا وَجَدَتِ الْمَاءَ. فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَهَلْ لِلْمَرْأَةِ مَاءٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَأَنَّى يُشْبِهُهَا وَلَدُهَا هُنَّ شَقَائِقُ الرِّجَالِ"

رواه أحمد وهو في الصحيح باختصار, وإسحاق لم يسمع من أم سليم .

1450. İshâk b. Abdillah b. Ebî Talha ninesi Ümmü Süleym'e dayanarak nakletmektedir: Ümmü Süleym, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Ümmü Seleme'nin komşusu idi ve "Ya Resûlallah! Ne buyurursun? Kadın rüyasında kocasının kendisiyle cinsel ilişkiye girdiğini görürse, yıkanmalı mıdır?" diye sordu.

Ümmü Seleme: "Hay elleri toprak olasıca Ümmü Süleym, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzurunda kadınları rezil ettin" diye çıkıştı. Ümmü Süleym: "Allah hakikati dile getirmekten haya etmez. Bizim Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) anlamadığımız bir meseleyi sormamız, onun cahili olarak yaşamamızdan daha hayırlıdır" diye cevap verdi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de:

"Asıl senin ellerin toprak olsun, Ümmü Seleme. Kadın eğer su/yaşlık hissederse, yıkanmalıdır" buyurdu. Ümmü Seleme: "Ya Resûlallah! Kadının da suyu mu olurmuş?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ya çocuğu ona nasıl benziyor? Kadınlar erkeklerin kardeşleridirler"* buyurdu.

★Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilen hadis, *Sahîh*'te daha kısa metinle geçmiştir. Fakat İshâk, Ümmü Süleym'den hadis işitmemiştir.

١٤٥١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ ، قَالَ: نا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بِنْتِ شُرَحْبِيلَ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُشَيْرِيُّ ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، عَنِ الْمَرْأَةِ تَحْتَلِمُ: هَلْ عَلَيْهَا غُسْلٌ ؟ فَقَالَ: نَعَمْ ، إِذَا وَجَدَتِ الْمَاءَ فَلْتَغْتَسِلْ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عبد الرحمن القشيري, قال أبو حاتم: كان يكذب .

1451. Ebû Hureyre demiştir ki: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) ihtilam olan kadına gusül gerekip gerekmediğini sordum. *"Evet. Eğer su/yaşlık hissederse, yıkansın"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Abdirrahman el-Kuşeyrî hakkında Ebû Hâtim: "Yalan rivayette bulunurdu" demiştir.

١٤٥٢ - و عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: سَأَلَتْ امْرَأَةٌ مِنْ الأَنْصَارِ النبي صلى الله عليه و سلم عن الْمَرْأَةُ تَرَى فِي مَنَامِهَا مَا يَرَى الرَّجُلُ؟ فَقَالَ إِذَا رَأَتْ ذَلِكَ فَلْتَغْتَسِلْ قَالَتْ عائشةُ: يا فُلانة فَضَحْتِ النِّسَاءَ. قَالَ رسول الله صلى الله عليه و سلم: دعيها فَإِن نِسَاءَ الأَنْصَارِ يَسْأَلْنَ عَنِ الفِقْهِ "

رواه البزار، وفيه: محمد بن عبد الرحمن وهو ضعيف ,وقد قيل فيه: أنه مدلس فقط وقد عنعنه .

1452. Enes b. Mâlik bildiriyor: Ensar'dan bir kadın Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) rüyasında erkeklerin gördüğünü gören kadın hakkında sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Eğer öyle bir şey görürse, yıkansın"* buyurdu. Hz. Âişe: "Ey falanca! Sen kadınları rezil ettin" diye ona çıkışınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu rahat bırak. Ensarlı kadınlar fıkhi meseleleri soruyorlar"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Muhammed b. Abdirrahman et-Tafâvî zayıftır. Bununla beraber sadece müdellis olduğu da söylenmiş ve burada *"an-an"* sıygasını kullanmıştır.

١٤٥٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَرْأَةِ تَرَى فِي مَنَامِهَا مَا يَرَى الرَّجُلُ ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنْ أَنْزَلَتْ كَمَا يُنْزِلُ الرَّجُلُ فَعَلَيْهَا الْغُسْلُ ، وَإِنْ لَمْ تُنْزِلْ فَلا شَيْءَ عَلَيْهَا"

رواه الطبراني في الأوسط - وهو في الصحيح باختصار , وفيه: عبد الله بن عيسى الخزاز وهو ضعيف .

1453. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) rüyasında erkeğin gördüğünü gören kadın hakkında soruldu. *"Erkeğin boşaldığı gibi boşalırsa, kendisine gusül gerekir. Eğer boşalmazsa, hiçbir şey gerekmez"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. İsa el-Hazzâz zayıftır. Hadis *Sahîh*'te daha kısa metinle geçmiştir.

(بَابُ التَّسَتُّرِ عِنْدَ الاغْتِسَالِ والنَهيِ عَنْ الاغْتِسَالِ بالفَضَاءِ)

Yıkanırken Gizlenmek ve Açık Alanda Yıkanmanın Yasaklanışı

١٤٥٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ: نَا عُبَيْدُ اللَّه بْنُ مُوسَى ، عَنْ حَفْصِ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مُرْثَدٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ عَنِ التَّعَرِّي فَاسْتَحْيُوا مِنْ مَلائِكَةِ اللَّه الَّذِينَ مَعَكُمُ الْكِرَامِ الْكَاتِبِينَ الَّذِينَ لا يُفَارِقُونَكُمْ إِلا عِنْدَ إِحْدَى ثَلاثِ حَالاتٍ: الْغَائِطِ وَالْجَنَابَةِ وَالْغُسْلِ ، فَإِذَا اغْتَسَلَ أَحَدُكُمْ بِالْعَرَاءِ فَلْيَسْتَتِرْ بِثَوْبِهِ ، أَوْ بِخَذَمَةِ حَائِطٍ ، أَوْ بِبَعِيرِهِ"

رواه البزار وقال: لا يروى عن ابن عباس إلا من هذا الوجه, وجعفر بن سليمان لين, قلت: جعفر بن سليمان من رجال الصحيح وكذلك بقية رجاله والله أعلم.

1454. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki Allah sizi çıplaklıktan menetmektedir. Öyleyse, üç durum hariç, sürekli sizinle birlikte bulunan Allah'ın meleklerinden utanın. O üç durum şunlardır: Büyük abdest, cünüp hali ve bir de yıkanma. Eğer sizden biriniz açık alanda yıkanırsa, elbisesi veya duvar yıkıntısı/parçası ya da devesiyle gizlensin/örtünsün."

★Hadisi rivayet eden Bezzâr ardından "Hadis İbn Abbâs'dan sadece bu tarikten rivayet edilmektedir. Senette ismi geçen Câfer b. Süleymân da gevşektir" diye belirtmiştir. Ben derim ki: Câfer b. Süleymân *Sahîh*'in ravilerindendir. Kalan raviler de öyledir. Doğrusunu Allah bilir.

١٤٥٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرٍ ، قَالَ: نَا جَدِّي حَرْمَلَةُ ، قَالَ: نَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنْ مَرْوَانَ بْنِ سَالِمٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " يُعْتَدَى الْمَرْءُ عِنْدَ أَرْبَعَةِ خِصَالٍ: إِذَا نَامَ وَحْدَهُ ، وَإِذَا نَامَ مُسْتَلْقِيًا ، وَإِذَا نَامَ فِي مِلْحَفَةٍ مُعَصْفَرَةٍ ، وَإِذَا اغْتَسَلَ بِفَضَاءٍ مِنَ الأَرْضِ ، فَمَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ لا يَغْتَسِلَ بِفَضَاءٍ مِنَ الأَرْضِ ، فَإِنْ كَانَ لا بُدَّ فَاعِلا فَلْيَخْطُطْ خَطًّا"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :مروان بن سالم وهو منكر الحديث .

1455. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kişi dört yerde açılıp saçılır: Sırt üstü uyurken, tek başına uyurken, safranlı bir çarşaf altında uyurken, bir de açık alanda*

yıkanırken. Kim açık alanda yıkanmaktan kaçınabilirse, bunu yapsın. Mutlaka yıkanması gerekiyorsa, (en azından) bir çizgi çizsin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mervân b. Sâlim hadisi münker biridir.

١٤٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَمَرَ عَلِيًّا فَوَضَعَ لَهُ غُسْلاً ثُمَّ أَعْطَاهُ ثَوْباً فَقَالَ اسْتُرْنِي وَوَلِّنِي ظَهْرَكَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1456. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ali'ye emir verdi; O'nun için su hazırladı. Sonra kendisine bir elbise vererek: *"(Bununla) beni gizle ve bana sırtını dön"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٤٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنِ الْمُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ عَنْ أُمِّ هَانِئٍ قَالَتْ نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفَتْحِ بِأَعْلَى مَكَّةَ فَأَتَيْتُهُ فَجَاءَ أَبُو ذَرٍّ بِجَفْنَةٍ فِيهَا مَاءٌ قَالَتْ إِنِّي لَأَرَى فِيهَا أَثَرَ الْعَجِينِ قَالَتْ فَسَتَرَهُ أَبُو ذَرٍّ ثُمَّ سَتَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا ذَرٍّ فَاغْتَسَلَ "

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح, وهو في الصحيح خلا قصة أبي ذر وستر كل واحد منهما الآخر.

1457. Ümmü Hâni bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Fetih günü Mekke'nin en yüksek bölgesinde kamp kurdu. Ben yanına gittim. Derken Ebû Zer içi su dolu bir leğen getirdi. Üzerinde hâlâ hamur artığı ve lekelerin bulunduğunu görüyordum. Önce Ebû Zer, Hz. Peygamber'i; sonra da Hz. Peygamber Ebû Zer'i perdeleyerek yıkandılar.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Ebû Zer ve Hz. Peygamber'in birbirlerini perdelemeleri olayı hariç hadis, *Sahîh*'te de geçmiştir.

١٤٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّيْمِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ الْمَاءَ لَمْ يُلْقِ ثَوْبَهُ حَتَّى يُوَارِيَ عَوْرَتَهُ فِي الْمَاءِ"

رواه أحمد ورجاله موثقون, إلا أن علي بن زيد مختلف في الاحتجاج به.

1458. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mûsa b. İmrân suya girmek istediğinde, avret mahalli suda iyice kaybolmadan elbisesini üzerinden atmazdı"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir. Yalnız Ali b. Zeyd'le ihticac konusu tartışmalıdır.

١٤٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ أَبِي شَمْلَةَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ يَعْقُوبَ ، عَنْ قُرَيْبَةَ بِنْتِ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ ، أَنَّهَا دَخَلَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم وَهُوَ يَغْتَسِلُ ، فَأَخَذَ حَفْنَةً مِنْ مَاءٍ فَضَرَبَ بِهَا وَجْهِي ، وَقَالَ: " وَرَاءَكِ أَيْ لَكَاعِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وإسناده حسن .

1459. Zeyneb binti Ebî Seleme'den nakledildiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yıkanırken yanına girmiş. Zeyneb der ki: Hemen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir avuç su alıp yüzüme çarparak *"Geri dön ahmak kadın"* dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٤٦٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا ، أنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، أنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ مُسْلِمٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " يَغْتَسِلُ مِنْ وَرَاءِ حُجُرَاتٍ ، وَمَا رَأَى عَوْرَتَهُ أَحَدٌ قَطُّ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :مسلم الملائي, وقد اختلط في آخر عمره.

1460. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) odaların arkasında yıkanırdı. Bu yüzden hiç kimse onun avret mahallini görmemiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Müslim el-Mulâî ömrünün sonunda bunamıştır.

١٤٦١ - وعَنْ عَبْدِ الله بنْ عَامر بن رَبيعةَ عَنْ أَبيه قَالَ: أَتَى عَلَيْنَا وَنَحْنُ نَغْتَسِلُ يَصُبُّ بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَقَالَ: " أَتَغْتَسِلُونَ وَلاَ تَسْتَتِرُونَ ؟ وَاللهِ إِنِّي لأَخْشَى أَنْ تَكُونُوا خَلَفَ الشَّرِّ , يَعْنِي الْخَلَفَ الَّذِي يَكُونُ فِيهِمُ الشَّرُّ " رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1461. Abdullah b. Âmir b. Rabî'a, babasından naklen bildiriyor: Biz yıkanıp birbirimize su dökerken (Allah Resûlü) yanımıza çıkageldi ve *"Sizler örtünmeden mi yıkanıyorsunuz?! Vallahi ben sizin, şer nesli, yani, içinde kötülük bulunan nesil olmanızdan endişe ediyorum"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

١٤٦٢ - وعَنْ ابْنِ عُمرَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنْ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى عَوْرَةِ أَخِيهِ" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علاء بن سليمان وهو ضعيف .قلت: وتأتي أحاديث في ستر العورة في الصلاة .

1462. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) erkeğin, kardeşinin avretine bakmasını yasaklamıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Alâ b. Süleymân zayıftır.

(باب أيِّ وَقْتٍ يُكرَهُ الاغْتِسالُ)

Yıkanmanın Mekruh Olduğu Vakitler

١٤٦٣ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مُوسَى الرَّامَهُرْمُزِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيد ، ثنا عَبْدُ رَبِّهِ بْنُ أَبِي نَافِعٍ ، حَدَّثَتْنِي رَيْطَةُ أُمُّ وَلَدِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَغْتَسِلَ بِنِصْفِ النَّهَارِ ، وَعِنْدَ الْعَتَمَةِ "

رواه الطبراني في الكبير , وراثطة أم ولد أنس لا تعرف.

1463. Rivayet edildiğine göre Enes b. Mâlik gün ortasında ve yatsıda yıkanmayı sevmezmiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Enes'in Ümmü Veled'i Râyta tanınmamaktadır.

(بَابُ الْغُسْلُ مِنَ الْجَنَابَةِ)

Cünüplük Sebebiyle Yıkanmak

١٤٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ مِهْرَانَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ - يَعْنِي الْعَطَّارَ - عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَجُلٌ كَمْ يَكْفِينِي مِنَ الْوُضُوءِ قَالَ مُدٌّ. قَالَ كَمْ يَكْفِينِي لِلْغُسْلِ قَالَ صَاعٌ. قَالَ فَقَالَ الرَّجُلُ لاَ يَكْفِينِي. قَالَ لاَ أُمَّ لَكَ قَدْ كَفَى مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه أحمد وقد وقد تقدم الكلام عليه وعلى غيره من هذه الأحاديث في ما يجزئ من الماء للوضوء والغسل .

1464. İbn Abbâs'dan nakledildiğine göre bir adam ona: "Abdestte bana ne kadar su yeter?" diye sordu. O da: "Bir müd (0,688 lt)" dedi.

"Gusülde bana ne kadar su yeter?" diye sordu. "Bir sâ (2,75 lt)'" dedi. Adam: "Bu bana yetmez" deyince "Anasız kalasın! Bu miktar senden daha hayırlı olan Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yetmişti" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup daha önce abdest ve gusülde yeterli olan su miktarına dair bahiste bu ve buna benzer hadislerle ilgili değerlendirme geçmişti.

١٤٦٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُبُّ بِيَدِهِ عَلَى رَأْسِهِ ثَلاثًا قَالَ رجل: قَالَ إِنَّ شَعْرِي كَثِيرٌ: قَالَ كَانَ شَعْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرَ وَأَطْيَبَ"

رواه البزار وأحمد ورجاله رجال الصحيح .

1465. Ebû Hureyre: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle üç defa başına su dökerdi" dedi. Bir adam: "Benim saçlarım gürdür" deyince "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) saçları daha gür ve daha güzeldi" diye karşılık verdi.

★Hadisi Bezzâr ve Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٤٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنِي فُضَيْلُ بْنُ مَرْزُوقٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ سَأَلَهُ رَجُلٌ عَنِ الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ فَقَالَ ثَلاثًا. فَقَالَ إِنِّي كَثِيرُ الشَّعْرِ. قَالَ أَبُو سَعِيدٍ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرَ شَعَرًا مِنْكَ وَأَطْيَبَ "

رواه أحمد, وفيه :عطية وثقه ابن معين، وضعفه جماعة تضعيفا لينا.

1466. Atiyye'nin bildirdiğine göre Ebû Saîd el-Hudrî'ye bir adam cünüplük sebebiyle yıkanmayı sormuş. O da: "Üç kere su dökerek yıkanılır" demiş. Adam: "Ama benim saçlarım gürdür" deyince, Ebû Saîd: "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) saçları daha gür ve daha güzeldi" diye karşılık vermiş.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Atiyye'yi İbn Maîn güvenilir kabul ederken, bir grup bilgin yumuşak bir üslupla zayıf saymışlardır.

١٤٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ عَاصِمَ بْنَ عَمْرٍو الْبَجَلِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ سَأَلُوا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقَالُوا لَهُ إِنَّمَا أَتَيْنَاكَ نَسْأَلُكَ عَنْ ثَلاثٍ عَنْ صَلاةِ الرَّجُلِ فِي بَيْتِهِ تَطَوُّعاً وَعَنِ الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ وَعَنِ الرَّجُلِ مَا يَصْلُحُ لَهُ

[1] Hadis zevaidden değildir. Çünkü onu İbn Mâce de rivayet etmiştir. Bkz. Ahmed b. Hanbel, no. 7412.

مِن امْرَأَته إذَا كَانَتْ حَائضاً فَقَالَ أَسُحَّارٌ أَنْتُمْ لَقَدْ سَأَلْتُمُونِى عَنْ شَىْء مَا سَأَلَنِى عَنْهُ أَحَدٌ مُنْذُ سَأَلْتُ عَنْهُ رَسُولَ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم فَقَالَ " صَلاَةُ الرَّجُلِ فِى بَيْته تَطَوُّعاً نُورٌ فَمَنْ شَاءَ نَوَّرَ بَيْتَهُ. وَقَالَ فِى الْغُسْلِ منَ الْجَنَابَةِ يَغْسِلُ فَرْجَهُ ثُمَّ يَتَوَضَّأُ ثُمَّ يُفِيضُ عَلَى رَأْسِهِ ثَلاَثاً. وَقَالَ فِى الْحَائِضِ لَهُ مَا فَوْقَ الإِزَارِ "

قلت: روى ابن ماجة منه قصة الصلاة في البيت. رواه أحمد هكذا عن رجل لم يسمه عن عمر .

1467. Ömer b. el-Hattâb'a soru soran topluluktan bir zatın naklettiğine göre topluluk şöyle demiş: "Biz üç şeyi sormak için sana geldik: Kişinin evinde kıldığı nafile namazın hükmünü, cünüplükten dolayı yıkanmayı ve bir de hayızlı kadının neresinin erkeğe helal olduğunu." Ömer buna şöyle cevap vermiş: "Sizler büyücü müsünüz nesiniz? Sizler bana öyle şeyleri sordunuz ki, ben onları Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) soralı beri kimse onları bana sormamıştı. Buyurdular ki: *«Kişinin evinde nafile olarak kıldığı namaz nurdur. Öyleyse dileyen evini nurlandırsın. Cünüplükten yıkanmak şöyle olur: Kişi cinsel organını yıkayıp abdest alır. Sonra başından üç kere su döker.»* Hayızlı kadın hakkında da *«Erkek izar/bel altı kıyafetinin üzerinden (istediğini yapmada) serbesttir»* buyurdu."

★Ben derim ki: Hadisin evde kılınan namazla ilgili kısmını İbn Mâce de rivayet etmiştir. Ahmed b. Hanbel, isimsiz bir ravi kanalıyla Hz. Ömer'den rivayet etmiştir.

١٤٦٨ - رواه الطبراني في الأوسط عن عاصم بن عمرو البجلي عن عمير مولى عمر قال: جَاء نَفَرٌ مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ إِلى عُمَرَ فَقَالَ: مَا جَاء بِكُمْ ؟ قَالوا: جِئْنَاكَ لنَسْأَلكَ عَنْ ثَلاث قَالَ: مَا هِي ؟ قَالُوا: صَلاَةَ الرَّجُلِ فِى بَيْته تَطَوُّعاً ما هي ؟ وَمَا يَحلُّ للرَجُلِ مِن امْرَأَته حَائضاً ؟ وَعَنِ الْغسْلِ مِنَ الْجَنَابَة؟ فقَالَ: أَسَحرَةٌ أَنْتمْ ؟ قَالُوا: لاَ وَالله يَا أَميرِ المؤمنينَ مَا نَحنُ بسَحرة قَالَ: أَفكَهَنَةٌ أَنْتم ؟ قَالُوا: لاَ فقَالَ: لَقَدْ سَأَلْتُمُونى عن ثَلاثَ مَا سَأَلَنى عَنهنْ أَحَدٌ مُنْذُ سَأَلْتُ عَنْهُ رَسُولَ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم قَبْلَكُم فقَالَ: أَمْا صَلاَةُ الرَّجُلِ فِى بَيْته تَطوُّعاً فنُورٌ فنور بَيْتَكَ مَا اسْتَطَعْتَ . وَأَما الحَائضَ فَلكَ ما فوْقَ الإزار وَلَيسَ لكَ مَا تَحْتَهُ . وَأَما الغسْلَ مِنَ الْجَنَابَة فَتفْرِغُ بيمينكَ على شمَالكَ ثُمْ تُدْخلِ يدكَ فِي الإنَاء فتغسل فَرْجَكَ وما أَصَابَكَ ثُم تَوضَأ وضُوءكَ للصلاة ثُم تُفرغ عَلَى رَأسكَ ثَلاثَ مَرات تَدْلُكَ رَأسكَ كل مَرة"

ورواه أبو يعلى من هذه الطريق, ورجال أبي يعلى ثقات, وكذلك رجل أحمد ,إلا أن فيه من لم يسم فهو مجهول .

1468. Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Âsım b. Amr el-Becelî kanalıyla Hz. Ömer'in azatlısı Umeyr'den şöyle nakletmiştir: Irak halkından bir grup Ömer'e geldiler. Ömer: "Niçin geldiniz?" diye sordu. "Sana üç şeyi sormak için geldik" dediler. Ömer: "Nedir onlar?" diye sorunca topluluk şöyle dedi: "Kişinin evinde nafile olarak kıldığı namazın hükmü nedir? Erkek için hayız halindeki karısının neresi helal olur? Bir de cünüplük sebebiyle yıkanma nasıl olur?" dediler. Ömer: "Sizler büyücüler misiniz, nesiniz?" dedi. "Hayır. Vallahi ey Müminlerin emiri, bizler büyücü falan değiliz" dediler. "Sizler kâhin misiniz, nesiniz?" dedi. "Hayır. Kahin de değiliz" dediler. Sonra Ömer: "Sizler bana üç şeyi sordunuz ki, bunları bana, ben onları Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) soralı beri sizden önce hiç kimse sormadı" dedi. Sonra devam etti: "Kişinin evinde nafile olarak kıldığı namazı bir nurdur. Öyleyse gücün yettiğince evini nurlandır. Hayızlı kadına gelince, onunla izarın üzerinden temas kurabilirsin, ama altı sana helal değildir. Cünüplük sebebiyle yıkanmak ise şöyledir: Sağ elinle sol eline (su) dökersin. Sonra elini kaba sokup fercini ve (meninin) bulaştığı yerlerini yıkarsın. Sonra namaz abdesti gibi abdest al. Sonra her defasında başını ovarak başından aşağı üç kere su dök."

★Hadisi Ebû Ya'lâ bu tarikle rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Aynı şekilde Ahmed b. Hanbel'in ravileri de güvenilir olmakla beraber aralarında ismi zikredilmemiş meçhul bir ravi bulunmaktadır.

١٤٦٩ - حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي سَمِينَةَ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ وَفْدَ ثَقِيفٍ ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ أَرْضَنَا أَرْضٌ بَارِدَةٌ ، فَمَا يَكْفِينَا مِنْ غُسْلِ الْجَنَابَةِ ؟ قَالَ: " أَمَّا أَنَا فَأُفِيضُ عَلَى رَأْسِي ثَلَاثًا"

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح.

1469. Enes'in bildirdiğine göre Sakîf heyeti: "Ya Resûlallah! Bizim yaşadığımız bölge soğuk bir yerdir. Cünüplükten yıkanırken ne yaparsak, yeterli olur?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) da: *"Ben, başımdan aşağı üç kere su döküyorum"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٤٧٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي يَزِيدَ الصُّدَائِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبَّادٌ الْمِنْقَرِيُّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 7339. Senedinde ismi geçen Humeyd et-Tavîl müdellis olup burada "*an-an*" sıygasını kullanmıştır.

الْمَدِينَةَ وَأَنَا ابْنُ ثَمَانِ سِنِينَ ، فَأَخَذَتْ أُمِّي بِيَدِي فَانْطَلَقَتْ بِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّهُ لَمْ يَبْقَ رَجُلٌ وَلا امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِلا قَدْ أَتْحَفَتْكَ بِتُحْفَةٍ ، وَإِنِّي لا أَقْدِرُ عَلَى مَا أُتْحِفُكَ بِهِ ، إِلا ابْنِي هَذَا فَخُذْهُ فَلْيَخْدُمْكَ مَا بَدَا لَكَ ,فَخَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَشْرَ سِنِينَ ، فَمَا ضَرَبَنِي ضَرْبَةً ، وَلا سَبَّنِي سَبَّةً ، وَلا انْتَهَرَنِي وَلا عَبَسَ فِي وَجْهِي وَكَانَ أَوَّلُ مَا أَوْصَانِي بِهِ ، أَنْ قَالَ: يَا بُنَيَّ ، اكْتُمْ سِرِّي تَكُ مُؤْمِنًا , فَكَانَتْ أُمِّي وَأَزْوَاجُ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم يَسْأَلْنَنِي عَنْ سِرِّ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَلا أُخْبِرُهُمْ بِهِ ، وَمَا أَنَا بِمُخْبِرٍ سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَحَدًا أَبَدًا وَقَالَ: يَا بُنَيَّ ، عَلَيْكَ بِإِسْبَاغِ الْوُضُوءِ يُحِبُّكَ حَافِظَاكَ وَيُزَادُ فِي عُمُرِكَ وَيَا أَنَسُ بَالِغْ فِي الاغْتِسَالِ مِنَ الْجَنَابَةِ ، فَإِنَّكَ تَخْرُجُ مِنْ مُغْتَسَلِكَ وَلَيْسَ عَلَيْكَ ذَنْبٌ وَلا خَطِيئَةٌ ، قَالَ: قُلْتُ: كَيْفَ الْمُبَالَغَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ: تَبُلُّ أُصُولَ الشَّعَرِ ، وَتُنَقِّي الْبَشَرَةَ ، وَيَا بُنَيَّ إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لا تَزَالَ أَبَدًا عَلَى وُضُوءٍ فَإِنَّهُ مَنْ يَأْتِهِ الْمَوْتُ وَهُوَ عَلَى وُضُوءٍ يُعْطَ الشَّهَادَةَ وَيَا بُنَيَّ إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لا تَزَالَ تُصَلِّي ، فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تُصَلِّي عَلَيْكَ مَا دُمْتَ تُصَلِّي وَيَا أَنَسُ إِذَا رَكَعْتَ فَأَمْكِنْ كَفَّيْكَ مِنْ رُكْبَتَيْكَ , وَفَرِّجْ بَيْنَ أَصَابِعِكَ وَارْفَعْ مِرْفَقَيْكَ عَنْ جَنْبَيْكَ وَيَا بُنَيَّ إِنْ رَفَعْتَ رَأْسَكَ مِنَ الرُّكُوعِ فَأَمْكِنْ كُلَّ عُضْوٍ مِنْكَ مَوْضِعَهُ ، لا يَنْظُرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى مَنْ لا يُقِيمُ صُلْبَهُ بَيْنَ رُكُوعِهِ وَسُجُودِهِ , وَيَا بُنَيَّ فَإِذَا سَجَدْتَ فَأَمْكِنْ جَبْهَتَكَ وَكَفَّيْكَ مِنَ الأَرْضِ وَلا تَنْقُرْ نَقْرَ الدِّيكِ ، وَلا تُقْعِ إِقْعَاءَ الْكَلْبِ أَوْ قَالَ: الثَّعْلَبِ ، وَإِيَّاكَ وَالالْتِفَاتَ فِي الصَّلاةِ ، فَإِنَّ الالْتِفَاتَ فِي الصَّلاةِ هَلَكَةٌ ، فَإِنْ كَانَ لا بُدَّ فَفِي النَّافِلَةِ لا فِي الْفَرِيضَةِ وَيَا بُنَيَّ وَإِذَا خَرَجْتَ مِنْ بَيْتِكَ فَلا تَقَعَنَّ عَيْنَيْكَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ إِلا سَلَّمْتَ عَلَيْهِ ، فَإِنَّكَ تَرْجِعُ مَغْفُورًا لَكَ وَيَا بُنَيَّ إِذَا دَخَلْتَ مَنْزِلَكَ فَسَلِّمْ عَلَى نَفْسِكَ وَعَلَى أَهْلِكَ فَلا تقعن عينك على وَيَا بُنَيَّ إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُصْبِحَ وَتُمْسِيَ وَلَيْسَ فِي قَلْبِكَ غِشٌّ لأَحَدٍ ، فَإِنَّهُ أَهْوَنُ عَلَيْكَ فِي الْحِسَابِ وَيَا بُنَيَّ إِنِ اتَّبَعْتَ وَصِيَّتِي فَلا يَكُنْ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنَ الْمَوْتِ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الصغير وزاد: " يَا بُنَيَّ ، إِذَا خَرَجْتَ مِنْ أَهْلِكَ فَلا يَقَعَنَّ بَصَرُكَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ ، إِلا ظَنَنْتَ أَنَّ لَهُ الْفَضْلَ عَلَيْكَ ، ثُمَّ قَالَ لِي : يَا بُنَيَّ ، إِنْ حَفِظْتَ وَصِيَّتِي فَلا يَكُونَنَّ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنَ الْمَوْتِ ، ثُمَّ قَالَ لِي : يَا بُنَيَّ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ سُنَّتِي وَمَنْ أَحْيَا سُنَّتِي فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَحَبَّنِي كَانَ مَعِي فِي الْجَنَّةِ ". وفيه: محمد بن الحسن ابن أبي يزيد وهو ضعيف .

1470. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye geldiğinde ben sekiz yaşındaydım. Annem elimden tutup beni Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) götürdü ve: "Ya Resûlallah! Ensar'dan hiçbir erkek ya da kadın kalmadı, hepsi sana bir hediye verdi. Benim ise sana, bu oğlumdan başka hediye edebilecek bir şeyim yoktur. Bunu al, dilediğin kadar sana hizmet etsin" dedi. Böylece Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) on yıl hizmet ettim. Bu süre zarfında beni ne bir kere dövdü, ne de bir kere bana sövdü. Ne beni azarladı, ne de bana yüzünü ekşitti. Bana ilk tavsiye ettiği şey şuydu: *"Oğlum! Sırrımı sakla, mümin olursun."* Annem ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri bana Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) sırrını soruyorlardı da ben onlara onu söylemiyordum. Ben, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) sırrını asla kimseye söylemem. Bana buyurdu ki:

"Oğlum! Abdesti eksiksiz al ki, koruyucu meleklerin seni sevsin, ömrün uzatılsın. Enes! Cünüplükten dolayı iyice yıkanıp temizlen. Eğer böyle yaparsan, üzerinde bir günah ya da bir kusur kalmaksızın banyodan çıkarsın."

"Ya Resûlallah! İyice yıkanmak nasıl olur?" diye sordum. Buyurdu ki: *"Saç diplerini ıslatır, deriyi temizlersin. Ey oğul! Sürekli abdestli kalabilirsen, bunu yap. Çünkü kim ölüm kendine geldiğinde abdestli olursa, ona şehitlik sevabı verilir. Ey oğul! Devamlı namaz kılabilirsen, buna devam et. Zira melekler sen namaz kıldığın sürece senin için dua ederler. Enes! Rükûya vardığında, avuç içlerini diz kapaklarına iyice yerleştir. Parmaklarının arasını aç. Dirseklerini yanlarına yapıştırma. Ey oğul! Başını rükûdan kaldırdığında, her organın yerli yerine otursun. Zira Allah kıyamet günü rükûsu ile secdesi arasında belini doğrultmayan kimsenin yüzüne bakmaz. Ey oğul! Secdeye vardığında alnını ve el ayalarını yere iyice oturt. Horoz kakması gibi kakıp durma. Köpek–veya tilki- oturuşu gibi oturma. Sakın namazda sağa sola bakma. Zira namazda sağa sola bakmak, helak eder. Mutlaka gerekiyorsa, bunu nafile namazda yap, farz namazda değil. Ey oğul! Evinden çıktığın zaman kıble ehlinden gözünün iliştiği herkese mutlaka selam ver. Eğer böyle yaparsan bağışlanmış olarak dönersin. Ey oğul! Evine girdiğin zaman, kendine ve ev halkına selam ver. Ey oğul! Eğer kalbinde herhangi bir kimseyi aldatma gibi bir düşünce taşımaksızın sabahlayıp akşamlayabilirsen, bunu yap. Çünkü bu sana hesabı kolaylaştırır. Ey oğul! Eğer vasiyetimi tutarsan, hiçbir şey sana ölümden daha sevimli olmasın."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî şu ilaveyle rivayet etmiştir: *"Ey oğul! Evinden çıktığın zaman ehl-i kıbleden her kime gözün ilişirse, muhakkak onun senden daha faziletli olduğunu farz et. Ey oğul! Bu benim sünnetimdendir. Kim benim sünnetimi ihya ederse,*

beni sevmiş olur. Kim de beni severse, cennette benimle beraber olur." Senedinde ismi geçen Muhammed b. el-Hasan b. Ebî Yezîd zayıftır.[1]

١٤٧١ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ-: يَكْفِي مِنْ غُسْلِ الْجَنَابَةِ سِتَّةُ أَمْدَادٍ "

رواه البزار, وفيه: يزيد بن عبد الملك النوفلي, وقد ضعفوه كلهم البخاري ويحيى وفي إحدى الروايتين عنه والنسائي ووثقه ابن معين في رواية.

1471. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cünüplükten dolayı yıkanmak için altı müd su yeter"* buyurmuştur.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî'yi Buhârî, bir rivayete göre Yahyâ ve Nesâî'den her biri zayıf görürken, bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir.[2]

١٤٧٢ - حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ، نَا الْفَنَّادُ، وَاسْمُهُ إِبْرَاهِيمُ بْنُ سُلَيْمَانَ أَبُو إِسْمَاعِيلَ، نَا قَتَادَةُ، عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَوَضَّأُ بِالْمُدِّ وَيَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ "

رواه البزار من رواية إبراهيم بن سليمان الفناد, وقال: ليس به بأس وبقية رجاله ثقات.

1472. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir müd suyla abdest alır, bir sâ suyla yıkanırdı/guslederdi.

★Hadisi İbrâhîm b. Süleymân el-Fennâd yoluyla rivayet eden Bezzâr, onun hakkında "sakıncasızdır" demiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٤٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْعَبَّاسِ الأَصْبَهَانِيُّ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ، حَدَّثَنِي أَيُّوبُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ شَقِيقٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: " السُّنَّةُ فِي الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ أَنْ

---

[1] Ravilerinden Muhammed b. el-Hasan için bkz. no. 538. Ahmed b. Hanbel, kendisine bu şahıs sorulduğunda hakkında "Hiçbir değer ifade etmez" derken, İbn Maîn de "Uydurma hadis rivayet ederdi" açıklamasını yapmıştır. Bu zatın ismi sadece Ebû Ya'lâ'nın senedinde geçmiştir (no. 3624). Yine aynı senette ismi geçen Abbâd b. Meysere el-Minkarî de sağlam değildir. Ali b. Zeyd de zayıftır. Fakat bu sonuncusu Taberânî'nin *el-Mu'cemu's-sağîr* 819 nolu rivayetinde yer almamıştır. Ama *el-Mu'cemu's-sağîr* 855'de ismi geçen Enes b. Mâlik'in neslinden Abdullah b. el-Müsenna el-Ensarî de bir değer ifade etmez. Hakkında es-Sâcî: "Hadis ehlinden değildi. Münker rivayetler naklederdi" demiştir. Aynı senette yer alan Ali b. Zeyd b. Ced'ân da güvenilir değildir. Hakkında Ebû Hâtim: "Haberi yalandır" demiştir. Bkz. *Mîzânu'l-'itidâl, Tehzîbu'l-âsâr, Müsnedu Ali b. Ebî Tâlib,* no. 429.

[2] Bezzâr, (no. 315) demiştir ki: "Hadiste sağlam olmayan Yezîd b. Abdilmelik bu hadiste teferrüd etmiş olup hadisin yalnız bu tarikten bu senetle rivayet edildiğini biliyoruz."

تَغْسِلَ كَفَّيْكَ حَتَّى تُنْقِيَ ، ثُمَّ تُدْخِلَ يَمِينَكَ الإِنَاءَ فَتَصُبُّ بِيَمِينِكَ عَلَى يَسَارِكَ فَتَغْسِلَ فَرْجَكَ حَتَّى تُنْقِيَ ، ثُمَّ تَضْرِبَ بِيَسَارِكَ عَلَى الْحَائِطِ وَالأَرْضِ فَتَدْلُكَهَا ، ثُمَّ تَصُبُّ عَلَيْهَا بِيَمِينِكَ فَتَغْسِلَهَا ، ثُمَّ تَوَضَّأُ وُضُوءَكَ لِلصَّلاةِ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون ,إلا عبد الله بن محمد بن العباس الأصفهاني فإني لم أعرفه .

1473. Abdullah (İbn Mes'ûd) demiştir ki: "Cünüplük sebebiyle yapılan gusülde sünnet olan şudur: Önce iyice temizleninceye kadar avucunu yıkarsın. Sonra sağ elini kaba sokup sağ elinle sol eline su dökersin. Sonra iyice temizleninceye kadar edep yerini yıkarsın. Sonra sol elini duvara veya yere vurup ovarsın. Sonra sağ elinle üzerine su döküp yıkarsın. Sonra namaz abdesti gibi abdest alırsın."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri, Abdullah b. Muhammed b. Abbâs el-İsfehânî hariç, güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Abdullah'ı ise tanımıyorum.[1]

١٤٧٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ آمِنَةَ بِنْتِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، أَنَّهَا قَالَتْ: أَفْتِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ عَنِ الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ . فَقَالَ: " تَبُلِّي أُصُولَ الشَّعْرِ ، وَتُنَقِّي الْبَشَرَ ، فَإِنَّ مَثَلَ الَّذِينَ لا يُحْسِنُونَ الْغُسْلَ ، كَمَثَلِ شَجَرَةٍ أَصَابَهَا مَاءٌ ، فَلا وَرَقُهَا يَنْبُتُ ، وَلا أَصْلُهَا يُرْوَى ، فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَحْسِنُوا الْغُسْلَ ، فَإِنَّهَا مِنَ الأَمَانَةِ الَّتِي حُمِّلْتُمْ وَالسَّرَائِرِ الَّتِي اسْتُودِعْتُمْ . قَالَتْ: قُلْتُ: كَمْ يَكْفِي الرَّأْسَ مِنَ الْمَاءِ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ: ثَلاثُ حَفَنَاتٍ "

رواه الطبراني في الكبير من طريق عثمان بن عبد الرحمن عن عبد الحميد و لم أر من ترجمهما .

1474. Meymûne binti Sa'd'ın: "Bize cünüplükten dolayı yıkanmanın nasıl olacağını anlat, ya Resûlallah" demesi üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Saç diplerini ıslatıp cildi iyice temizlersin. Zira guslü güzel yapmayanlar, suya kavuşmuş olmasına rağmen ne yaprağı biten, ne de kökleri suya kanan bir ağaca benzer. Öyleyse Allah'tan korkun ve güzel gusül alın. Çünkü bu, sorumluluğu üzerinize yüklenen emanetin bir parçası ve size emanet verilen sırlardan biridir." (Meymûne der ki) "Ya Resûlallah! Başı yıkamaya ne kadar su yeter?" diye sordum. *"Üç avuç"* buyurdu.

---

1 Abdullah b. Muhammed el-Abbâsî el-İsbehânî'nin biyografisini Ebû Nuaym *Ahbâru İsbehân*'da vermiş (II, 62.) ve hakkında olumlu veya olumsuz bir şey zikretmemiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Osmân b. Abdirrahman b. Abdilhamîd tarikiyle rivayet etmiştir ki, ne kendisinin, ne de babasının biyografisini yazanı gördüm.[1]

١٤٧٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا شَرِيكٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ ، عَنْ أُمِّ حَبِيبٍ ، مَوْلاةِ أُمِّ عَطِيَّةَ ، قَالَتْ: كُنْتُ فِي النِّسْوَةِ اللاتِي أَهْدَيْنَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ: اصْبُبْنَ إِذَا صَبَبْتُنَّ عَلَى رَأْسِهَا ثَلاثًا فِي الْغُسْلِ مِنَ الْجَنَابَةِ"

رواه الطبراني في الكبير, وأم حكيم مولاة أم عطية, لم أجد من ذكرها .

1475. Ümmü Atıyye bildiriyor: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kızını gerdeğe sokan kadınlardan biriydim ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cünüplükten dolayı yıkarken başına su döktüğünüzde üç kere su dökün"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nakletmiş olup senedinde yer alan Ümmü Atiyye'nin azatlısı Ümmü Hakîm'i[2] zikredeni görmedim.

١٤٧٦ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى , ثنا مُسَدَّدٌ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ , عَنْ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ , عَنْ نَافِعٍ ، " أَنَّ ابْنَ عُمَرَ , كَانَ إِذَا اغْتَسَلَ فَتَحَ عَيْنَيْهِ , وَأَدْخَلَ إِصْبَعَيْهِ فِي سُرَّتِهِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1476. Nâfi'nin bildirdiğine göre İbn Ömer yıkanırken gözlerini açar ve parmağını göbeğine sokardı.

★Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٤٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ خُصَيْفٍ قَالَ حَدَّثَنِى رَجُلٌ مُنْذُ سِتِّينَ سَنَةً عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَجْمَرْتُ إِجْمَارًا شَدِيدًا فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « يَا عَائِشَةُ أَمَا عَلِمْتِ أَنَّ عَلَى كُلِّ شَعَرَةٍ جَنَابَةً "

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح, إلا أن فيه رجلا لم يسم .

---

1 Osman b. Abduirrahman'ın biyografisini müellif birazdan gelecek olan 1498 nolu hadiste vermiştir.

2 Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (XXV, 68-69, 93) bu ismi Ümmü Habîbe diye vermiş ve Ümmü Habîbe'yi de İbn Hibbân güvenilir ravilere dair kitabında zikretmiştir. (III, 462).

1477. Hz. Âişe demiştir ki: Ben, saçlarımı sıkı bir şekilde toplayıp örünce, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âişe! Her saç kılında cenabet olduğunu bilmiyor musun?"* dedi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel nakletmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Yalnız senette ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.

١٤٧٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَكْرٍ السَّرَّاجُ الْعَسْكَرِيُّ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانِيُّ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ هَارُونَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَالِمٍ خَادِمِ رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَ : " كُنَّ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم يَجْعَلْنَ رُءُوسَهُنَّ أَرْبَعَ قُرُونٍ ، فَإِذَا اغْتَسَلْنَ جَمَعْنَهُ عَلَى وَسَطِ رُءُوسِهِنَّ ، وَلَمْ يَنْقُضْنَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير، وفيه: عمر بن هارون وقد ضعفه أكثر الناس، ووثقه قتيبة وغيره.

1478. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetçisi Sâlim bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) eşleri başlarını/saçlarını üç örgü yaparlardı. Yıkanırlarken onları başlarının ortasında toplarlar, ama çözmezlerdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Hârun'u ulemanın ekserisi zayıf görürken Kuteybe ve başkaları güvenilir kabul etmişlerdir.

١٤٧٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ صُبَيْحٍ الْيَحْمِدِيُّ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم : " إِذَا اغْتَسَلَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ حَيْضِهَا نَقَضَتْ شَعْرَهَا وَغَسَلَتْهُ بِخَطْمِيٍّ وَأُشْنَانٍ ، وَإِذَا اغْتَسَلَتْ مِنْ جَنَابَةٍ صَبَّتْ عَلَى رَأْسِهَا الْمَاءَ وَعَصَرَتْهُ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: سلمة بن صبيح اليحمدي و لم أجد من ذكره.

1479. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kadın hayızdan temizlenmek için yıkanırken saçlarını çözer ve hatmi ve üşnan (kalya taşı) ile yıkanır. Ama cünüplükten dolayı yıkanırken, yalnız başına su döküp (saçlarını) sıkar."*

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Seleme[1] b. Subayh el-Yahmudî'yi zikredeni görmedim.

---

[1] Seleme b. Subayh *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (755) bu adla geçmiştir. Fakat Hatîb'in *Talhîsu'l-müteşâbih*'i, Beyhakî'nin *Sünen-i kübrâ*'sı (I, 182) ve Dârekutnî'nin *el-Efrâd*'ı ve (Zeyle'î'nin) *Nasbu'r-Râye*'sinde (I, 80) yer alan rivayetlerde "Müslim b. Subayh" şeklinde

(بَابُ فِيمَنْ يَنْسَى بَعْضَ جَسَدِهِ وَلَمْ يَغْسِلْهُ)

Bedeninin Bir Kısmını Unutup Yıkamayan Kimsenin Durumu

١٤٨٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مُوسَى الأَنْصَارِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الأَشْجَعِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ قُنْفُذٍ التَّيْمِيُّ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سِيلَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَسَأَلَهُ عَنِ الرَّجُلِ يَغْتَسِلُ مِنَ الْجَنَابَةِ فَيُخْطِئُ بَعْضَ جَسَدِهِ الْمَاءُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: " يَغْسِلُ ذَلِكَ الْمَكَانَ ثُمَّ يُصَلِّي "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

1480. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek cünüplükten dolayı yıkanan bir adamın bedeninin bazı yerlerine suyun ulaşmamasının hükmünü sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Edep yerini yıkar, sonra namaz kılar"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِي الْجُنُبِ يَغْسِلُ رَأْسَهُ بِالْخِطْمِيِّ)

Başını Hatmi ile Yıkayan Cünüp Hakkında

١٤٨١ - حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الأَزْمَعِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: " إِذَا غَسَلَ أَحَدُكُمْ رَأْسَهُ ، وَهُوَ جُنُبٌ بِالْخِطْمِيِّ ، ثُمَّ اغْتَسَلَ بَعْدَ ذَلِكَ فَلْيَغْسِلْ رَأْسَهُ إِنْ شَاءَ بِالْمَاءِ" رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1481. İbn Mes'ûd der ki: "Sizden cünüp olan biriniz başını hatmi ile yıkar da sonra guslederse, isterse suyla başını tekrar yıkayabilir."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

---

geçmiştir. Dârekutnî "Müslim b. Subayh bu hadiste teferrüd etmiştir" açıklamasını yapmıştır. Bu zatın iki ayrı isim altında biyografisi yoktur. Bu yüzden meçhuldür. Hadisin ekseninde de o bulunduğundan, hadis zayıftır. Bkz. *es-Silsiletu'z-zaîfe*, no. 937.

١٤٨٢ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الأَزْمَعِ ، " أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ كَانَ يَغْسِلُ رَأْسَهُ بِالْخِطْمِيِّ وَهُوَ جُنُبٌ فَيَغْتَسِلُ ، وَلا يَغْسِلُ رَأْسَهُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحجاج بن أرطاة,

1482. Abdullah b. Mes'ûd cünüp iken başını hatmi ile yıkardı. Sonra yıkanırken tekrar başını yıkamazdı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde Haccâc b. Ertât'ın ismi geçmiştir.

١٤٨٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ ، ثنا مُعَاوِيَةُ ، ثنا زُهَيْرٌ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ الأَزْمَعِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: " إِنْ غَسَلَ رَأْسَهُ وَهُوَ جُنُبٌ بِخِطْمِيٍّ فَقَدْ أَبْلَغَ ، وَلا يَضُرُّهُ أَنْ لا يَصُبَّ عَلَيْهِ الْمَاءَ" رواه الطبراني في الكبير وليس في رجاله من ضعف.

1483. İbn Mes'ûd cünüp iken başını hatmi ile yıkarsa, iyice yıkardı. Sonra başına su dökmemesinin bir zararı olmazdı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinde zayıflık yoktur.

(بَابُ فِيمَنْ تَوَضَّأَ بَعْدَ الْغُسْلِ)

Gusülden Sonra Abdest Almak

١٤٨٤ - حَدَّثَنَا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ أَبَانَ بْنِ تَغْلِبَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ تَوَضَّأَ بَعْدَ الْغُسْلِ فَلَيْسَ مِنَّا"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط والصغير, وفي إسناد الأوسط: سليمان بن أحمد كذبه ابن معين, وضعفه ووثقه عبدان.

1484. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim gusülden sonra abdest alırsa, bizden değildir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr, el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup *el-Mu'cemu'l-evsat*'ın[1] senedinde ismi geçen Süleymân b. Ahmed'in İbn

---

1 Süleymân, *el-Mu'cemu's-sağîr*'in senedinde de (no. 294) geçmiş ve hadisin rivayetinde teferrüd etmiştir. Yine *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in 11691 nolu hadisinde de

Maîn yalancı olduğunu söylerken başkası zayıf görmüştür. Abdân ise onu güvenilir kabul etmiştir.

(بَابُ اغْتِسَالِ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ فِي إِنَاءٍ وَاحِدٍ)

Erkeklerle Kadınların Aynı Kaptan Yıkanmaları

١٤٨٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النبي صلى الله عليه و سلم كَانَ هو وَأَهْلُهُ أو قَال: بَعْضُ أَهْلِهِ يَغْتَسِلُونَ فِي إِنَاءٍ وَاحِدٍ "

رواه البزار ورجاله ثقات

1485. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisi ve ailesi -veya eşlerinden biri- tek bir kaptan yıkanırlardı.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الْوُضُوءِ بِفَضْلِ الْمَرْأَةِ)

Kadının Artığıyla Abdest Almak

١٤٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ قَالَ أَخْبَرَنَا شَرِيكٌ عَنْ سِمَاكٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ بِفَضْلِ غُسْلِهَا مِنَ الْجَنَابَةِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1486. Meymûne'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cünüplükten dolayı yıkanırken, kadının artığıyla yıkanılmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ فِيمَنْ أَرَادَ النَّوْمَ وَالأَكْلَ وَالشُّرْبَ وَهُوَ جُنُبٌ)

Cünüp Halde Uyumak, Yemek ve İçmek

١٤٨٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: لاَ يَرْقُدَنَّ جُنُبٌ حَتَّى يَتَوَضَّأَ" رواه أحمد, وفيه. رجل لم يسم .

---

geçmiştir. Aynı hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 12019) bir başka senetle daha rivayet etmiştir. Fakat onun senedinde de meçhul, metrûk ve zayıf raviler vardır.

1487. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cünüp kişi abdest almadan sakın yatmasın"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır.

١٤٨٨ - ولأبي هريرة عند الطبراني في الأوسط: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ ، نا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْقَرْقَسَانِيُّ ، نا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، نا شُعْبَةُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهِيكٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم إِذَا كَانَ جُنُبًا وَأَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَنَامَ تَوَضَّأَ"

وفيه: إسحاق بن إبراهيم القرقساني وإسناده حسن .

1488. Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Ebû Hureyre'den naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cünüp iken yemek veya uyumak isterse, abdest alırdı.

★İshâk b. İbrâhîm el-Karkasânî'nin adının geçtiği senedi hasendir.

١٤٨٩ - وبه: عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " إِذَا أَجْنَبَ لَمْ يَطْعَمْ حَتَّى يَتَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ"

رواه الطبراني في الأوسط والصغير.

1489. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cünüp olduğu zaman abdest almadan yemek yemezdi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir.

١٤٩٠ - حَدَّثَنَا الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا مُعَاوِيَةُ ، عَنْ سُفْيَانَ ، وَشَيْبَانَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ ابْنِ سَابِطٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ وَهُوَ جُنُبٌ تَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلَاةِ"

ورجال الكبير ثقات ورجال الأوسط والصغير, فيه: جابر الجعفي وقد اختلف في الاحتجاج به.

1490. Yine Ümmü Seleme'den *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nakledildiğinde göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) cünüp halde uyumak istediği zaman namaz abdesti gibi abdest alırdı. Yemek yemek istediğinde ise sadece ellerini yıkardı.

**el-Mu'cemu'l-kebîr*'in ravileri güvenilir kimselerdir. *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'in ravileri arasında yer alan Câbir el-Cu'fî ile ihticac konusu ise ihtilaflıdır.

١٤٩١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا عَمَّارُ بْنُ نَصْرٍ أَبُو يَاسِرٍ ، قَالَ: نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم " إِذَا وَاقَعَ بَعْضَ أَهْلِهِ ، فَكَسِلَ أَنْ يَقُومَ ، ضَرَبَ يَدَهُ عَلَى الْحَائِطِ ، فَتَيَمَّمَ"

وقد تقدم الكلام عليه في باب التيمم رواه الطبراني في الأوسط.

1491. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eşlerinden herhangi biriyle cinsel ilişkiye girdiğinde, (yıkanmaya) kalkmak istemezse, elini duvara vurup teyemmüm alırdı.

★Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet ettiği bu hadisle ilgili değerlendirme Teyemmüm bahsinde geçmişti.

١٤٩٢ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ أَبِي الْكَنُودِ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْغَافِقِيِّ ، قَالَ :" أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم يَوْمًا طَعَامًا ، ثُمَّ قَالَ: اسْتُرْ عَلَيَّ حَتَّى أَغْتَسِلَ ، فَقُلْتُ: كُنْتَ جُنُبًا يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ ، قَالَ: نَعَمْ ، فَأَخْبَرْتُ ذَلِكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ، فَجَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، فَقَالَ لَهُ: هَذَا يَزْعُمُ أَنَّكَ أَكَلْتَ وَأَنْتَ جُنُبٌ ؟ ، فَقَالَ: نَعَمْ ، إِذَا تَوَضَّأْتُ أَكَلْتُ وَشَرِبْتُ ، وَلا أُصَلِّي ، وَلا أَقْرَأُ حَتَّى أَغْتَسِلَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف, وفيه من لا يعرف.

1492. Mâlik b. Abdillah el-Ğâfikî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün yemek yedikten sonra: *"Beni perdele de yıkanayım"* buyurdu. Ben de: "Sen cünüp müydün, ya Resûlallah?" diye sordum. *"Evet"* buyurdu. Sonra bunu Ömer b. el-Hattâb'a anlattığımda hemen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitti ve: "Bu senin cünüp halde yemek yediğini ileri sürüyor" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Evet. Abdest alırsam yerim, içerim; ama yıkanmadıkça ne Kur'ân okurum, ne de namaz kılarım"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a'da zayıflık vardır. Yine senedinde tanınmayan bir ravi vardır.

١٤٩٣ - وعن عبد الله بن مالك الغافقي قَالَ :"أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم يَوْمًا طَعَامًا ثُمَّ قَالَ: اسْتُرْ عَلَيَّ حَتَّى أَغْتَسِلَ " فَقُلْتُ له: أَكُنْتَ جُنُبًا يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ ، قَالَ: نَعَمْ: وَأَخْبَرْتُ بِذَلِكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فجاء إلى النبي صلّى الله عليه وسلّم فقال: إن هَذَا يَزْعُمُ أَنَّكَ أَكَلْتَ وَأَنْتَ جُنُبٌ؟ نَعَمْ ، إِذَا تَوَضَّأْتُ أَكَلْتُ وَشَرِبْتُ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: ابن لهيعة أيضا .

1493. Abdullah b. Mâlik el-Ğâfikî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün yemek yedikten sonra *"Beni perdele de yıkanayım"* buyurdu. Ben: "Sen cünüp müydün, ya Resûlallah?" diye sorduğumda: *"Evet"* buyurdu. Sonra bunu Ömer b. Hattab'a anlattığımda hemen Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına giderek "Bu senin cünüp halde yemek yediğini ileri sürüyor" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Evet. Abdest alırsam yerim, içerim"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yine İbn Lehî'a'nın ismi geçmiştir.

١٤٩٤ - وعَنْ عبد الله بن عمرو أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم كَانَ " إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ وَهُوَ جُنُبٌ تَوَضَّأَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أحمد بن يحيى بن مالك التنوسي ترجم له ابن أبي حاتم في كتابه, وقال: إنه صدوق, ووثقه ابن حبان, وبقية رجاله ثقات .

1494. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) cünüp halde uyumak istediğinde abdest alırdı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ahmed b. Yahyâ b. Mâlik et-Tennûsî'nin biyografisini zikreden İbn Ebî Hâtim, onun hakkında "dürüst/sadûk" değerlendirmesini yaparken İbn Hibbân da kendisini güvenilir kabul etmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٤٩٥ - حدثنا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلَطِيُّ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ . ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَخْرَمُ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ كَثِيرٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ ، عَنْ أَبِي عِمْرَانَ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم عَنِ الْجُنُبِ يَنَامُ ، قَالَ: " يَتَوَضَّأُ وُضُوءَهُ لِلصَّلاةِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: قيس بن الربيع وثقه شعبة وسفيان, وضعفه آخرون. و لم ينسب إليه كذب.

1495. Adî b. Hâtim demiştir ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) cünüp kişinin uyuyup uyuyamayacağını sordum. *"Namaz abdesti gibi abdest alır (sonra uyur)"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Kays b. er-Rabî'yi Şu'be ve Süfyân güvenilir görürlerken, diğerleri zayıf saymışlardır. Fakat yalancılıkla itham edilmemiştir.

١٤٩٦ - وعَنْ ابنِ عَباس أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلّم رَخَّصَ للجُنُبِ إذا أَرَادَ أَنْ يَأْكُلَ أَوْ يَنَامَ أن يَتَوَضَّأَ "

رواه الطبراني, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, قال فيه ابن معين: كذاب خبيث عدو الله.

1496. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) cünüp kimsenin, isterse abdest aldıktan sonra yemek yemesine veya uyumasına ruhsat vermiştir.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Simtî hakkında İbn Maîn: "İğrenç bir yalancı ve Allah düşmanıdır" demiştir.

١٤٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ ، أَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ ، ثنا يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ السَّمْتِيُّ ، عَنْ عِيسَى بْنِ هِلالٍ السَّدُوسِيِّ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " إِنَّ الْمَلائِكَةَ لا تَحْضُرُ الْجُنُبَ ، وَلا الْمُضَمَّخَ بِالْخَلُوقِ بِخَيْرٍ حَتَّى يَغْتَسِلا"

رواه الطبراني, وفيه: الكلام الذي قبله .

1497. Yine aynı senetle İbn Abbâs'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Melekler, yıkanmadıkça ne cünüp, ne de aşırı koku sürmüş kişinin yanına varırlar"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup hakkında yine bir önceki tenkidin aynısı geçerlidir.

١٤٩٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ آمِنَةَ بِنْتِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَلْ يَأْكُلُ أَحَدُنَا وَهُوَ جُنُبٌ ؟ قَالَ: لا يَأْكُلُ حَتَّى يَتَوَضَّأَ . قَالَتْ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، هَلْ يَرْقُدُ الْجُنُبُ ؟ قَالَ: مَا أُحِبُّ أَنْ يَرْقُدَ وَهُوَ جُنُبٌ حَتَّى يَتَوَضَّأَ ، وَيُحْسِنَ وُضُوءَهُ ، وَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يُتَوَفَّى ، فَلا يَحْضُرُهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عثمان بن عبد الرحمن, عن عبد الحميد بن يزيد, وعثمان بن عبد الرحمن هو الحراني الطرائفي ,وثقه يحيى بن معين, وقال أبو حاتم: صدوق, وقال أبو حاتم: صدوق, وقال أبو عروبة الحراني وابن عدي: لا بأس به يروي عن مجهولين, وقال البخاري وأبو أحمد الحاكم: يروي عن قوم ضعاف, وقال أبو حاتم: يشبه بقية في روايته عن الضعفاء .

1498. Meymûne binti Sa'd bildiriyor: "Ya Resûlallah! Bizden birimiz cünüp halde yemek yiyebilir mi?" diye sordum. *"Abdest almadıkça yiyemez"* buyurdu. "Ya Resûlallah! Cünüp yatabilir mi?" diye sordum.

"Bir kimsenin abdest almadan ve abdestini eksiksiz almadan yatmasını sevmem. Çünkü vefat edip, vefatında Cebrail'in (aleyhisselam) *hazır bulunmamasından endişe ederim"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen ve Abdulhamîd b. Yezîd'den rivayette bulunan Osmân b. Abdirrahman'dan maksat el-Harrânî et-Tarâikî olup kendisini Yahyâ b. Maîn güvenilir kabul ederken, Ebû Hâtim de hakkında: "Sadûk/dürüst" değerlendirmesini yapmıştır. Diğer yandan hakkında Ebû Arûbe ve İbn Adî: "Sakıncasız olmakla birlikte meçhul kişilerden rivayette bulunur"; Buhârî ve Ebû Ahmed el-Hâkim de: "Zayıf kimselerden rivayette bulunur" demişlerdir. Yine Ebû Hâtim onun hakkında: "Zayıf ravilerden rivayet konusunda Bakiyye gibidir" demiştir.[1]

(بَابُ فِي الرُّخْصَةِ فِى النَّوْمِ قَبْلَ الْغُسْلِ)

Yıkanmadan Uyumaya İzin

١٤٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى آلِ طَلْحَةَ عَنْ كُرَيْبٍ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجْنِبُ ثُمَّ يَنَامُ ثُمَّ يَنْتَبِهُ ثُمَّ يَنَامُ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1499. Ümmü Seleme'nin bildirmesine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cünüp olur, sonra uyur, sonra uyanır, sonra tekrar uyurdu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ طَهَارَةِ الْجُنُبِ)

Cünübün Temiz Oluşu

١٥٠٠ - عَنِ أَبِي موسَى الأَشْعَرِيِّ قالَ: كان رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إذا خَرَجَ فَرأى أَحَدًا مِنْ أَصْحابِه مَسَحَ وَجْهَهُ ودَعا لَهُ قال : فَخرَجَ يوْمًا فَلَقِيَ حُذَيفَةَ فَخنَسَ عَنْهُ حُذَيفَةُ فلَمَّا أتاه قال له رسولُ الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " يا حُذَيفَةُ رَأَيتُكَ ثُمَّ انْصَرَفْتَ ؟ " قال : لأَنِّي كُنْتُ جنُبًا قال : " إنَّ الْمُسْلِمَ لا يَنْجُسُ "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني .

1500. Ebû Mûsa (el-Eş'arî) bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıktığında ashâbından birini görürse, yüzünü sıvazlar ve ona dua

[1] bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 36-37. Bu konuda gözden kaçırılan **zevâidden** biri de şu hadistir:

Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben Müslümanın cünüp halde uyumasını istemem. (Çünkü) ölmesinden ve cenazesine meleklerin katılmamasından endişe ederim"* buyurmuştur. Bkz. Ebû Ya'lâ, no. 6348. Senedi son derece zayıftır. Bkz. *Mîzânu'l-i'tidâl*, IV, 437-438.

ederdi. Yine bir gün dışarı çıkmıştı. Yolda Huzeyfe'yle karşılaştı ve Huzeyfe ondan gizlendi. Yanına geldiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Huzeyfe! Ben seni görünce, çekip gittin, niçin?"* diye sordu.

Huzeyfe: "Çünkü cünüptüm" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Müslüman pis olmaz"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup, hocası dışındaki ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٥٠١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو أَحْمَدَ ، عَنْ مِنْدَلٍ يَعْنِي ابْنَ عَلِيٍّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ: " صَافَحَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَنَا جُنُبٌ "

رواه البزار, وفيه: مندل بن علي, وقد ضعفه أحمد ويحيى بن معين في رواية, ووثقه في أخرى ووثقه معاذ بن معاذ .

1501. Huzeyfe demiştir ki: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ben cünüp iken benimle tokalaştı.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mindel b. Ali'yi Ahmed b. Hanbel ve bir rivayete göre Yahyâ b. Maîn zayıf görürlerken, diğer rivayete göre İbn Maîn ve ayrıca Muâz b. Muâz güvenilir kabul etmiştir.[1]

١٥٠٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، قَالَ: أُخْبِرْتُ أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ " كَانَ يَسْتَدْفِئُ بِامْرَأَتِهِ فِي الشِّتَاءِ ، وَهُوَ جُنُبٌ ، وَقَدِ اغْتَسَلَ ، وَيَتَبَرَّدُ بِهَا فِي الصَّيْفِ وَهُمَا كَذَلِكَ"

رواه الطبراني في الكبير وإسناده منقطع .

1502. İbn Cüreyc bildiriyor: Bana bildirildiğine göre İbn Mes'ûd kışın kendisi yıkanmış olduğu halde cünüp olan hanımının koynuna girerek ısınırdı. Yazın da aynı şekilde onun serinliğinden istifade ederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi munkatıdır.

---

1 Bezzâr (no. 322) demiştir ki: "Bunu A'meş'ten, Mindel'den başkasının rivayet ettiğini bilmiyoruz." Heysemî der ki: "*Sahîh*'te onun, kendisiyle tokalaşmadan önce gidip yıkandığı bildirilmiştir."

(بَابُ فِيمَنْ خَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ بَعْدَ الْغُسْلِ)

Gusülden Sonra Bir Şey Gelmesi

١٥٠٣ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ ، ثنا بَقِيَّةُ ، عَنْ عِيسَى بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُمَيْرٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: إِذَا اغْتَسَلَ أَحَدُكُمْ ثُمَّ ظَهَرَ مِنْ ذَكَرِهِ شَيْءٌ فَلْيَتَوَضَّأْ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية بن الوليد, وهو مدلس وقد عنعنه .

1503. Hakem b. Umeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz yıkandıktan sonra cinsel organından (içinde kalan) bir şey çıkarsa, abdest alsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bakıyye b. el-Velîd müdellistir ve burada hadisi *"an-an"* sıygasıyla rivayet etmiştir.[1]

(بَابُ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى لِلْمُحْدِثِ)

Abdestsiz Kimsenin Yüce Allah'ı Anması

١٥٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْظَلَةَ بْنِ الرَّاهِبِ أَنَّ رَجُلاً سَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم وَقَدْ بَالَ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم حَتَّى قَالَ بِيَدِهِ إِلَى الْحَائِطِ يَعْنِي أَنَّهُ تَيَمَّمَ"

رواه أحمد, وفيه: رجل لم يسم .

1504. Abdullah b. Hanzala'nın bildirdiğine göre küçük abdest bozmuş bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) selam verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) selamını almayıp eliyle duvara doğru işaret etti. Yani, teyemmüm et, demek istedi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir adam vardır.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3185. Ayrıca senedinde yer alan Süleymân el-Habâirî ile İsa b. İbrâhîm de metrûkturlar.

١٥٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَبُو السَّائِبِ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، وَحَدَّثَنِي بَكْرُ بْنُ سَوَادَةَ أَبُو عُبَيْدَةَ النَّاجِيُّ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، أَنَّهُ " سَلَّمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَبُولُ ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلامَ حَتَّى فَرَغَ "

رواه الطبراني في الأوسط وفيه من لم أعرفه .

1505. Berâ (b. Âzib)'in naklettiğine göre bir adam, küçük abdest bozmakta olan Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) selam verdi. Fakat Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) işini bitirinceye kadar onun selamını almadı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde tanımadığım kimse vardır.

١٥٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ: ثَنَا الْفَضْلُ بْنُ أَبِي حَسَّانَ ، قَالَ: نَا عَمْرُو بْنُ حَمَّادِ بْنِ طَلْحَةَ الْقَنَّادُ ، قَالَ: ثَنَا أَسْبَاطُ بْنُ نَصْرٍ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ: " دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَبُولُ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ ، ثُمَّ دَخَلَ إِلَى بَيْتِهِ فَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ خَرَجَ ، فَقَالَ: وَعَلَيْكُمُ السَّلامُ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وقال: تفرد به الفضل بن أبي حسان قلت: و لم أجد من ذكره .

1506. Câbir b. Semure bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdim. Küçük abdest bozuyordu. Kendisine selam verdim. Selamımı almadı. Sonra evine girip abdest aldı. Sonra dışarı çıkarak *"ve aleyküm selam"* dedi.[1]

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet eden Taberânî: "Ebu'l-Fadl b. Ebî Hassân teferrüd etti" demiştir. Ben derim ki: Bu zatı zikredeni görmedim.

١٥٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَّامٍ قَالَ حَدَّثَنِى مَنْ رَأَى النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَالَ ثُمَّ تَلَا شَيْئاً مِنَ الْقُرْآنِ. وَقَالَ هُشَيْمٌ مَرَّةً آياً مِنَ الْقُرْآنِ قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ مَاءً" رواه أحمد ورجاله ثقات.

1507. Ebû Selâm bildiriyor: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) gören biri bana anlattı. Dediğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) küçük

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1945. İfade *"ve aleyküm selam ve aleyküm selam"* şeklindedir.

abdest bozduktan sonra suya hiç dokunmadan (abdest almadan) Kur'ân'dan âyetler okumuş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ قِرَاءَةِ الْجُنُبِ)

Cünüp Kimsenin Kur'ân Okuması

١٥٠٨ - عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، وَأَبِي مُوسَى الأَشْعَرِيِّ قَالا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: " أَلاَّ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَأَنْتَ جُنُبٌ ، قُلْتُ لِعَلِيٍّ: إِنَّهُ صلى الله عليه وسلم كَانَ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ، عَلَى كُلِّ حَالٍ لَيْسَ الْجَنَابَةَ"

رواه البزار, وفي إسنادهما: أبو مالك النخعي, وقد أجمعوا على ضعفه .

1508. Ali b. Ebî Tâlib ve Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin bildirdiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cünüp halde Kur'ân okuma!"* buyurdu. (Ravi der ki) Ben de Ali'ye: "Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) cünüplük hali dışında her durumda Kur'ân okurdu" dedim.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Mâlik en-Nehaî'nin zayıflığı konusunda âlimler icma etmişlerdir.

١٥٠٩ - ولعلي عند أبي يعلى قال حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا عَائِذُ بْنُ حَبِيبٍ ، حَدَّثَنِي عَامِرُ بْنُ السِّمْطِ ، عَنْ أَبِي الْغَرِيفِ ، قَالَ: أُتِيَ عَلِيٌّ ، بِالْوَضُوءِ ، فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ثَلاثًا ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاثًا ، وَغَسَلَ يَدَيْهِ وَذِرَاعَيْهِ ثَلاثًا ثَلاثًا ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ، وَغَسَلَ رِجْلَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ: هَكَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم تَوَضَّأَ ، ثُمَّ قَرَأَ شَيْئًا مِنَ الْقُرْآنِ ، ثُمَّ قَالَ: " هَكَذَا لِمَنْ لَيْسَ بِجُنُبٍ ، فَأَمَّا الْجُنُبُ فَلا وَاللَّهِ " ورجاله موثقون .

1509. Ebû Ya'lâ, yine Hz. Ali'den şu sözünü nakletmiştir: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Abdest aldıktan sonra Kur'ân'dan bazı yerler okudu. Sonra *"Cünüp olmayan kimse böyle yapabilir. Cünüp ise bir âyet bile okuyamaz!"* buyurdu.

★Rivayetin ravileri güvenilir görülmüşlerdir.[1]

١٥١٠ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا أبو مُعَاوِيَةَ بْنُ هِشَامٍ ، عَنْ شَيْبَانَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلْقَمَةَ بْنِ فَغْوَاءَ ،

---

[1] Ahmed b. Hanbel, I, 110; Beyhakî, *Sünen*, I, 79; Ebû Ya'lâ no. 365.

عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم إِذَا أَهْرَاقَ الْمَاءَ فَنُكَلِّمُهُ فَلا يُكَلِّمُنَا ، وَنُسَلِّمُ عَلَيْهِ فَلا يَرُدُّ عَلَيْنَا حَتَّى يَأْتِيَ مَنْزِلَهُ فَيَتَوَضَّأَ وُضُوءَهُ لِلصَّلاةِ قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّه نُكَلِّمُكَ فَلا تُكَلِّمُنَا ، وَنُسَلِّمُ عَلَيْكَ فَلا تَرُدُّ عَلَيْنَا ؟ , قَالَ: حَتَّى نَزَلَتْ آيَةُ الرُّخْصَةِ ﴿ يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلاةِ ﴾ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: جابر الجعفي وهو ضعيف .

1510. Alkame b. Feğvâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) su dökünürken biz kendisiyle konuşsak da o bizimle konuşmazdı. Kendisine selam verirdik, ama selamımızı almazdı. Tâ ki evine gider, namaz abdesti gibi abdest alıncaya dek. Biz: "Ya Resûlallah! Biz sana sesleniyoruz, sen ise bize cevap vermiyorsun. Sana selam veriyoruz, selamımızı almıyorsun (Niçin?)" diye sorduk. Sonunda şu ruhsat âyeti indi: **"Ey iman edenler namaz kılmaya kalktığınızda ...."**[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Câbir el-Cu'fî zayıftır.[2]

١٥١١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، كَانَ يُقْرِئُ رَجُلا فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى شَاطِئِ الْفُرَاتِ ، فَبَالَ فَكَفَّ عَنْهُ الرَّجُلُ ، فَقَالَ: " مَا لَكَ ؟ " قَالَ: أَحْدَثْتَ ، قَالَ: " اقْرَأْ " ، فَجَعَلَ يَقْرَأُ وَجَعَلَ يَفْتَحُ عَلَيْهِ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1511. İbrâhîm (en-Nehaî)'nin bildirdiğine göre İbn Mes'ûd bir adama Kur'ân okutuyordu. Fırat kenarına varınca küçük abdest bozdu ve bunun üzerine adam kendisinden uzaklaştı. "Bunu niçin yaptın?" diye sorunca; "Abdestin bozuldu!" diye karşılık verdi. O da adama: "Oku!" dedi ve adam okumaya, İbn Mes'ûd da onu düzeltmeye devam etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Mâide 5/6.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (XVIII, 6)

(بَابُ فِي مَسِّ الْقُرْآنِ)

Kur'ân'a Dokunmak

١٥١٢ - حَدَّثَنَا أَبُو زَكَرِيَّا الدِّينَورِيُّ الْبَصْرِيُّ , ثنا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ ثَوَابٍ الْحُصْرِيُّ , ثنا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ , عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى , قَالَ: سَمِعْتُ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ يُحَدِّثُ , عَنْ أَبِيهِ , أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ: " لا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلا طَاهِرٌ"

رواه الطبراني في الكبير والصغير ورجاله موثقون.

1512. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'a ancak temiz/abdestli olan dokunabilir"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٥١٣ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُقْبِلٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ صَاحِبُ الْقُوهِيِّ ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي ، ثنا سُوَيْدٌ أَبُو حَاتِمٍ ، ثنا مَطَرٌ الْوَرَّاقُ ، عَنْ حَسَّانَ بْنِ بِلالٍ ، عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ ، قَالَ: لَمَّا بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَمَنِ ، قَالَ: لا تَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلا وَأَنْتَ طَاهِرٌ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: سويد أبو حاتم, ضعفه النسائي وابن معين في رواية ,ووثقه في رواية, وقال أبو زرعة: ليس بالقوي حديثه حديث أهل الصدق.

1513. Hakîm b. Hizâm bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni Yemen'e gönderirken: *"Ancak temiz/abdestli olarak Kur'ân'a dokun"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süveyd Ebû Hâtim'i Nesâî ve bir rivayete göre İbn Maîn zayıf görürken, diğer bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir. Ebû Zür'a ise: "Sağlam değildir. Ama hadisi doğru kimselerin hadisi gibidir" demiştir.

١٥١٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا هِشَامُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَافِعٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ، قَالَ: قَالَ عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاصِ وَكَانَ شَابًّا: وَفَدْنَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَجَدَنِي أَفْضَلَهُمْ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ ، وَقَدْ فَضَلْتُهُمْ بِسُورَةِ الْبَقَرَةِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَدْ أَمَّرْتُكَ عَلَى أَصْحَابِكَ ، وَأَنْتَ أَصْغَرُهُمْ ، فَإِذَا أَمَمْتَ قَوْمًا فَأُمَّهُمْ بِأَضْعَفِهِمْ ، فَإِنْ وَرَاءَكَ الْكَبِيرَ وَالصَّغِيرَ وَالضَّعِيفَ وَذَا الْحَاجَةِ ، وَإِذَا كُنْتَ مُصَدِّقًا فَلا تَأْخُذِ الشَّافِعَ وَهِيَ الْمَاخِضُ وَلا الرُّبَّى وَلا فَحْلَ الْغَنَمِ ، وَحَزْرَةُ الرَّجُلِ هُوَ

أَحَقُّ بِهَا مِنْكَ ، وَلَا تَمَسَّ الْقُرْآنَ إِلا وَأَنْتَ طَاهِرٌ ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْعُمْرَةَ هِيَ الْحَجُّ الأَصْغَرُ ، وَأَنَّ عُمْرَةً خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ، وَحَجَّةٌ خَيْرٌ مِنْ عُمْرَةٍ"

قلت: رواه الطبراني في الكبير في جملة حديث طويل فيما تجب فيه الزكاة, وفيه: إسماعيل بن رافع, ضعفه يحيى بن معين والنسائي, وقال البخاري: ثقة مقارب الحديث .

1514. Muğîre b. Şu'be bildiriyor: Henüz genç yaşta bulunan Osmân b. Ebi'l-Âs dedi ki: Biz heyet olarak Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardığımızda, heyet içinde benim Kur'ân'ı en iyi bilen kimse olduğumu gördüler. Diğerlerine göre Kur'ân'dan bir sûre fazla biliyordum. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Seni, içlerinde en küçükleri olmana rağmen arkadaşlarına emir tayin ettim. Sakın Kur'ân'a abdestsiz dokunma"* buyurdu.

★Ben derim ki: Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de zekatı gereken mallarla ilgili uzunca bir hadis içerisinde zikretmiş olup senedinde ismi geçen İsmâîl b. Râfi'yi Yahyâ b. Maîn ve Nesâî zayıf görürken, Buhârî "Güvenilir olup *mukâribu'l-hadis*tir" demiştir.

(بَابُ فِي الْحَمَّامِ و النُّورَةِ)

Hamam ve Hamam Otu

١٥١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنَّ عُمَرَ بْنَ السَّائِبِ حَدَّثَهُ أَنَّ الْقَاسِمَ بْنَ أَبِي الْقَاسِمِ السَّبَائِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ قَاصِّ الأَجْنَادِ بِالْقُسْطَنْطِينِيَّةِ أَنَّهُ سَمِعَهُ يُحَدِّثُ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلَا يَقْعُدَنَّ عَلَى مَائِدَةٍ يُدَارُ عَلَيْهَا بِالْخَمْرِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلَا يَدْخُلِ الْحَمَّامَ إِلَّا بِإِزَارٍ وَمَنْ كَانَتْ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلَا تَدْخُلِ الْحَمَّامَ"

رواه أحمد, وفيه :رجل لم يسم .

1515. İstanbul orduları kadısı/kıssacısının bildirdiğine göre Ömer b. el-Hattâb şöyle demiştir: Ey insanlar! Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Kim Allah ve âhiret gününe inanıyorsa, içki servisi yapılan sofraya sakın oturmasın. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, hamama peştamalsız girmesin. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, helalini hamama sokmasın."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.

١٥١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنِي أَبُو خَيْرَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ وَرْدَانَ - قَالَ أَبُو خَيْرَةَ لاَ أَعْلَمُ إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى فَلاَ يَدْخُلِ الْحَمَّامَ إِلاَّ بِمِئْزَرٍ وَمَنْ كَانَتْ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ مِنْ إِنَاثِ أُمَّتِي فَلاَ تَدْخُلِ الْحَمَّامَ "

رواه أحمد, وفيه: أبو خيرة، قال الذهبي: لا يعرف.

1516. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Erkek olsun, kadın olsun Allah'a ve âhiret gününe inanan, peştamalsız hamama girmesin. Ümmetimin kadınlarından Allah'a ve âhiret gününe inanan, hamama girmesin."*[1]

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Hayre[2] hakkında Zehebî "Tanınmamaktadır" demiştir.

١٥١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا زَبَّانُ عَنْ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ أُمَّ الدَّرْدَاءِ تَقُولُ خَرَجْتُ مِنَ الْحَمَّامِ فَلَقِيَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مِنْ أَيْنَ يَا أُمَّ الدَّرْدَاءِ. قَالَتْ مِنَ الْحَمَّامِ. فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِنِ امْرَأَةٍ تَضَعُ ثِيَابَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِ أَحَدٍ مِنْ أُمَّهَاتِهَا إِلاَّ وَهِيَ هَاتِكَةٌ كُلَّ سِتْرٍ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الرَّحْمَنِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير بأسانيد ورجال أحدها رجال الصحيح .

1517. Ümmü'd-Derdâ bildiriyor: (Bir gün) hamamdan çıktım, Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) karşılaştım. Bana: *"Ümmü'd-Derdâ! Nereden geliyorsun?"* diye sordu.

"Hamamdan" dedim. Bunun üzerinde: *"Nefsim kudret elinde bulunana yemin ederim ki, hangi bir kadın kendi annelerine ait olmayan bir evde elbisesini çıkarırsa, aziz ve celil olan Rahman'la arasındaki bütün (haya) perdeleri (ni) yırtmış sayılır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî birkaç senetle rivayet etmiş olup senetlerden birinin ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[3]

---

1 Ahmed b. Hanbel, II, 321.

2 Ebû Hayre'nin ismi Muhib b. Hazlem olup Mısırlılar arasında zikredilir. Biyografisi için bkz. Hüseynî, *el-İkmâl*, no. 1018. Ayrıca *Ta'cilu'l-menfe'a*'ya da bakılabilir ki, orada ismi geçen ravilerin hepsi bilinen ravilerdir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 186.

3 Bkz. Dûlâbî, *el-Kunâ*, II, 134; İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*, I, 340-341. İbnü'l-Cevzî "Bu hadis sahih değildir" değerlendirmesini yapmıştır.

١٥١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ الأَشْيَبُ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا دَرَّاجٌ عَنِ السَّائِبِ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ نِسْوَةً دَخَلْنَ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ مِنْ أَهْلِ حِمْصَ فَسَأَلَتْهُنَّ مِمَّنْ أَنْتُنَّ فَقُلْنَ مِنْ أَهْلِ حِمْصَ فَقَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَزَعَتْ ثِيَابَهَا فِى غَيْرِ بَيْتِهَا خَرَقَ اللَّهُ عَنْهَا سِتْراً"

رواه أحمد والطبراني في الكبير وأبو يعلى, وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف .

1518. Ümmü Seleme'nin azatlısı Sâib'in naklettiğine göre Humus halkından bazı kadınlar Ümmü Seleme'nin yanına girdiler. Ümmü Seleme: "Kimlerdensiniz?" diye sordu.

"Humus halkındanız" dediler. Bunun üzerine Ümmü Seleme dedi ki: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Hangi kadın kendi evi dışında örtüsünü çıkarırsa, Allah ondan (haya) perdesini yırtar atar."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.[1]

١٥١٩ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ: نا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ ، قَالَ: نا سُفْيَانُ ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " احْذَرُوا بَيْتًا يُقَالُ لَهُ: الْحَمَّامُ " ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، يُنَقِّي الْوَسَخَ ، قَالَ: " فَاسْتَتِرُوا "

رواه البزار والطبراني في الكبير، إلا أنه قال: قالوا: يا رسول الله إنه يذهب بالدرن وينفع المريض, ورجاله عند البزار رجال الصحيح, إلا أن البزار قال: رواه الناس عن طاووس مرسلا.

1519. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hamam diye anılan evden uzak durun"* buyurmuştur. Ashâp: "Ya Resûlallah! Ama orası kiri temizliyor" deyince; *"Öyleyse örtünün"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Fakat Taberânî'nin rivayetinde ifade "Ya Resûlallah! Orası kiri temizleyip hastaya fayda verir" dediler" şeklindedir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Bezzâr "Bunu raviler, Tavus'tan mürsel olarak rivayet etmişlerdir" açıklamasını yapmıştır.[2]

---

1 Hakim, *Müstedrek*, IV, 289. Senedinde yer alan Derrâc Ebu's-Semh de zayıftır.

2 Hâkim, *Müstedrek*, IV, 488. Ayrıca hadisin Müslim'in şartına göre sahih olduğunu belirtmiş, Zehebî de muvafakat etmiştir.

١٥٢٠ - حَدَّثَنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبِ النَّشَائِيُّ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ الأَكْفَانِيُّ ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ مَرْزُوقٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَدْخُلِ الْحَمَّامَ إِلا بِمِئْزَرٍ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يُدْخِلْ حَلِيلَتَهُ الْحَمَّامَ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَسْعَ إِلَى الْجُمُعَةِ ، وَمَنِ اسْتَغْنَى عَنْهَا بِلَهْوٍ وَتِجَارَةٍ اسْتَغْنَى اللَّهُ عَنْهُ ، وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ"

رواه الطبراني في الأوسط والبزار باختصار ذكر الجمعة, وفيه :علي بن يزيد الألهاني, ضعفه أبو حاتم وابن عدي, ووثقه أحمد وابن حبان .

1520. Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, hamama peştamalsız girmesin. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, helalini hamama sokmasın. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, Cuma'ya koşsun. Kim bir eğlence ya da ticaret sebebiyle Cuma'dan istiğna ederse, Allah da ondan istiğna eder. Allah zengindir, hamde layıktır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve Bezzâr, Cumayla ilgili kısım olmaksızın rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ali b. Yezîd el-Elhânî'yi Ebû Hâtim ve İbn Adî zayıf görürlerken, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hibbân güvenilir kabul etmişlerdir.[1]

١٥٢١ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتِ بْنِ شُرَحْبِيلَ الْقُرَشِيِّ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ يَزِيدَ الْخَطْمِيَّ حَدَّثَهُ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ: " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَدْخُلِ الْحَمَّامَ إِلا بِمِئْزَرٍ ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ مِنْ نِسَائِكُمْ فَلا تَدْخُلَنَّ الْحَمَّامَ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: عبد الله بن صالح كاتب الليث, وقد ضعفه أحمد وغيره . وقال عبد الملك ابن شعيب بن الليث: ثقة مأمون .

1521. Ebû Eyyub el-Ensârî'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim Allah ve âhiret gününe inanıyorsa,*

---

[1] Bezzâr'ın rivayetinde (no. 318) el-Elhânî nisbesi geçmemiş, bilakis Ali b. Yezîd es-Sadâî ismi geçmiş olup onun hakkında da Ahmed b. Hanbel: "Sakıncasızdır" derken, İbn Adî: "Rivayet ettiklerinin hiçbirine mutabaat yapılmadı" değerlendirmesinde bulunmuştur.

misafirine ikram etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, komşusuna ikram etsin. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsa, hamama peştamalsız girmesin. Kadınlarınızdan Allah'a ve âhiret gününe inanan, hamama girmesin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Leys'in katibi Abdullah b. Sâlih'i Ahmed b. Hanbel ve başkaları zayıf görürken, Abdülmelik b. Şuayb b. Leys onun hakkında: "Güvenilir ve emin" demiştir.

١٥٢٢ - وَبِه: حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم عَنِ الْحَمَّامِ ، فَقَالَ: إِنَّهُ سَيَكُونُ بَعْدِي حَمَّامَاتٌ ، وَلا خَيْرَ فِي الْحَمَّامَاتِ لِلنِّسَاءِ " ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّه ، فَإِنَّهَا تَدْخُلُهُ بِإِزَارٍ ؟ فَقَالَ: لا ، وَإِنْ دَخَلَتْهُ بِإِزَارٍ وَدِرْعٍ وَخِمَارٍ ، وَمَا مِنَ امْرَأَةٍ تَنْزِعُ خِمَارَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِ زَوْجِهَا إِلا كَشَفَتِ السِّتْرَ فِيمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ رَبِّهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف .قلت: رواه أبو داود باختصار.

1522. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hamamın hükmünü sordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Benden sonra bir takım hamamlar zuhur edecektir. Kadınlar için hamamlarda hayır yoktur"* buyurdu. Hz. Âişe: "Ya Resûlallah! Ama kadın oraya peştamalle giriyor" dediğinde ise: *"Hayır. İsterse peştamal, entari/fistan ve başörtüsüyle girsin, olmaz. Hangi kadın kocasının evi dışında başörtüsünü çıkarırsa, muhakkak Rabbi ile arasındaki haya perdesini açmış olur"* buyurdu.

★Ben derim ki: Bunu Ebû Dâvud daha kısa metinle rivayet etmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

١٥٢٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا مَسْلَمَةُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا الزُّبَيْدِيُّ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّه صلّى الله عليه وسلّم: " إِنَّكُمْ سَتَفْتَحُونَ آفَاقًا فِيهَا بُيُوتٌ يُقَالُ لَهَا الْحَمَّامَاتُ ، حَرَامٌ عَلَى أُمَّتِي دُخُولُهَا ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّه ، إِنَّهَا تُذْهِبُ الْوَصَبَ ، وَتُنَقِّي الدَّرَنَ ، قَالَ: فَإِنَّهَا حَلالٌ لِذُكُورِ أُمَّتِي فِي الأُزُرِ ، حَرَامٌ عَلَى إِنَاثِ أُمَّتِي "

رواه الطبراني, وفيه: مسلمة بن علي الخشني, وقد أجمعوا على ضعفه.

1523. Mikdâm b. Ma'dikerib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizler birtakım ülkeler fethedeceksiniz ve oralarda adına hamam denilen evler olacaktır ki oralara girmek ümmetime haramdır." Ashâbı: "Ya Resûlallah! Oralar yorgunluğu/hastalığı giderir, kirleri temizler" deyince; *"O zaman ümmetimin erkeklerine peştamalla olmak şartıyla helal, kadınlarına ise haramdır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mesleme b. Ali el-Huşenî'nin[1] zayıflığı konusunda âlimler icma etmişlerdir.

١٥٢٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ التَّيْمِيُّ ، عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " شَرُّ الْبَيْتِ الْحَمَّامُ يَعْلُو فِيهِ الأَصْوَاتُ ، وَيُكْشَفُ فِيهِ الْعَوْرَاتُ " ، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ يُدَاوَى فِيهِ الْمَرِيضُ ، وَيَذْهَبُ فِيهِ الْوَسَخُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " فَمَنْ دَخَلَهُ فَلا يَدْخُلْهُ إِلا مُسْتَتِرًا"

رواه الطبراني في الكبير، وفيه :يحيى بن عثمان السمتي ,ضعفه البخاري والنسائي, ووثقه أبو حاتم وابن حبان وبقية رجاله رجال الصحيح .

1524. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evlerin en zararlısı, hamamdır. Zira orada sesler yükseltilir, avret mahalleri açılır"* buyurdu. Bir adam: "Ya Resûlallah! Ama orada hasta tedavi olur ve kirini giderir" deyince; *"O zaman oraya giren ancak örtülü olarak girsin"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahyâ b. Osmân es-Simtî'yi Buhârî ve Nesâî zayıf görürken, Ebû Hâtim ve İbn Hibbân güvenilir kabul etmişlerdir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

١٥٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْغَلابِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، أَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ الْمَدَنِيُّ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ، فَلا يَدْخُلِ الْحَمَّامَ إِلا بِمِئْزَرٍ ، مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَشْرَبِ الْخَمْرَ ، مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَجْلِسْ عَلَى مَائِدَةٍ يُشْرَبُ عَلَيْهَا الْخَمْرُ ، مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَخْلُوَنَّ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا مَحْرَمٌ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن أبي سليمان المدني, ضعفه البخاري وأبو حاتم, ووثقه ابن حبان.

---

[1] Hafız İbn Hacer *et-Takrîb*'de Mesleme'nin metrûk olduğunu belirtmiştir.

1525. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a ve âhiret gününe inanan hamama peştamalsız girmesin. Allah'a ve âhiret gününe inanan, içki içmesin. Allah'a ve âhiret gününe inanan, üzerinde içki içilen sofraya oturmasın. Allah'a ve âhiret gününe inan, hiçbir kadınla mahremi olmadan baş başa kalmasın."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahyâ b. Süleymân el-Medenî'yi Buhârî ve Ebû Hâtim zayıf sayarken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.

١٥٢٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بنُ خُلَيْدٍ ، قَالَ: نا إِبْرَاهِيمُ بنُ مَهْدِيٍّ الْمِصِّيصِيُّ ، قَالَ: نا أَبُو حَفْصٍ الأَبَّارُ ، قَالَ: نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَوْدِيُّ ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ ، عَنْ أَبِي مُوسَى ، عَنِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَ: " أَوَّلُ مَنْ صُنِعَتْ لَهُ النُّورَةُ ، وَدَخَلَ الْحَمَّامَ ، سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ ، فَلَمَّا دَخَلَهُ وَوَجَدَ حَرَّهُ ، وَغَمَّهُ قَالَ: أَوَّهْ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ ، أَوَّهْ ، أَوَّهْ ، قَبْلَ أَنْ لا يَنْفَعَ أَوَّهْ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: إسماعيل الأودي, وهو ضعيف .

1526. Ebû Mûsa'nın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kendisi için ilk defa hamam otu yapılan ve ilk defa hamama giren Dâvud oğlu Süleymân'dır. Hz. Süleymân hamama girip de oranın sıcağını ve sıkıntısını hissedince şöyle dedi: «Eyvah Allah'ın azabı. Eyvah, eyvah, eyvahın fayda vermeyeceği gün gelmeden eyvah, eyvah»"*

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İsmâîl b. Abdirrahman el-Evedî zayıftır.

١٥٢٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَبَّادُ بْنُ يَعْقُوبَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَعْلَى ، عَنْ مُحَمَّدِ بنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم عَلَى مَوْضِعٍ ، فَقَالَ: " نِعْمَ مَوْضِعُ الْحَمَّامِ هَذَا ، فَبُنِيَ فِيهِ حَمَّامٌ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن يعلى وهو ضعيف

1527. Ebû Râfi' bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir yere uğradı ve: *"Burası ne güzel hamam yeridir"* buyurdu ve sonra oraya bir hamam inşa edildi.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* no. 11462.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahyâ b. Ya'lâ zayıftır.[1]

١٥٢٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ خَلَفٍ ، نا حَبِيبٌ ، ثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ ، عَنْ نافع ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " مَنْ كَانَ مُؤْمِنًا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الأَخِرِ فَلا يَدْخُلِ الْحَمَّامَ إِلا بِمِئْزَرٍ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حبيب كاتب مالك, وهو ضعيف.

1528. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'a ve âhiret gününe inanan, hamama peştamalsız girmesin"* buyurmuştur. ·

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mâlik'in katibi Habîb zayıf biridir.[2]

١٥٢٩ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى , ثنا مُسَدَّدٌ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دَاوُدَ , عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِنْدَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ " أَنَّهُ كَانَ يَدْخُلُ الْحَمَّامَ فَينورُهُ صَاحِبُ الْحَمَّامِ , فَإِذَا بَلَغَ حقوهُ يَقُولُ لِصَاحِبِ الْحَمَّامِ: اخْرُجْ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1529. Yine İbn Ömer'in anlattığına göre, kendisi hamama girer ve hamamcı onu hamam otuyla keselermiş/temizlermiş. Peştamalını bağladığı bölgesine ulaşınca hamamcıya "Sen dışarı çık" dermiş.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[3]

١٥٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعَيْبٍ السِّمْسَارُ , ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ , ثنا سُكَيْنُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , عَنْ أَبِيهِ, قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَجَارِيَةٌ تَحْلِقُ عَنْهُ الشَّعْرَ , فَقَالَ: " إِنَّ النُّورَةَ يَرِقُّ الْجِلْدَ"

[1] Yahya b. Ali hakkında Heysemî "Metrûktur" demiştir. Bkz. IX, 209.

[2] Habîb hakkında Heysemî "Metrûktur" demiştir. Bkz. IX, 74; X, 15.

[3] Bu konuda gözden kaçan zevaidden biri de şu hadistir:
Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah'a ve âhiret gününe inanan, hamama peştamalsız girmesin. Allah'a ve âhiret gününe inanan, sakın helalini hamama sokmasın."* Bkz. Bezzâr, no. 320; Ahmed b. Hanbel, III, 393. Tirmizî (no. 2802) ve Nesâî (I, 198) ise hadisin bir kısmını rivayet etmişlerdir. Fakat burada ifade mutlak olup hadis hasendir.

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

1530. Sukeyn b. Abdilazîz, babasından şu sözünü nakletmiştir: Abdullah b. Ömer'in yanına girdim. Bir cariye kıllarını tıraş ediyordu. O zaman İbn Ömer: "Şüphesiz ki hamam otu cildi yumuşatır" dedi.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

(بَابُ فِيمَا يُكْشَفُ فِي الْحَمَّامِ)

Hamamda Açılması Caiz Olan Yerler

١٥٣١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ: سَمِعْتُ الأَوْزَاعِيَّ ، يَقُولُ: " الْفَخِذُ فِي الْمَسْجِدِ عَوْرَةٌ ، وَفِي الْحَمَّامِ لَيْسَتْ بِعَوْرَةٍ"

رواه الطبراني في الكبير , قلت: وقد تقدم في باب الحمام قبل هذا حديث ابن عباس: شر البيت الحمام تكشف فيه العورات , وقول ابن عمر للذي ينوره إذا بلغ حقويه: اخرج , والله أعلم , ورواته عن الأوزاعي ثقات .

1531. Velîd b. Müslim bildiriyor: Evza'î'yi şöyle derken işittim: "Mescitte uyluk avret sayılır; ama hamamda avret sayılmaz."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ben derim ki: Bu hadisten önce, Hamam bölümünde: *"Evlerin en şerlisi/zararlısı hamamdır; zira orada edep yerleri açılır"* ifadesiyle İbn Abbâs hadisi ve İbn Ömer'in kendisini hamam otuyla keseleyen zata, peştamal bağlama bölgesine ulaşınca, "Sen dışarı çık" sözü geçmişti.

Doğrusunu Allah bilir. Rivayeti Evza'î'den nakleden raviler güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْمَنِيِّ)

Meni Hakkındaki Rivayetler

١٥٣٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الأَزْهَرِ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ الأَزْرَقُ ، عَنْ شَرِيكٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمَنِيِّ يُصِيبُ الثَّوْبَ ؟ قَالَ: " إِنَّمَا هُوَ بِمَنْزِلَةِ الْبُزَاقِ ، أَوِ الْمُخَاطِ ، أَمِطْهُ عَنْهُ بِخِرْقَةٍ أَوْ بِإِذْخِرٍ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن عبيد الله العرزمي, وهو مجمع على ضعفه.

1532. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) elbiseye bulaşan meninin hükmü soruldu. *"Bu sümük ya da tükürük hükmündedir. Bir bez parçasıyla ya da izhır[1] otuyla onu temizle"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Ubeydillah el-Arzemî'nin[2] zayıflığı konusunda icma edilmiştir.[3]

١٥٣٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ سَهْلٍ الأَهْوَازِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمُقْرِئُ ، ثنا سَالِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْهُذَلِيِّ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أُمِّهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: " كُنْتُ أَفْرُكُ الْمَنِيَّ مِنْ ثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو بكر الهذلي ,وهو ضعيف.

1533. Ümmü Seleme der ki: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) elbisesinden meniyi çitileyerek temizlerdim.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Bekir el-Hüzelî zayıftır.

١٥٣٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: " لَقَدْ نَسَلْتُهُ بِالإِذْخِرِ ، وَالصُّوفَةِ " يَعْنِي: الْمَنِيَّ"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات.

1534. İbn Abbâs der ki: "Biz meniyi izhır otu ve yünle silerdik."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْحَيْضِ وَ الْمُسْتَحَاضَةِ)

Hayız ve İstihâza Kanına Dair Rivayetler

١٥٣٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَشِيرٍ الطَّيَالِسِيُّ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ غَانِمٍ ، ثنا حَسَّانُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " أَقَلُّ الْحَيْضِ ثَلاثٌ ، وَأَكْثَرُهُ عَشْرٌ"

---

1 İzhır, hoş kokulu bir ot olup kereste üzerinden evlerin çatılarına döşenir. O dönemde sabun amacıyla kullanılmakta idi.

2 Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki senedinde el-Arzemî geçmemiştir.

3 Dârekutnî, *Sünen*, I, 124; Beyhakî, *Sünen*, II, 418. Beyhakî hadisin İbn Abbâs sözü olmasının sahih olduğunu söylemiştir. Bkz. no. 769.

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الملك الكوفي عن العلاء بن كثير لا ندري من هو.

1535. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayız dönemi en az üç, en çok on gündür"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup hadisi Alâ b. Kesîr'den nakleden Abdülmelik el-Kûfî'nin kim olduğunu bilmiyorum.[1]

١٥٣٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلَاثَةَ ، نا عَبْدَةُ بْنُ أَبِي لُبَابَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابَاهْ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " الْحَائِضُ تَنْظُرُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ عَشْرٍ ، فَإِنْ رَأَتِ الطُّهْرَ فَهِيَ طَاهِرٌ ، وَإِنْ جَاوَزَتِ الْعَشْرَةَ فَهِيَ مُسْتَحَاضَةٌ ، تَغْتَسِلُ وَتُصَلِّي ، فَإِنْ غَلَبَهَا الدَّمُ احْتَشَتْ ، وَاسْتَثْفَرَتْ ، وَتَوَضَّأَتْ لِكُلِّ صَلَاةٍ ، وَتَنْتَظِرُ النُّفَسَاءُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ، فَإِنْ رَأَتِ الطُّهْرَ قَبْلَ ذَلِكَ فَهِيَ طَاهِرٌ ، وَإِنْ جَاوَزَتِ الْأَرْبَعِينَ فَهِيَ بِمَنْزِلَةِ الْمُسْتَحَاضَةِ تَغْتَسِلُ وَتُصَلِّي ، فَإِنْ غَلَبَهَا الدَّمُ احْتَشَتْ ، وَاسْتَثْفَرَتْ وَتَوَضَّأَتْ لِكُلِّ صَلَاةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمر بن الحصين، وهو ضعيف.

1536. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Hayızlı kadın on güne kadar bekler. Eğer temizlik görürse, o temizdir. Şayet hayız dönemi on günü geçerse, istihaza kanı görüyor demektir. Bu durumda yıkanıp namazını kılar. Eğer kanıyla baş edemiyorsa, (fercine) pamuk ve yün bir bez bağlayarak kanı durdurmaya çalışır. Sonra her namaz için abdest alır. Loğusa kadın ise kırk güne kadar bekler. Eğer daha önce temizlik görürse, temizdir. Şayet loğusalık dönemi kırk günü geçerse, o istihaza kanı gören kadın hükmündedir. Yıkanıp namazını kılar. Şayet kanıyla baş edemezse, (fercine)

---

[1] Hadisi *el-İlelu'l-mütenâhiye*'de (no. 642) nakleden İbnü'l-Cevzî şu açıklamayı yapmıştır: Dârekutnî der ki: "Burada sözü edilen Abdülmelik meçhul, Alâ b. Kesîr ise hadisi zayıf biridir. Mekhûl de Ebû Umâme'den hadis işitmemiştir. Doğrusunu Allah bilir." Ahmed b. Hanbel de "Alâ b. Kesîr'in hiçbir değeri yoktur" derken Ebû Zür'a "Hadisi çürüktür", İbn Hibbân da "Sağlam ravilerden uydurma hadisler rivayet etmektedir" açıklamasını yapmıştır.

Taberânî hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Hassan b. İbrâhîm-Abdülmelik isimlerine kadar varan sahih bir senetle rivayet etmiş, yine *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 603): "Bu hadisi Mekhûl'den Alâ b. Kesîr'den başkası rivayet etmemiştir" açıklamasını yapmıştır. Yine *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 7586) de Hassân b. İbrâhîm-Abdülmelik isimlerine kadar zayıf bir senetle rivayet etmiştir. Bunun senedinde ismi geçen Alâ b. el-Hâris, bin Kesîr değil ise güvenilir ravidir. Bkz. *es-Silsiletu'z-zaîfe*, no. 1414.

pamuk ve yün bir bez bağlayarak kanı durdurmaya çalışır ve her namaz için abdest alır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Amr b. Husayn zayıftır.

١٥٣٧ - حَدَّثَنَا أَبُو هَمَّامٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا جَلَدُ بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ: " لِتَنْتَظِرِ الْحَائِضُ خَمْسًا ، سَبْعًا ، ثَمَانِيًا ، تِسْعًا ، عَشْرًا ، فَإِذَا مَضَتِ الْعَشْرُ فَهِيَ مُسْتَحَاضَةٌ"

رواه أبو يعلى, وفيه :الجلد بن أيوب. وهو ضعيف.

1537. Enes b. Mâlik demiştir ki: "Hayızlı kadın beş, yedi, sekiz, dokuz ve on gün beklesin. On günü geçerse, istihaza kanı görüyor demektir."

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Celed b. Eyyûb zayıftır.

١٥٣٨ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ شَرِيكٍ ، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " إِنَّ لِلْحَائِضِ دفعات ، ولدمِ الْحَيْضِ رِيحًا لَيْسَ لِغَيْرِهِ ، فَإِذَا ذَهَبَ قُرْءُ الْحَيْضِ ، فَلْتَغْتَسِلْ إِحْدَاكُنَّ ، ثُمَّ لِتَغْسِلْ عَنْهَا الدَّمَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حسين بن عبد الله بن عباس, وهو ضعيف, وقال ابن عدي: وهو ممن يكتب حديثه.

1538. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayız gören kadının (kanının) patlama anları ve hayız kanının tanınan bir kokusu vardır. Sizden birinizin hayız dönemi bitince, yıkansın. Sonra kanını (leke ve kirlerini) yıkasın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hüseyin b. Abdillah b. Ubeydillah b. Abbâs zayıftır. İbn Adî onun hakkında "Hadisi yazılanlardandır" demiştir.

١٥٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمٍ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ حَبِيبٍ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَتَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ إِنِّي اسْتُحِضْتُ. فَقَالَ دَعِي الصَّلَاةَ أَيَّامَ حَيْضِكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي وَتَوَضَّئِي عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ وَإِنْ قَطَرَ عَلَى الْحَصِيرِ"

قلت: هو في الصحيح خلا قوله: " وإن قطر الدم على الحصير "

رواه أحمد من طريق عروة, و لم ينسبه فقيل: هو عروة المزني, وهو مجهول وقيل: عروة بن الزبير, و لم يسمع حبيب منه وحبيب مدلس وقد عنعنه.

1539. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Fâtıma binti Ebî Hubeyş, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) soru sordu ve "Ben istihaza kanı görüyorum" dedi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hayızlı olduğun vakitlerde namaz kılmayı bırak. Sonra her namaz vakti yıkanıp abdest al, isterse kanın hasıra damlasın"* buyurdu.

★Ben derim ki: Hadis *"İsterse kanın hasıra damlasın"* kısmı hariç, *Sahîh*'de geçmiştir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel, Urve tarikiyle rivayet etmiş, ama nesebini belirtmemiştir. Bundan maksadın meçhul biri olan Urve el-Müzenî olduğu söylendiği gibi Urve b. ez-Zübeyr olduğu da söylenmiştir. Fakat Habîb, Urve b. ez-Zübeyr'den hadis işitmemiştir. Ayrıca Habîb'in kendisi de müdellis olup hadisi *"an-an"* sıygasıyla nakletmiştir.

١٥٤٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحِ بْنِ حَرْبٍ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُعَلَّى الأَدَمِيُّ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ صُبَيْحٍ الْكُوفِيُّ ، ثَنَا أَبُو أُوَيْسٍ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، وَمُوسَى بْنِ مَيْسَرَةَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُسْتَحَاضَةِ ، فَقَالَ: " تِلْكَ رَكْضَةٌ مِنَ الشَّيْطَانِ فِي رَحِمِهَا "

رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط ورجاله موثقون .

1540. İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) istihaza kanı gören kadının durumu sorulduğunda: *"Bu, şeytanın onun rahmine attığı tekmelerden bir tekmedir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

١٥٤١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَيُّوبَ الْوَاسِطِيُّ الْمُعَدَّلُ ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ ، سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " عَنِ الْمُسْتَحَاضَةِ ، فَقَالَ: تَقْعُدُ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ، ثُمَّ تَغْتَسِلُ عِنْدَ كُلِّ طُهْرٍ ، ثُمَّ تَحْتَشِي ، وَتُصَلِّي "

رواه الطبراني في الصغير .

1541. Câbir'in naklettiğine göre Fâtıma binti Kays, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) istihâza kanı gören kadının durumunu sordu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hayız dönemi sırasında oturur. Sonra her temizlik döneminde yıkanır. Sonra (fercine) bez bağlayıp namaz kılar"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir.[1]

١٥٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ الطَّائِيُّ ، قَالَ: نا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْكِنْدِيُّ ، قَالَ: نا أَبُو يُوسُفَ الْقَاضِي ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، أَنَّهُ " أَمَرَ الْمُسْتَحَاضَةَ بِالْوُضُوءِ لِكُلِّ صَلاةٍ "

ورجال الأول رجال الصحيح ورجال الأوسط, فيهم: عبد الله بن محمد بن عقيل ،وهو مختلف في الاحتجاج به.

1542. *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî'nin Câbir kanalıyla naklettiği bir hadise göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) istihaza kanı gören kadına her namaz için abdest almasını emretmiştir.

★Birinci hadisin ravileri *Sahîh*'in ravileri iken *el-Mu'cemu'l-evsat*'ın ravileri arasında zikredilen Abdullah b. Muhammed b. Akîl ile ihticac tartışmalıdır.

١٥٤٣ - حَدَّثَنَا مُوَرِّعُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، نَا الْحَسَنُ بْنُ عِيسَى ، نَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ ، عَنْ جَعْفَرٍ ، عَنْ سَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم: " الْمُسْتَحَاضَةُ تَدَعُ الصَّلاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا الَّتِي كَانَتْ تَجْلِسُ فِيهَا ، ثُمَّ تَغْتَسِلُ غُسْلا وَاحِدًا ، ثُمَّ تَتَوَضَّأُ لِكُلِّ صَلاةٍ"

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: جعفر عن سودة, و لم أعرفه .

1543. Sevde binti Zem'a'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstihaza kanı gören kadın oturduğu hayız dönemlerinde namazı bırakır. Sonra bir kere gusül alır. Sonra da her namaz için abdest alır."*

★Taberânî tarafından *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta nakledilen bu hadisi Sevde'den nakleden Câfer'i tanımıyorum.

١٥٤٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ سُفْيَانَ الرَّقِّيُّ ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ جَنَادٍ الْحَلَبِيُّ ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُلْثُومٍ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ: " الْمُسْتَحَاضَةُ تَغْتَسِلُ مِنْ قُرْءٍ إِلَى قُرْءٍ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وفيه: بقية بن الوليد وهو مدلس .

[1] Bûsîrî demiştir ki: Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 215.

1544. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstihaza kanı gören kadın her kur[1] döneminde yıkanır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bakıyye b. el-Velîd müdellistir.[2]

(بَابُ فِي النُّفَسَاءِ)

Loğusa

١٥٤٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ ، قَالَ: نا عُبَيْدُ بْنُ جَنَّادٍ ، قَالَ: نا سُلَيْمَانُ بْنُ حَيَّانَ أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ سَوَّارٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ: " وَقَّتَ لِلنُّفَسَاءِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أشعث بن سوار, وثقه ابن معين, واختلف في الاحتجاج به .

1545. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) loğusa için kırk gün belirlemiştir.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eş'as b. Sevvâr'ı İbn Maîn güvenilir kabul etmiş olmasına rağmen, kendisiyle ihticac konusu ihtilaflıdır.

١٥٤٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ مَنْدَهْ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ عَنْبَسَةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنِ الحسن ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ ، قَالَ: " وَقَّتَ لِلنُّفَسَاءِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسماعيل بن مسلم المكي وهو ضعيف .

1546. Osmân b. Ebi'l-Âs'ın belirttiğine göre loğusa kadın için kırk gün tayin edilmiştir.[3]

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İsmâîl b. Müslim el-Mekkî zayıftır.

---

[1] Kur' kelimesi, (kadınlarda) hem temizlik, hem de hayız dönemini ifade etmektedir.

Bu konuda gözden kaçırılan **zevâid**den biri de şu hadistir:

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Ğaylân'ın kızı, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek "Ben temizlenemiyorum. Namazı terke devam edeyim mi?" diye sordu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"O hayız dönemi değildir. O yalnız bir damardır. Hayız dönemin geçince, kanını temizleyip yıkan ve namazını kıl"* buyurdu.

Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 792), onun kanalıyla da Ebû Nuaym ve İbn Mende rivayet etmişlerdir. Senedinde ismi geçen Muhammed b. İshâk güvenilir olmakla beraber müdellistir ve burada *"an-an"* sıygasını kullanmıştır. Bkz. *el-İsâbe*, IV, 242.

[2] Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat* (no. 428) ve *el-Mu'cemü's-sağîr*'de (no. 971) belirttiği gibi Bakıyye hadiste teferrüd etmiştir.

[3] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8383.

١٥٤٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّادٍ الْعَبَّادَانِيُّ ، ثنا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو ، وَكَانَ مِمَّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ ، وَقَالَ: " نُفِسَتِ امْرَأَةٌ ، فَرَأَتِ الطُّهْرَ بَعْدَ عِشْرِينَ يَوْمًا ، فَاغْتَسَلَتْ ، ثُمَّ جَاءَتْ لِتَدْخُلَ مَعَهُ فِي كَافِهِ ، فَوَجَدَ مَسَّهَا ، فَقَالَ: مَنْ هَذِهِ ؟ , قَالَتْ: فُلانَةُ , قَالَ: مَا بَالُكِ ؟ , قَالَتْ: إِنِّي رَأَيْتُ الطُّهْرَ فَاغْتَسَلْتُ ، فَضَرَبَهَا بِرِجْلِهِ فَأَقَامَهَا عَنْ فِرَاشِهِ ، وَقَالَ: لا تُغْوِينِي عَنْ دِينِي حَتَّى يَمْضِيَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صالح بن بشير المري, وهو ضعيف و لم يوثقه أحد إلا ما رواه عباس, عن يحيى بن معين أنه لا بأس به , وروى غيره عن ابن معين وغيره, أنه ضعيف متروك.

1547. (Rıdvan) ağacın altında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) biat eden sahabelerden biri olan Âiz b. Amr'ın anlattığına göre onun hanımı loğusa oldu ve yirmi gün sonra temizlik dönemi yaşadı. Bunun üzerine yıkandı. Sonra Âiz'le beraber çarşafın altına girmek için yatağa geldiğinde Âiz onun temasını hissedince "Kim bu?" diye sordu. Hanımı: "Ben falancayım" dedi. "Niçin geldin?" diye sordu. Hanımı: "Temizlenip yıkandım" deyince ayağıyla ona vurup yatağın dışına atarak: "Üzerinden kırk gün geçinceye kadar beni dinimden saptırma" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih b. Beşîr el-Murrî zayıftır. Kimse kendisini güvenilir kabul etmemiştir. Sadece Abbâs, Yahyâ b. Maîn'den bu şahsın sakıncasız olduğuna dair bir görüş naklederken başkaları, İbn Maîn ve başka âlimlerden onun zayıf ve metrûk olduğuna dair görüşler nakletmişlerdir.

(بَابُ مُبَاشَرَةِ الْحَائِضِ وَمُضَاجَعَتِهَا)

Hayızlı Kadına Dokunmak ve Onunla Beraber Yatmak

١٥٤٨ - عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ أن عُمَرَ قَالَ: سَأَلْتُ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَحِلُّ لِلرَّجُلِ مِنِ امْرَأَتِهِ وَهِيَ حَائِضٌ ؟ قال: " مَا فَوْقَ الإِزَارِ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

1548. Âsım b. Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Ömer demiştir ki: Ben, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) "Erkeğe, hayızlı karısının neresi helal olur?" diye sordum. "*İzarının üstü*" buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٥٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ ، وَزَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، أَنَّ رَجُلا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا لِي مِنِ امْرَأَتِي وَهِيَ حَائِضٌ ؟ قَالَ: " تَشُدُّ إِزَارَهَا ، ثُمَّ شَأْنَكَ بِهَا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو نعيم ضرار بن صرد, وهو ضعيف.

1549. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre bir adam: "Ya Resûlallah! Bana hayızlı hanımımın neresi helal olur?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hanımın izarını (donunu) bağladıktan sonra onunla dileğini yap"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Nuaym Dırâr b. Surad zayıftır.

١٥٥٠ - وعَنْ عُبَادَةَ أن رَسُولَ الله صلّى الله عليه وسلّم سُئِلَ مَا يَحِلُ للرجُلِ مِن امْرأَته وَهِيَ حَائِضٌ؟ قَالَ: مَا فَوْقَ الإِزَارِ وما تحت الإزار منها حرام "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن يحيى لم يرو عنه غير موسى بن عقبة ,وأيضا فلم يدرك عبادة.

1550. Ubâde'nin bildirdiğine göre Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), erkeğe hayız gören hanımının neresinin helal olacağı sorulduğunda; *"İzarının üstü. İzarının altı ise haramdır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İshâk b. Yahyâ'dan, Mûsa b. Ukbe dışında kimse rivayette bulunmamıştır. Ayrıca Ubâde'ye de yetişmemiştir.

١٥٥١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ بَذِيمَةَ ، قَالَ: سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ يُحَدِّثُ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ ، فَقَالَ: " يَا رَسُولَ اللَّهِ أَصَبْتُ امْرَأَتِي وَهِيَ حَائِضٌ ، فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم أَنْ يُعْتِقَ نَسَمَةً " وَقِيمَةُ النَّسَمَةِ يَوْمَئِذٍ دِينَارٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن يزيد بن تميم, وهو ضعيف . قلت: رواه الترمذي وغيره خلا: عتق نسمة .

1551. İbn Abbâs'ın anlattığına göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ya Resûlallah! Ben hayız halinde iken hanımımla ilişkiye girdim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona bir canlı/köle azat etmesini emretti. O zaman bir canlının değeri bir dinar idi.

★Ben derim ki: Canlı/köle azadı kısmı hariç hadisi Tirmizî rivayet etmiştir.

Geçen hadisi ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Yezîd b. Temîm zayıftır.[1]

١٥٥٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى الْحَنَفِيُّ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: بَيْنَا أُمُّ سَلَمَةَ ذَاتَ لَيْلَةٍ مُضَاجِعَةُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِذْ قَامَتْ كَأَنَّهَا مُسْتَخْفِيَةٌ ، فَقَالَ: مَا لَكِ نَفِسْتِ ؟ فَقَالَتْ: نَعَمْ ، قَالَ: " لَا بَأْسَ خُذِي وُضُوءَكِ ، وَارْجِعِي إِلَى مَكَانِكِ"

رواه الطبراني في الكبير وفيه الحسين بن عيسى الحنفي ضعفه البخاري وغيره ووثقه ابن حبان

1552. İbn Abbâs bildiriyor: Ümmü Seleme bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber yatarken ürkmüşçesine birden kalktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Neyin var? Hayız mı oldun?"* diye sordu. "Evet" deyince; *"Sakıncası yoktur. Abdestini alıp yerine geri dön"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hüseyin b. İsa el-Hanefî'yi Buhârî ve başkaları zayıf görürlerken İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.[2]

١٥٥٣ - حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ ، قَالَ: نَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ: نَا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أُمِّهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّقِي سَوْرَةَ الدَّمِ ثَلَاثًا ، ثُمَّ يُبَاشِرُ بَعْدَ ذَلِكَ"

قلت: لها حديث عند ابن ماجة وغيره خلا قولها: يتقي سورة الدم ثلاثا .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سعيد بن بشير وثقه شعبة واختلف في الاحتجاج به.

1553. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç gün yoğun kan akışından korunur, sonra (hanımıyla) bedensel temasta (mübaşerette) bulunurdu.

★Ben derim ki: İbn Mâce ve başka kaynaklarda Ümmü Seleme'nin, "Üç gün yoğun kan akışından korunur" kısmını içermeyen bir hadisi geçmiştir.

---

1 Hadisi *el-İlelu'l-mütenâhiye*'de (no. 644) rivayet eden İbnü'l-Cevzî: "Münker bir hadis olup onu Abdurrahman b. Yezîd tek başına rivayet etmiştir" açıklamasını yapmıştır. Abdurrahman hakkında ise Ahmed b. Hanbel: "Meşhurların hadislerini değiştirip Zührî'nin hadisi haline getirmiştir" diyerek onu bu yüzden zayıf saymıştır. Nesâî de metrûk olduğunu belirtmiştir. Bkz. İbn Hibban *el-Mecrûhîn,* II, 57; İbn Hacer, *Mizânu'l-i'tidâl,* II, 598; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 1256.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 11602.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Saîd b. Beşîr'le ihticac konusu, Şu'be kendisini güvenilir görmekle birlikte tartışmalıdır.[1]

(بَابُ فِي دَمِ الْحَائِضِ يُصِيبُ الثَّوْبَ)

Elbiseye Bulaşan Hayız Kanının Hükmü

١٥٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ الضَّبِّيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ عِيسَى بْنِ طَلْحَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ خَوْلَةَ بِنْتَ يَسَارٍ أَتَتِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ لِي إِلاَّ ثَوْبٌ وَاحِدٌ وَأَنَا أَحِيضُ فِيهِ. قَالَ فَإِذَا طَهُرْتِ فَاغْسِلِي مَوْضِعَ الدَّمِ ثُمَّ صَلِّي فِيهِ. قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لَمْ يَخْرُجْ أَثَرُهُ قَالَ يَكْفِيكِ الْمَاءُ وَلاَ يَضُرُّكِ أَثَرُهُ "

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف .

1554. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Havle binti Yesâr, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Benim yalnız bir elbisem var ve ben o üzerimdeyken hayız oluyorum. (Ne yapayım?)" Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Temizlik dönemin geldiğinde kanın değdiği yeri yıkayarak onunla namazını kıl"* buyurdu. Havle: "Ya Resûlallah! Ya lekesi çıkmazsa?" deyince de; *"Suyla yıkaman yeterlidir. Lekesinin kalması zarar vermez"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

١٥٥٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ الْجَزَرِيُّ ، عَنِ الْوَازِعِ بْنِ نَافِعٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمٍ ، قَالَتْ: "قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أَحِيضُ وَلَيْسَ لِي إِلا ثَوْبٌ وَاحِدٌ ، قَالَ: اغْسِلِيهِ وَصَلِّي فِيهِ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّهُ يَبْقَى فِيهِ أَثَرُ الدَّمِ ، قَالَ: " لا يَضُرُّكِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الوازع بن نافع وهو ضعيف .

1555. Havle binti Hakîm bildiriyor: "Ya Resûlallah! Ben hayız oluyorum ve benim tek bir elbiseden başka elbisem de yoktur (ne yapayım?)" dedim. Şöyle buyurdu: *"Onu yıkayıp namazını kıl."* Ben: "Ya Resûlallah! Ama kan lekesi çıkmıyor" deyince *"Zararı olmaz"* buyurdu.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIII, 365; a.mlf., *Müsnedu'ş-Şamiyyîn*, no. 2674. Ancak bu rivayette ifade "korunurdu" yerine "hoş görmezdi" şeklindedir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Vâzi' b. Nâfi' zayıftır.[1]

١٥٥٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ: نا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ إِشْكَابٍ ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بْنُ رَبِيعَةَ الْكِلابِيُّ ، قَالَ: نا الْمِنْهَالُ بْنُ خَلِيفَةَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: " كَانَتْ إِحْدَانَا تَحِيضُ فِي الثَّوْبِ ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ طُهْرِهَا غَسَلَتْ مَا أَصَابَهُ ، ثُمَّ صَلَّتْ فِيهِ ، وَإِنَّ إِحْدَاكُنَّ الْيَوْمَ تُفَرِّغُ خَادِمَهَا لِغَسْلِ ثِيَابِهَا يَوْمَ طُهْرِهَا " رواه الطبراني في الأوسط ورجاله موثقون.

1556. Ümmü Seleme bildiriyor: Bizden birisi elbise üzerinde iken hayız olurdu da sonra temizlik dönemi gelince kanın bulaştığı yeri yıkar, aynı elbiseyle namazını kılardı. Şimdilerde ise sizden biriniz temizlik dönemi gelince hizmetçisini elbisesini yıkamakla vazifelendiriyor.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

(بَابُ دُخُولِ الْحَائِضِ الْمَسْجِدَ)

Hayız Gören Kadının Mescide Girmesi

١٥٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَهِيِّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَائِشَةَ نَاوِلِينِي الْخُمْرَةَ مِنَ الْمَسْجِدِ. فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ أَحْدَثْتُ. فَقَالَ أَوَحَيْضَتُكِ فِي يَدِكِ " رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

1557. İbn Ömer'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Âişe'ye: *"Bana Mescid'den seccadeyi alıver!"* buyurdu. Âişe: "Ama ben âdet gördüm!" deyince *"Hayız elinde mi sanki?"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

١٥٥٨ - وَعَنْ أَنَسٍ أن النبي صلى الله عليه و سلم قال لِعَائِشَةَ: " نَاوِلِينِي الْخُمْرَةَ فَقَالَتْ إِنِّي حَائِضٌ قال: إِنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ فِي يَدِكِ"

رواه البزار ورجاله موثقون .

1558. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Âişe'ye: *"Bana seccadeyi alıver!"* buyurdu. Âişe: "Ben hayızlıyım" deyince *"Hayız elinde değildir"* buyurdu.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 241.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIII, 39 (Muhtasar olarak)

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

١٥٥٩ - وعَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ النبي صلى الله عليه و سلم قَالَ لِخَادِمِه: نَاوِلِينِي الْخُمْرَةَ مِنَ الْمَسْجِدِ قَالَتْ: إِنِّي حَائِضٌ ف قَالَ: " نَاوِلِينِي "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1559. Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetçisine: *"Bana Mescid'den seccadeyi ver"* buyurdu. Hizmetçisi: "Ben hayızlıyım" dediği halde Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Seccadeyi ver!"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

(بَابُ غَسْلِ الكَافِرِ إِذَا أَسْلَمَ)

Müslüman Olan Kafirin Yıkanması

١٥٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِى سَعِيدٍ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ ثُمَامَةَ بْنَ أُثَالٍ أَوْ أُثَالَةَ أَسْلَمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اذْهَبُوا بِهِ إِلَى حَائِطِ بَنِى فُلاَنٍ فَمُرُوهُ أَنْ يَغْتَسِلَ"

رواه أحمد والبزار وزاد: "بماء وسدر "

1560. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Sümâme b. Usâl -veya Usâle- Müslüman olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu falan kimsenin bahçesine götürüp, yıkanmasını/gusletmesini söyleyin"* buyurdu.

★Bunu Ahmed ve "Su ve sidr ile yıkayın" ilavesiyle Bezzâr rivayet etmişlerdir.

١٥٦١ - وله عند أبي يعلى: حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ سَيْحَانَ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّنْبِيُّ ، قَالَ: فَمَا رَأَيْتُ مِثْلَهُ بِعَيْنِي قَطُّ ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، عَنْ رَجُلٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: " لَمَّا أَسْلَمَ ثُمَامَةُ ، أَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَغْتَسِلَ وَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ "

وفي إسناد أحمد والبزار: عبد الله بن عمر العمري, وثقه ابن معين وأبو أحمد بن عدي وضعفه غيرهما من غير نسبة إلى كذب وقال أبو يعلى: عن رجل عن سعيد المقبري قال: فإن كان هو العمري فالحديث حسن والله أعلم .

1561. Yine Ebû Hureyre'den Ebû Ya'lâ'nın naklettiğine göre Sümâme b. Usâl Müslüman olduğunda Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine yıkanıp iki rekat namaz kılmasını emretti.

★Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr'ın senedinde ismi geçen Abdullah[1] b. Ömer el-Umrî'yi İbn Maîn ve Ebû Ahmed b. Adî güvenilir kabul ederlerken, başkaları kendisine yönelik herhangi bir yalancılık isnadında/ithamında bulunmaksızın onu zayıf görmüşlerdir. Diğer yandan Ebû Ya'lâ rivayetinde "Bir zat kanalıyla Saîd el-Makburî'den" ifadesi geçmiştir ki, eğer bu zattan maksat el-Umerî ise hadis hasen derecesindedir. Doğrusunu Allah bilir.

١٥٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ بْنِ مُطَيَّبٍ الْمِصِّيصِيُّ، حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ عَمَّارٍ، حَدَّثَنَا أَبِي، حَدَّثَنَا مَعْرُوفٌ أَبُو الْخَطَّابِ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ: " لَمَّا أَسْلَمْتُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِي: اغْتَسِلْ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ وَاحْلِقْ عَنْكَ شَعَرَ الْكُفْرِ"

رواه الطبراني في الكبير والصغير, وفيه: منصور بن عمار الواعظ وهو ضعيف .

1562. Vâsile b. el-Eska' bildiriyor: Ben, Müslüman olduğumda Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Su ve sidirle yıkan. Üzerinden küfür kıllarını atıver"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mansûr b. Ammâr el-Vâiz zayıftır.[2]

١٥٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ وَاقِدٍ الْحَرَّانِيُّ، ثنا قَتَادَةُ بْنُ الْفَضْلِ بْنِ قَتَادَةَ الرَّهَاوِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، حَدَّثَنِي عَمُّ أَبِي هَاشِمِ بْنِ قَتَادَةَ الرَّهَاوِيُّ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَسْلَمْتُ، فَقَالَ لِي: " يَا قَتَادَةُ، اغْتَسِلْ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ، وَاحْلِقْ عَنْكَ شَعَرَ الْكُفْرِ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ مَنْ أَسْلَمَ أَنْ يَخْتَتِنَ، وَكَانَ ابْنَ ثَمَانِينَ سَنَةً"

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات.

1563. Katâde Ebû Hâşim bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittiğimde bana: *"Katâde! Su ve sidirle yıkan, küfür kıllarını tıraş et"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Müslüman olan kimseye, seksen yaşında bile olsa sünnet olmasını emrederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[3]

---

1 Bezzâr'ın (no. 333) rivayetinde Ubeydullah ismiyle geçmiştir ki, bu Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'deki (II, 304) rivayetine muhaliftir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXII, 82; *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 880; Hâakim, III, 750; Ebû Nuaym, *Hilye*, IX, 329. Senedinde Ma'rûf Ebu'l-Hattâb'ın ismi de geçmiştir. Ama hadis, şahitlerinin desteğiyle hasendir. Sidir o dönemde sabun amacıyla kullanılan bir nesnedir.

3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, I, 127. Senedinde ismi geçen Hişâm b. Katâde er-Rehâvî tanınmamaktadır.

(بَابُ مَا يُغْسَلُ مِنَ النَّجَاسَةِ)

Yıkanması Gereken Necaset Türleri

١٥٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ الْمَازِنِيُّ ، قال: ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، قال: نا ثَابِتُ بْنُ حَمَّادٍ الْحَرَّانِيُّ ، قال: نا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ ، قَالَ: رَآنِي النَّبِيُّ صلّى الله عليه وسلّم ، وَأَنَا أَسْقِي رَجُلَيْنِ مِنْ رَكْوَةٍ بَيْنَ يَدَيَّ ، فَتَنَخَّمْتُ ، فَأَصَابَتْ نُخَامَتِي ثَوْبِي ، فَأَقْبَلْتُ أَغْسِلُ ثَوْبِي مِنَ الرَّكْوَةِ الَّتِي بَيْنَ يَدَيَّ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلّى الله عليه وسلّم: " يَا عَمَّارُ ، مَا نُخَامَتُكَ ، وَدُمُوعُ عَيْنَيْكَ إِلا بِمَنْزِلَةِ الْمَاءِ فِي رَكْوَتِكَ ؟ إِنَّمَا تَغْسِلُ ثَوْبَكَ مِنَ الْبَوْلِ ، وَالْغَائِطِ ، وَالْمَنِيِّ مِنَ الْمَاءِ الأَعْظَمِ ، وَالدَّمِ ، وَالْقَيْءِ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه وأبو يعلى.

1564. Ammâr b. Yâsir bildiriyor: Ben önümdeki bir tulumla iki kişiye su verirken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gördü. Sonra balgam attım ve balgam elbiseme bulaştı. Ben aceleyle elbisemi önümdeki tulumdan yıkamaya yeltenince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem):

"Ey Ammâr! Kendi balgamın ve gözyaşların senin şu tulumundaki su mesabesindedir. Elbisenden ancak idrar, dışkı, meni, kan ve kusmuk gibi necasetleri yıkarsın" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve benzerini *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de, ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.[1]

١٥٦٥ - وله عند البزار قال: حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ: نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ زَكَرِيَّا ، قَالَ: نا ثَابِتُ بْنُ حَمَّادٍ وَكَانَ ثِقَةً ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ عَمَّارٍ ، قَالَ: أَتَى عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم ، وَأَنَا عَلَى بِئْرٍ أَدْلُو مَاءً فِي رَكْوَةٍ لِي ، فَقَالَ: مَا تَصْنَعُ ؟ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَغْسِلُ ثَوْبِي مِنْ جَنَابَةٍ أَصَابَتْهُ ، فَقَالَ: يَا عَمَّارُ ، إِنَّمَا يُغْسَلُ الثَّوْبُ مِنَ الْغَائِطِ وَالْبَوْلِ ، وَالْقَيْءِ ، وَالدَّمِ "

---

[1] Dârekutnî, *Sünen*, I, 127; Beyhakî, *Sünen*, I, 14; İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mutenâhiye*, no. 542. Beyhakî demiştir ki: "Bu hadis batıl ve asılsızdır. Onu sadece hadis uydurmakla itham edilen Sâbit b. Hammâd rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde ismi geçen Ali b. Zeyd b. Ced'ân hakkında da Ahmed b. Hanbel ve Yahya b. Maîn "hiçbir değeri yoktur" değerlendirmesini yapmıştır. Hammâd b. Zeyd de: "Hadisleri değiştirirdi" demiştir. bkz. *Telhîsu'l-habîr*, I, 11; *Nasbu'r-Râye*, I, 211; *Mîzân*, I, 31.

ومدار طرقه عند الجميع على: ثابت بن حماد, وهو ضعيف جدا والله أعلم.

1565. Bezzâr'ın naklettiğine göre yine Ammâr şöyle anlatmıştır: Ben bir kuyunun başında tulumuma su çekerken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni gördü ve: *"Ne yapıyorsun?"* diye sordu. "Ya Resûlallah! Cenabet bulaşan elbisemi yıkayacağım" deyince *"Ammâr! Elbise ancak dışkı, idrar, kan ve kusmuktan ötürü yıkanır"* buyurdu.

★Bütün kaynaklarına göre hadisin tariklerinin ekseninde son derece zayıf biri olan Sâbit b. Hammâd bulunmaktadır. Doğrusunu Allah bilir.

(بَابُ فِي الْمَذْيِ)

Mezi

١٥٦٦ - حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ عَجْلَانَ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ، أن عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ ، كَانَ يَلْقَى مِنَ الْمَذْيِ شِدَّةً ، فَسَدَّدَ رَجُلًا إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم ، فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم: " ذَاكَ الْمَذْيُ ، وَكُلُّ فَحْلٍ يَمْذِي ، تَغْسِلُهُ بِالْمَاءِ وَتَوَضَّأْ وَصَلِّ "

رواه الطبراني في الكبير من رواية عطاء بن عجلان, وقد أجمعوا على ضعفه.

1566. Ma'kil b. Yesâr'ın naklettiğine göre Osmân b. Affân meziden çok çekerdi. Bunun üzerine bir zatı Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) göndererek (bunun hükmünü sordurdu). Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"O mezidir ve her erkekten mezi gelebilir. Onu su ile yıkadıktan sonra abdest alıp namazını kıl"* buyurdu.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de, âlimlerin zayıflığı konusunda görüş birliği ettikleri Atâ b. Aclân kanalıyla nakletmiştir.[1]

١٥٦٧ - حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عِيسَى الطَّائِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ ثَابِتٍ ، ثَنَا أَبُو هَارُونَ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ: بَعَثَ عَلِيٌّ رَجُلًا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَسْأَلُهُ عَنِ الْمَذْيِ ، وَكَرِهَ أَنْ يَكُونَ هُوَ الَّذِي يَسْأَلُهُ لِمَكَانِ فَاطِمَةَ ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ،

---

1 Taberânî, *el-Mucemu'l-kebîr* XX, 219. Yine senedinde ismi geçen İsmâîl b. Ayyâş da Şamlı olmayanlardan yaptığı rivayetlerinde zayıftır. Atâ b. Aclân hakkında da Heysemî "Yalancılıkla itham edilmiş olup metrûktur" değerlendirmesini yapmıştır. Bkz. no. 1897.

الرَّجُلُ يَرَى الْمَرْأَةَ فِي الطَّرِيقِ فَيُمْذِي ، أَعَلَيْهِ الْغُسْلُ ؟ ، فَقَالَ: " تِلْكَ يَلْقَاهَا فَحَوْلَةُ الرِّجَالِ ، يُجْزِئُكَ مِنْ ذَلِكَ الْوُضُوءُ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو هارون العبدي, وأجمعوا على ضعفه.

1567. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Hz. Ali bir adamı mezinin hükmünü sorması için Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdi. Fâtıma sebebiyle bunu bizzat kendisi sormak istemedi.

Gönderdiği adam: "Ya Resûlallah! Bir erkek yolda bir kadın görüp de mezisi akarsa gusletmesi gerekir mi?" diye sordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Onu erkeklerin erkeklikleri dışarı atmaktadır. Bu durumda abdest alman yeterlidir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup âlimler senedinde ismi geçen Ebû Harûn el-Abdî'nin zayıflığı konusunda icma etmişlerdir.[1]

(بَابُ فِي بَوْلِ الصَّبِيِّ وَالْجَارِيَةِ)

Erkek ve Kız Çocuğunun İdrarına Dair

١٥٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِيسَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي لَيْلَى قَالَ كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى صَدْرِهِ أَوْ بَطْنِهِ الْحَسَنُ أَوِ الْحُسَيْنُ. قَالَ فَرَأَيْتُ بَوْلَهُ أَسَارِيعَ فَقُمْنَا إِلَيْهِ فَقَالَ دَعُوا ابْنِي لَا تُفْزِعُوهُ حَتَّى يَقْضِيَ بَوْلَهُ. ثُمَّ أَتْبَعَهُ الْمَاءَ ثُمَّ قَامَ فَدَخَلَ بَيْتَ تَمْرِ الصَّدَقَةِ وَدَخَلَ مَعَهُ الْغُلَامُ فَأَخَذَ تَمْرَةً فَجَعَلَهَا فِي فِيهِ فَاسْتَخْرَجَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ إِنَّ الصَّدَقَةَ لَا تَحِلُّ لَنَا"

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجاله ثقات.

1568. Ebû Leylâ bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydım. Göğsünde ya da kolunun altında Hasan veya Hüseyin vardı. Derken çocuk işedi. Öyle ki sidiğinin yol yol aktığını gördüm. Acele edip onu almaya kalkınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem):

"Bırakın oğlumu. Korkutmayın da işemesini bitirsin" buyurdu. Sonra üzerine su döktü. Sonra kalkıp çocukla beraber zekat/sadaka hurmalarının bulunduğu mahzene girdi. Bu esnada çocuk bir hurma alıp

[1] Ebû Hârun el-Abdî hakkında Heysemî (V, 326) "metrûktur" demiştir.

ağzına götürdü. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) derhal onu (ağzından) çıkararak: *"Zekat bize helal değildir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

١٥٦٩ - حدثنا عبد الله حدثني أبي حدثنا أبو جعفر المدائني قال أخبرنا عباد بن العوام عن محمد بن إسحاق حدثنا حسين بن عبد الله عن عكرمة عن ابن عباس قال جاءت أم الفضل ابنة الحارث بأم حبيبة بنت عباس فوضعتها في حجر رسول الله ﷺ فبالت فاختلجتها أم الفضل ثم لكمت بين كتفيها ثم اختلجتها فقال رسول الله ﷺ أعطيني قدحا من ماء.فصبه على مبالها ثم قال اسلكوا الماء في سبيل البول"

رواه أحمد, وفيه: حسين بن عبد الله, ضعفه أحمد وأبو زرعة وأبو حاتم والنسائي وابن معين في رواية, ووثقه في أخرى.

1569. İbn Abbâs bildiriyor: Ümmü'l-Fadl binti'l-Hâris, Ümmü Habîbe binti Abbâs'ı getirip Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kucağına koydu. Derken çocuk (Peygamber'in kucağına) işedi. Ümmü'l-Fadl hemen onu çekip iki omuzu arasına bir tokat vurdu. Sonra çocuğu sarstı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana bir tas su verin"* dedi ve suyu çocuğun işediği yere döktü. Sonra: *"İdrarın geçtiği yerlere su dökün"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hüseyin b. Abdillah'ı Ahmed b. Hanbel, Ebû Zür'a, Ebû Hâtim, Nesâî ve bir rivayete göre İbn Maîn zayıf görürlerken diğer bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir.[2]

١٥٧٠ - حدثنا محمد بن عبد الله الحضرمي ، ثنا إسحاق بن إبراهيم بن صالح الأسدي ، ثنا نافع بن هرمز ، عن أنس بن مالك رضي الله تعالى عنه ، قال: بينا رسول الله ﷺ راقد في بعض بيوته على قفاه ، إذ جاء الحسن يدرج حتى قعد على صدر النبي ﷺ ، ثم بال على صدره ، فجئت أميطه عنه ، فاستنبه رسول الله ﷺ ، فقال: ويحك يا أنس ! دع ابني وثمرة فؤادي ، فإن من آذى هذا فقد آذاني ، ومن آذاني فقد آذى الله ، ثم دعا

[1] Ahmed b. Hanbel, IV, 348. Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 6418) hadisin yalnız zekatla ilgili kısmını benzer ifadelerle rivayet etmiştir.

[2] Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 92-93.

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ فَصَبَّهُ عَلَى الْبَوْلِ صَبًّا ، فَقَالَ: " يُصَبُّ عَلَى بَوْلِ الْغُلامِ ، وَيُغْسَلُ بَوْلُ الْجَارِيَةِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: نافع أبو هرمز, وقد أجمعوا على ضعفه.

1570. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) evlerinin birinde sırt üstü yatarken Hasan emekleyerek gelip Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) göğsü üzerine oturdu. Derken göğsüne işedi. Tam ben çocuğun idrarını temizlemeye başladım ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uyanarak:

"Yazıklar olsun sana Enes! Bırak oğlumu! O benim kalbimin meyvesidir. Kim buna eziyet ederse, bana eziyet etmiş olur. Kim de bana eziyet ederse, Allah'a eziyet etmiş olur" buyurdu. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) su istedi ve suyu idrarın üzerine bir kere döktü. Sonra: *"Erkek çocuğunun idrarı üzerine su dökülür, kız çocuğun idrarı ise yıkanır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Nâfi b. Ebî Hürmüz'ün zayıflığı konusunda âlimler icma etmişlerdir.

١٥٧١ - حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِالْحُسَيْنِ ، فَجَعَلَ يُقَبِّلُهُ وَهُوَ فِي حِجْرِهِ ، فَبَالَ ، فَذَهَبُوا لِيَنَاوِلُوهُ ، فَقَالَ: لا تَقْطَعُوا دِرَّهُ ، فَتَرَكَهُ حَتَّى فَرَغَ مِنْ بَوْلِهِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عفير بن معدان,وقد أجمعوا على ضعفه.

1571. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) huzuruna Hüseyin getirildi. Hemen onu [kucağına] alıp öpmeye başladı. Derken çocuk üzerine işedi. İnsanlar gidip onu almak istediler. Ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu bırakın"* buyurdu. Böylece işemesini bitirinceye kadar onu rahatsız etmedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ufeyr b. Ma'dân'ın zayıflığı konusunda âlimler icma etmişlerdir.

١٥٧٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ أَبِي الْقَاسِمِ مَوْلَى زَيْنَبَ ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ نَائِمًا عِنْدَهَا وَحُسَيْنٌ يَحْبُو فِي الْبَيْتِ ، فَغَفَلَتْ عَنْهُ فَحَبَا حَتَّى بَلَغَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصَعَدَ عَلَى بَطْنِهِ ، ثُمَّ وَضَعَ ذَكَرَهُ فِي سُرَّتِهِ ، قَالَتْ: وَاسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُمْتُ إِلَيْهِ فَحَطَطْتُهُ عَنْ بَطْنِهِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دَعِي ابْنِي فَلَمَّا قَضَى بَوْلَهُ أَخَذَ كُوزًا مِنْ مَاءٍ فَصَبَّهُ عَلَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّهُ يُصَبُّ مِنَ الْغُلامِ

وَيغْسِلُ مِنَ الْجَارِيَةِ قَالَتْ: تَوَضَّأَ ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي ، وَاحْتَضَنَهُ ، فَكَانَ إِذَا رَكَعَ وَسَجَدَ وَضَعَهُ ، وَإِذَا قَامَ حَمَلَهُ ، فَلَمَّا جَلَسَ جَعَلَ يَدْعُو وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ ، وَيَقُولُ: فَلَمَّا قَضَى الصَّلاةَ ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُكَ تَصْنَعُ الْيَوْمَ شَيْئًا مَا رَأَيْتُكَ تَصْنَعُهُ ، قَالَ: إِنَّ جِبْرِيلَ أَتَانِي وَأَخْبَرَنِي أَنَّ ابْنِي يُقْتَلُ قُلْتُ :فَأَرِنِي إِذًا فَأَتَانِي تُرْبَةً حَمْرَاءَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم وفيه ضعف .

1572. Zeyneb binti Cahş'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanında uyurken Hasan evde emekleyerek dolaşıyordu. Zeynep anlatıyor: Dalmışım. Çocuk da emekleyerek Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına kadar gidip karnının üzerine çıkmış. Sonra pipisini onun göbeğine koyup işemiş. Sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) uyandı. Ben de hemen gidip çocuğu karnından indirdim. Bunu gören Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bırak oğlumu!"* buyurdu. Sonra işemesini bitirince bir kap su alarak (sidiğinin) üzerine döktü. Sonra da: *"Erkek çocuğunun sidiğine su dökülür, kız çocuğunun sidiği ise yıkanır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym'de zayıflık vardır.

١٥٧٣ -حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ: نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى التَّيْمِيُّ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أُتِيَ بِصَبِيٍّ ، فَبَالَ عَلَيْهِ ، فَنَضَحَهُ ، وَأُتِيَ بِجَارِيَةٍ ، فَبَالَتْ عَلَيْهِ فَغَسَلَهُ"

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن .

1573. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir erkek çocuk getirilmiş. Derken çocuk üzerine işemiş ve Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun sidiği üzerine su serpmiş. Sonra kız çocuğu getirilmiş. O da işemiş; ama onunkini yıkamış.

Hadi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٥٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَنِيفَةَ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ وَجَدْتُ فِي كِتَابِ جَدِّي بِخَطِّهِ ، عَنْ هُشَيْمٍ ، عَنْ يُونُسَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أُمِّهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ الْحَسَنَ أَوِ الْحُسَيْنَ بَالَ عَلَى بَطْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَذَهَبُوا لِيَأْخُذُوهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لا تُزْرِمُوا ابْنِي ، أَوْ لا تَسْتَعْجِلُوهُ " ، فَتَرَكُوهُ حَتَّى قَضَى بَوْلَهُ ، فَدَعَا بِمَاءٍ ، فَصَبَّهُ عَلَيْهِ "

رواه الطبراني في الأوسط وإسناده حسن إن شاء الله لأن في طريقه وجادة .

1574. Ümmü Seleme'nin anlattığına göre Hasan veya Hüseyin Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) karnı üzerine işeyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rahatsız etmeyin oğlumu veya acele ettirmeyin!"* buyurmuş. Böylece çocuk işemesini bitirinceye kadar onu rahat bırakmış. Sonra su isteyerek sidiği üzerine dökmüş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi, inşallah hasendir. Çünkü rivayet tarikinde "vicâde" vardır.

١٥٧٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ: نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ الأَزْدِيُّ ، قَالَ: نا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أُمِّهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا كَانَ الْغُلامُ لَمْ يَطْعَمِ الطَّعَامَ صُبَّ عَلَى بَوْلِهِ ، وَإِذَا كَانَتِ الْجَارِيَةُ غُسِلَ غَسْلَةً "

قلت: رواه أبو داود موقوفا عليها .

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: إسماعيل بن مسلم المكي, وهو ضعيف.

1575. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Erkek çocuğu henüz yemek yememişse idrarı üzerine su dökülür. Kız çocuğunun ise idrarı yıkanır"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Bunu Ebû Dâvud, Ümmü Seleme'den kendi sözü olarak rivayet etmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İsmâîl b. Müslim el-Mekkî zayıftır.[1]

(بَابُ فِيمَا صُبِغَ بِالنَّجَاسَةِ)

Necâsetle Boyanmış Malzemeler

١٥٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَنْبَأَنَا يُونُسُ عَنِ الْحَسَنِ أَنَّ عُمَرَ أَرَادَ أَنْ يَنْهَى عَنْ مُتْعَةِ الْحَجِّ فَقَالَ لَهُ أُبَيٌّ لَيْسَ ذَاكَ لَكَ قَدْ تَمَتَّعْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَنْهَنَا عَنْ ذَلِكَ. فَأَضْرَبَ عَنْ ذَلِكَ عُمَرُ وَأَرَادَ أَنْ يَنْهَى عَنْ حُلَلِ الْحِبَرَةِ لأَنَّهَا تُصْبَغُ بِالْبَوْلِ فَقَالَ لَهُ أُبَيٌّ لَيْسَ ذَلِكَ لَكَ قَدْ لَبِسَهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَبِسْنَاهُنَّ فِي عَهْدِهِ"

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, 2763; (Mânâca benzeri için bkz) *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIII, 366; Ebû Ya'lâ no. 6921. Ebû Ya'lâ, hadisi son derece zayıf bir senetle nakletmiştir. Yine senedinde İsmâîl b. Ayyâş'ın Hicazlılardan nakli ve Hasan el-Basrî'nin *"an-an"* sıygasıyla rivayeti söz konusudur.

رواه أحمد, والحسن لم يسمع من عمر, ولا من أبي .

1576. Hasan'ın naklettiğine göre Ömer b. el-Hattâb, hacc-ı temettüyü yasaklamak isteyince Ubey ona: "Senin bunu yapmaya hakkın yoktur. Çünkü biz, Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraber hacc-ı temettü yaptık" dedi. Yine Ömer, Yemen elbiselerini yasaklamak istedi. Çünkü onlar (imalat esnasında) idrarla boyanırdı. Bu defa Ubey ona: "Bunu yapmaya hakkın yoktur. Çünkü Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) böyle elbiseleri giydiği gibi, onun döneminde biz de giydik" diyerek itiraz etti.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup Hasan, ne Ömer'den, ne de Ubey'den hadis işitmiştir.

(بَابُ الحُكْمِ بِطَهَارَةِ الأَرْضِ)

Yerin Temizliğinin Hükmü

١٥٧٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشَّافِعِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: " كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم وَلا نَتَوَضَّأُ مِنْ مَوْطِئٍ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1577. Abdullah (İbn Mes'ûd) demiştir ki: Biz, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber namaz kılardık. Ama yerdeki pisliklere basmaktan dolayı abdest almazdık.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

١٥٧٨ -حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ شُجَاعٍ ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، ثنا أَبُو قَيْسٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي سَلامٍ الْحَبَشِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ: " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صلّى الله عليه وسلّم لا يَتَوَضَّأُ مِنْ مَوْطِإٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو قيس محمد بن سعيد المصلوب, وهو ضعيف.

1578. Ebû Umâme demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yerdeki pisliklere basmaktan dolayı abdest almazdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Kays Muhammed b. Saîd el-Maslûb zayıftır.[1]

---

[1] Bunu Ebû Dâvud (204) rivayet etmiştir ki onun metni daha uzundur.

(بَابُ فِي الأَرْضِ تُصِيبُهَا النَّجَاسَةَ)

Necâset Bulaşan Yer

١٥٧٩ - حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنَا سَمْعَانُ بْنُ مَالِكٍ الْمَالِكِيُّ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ , فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَانِهِ فَاحْتُفِرَ وَصُبَّ عَلَيْهِ دَلْوٌ مِنْ مَاءٍ ، قَالَ الأَعْرَابِيُّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، الْمَرْءُ يُحِبُّ الْقَوْمَ وَلَمَّا يَعْمَلْ بِعَمَلِهِمْ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ"

رواه أبو يعلى ,وفيه: سمعان بن مالك, قال أبو زرعة: ليس بالقوي , وقال ابن خراش: مجهول وبقية رجاله رجال الصحيح.

1579. Abdullah (İbn Mes'ûd) bildiriyor: Bir bedevi gelerek Mescid'de küçük abdest bozdu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de küçük abdest bozduğu yerin kazınmasını emretti. Sonra üzerine bir kova su döküldü. Sonra Bedevi: "Ya Resûlallah! Bir insan bir kavmi seviyor; ama onların yaptığını yapmıyorsa, nasıl olur?" diye sordu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Kişi sevdiğiyle beraberdir"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sem'an b. Mâlik hakkında Ebû Zür'a "Sağlam değildir" derken İbn Hirâş ise "meçhuldür" demiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

١٥٨٠ - وروى أبو يعلى عَقِبَه بإسناد رجاله رجال الصحيح: حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، مثله

1580. Ebû Ya'lâ hadisin son kısmını, *Sahîh*'in ravilerinden oluşan bir senetle, Enes kanalıyla Hz. Peygamber'den benzer ifadelerle nakletmiştir.

١٥٨١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ , قَالَ: نا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْكِلابِيُّ , قَالَ: نا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، قَالَ: سُئِلَ ابْنُ عُمَرَ عَنِ الْحِيطَانِ ، يَكُونُ فِيهَا الْعَذِرَةُ ، وَأَبْوَالُ النَّاسِ ، وَرَوَثُ الدَّوَابِّ ؟ قَالَ: " إِذَا سَالَتْ عَلَيْهِ الأَمْطَارُ وَجَفَّفَتْهُ الرِّيَاحُ فَلا بَأْسَ بِالصَّلاةِ فِيهِ يَذْكُرُ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

---

[1] Muhammed b. Saîd el-Maslûb hakkında Heysemî (VIII, 83) "Hadis uydururdu" demiştir.

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمرو بن عثمان الكلابي الرقي, ضعفه أبو حاتم والأزدي, ووثقه أبو حاتم بن حبان وقال ابن عدي: له أحاديث صالحة وبقية رجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني.

1581. Nâfi bildiriyor: İbn Ömer'e içinde insan dışkıları ve idrarlarıyla hayvan terslerinin bulunduğu bostanların hükmü sorulduğunda Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırarak *"Üzerine yağmur yağıp, rüzgarlarda kuruduğu zaman oralarda namaz kılmakta bir beis yoktur"* diye cevap verdi.

★Rivayeti Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta nakletmiş olup senedinde ismi geçen Amr b. Osmân el-Kilâbî er-Rakkî'yi Ebû Hâtim ve Ezdî zayıf görürlerken, Ebû Hâtim b. Hibbân güvenilir kabul etmiştir. İbn Adî ise "Uygun hadisleri bulunmaktadır" demiştir. Taberânî'nin hocası dışında kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.[1]

١٥٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنَا شَيْبَانُ أَبُو مُحَمَّد حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِث بْنُ سَعِيد حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنْ عَمْرِو بْنِ خَالِد عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِت عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ عليه السلام فَلَمْ يَدْخُلْ عَلَيَّ. فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم مَا مَنَعَكَ أَنْ تَدْخُلَ. قَالَ إِنَّا لَا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ وَلَا بَوْلٌ "

رواه عبد الله بن أحمد, وفيه: عمرو بن خالد, وقد أجمعوا على ضعفه قلت: وتأتي أحاديث في قصة الرجل الذي بال في المسجد في الصلاة .

1582. Hz. Ali (İbn Ebî Tâlib)'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle demiştir: *"Bana Cebrail (aleyhisselam) geldi, fakat yanıma girmedi."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"İçeri girmene mani olan nedir?"* diye sorduğunda Cebrail: "Bizler içinde resim ya da idrar bulunan eve girmeyiz" diye cevap verdi.

★Bunu Abdullah b. Ahmed rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Amr b. Hâlid'in zayıflığı konusunda âlimler icma etmişlerdir.[2]

Ben derim ki: Mescidde küçük abdest bozan adamla ilgili hadisler Namaz bölümünde gelecektir.

---

1 Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 1203) belirttiğine göre Amr, hadisin rivayetinde teferrüd etmiştir.

2 Heysemî, Ahmed b. Hanbel, İbn Maîn ve Dârekutnî'nin Amr b. Hâlid'i yalancılıkla itham ettiklerini belirtmiştir.

١٥٨٣ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ: نا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ الطَّائِيُّ ، قَالَ: نا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، قَالَ: نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: " طَهِّرُوا أَفْنِيَتَكُمْ ، فَإِنَّ الْيَهُودَ لا تُطَهِّرُ أَفْنِيَتَهَا"

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني .

1583. Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Avlularınızı temizleyin; zira Yahudiler avlularını temizlemezler"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup Taberânî'nin hocası hariç, ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ فِي السِّنَّوْرِ وَالْكَلْبِ)

Kedi ve Köpek Hakkında

١٥٨٤ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ، نا الْخَضِرُ ، ثَنَا الْجَارُودُ ، عَنْ إِسْرَائِيلَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ هُبَيْرَةَ بْنِ يَرِيمَ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: " لَوْلا أَنَّ الْكِلابَ أُمَّةٌ مِنَ الأُمَمِ لأَمَرْتُ بِقَتْلِهَا ، فَاقْتُلُوا مِنْهَا كُلَّ أَسْوَدَ بَهِيمٍ ، وَمَنِ اقْتَنَى كَلْبًا لِغَيْرِ صَيْدٍ ، وَلا زَرْعٍ ، وَلا غَنَمٍ ، أَوَى إِلَيْهِ كُلَّ لَيْلَةٍ قِيرَاطٌ مِنَ الإِثْمِ مِثْلُ أُحُدٍ , وَإِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ إِحْدَاهُنَّ بِالْبَطْحَاءِ"

رواه الطبراني في الأوسط من طريق الجارود عن إسرائيل والجارود لم أعرفه.

1584. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Eğer köpekler topluluklardan bir topluluk olmasalardı, öldürülmelerini emrederdim. Onlardan bulduğunuz her tam siyah köpeği öldürün. Kim avcılık, tarla bekçiliği ya da koyun koruyuculuğu dışında bir amaçla köpek beslerse, her gün Uhut dağı misali bir kırat günah kazanır. Eğer köpek sizden birinizin kabını yalarsa, onu yedi kere yıkasın. Bunlardan biri toprakla olsun."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta *Cârûd an İsrail* tarikiyle rivayet etmiştir ki Cârûd'u tanımıyorum.

١٥٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمٌ حَدَّثَنَا عِيسَى يَعْنِي ابْنَ الْمُسَيَّبِ حَدَّثَنِي أَبُو زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم يَأْتِي دَارَ قَوْمٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَدُونَهُمْ دَارٌ قَالَ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ تَأْتِي دَارَ فُلانٍ وَلا تَأْتِي دَارَنَا. قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه

وَسَلَّمَ لأَنَّ فِي دَارِكُمْ كَلْباً. قَالُوا فَإِنَّ فِي دَارِهِمْ سِنَّوْراً. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ السِّنَّوْرَ سَبُعٌ "

رواه أحمد, وفيه: عيسى بن المسيب ,وهو ضعيف وقد تقدم الوضوء بفضلها .

1585. Ebû Hureyre bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan bir topluluğun evlerine gider, onların alt yanındaki bir evi bırakırdı. Bu ise o ev halkının ağırına gitti ve: "Ya Resûlallah! Falan kimsenin evine gidiyorsun, ama bizim evimize gelmiyorsun" dediler. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çünkü sizin evinizde bir köpek var"* buyurdu. Onlar da: "Ama onların evinde de kedi var" deyince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kedi yırtıcıdır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İsa b. el-Müseyyeb zayıftır. Kedi artığıyla abdest konusu daha önce geçmişti.

١٥٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: " إِذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءٍ غُسِلَ سَبْعَ مَرَّاتٍ"

رواه الطبراني والبزار بنحوه, وفيه: إبراهيم بن إسماعيل بن أبي حبيبة وثقه أحمد واختلف في الاحتجاج به .

1586. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köpek bir kabı yalarsa, o kap yedi kere yıkanır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî ve benzerini Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbrâhîm b. İsmâîl b. Ebî Habîbe'yi Ahmed b. Hanbel güvenilir görmekle birlikte onunla ihticac konusu tartışmalıdır.[1]

١٥٨٧ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ذَا وَلَغَ الْكَلْبُ فِي إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَلْيَغْسِلْهُ سَبْعَ مَرَّاتٍأَحْسَبُهُ قَالَ: " إِحْدَاهُنَّ بِالتُّرَابِ "

قلت: هو في الصحيح خلا قوله: " إحداهن. رواه البزار ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ البزار.

1587. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Köpek sizden birinizin kabını yalarsa, onu yedi kere yıkasın"* buyurdu. Sanırım *"Biri toprakla olsun"* dedi.

★Ben derim ki: Sanırım *"Biri toprakla olsun, buyurdu"* kısmı müstesna, hadis *Sahîh*'te geçmiştir.

---

1 Heysemî, İbrahim b. İsmâîl hakkında "metrûktur" demiştir. (IV, 326)

Hadisi buradaki şekliyle Bezzâr rivayet etmiş olup Bezzâr'ın hocası hariç, ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ فِيمَنْ رَكِبَ حِمَاراً فَعَرِق)

Kişinin Bindiği Eşeğin Terlemesi

١٥٨٨ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ , ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ , ثنا أَبُو مَالِكٍ الْجَنْبِيُّ , عَنْ جُوَيْبِرٍ , عَنِ الضَّحَّاكِ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ: " كُنْتُ رِدْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ يَعْفُورٌ ، فَعَرِقْتُ فَأَمَرَنِي أَنْ أَغْتَسِلَ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الضحاك وقد وثقه أحمد ويحيى وأبو زرعة, وضعفه غيرهم.

1588. İbn Abbâs bildiriyor: Ben, Ya'fûr adlı bir eşek üzerinde Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) terkisinde idim. Derken eşek terledi ve bu yüzden Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bana yıkanmamı emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dahhâk'ı Ahmed b. Hanbel, Yahyâ ve Ebû Zür'a güvenilir kabul ederken başkaları zayıf görmüşlerdir.[1]

(بَابُ فِي الْفَأْرَةِ و النَّجَاسَةِ تَقَعُ فِي الطَّعَامِ أَوِ الشَّرَابِ)

Yiyecek ve İçecek İçine Düşen Fare ve Necasetin Hükmü

١٥٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ جَابِراً عَنِ الْفَأْرَةِ تَمُوتُ فِي الطَّعَامِ أَوِ الشَّرَابِ آطْعَمُهُ قَالَ زَجَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ كُنَّا نَضَعُ السَّمْنَ فِي الْجِرَارِ فَقَالَ إِذَا مَاتَتِ الْفَأْرَةُ فِيهِ فَلاَ تَطْعَمُوهُ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة ,وهو ضعيف .

1589. Ebu'z-Zübeyr bildiriyor: Câbir'e içine farenin düşüp öldüğü yiyecek ve içeceği kullanıp kullanamayacağımı sordum. "Olmaz, kullanamazsın. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bundan sakındırdı" karşılığını verdi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12648. Dahhâk, İbn Abbâs'dan hadis işitmemiştir.

١٥٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ قَالَ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا اسْتَفْتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي فَأْرَةٍ سَقَطَتْ فِي سَمْنٍ لَهُمْ جَامِدٍ فَقَالَ أَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُوا سَمْنَكُمْ "

قلت: هو في الصحيح وغيره خلا أنها هي السائلة.

رواه أحمد, عن محمد بن مصعب القرقساني وثقه أحمد وروى عنه, وضعفه يحيى بن معين وجماعة .

1590. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Meymûne Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) don yağlarının içine fare düşmesinin hükmünü sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Fareyi ve düştüğü yerin civarını alıp atın. Sonra yağınızı yiyin"* buyurdu.

★Ben derim ki: Hadis *Sahîh*'te geçmiştir. Fakat sıvı yağla ilgilidir.

Buradaki şekliyle hadisi Ahmed b. Hanbel, Muhammed b. Mus'ab el-Karkasânî'den rivayet etmiştir. Ahmed b. Hanbel bu zatı güvenilir görüp kendisinden rivayette bulunurken Yahyâ b. Maîn ile bir grup bilgin onu zayıf görmüşlerdir.

١٥٩١ - و عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ رَجلاً أَتى النبي صلى الله عليه و سلم فقال: الفَأَرةُ تَقعُ فِي الإدَامِ فقال: أَلْقِهَا عَنْكَ ثُمَّ اغْرَفَ بِكفيْكَ ثَلاثَ غَرْفَاتٍ ثُمَّ كُلْهُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :مسلمة بن علي الخشني, وهو ضعيف جدا.

1591. Ebu'd-Derdâ'nın naklettiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "(Sıvı) yağ içine düşen farenin hükmü nedir?" diye sordu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Fareyi kaldır at. Sonra yağdan üç avuç alıp at. Sonra da ye"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mesleme b. Ali el-Huşenî oldukça zayıf biridir.

١٥٩٢ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ: نا شُعَيْبُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ: أَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عُمَرَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ فَأْرَةٍ وَقَعَتْ فِي سَمْنٍ ؟ فَقَالَ: اطْرَحُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُوهُ إِنْ كَانَ جَامِدًا قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَإِنْ كَانَ مَائِعًا ؟ قَالَ: انْتَفِعُوا بِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الجبار بن عمر, قال محمد بن سعد: كان بإفريقية وكان ثقة وضعفه جماعة.

1592. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yağ içine düşen farenin hükmü sorulduğunda buyurdu ki:

"Fareyi ve düştüğü yerin etrafını alıp atın. Sonra eğer don yağ ise onu yiyin" buyurdu. "Ya Resûlallah! Eğer sıvı yağ ise" diye sorduklarında ise *"Ondan (başka amaçlar için) yararlanın"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülcebbâr b. Ömer hakkında Muhammed b. Sa'd: "Afrika'da yaşamış güvenilir biri idi" derken bir grup bilgin onu zayıf görmüştür.

١٥٩٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جُمْهُورٍ ، نا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ ، نا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم " سُئِلَ عَنْ عَجِينٍ وَقَعَ فِيهِ قَطَرَاتُ دَمٍ ، فَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ أَكْلِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سويد بن عبد العزيز ضعفه جماعة, وقال دحيم: ثقة وكان له أحاديث يغلط فيها وأثنى عليه هشيم خيرا .

1593. Enes'in naklettiğine göre Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) içine birkaç damla kan düşen hamurun hükmü soruldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise yenilmesini yasakladı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süveyd b. Abdilazîz'i bir grup bilgin zayıf görürken Duhaym: "Güvenilir biridir. Ama hata yaptığı hadisleri de vardır" demiştir. Huşeym de onu hayırla anmıştır.[1]

(بَابُ فِي سُؤْرِ الْكَافِرِ)

Kâfirin Artığı

١٥٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ أَنْبَأَنَا إِسْرَائِيلُ قَالَ ذَكَرَ أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مَرَّ عَلَيَّ الشَّيْطَانُ فَأَخَذْتُهُ فَخَنَقْتُهُ حَتَّى إِنِّي لَأَجِدُ بَرْدَ لِسَانِهِ فِي يَدَيَّ فَقَالَ أَوْجَعْتَنِي أَوْجَعْتَنِي"

رواه أحمد , وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه, وبقية رجاله رجال الصحيح.

1594. Ebû Ubeyde'nin Abdullah (b. Mes'ûd) kanalıyla bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şeytan bana rastladı. Onu tutup boğazından sıktım, öyle ki hâlen dilinin soğukluğunu elimde hissetmekteyim. Bana: «Canımı yaktın, canımı yaktın» dedi."*

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup Ebû Ubeyde, babasından hadis işitmemiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.

---

1 Süveyd metrûktur. Bkz. 4, 604, 1176 ve 1593 nolu hadisler.

كِتَابُ الصَّلاةِ

NAMAZ KİTABI

(بَابُ فَرْضُ الصَّلاةِ)

Namazın Farz Oluşu

١٥٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُدَيْرٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَبَانَ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ عَلِمَ أَنَّ الصَّلاَةَ حَقٌّ وَاجِبٌ دَخَلَ الْجَنَّةَ"

رواه عبد الله بن أحمد في زياداته, وأبو يعلى إلا أنه قال : " حق مكتوب واجب " والبزار بنحوه ,ورجاله موثقون .

1595. Osmân b. Affân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim namazın farz (ifası zorunlu bir vazife) olduğunu bilirse, cennete girer"* buyurmuştur.

★Hadisi *Müsned'*e Ziyâdelerinde Abdullah b. Ahmed ve ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ancak Ebû Ya'lâ'nın ifadesi *"Yazılmış farz bir görev"* şeklindedir. Bezzâr da benzerini rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٥٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ ، نَا عِصَامُ بْنُ رَوَّادِ بْنِ الْجَرَّاحِ ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ ، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَى الْعِبَادِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, عن شيخه محمد بن راشد, و لم أعرفه, ورواد بن الجراح وثقه أحمد وابن حبان وفيه ضعف . وتأتي في صلاة السفر أحاديث في فرض الصلاة .

1596. Hz. Âişe, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Muhakkak ki Allah kullarına her gün ve gecede beş vakit namaz kılmalarını emretmiştir"* diye buyururken işitmiş.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî, kendisini tanımadığım hocası Muhammed b. Râşid'e[1] dayanarak rivayet etmiştir. Yine ravilerinden Revvâd b. Cerrâh da, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hibbân tarafından güvenilir kabul edilmekle beraber zayıftır.

İleride Yolculuk Namazı bahsinde namazın farz oluşuna dair daha başka rivayetler de zikredilecektir.

١٥٩٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ الرَّقَاشِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَوَّلَ مَا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَى النَّاسِ مِنْ دِينِهِمُ الصَّلاةُ ، وَآخِرَ مَا يَبْقَى الصَّلاةُ ، وَأَوَّلَ مَا يُحَاسَبُونَ بِهِ الصَّلاةُ ، يَقُولُ اللَّهُ : انْظُرُوا فِي صَلاةِ عَبْدِي ، فَإِنْ كَانَتْ تَامَّةً كُتِبَتْ تَامَّةً ، وَإِنْ وُجِدَتْ نَاقِصَةً ، قَالَ : انْظُرُوا ، هَلْ لَهُ مِنْ تَطَوُّعٍ ؟ فَإِنْ وُجِدَ لَهُ تَطَوُّعٌ تَمَّتِ الْفَرِيضَةُ مِنَ التَّطَوُّعِ ، ثُمَّ قَالَ : انْظُرُوا هَلْ زَكَاتُهُ تَامَّةٌ ؟ فَإِنْ وُجِدَتْ زَكَاتُهُ تَامَّةً كُتِبَتْ تَامَّةً ، وَإِنْ كَانَتْ نَاقِصَةً ، قَالَ : انْظُرُوا ، هَلْ لَهُ صَدَقَةٌ ؟ فَإِنْ كَانَتْ لَهُ صَدَقَةٌ تَمَّتْ لَهُ زَكَاتُهُ مِنَ الصَّدَقَةِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: يزيد الرقاشي, ضعفه شعبة وغيره ,ووثقه ابن معين وابن عدي.

1597. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah'ın insanlara dinlerinde ilk farz kıldığı ibadet, namazdır. Sonunda yürürlükte kalacak olan yine namazdır. Kulun ilk sorguya çekileceği ibadet de namazdır. Zira Allah buyurur ki: «Kulumun namazına bakınız». Eğer namazı eksiksiz/tam ise, eksiksiz yazılır. Eksik ise «Hiç nafile ibadeti var mı? bakınız» buyurur. Eğer nafile namazı bulunursa, farz namazındaki eksiklik, nafile namazlarıyla tamamlanır. Sonra «Zekâtı eksiksiz/tam mı? Bakınız» buyurur. Zekâtının tam olduğu görülürse, tam yazılır. Eksik olduğu görülürse «Sadakası var mı? Bakınız» buyurur. Eğer sadakası varsa, zekât farzındaki eksiklik sadakasıyla tamamlanır."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yezîd er-Rakâşî'yi Şu'be ve başkaları zayıf görürlerken İbn Maîn ve İbn Adî güvenilir kabul etmişlerdir.

١٥٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ وَعَفَّانُ قَالَا حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ حَنْظَلَةَ الْكَاتِبِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ حَافَظَ عَلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ

---

[1] Muhammed b. Râşid el-İsbehânî'nin biyografisi *Târîh Isbehân*'da (II, 203) zikreden Ebû Nuaym, onun hakkında ne bir cerh/tenkit ne de bir ta'dil/olumlu kanaat nakledilmiştir.

رُكُوعِهِنَّ وَسُجُودِهِنَّ وَوُضُوئِهِنَّ وَمَوَاقِيتِهِنَّ وَعَلِمَ أَنَّهُنَّ حَقٌّ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ " أَوْ قَالَ " وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

1598. Hanzale el-Kâtib demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kim rükûları, secdeleri ve vakitlerine riayet ederek beş vakit namazı kılar ve bunun Allah tarafından emredilmiş bir farz/vazife olduğunu bilirse, cennete girer" veya *"cenneti hak eder"* veyahut *"cehenneme haram kılınır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravilerileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٥٩٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ نُوَيْفِعٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ بَعَثَتْ بَنُو سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ ضِمَامَ بْنَ ثَعْلَبَةَ وَافِداً إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدِمَ عَلَيْهِ وَأَنَاخَ بَعِيرَهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ عَقَلَهُ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَرَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ فِي أَصْحَابِهِ وَكَانَ ضِمَامٌ رَجُلاً جَلْداً أَشْعَرَ ذَا غَدِيرَتَيْنِ فَأَقْبَلَ حَتَّى وَقَفَ عَلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَيُّكُمُ ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ. قَالَ مُحَمَّدٌ قَالَ نَعَمْ. فَقَالَ ابْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِنِّي سَائِلُكَ وَمُغَلِّظٌ فِي الْمَسْأَلَةِ فَلَا تَجِدَنَّ فِي نَفْسِكَ. قَالَ لَا أَجِدُ فِي نَفْسِي فَسَلْ عَمَّا بَدَا لَكَ. قَالَ أَنْشُدُكَ اللّٰهَ إِلَهَكَ وَإِلَهَ مَنْ كَانَ قَبْلَكَ وَإِلَهَ مَنْ هُوَ كَائِنٌ بَعْدَكَ آللّٰهُ بَعَثَكَ إِلَيْنَا رَسُولاً فَقَالَ اللَّهُمَّ نَعَمْ. قَالَ فَأَنْشُدُكَ اللّٰهَ إِلَهَكَ وَإِلَهَ مَنْ كَانَ قَبْلَكَ وَإِلَهَ مَنْ هُوَ كَائِنٌ بَعْدَكَ آللّٰهُ أَمَرَكَ أَنْ تَأْمُرَنَا أَنْ نَعْبُدَهُ وَحْدَهُ لَا نُشْرِكُ بِهِ شَيْئاً وَأَنْ نَخْلَعَ هَذِهِ الْأَنْدَادَ الَّتِي كَانَتْ آبَاؤُنَا يَعْبُدُونَ مَعَهُ قَالَ اللَّهُمَّ نَعَمْ. قَالَ فَأَنْشُدُكَ اللّٰهَ إِلَهَكَ وَإِلَهَ مَنْ كَانَ قَبْلَكَ وَإِلَهَ مَنْ هُوَ كَائِنٌ بَعْدَكَ آللّٰهُ أَمَرَكَ أَنْ نُصَلِّيَ هَذِهِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ قَالَ اللَّهُمَّ نَعَمْ. قَالَ ثُمَّ جَعَلَ يَذْكُرُ فَرَائِضَ الْإِسْلَامِ فَرِيضَةً فَرِيضَةً الزَّكَاةَ وَالصِّيَامَ وَالْحَجَّ وَشَرَائِعَ الْإِسْلَامِ كُلَّهَا يُنَاشِدُهُ عِنْدَ كُلِّ فَرِيضَةٍ كَمَا يُنَاشِدُهُ فِي الَّتِي قَبْلَهَا حَتَّى إِذَا فَرَغَ قَالَ فَإِنِّي أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللّٰهِ وَسَأُؤَدِّي هَذِهِ الْفَرَائِضَ وَأَجْتَنِبُ مَا نَهَيْتَنِي عَنْهُ ثُمَّ لَا أَزِيدُ وَلَا أَنْقُصُ قَالَ ثُمَّ انْصَرَفَ رَاجِعاً إِلَى بَعِيرِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ وَلَّى إِنْ يَصْدُقْ ذُو الْعَقِيصَتَيْنِ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ .” قَالَ فَأَتَى إِلَى بَعِيرِهِ فَأَطْلَقَ عِقَالَهُ ثُمَّ

خَرَجَ حَتَّى قَدِمَ عَلَى قَوْمِهِ فَاجْتَمَعُوا إِلَيْهِ فَكَانَ أَوَّلَ مَا تَكَلَّمَ بِهِ أَنْ قَالَ بِئْسَتِ اللَّاتُ وَالْعُزَّى. قَالُوا مَهْ يَا ضِمَامُ اتَّقِ الْبَرَصَ وَالْجُذَامَ اتَّقِ الْجُنُونَ. قَالَ وَيْلَكُمْ إِنَّهُمَا وَاللَّهِ لاَ يَضُرَّانِ وَلاَ يَنْفَعَانِ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ بَعَثَ رَسُولاً وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ كِتَاباً اسْتَنْقَذَكُمْ بِهِ مِمَّا كُنْتُمْ فِيهِ وَإِنِّي أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَإِنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ مِنْ عِنْدِهِ بِمَا أَمَرَكُمْ بِهِ وَنَهَاكُمْ عَنْهُ. قَالَ فَوَاللَّهِ مَا أَمْسَى مِنْ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَفِي حَاضِرِهِ رَجُلٌ وَلاَ امْرَأَةٌ إِلاَّ مُسْلِماً. قَالَ يَقُولُ ابْنُ عَبَّاسٍ فَمَا سَمِعْنَا بِوَافِدِ قَوْمٍ كَانَ أَفْضَلَ مِنْ ضِمَامِ بْنِ ثَعْلَبَةَ"

قلت : عزاه صاحب الأطراف إلى أبي داود ولم أجد في أبي داود إلا طرفا من أوله . رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجال أحمد موثقون .

1599. İbn Abbâs anlatmaktadır: Sa'd b. Bekr oğulları Dımâm b. Sa'lebe'yi elçi olarak Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdiler. Dımâm gelerek devesini Mescid'in kapına çöktürüp bağladı. Sonra Mescid'e girdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise ashâbının ortasında oturuyordu. Dımâm, saçlarında iki örgü bulunan gür saçlı bir zat idi. İlerleyerek ashâbı arasında bulunan Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) başında durdu ve "Abdülmuttalib'in oğlu hanginiz?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Abdülmuttalib'in oğlu benim"* dedi. Dımâm: "Sen Muhammed misin?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Evet"* dedi. Bunun üzerine Dımâm: "Ey Abdulmuttalib'in oğlu! Ben sana bazı şeyler soracağım. Ama soru üslubum biraz kabacadır. Sakın alınma" dedi. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem): *"Alınmam. Sen aklına geleni sor"* demesi üzerine aralarında şu diyalog geçti:

Dımâm: "Hem senin, hem de senden öncekilerin ve senden sonra geleceklerin tanrısı olan Allah aşkına söyle, seni bize resûl/elçi olarak Allah mı gönderdi?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah adına yemin ederim ki, evet."*

Dımâm: "Hem senin, hem de senden sonra geleceklerin tanrısı olan Allah aşkına söyle, sana yalnız kendisine ibadet edip ortak koşmamamızı, atalarımızın Allah ile birlikte tapındıkları şu putları kaldırıp atmamızı bize emretmeni Allah mı emir buyurdu?."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah adına yemin olsun ki, evet."*

Dımâm: "Hem senin, hem de senden sonra geleceklerin tanrısı olan Allah aşkına söyle, şu beş vakit namazı kılmanı sana Allah mı emretti?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah adına yemin ederim ki, evet."*

Bu minval üzere Dımâm tek tek İslam'ın farzları olan zekâtı, orucu, haccı ve bütün İslam hükümlerini saymaya devam etti. Her bir farzı kendisine sorarken bir öncekini sorduğu ifadeleri kullandı. Soracaklarını bitirdiğinde: "Şahadet ederim ki Allah'tan başka tanrı yoktur ve Muhammed Allah'ın resûlüdür. Ben bu farzları yerine getirip, beni menettiklerinden uzak duracağım. Bundan ne eksiğini, ne de fazlasını yaparım" deyip devesine doğru yöneldi ve daha sonra oradan ayrıldı. O arkasını dönüp giderken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de:

"İki örgülü bu adam eğer sözüne sadık kalırsa, cennete girer" buyurdu.

Dımâm devesinin yanına vararak bağını çözdü. Sonra yola çıkıp kavminin yanına vardı. Kavmi etrafında toplandığında onlara ilk söylediği şu oldu: "Lât ve Uzzâ ne kötüdür!" Kavmi: "Yavaş ol Dımâm! Alaca ve cüzam hastalığına yakalanmaktan sakın. Delilik hastalığına yakalanmaktan sakın" diyerek onu uyardılar.

Dımâm ise onlara şöyle cevap verdi: "Yazıklar olsun sizlere! Bu iki put, vallahi ne zarar verir, ne de fayda. Şüphesiz ki Allah bir elçi göndermiş, ona bir kitap indirmiş, bu kitap sayesinde sizleri içerisinde bulunduğunuz halden kurtarmıştır. Ben şahadet ederim ki, Allah'tan başka tanrı yoktur. O tektir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. Muhammed de O'nun kulu ve Resûlüdür. Ben onun yanından size, onun emrettikleri ve yasakladıkları şeyleri öğrenerek geldim."

Vallahi, o gün onun yanında bulunan hiçbir erkek ya da kadın yoktur ki, daha akşama varmadan İslâmiyet'i kabul etmiş olmasın.

İbn Abbâs demiştir ki: "Kavmine elçilik yapan Dımâm'dan daha hayırlı bir elçi işitmedik. "

★Ben derim ki: *Etrâf* müellifi bu rivayette kaynak olarak Ebû Dâvud'a işaret etmiştir. Fakat ben, Ebû Dâvud'da yalnız hadisin başından bir kısmını bulabildim.

Hadisi bu şekliyle ise Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup İbn Hanbel'in ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٦٠٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَكِيعِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلِ بْنِ غَزْوَانَ ، ثنا عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ ، وَمُوسَى أَبو جعفر الفراء ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : جَاءَ أَعْرَابِيٌّ مِنْ بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : السَّلامُ عَلَيْكَ

يَا غُلامَ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : وَعَلَيْكَ السَّلامُ ، فَقَالَ : إِنِّي رَجُلٌ مِنْ أَخْوَالِكَ مِنْ بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ ، وَأَنَا رَسُولُ قَوْمِي إِلَيْكَ وَوَافِدُهُمْ ، وَإِنِّي سَائِلُكَ فَمُشْتَدَّةٌ مَسْأَلَتِي إِيَّاكَ ، وَمُنَاشِدُكَ فَمُشْتَدَّةٌ مُنَاشَدَتِي إِيَّاكَ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : دُونَكَ يَا أَخَا بَنِي سَعْدٍ ، فَقَالَ : مَنْ خَلَقَكَ ، وَمَنْ خَلَقَ مَنْ قَبْلَكَ ، وَمَنْ هُوَ خَالِقُ مَنْ بَعْدَكَ ؟ قَالَ : اللهُ ، قَالَ : فَنَشَدْتُكَ بِذَلِكَ ، أَهُوَ أَرْسَلَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَخْبِرْنِي مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ ، وَالأَرَضِينَ السَّبْعَ ، وَأَجْرَى بَيْنَهُمُ الرِّزْقَ ؟ قَالَ : اللهُ ، قَالَ : فَنَشَدْتُكَ بِذَلِكَ ، أَهُوَ أَرْسَلَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا فِي كِتَابِكَ ، وَأَمَرَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نُصَلِّيَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ لِمَوَاقِيتِهَا ، فَنَشَدْتُكَ بِذَلِكَ أَهُوَ أَمَرَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا فِي كِتَابِكَ ، وَأَمَرَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ نَصُومَ شَهْرَ رَمَضَانَ ، فَنَشَدْتُكَ بِذَلِكَ ، أَهُوَ أَمَرَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَإِنَّا قَدْ وَجَدْنَا فِي كِتَابِكَ ، وَأَمَرَتْنَا رُسُلُكَ أَنْ تَأْخُذَ مِنْ حَوَاشِي أَمْوَالِنَا ، فَتَجْعَلَهُ فِي فُقَرَائِنَا ، فَنَشَدْتُكَ بِذَلِكَ ، أَهُوَ أَمَرَكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَمَّا الْخَامِسَةُ فَلَسْتُ سَائِلا عَنْهَا ، وَلا أَرَبَ لِي فِيهَا ، يَعْنِي الْفَوَاحِشَ ، ثُمَّ قَالَ : أَمَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لأَعْمَلَنَّ بِهَا ، وَمَنْ أَطَاعَنِي مِنْ قَوْمِي ، ثُمَّ رَجَعَ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ ، ثُمَّ قَالَ : " لَئِنْ صَدَقَ لَيَدْخُلَنَّ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: عطاء بن السائب, وهو ثقة ولكنه اختلط .

1600. İbn Abbâs anlatmaktadır: Sa'd b. Bekr oğullarından bir bedevî Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelerek: "Selâmun aleykum (Allah'ın selamı üzerine olsun), Abdülmuttalib oğullarının uşağı" Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ve aleyke's-selam (sana da selam olsun)"* diyerek selamını aldı. Sonra bedevî: "Ben, Sa'd b. Bekr oğullarına bağlı dayılarındanım ve kavmimin sana gönderdiği elçisiyim. Sana bazı şeyler soracağım, ama benim sorularım biraz kabacadır. Yine senden bir takım ricalarım olacaktır, ancak benim ricalarım biraz kabacadır" dedi.[1] Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Buyur sor, ey Sa'd oğullarının kardeşi!"* deyince aralarında şu konuşma geçti:

Bedevî: "Seni kim yarattı? Senden öncekileri kim yarattı ve senden sonrakilerin yaratıcısı kimdir?"

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 8151; *el-Mu'cemu'l-evsat,* (7-8 *Mecmau'l-Bahreyn*).

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): "*Allah*" buyurdu.

Bedevî: "Senden dileğim şudur ki, seni O mu gönderdi?."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Evet*"

Bedevî: "Peki yedi göğü ve yedi yeri kim yarattı? Bunlar arasında rızkı kim meydana getirdi?."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Allah.*"

Bedevî: "Senden dileğim şudur ki, seni O mu gönderdi?."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Evet.*"

Sonra bedevî sözlerine şöyle devam etti: "Biz hem senin mektubunda gördük, hem de elçilerin bize, vakitlerinde riayet ederek gece gündüz beş kere namaz kılmamızı emrettiler. Senden dileğim şudur ki, bu senin buyruğun mudur?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Evet.*"

Bedevî: "Biz hem senin mektubunda gördük hem de senin elçilerin bize Ramazan ayında oruç tutmamızı emrettiler. Senden dileğim odur ki, bu senin buyruğun mudur?" diye sordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): "*Evet.*"

Bedevî: "Biz hem senin mektubunda okuduk, hem de elçilerin bize senin bizim mallarımızın fazlasından alıp fakirlerimize vereceğini bildirdiler. Senden dileğim odur ki, bu senin buyruğun mudur?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Evet.*" ★

Sonra bedevî şöyle devam etti: "Beşincisini ise sana sormayacağım. Çünkü benim onlarla bir işim yoktur. -yani fuhşiyat/çirkin davranışlar" dedi. Sonra: "Seni hakikatle gönderene yemin ederim ki, ben ve kavmimden bana uyanlar, bu esaslara göre amel edeceğiz" diye ekledi. Sonra dönüp gitti. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) azı dişleri görünürcesine güldü ve: "*Eğer doğru söylediyse, muhakkak cennete girer*" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde adı geçen Atâ b. es-Sâib güvenilir olmakla birlikte bunamıştır.

١٦٠١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ مُظَفَّرُ بْنُ مُدْرِكٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ أَنَّ رَجُلاً مَرَّ عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَرَدُّوا عَلَيْهِ السَّلَامَ فَلَمَّا جَاوَزَهُمْ قَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ وَاللَّهِ إِنِّي لَأُبْغِضُ هَذَا فِي اللَّهِ. فَقَالَ أَهْلُ الْمَجْلِسِ بِئْسَ وَاللَّهِ

مَا قُلْتَ أَمَا وَاللّٰه لَنُنَبِّئَنَّهُ قُمْ يَا فُلاَنُ رَجُلاً مِنْهُمْ فَأَخْبِرْهُ. قَالَ فَأَدْرَكَهُ رَسُولُهُمْ فَأَخْبَرَهُ بِمَا قَالَ فَانْصَرَفَ الرَّجُلُ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللّٰه مَرَرْتُ بِمَجْلِسٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ فِيهِمْ فُلاَنٌ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِمْ فَرَدُّوا السَّلاَمَ فَلَمَّا جَاوَزْتُهُمْ أَدْرَكَنِى رَجُلٌ مِنْهُمْ فَأَخْبَرَنِى أَنَّ فُلاَنًا قَالَ وَاللّٰه إِنِّى لأُبْغِضُ هَذَا الرَّجُلَ فِى اللّٰه. فَادْعُهُ فَسَلْهُ عَلَى مَا يُبْغِضُنِى فَدَعَاهُ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَمَّا أَخْبَرَهُ الرَّجُلُ فَاعْتَرَفَ بِذَلِكَ وَقَالَ قَدْ قُلْتُ لَهُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللّٰه. فَقَالَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلِمَ تُبْغِضُهُ .قَالَ أَنَا جَارُهُ وَأَنَا بِهِ خَابِرٌ وَاللّٰه مَا رَأَيْتُهُ يُصَلِّى صَلاَةً قَطُّ إِلاَّ هَذِهِ الصَّلاَةَ الْمَكْتُوبَةَ الَّتِى يُصَلِّيهَا الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ. قَالَ الرَّجُلُ سَلْهُ يَا رَسُولَ اللّٰه هَلْ رَآنِى قَطُّ أَخَّرْتُهَا عَنْ وَقْتِهَا أَوْ أَسَأْتُ الْوُضُوءَ لَهَا أَوْ أَسَأْتُ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فِيهَا فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لاَ. ثُمَّ قَالَ وَاللّٰه مَا رَأَيْتُهُ يَصُومُ قَطُّ إِلاَّ هَذَا الشَّهْرَ الَّذِى يَصُومُهُ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ. قَالَ فَسَلْهُ يَا رَسُولَ اللّٰه هَلْ رَآنِى قَطُّ أَفْطَرْتُ فِيهِ أَوِ انْتَقَصْتُ مِنْ حَقِّهِ شَيْئًا فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لاَ. ثُمَّ قَالَ وَاللّٰه مَا رَأَيْتُهُ يُعْطِى سَائِلاً قَطُّ وَلاَ رَأَيْتُهُ يُنْفِقُ مِنْ مَالِهِ شَيْئًا فِى شَىْءٍ مِنْ سَبِيلِ اللّٰه بِخَيْرٍ إِلاَّ هَذِهِ الصَّدَقَةَ الَّتِى يُؤَدِّيهَا الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ. قَالَ فَسَلْهُ يَا رَسُولَ اللّٰه هَلْ كَتَمْتُ مِنَ الزَّكَاةِ شَيْئًا قَطُّ أَوْ مَاكَسْتُ فِيهَا طَالِبَهَا قَالَ فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لاَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُمْ إِنْ أَدْرِى لَعَلَّهُ خَيْرٌ مِنْكَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد ثقات أثبات .

1601. Ebu't-Tufeyl Âmir b. Vâsile'nin naklettiğine göre bir adam bir topluluğa rastladı ve kendilerine selam verdi. Onlar da selamını aldılar. Yanlarından geçip gidince içlerinden biri: "Vallahi ben bu kişiye Allah için buğzediyorum" dedi. Topluluk ise "Vallahi senin bu söylediğin ne çirkin bir sözdür. Vallahi kesinlikle biz bunu ona bildireceğiz" dediler. Sonra -içlerinden bir adama- "Kalk, ey falan, bunu kendisine ilet" dediler. Elçileri o adama yetişip bunu kendisine bildirdi. Adam da doğruca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına giderek şöyle yakındı: "Ya Resûlallah! Aralarında falan kimsenin de bulunduğu Müslümanlardan bir topluluğa rastladım. Kendilerine selam verdim. Selamımı aldılar. Sonra yanlarından geçip gittiğimde onlardan biri arkamdan yetişip, hakkımda falan zatın «Vallahi ben, Allah için bu kişiye buğzediyorum» dediğini bildirdi. Ey Allah'ın Resûlü! Onu çağırıp kendisine neden bana buğzettiğini sor." Bunun üzerine Allah Resûlü

(sallallahu aleyhi vesellem) o kişiyi çağırtıp kendisine bu zatın söylediklerinin doğru olup olmadığını sordu. Adam itiraf edip: "Ben onun hakkında bunu söyledim, ya Resûlallah" dedi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Niçin buğzediyorsun?"* diye sordu.

"Ben onun komşusuyum ve onu iyi tanırım. Vallahi kendisini fasık salih herkesin kıldığı şu farz namaz dışında bir kere namaz kılarken görmedim" dedi.

O zat da: "Kendisine sor bakalım ya Resûlallah, benim hiç bu namazın vaktini geçirdiğimi veya abdestini eksik aldığımı ya da rükû ve secdelerinde kusur ettiğimi hiç görmüş mü?" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunları sorduğunda adam: "Vallahi görmedim" diye cevap verdi, sonra [şöyle devam etti: "Vallahi][1] ben onu fasık salih herkesin tuttuğu şu aydaki oruç dışında bir kere oruç tutarken görmedim" dedi.

Bunun üzerine diğeri: "Sor bakalım, ya Resûlallah! Beni hiç bu oruç konusunda kusurlu davrandığımı ya da onun hakkını tam olarak vermediğimi görmüş mü?" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu sorduğunda adam "Hayır" dedi. Sonra şöyle devam etti: "Vallahi onu fasık salih herkesin ödediği şu zekât dışında, asla ne bir dilenciye bir şey verirken, ne de Allah yolunda malından bir şey sarf ederken gördüm."

Bunun üzerine diğeri: "Sor bakalım, ya Resûlallah, hiç zekât malından bir şey gizlemiş ya da zekâtı isteyen kişiyle bu konuda tartışmış mıyım" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sordu ve adam: "Hayır. Yapmadı" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Haydi kalk git. Bilmiyorum, belki de o senden daha hayırlıdır"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup İbn Hanbel'in ravileri güvenilir ve sağlamdırlar.

١٦٠٢ - وَعَنْ النُّعْمَانُ بْنُ قَوْقَلٍ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّه أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الْمَكْتُوبَاتِ وَصُمْتُ رَمَضَانَ وَحَرَّمْتُ الْحَرَامَ وَأَحْلَلْتُ الْحَلاَلَ وَلَمْ أَزِدْ عَلَى ذَلِكَ أَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَالَ : نَعَمْ قَالَ وَاللَّهِ لاَ أَزِيدُ عَلَى ذَلِكَ شَيْئاً"

---

1 İlave için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 455. Hadis ileride 3572 numarada gelecektir.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف, وهو في الصحيح من حديث جابر.

1602. Nu'man b. Kavkal'ın anlattığına göre kendisi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ya Resûlallah! Eğer ben farz namazı kılar, Ramazan orucunu tutar, haramı haram, helali helal kabul eder, buna bir şey ilave etmezsem, acaba cennete girer miyim?" diye sordu.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: "*Evet*" buyurunca "Vallahi, öyleyse ben buna hiçbir şey ilave etmem" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır. Aynı rivayet *Sahîh*'te ise Câbir kanalıyla nakledilmiştir.

١٦٠٣ - وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: حَلَفَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ لاَ يَتَطَوَّعُ بِشَيْءٍ أَبَداً وَلاَ يَتْرُكُ شَيْئاً مِمَّا كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا تَنْقِمُونَ مِنْ رَجُلٍ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ أَبَرَّهُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صدقة بن عبد الله السمين, ضعفه أحمد وجماعة, ووثقه دحيم وأبو حاتم .

1603. Ebu'd-Derdâ'nın anlattığına göre Ensar'dan bir adam, hiçbir zaman nafile bir iş yapmayacağına ve Allah'ın kendisine farz kıldıklarından da hiç bir şeyi terk etmeyeceğine dair yemin etti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Allah adına yemin etse, yeminini tutacak olan bir kişiyi ayıplamayın*" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'inde rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sadaka b. Abdillah es-Semîn'i Ahmed b. Hanbel ve bir grup zayıf görürken Duhaym ve Ebû Hâtim kendisini güvenilir kabul etmişlerdir.

١٦٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُدَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلاً مِنْ كِنْدَةَ يَقُولُ حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لاَ يَنْتَقِصُ أَحَدُكُمْ مِنْ صَلاَتِهِ شَيْئاً إِلاَّ أَتَمَّهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ مِنْ سُبْحَتِهِ"

رواه أحمد, وفيه: رجل لم يسم .

1604. Abdurrahman b. Muâviye b. Hudeyc anlatmaktadır: Kindeli bir adamdan duydum. Dedi ki: Bana Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zat Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem): "*Sizden herhangi birinizin (farz) namazında bir eksiklik olursa, muhakkak Allah onu, onun nafile ibadetlerinden tamamlar*" diye buyururken işittiğini söyledi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.

١٦٠٥ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنِ الْأَزْرَقِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ يَعْمَرَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ صَلَاتُهُ فَإِنْ كَانَ أَتَمَّهَا كُتِبَتْ لَهُ تَامَّةً وَإِنْ لَمْ يَكُنْ أَتَمَّهَا قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ انْظُرُوا هَلْ تَجِدُونَ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَتُكْمِلُوا بِهَا فَرِيضَتَهُ. ثُمَّ الزَّكَاةُ كَذَلِكَ ثُمَّ تُؤْخَذُ الْأَعْمَالُ عَلَى حَسَبِ ذَلِكَ "

قلت : روى النسائي عن يحيى بن يعمر عن أبي هريرة مثل هذا فلا أدري , أهو هذا أم لا ؟ وقد ذكره الإمام أحمد في ترجمة رجل غير أبي هريرة, ورجاله رجال الصحيح .

1605. Yahyâ b. Ya'mer'in Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zâta dayandırarak naklettiğine göre Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kulun ilk hesaba çekileceği şey namazıdır. Eğer namazı tam/eksiksiz ise tam yazılır. Tam değilse, aziz ve celil olan Allah (görevli meleklerine): «Kulumun hayatında hiç nafile ibadet bulabiliyor musunuz? Ki, farz ibadetindeki eksiğini onunla tamamlasanız» diye buyurur. Sonra zekât farzının, sonra da diğer amellerin hesabı da aynı şekilde görülür."

★Ben derim ki: Nesâî, Yahyâ b. Ya'mer kanalıyla Ebû Hureyre'den benzer bir hadis rivayet etmiştir. Fakat hadiste ismi zikredilmeyen sahabinin Ebû Hureyre olup olmadığını bilmiyorum. Zira Ahmed b. Hanbel hadisi Ebû Hureyre'den başka bir zatın biyografisinde nakletmiştir. Bununla beraber ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ السَّكُونِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَائِذَ بْنَ قُرْطٍ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى صَلَاةً لَمْ يُتِمَّهَا زِيدَ عَلَيْهَا مِنْ سَبَحَاتِهِ حَتَّى تَتِمَّ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1606. Âiz b. Kurt'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir namazı eksik kılarsa, namazı tam oluncaya kadar ona nafile ibadetlerinden ilave edilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

١٦٠٧ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُرْطٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى صَلاةً لَمْ يتمّها زِيدَ عَلَيْهَا مِنْ سُبْحَتِه "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1607. Abdullah b. Kurt'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir namazı eksik kılarsa, ona nafile ibadetlerinden ilave edilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٦٠٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْوَاسِطِيُّ سَمْعَانُ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْرَقُ ، قَالَ : نا الْقَاسِمُ بْنُ عُثْمَانَ أَبُو الْعَلاءِ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلاةُ ، فَإِنْ صَلَحَتْ صَلَحَ لَهُ سَائِرُ عَمَلِهِ ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَسَدَ سَائِرُ عَمَلِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: القسم بن عثمان, قال البخاري : له أحاديث لا يتابع عليها, وذكره ابن حبان في الثقات وقال : ربما أخطأ .

1608. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü kulun ilk sorguya çekileceği şey namazdır. Eğer namazı düzgün olursa, diğer amelleri de düzgün olur. Namazı bozuk olursa, diğer amelleri de bozuk olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Kâsım b. Osmân hakkında Buhârî: "Mutabaat edilmeyen hadisleri vardır" derken İbn Hibbân kendisini güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikrederek "Bazen hata yaptığı olurdu" açıklamasını yapmıştır.

١٦٠٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سِرَاجٍ الْمِصْرِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي مُسْلِمٍ النَّجَّارُ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نا رَوْحُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نا خُلَيْدُ بْنُ دَعْلَجٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَوَّلُ مَا يُسْأَلُ عَنْهُ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ : يُنْظَرُ فِي صَلاتِهِ ، فَإِنْ صَلَحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ ، وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ "

---

[1] İbn Hacer bu hadisi *İsâbe*'de (II, 263) hasen olarak nitelendirmiştir. Ayrıca bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVIII, 22-23.

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: خليد بن دعلج, ضعفه أحمد والنسائي والدارقطني, وقال ابن عدي : عامة حديثه تابعه عليه غيره.

1609. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü kula ilk sorulacak şey, (namazıdır). Namazına bakılır. Eğer namazı düzgün/tam ise, kurtulur; bozuk/eksik ise zarar eder, kaybeder"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Huleyd b. Da'lec'i Ahmed b. Hanbel, Nesâî ve Dârekutnî zayıf sayarken İbn Adî bu konuda: "Hadislerinin geneline başkası tarafından mutabaat yapılmıştır" açıklamasını yapmıştır.

١٦١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ قَالَ حَدَّثَنَا الْمُبَارَكُ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ ذَكَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنَّ الْعَبْدَ الْمَمْلُوكَ لَيُحَاسَبُ بِصَلَاتِهِ فَإِنْ نَقَصَ مِنْهَا شَيْئًا قِيلَ لَهُ لِمَ نَقَصْتَ مِنْهَا فَيَقُولُ يَا رَبِّ سَلَّطْتَ عَلَيَّ مَلِيكًا شَغَلَنِي عَنْ صَلَاتِي فَيَقُولُ قَدْ رَأَيْتُكَ تَسْرِقُ مِنْ مَالِهِ لِنَفْسِكَ فَهَلَّا سَرَقْتَ لِنَفْسِكَ مِنْ عَمَلِكَ أَوْ عَمَلِهِ قَالَ فَيَتَّخِذُ اللَّهُ عَلَيْهِ الْحُجَّةَ"

رواه أحمد, وفيه: مبارك بن فضالة, وثقه عثمان وأحمد وجماعة, واختلف في الاحتجاج به .

1610. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki köle bir kul, namazı hakkında hesaba çekilirken namazında herhangi bir eksiği varsa, kendisine «Niçin eksik yaptın?» diye sorulur. O da: «Ya Rabbi! Sen bana bir sahip/efendi musallat ettin. O da beni namazımdan alıkoydu» diye cevap verir. Rab: «Ama ben seni nefsin için onun malından çalarken gördüm. Aynı şekilde nefsin için, kendi amelinden de çalsaydın ya?!» buyurur. Böylece aziz ve celil olan Allah'ın hücceti onu ilzam eder."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mübârek b. Fadâle'yi Osmân, Ahmed b. Hanbel ve bir grup kimse güvenilir kabul etse de kendisiyle ihticac konusu ihtilaflıdır.

١٦١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنِي كَعْبُ بْنُ عَلْقَمَةَ عَنْ عِيسَى بْنِ هِلَالٍ الصَّدَفِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ذَكَرَ الصَّلَاةَ يَوْمًا فَقَالَ " مَنْ حَافَظَ عَلَيْهَا كَانَتْ لَهُ نُورًا وَبُرْهَانًا وَنَجَاةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهَا لَمْ يَكُنْ لَهُ نُورٌ وَلَا بُرْهَانٌ وَلَا نَجَاةٌ وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ قَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَأُبَيِّ بْنِ خَلَفٍ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط, ورجال أحمد ثقات .

1611. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün namazı anlatarak şöyle buyurdu:

"Kim namazı devamlı kılarsa, kıyamet günü o namazı kendisi için bir nur, bir burhan ve kurtuluş vesilesi olur. Kim de namazı devamlı kılmazsa, kendisi için ne bir nur, ne bir burhan ve ne de bir kurtuluş vesilesi olur ve o kimse kıyamet günü Firavun, Hâmân ve Ubey b. Halef'lerle birlikte olur."

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir ravilerdir.

١٦١٢ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ سَهْمَ فِي الإِسْلاَمِ لِمَنْ لاَ صَلاَةَ لَهُ وَ لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لاَ وُضُوءَ لَهُ"

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن سعيد بن أبي سعيد, وقد أجمعوا على ضعفه .

1612. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazı olmayanın İslam'da hiçbir hissesi/nasibi olmaz. Abdesti olmayanın da namazı olmaz"* buyurmuştur.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde adı geçen Abdullah b. Saîd b. Ebî Saîd'in zayıflığı konusunda âlimler ittifak etmişlerdir.[1]

١٦١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ عَطَاءٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَاقَ ، عَنْ صِلَةَ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الإِسْلامُ ثَمَانِيَةُ أَسْهُمٍ الإِسْلامُ سَهْمٌ ، وَالصَّلاةُ سَهْمٌ"

رواه البزار, وقد تقدم بتمامه وأحاديث أخر في الإيمان, وحديث حذيفة حديث حسن .

1613. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İslam sekiz hissedir. İslam bir hisse, namaz da bir hissedir"* buyurmuştur.

★Hadisin tamamı ve konuyla ilgili daha başka hadisler İman bölümünde geçmişti. Huzeyfe hadisi ise hasen derecesindedir.[2]

---

[1] Hadisi Bezzâr 334 numarayla rivayet etmiş olup "Bu hadiste Abdullah b. Saîd teferrüd etmiş olup kendisine mutabaat olunmadı" açıklamasını yapmıştır. Aynı kişi hakkında Heysemî de (VI, 274) "Metrûk" demiştir.

[2] Bkz. 107 nolu hadis.

١٦١٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الشُّعَيْرِيُّ الشِّيرَازِيُّ ، قَالَ : نا الْحُسَيْنُ بْنُ الْحَكَمِ الْحَبَرِيُّ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : نا حَسَنُ بْنُ حُسَيْنٍ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : نا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا إِيمَانَ لِمَنْ لا أَمَانَةَ لَهُ ، وَلا صَلاةَ لِمَنْ لا طُهُورَ لَهُ ، وَلا دِينَ لِمَنْ لا صَلاةَ لَهُ ، إِنَّمَا مَوْضِعُ الصَّلاةِ مِنَ الدِّينِ كَمَوْضِعِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير وقال : تفرد به الحسين ابن الحكم الحبري.

1614. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Emanet duygusuna sahip olmayanın imanı da olmaz. Abdesti olmayanın namazı da olmaz. Namazı olmayanın dini de olmaz. Kuşkusuz başın beden için önemi neyse, namazın da dindeki yeri odur."

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet eden Taberânî: "Hüseyin b. el-Hakem el-Habarî bu hadiste teferrüd etmiştir" açıklamasını yapmıştır.[1]

١٦١٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي رُومَانَ الإِسْكَنْدَرَانِيُّ ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو اللَّيْثِيِّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يُوتِرْ فَلا صَلاةَ لَهُ فَبَلَغَ ذَلِكَ عَائِشَةَ ، فَقَالَتْ : مَنْ سَمِعَ هَذَا مِنْ أَبِي الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ ! وَاللَّهِ مَا بَعُدَ الْعَهْدُ ، وَمَا نَسِيتُ ، إِنَّمَا قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ جَاءَ بِصَلَوَاتِ الْخَمْسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، قَدْ حَافَظَ عَلَى وُضُوئِهَا ، وَمَوَاقِيتِهَا ، وَرُكُوعِهَا ، وَسُجُودِهَا ، لَمْ يَنْقُصْ مِنْهَا شَيْئًا ، جَاءَ وَلَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ لا يُعَذِّبَهُ ، وَمَنْ جَاءَ وَقَدِ انْتَقَصَ مِنْهُنَّ شَيْئًا ، فَلَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدٌ ، إِنْ شَاءَ رَحِمَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال : لم يروه عن محمد بن عمرو إلا عيسى بن واقد . قلت : و لم أجد من ذكره .

1615. Ebû Seleme'nin Ebû Hureyre'ye dayandırarak naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim vitir kılmazsa, onun namazı olmaz"* buyurdu. Bu rivayet Hz. Âişe'nin kulağına gidince, şöyle tepki verdi: "Bunu Ebu'l-Kâsım'dan kim işitti? Vallahi, henüz Peygamber'in vefatı üzerinden uzun zaman geçmedi ve ben (onun dediklerini) unutmadım.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 2313; *el-Mu'cemu's-sağîr*, 162. Hadisin senedinde ismi geçen Taberânî'nin hocası Ahmed b. Muhammed eş-Şuayrî'nin biyografisine rastlamadım. Yine ravilerinden Hüseyin b. el-Hakem de öyledir. Ayrıca senedinde ismi geçen Mindel b. Ali de zayıftır. Fakat güvenilir olarak da değerlendirilmiştir.

Gerçekte Ebu'l-Kâsım'ın söylediği şuydu: *"Kim kıyamet gününe beş vakit namazın abdestlerini eksiksiz alıp, vakitlerine riayet ederek, rükû ve secdelerini tam yaparak, bunlarda eksik bir şey bırakmayarak gelirse, Allah nezdinde, O'nun kendisine azap etmeyeceğine dair geçerli bir ahitname ile gelmiş olur. Kim de beş vakit namazı hususunda herhangi bir eksikle gelirse, o kimse için Allah katında söz/taahhüt yoktur. Kendisini dilerse esirger, dilerse azaba duçar eder."*

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet eden Taberânî: "Bunu Muhammed b. Amr'dan İsâ b. Vâkıd'dan başkası rivayet etmemiştir" açıklamasını yapmıştır. Ben de derim ki: Bu zatın biyografisini zikredeni görmedim.

١٦١٦ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، ثَنَا أَسَدٌ ، ثَنَا عَدِيُّ بْنُ الْفَضْلِ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " ثَلاثٌ مَنْ حَفِظَهُنَّ فَهُوَ وَلِيِّي حَقًّا ، وَمَنْ ضَيَّعَهُنَّ فَهُوَ عَدُوِّي حَقًّا : الصَّلاةُ ، وَالصِّيَامُ ، وَالْجَنَابَةُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عدي بن الفضل, وهو ضعيف .

1616. Enes'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Üç şey vardır ki, bunlara riayet eden kimse, gerçekten dosttur. Bunları zayi eden kimse de gerçekten düşmandır. Bunlar namaz, oruç ve cünüplük(ten arınmak)tır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Adî b. el-Fadl zayıftır.

١٦١٧ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ أَبِي رَوْحٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ الطَّائِيُّ ، قَالَ : نَا عِصْمَةُ بْنُ زَامِلٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ مِنْ أُمَّتِهِ : " اكْفُلُوا لِي بِستٍّ خِصَالٍ وَأَكْفُلُ لَكُمُ الْجَنَّةَ " . قُلْتُ : مَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " الصَّلاةُ ، وَالزَّكَاةُ ، وَالأَمَانَةُ ، وَالْفَرْجُ ، وَالْبَطْنُ ، وَاللِّسَانُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال : لا يروي عن أبي هريرة إلا بهذا الإسناد , قلت : وإسناده حسن.

1617. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ümmetinden etrafında toplanmış kimselere: *"Siz bana altı hususta güvence verin, ben de size cennet konusunda güvence vereyim"* buyurdu. Ebû Hureyre der ki: "Onlar nelerdir, ya Resûlallah" diye sordum. *"Namaz, zekât, emanete riayet, ferc/cinsel organ, mide ve bir de dil(i haramlardan koruma)"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet eden Taberânî: "Hadis Ebû Hureyre'den yalnız bu senetle rivayet edilmektedir" açıklamasını yapmıştır. Ben de derim ki: Senedi hasendir.

١٦١٨ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو مَالِكٍ الأَشْجَعِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَسْلَمَ الرَّجُلُ كَانَ أَوَّلُ مَا يُعَلِّمُنَا الصَّلاةَ أَوْ قَالَ : عَلِّمْهُ الصَّلاةَ "

رواه البزار والطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1618. Ebû Mâlik el-Eşce'î, babasından şu sözünü nakletmiştir: (Bizden) bir adam Müslüman oldu mu, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bize ilk öğrettiği şey namaz olurdu. Ya da: *"Ona namazı öğret"* diye emrederdi.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٦١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ ، نَا عِصَامُ بْنُ رَوَّادِ بْنِ الْجَرَّاحِ ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي عَائِشَةُ ، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَى الْعِبَادِ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

1619. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre kendisi Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş:

"Muhakkak ki Allah her bir gün ve gecede kullarına beş vakit namazı farz kılmıştır."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٦٢٠ - حَدَّثَنَا هَمَّامُ بْنُ يَحْيَى بْنِ هَمَّامِ بْنِ مَسْلَمَةَ بْنِ عُقْبَةَ بْنِ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ الصَّنْعَانِيُّ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْيَمَامِيُّ ، نَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ ، نَا يَاسِينُ الزَّيَّاتُ ، عَنْ أَشْعَثَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، وَأَبِي سَعِيدٍ ، قَالا : " أَوَّلُ صَلاةٍ فُرِضَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظُّهْرُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ياسين الزيات, وهو متروك .

---

[1] Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki (no. 8186) ifadesi: "Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) döneminde bir adam Müslüman oldu mu, ona (önce) namazı öğretirlerdi" şeklindedir.

1620. Ebû Hureyre ve Ebû Saîd demişlerdir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında farz kılınan ilk namaz, öğle namazıdır.

★Bunu Taberânî, rivayet etmiş olup senedinde adı geçen Yâsîn ez-Zeyyât metrûk biridir.

١٦٢١ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، قَالَ : ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ قَرْمٍ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الزَّمِنِ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : " كَانَتْ أَوَّلُ صَلاةٍ رَكَعْنَا فِيهَا الْعَصْرُ , فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ : مَا هَذَا ؟ فَقَالَ : بِهَذَا أُمِرْتُ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: أبو عبد الرحيم, فإن كان هو خالد بن يزيد, فهو ثقة من رجال الصحيح, و لم أجد أبو عبد الرحيم في رجال الكتب غيره و لم أجد أبو عبد الرحيم في الميزان, وهو مجهول .

1621. Hz. Ali demiştir ki: Rükûa vardığımız ilk namaz, ikindi namazıdır. O zaman ben: "Ey Allah'ın Resûlü, bu nedir?" diye sordum. "*Bana böyle emredildi*" buyurdu.

★Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Abdirrahîm, eğer adı Hâlid b. Yezîd ise, *Sahîh*'in ravilerindendir ve güvenilir kimsedir. Ricâl (ravi) kitaplarında bu zâttan başka Ebû Abdirrahim künyeli birine rastlamadığım. Yine *Mîzân*'da da Ebû Abdirrahîm künyeli birini göremedim. Buna göre şahıs meçhuldür.

١٦٢٢ – حَدَّثَنَا غَسَّانُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نَا يُوسُفُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَرَأْسُهُ فِي حِجْرِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَهُوَ يَقُولُ لِعَلِيٍّ : " اللَّهَ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ، اللَّهَ وَالصَّلاةَ " ، فَكَانَ آخِرَ مَا تَكَلَّمَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ

رواه البزار, وفيه: غسان بن عبد الله, و لم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات .

1622. Ebû Râfi' anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başı Ali b. Ebî Tâlib'in kucağında olduğu halde, ona: "*Sahip olduğumuz köleleriniz hakkında Allah'tan korkun, Allah'tan korkun. Namaz hususunda Allah'tan korkun, Allah'tan korkun*" buyururken vefat etti. Bunlar, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) konuştuğu en son sözlerdi.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ğassân b. Abdillah'ın biyografisini yazana rastlamadım. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.

١٦٢٣ – و عَنْ وَاصِلٍ قَالَ : أَدْرَكْتُ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لَهُ : نَاجِيَةُ الطُّفَاوِي وَهُوَ يَكْتُبُ الْمَصَاحِفَ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ : جِئْتُ أَسْأَلُكَ عَنْ الصَّلاةِ فَقَالَ :

إنك لفاجرة أو لقد جئت من عند رجل فاجر. قالت: بل جئت من عند رجل فاجر زوجني أهلي وأنا جارية بكر تزوجني رجل من بني تميم كان يأتي عليه أيام لا يمس الماء ولا يصلي ويجيء بعد الثلاث فيتوضأ من الماء ثم ينقر نقرتين ويقول: ﴿ حافظوا على الصلوات والصلاة الوسطى وقوموا لله قانتين ﴾ فقال لها ناجية: صلى رسول الله صلى الله عليه وسلم خمس صلوات: الظهر والعصر والمغرب والعشاء والصبح فأتت أهلها فقالت: أنقذوني من زوجي فإنه رجل فاجر"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: البراء بن عبد الله الغنوي, ضعفه أحمد وغيره, وقال ابن عدي: هو عندي أقرب إلى الصدق منه إلى الضعف, قلت: الذين ضعفوه كلامهم فيه لين.

1623. Vâsıl anlatmaktadır: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından Nâciye et-Tufâvî adında bir zata yetiştim. Kendisi Mushaf yazardı. Bir gün kendisine bir kadın geldi ve: "Sana namaz hakkında sormak için geldim?" dedi. Nâciye: "Sen kuşkusuz ya günahkâr bir kadınsın, ya da günahkâr bir erkeğin yanından gelmişsindir" dedi. Kadın: "Bilâkis sana günahkâr bir erkeğin yanından geldim. Ailem beni henüz küçük bakire bir kız iken onunla evlendirdi. Benimle Temîm oğullarından bir adam evlendi. Bu adam günler geçer de ne elini suya dokundurur, ne de namaz kılardı. Üç gün sonra gelir, suyla abdest alır, sonra horoz/karga kakması gibi iki kere yatıp kalkar ve **"Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın"**[1] derdi. Nâciye kadına: "Allah'ın Resûlü beş vakit namaz kılmıştır: Öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah" dedi. Bunu duyan kadın hemen ailesinin yanına dönerek: "Beni kocamdan kurtarın. Çünkü o fasık bir adamdır" dedi.

★Bunu Taberânî, de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Berâ b. Âzib el-Ğanevî'yi Ahmed b. Hanbel ve başkaları zayıf sayarlarken İbn Adî: "Bana göre zayıf olmaktan çok dürüstlüğe daha yakındır" demiştir. Ben derim ki: Kendisini zayıf sayanların, ona yönelik tenkitleri hafiftir.

١٦٢٤ - حدثنا العباس بن حمدان الحنفي، ثنا محمد بن موسى القطان، ثنا يحيى بن راشد، حدثنا الرحال بن المنذر العمري، حدثني أبي أنه سمع أباه بيحرة بن عامر، قال: أتينا رسول الله صلى الله عليه وسلم، فأسلمنا، وسألناه أن يضع عنا العتمة، قال: " صلاة العتمة، فقلنا إنا نشغل بحلب إبلنا، قال: إنكم إن شاء الله، ستحلبون، وتصلون "

---

1 Bakara 2/238.

رواه الطبراني في الكبير من طريق الرحال بن المنذر, عن أبيه, عن جده بيحرة, ولم أجد من ذكر الرحال ولا أباه والله أعلم .

1624. Beyhare b. Âmir anlatmaktadır: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına giderek Müslüman olduk ve kendisinden, bizim üzerimizden yatsı namazını kaldırmasını istedik. *"Yatsı namazı mı?"* deyip buna yanaşmadı. Biz: "Biz o saatte develerimizi sağmakla meşgul oluyoruz" deyince de: *"Siz, Allah'ın izniyle, hem (develerinizi) sağacak, hem de namazı kılacaksınız"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de, Rehhâl b. el-Münzir'in, babası kanalıyla dedesi Beyhare'den nakli olarak rivayet etmiştir ki, ne Rehhâl'i, ne de babasını zikredeni gördüm. Doğrusunu Allah bilir.[1]

١٦٢٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ ، قَالَ : أَصَابَ سَلْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ جَارِيَةً ، فَقَالَ لَهَا بِالْفَارِسِيَّةِ : صَلِّي ، قَالَتْ : لا ، قَالَ : اسْجُدِي وَاحِدَةً ، قَالَتْ : لا ، قِيلَ : يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، وَمَا تُغْنِي عَنْهَا سَجْدَةٌ ؟ قَالَ : إِنَّهَا لَوْ صَلَّتْ صَلَّتْ ، وَلَيْسَ مَنْ لَهُ سَهْمٌ فِي الإِسْلامِ كَمَنْ لا سَهْمَ لَهُ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد أبو نعيم, وهو ضعيف جدا.

1625. Ebu'l-Bahterî anlatmaktadır: Selmân bir cariye elde etti. Kendisine Farsça olarak: "Namaz kıl" dedi. Cariye "×ayır" diye itiraz edince "Bir kere secde et" dedi. Cariye yine "Olmaz" karşılığını verdi. Sonra Selmân'a: "Ey Ebû Abdillah! Bir kere secdenin ona ne yararı olur ki?" dendiğinde: "Eğer o (bir kere) namaz kılsaydı, (ondan sonra da) kılardı. İslam'da bir nasibi/hissesi olan, asla hiç nasipsiz gibi değildir" diye karşılık verdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dırâr b. Sured Ebû Nuaym oldukça zayıf biridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1240. Aynı hadisi *el-İsâbe*'de nakleden İbn Hacer der ki: "Ebû Nuaym demiştir ki: «Bunu Yahyâ b. Râşid, Rehhâl b. el-Münzir kanalıyla babasından tek başına rivayet etmiştir». Ben -İbn Hacer-derim ki: Adı geçen Yahyâ zayıf biridir."

(بَابُ فِي أَمْرِ الصَّبِيِّ بِالصَّلاةِ)

Çocuklara Namazın Emredilmesi

١٦٢٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمْ الصَّلاةَ إِذَا بَلَغُوا سَبْعاً وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا إِذَا بَلَغُوا عَشْراً وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ"

رواه البزار, وفيه: محمد بن الحسن العوفي, قيل فيه : لين الحديث ونحو ذلك, و لم أجد من وثقه .

1626. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Çocuklarınız yedi yaşına ulaştıkları zaman onlara namazı öğretiniz. On yaşına geldiklerinde hâlâ namaz kılmıyorlarsa, onları (hafifçe) dövün ve yataklarını ayırın"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. el-Hasan el-Avfî hakkında "Hadis konusunda gevşek vb." tenkitler yapılmıştır. Kendisini güvenilir kabul edeni görmedim.

١٦٢٧ - حَدَّثَنَا غَسَّانُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نَا يُوسُفُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الْمَوَالِي ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : وَجَدْنَا صَحِيفَةً فِي قِرَابِ سَيْفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ ، وَفَاتِهِ فِيهَا مَكْتُوبٌ : " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، فَرِّقُوا بَيْنَ مَضَاجِعِ الْغِلْمَانِ وَالْجَوَارِي ، وَالإِخْوَةِ وَالأَخَوَاتِ لِسَبْعِ سِنِينَ ، وَاضْرِبُوا أَبْنَاءَكُمْ عَلَى الصَّلاةِ إِذَا بَلَغُوا أَظُنُّهُ تِسْعًا ، مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنِ ادَّعَى إِلَى غَيْرِ قَوْمِهِ ، أَوْ إِلَى غَيْرِ مَوَالِيهِ ، مَلْعُونٌ مَنِ اقْتَطَعَ شَيْئًا مِنْ تُخُومِ الأَرْضِ " يَعْنِي بِذَلِكَ طُرُقَ الْمُسْلِمِينَ

رواه البزار, وفيه: غسان بن عبيد الله ,عن يوسف بن نافع ,و لم أجد من ذكرهما .

1627. Ebû Râfi' anlatmaktadır: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) vefat ettikten sonra onun kılıcının kınında, içinde şöyle yazılan bir mektup bulduk: *"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım... Yedi yaşına girdiklerinde erkek ve kız çocuklarının, erkek ve kız kardeşlerin yataklarını ayırın. Oğullarınız yedi yaşına geldiğinde, eğer namazı kılmıyorlarsa, onları (hafifçe) dövün. Kendi kavmi/soyu –veya kendi efendileri- dışında bir topluluğa nesep/aidiyet iddiasında bulunan melundur, melundur. Yeryüzünün yol işaretlerinden* –Müslümanlara ait yolları kastetmektedir- *herhangi birini bozan melundur."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ğassân b. Ubeydillah'ı ve kendisinden rivayette bulunduğu Yûsuf b. Nâfi'i (eserinde) zikredeni görmedim.

١٦٢٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ حَاجِبِ الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خُبَيْبٍ الْجُهَنِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا عَرَفَ الْغُلَامُ يَمِينَهُ مِنْ شِمَالِهِ فَمُرُوهُ بِالصَّلَاةِ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وقال في الأوسط : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد, وقال في الصغير : لا يروى عن عبد الله بن خبيب ورجاله ثقات .

1628. Abdullah b. Hubeyb'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çocuk sağını solunu ayırt etmeğe başladığında, ona namazı emredin"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta: "Hadis Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) yalnız bu senetle rivayet edilmektedir" derken, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de: "Hadis Abdullah b. Hubeyb'den sadece bu isnâdla rivayet edilmektedir" açıklamasını yapmıştır. Fakat ravileri güvenilir ravilerdir.

١٦٢٩ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا أَبُو بَكْرٍ الأَعْيَنُ ، قَالَ : ثَنَا دَاوُدُ بْنُ الْمُحَبَّرِ . قَالَ : نا أَبِي ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مُرُوهُمْ بِالصَّلَاةِ لِسَبْعِ سِنِينَ ، وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا لِثَلَاثَ عَشْرَةَ "

رواه الطبراني, وفيه: داود بن المحبر, ضعفه أحمد والبخاري وجماعة, ووثقه ابن معين .

1629. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Çocuklara, yedi yaşına bastıklarında namazı emredin; on üç yaşına geldikleri halde hâlâ namazı kılmıyorlarsa, onları (hafifçe) dövün"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dâvud b. el-Muhabber'i Ahmed b. Hanbel, Buhârî ve bir grup bilgin zayıf görürlerken, İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir.

١٦٣٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا الْعَلَاءُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ أَبِي الْحَوْرَاءِ ، قَالَ : قُلْتُ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : مَا حَفِظْتَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَقَالَ : " الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ "

رواه الطبراني في الكبير وأحمد في أثناء حديث القنوت, ورجاله ثقات .

1630. Ebu'l-Havrâ[1] anlatmaktadır: Hasan b. Ali'ye: "Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) ne belledin?" diye sordum. "Beş vakit namazı" karşılığını verdi.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî, ayrıca Kunût duasıyla ilgili hadis içerisinde Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٦٣١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الأَقْمَرِ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " حَافِظُوا عَلَى أَبْنَائِكُمْ فِي الصَّلاةِ ، وَعَوِّدُوهُمُ الْخَيْرَ فَإِنَّ الْخَيْرَ عَادَةٌ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو نعيم ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

1631. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Evlatlarınızı namazla eğitiniz, onları iyi davranışlara alıştırınız; zira iyilik bir alışkanlık işidir."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Nuaym Dırâr b. Sured zayıftır.[2]

(بَابُ فِي تَارِكِ الصَّلاةِ)

Namazı Terk Edenin Durumu

١٦٣٢ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قال :لَمَّا قَامَ بَصَرِي قِيلَ : نُدَاوِكَ وَتَدَعُ الصَّلاةَ أَيَّاماً ؟ قَالَ : لا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ تَرَكَ الصَّلاةَ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: سهل بن محمود, ذكره ابن أبي حاتم وقال : روى عنه أحمد بن إبراهيم الدورقي وسعدان بن يزيد, قلت وروى عنه محمد بن عبد الله المخرمي, و لم يتكلم فيه أحد, وبقية رجاله رجال الصحيح .

1632. İbn Abbâs demiştir ki: Görme hissim kaybolmuştu. Bana: "Seni tedavi edelim. Bu süre içinde birkaç gün namaza ara ver" dediler. Ben de: "Olmaz; zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)"*Kim namazı terk ederse, Allah'ın huzuruna, üzerinde O'nun gazabını taşıyarak çıkar*" buyurdu deyip reddettim.

★Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sehl b. Mahmûd'u İbn Ebî Hâtim eserinde zikrederek kendisinden Ahmed b. İbrâhîm ed-Devrakî ve Sa'dân b. Yezîd'in rivayette bulunduğunu belirtmiştir. Ben derim

---

1 Ebu'l-Havrâ'dan maksat, Rabî'a b. Şeybân olup güvenilirdir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9100. Senedinde yer alan el-Mes'ûdî de bunamıştır.

ki: Yine, kendisinden Muhammed b. Abdillah el-Mahremî rivayette bulunmuş ve kimse kendisini tenkit etmemiştir. Senedin kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

١٦٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنْ أُمِّ أَيْمَنَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لاَ تَتْرُكِ الصَّلاَةَ مُتَعَمِّدًا فَإِنَّهُ مَنْ تَرَكَ الصَّلاَةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللَّهِ وَرَسُولِهِ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح إلا أن مكحولا لم يسمع من أم أيمن, والله أعلم .

1633. Mekhûl'un Ümmü Eymen kanalıyla naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bile bile namazı terk etme! Zira kim bile bile namazı terk ederse, Allah'ın ve Resûlü'nün ahdi/sözü dışında kalmış olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Ne var ki Mekhûl, Ümmü Eymen'den hadis işitmemiştir. Doğrusunu Allah bilir.

١٦٣٤ - حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي دَاوُدَ الأَنْبَارِيُّ ، قَالَ : نا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الرَّازِيِّ ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ تَرَكَ الصَّلاَةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ كَفَرَ جِهَارًا "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله موثقون إلا محمد بن أبي داود فإني لم أجد من ترجمه, وقد ذكر ابن حبان في الثقات : محمد بن أبي داود البغدادي فلا أدري هو هذا أم لا .

1634. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bile bile namazı terk ederse, açıktan küfre düşmüş olur"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup, Muhammed b. Ebî Dâvud dışındaki ravileri güvenilir görülmüşlerdir. Muhammed b. Ebî Dâvud'un ise biyografisini yazana rastlamadım. İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında Muhammed b. Ebî Dâvud el-Bağdâdî ismiyle birini zikretmiştir. Ancak onun bu şahıs olup olmadığını bilmiyorum.

١٦٣٥ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنِي حُرَيْثُ بْنُ عُمَرَ الْحَضْرَمِيُّ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ : " مَنْ تَرَكَ الصَّلاَةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية بن الوليد ,وهو مدلس وقد عنعنه .

1635. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muâz b. Cebel'e: *"Kim bile bile namazı terk ederse, aziz ve celil olan Allah'ın ahdi dışında kalmış olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bakıyye b. el-Velîd müdellis olup senette *"an-an"* sıygasını kullanmıştır.[1]

١٦٣٦ – حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ ، ثَنَا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، فَأَخَذْتُ بِعِضَادَتَيِ الْبَابِ وَهُوَ مُسَجًّى ، فَقُلْتُ : كَيْفَ تَرَوْنَهُ ؟ ، قَالُوا : كَمَا تَرَى ، قُلْتُ : أَيْقِظُوهُ بِالصَّلاةِ ، فَإِنَّكُمْ لَنْ تُوقِظُوهُ بِشَيْءٍ أَفْزَعَ لَهُ مِنَ الصَّلاةِ , فَقَالُوا : الصَّلاةَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، فَقَالَ : الصَّلاةُ ، هَا ، اللَّهُ إِذًا ، وَلا حَقَّ فِي الإِسْلامِ لِمَنْ تَرَكَ الصَّلاةَ , فَصَلَّى ، وَإِنَّ جُرْحَهُ لَيَثْعَبُ دَمًا "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

1636. Misver b. Mahreme anlatmaktadır:

(Suikaste uğradığında) Ömer b. el-Hattâb'ın yanına girdim. Üstü örtülü idi. Yanındakilere: "Sizce durumu nasıl?" diye sordum. "Senin gördüğün gibi" dediler. "Onu namaz emriyle uyandırın; zira siz onu namazdan daha kutsal saydığı bir şeyle uyandıramazsınız" dedim. Bunun üzerine "Namaz vakti geldi, ey Müminlerin emiri" diye seslendiler. Hemen "Hay Allah. Namazı terk edenin İslam'da hakkı yoktur" diyerek kalkıp yarasından kan akar halde namazı kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٣٧ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بن عَبْدِ الْعَزِيزِ، حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَاصِمٍ، عَنْ زِرٍّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " مَنْ لَمْ يُصَلِّ فَلا دِينَ لَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو نعيم ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

1637. Abdullah b. Mes'ûd: "Namaz kılmayanın dini olmaz" demiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Nuaym Dırâr b. Sured zayıftır.[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX/233, 234. Senedinde ismi geçen Ebû Bekir b. Ebî Meryem zayıf biridir. Hadisin illeti ondan dolayıdır. Yoksa Bakıyye, ikinci rivayette *"haddese"* sıygasını kullanarak hadisi *"sema"* yoluyla aldığını sarahaten belirtmiştir.

[2] Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8941, 8942. İkinci rivayetin senedinde Dırâr b. Sured yer almamıştır.

١٦٣٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْعُودِيِّ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " مَنْ تَرَكَ الصَّلاةَ كَفَرَ "

والقاسم لم يسمع من ابن مسعود .

1638. Kâsım b. Abdirrahman, İbn Mes'ûd'dan, "Namazı terk küfürdür" sözünü nakletmiştir.

★Ancak Kâsım, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

١٦٣٩ - قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّداً فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح.

1639. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bile bile namazı terk ederse, ameli boşa gider"* buyurmuştur.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ فَضْلِ الصَّلاةِ وَحَقْنِهَا لِلدَّمِ)

Namazın Fazileti ve Canı Muhafazası

١٦٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ فَلَهُ ذِمَّةُ اللَّهِ فَلَا تُخْفِرُوا اللَّهَ ذِمَّتَهُ فَإِنَّهُ مَنْ أَخْفَرَ ذِمَّتَهُ طَلَبَهُ اللَّهُ حَتَّى يُكِبَّهُ عَلَى وَجْهِهِ "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, وفيه ابن لهيعة: وهو ضعيف وقد حسن له بعضهم .

1640. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim sabah namazını kılarsa, o Yüce Allah'ın zimmeti/ahdi altında olur. Öyleyse yüce Allah'ın ahdine ihanet etmeyin; zira kim yüce Allah'ın ahdine ihanet ederse, O bunun hesabını sorar ve sonunda bunu yapan kimseyi yüz üstü süründürür."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır. Bununla beraber bazıları rivayetini hasen derecesinde görür.

١٦٤١ - ولابن عمر عند الطبراني في الكبير والأوسط : حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ , ثنا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ , ثنا أَبِي أَنَّ الْحَجَّاجَ أَمَرَ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بِقَتْلِ

رَجُلٍ , فَقَالَ لَهُ سَالِمٌ : أَصَلَّيْتَ الصُّبْحَ ؟ فَقَالَ لَهُ الرَّجُلُ : نَعَمْ , فَقَالَ : انْطَلِقْ , فَقَالَ لَهُ الْحَجَّاجُ : مَا مَنَعَكَ مِنْ قَتْلِه ؟ فَقَالَ سَالِمٌ : حَدَّثَنِي أَبِي , أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فَهُوَ فِي جِوَارِ اللَّهِ يَوْمَهُ " , فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْتُلَ رَجُلًا قَدْ أَجَارَهُ اللَّهُ , فَقَالَ الْحَجَّاجُ لِابْنِ عُمَرَ : أَنْتَ سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ : نَعَمْ "

وفيه: يحيى بن عبد الحميد الحماني, ضعفه ووثقه يحيى بن معين, وله طريق أطول من هذه تأتي في الفتن.

1641. Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta İbn Ömer'e dayandırarak naklettiğine göre Haccâc, Sâlim b. Abdillah'a bir adamı öldürmesini (idam etmesini) emreder. Sâlim adama: "Sabah namazını kıldın mı?" diye sorar. Adam: "Evet" deyince o da kendisine "Haydi git" der. Bunu duyan Haccâc: "Onu niçin öldürmedin?" diye sorar. Sâlim de şöyle cevap verir: "Bana babamın bildirdiğine göre o, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını kılan kimse, o gün Allah'ın koruması altında olur"* buyururken işitmiş. Bu sebeple Allah'ın kendi koruması altına aldığı bir adamı öldürmek istemedim." Sonra Haccâc, (Sâlim'in babası) İbn Ömer'e "Bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sen mi işittin?" diye sorar, İbn Ömer de: "Evet" der.

★Hadisin senedinde ismi geçen Yahyâ b. Abdilhamîdyd el-Himmânî'yi Ahmed b. Hanbel zayıf görürken Yahyâ b. Maîn güvenilir kabul etmiştir. Hadisin buradakinden uzun bir tariki daha bulunmaktadır ki, ileride Fitneler bölümünde gelecektir.

١٦٤٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بُكَيْرٍ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَامِرُ بْنُ يَسَافَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : لَمَّا أُصِيبَ عِتْبَانُ بْنُ مَالِكٍ فِي بَصَرِهِ ، بَعَثَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أُحِبُّ أَنْ تَأْتِيَنِي فَتُصَلِّيَ فِي بَيْتِي ، وَتَدْعُوَ لَنَا بِالْبَرَكَةِ ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ ، فَتَحَدَّثُوا بَيْنَهُمْ فَذَكَرُوا مَالِكَ بْنَ الدُّخْشُمِ ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ذَاكَ كَهْفُ الْمُنَافِقِينَ وَمَأْوَاهُمْ ، فَأَكْثَرُوا فِيهِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَوَلَيْسَ يُصَلِّي ؟ ، قَالُوا : نَعَمْ , يَا رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَاةً لَا خَيْرَ فِيهَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : نُهِيتُ عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ " ، مَرَّتَيْنِ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عامر بن يساف ,وهو منكر الحديث .

1642. Enes anlatmaktadır: İtbân b. Mâlik gözünden sakatlanınca Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Yanıma gelip evimde namaz kılman ve benim iyiliğim için dua etmen, beni memnun eder" diye haber yolladı.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir grup ashâbıyla birlikte kalkıp onun yanına girdi. Daha sonra aralarında sohbete daldılar, Mâlik b. Dühşum'u andılar. Derken içlerinden biri: "Ey Allah'ın Resûlü! Orası münafıkların mağarası/hücre evi ve yuvasıdır" diyerek hakkında epey laf etmeleri üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu zat, namaz kılıyor değil mi?"* buyurdu. "Evet, ey Allah'ın Resûlü! Namaz kılıyor; ama, onun namazı, hayırsız bir namazdır" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) -iki kere-:

"Bana namaz kılanları öldürmek yasaklandı" buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Âmir b. Yesâf hadisi münker biridir.

١٦٤٣ – حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نا أَبُو عَاصِمٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ هُودِ بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَحِمَهُ اللَّهُ ، قَالَ : نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " عَنْ قَتْلِ الْمُصَلِّينَ " فِي رِوَايَةٍ : " عَنْ ضَرْبِ الْمُصَلِّينَ "

رواه البزار وأبو يعلى, إلا أنه قال : " عن ضرب " وفيه: موسى بن عبيدة ,وهو متروك .

1643. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Ebû Bekir: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılanları öldürmek, -diğer bir rivayete göre- namaz kılanları dövmek yasaklandı" demiştir.

★Bunu Bezzâr ve "Namaz kılanları dövmek yasaklandı" ifadesiyle Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mûsa b. Ubeyde metrûk biridir.

١٦٤٤ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْرَائِيلَ ، حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنِ حُمَيْدِ بْنِ صَخْرٍ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ فَأُصِيبَتْ ذِمَّتُهُ ، فَقَدِ اسْتُبِيحَ حِمَى اللَّهِ وَأُخْفِرَتْ ذِمَّتُهُ ، وَأَنَا طَالِبٌ بِذِمَّتِهِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: يزيد الرقاشي, وهو ضعيف, وقد وثق .

1644. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Kim sabah namazını kılar, sonra ahdini bozarsa, Allah'ın korusu/yasak bölgesi çiğnenmiş, zimmeti/ahdi ihlal edilmiş olur ve ben onun zimmetini (bozmanın sorumluluğunu) kendisinden sorarım" buyurmuştur.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yezîd er-Rakâşî zayıf olmakla birlikte güvenilir kabul edildiği de olmuştur.

١٦٤٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ النِّيلِيُّ ، حَدَّثَنَا صَالِحٌ ، عَنْ ثَابِتٍ ، وَجَعْفَرِ بْنِ زَيْدٍ ، وَيَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، وَمَيْمُونِ بْنِ سِيَاهٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ ، فَإِيَّاكُمْ أَنْ يَطْلُبَكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنْ ذِمَّتِهِ "

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الأوسط, وفيه: صالح بن بشير المري, وهو ضعيف.

1645. Enes anlatmaktadır: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kim sabah namazını kılarsa, Allah'ın zimmeti/koruması altına girer. Sakın ha! Allah, zimmetini/ahdini bir şekilde bozmanızdan dolayı sizi sorguya çekmesin"* buyururken işittim.

★Bunu Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih b. Beşîr el-Murrî zayıftır.

١٦٤٦ - و عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللهِ فَمَنْ أَخْفَرَ ذِمَّةَ اللهِ كَبَّهُ اللَّهُ فِي النَّارِ " لِوَجْهِهِ"

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح.

1646. Ebû Bekre'nin belirttiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim cemaatle sabah namazını kılarsa, Allah'ın zimmeti/koruması altına girmiş olur. Kim de Allah'ın zimmetini/ahdini ihlal ederse, Allah o kimseyi yüzüstü cehenneme sürer"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٤٧ - ولأبي بكرة في الكبير أيضا قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى الْغَدَاةَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ ، يا ابْنَ آدمَ لايَطْلُبَنكَ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنْ ذِمَّتِهِ "

وفي إسناده مقال

1647. Yine *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Ebû Bekre'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim sabah namazını kılarsa, Allah'ın zimmeti/koruması altına girer. Ey Âdemoğlu, sakın ha! Allah, zimmetini/ahdini bir şekilde bozmandan dolayı seni sorguya çekmesin"* buyurmuştur.

★Senedi hakkında tenkit vardır.

١٦٤٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ الْيَمَانِ الرَّازِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّا ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فَهُوَ فِي ذِمَّةِ اللَّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: الهيثم بن يمان ضعفه الأزدي, وبقية رجاله رجال الصحيح .

1648. Ebû Mâlik el-Eşca'î'nin babasına dayandırarak naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim sabah namazını kılarsa, Allah'ın zimmeti/koruması altına girer ve artık hesabı Allah'a kalmıştır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Heysem b. Yemân'ı Ezdî zayıf görmüştür. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُقْرِي حَدَّثَنَا حَيْوَةُ أَنْبَأَنَا أَبُو عَقِيلٍ أَنَّهُ سَمِعَ الْحَارِثَ مَوْلَى عُثْمَانَ يَقُولُ جَلَسَ عُثْمَانُ يَوْماً وَجَلَسْنَا مَعَهُ فَجَاءَهُ الْمُؤَذِّنُ فَدَعَا بِمَاءٍ فِي إِنَاءٍ أَظُنُّهُ سَيَكُونُ فِيهِ مُدٌّ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ قَالَ " وَمَنْ تَوَضَّأَ وُضُوئِي ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى صَلاَةَ الظُّهْرِ غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الصُّبْحِ ثُمَّ صَلَّى الْعَصْرَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلاَةِ الظُّهْرِ ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلاَةِ الْعَصْرِ ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلاَةِ الْمَغْرِبِ ثُمَّ لَعَلَّهُ أَنْ يَبِيتَ يَتَمَرَّغُ لَيْلَتَهُ ثُمَّ إِنْ قَامَ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى الصُّبْحَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ صَلاَةِ الْعِشَاءِ وَهُنَّ الْحَسَنَاتُ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ قَالُوا هَذِهِ الْحَسَنَاتُ فَمَا الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ يَا عُثْمَانُ قَالَ هُنَّ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ"

قلت : في الصحيح بعضه.

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار, ورجاله رجال الصحيح, غير الحارث بن عبد الله مولى عثمان بن عفان وهو ثقة

1649. Osmân'ın azatlısı Hâris anlatmaktadır: Bir gün Hz. Osmân (bir yerde) oturdu. Biz de onunla birlikte oturduk. Derken müezzin geldi. Osmân bir kap içerisinde su istedi. Sanırım su bir müd (0,688 lt) kadardı. Onunla abdest aldı. Sonra dedi ki: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) benim şu abdestim gibi abdest alırken gördüm ve ardından şöyle buyurdu:

"Kim benim bu abdestim gibi abdest alır, sonra kalkar, öğle namazını kılarsa, öğle ile sabah namazı arasında işlemiş olduğu günahları bağışlanır. Sonra ikindi namazını kılarsa, ikindi ile öğle namazı arasında işlemiş olduğu günahları bağışlanır. Sonra akşam namazını kılarsa, akşam ile ikindi arasında işlemiş olduğu günahları bağışlanır. Sonra yatsı namazını kılarsa, akşam ile yatsı arasında işlemiş olduğu namazları bağışlanır. Sonra yatıp sağa sola dönerek geceyi geçirebilir. Sonra kalkıp abdest alarak sabah namazını kılarsa, sabah ile

yatsı arasında işlemiş olduğu günahları bağışlanır. İşte bunlar iyiliklerdir ki, kötülükleri yok eder/siler."

Yanındakiler: "Bunlar iyiliklerdir, ey Osmân. Ya kalıcı olan ameller (bâkıyât) nelerdir?" diye sordular.

Osmân: "Onlar da «Lâ ilâhe illallah ve-sübhânallah vel-hamdu lillah vellahu ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billah» (Allah'tan başka tanrı yoktur. Allah'ı (her türlü noksanlıklardan) tenzih ederim. Ancak Allah'a hamd ederim. Allah uludur. Güç ve hareket de ancak O'nun elindedir) sözleridir" dedi.

★Ben derim ki: Hadisin bir kısmı *Sahîh*'te geçmiştir.

Hadisi bu şekliyle Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup güvenilir bir ravi olen Osmân b. Affân'ın azatlısı Hâris b. Abdillah[1] dışındaki ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ هَارُونَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنِي مَخْرَمَةُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدًا وَنَاسًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُونَ كَانَ رَجُلَانِ أَخَوَانِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ أَحَدُهُمَا أَفْضَلَ مِنَ الْآخَرِ فَتُوُفِّيَ الَّذِي هُوَ أَفْضَلُهُمَا ثُمَّ عُمِّرَ الْآخَرُ بَعْدَهُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ تُوُفِّيَ فَذُكِرَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضْلُ الْأَوَّلِ عَلَى الْآخَرِ فَقَالَ أَلَمْ يَكُنْ يُصَلِّي. فَقَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَانَ لَا بَأْسَ بِهِ. فَقَالَ مَا يُدْرِيكُمْ مَاذَا بَلَغَتْ بِهِ صَلَاتُهُ. ثُمَّ قَالَ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّمَا مَثَلُ الصَّلَاةِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جَارٍ بِبَابِ رَجُلٍ غَمْرٍ عَذْبٍ يَقْتَحِمُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ فَمَا تَرَوْنَ يُبْقِي ذَلِكَ مِنْ دَرَنِهِ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, إلا أنه قال : ثم عمر الآخر بعده أربعين ليلة , ورجال أحمد رجال الصحيح.

1650. Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs anlatmaktadır: Ben, Sa'd'dan ve Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bazı insanlardan şöyle dediklerini duydum: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında iki kardeş vardı. Biri diğerinden daha faziletli idi. Daha faziletli olanı vefat etti, diğeri ise uzun müddet daha yaşadıktan sonra vefat etti. Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) birincisinin ikincisine olan fazileti anlatılınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki o diğeri namaz kılmıyor muydu?"* diye sordu.

---

[1] Hâris, İbn Abd ya da İbn Ubeyd'dir. Bkz. *Müsned*, no. 473, 484, 513.

Ashâbı: "Tam tersine kılıyordu" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyleyse onun namazının ulaştığı dereceyi sen nereden bileceksin?"* buyurdu. Sonra şöyle devam etti: *"Namaz -bir kimsenin kapısının önünden- akan, suyu tatlı ve derin bir nehre benzer. Kişi her gün beş kere o nehre girip çıksa, sence onda kirden eser kalır mı?"*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta "Diğeri ise ondan sonra daha kırk yıl ömür sürdü" ifadesiyle Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَنْبَأَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ كُنْتُ مَعَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ تَحْتَ شَجَرَةٍ وَأَخَذَ مِنْهَا غُصْنًا يَابِسًا فَهَزَّهُ حَتَّى تَحَاتَّ وَرَقُهُ ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا عُثْمَانَ أَلَا تَسْأَلُنِي لِمَ أَفْعَلُ هَذَا قُلْتُ وَلِمَ تَفْعَلُهُ فَقَالَ هَكَذَا فَعَلَ بِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا مَعَهُ تَحْتَ شَجَرَةٍ فَأَخَذَ مِنْهَا غُصْنًا يَابِسًا فَهَزَّهُ حَتَّى تَحَاتَّ وَرَقُهُ فَقَالَ يَا سَلْمَانُ أَلَا تَسْأَلُنِي لِمَ أَفْعَلُ هَذَا. قُلْتُ وَلِمَ تَفْعَلُهُ قَالَ إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ صَلَّى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ تَحَاتَّتْ خَطَايَاهُ كَمَا يَتَحَاتُّ هَذَا الْوَرَقُ وَقَالَ ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ﴾

رواه أحمد والطبراني في الأوسط والكبير, وفي إسناد أحمد: علي بن زيد وهو مختلف في الاحتجاج به, وبقية رجاله رجال الصحيح.

1651. Ebû Osmân anlatmaktadır: Ben ve Selmân birlikte bir ağacın altında bulunuyorduk. Sonra Selmân ağaçtan kurumuş bir dalı tutup yaprakları dökülsün diye salladı. Sonra: "Ebû Osmân! Bunu niçin yaptığımı bana sormayacak mısın?" dedi. Ben de: "Niçin yaptın?" diye sordum ve şu yanıtı verdi:

"Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de benimle birlikte bir ağacın altında bulunurken böyle yapmıştı. Ağacın kurumuş bir dalını tutup yaprakları dökülsün diye salladı. Sonra *«Selmân! Bunu niçin yaptığımı bana sormayacak mısın?»* buyurdu. Ben de: «Niçin yaptın?» diye sordum ve *«Muhakkak ki Müslüman, abdestini eksiksiz bir şekilde alarak beş vakit namazı kılarsa, günahları aynen bu yaprakların döküldüğü gibi dökülür»* buyurdu." Peşinden şu âyeti okudu: **"Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır."**[1]

---

1 Hûd 11/114.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in senedinde ismi geçen Ali b. Zeyd'le ihticac konusu tartışmalıdır. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٦٥٢ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى ، حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ عَذْبٍ جَارٍ ، أَوْ غَمْرٍ ، عَلَى بَابِ أَحَدِكُمْ ، يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ ، مَا يَبْقَى عَلَيْهِ مِنْ دَرَنِهِ ؟ "

رواه أبو يعلى والبزار, وفيه: داود بن الزبرقان, وهو ضعيف .

1652. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Beş vakit namaz, sizden birinizin kapısının önünden akan, derin, tatlı su nehrine benzer ki, o kimse her gün beş kere o nehre girip yıkansa, üzerinde kirden eser kalır mı?"

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dâvud b. ez-Zibrikân zayıftır.[2]

١٦٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ زُرْعَةَ عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ أَنَّ أَبَا رُهْمٍ السَّمَعِيَّ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ أَبَا أَيُّوبَ الأَنْصَارِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ " إِنَّ كُلَّ صَلَاةٍ تَحُطُّ مَا بَيْنَ يَدَيْهَا مِنْ خَطِيئَةٍ"

رواه أحمد وإسناده حسن .

1653. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Her namaz, öncesinde işlenen bütün günahları siler"* buyurmuştur.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٦٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ ذَرٍّ حَدَّثَنَا أَبُو الرُّصَافَةِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ مِنْ بَاهِلَةَ أَعْرَابِيٌّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا مِنِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَحْضُرُهُ

---

1 Ahmed b. Hanbel, V, 438, 438; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 49 (*Mecmau'l-Bahreyn*); a.mlf. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6151. Senetlerinde ismi geçen Ali b. Zeyd zayıftır.

2 Ahmed b. Hanbel, V, 413; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3879; a.mlf. *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, no. 1638.

صَلاَةٌ مَكْتُوبَةٌ فَيَقُومُ فَيَتَوضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ وَيُصَلِّي فَيُحْسِنُ الصَّلاَةَ إلاَّ غَفَرَ اللهُ لَهُ بِهَا مَا كَانَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الصَّلاَةِ الَّتِي كَانَتْ قَبْلَهَا مِنْ ذُنُوبِهِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير , وأبو الرصافة: لم أر فيه جرحا ولا تعديلا.

1654. Şam halkından, Bâhile yöresinden bedevî bir zat olan Ebu'r-Rasâfe'nin, Ebû Umâme'ye dayandırarak naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Hangi bir Müslüman farz bir namazın vakti geldiğinde kalkıp eksiksiz bir şekilde abdest alır, sonra da usûlünce o namazı kılarsa, muhakkak o namaz ile bir önceki namazı arasında işlemiş olduğu günahları bağışlanır."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ebu'r-Rasâfe hakkında ne bir cerh/tenkit, ne de bir ta'dil/olumlu değerlendirme gördüm.

١٦٥٥ - وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ يُحَدِّثُ , أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ كَفَّارَاتٌ مَا بَيْنَهُمَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ رَجُلا كَانَ يَعْتَمِلُ ، فَكَانَ بَيْنَ مَنْزِلِهِ وَمُعْتَمَلِهِ خَمْسَةُ أَنْهَارٍ ، فَإِذَا أَتَى مُعْتَمَلَهُ عَمِلَ فِيهِ مَا شَاءَ اللهُ ، فَأَصَابَهُ الْوَسَخُ أَوِ الْعَرَقُ ، فَكُلَّمَا مَرَّ بِنَهَرٍ اغْتَسَلَ ، مَا كَانَ ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ ، فَكَذَلِكَ الصَّلاَةُ ، كُلَّمَا عَمِلَ خَطِيئَةً فَدَعَا وَاسْتَغْفَرَ ، غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ قَبْلَهَا "

رواه البزار والطبراني في الأوسط والكبير وزاد فيه : " ثم صلى صلاة استغفر غفر الله له ما كان قبلها " . وفيه: عبد الله بن قريظ, ذكره ابن حبان في الثقات, وبقية رجاله رجال الصحيح .

1655. Kendisinden nakledildiğine göre Ebû Saîd el-Hudrî, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beş vakit namaz aralarında işlenen günahlara kefarettir"* buyururken işitmiş. Sonra, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuş:

"Söylesene, bir adam bir işte çalışıyor. Evi ile işyeri arasında beş nehir var. İş yerine ulaştığında Allah'ın dilediği kadar orada çalışıyor. Üzeri kirleniyor veya terliyor. Her bir nehre geldiğinde, yıkanıyor. Bu durum üzerinde kirden eser bırakır mı? İşte namaz da böyledir. Kişi her hata işlediğinde dua edip bağışlanmak dilerse, daha evvel işlemiş olduğu günahları bağışlanır."

Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de *"Sonra bir namaz kılıp mağfiret dilerse, Allah ondan önce işlemiş olduğu günahlarını bağışlar"* ilavesiyle Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Kurayz'ı İbn Hibbân güvenilir ravilere dair kitabında zikretmiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٥٦ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ : نا دَاوُدُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نا صَالِحُ بْنُ مُوسَى ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذِهِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ الْحَقَائِقِ كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مِنَ الذُّنُوبِ مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: صالح بن موسى, وهو منكر الحديث .

1656. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki, farz olan şu beş vakit namaz, büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe aralarında işlenen (küçük) günahlara kefaret olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih b. Mûsa hadisi münker biridir.[1]

١٦٥٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَالِكٍ الْقُشَيْرِيُّ ، نا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ ، عَنْ زِيَادٍ النُّمَيْرِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " الصَّلَوَاتُ الْخَمْسِ ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ ، كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ ، وَإِنَّ مِنَ الْجُمُعَةِ لَسَاعَةً لا يُوَافِقُهَا مُسْلِمٌ وَلا مُسْلِمَةٌ ، يَسْأَلُ اللَّهَ فِيهَا خَيْرًا إِلَّا أَعْطَاهُ قَالَ : وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَنَهْرٍ غَمْرٍ بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ كُلَّ يَوْمٍ فِيهِ خَمْسَ مَرَّاتٍ ، فَمَاذَا يَبْقَيْنَ مِنْ دَرَنِهِ؟" رواه البزار, وفيه: زائدة بن أبي الرقاد, وهو ضعيف .

1657. Enes'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem):

"Beş vakit namaz ve Cuma namazı diğer Cuma'ya kadar, büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe, aralarında işlenen günahlara kefaret olurlar" buyurmuş ve şöyle devam etmiştir: *"Cuma gününde öyle bir saat/vakit vardır ki, hangi Müslüman erkek ya da kadın o saatte Allah'tan bir hayır/iyilik dilerse, muhakkak o hayır/iyilik kendisine verilir."*

Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti: *"Beş vakit namaz, sizden birinizin kapısının önünden akan derin bir nehre benzer ki, o kimse her gün oraya girip yıkansa, hiç üzerinde kirden eser kalır mı?"*

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Zâide b. Ebi'r-Rekkâd zayıftır.[1]

---

1 Bkz. Ebû Ya'lâ, no. 5090. İfade: "Bu farz namazlar, cinayetten kaçınıldığı sürece aralarında işlenen günahlara kefaret olurlar" şeklinde olup senedi hasendir. Diğer yandan Sâlih b. Mûsa hakkında Heysemî (II, 32) "Hadisi metrûktur" demiştir.

١٦٥٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ التَّمِيمِيُّ أَبُو الصَّقْرِ الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ عُثْمَانَ اللاحِقِيُّ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " تَحْتَرِقُونَ ، تَحْتَرِقُونَ ، فَإِذَا صَلَّيْتُمُ الْفَجْرَ غَسَلَتْهَا ، ثُمَّ تَحْتَرِقُونَ تَحْتَرِقُونَ ، فَإِذَا صَلَّيْتُمُ الظُّهْرَ غَسَلَتْهَا ، ثُمَّ تَحْتَرِقُونَ تَحْتَرِقُونَ ، فَإِذَا صَلَّيْتُمُ الْعَصْرَ غَسَلَتْهَا ، ثُمَّ تَحْتَرِقُونَ تَحْتَرِقُونَ ، فَإِذَا صَلَّيْتُمُ الْمَغْرِبَ غَسَلَتْهَا ، ثُمَّ تَحْتَرِقُونَ تَحْتَرِقُونَ ، فَإِذَا صَلَّيْتُمُ الْعِشَاءَ غَسَلَتْهَا ، ثُمَّ تَنَامُونَ فَلا يُكْتَبُ عَلَيْكُمْ شَيْءٌ حَتَّى تَسْتَيْقِظُونَ "

رواه الطبراني في الثلاثة, إلا أنه موقوف في الكبير ورجال الموقوف رجال الصحيح ورجال المرفوع فيهم: عاصم بن بهدلة وحديثه حسن .

1658. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizler pek çok günah işliyorsunuz, pek çok günah işliyorsunuz! Ama sabah namazını kıldığınızda bu onları temizliyor. Sonra yine pek çok günah işliyorsunuz, pek çok günah işliyorsunuz. Ama öğle namazını kıldığınızda bu onları temizliyor. Sonra yine pek çok günah işliyorsunuz, pek çok günah işliyorsunuz. Ama ikindi namazını kıldığınızda bu onları temizliyor. Sonra yine pek çok günah işliyorsunuz, pek çok günah işliyorsunuz. Ama akşam namazını kıldığınızda bu onları temizliyor. Sonra yine pek çok günah işliyorsunuz, pek çok günah işliyorsunuz. Ama yatsı namazını kıldığınızda, bu onları temizliyor. Sonra uyuyorsunuz ve uyanıncaya kadar size günah yazılmıyor."

★Hadisi Taberânî, üç *Mu'cem*'inde rivayet etmiştir. Fakat *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki rivayeti mevkûftur. Mevkûf rivayetin ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Merfû rivayetin ravileri arasında ise Âsım b. Behdele yer almıştır ki, hadisi hasen derecesindedir.

١٦٥٩ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثَنَا يَحْيَى بْنُ زُهَيْرٍ الْقُرَشِيُّ ، ثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنِ ابْنِ عَوْنٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِلَّهِ مَلَكًا يُنَادِي عِنْدَ كُلِّ صَلاةٍ : يَا بَنِي آدَمَ ، قُومُوا إِلَى نِيرَانِكُمُ الَّتِي أَوْقَدْتُمُوهَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، فَأَطْفِئُوهَا بِالصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وقال : تفرد به يحيى بن زهير القرشي .

---

1 Bezzâr, no. 347. Bezzâr demiştir ki: "Zâide zayıftır. Ziyâd en-Numeyrî ise sakıncasız olup kendisinden Basralı bir grup rivayette bulunmuştur. Eğer bu hadisi başka kaynaklarda da görseydik, onu muhakkak kendisinden naklederdik."

قلت : ولم أجد من ذكره إلا أنه روى عن أزهر بن سعد السمان وروى عنه يعقوب ابن إسحاق المخرمي,

وبقية رجاله رجال الصحيح .

1659. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah'ın görevli bir meleği vardır ki, her namaz vakti: «Ey Âdemoğulları! Kendiniz için tutuşturduğunuz ateşlerinizin yanına varın da onları söndürün» diye nida eder"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet ederek: "Bu hadiste Yahyâ b. Züheyr el-Kureşî teferrüd etmiştir" diye açıklamıştır. Ben derim ki: Bu zatı eserinde zikredene rastlamadım. Ancak Ezher b. Sa'd es-Semmân'dan rivayette bulunmuş, kendisinden de Ya'kûb b. İshâk el-Muharremî rivayette bulunmuştur. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٦٠ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْخَلِيلِ الْخُشَنِيُّ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ حَسَّانَ الْجَرَشِيُّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ الْغَازِ ، عَنْ أَبَانَ يَعْنِي الْعَطَّاءَ ، عَنْ عَاصِمِ ابْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ أَنَّهُ حَدَّثَهُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " يُبْعَثُ مُنَادٍ عِنْدَ حَضْرَةِ كُلِّ صَلَاةٍ ، فَيَقُولُ : يَا بَنِي آدَمَ ، قُومُوا فَأَطْفِئُوا عَنْكُمْ مَا أَوْقَدْتُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، فَيَقُومُونَ فَيَتَطَهَّرُونَ وَتَسْقُطُ خَطَايَاهُمْ مِنْ أَعْيُنِهِمْ ، وَيُصَلُّونَ فَيُغْفَرُ لَهُمْ مَا بَيْنَهُمَا ، ثُمَّ يُوقِدُونَ فِيمَا بَيْنَ ذَلِكَ ، فَإِذَا كَانَ عِنْدَ صَلَاةِ الْأُولَى نَادَى : يَا بَنِي آدَمَ ، قُومُوا فَأَطْفِئُوا مَا أَوْقَدْتُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، فَيَقُومُونَ فَيَتَطَهَّرُونَ وَيُصَلُّونَ فَيُغْفَرُ لَهُمْ مَا بَيْنَهُمَا ، فَإِذَا حَضَرَتِ الْعَصْرُ فَمِثْلُ ذَلِكَ ، فَإِذَا حَضَرَتِ الْمَغْرِبُ فَمِثْلُ ذَلِكَ ، فَإِذَا حَضَرَتِ الْعَتَمَةُ فَمِثْلُ ذَلِكَ ، فَيَنَامُونَ وَقَدْ غُفِرَ لَهُمْ " ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَمُدْلِجٌ فِي خَيْرٍ ، وَمُدْلِجٌ فِي شَرٍّ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: أبان بن أبي عياش, وثقه أيوب وسلم العلوي ,وضعفه شعبة وأحمد وابن معين وأبو حاتم .

1660. Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakletmiştir:

"Her namaz vakti bir münadi gönderilir ve «Ey Âdemoğlu! Kalkın, kendiniz için tutuşturmuş olduğunuz ateşlerinizi söndürün» diye nida eder. Onlar da kalkıp abdest alırlar. Günahları gözlerinden dökülür. Sonra namaz kılarlar ve iki namaz arasındaki günahları bağışlanır. Sonra bu arada (ateşlerini) tutuştururlar. İlk namaz vakti geldiğinde münadi «Ey Âdemoğulları! Kalkın, kendiniz için tutuşturdunuz ateşinizi söndürün. Onlar da kalkıp abdest alarak arınırlar. Namaz kılarlar ve iki namaz arasındaki günahları bağışlanır. İkindi namazı geldiğinde yine aynı şekilde olur. Akşam namazı vakti girdiğinde yine

aynı şekilde olur. Yatsı namazı vakti girdiğinde yine aynı şekilde olur. Sonra günahları bağışlanmış olarak uyurlar. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kimisi iyilikle geceler, kimisi kötülükle geceler."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebân b. Ebî Ayyâş'ı Eyyûb ve Selm el-Alevî güvenilir kabul ederlerken, Şu'be, Ahmed b. Hanbel, İbn Maîn ve Ebû Hâtim zayıf saymışlardır.

١٦٦١ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا عَبَّاسُ بْنُ قِرْطَاسٍ ، حَدَّثَنِي الْمُسَيَّبُ بْنُ رَافِعٍ ، لا أَعْلَمُهُ إلا عَنْ زِرٍّ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " إِنَّ الصَّلَوَاتِ هُنَّ الْحَسَنَاتُ ، وَكَفَّارَةُ مَا بَيْنَ الأُولَى إِلَى الْعَصْرِ صَلاةُ الْعَصْرِ ، وَكَفَّارَةُ مَا بَيْنَ صَلاةِ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ صَلاةُ الْمَغْرِبِ ، وَكَفَّارَةُ مَا بَيْنَ الْمَغْرِبِ إِلَى الْعَتَمَةِ صَلاةُ الْعَتَمَةِ ، ثُمَّ يَأْوِي الْمُسْلِمُ إِلَى فِرَاشِهِ لا ذَنْبَ لَهُ مَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ ، ثُمَّ قَرَأَ : ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد, وهو متروك.

1661. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Namazlar iyiliklerdir. Günün ilk namazı (öğle) ile ikindi namazı arasındaki günahların kefareti ikindi namazıdır. İkindi namazı ile akşam namazı arasındaki günahların kefareti, akşam namazıdır. Akşam namazı ile yatsı arasında işlenen günahların kefareti de yatsı namazıdır. Sonra Müslüman, büyük günahlardan sakınmışsa hiç günahsız olarak yatağına girer." İbn Mes'ûd sonra şu âyeti okudu: **"Muhakkak ki iyilikler kötülükleri/günahları giderir."**[1]

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dırâr b. Sured metrûktur.

١٦٦٢ – حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنِي ضَمْضَمُ بْنُ زُرْعَةَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْعَرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصَّلَوَاتُ كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ ، لأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ : ﴿ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن إسماعيل بن عباس, قال أبو حاتم : لم يسمع من أبيه شيئا.

قلت : وهذا من روايته, عن أبيه, وبقية رجاله موثقون.

1 Hûd 11/114.

1662. Ebû Mâlik -el-Eş'arî-nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazlar aralarında işlenen günahlara kefâret olurlar. Nitekim Allah buyurur ki:* **"Muhakkak ki iyilikler kötülükleri/günahları giderir."**[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. İsmâîl b. Ayyâş hakkında Ebû Hâtim: "Babasından bir şey işitmemiştir" açıklamasını yapmıştır. Ben derim ki: Bu rivayet de onun babasından rivayetidir. Kalan ravileri ise güvenilir kabul edilmişlerdir.[2]

١٦٦٣ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، أَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أَنَا الثَّوْرِيُّ ، عَنْ أَبِيه ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شِبْلٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، أَنَّهُ بَاتَ عِنْدَ سَلْمَانَ لِيَنْظُرَ مَا اجْتِهَادُهُ ، قَالَ : فَقَامَ يُصَلِّي مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ ، فَكَأَنَّهُ لَمْ يَرَ الَّذِي كَانَ يَظُنُّ ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ ، فَقَالَ سَلْمَانُ رَحِمَهُ اللَّهُ : " حَافِظُوا عَلَى هَذِه الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ، فَإِنَّهُنَّ كَفَّارَاتٌ لِهَذِه الْجِرَاحَاتِ مَا لَمْ تُصَبِ الْمَقْتَلَةُ ، فَإِذَا صَلَّى النَّاسُ الْعِشَاءَ صَدَرُوا عَلَى ثَلَاثِ مَنَازِلَ : مِنْهُمْ مَنْ عَلَيْهِ وَلَا لَهُ ، وَمِنْهُمْ مَنْ لَهُ وَلَا عَلَيْهِ ، وَمِنْهُمْ مَنْ لَا لَهُ وَلَا عَلَيْهِ ، فَرَجُلٌ اغْتَنَمَ ظُلْمَةَ اللَّيْلِ فِي غَفْلَةِ النَّاسِ ، فَرَكِبَ رَأْسَهُ فِي الْمَعَاصِي ، فَذَلِكَ عَلَيْهِ وَلَا لَهُ ، وَمَنْ لَهُ وَلَا عَلَيْهِ فَرَجُلٌ اغْتَنَمَ ظُلْمَةَ اللَّيْلِ وَغَفْلَةَ النَّاسِ ، فَقَامَ يُصَلِّي فَذَلِكَ لَهُ وَلَا عَلَيْهِ ، وَمِنْهُمْ مَنْ لَا لَهُ وَلَا عَلَيْهِ فَرَجُلٌ صَلَّى ثُمَّ نَامَ ، فَذَلِكَ لَا لَهُ وَلَا عَلَيْهِ ، وَإِيَّاكَ وَالْحَقْحَقَةَ ، وَعَلَيْكَ بِالْقَصْدِ وَالدَّوَامِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1663. Kendi ifadesiyle, gece ibadetinin nasıl olduğunu görmek için bir gece Selmân'ın yanında geceleyen Târık b. Şihâb şöyle anlatmaktadır: Gecenin sonunda kalkıp namaz kılmaya başladı... Târık, daha evvel görmeyi düşündüğünü onda müşahede etmemiş olmalı ki kendisine bunu söylediğinde Selmân şöyle demiş:

"Şu beş vakit namaza devam edin. Çünkü onlar öldürücü (büyük) günah işlenmedikçe bu tür yaralanmalar için kefaret/pansuman olurlar. İnsanlar yatsıyı kıldıktan sonra oradan üç farklı mertebeyle çıkarlar: Kimisi aleyhine işler, lehine bir şey yapmaz. Kimisi lehine işler, aleyhine olacak bir iş yapmaz. Kimisi de ne lehine, ne de aleyhine bir iş yapar. Gece karanlığı ve insanların uykuda olmalarını fırsat bilip atını isyanlara/günahlara süren kimse, aleyhine işlemiş, lehine hareket

[1] Hûd 11/114.

[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ifade (no. 3460) *"Çünkü aziz ve celil olan Allah buyurur ki:..."* şeklindedir.

etmemiş olur. Lehine hareket edip aleyhine davranmayan kimse ise, gecenin karanlığı ve insanların uykuya dalmalarını ganimet bilip kalkıp namaz kılan kimsedir. Bu hali onun lehine olur, aleyhine olmaz. Ne lehine, ne de aleyhine bir şey işlemeyen kimse de namaz kıldıktan sonra uyuyan kimsedir ki, bu hali onun ne lehine, ne de aleyhinedir. Sakın aşırı gidip yorgun düşme. İtidal ve istikrardan ayrılma."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٦٦٤ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ السَّدُوسِيُّ ، ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ ، ثنا الْمُفَضَّلُ بْنُ صَدَقَةَ أَبُو حَمَّادٍ الْحَنَفِيُّ ، عَنْ أَبَانَ بْنُ أَبِي عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ التَّمِيمِيِّ ، عَنْ قَزَعَةَ ، مَوْلَى زِيَادٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الصَّلاةُ الْمَكْتُوبَةُ تُكَفِّرُ مَا قَبْلَهَا إِلَى الصَّلاةِ الأُخْرَى ، وَالْجُمُعَةُ تُكَفِّرُ مَا قَبْلَهَا الْجُمُعَةَ الأُخْرَى ، وَشَهْرُ رَمَضَانَ يُكَفِّرُ مَا قَبْلَهُ إِلَى شَهْرِ رَمَضَانَ ، وَالْحَجُّ يُكَفِّرُ مَا قَبْلَهُ إِلَى الْحَجِّ " ثُمَّ قَالَ : " لا يَحِلُّ لامْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ أَنْ تَحُجَّ إِلا مَعَ زَوْجٍ أَوْ ذِي مَحْرَمٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: المفضل بن صدقة, وهو متروك الحديث .

1664. Ebû Umâme el-Bâhilî demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Farz namaz, diğer namaza kadar öncesinde işlenen günahlara kefaret olur. Cuma diğer Cuma'ya kadar öncesinde işlenen günahlara kefaret olur. Ramazan ayı diğer Ramazan ayına kadar öncesinde işlenen günahlara kefaret olur. Hac, diğer hacca kadar öncesinde işlenen günahlara kefaret olur."* Sonra şöyle ekledi: *"Müslüman bir kadının, yanında kocası veya mahrem bir yakını bulunmadan haccetmesi helal olmaz."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mufaddal b. Sadaka hadisi metrûk biridir.[1]

١٦٦٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ ، ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ، كَمَثَلِ نَهَرٍ عَذْبٍ يَجْرِي عِنْدَ بَابِ أَحَدِكُمْ ، يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ ، فَمَاذَا يَبْقَى عَلَيْهِ مِنَ الدَّرَنِ ؟ "

1 Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8016. Senedinde Ebân b. Ebî Ayyâş yer almıştır.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عفير بن معدان, وهو ضعيف جدا .

1665. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beş vakit namaz, sizden birinizin kapısının önünde akmakta olan tatlı su nehrine benzer. Kişi her gün beş kere o nehre girip yıkansa, hiç üzerinde kirden bir şey kalır mı?"*

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ufeyr b. Ma'dân oldukça zayıf biridir.

١٦٦٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ جَمِيلٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا أَبَانُ الْبَجَلِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى أَبِي أُمَامَةَ وَهُوَ يَتَفَلَّى فِي الْمَسْجِدِ ، وَيَدْفِنُ الْقَمْلَ فِي الْحَصَى ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا أُمَامَةَ ، إِنَّ رَجُلا حَدَّثَنِي عَنْكَ أَنَّكَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ تَوَضَّأَ ، فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ غَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ ، وَمَسَحَ عَلَى رَأْسِهِ وَأُذُنَيْهِ ، ثُمَّ قَامَ إِلَى صَلاةٍ مَفْرُوضَةٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ مَا مَشَتْ إِلَيْهِ رِجْلاهُ ، وَقَبَضَتْ عَلَيْهِ يَدَاهُ ، وَسَمِعَتْ إِلَيْهِ أُذُنَاهُ ، وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ عَيْنَاهُ ، وَحَدَّثَ بِهِ نَفْسَهُ مِنْ سُوءٍ " ، فَقَالَ : وَاللَّهِ لَقَدْ سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لا أُحْصِيهِ

رواه الطبراني في الكبير من رواية أبي مسلم الثعلبي عنه, و لم أر من ذكره, وبقية رجاله موثقون .

1666. Ebû Müslim anlatmaktadır: Ebû Umâme'nin yanına girdim. Mescitte bitlerini ayıklayıp kuma gömüyordu. Dedim ki: Ebû Umâme! Bir adam bana, senin Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittiğini söyledi:

"Kim abdest alır, abdestini eksiksiz yapıp ellerini ve yüzünü yıkar, başına ve kulaklarına mesh verir ve sonra kalkıp farz bir namazı kılarsa, Allah o gün ayaklarıyla yürüyerek, elleriyle tutarak, kulaklarıyla işiterek ve gözleriyle bakarak işlediği günahları ve nefsinin verdiği çirkin telkinleri bağışlar."

Dedi ki: "Vallahi ben, bunu Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) defalarca işittim."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Ebû Müslim es-Sa'lebî'nin, Ebû Umâme'den rivayeti olarak nakletmiştir ki, ben bu zatı eserinde zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٦٦٧ - وعَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الخليل بن زكريا ,وهو متروك كذاب .

1667. Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beş vakit namaz ile (bir önceki) Cuma'ya kadar Cuma namazı, büyük günahlardan kaçınıldığı sürece aralarda işlenen günahlara kefaret olur"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Halîl b. Zekeriya metrûk ve yalancı biridir.

١٦٦٨ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، وَزَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، قَالا : ثنا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، ثنا أَشْعَثُ بْنُ أَشْعَثَ السَّعْدَانِيُّ ، ثنا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، ثنا سُلَيْمَانُ التَّيْمِيُّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمُسْلِمَ يُصَلِّي وَخَطَايَاهُ مَرْفُوعَةٌ عَلَى رَأْسِهِ ، كُلَّمَا سَجَدَ تَحَاتَّتْ ، فَيَفْرُغُ حِينَ يَفْرُغُ مِنْ صَلاتِهِ ، وَقَدْ تَحَاتَتْ خَطَايَاهُ "

رواه الطبراني في الكبير والصغير والبزار, وفيه: أشعث السعداني, ولم أجد من ترجمه.

1668. Selmân el-Fârisî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müslüman kimse namaz kılarken günahları başı üstüne kaldırılır ve her secdeye gittiğinde, onlardan bir parça dökülür. Namazını bitirdiğinde bütün günahları dökülmüş olarak bitirir"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eş'as b. Eş'as es-Sa'dânî'nin biyografisini yazanı görmedim.[1]

١٦٦٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَلِيٍّ الْجَارُودِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ حَفْصٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ أَبَانَ بْنِ أَبِي عَيَّاشٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ سَلْمَانَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا قَامَ فِي الصَّلاةِ ، وُضِعَتْ ذُنُوبُهُ عَلَى رَأْسِهِ ، فَتَفَرَّقُ عَنْهُ كَمَا تَفَرَّقُ عُذُوقُ النَّخْلَةِ يَمِينًا وَشِمَالا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبان بن أبي عياش, ضعفه شعبة وأحمد وغيرهما, ووثقه سلم العلوي وغيره .

1669. Yine Selmân'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki mümin kul namaza kalktığında günahları başına konur. Sonra (günahları) ağaçtaki hurma salkımlarının sağa sola saçıldıkları gibi saçılırlar"* buyurmuştur.

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6125; *el-Mu'cemu's-sağîr*, 1153.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebân b. Ebî Ayyâş'ı Şu'be, Ahmed b. Hanbel ve başkaları zayıf görürlerken, Selm el-Alevî ve başkası güvenilir kabul etmişlerdir.[1]

١٦٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثَنَا خَلادُ بْنُ أَسْلَمَ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ ، عَنْ مَرْوَانَ بْنِ سَالِمٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا قَامَ فِي الصَّلاةِ جُمِعَتْ ذُنُوبُهُ عَلَى رَأْسِهِ ، فَإِذَا رَكَعَ تَفَرَّقَتْ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مروان بن سالم, وهو ضعيف جدا.

1670. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki kul, namaz kılmaya kalktığında günahları boynunda toplanır, rükûa gittiğinde ise etrafa saçılırlar"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mervan b. Sâlim oldukça zayıf biridir.

١٦٧١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي سُوَيْدٍ الذَّارِعُ ، قال : نا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ ، قال : نا أَبِي الْهَيْثَمُ بْنُ جَهْمٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ حُذَيْفَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ حَالٍ يَكُونُ عَلَيْهَا الْعَبْدُ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَنْ يَرَاهُ سَاجِدًا ، مُعَفِّرًا وَجْهَهُ فِي التُّرَابِ"

رواه الطبراني في الأوسط, من طريق عثمان بن القاسم, عن أبيه, وقال : تفرد به عثمان قلت : وعثمان بن القاسم ذكره ابن حبان في الثقات و لم يرفع في نسبه وأبوه فلم أعرفه .

1671. Huzeyfe'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah nezdinde kulun, Allah'ın kendisini yüzünü toprağa sürerek secde halinde görmesinden daha sevimli bir halde bulunacağı bir durum yoktur"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Osmân b. Kâsım yoluyla babasından nakleden Taberânî, Osmân'ın bu rivayette teferrüd ettiğini söylemiştir.

Ben derim ki: Osmân b. Kâsım'ı İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmekle birlikte nesebini belirtmemiştir. Babasını ise tanımıyorum.

١٦٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَاصِمٍ الأَصْبَهَانِيُّ الْفَقِيهُ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ الْمَوْصِلِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَحْيَى الْمَدَنِيُّ ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ نَنْتَظِرُ الصَّلاةَ ، فَقَامَ رَجُلٌ ، فَقَالَ : " إِنِّي أَصَبْتُ

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6088.

ذَنْبًا ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ ، فَلَمَّا قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، قَامَ الرَّجُلُ فَأَعَادَ الْقَوْلَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : أَلَيْسَ قَدْ صَلَّيْتَ مَعَنَا هَذِهِ الصَّلَاةَ ، وَأَحْسَنْتَ لَهَا الطُّهُورَ ؟ ، قَالَ : بَلَى ، قَالَ : فَإِنَّهَا كَفَّارَةُ ذَنْبِكَ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط , والحارث ضعيف .

1672. Hz. Ali anlatıyor: Biz Mescid'de Hz. Peygamber'le (sallallahu aleyhi vesellem) birlikte namazı bekliyorduk. Derken bir adam ayağa kalkarak: "Ben bir günah işledim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan yüzünü çevirdi. Sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirince, adam yine ayağa kalkarak sözünü tekrarladı. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bizimle beraber bu namazı kılmadın mı? Namaz için eksiksiz abdest almadın mı?"* dedi.

Adam: "Evet. Bunları yaptım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşte bu, senin günahına kefarettir"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hâris zayıftır.

١٦٧٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ ، قَالَ : نَا صَدَقَةُ بْنُ أَبِي سَهْلٍ أَبُو سَهْلٍ الْهُنَائِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي كَثِيرٌ أَبُو الْفَضْلِ ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ ، قَالَ : أَتَيْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ وَهُوَ بِالشَّامِ ، فَقَالَ : مَا جَاءَ بِكَ يَا بُنَيَّ إِلَى هَذِهِ الْبَلْدَةِ ؟ وَمَا عَنَّاكَ إِلَيْهَا ؟ قُلْتُ : مَا جَاءَ بِي إِلا صِلَةُ مَا كَانَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ أَبِي ، فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَجْلَسَنِي ، فَسَانَدْتُهُ ، ثُمَّ قَالَ : بِئْسَ سَاعَةُ الْكَذِبِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا فَيَتَوَضَّأُ ، ثُمَّ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ ، أَوْ أَرْبَعًا ، مَفْرُوضَةً أَوْ غَيْرَ مَفْرُوضَةٍ ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِلا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وقال : تفرد به صدقة بن أبي سهل قلت : ولم أجد من ذكره .

1673. Yûsuf b. Abdillah b. Selâm bildiriyor: Ben, Şam'a Ebu'd-Derdâ'nın yanına gittim. Bana: "Oğlum! Seni bu ülkeye getiren, seni buraya kadar yoran sebep nedir?" diye sordu. Ben: "Seninle babam arasında olan ilişkiyi devam ettirmekten başka bir amaç için gelmedim" deyince elimden tutup beni önüne oturttu. Sonra: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) adına yalan konuşmak için ne kötü bir andır bu an, deyip şöyle devam etti: "Ben, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Hangi Müslüman bir günah işlediğinde abdest alarak iki*

veya dört rekat farz veya nafile namaz kılıp mağfiret dilerse, muhakkak Allah onun günahını bağışlar."

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet eden Taberânî bu rivayette Sadaka b. Ebî Sehl'in teferrüd ettiğini belirtmiştir. Ben derim ki: Bu zatı zikredeni görmedim.

١٦٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ أَبَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو قَالَ إِنَّ رَجُلاً جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنْ أَفْضَلِ الأَعْمَالِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلاَةُ. ثُمَّ قَالَ مَهْ قَالَ الصَّلاَةُ. ثُمَّ قَالَ مَهْ قَالَ الصَّلاَةُ. ثَلاَثَ مَرَّاتٍ. قَالَ فَلَمَّا غَلَبَ عَلَيْهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. قَالَ الرَّجُلُ فَإِنَّ لِي وَالِدَيْنِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آمُرُكَ بِالْوَالِدَيْنِ خَيْراً. قَالَ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيّاً لأُجَاهِدَنَّ وَلأَتْرُكَنَّهُمَا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْتَ أَعْلَمُ

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وهو ضعيف وقد حسن له الترمذي, وبقية رجاله رجال الصحيح .

قلت : وتأتي أحاديث في فضل الصلاة أيضا في فضل صلاة التطوع إن شاء الله .

1674. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek kendisine en üstün amelleri sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Namaz"* buyurdu. "Sonra hangisi?" diye sordu. Yine *"Namaz"* buyurdu ve namaz cevabını üç kere tekrarladı. Adam ısrar edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah yolunda cihat etmektir"* buyurdu. Adam: "Benim annem ve babam hayattadırlar" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana, anne babana iyilik yapmanı emrederim"* buyurdu. Fakat adam: "Seni hak ile gönderene yemin olsun ki muhakkak cihat edeceğim ve onları (anne babamı) yalnız bırakacağım" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Sen bilirsin"* karşılığını verdi.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıf biridir. Bununla beraber Tirmizî hadisini hasen derecesinde değerlendirmiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

Ben derim ki: İnşallah ileride Nâfile Namazın Fazileti'ne dair kısımda namazın faziletiyle ilgili daha başka hadisler zikredilecektir.[1]

---

[1] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, no. 6602. Senedinde geçen Huyey b. Abdillah el-Me'âfirî *Sahîh*'in ravilerinden değildir. Dürüst olmakla birlikte bazen yanılırdı. Aynı hadisi İbn Hibbân ise *Sahîh*'inde (no. 1722) İbn Lehî'a'nın yer almadığı bir senetle rivayet etmiştir.

(بَابُ فِي الْمُحَافَظَةِ عَلَى الصَّلاةِ لِوَقْتِهَا)

Namazı Vaktinde Kılmak

١٦٧٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ الْمُكْتِبُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو الشَّيْبَانِيَّ يُحَدِّثُ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ شُعْبَةُ أَوْ قَالَ " أَفْضَلُ الْعَمَلِ الصَّلَاةُ لِوَقْتِهَا وَبِرُّ الْوَالِدَيْنِ وَالْجِهَادُ "

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1675. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir adam anlatmaktadır: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hangi amellerin daha faziletli olduğu soruldu. -Şu'be ekledi: Ya da bu soru sorulmaksızın şöyle buyurdu-: *"Amellerin en faziletlisi, vaktinde kılınan namaz, anne babaya iyilik ve bir de cihattır."*

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٧٦ – حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدٌ ، قَالَ : حَدَّثَنِي حُسَيْنٌ ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لِعَائِشَةَ : " يَا عَائِشَةُ ، اهْجُرِي الْمَعَاصِيَ ، فَإِنَّهَا خَيْرُ الْهِجْرَةِ ، وَحَافِظِي عَلَى الصَّلَوَاتِ ، فَإِنَّهَا أَفْضَلُ الْبِرِّ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن يحيى بين يسار, وهو ضعيف .

1676. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Âişe! Günahları terk et; zira günahları terk etmek, en hayırlı hicrettir. Namazlara devam et; çünkü bu, en üstün iyiliktir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Yahyâ b. Yesâr zayıftır.

١٦٧٧ – حَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ الْبَيْرُوتِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي الْجَوْنِ الْعَنْسِيُّ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ الْبَصْرِيِّ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا ، وَأَسْبَغَ لَهَا وُضُوءَهَا ، وَأَتَمَّ لَهَا قِيَامَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا وَسُجُودَهَا خَرَجَتْ وَهِيَ بَيْضَاءُ مُسْفِرَةٌ ، تَقُولُ : حَفِظَكَ اللَّهُ كَمَا حَفِظْتَنِي ، وَمَنْ صَلَّى الصَّلَاةَ لِغَيْرِ وَقْتِهَا فَلَمْ يُسْبِغْ لَهَا وُضُوءَهَا ، وَلَمْ يُتِمَّ لَهَا خُشُوعَهَا وَلَا رُكُوعَهَا وَلَا

سُجُودَهَا خَرَجَتْ وَهِيَ سَوْدَاءُ مُظْلِمَةٌ ، تَقُولُ : ضَيَّعَكَ اللَّهُ كَمَا ضَيَّعْتَنِي ، حَتَّى إِذَا كَانَتْ حَيْثُ شَاءَ اللَّهُ لُفَّتْ كَمَا يُلَفُّ الثَّوْبُ الْخَلِقُ ، ثُمَّ ضُرِبَ بِهَا وَجْهُهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عباد بن كثير, وقد أجمعوا على ضعفه.

قلت : ويأتي حديث عبادة بنحو هذا في باب من لا يتم صلاته ويسيء ركوعها .

1677. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim namazları vakitlice kılar, abdestlerini eksiksiz alır, namazlarda kıyam, huşû, rükû ve secdeyi tam yaparsa, namaz bembeyaz ve parlak bir şekilde çıkıp şöyle der: «Senin beni koruduğun gibi Allah da seni korusun». Kim de namazı vakti dışında kılar, abdestini eksik alır, namazda ne huşû, ne rükû ve ne de secdeyi tam yapmazsa, onun namazı kapkara bir halde çıkarak «Senin beni zayi ettiğin gibi Allah da seni zayi etsin» der. Tâ ki Allah'ın dilediği bir yere gelindiğinde namazı eski bir elbisenin katlandığı gibi sarılıp, onun yüzüne çarpılır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abbâd b. Kesîr'in zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmişlerdir.

Ben derim ki: Ubâde'nin rivayeti olarak bunun benzeri bir hadis, ileride namazını tam kılmayan ve rükûsunu eksik yapan kimseye dair bölümde gelecektir.

١٦٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْحُسَيْنِ الصَّابُونِيُّ ، قَالَ : نَا زُرَيْقُ بْنُ السَّخْتِ ، قَالَ : نَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ ، قَالَ : نَا عِيسَى بْنُ الْمُسَيَّبِ الْبَجَلِيُّ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ ، قَالَ : خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ سَبْعَةُ نَفَرٍ : أَرْبَعَةٌ مِنْ مَوَالِينَا وَثَلَاثَةٌ مِنْ عَرَبِنَا ، مُسْنِدِينَ ظُهُورَنَا إِلَى مَسْجِدِهِ ، فَقَالَ : " مَا أَجْلَسَكُمْ ؟ " قُلْنَا : جَلَسْنَا نَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ ، قَالَ : فَأَرَمَّ قَلِيلًا ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا ، فَقَالَ : " هَلْ تَدْرُونَ مَا يَقُولُ رَبُّكُمْ ؟ " قُلْنَا : لَا ، قَالَ : " فَإِنَّ رَبَّكُمْ يَقُولُ : مَنْ صَلَّى الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا ، وَحَافَظَ عَلَيْهَا ، وَلَمْ يُضَيِّعْهَا اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهَا ، فَلَهُ عَلَيَّ عَهْدٌ أَنْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ لَمْ يُصَلِّهَا لِوَقْتِهَا ، وَلَمْ يُحَافِظْ عَلَيْهَا ، وَضَيَّعَهَا اسْتِخْفَافًا بِحَقِّهَا ، فَلَا عَهْدَ لَهُ عَلَيَّ ، إِنْ شِئْتُ عَذَّبْتُهُ ، وَإِنْ شِئْتُ غَفَرْتُ لَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, ورواه أحمد إلا أنه قال : بينا أنا جالس في مسجد رسول الله صلى الله عليه و سلم مسندي ظهورنا إلى قبلة مسجده إذا خرج إلينا رسول الله صلى الله عليه و سلم صلاة الظهر فقال : فذكر نحوه, وفيه: عيسى بن المسيب البجلي, وهو ضعيف .

1678. Ka'b b. Ucre anlatmaktadır: Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıkageldi. Biz yedi kişi idik ve bunlardan dördü mevalimizden (Arap dışı unsurlardan/azatlı kölelerden), üçü de Araplarımızdandı. Sırtımızı Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) Mescidi'ne dayamış oturuyorduk. Bize: *"Niçin oturdunuz?"* diye sordu. Biz de: "Namazı beklemek için oturduk" dedik. Bir müddet sessiz kaldı, sonra bize dönerek: *"Rabbiniz ne buyuruyor? Biliyor musunuz?"* dedi. Biz: "Hayır" deyince şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki Rabbiniz buyuruyor ki: «Kim beş vakit namazı vaktinde kılar ve buna devam eder, hakkını hafife alarak onu zayi etmezse, o kimseyi cennete sokmak, benden ona bir taahhüttür. Kim de namazları vaktinde kılmaz ve buna devam etmeyip hakkını hafife alarak onu zayi ederse, o kimseye verilmiş hiç bir ahdim/sözüm yoktur. Dilersem ona azap ederim, dilersem onu bağışlarım.»"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de, ayrıca Ahmed b. Hanbel (*Müsned*'de) rivayet etmiştir. Fakat İbn Hanbel'in rivayeti şöyledir: "Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inde, sırtımızı mescidin kıblesine dayamış otururken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazı için yanımıza çıkageldi ve dedi ki...." Senedinde ismi geçen İsa b. el-Müseyyeb el-Becelî zayıftır.

١٦٧٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُسْلِمُ بنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا يَزِيدُ بنُ قُتَيْبَةَ الْحَرَشِيُّ ، ثنا الْفَضْلُ الأَغَرُّ الْكِلابِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَى أَصْحَابِهِ يَوْمًا ، فَقَالَ لَهُمْ : " هَلْ تَدْرُونَ مَا يَقُولُ رَبُّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ ؟ " قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَهَا ثَلاثًا ، قَالَ : " وَعِزَّتِي وَجَلالِي لا يُصَلِّيهَا عَبْدٌ لِوَقْتِهَا إِلا أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ صَلاهَا لِغَيْرِ وَقْتِهَا إِنْ شِئْتُ رَحِمْتُهُ ، وَإِنْ شِئْتُ عَذَّبْتُهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن قتيبة ,ذكره ابن أبي حاتم وذكر له راو واحد, ولم يوثقه ولم يجرحه .

1679. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün ashâbının yanına uğradı ve onlara: *"Yüce ve ulu Rabbiniz ne buyuruyor, biliyor musunuz?"* dedi. Ashâbı: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aynı şeyi üç kere tekrarladıktan sonra şöyle devam etti: *"İzzetim ve celalim hakkı için kişi namazı vaktinde kılarsa, mutlaka onu cennete sokarım. Kim de namazı vaktinde kılmazsa, dilersem ona merhamet ederim, dilersem azap ederim."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yezîd b. Kuteybe'yi İbn Ebî Hâtim eserinde zikrederek kendisinden rivayette bulunan tek bir raviden bahsetmiş, ama kendisini ne tevsik (güvenilir görmüş), ne de tenkit etmiştir.

(بَابُ الصَّلاةِ فِي أَوَّلِ الوَقْتِ)

Namazı Vaktin Evvelinde Kılmak

١٦٨٠ - حدثنا حَجَّاجُ بْنُ عِمْرَانَ السَّدُوسِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْمِنْقَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ ، عَنِ النَّهَّاسِ بْنِ قَهْمٍ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي شَيْخٍ الْهُنَائِيِّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ عَبْدِ الْقَيْسِ يُقَالُ لَهُ : عَيَاضٌ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " عَلَيْكُمْ بِذِكْرِ رَبِّكُمْ ، وَصَلُّوا صَلاتَكُمْ فِي أَوَّلِ وَقْتِكُمْ ، فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُضَاعِفُ لَكُمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: النهاس بن قهم, وهو ضعيف . قلت : وتأتي أحاديث فيمن يؤخر الصلاة عن وقتها بعد هذا إن شاء الله .

1680. Abdülkays kabilesinden İyâz isimli bir adamdan nakledildiğine göre o, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabbinizi zikretmeyi bırakmayın. Namazınızı vaktin evvelinde kılın; zira böyle yaparsanız aziz ve celil olan Allah size (sevabı) kat kat verir"* buyururken işitmiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Nehhâs b. Kahm zayıftır.[1]

Ben derim ki: İnşallah, bundan sonraki bölümde namazın vaktini geçiren kimse hakkında bir takım hadisler gelecektir.

(بَابُ بَيَانِ الوَقْتِ)

Namaz Vakitleri

١٦٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهِيعَةَ بْنِ عُقْبَةَ حَدَّثَنَا بُكَيْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الأَشَجِّ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ سُوَيْدٍ السَّاعِدِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمَّنِي جِبْرِيلُ فِي الصَّلاةِ فَصَلَّى الظُّهْرَ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ وَصَلَّى الْعَصْرَ حِينَ كَانَ الْفَيْءُ قَامَةً وَصَلَّى الْمَغْرِبَ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ وَصَلَّى الْعِشَاءَ حِينَ غَابَ الشَّفَقُ وَصَلَّى الْفَجْرَ حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ ثُمَّ جَاءَهُ الْغَدَ فَصَلَّى الظُّهْرَ وَفَيْءُ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلُهُ وَصَلَّى

---

[1] Heysemî (III, 288), Nehhâs'ın metrûk olduğunu belirtmiştir.

الْعَصْرَ وَالظِّلُّ قَامَتَانِ وَصَلَّى الْمَغْرِبَ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ وَصَلَّى الْعِشَاءَ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ الأَوَّلِ وَصَلَّى الصُّبْحَ حِينَ كَادَتِ الشَّمْسُ تَطْلُعُ ثُمَّ قَالَ الصَّلاَةُ فِيمَا بَيْنَ هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف.

1681. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Cebrail namazda bana imamlık yaptı. Öğle namazı Güneş doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda (zeval vakti) kıldı. İkindi namazını (her şeyin) gölge(si kendisinin) bir boy(u) olduğu vakitte kıldı. Akşam namazını Güneşin battığı anda kıldı. Yatsıyı şafak kaybolunca kıldı. Sabah namazını da, tan ağardığı anda kıldı. Sonra ertesi günü yine geldi ve öğle namazını her şeyin gölgesi kendi boyu kadar olduğu anda kıldı. İkindiyi gölgenin iki boy olduğu anda kıldı. Akşamı Güneş battığı anda kıldı. Yatsıyı gecenin ilk üçte birlik bölümü geçince kıldı. Sabah namazını Güneş doğmak üzereyken kıldı. Sonra «Namaz bu iki vakitler arasında kılınır» dedi."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.[1]

١٦٨٢ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ ذَكَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَهُمْ أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ جَاءَهُ فَصَلَّى بِهِ الصَّلَوَاتِ وَقْتَيْنِ وَقْتَيْنِ إِلاَّ الْمَغْرِبَ : " جَاءَنِي صَلَّى بِي الظُّهْرَ حِينَ كَانَ فَيْءٌ مِثْلَ شِرَاكِ نَعْلِي ثُمَّ جَاءَنِي فَصَلَّى بِي الْعَصْرَ حِينَ كَانَ فَيْءٌ مِثْلِي ثُمَّ جَاءَنِي فِي الْمَغْرِبِ فَصَلَّى بِي سَاعَةَ غَابَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ جَاءَنِي فِي الْعِشَاءِ فَصَلَّى سَاعَةَ غَابَ الشَّفَقُ ثُمَّ جَاءَنِي فِي الْفَجْرِ فَصَلَّى بِي سَاعَةَ بَرَقَ الْفَجْرُ ثُمَّ جَاءَنِي مِنَ الْغَدِ فَصَلَّى الظُّهْرَ حِينَ كَانَ الْفَيْءُ مِثْلِي ثُمَّ جَاءَنِي فِي الْعَصْرِ فَصَلَّى بِي حِينَ كَانَ فَيْءُ مِثْلَي ثُمَّ جَاءَنِي فِي الْمَغْرِبِ فَصَلَّى بِي حِينَ غَابَتَ الشَّمْسُ لَمْ يُغَيِّرْهُ عَنْ وَقْتِهِ الأَوَّلِ ثُمَّ جَاءَنِي فِي الْعِشَاءِ فَصَلَّى بِي حِينَ ذَهَبَ ثُلُثُ اللَّيْلِ الأَوَّلَ ثُمَّ أَسْفَرَ فِي الْفَجْرِ حَتَّى لاَ أَرَى فِي السَّمَاءِ نَجْماً ثُمَّ قَالَ : مَا بَيْنَ هَذَيْنِ وَقْتٌ "

رواه البزار, وفيه: عمر بن عبد الرحمن بن أسيد بن عبد الرحمن بن زيد بن الخطاب ,ذكره ابن أبي حاتم وقال : سمع منه أبو نعيم وعبد الله بن نافع سمعت أبي يقول ذلك , وشيخ البزار إبراهيم بن نصر لم أجد من ترجمه ,وبقية رجاله موثقون .

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5443; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 30.

1682. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendilerine şunu anlatmış:

Cebrail (aleyhisselam) O'na gelerek akşam namazı hariç, bütün namazları iki ayrı vakitte kıldırdı. Devamını kendisi şöyle anlatmıştır: *"Cebrail bana gelerek öğle namazını gölgenin nalınımın tasması kadar olduğu bir anda kıldırdı. Sonra bana gelerek ikindiyi gölgenin bir misli olduğu bir anda kıldırdı. Sonra yine bana gelerek akşamı Güneş'in battığı anda kıldırdı. Sonra bana yine gelerek yatsıyı şafağın kaybolduğu bir anda kıldırdı. Sonra bana fecir vakti gelerek sabah namazını tan yeri ağardığı anda kıldırdı.*

Sonra ertesi gün yine bana geldi ve bu sefer öğle namazını gölgenin bir kat olduğu bir anda kıldırdı. Sonra ikindi zamanı geldi ve namazı (her şeyin) gölgenin iki kat olduğu bir anda kıldırdı. Sonra akşam vakti geldi ve namazı Güneş battığı anda kıldırdı, ilk vaktini değiştirmedi. Sonra bana yatsı vaktinde geldi ve gecenin ilk üçte birlik zamanı geçince kıldırdı. Sonra sabah namazını ortalık iyice aydınlandığı bir vakitte kıldırdı. Öyle ki gökte hiçbir yıldız göremiyordum. Sonra «Namazın vakti, bu iki vakitler arasıdır» dedi."

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Esîd b. Abdirrahman b. Zeyd b. el-Hattâb'ı İbn Ebî Hâtim eserinde zikrederek "Kendisinden Ebû Nuaym ve Abdullah b. Nâfi hadis işitmiştir. Babamın böyle söylediğini işittim" demiştir. Bezzâr'ın hocası İbrâhîm b. Nasr'ın biyografisini zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٦٨٣ – حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، نَا أَبِي ، نَا زُرَارَةُ ، عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي الظُّهْرَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ ، وَالْعَصْرَ وَالشَّمْسُ بَيْضَاءُ نَقِيَّةٌ ، وَالْمَغْرِبَ إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ ، وَالْعِشَاءَ إِذَا غَابَ الشَّفَقُ ، وَالْفَجْرَ رُبَّمَا صَلَّاهَا حِينَ يَطْلُعُ الْفَجْرُ ، وَرُبَّمَا أَخَّرَهُ "

رواه البزار, وفيه: يوسف بن خالد السمتي ,وهو ضعيف جدا.

1683. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazını Güneş doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda, ikindiyi Güneş parlak ve bembeyaz iken, akşamı Güneş battığı anda, yatsıyı şafak kaybolduğunda kılardı. Sabah namazını ise bazen tan yeri ağardığı anda, bazen de geciktirerek kılardı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Simtî oldukça zayıf biridir.

١٦٨٤ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَاتِمٍ ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ بَيَانٌ ، قَالَ : قُلْتُ لِأَنَسٍ حَدِّثْنِي بِوَقْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلَاةِ ، قَالَ : " كَانَ يُصَلِّي الظُّهْرَ عِنْدَ دُلُوكِ الشَّمْسِ ، وَيُصَلِّي الْعَصْرَ بَيْنَ صَلَاتَيْكُمُ الْأُولَى وَالْعَصْرِ ، وَكَانَ يُصَلِّي

الْمَغْرِبَ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ ، وَيُصَلِّي الْعِشَاءَ عِنْدَ غُرُوبِ الشَّفَقِ ، وَيُصَلِّي الْغَدَاةَ عِنْدَ الْفَجْرِ حِينَ يُفْتَتَحُ الْبَصَرُ ، كُلُّ مَا بَيْنَ ذَلِكَ وَقْتٌ ، أَوْ قَالَ : صَلاةٌ "

رواه أبو يعلى هكذا كما هنا من غير زيادة وإسناده حسن.

1684. Beyân anlatmaktadır: Enes'e: "Bana Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) namaz vakitlerini anlat" dedim. O da şöyle anlattı: "O, öğle namazını Güneşin doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda; ikindiyi sizin ilk namazınız ile ikindi arasında; akşamı Güneşin battığı anda; yatsıyı şafağın kaybolduğu anda; sabah namazını da tan yeri ağardığı, göz (nesneleri) görmeye başladığı anda kılardı. Bütün bu vakitler arası vakittir ya da namaz vaktidir."

★Hadisi Ebû Ya'lâ bu şekilde hiçbir ilave olmaksızın aynen buradaki gibi rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٦٨٥ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ عَازِبٍ ، عَنِ الْبَرَاءِ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُهُ عَنْ مَوَاقِيتِ الصَّلاةِ ؟ فَأَمَرَ بِلالا ، فَقَدَّمَ وَأَخَّرَ ، وَقَالَ : " الْوَقْتُ مَا بَيْنَهُمَا "

رواه أبو يعلى, وفيه: حفصة بنت عازب, و لم أجد من ذكرها.

1685. Berâ b. Âzib anlatmaktadır: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) giderek ona namaz vakitlerini sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de Bilâl'e emir verdi (ezan okudu). Sonra namazları (bir kere) ilk vaktinde, (bir kere de) son vaktinde kıldırdı. Sonra: *"Vakit, bu iki zaman arasıdır"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hafsa binti Âzib'i eserinde zikredeni görmedim.[1]

١٦٨٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَرْوَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ الطَّاطَرِيُّ ، نَا أَبِي ، نَا رَبَاحُ بْنُ الْوَلِيدِ الذِّمَارِيُّ ، ثَنَا الْمُطْعِمُ بْنُ الْمِقْدَامِ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ ، يَقُولُ : سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ وَقْتِ الصَّلاةِ ، فَلَمَّا دَلَكَتِ الشَّمْسُ أَذَّنَ بِلالٌ لِلظُّهْرِ ، فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقَامَ الصَّلاةَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَذَّنَ لِلْعَصْرِ حِينَ ظَنَنَّا أَنَّ ظِلَّ الرَّجُلِ أَطْوَلُ مِنْهُ ، فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقَامَ الصَّلاةَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ

1 Ebû Ya'lâ, no. 1679. Senedinde yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ hafızası oldukça zayıf biridir.

أَذَّنَ لِلْمَغْرِبِ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ ، فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقَامَ الصَّلاَةَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَذَّنَ لِلْعِشَاءِ حِينَ أُذْهِبَ بَيَاضُ النَّهَارِ ، وَهُوَ الشَّفَقُ ، ثُمَّ أَمَرَهُ فَأَقَامَ الصَّلاَةَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَذَّنَ لِلْفَجْرِ حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ ، فَأَمَرَهُ فَأَقَامَ الصَّلاَةَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَذَّنَ بِلاَلٌ مِنَ الْغَدِ لِلظُّهْرِ حِينَ دَلَكَتِ الشَّمْسُ ، فَأَخَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى كَانَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ ، فَأَقَامَ وَصَلَّى ، ثُمَّ أَذَّنَ لِلْعَصْرِ ، فَأَخَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى كَانَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَيْهِ ، فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقَامَ وَصَلَّى ، ثُمَّ أَذَّنَ لِلْمَغْرِبِ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ ، فَأَخَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى كَادَ يَغِيبُ بَيَاضُ النَّهَارِ ، وَهُوَ أَوَّلُ الشَّفَقِ فِيمَا يَرَى ، ثُمَّ أَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقَامَ الصَّلاَةَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَذَّنَ لِلْعِشَاءِ حِينَ غَابَ الشَّفَقُ ، فَنِمْنَا ثُمَّ قُمْنَا مِرَارًا ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : مَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ يَنْتَظِرُ هَذِهِ الصَّلاَةَ غَيْرُكُمْ ، وَإِنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا فِي صَلاَةٍ مَا انْتَظَرْتُمُوهَا ، وَلَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُ بِتَأْخِيرِ هَذِهِ الصَّلاَةِ إِلَى نِصْفِ اللَّيْلِ وَأَقْرَبَ مِنْ نِصْفِ اللَّيْلِ ، ثُمَّ أَذَّنَ لِلْفَجْرِ ، فَأَخَّرَهَا حَتَّى كَادَتِ الشَّمْسُ أَنْ تَطْلُعَ ، فَأَمَرَهُ فَأَقَامَ الصَّلاَةَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ قَالَ : " الْوَقْتُ فِيمَا بَيْنَ هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

1686. Câbir b. Abdillah anlatmaktadır: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) namaz vaktini sordu. Bunun üzerine Güneş doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda (zeval vakti) Bilâl öğle ezanını okudu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) emir verdi, namaz için kâmet getirdi ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) namazı kıldı. Sonra Bilâl, kişinin gölgesinin kendi boyundan daha uzun olduğunu sandığımız bir anda ikindi ezanını okudu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) emir verdi, namaz için kâmet getirdi ve Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) namazı kıldırdı. Sonra Güneş battığı anda akşam ezanını okudu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) emir verdi, namaz için kâmet getirdi ve (Resûlullah) namazı kıldırdı. Sonra gündüzün aydınlığı, yani şafak iyice kaybolduğu anda yatsı ezanını okudu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) emir verdi, namaz için kâmet getirdi. Sonra tan yeri ağırdığı anda sabah namazını okudu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) emir verdi, namaz için kâmet getirdi ve namazı kıldırdı.

Sonra ertesi gün Bilâl öğle ezanını Güneş doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı bir anda okudu. Fakat Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)

namazı, her şeyin gölgesi bir misli oluncaya kadar erteledi. Sonra Bilâl'e emir verdi, kâmet getirdi ve namazı kıldı. Sonra ikindi ezanını okudu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı her şeyin gölgesi iki misli oluncaya kadar erteledi. Sonra Bilâl'e emir verdi, kâmet getirdi ve namazı kıldırdı. Sonra Güneş battığı anda Bilâl akşam ezanını okudu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı gündüzün aydınlığı, yani şafak kayboluncaya kadar geciktirdi. Sonra Bilâl'e emir verdi, kâmet getirdi ve namazı kıldırdı. Sonra şafak kaybolup uykuya daldığımız anda Bilâl yatsı ezanını okudu. Sonra kalktık... Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıktı ve: *"Sizin dışınızda insanlardan bu namazı bekleyen hiç kimse yoktur. Muhakkak ki sizler, namazı beklediğiniz müddetçe namazda sayılırsınız. Eğer ümmetime meşakkat vermekten endişe etmeseydim, bu namazın gece yarısına kadar veya gece yarısına yakın bir zamana kadar geciktirilmesini emrederdim"* buyurdu. Sonra müezzin sabah ezanını okudu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı Güneş'in doğmak üzere olduğu bir ana kadar geciktirdi. Sonra emir verdi, Bilâl namaz için kâmet getirdi ve namazı kıldırdı. Sonra *"Vakit, bu iki zaman dilimi arasıdır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, e*El-Mu'cemü'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٦٨٧ - حدثنا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ عُتْبَةَ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ حَزْمٍ ، أَنَّ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ كَانَ يُحَدِّثُ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، وَهُوَ يَوْمَئِذٍ أَمِيرُ الْمَدِينَةِ فِي زَمَانِ الْحَجَّاجِ ، وَالْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ ، فَكَانَ ذَلِكَ زَمَانٌ يُؤَخِّرُونَ فِيهِ الصَّلاةَ ، فَحَدَّثَ عُرْوَةُ عُمَرَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيُّ ، أَوْ بَشِيرُ بْنُ أَبِي مَسْعُودٍ ، كِلاهُمَا قَدْ صَحِبَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، صَلِّ الظُّهْرَ ، فَقَامَ فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، حِينَ كَانَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، صَلِّ الْعَصْرَ ، فَقَامَ فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَاهُ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، صَلِّ الْمَغْرِبَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَاهُ حِينَ غَابَ الشَّفَقُ الأَحْمَرُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، قُمْ فَصَلِّ الْعِشَاءَ ، فَقَامَ فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَاهُ حِينَ انْشَقَّ الْفَجْرُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، صَلِّ الصُّبْحَ ، فَقَامَ فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَاهُ الْغَدَ وَظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلُهُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، قُمْ فَصَلِّ الظُّهْرَ ، فَقَامَ فَصَلَّى الظُّهْرَ ، ثُمَّ أَتَاهُ حِينَ كَانَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَيْهِ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، صَلِّ الْعَصْرَ ، فَقَامَ فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَاهُ حِينَ غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَقْتٌ وَاحِدٌ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ صَلِّ الْمَغْرِبَ ، فَصَلَّى ، ثُمَّ أَتَاهُ حِينَ ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، قُمْ فَصَلِّ ، ثُمَّ أَتَاهُ حِينَ أَسْفَرَ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، صَلِّ الصُّبْحَ ، فَقَامَ فَصَلَّى ، ثُمَّ قَالَ : مَا بَيْنَ هَذَيْنِ وَقْتٌ "

قلت : في الصحيح أصله من غير بيان لأول الوقت وآخره.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أيوب بن عتبة, ضعفه ابن المديني ومسلم وجماعة, ووثقه عمرو بن علي في رواية وكذلك يحيى بن معين في رواية وضعفه في روايات والأكثر على تضعيفه.

1687. Sahabi olan Ebû Mes'ûd el-Ensârî (veya Beşîr b. Ebî Mes'ûd)'un, naklettiğine göre Cebrail (aleyhisselam) Güneşin doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek "Ey Muhammed! Öğle namazını kıl" buyurdu. O da kalkıp öğle namazını kıldı. Sonra Cebrail bir şeyin gölgesi kendi misli kadar olduğu bir zamanda gelerek: "Ey Muhammed! İkindi namazını kıl" dedi. O da kalkıp ikindi namazını kıldı. Sonra Cebrail, Güneş battığı anda gelerek: "Ey Muhammed! Akşam namazını kıl" dedi. O da kıldı. Sonra Cebrail [kırmızı] şafak kaybolduğu anda gelerek: "Ey Muhammed! Kalk ve yatsı namazını kıl" dedi. O da kalkıp kıldı. Sonra tan yeri ağardığı anda geldi ve: "Ey Muhammed! Kalk, sabah namazını kıl" dedi. O da kalkıp kıldı. Sonra ertesi günü her şeyin gölgesi kendi misli olduğu bir anda tekrar geldi ve: "Ey Muhammed! Kalk ve öğle namazını kıl" dedi. O da kalkıp öğle namazını kıldı. Sonra her şeyin gölgesi iki katı olduğu bir anda geldi ve: "Ey Muhammed! İkindi namazını kıl" dedi. O da kalkıp kıldı. Sonra Güneş battığı zaman, yine aynı vakitte geldi ve: "Ey Muhammed! Akşam namazını kıl" dedi. O da kalkıp kıldı. Sonra gecenin bir bölümü geçtikten sonra geldi ve: "Ey Muhammed! Kalk ve namaz kıl" dedi. Sonra Cebrail etraf aydınlandığı zaman geldi ve: "Ey Muhammed! namazını kıl" dedi. O da kalkıp kıldı. Sonra: "Bu iki zaman arası namaz vaktidir" dedi.

★Ben derim ki: İlk ve son vaktin beyanı olmaksızın *Sahîh*'te hadisin aslı yer almıştır.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eyyûb b. Utbe'yi İbnü'l-Medinî, Müslim ve bir grup bilgin zayıf görürken, bir rivayete göre Amr b. Ali, yine bir rivayete göre Yahyâ b. Maîn güvenilir kabul etmişlerdir. Pek çok rivayete göre ise İbn Maîn zayıf görmüştür. Çoğunluk bu zatın zayıf olduğu görüşündedir.[1]

١٦٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، ثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ ، ثَنَا أَبُو مَالِكٍ الْجَنْبِيُّ عَمْرُو بْنُ هَاشِمٍ ثَنَا مُسْلِمٌ الْمُلائِيُّ ، عَنْ مُجَاهِد ، قَالَ : كُنْتُ أَقُودُ مَوْلَايَ قَيْسَ بْنَ السَّائِب فَيَقُولُ : أَدَلَكَتِ الشَّمْسُ ؟ , فَإِذَا قُلْتُ : نَعَمْ ، صَلَّى الظُّهْرَ , وَيَقُولُ : " هَكَذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVII, 260-261. İfade şöyledir: "Amr b. ez-Zübeyr, Haccâc ve Velîd b. Abdilmelik döneminde Medine valisi Ömer b. Abdilazîz'e hadis rivayet ederdi. Bu dönem, insanların namazı geciktirdikleri bir dönemdi ve Urve, Ömer'e şöyle anlattı: Bana Ebû Mes'ûd el-Ensârî veya Beşîr bildirdi...."

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْعَصْرَ وَالشَّمْسُ بَيْضَاءُ حَيَّةٌ ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْمَغْرِبَ وَالصَّائِمُ يَتَمَارَى أَنْ يُفْطِرَ ، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْفَجْرَ حِينَ يَتَغَشَّى النُّورُ السَّمَاءَ "

رواه الطبراني في الكبير هكذا وفي الأوسط وزاد : ويؤخر العشاء , وفيه: مسلم الملائي روى عنه شعبة وسفيان, وضعفه بقية الناس أحمد وابن معين وجماعة .

1688. Mücâhid anlatmaktadır: Efendim Kays b. es-Sâib, ben onun bineğini sürerken "Güneş doğu ufkundan batı ufkuna döndü mü?" diye sorardı. "Evet, döndü" dersem, öğle namazını kılardı. Sonra derdi ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de böyle yapardı. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını güneş parlak ve dipdiri olduğu bir anda kılardı. Akşam namazını oruçlunun iftar etmek üzere olduğu bir anda kılardı. Sabah namazını ise aydınlık/ışık göğü kapsadığı bir zamanda kılardı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve "Yatsıyı geciktirirdi" ilavesiyle *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Müslim el-Mülâî'yi, her ne kadar kendisinden Şu'be ve Süfyân rivayette bulunmuş olsa da Ahmed b. Hanbel, İbn Maîn ve bir grup kimse kendisini zayıf görmüşlerdir.[1]

١٦٨٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا عَبْدُ السَّلَامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مَيْمُونِ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ عَبْدَ اللَّهِ عَنْ وَقْتِ الظُّهْرِ ؟ قَالَ : " أَنْ يَنْتَعِلَ الرَّجُلُ ظِلَّهُ إِلَى أَنْ يَصِيرَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِثْلَهُ ، وَسَأَلَهُ عَنْ وَقْتِ الْعَصْرِ ؟ فَقَالَ : صَلِّهَا ، وَالشَّمْسُ بَيْضَاءُ حَيَّةٌ ، وَسَأَلَ عَنْ وَقْتِ الْمَغْرِبِ ؟ فَقَالَ : إِذَا وَقَعَتِ الشَّمْسُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو نعيم ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

1689. Alkame'nin bildirdiğine göre bir adam Abdullah (b. Mes'ûd)'a öğle namazının vaktini sordu. Abdullah da: "Kişinin kendi gölgesinde kaybolduğu andan her şeyin gölgesi kendisinin bir misli/katı olduğu ana kadardır" dedi. İkindi namazının vaktini sordu. "İkindiyi Güneş

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVIII, 363-364; *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 914. Taberânî demiştir ki: Bu hadis Kays'dan yalnız bu senetle rivayet edilmiş olup ravilerinden Eyyûb b. Câbir onda teferrüd etmiştir." Ben derim ki: Eyyûb'u Heysemî birden fazla yerde zikrederek onun güvenilir olduğu sonucuna varırken birden çok kimse de kendisini zayıf görmüştür.

parlak ve dipdiri iken kıl" dedi. Akşam namazının vaktini sordu. "Güneş battığı andır" dedi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dırâr b. Sured zayıftır.[1]

١٦٩٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " إِنَّ لِلصَّلاةِ وَقْتًا كَوَقْتِ الْحَجِّ "

رواه الطبراني في الكبير, وقتادة لم يسمع من ابن مسعود, ورجاله موثقون .

1690. Katâde'nin bildirdiğine göre İbn Mes'ûd: "Namazın da haccın vakti gibi bir vakti vardır" dedi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak Katâde, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir. Senedin ravileri ise güvenilir görülmüşlerdir.

(بَابُ وَقْتِ الظُّهْرِ)

Öğle Namazı Vakti

١٦٩١ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، وَعَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالا : نا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، قَالَ : نا سُفْيَانُ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خِشْفِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِدَّةَ الرَّمْضَاءِ فَلَمْ يُشْكِنَا " رواه البزار ورجاله ثقات.

1691. Abdullah b. Mes'ûd anlatmaktadır: Bir gün Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) aşırı sıcaktan yakındık. Ancak o, bizim yakınmamıza pek aldırmadı.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٦٩٢ - وله عند الطبراني في الكبير حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ ، ثنا أَبِي ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبَةَ ، وَعَنْ غَيْرِهِ ، عَنْ خَبَّابِ بْنِ الأَرَتِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلاةَ بِالْهَاجِرَةِ ، فَلَمْ يُشْكِنَا " ورجاله ثقات أيضا .

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 9193. Rivayetin senedinde Leys b. Ebî Süleym yer almıştır ki, bunamış olması sebebiyle zayıftır.

1692. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de yine İbn Mes'ûd'dan şu sözünü nakletmiştir: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) öğlenin aşırı sıcağında namaz kılmaktan yakındık; ama o bizim yakınmamıza aldırış etmedi.

★Bu rivayetin de ravileri güvenilir ravilerdir.

١٦٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، قَالَ : صَلَّى عَبْدُ اللَّهِ ، حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ ، فَقُلْتُ لِسُلَيْمَانَ : الظُّهْرَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، ثُمَّ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " هَذَا وَالَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ مِيقَاتُ هَذِهِ الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1693. Mesrûk anlatmaktadır: Abdullah (b. Mes'ûd) bize Güneş'in doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda namaz kıldırdı. "(Ravi) Süleymân'a öğle namazını mı?" diye sordum. "Evet" dedi. Sonra Abdullah: "Kendisinden başka tanrı bulunmayan (Allah')a yemin ederim ki, bu an, bu namazın vaktidir" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٦٩٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ خِشْفِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُصَلِّي الظُّهْرَ وَالْجَنَادِبُ تَنَاقَزُ كُمْ حَرَّ الرَّمْضَاءِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

1694. Hişf b. Mâlik der ki: Abdullah (b. Mes'ûd) öğle namazını, çekirgelerin şiddetli sıcaktan zıplayıp durduğu bir anda kılardı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dırâr b. Sured zayıftır.

١٦٩٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْقَطْرَانِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، قَالا : ثنا زُهَيْرٌ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ وَهْبٍ ، عَنْ خَبَّابٍ ، قَالَ : شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِدَّةَ الرَّمْضَاءِ فَلَمْ يُشْكِنَا ، قَالَ : " إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ فَصَلُّوا "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " إذا زالت الشمس فصلوا ".

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1695. Habbâb bildiriyor: Bir gün Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) aşırı sıcaktan yakındık; fakat o bizim yakınmamıza aldırış etmeyip

"Güneş doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda (zeval vakti) namazı kılın" buyurdu.

★Ben derim ki: *"Güneş doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda (zeval vakti) namazı kılın"* kısmı hariç, hadis *Sahîh*'te geçmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir görülmüşlerdir.[1]

١٦٩٦ - حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ ، عَنْ غَالِبٍ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كُنَّا " نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شِدَّةِ الْحَرِّ ، فَيَأْخُذُ أَحَدُنَا الْحَصَى فِي يَدِهِ ، فَإِذَا بَرَدَ وَضَعَهُ وَسَجَدَ عَلَيْهِ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

1696. Enes bildiriyor: Biz, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber (o kadar sıcak vakitte) namaz kılardık ki, her birimiz çakıl taşlarından bir miktar eline alır, soğuyunca onu yere koyup üzerine secde ederdi.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٦٩٧ - حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ مَعْبَدٍ الْخُزَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عُمَرَ الْعَدَنِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، حَدَّثَنَا بَلْهَطُ بْنُ عَبَّادٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " شَكَوْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الرَّمْضَاءَ ، فَلَمْ يَشْكُنَا ، وَقَالَ : أَكْثِرُوا مِنْ قَوْلِ : لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ، فَإِنَّهَا تَدْفَعُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ بَابًا مِنَ الضُّرِّ أَدْنَاهَا الْهَمُّ وَالْفَقْرُ "

قلت : لجابر حديث في الصلاة في شدة الحر عند أبي داود وغيره غير هذا .

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: بلهط ضعفه العقيلي, ووثقه ابن حبان .

1697. Câbir b. Abdillah demiştir ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) öğlenin aşırı sıcağından yakındık; ama o bizim yakınmamıza aldırış etmeyip: *"Lâ havle ve lâ kuvvete illa billah (Hareket ve kuvvet ancak Allah'ın*

---

1 Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* no. 2075. Taberânî demiştir ki: Bu hadisi Ebû İshâk'tan nakledenlerden Yûnus b. Ebî İshâk dışında hiç kimse *"Güneş doğu ufkundan batı ufkuna doğru kaydığı anda (zeval vakti) namazı kılın"* ifadesine yer vermemiştir. Bu konuda Ebû Bekir el-Hanefî, ki ismi Abdülkebîr b. Abdilmecîd'dir, teferrüd etmiştir. Ben derim ki: "Abdülkebîr sakıncasız ve dürüst biri olup hadisi makbuldür." Bkz. *el-Cerh ve't-ta'dîl*, VI, 62; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3701-3703.

elindedir) sözünü çokça tekrarlayın; zira bu, doksan dokuz tür belayı defeder ki, en hafifi tasadır" buyurdu.

★Ben derim ki: Ebû Dâvud ve başka kaynaklarda şiddetli sıcakta namaz kılmakla ilgili Câbir'den gelen bundan başka bir hadis daha rivayet edilmiştir.

Buradaki hadisi ise Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Belhet'i, Ukaylî zayıf görürken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.[1]

١٦٩٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ، حَدَّثَنَا أَصْرَمُ بْنُ حَوْشَبٍ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا كَانَ الْفَيْءُ ذِرَاعًا وَنِصْفًا إِلَى ذِرَاعَيْنِ فَصَلُّوا الظُّهْرَ "

رواه أبو يعلى, وفيه: أصرم بن حوشب, وهو كذاب.

1698. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gölge bir buçuk arşın olduğunda iki arşına çıkıncaya kadar öğle namazını kılın"* buyurmuştur.

Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Esram b. Havşeb yalancının tekidir.[2]

١٦٩٩ - و عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ أَبَا مَحْذُورَةَ أَذَّنَ بِالظُّهْرِ وَعُمَرُ بِمَكَّةَ وَرَفَعَ صَوْتَهُ حِينَ زَالَتِ الشَّمْسُ، فَقَالَ عُمَرُ: يَا أَبَا مَحْذُورَةَ أَمَا خِفْتَ أَنْ تَنْشَقَّ مُرَيْطَاؤُكَ قَالَ: أَحْبَبْتُ أَنْ أُسْمِعَكَ فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ يَقُولُ: "أَبْرِدُوا بِالصَّلَاةِ إِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ وَإِنَّ جَهَنَّمَ تَحَاجَّتْ حَتَّى أَكَلَ بَعْضُهَا بَعْضاً فَاسْتَأْذَنَتِ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ فِي نَفَسَيْنِ فَأَذِنَ لَهُ فَشِدَّةُ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ وَشِدَّةُ الزَّمْهَرِيرِ مِنْ زَمْهَرِيرِهَا "

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 438 (*"En hafifi tasa ve fakirlik"* ilavesiyle) Taberânî demiştir ki: "Bunu Muhammed b. el-Münkedir'den sadece Belhet b. Abbâd rivayet etmiştir ki, bu zat bana göre güvenilirdir. Hadisin Abdülmecîd b. Abdilazîz b. Ebî Revvâd'dan yalnızca Muhammed b. Ebî Ömer rivayet etmiştir. Hadis Câbir'den sadece bu senetle rivayet edilmektedir ve Belhet'in bundan başka mahfûz hadisi de yoktur." Ben derim ki: Abdülmecîd b. Abdilazîz hakkında Heysemî (V, 21): "Güvenilir olmakla birlikte zayıf yönü de vardır" demiştir.

2 Ebû Ya'lâ, no. 5502. Ravilerinden Esram, güvenilir raviler adına hadis uydururdu. Nitekim İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*'de (I, 183) bu ve başka bir hadis daha zikrettikten sonra "İki metin de asılsızdır" demiştir.

رواه أبو يعلى والبزار, وقال : " إن جهنم قالت : أكل بعضي بعضا ", وفيه: محمد بن الحسن بن زبالة ,نسب إلى وضع الحديث .

1699. Rivayete göre Ömer b. el-Hattâb'ın Mekke'de bulunduğu bir sırada Ebû Mahzûre öğle saatinde ezan okudu ve Güneş batı ufkuna doğru kaydığı anda sesini yükseltti. Ömer: "Ey Ebû Mahzûre! Göbeğinin çıkmasından korkmadın mı?" deyince; "Sana duyurmak istedim" dedi. Bunun üzerine Ömer şöyle karşılık verdi: Ama ben Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Cehennem alevinin bir parçası olan sıcaklık şiddetlenirse, namazı serin bir vakte kadar erteleyin. Zira cehennem kendi kendine tartışmaya girdi ve bir kısmı bir kısmını yiyip bitirdi. Bunun üzerine -aziz ve celil olan- Allah'tan iki soluk için izin istedi ve Allah da izin verdi. İşte aşırı sıcaklık cehennem alevindendir. Aşırı soğuk da yine cehennem soğuğundandır."

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve ayrıca *"Cehennem «Bir kısmım bir kısmımı yiyip bitirdi» dedi"* ifadesiyle Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Hasan b. Zebbâle hadis uydurmakla itham edilmiştir.

١٧٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ بَشِيرِ بْنِ سَلْمَانَ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ صَفْوَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " أَبْرِدُوا بِالظُّهْرِ فَإِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, والقاسم بن صفوان وثقه ابن حبان, وقال أبو حاتم : القاسم بن صفوان لا يعرف إلا في هذا الحديث .

1700. Kâsım b. Safvân'ın, babasına dayandırarak naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öğle namazını serin bir vakitte kılın, zira şiddetli sıcaklık, cehennem alevindendir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Kâsım b. Safvân'ı İbn Hibbân güvenilir kabul ederken Ebû Hâtim: "Kâsım b. Safvân sadece bu hadisle tanınmaktadır" açıklamasını yapmıştır.

١٧٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ حَجَّاجَ بْنَ حَجَّاجٍ الأَسْلَمِىَّ وَكَانَ إِمَامَهُمْ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ وَكَانَ يَحُجُّ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حَجَّاجٌ أُرَاهُ عَبْدَ اللَّهِ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " إِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَإِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فَأَبْرِدُوا عَنِ الصَّلَاةِ "

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1701. Şu'be anlatmaktadır: Haccâc b. Haccâc el-Eslemî'den duydum, ki bu zat onların imamlarıydı. O da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber hac etmiş olan babasından, babası da Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zattan nakletmiş. Haccâc dedi ki: Sanırım (ismi belirtilmemiş bu zât) Abdullah[1] (olup) Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakletmiştir: *"Muhakkak ki aşırı sıcaklık, cehennem alevinden gelmektedir. Dolayısıyla sıcaklık arttığında, (öğle) namazı(nı) serin bir vakte kadar tehir edin."*

★Bunu Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٧٠٢ - وعَنْ عَائِشَةَ أَنّ النّبِيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ قَالَ : "إِنّ شِدّةَ الْحَرّ مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ فَأَبْرِدُوا بِالصّلاةِ "

رواه البزار وأبو يعلى ورجاله موثقون .

1702. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki aşırı sıcaklık, cehennem alevinden gelmektedir. Dolayısıyla sıcaklık arttığında, (öğle) namazı(nı) serin bir vakte kadar tehir edin"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[2]

١٧٠٣ - وعَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ عَنِ النّبِيّ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ ، قَالَ : " أَبْرِدُوا بِصَلاةِ الظُّهْرِ ، فَإِنّ شِدّةَ الْحَرّ مِنْ فَيْحِ جَهَنّمَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سليمان بن سلمة الخبائري, وهو مجمع على ضعفه .

1703. Amr b. Abese'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öğle namazını serin bir vakte kadar tehir edin; zira aşırı sıcaklık, cehennem alevinden gelmektedir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süleymân b. Seleme el-Habâirî'nin[3] zayıflığı konusunda görüş birliği edilmiştir.

---

1 İlave için bkz. Ahmed b. Hanbel, V, 368; Ebû Ya'lâ, no. 5258; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3222; 9893. Haccâc, tartışmalı biridir.

2 Aynı hadisi İbn Huzeyme de *Sahîh*'inde (no. 331) rivayet etmiş olup Mühellebî dışındaki ravileri Buhârî'nin ravileridirler. Mühellebî de güvenilir birisidir. Hadis Ebû Ya'lâ'da (no. 4656): *"Sıcak havada namazı serin bir vakte tehir ediniz"* ifadesiyle yer almıştır.

3 Süleymân b. Seleme hakkında Heysemî (II, 236) "Metrûktur" demiştir.

١٧٠٤ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا هُدْبَةُ بْنُ خَالِد ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ زِرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّه ، قَالَ : " تَطْلُعُ الشَّمْسُ مِنْ جَهَنَّمَ فِي قَرْنِ شَيْطَان ، وَبَيْنَ قَرْنِ شَيْطَان ، فَمَا تَرْتَفِعُ فِي السَّمَاءِ قَصْمَةً إِلا فُتِحَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ النَّارِ ، فَإِذَا اشْتَدَّ الْحَرُّ فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا كُلُّهَا "

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن, وله طريق تأتي في الأوقات التي يكره فيها الصلاة .

1704. İbn Mes'ûd demiştir ki: "Güneş şeytanın boynuzundan veya şeytanın boynuzları arasından doğmaktadır ve bir boğum yükseldiği her defasında cehennem kapılarından bir kapı açılır. Sıcaklık iyice şiddetlendiğinde ise cehennemin bütün kapıları açılmış olur."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiş olup senedi hasendir. Hadisin bir tariki daha vardır ki, ileride namaz kılınması mekruh olan vakitlerde gelecektir.

١٧٠٥ - وعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جَارِيَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "أَبْرِدُوا بِالظُّهْرِ"

رواه الطبراني في الكبير من رواية ابن سليط عنه و لم أجد من ذكر ابن سليط ورجاله رجال الصحيح

1705. Abdurrahman b. Câriye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Öğle namazını serin bir vakte kadar tehir edin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de İbn Süleyt yoluyla Abdurrahman'dan nakletmiştir. İbn Süleyt'ı ise eserinde zikredeni görmedim. Ama diğer ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا بَهْزٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ يَعْنِى ابْنَ سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا مُوسَى أَبُو الْعَلاَءِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّى فِى أَيَّامِ الشِّتَاءِ وَمَا نَدْرِى مَا مَضَى مِنَ النَّهَارِ أَكْثَرُ أَوْ مَا بَقِىَ "

قلت : لأنس حديث عند أبي داود في تقديمها في السفر إذا أراد أن يرتحل .

رواه أحمد من رواية موسى أبي العلاء, و لم أجد من ترجمه .

1706. Enes b. Mâlik'in rivayet ettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kış günlerinde öğle namazını öyle bir vakitte kılardı ki, gündüzün çoğu geçmiş miydi, kalmış mıydı bilemiyorum.

★Ben derim ki: Ebû Dâvud Enes'den, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuk sırasında yola çıkacağı zaman öğle namazını öne aldığına dair bir hadis nakletmiştir.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8988.

Hadisi Ahmed b. Hanbel, Mûsa Ebu'l-Alâ yoluyla rivayet etmiştir ki, bu zatın biyografisini yazanı görmedim.[1]

(بَابُ وَقْتِ صَلاةِ الْعَصْرِ)

İkindi Namazı Vakti

١٧٠٧ - عَنْ أَبِي أَرْوَى, قَالَ : " كُنْتُ أُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْعَصْرِ بِالْمَدِينَةِ ثُمَّ آتِي ذَا الْحُلَيْفَةِ قَبْلَ أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ وَهِيَ عَلَى قَدْرِ فَرْسَخَيْنِ"

رواه البزار وأحمد باختصار والطبراني في الكبير , وفيه: صالح بن محمد أبو واقد, وثقه أحمد, وضعفه يحيى بن معين والدارقطني وجماعة .

1707. Ebû Ervâ der ki: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Medine'de ikindi namazını kılar, sonra Güneş daha batmadan iki fersah[2] mesafede bulunan Zülhuleyfe'ye varırdım.

★Hadisi Bezzâr, muhtasar olarak Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih b. Muhammed Ebû Vâkıd'ı Ahmed b. Hanbel güvenilir kabul ederken, Yahyâ b. Maîn, Dârekutnî ve bir grup kimse zayıf görmüştür.

١٧٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ ، حَدَّثَنِي حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ ، ثنا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ نُفَيْعِ بْنِ عَلِيٍّ الْكِلَابِيُّ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، عَنْ أَبِيهِ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كَانَ " يَأْمُرُ بِتَأْخِيرِ الْعَصْرِ "

---

[1] Aşağıdaki rivayet de bu konuda gözden kaçırılmış **zevaid**dendir:

Matar anlatmaktadır: Enes b. Mâlik'e: "Bana Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) devamlı kıldığı namazından bahset; çünkü öğrendiğime göre o (sallallahu aleyhi vesellem) bazen namazı erken kılarmış, bazen geciktirirmiş. Fakat âdetâ gözlerimle görürcesine sürekli aynı vakitte kıldığı namazı hangisidir?" dedim. Dedi ki: "Öğle namazını Güneş batı ufkuna doğru kaydığı anda kılardı. Yaz aylarında ise bunu serin bir vakte kadar geciktirirdi. İkindi namazını Güneş parlak ve canlı olduğu bir anda kılardı. Akşam namazını Güneş yuvarlağı battığında kılardı. Öyle ki namazı bitirip (mescitten) ayrıldığında hala yıldızlar gözükmezdi. Yatsıyı ise erteler, (insanların) uyuya kalmasından endişe ettiğinde: *"Bilâl, ezanı oku!"* buyururdu. Kendisi *"Eğer ümmetimin uykuya dalıp yatsıyı ihmal etmesinden korkmasaydım, onu gecenin üçte biri geçinceye veya gece yarısına kadar ertelerdim"* buyururken işittim. Sabah namazını kılıp dağıldığımızda ise hala yıldızları görürdük.

Bunu Ebû Ya'lâ metrûk ve zayıf ravilerin yer aldığı bir senetle rivayet etmiştir. Bkz. *el-Metâlibu'l-âliye*, no. 254.

[2] 1 Fersah= 5544 m.

رواه الطبراني في الكبير وأحمد بنحوه, وفيه: قصة ,ولم يسم تابعيه, وقد سماه الطبراني عبد الله بن رافع, وفيه: عبد الواحد بن نافع الكلاعي, ذكره ابن حبان في الثقات وذكره في الضعفاء, والله أعلم .

1708. Râfi b. Hadîc'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazının geciktirilmesini emrederdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve Ahmed b. Hanbel de benzerini bir hikaye içinde nakletmiş, fakat tâbii neslinden olan râvinin ismini zikretmemiştir. Taberânî ise ismini Abdullah b. Râfi diye vermiştir. Yine senette ismi geçen Abdülvâhid b. Nâfi el-Kilâî'yi İbn Hibbân hem güvenilir raviler hakkındaki kitabında, hem de *ed-Duafâ*'da zikretmiştir. Doğrusunu en iyi Allah bilir.[1]

١٧٠٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، " أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، كَانَ يُؤَخِّرُ الْعَصْرَ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1709. Abdurrahman b. Yezîd'in bildirdiğine göre İbn Mes'ûd ikindi namazını ertelerdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٧١٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْحِمْصِيُّ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : كَانَ أَبْعَدَ رَجُلَيْنِ مِنَ الأَنْصَارِ دَارًا مِنْ مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبُو لُبَابَةَ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ ، أَهْلُهُ بِقُبَاءٍ ، وَأَبُو عَبِيسِ بْنُ جَبْرٍ ، وَمَسْكَنُهُ فِي بَنِي حَارِثَةَ ، " فَيُصَلِّيَانِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَصْرَ ، ثُمَّ يَأْتِيَانِ قَوْمَهُمَا ، وَمَا صَلَّوْا لِتَعْجِيلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاةَ الْعَصْرِ "

قلت : لأنس حديث في الصحيح في تعجيل العصر غير هذا.

رواه الطبراني في الأوسط والكبير ,ورجال الكبير ثقات إلا ابن إسحاق مدلس وقد عنعنه .

1710. Enes b. Mâlik anlatmaktadır:

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'ine evi en uzak olan iki Ensarlıdan biri Kuba halkından Ebû Lübâbe b. Abdilmünzir ve diğeri evi Hârise oğulları yurdunda bulunan Ebû Abes b. Cubeyr idi. Bunlar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber ikindi namazını kılıp

1 Taberânî, no. 4376; Ahmed b. Hanbel, III, 463.

kavimlerinin yanına vardıkları zaman, onlar daha namazı kılmamış olurlardı. Zira Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını erken kılardı.

★Ben derim ki: İkindi namazının erken kılınmasına dair Enes'ten gelen bundan başka *Sahîh*'te de bir hadis geçmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in ravileri güvenilir ravilerdir. Ne var ki, İbn İshâk müdellis olup hadisi "*an-an*" sıygasıyla nakletmiştir.[1]

١٧١١ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يُصَلِّي الْعَصْرَ بِقَدْرِ مَا يَذْهَبُ الرَّجُلُ إِلَى بَنِي حَارِثَةَ بْنِ الْحَارِثِ ، وَيَرْجِعُ قَبْلَ غُرُوبِ الشَّمْسِ "

قلت : وقد تقدم الكلام عليه . رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

1711. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını bir insanın Güneş batmadan Hârise b. el-Hâris oğulları yurduna gidip dönebileceği bir vakitte kılardı.

★Ben derim ki: Bununla ilgili değerlendirme daha evvel geçmişti.

Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧١٢ - وله عند أبي يعلى والبزار : حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِيُّ ، حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ رِبْعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ ، عَنْ أَبِي الأَبْيَضِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَآتِي عَشِيرَتِي فَأَجِدُهُمْ جُلُوسًا ، فَأَقُولُ لَهُمْ : قُومُوا فَصَلُّوا ، فَقَدْ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" ورجاله ثقات .

1712. Ebû Ya'lâ ve Bezzâr'ın naklettiklerine göre yine Enes demiştir ki: Biz, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber namaz kılardık. Sonra ben aşiretimin yanına varıp onlara da: "Kalkın, namazı kılın; zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kıldı" derdim.

★Rivayetin ravileri güvenilir ravilerdir.

١٧١٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي تَمِيمٍ الْجَيْشَانِيِّ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4515.

وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَذِهِ الصَّلاةَ يَعْنِي الْعَصْرَ فُرِضَتْ عَلَى مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَضَيَّعُوهَا ، فَمَنْ حَافَظَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ عَلَيْهَا أُعْطِيَ أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ ، وَلا صَلاةَ بَعْدَهَا حَتَّى يُرَى الشَّاهِدُ يَعْنِي النَّجْمَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق, وهو ثقة مدلس .

1713. Ebû Eyyûb'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurmuştur ki: *"Muhakkak ki bu namaz* -ikindi namazını kastediyor- *sizden önceki milletlere de farz kılınmıştı. Fakat onlar bunu zayi ettiler. Bugün sizden kim onu vaktine riayet ederek kılarsa, kendisine iki kere ecir verilir. Ondan sonra şahit* -yani yıldız- *görününceye kadar başka namaz yoktur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn İshâk güvenilir olmakla birlikte müdellistir.[1]

١٧١٤ - وعَنْ أَبِي أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ - أَظُنُّهُ ابْنَ عَمْرٍو - قَالَ شُعْبَةُ: كَانَ أَحْيَانًا يَرْفَعُهُ وَأَحْيَانًا لا يَرْفَعُهُ قَالَ : " وَقْتُ الْعَصْرِ مَا لَمْ يَحْضُرْ وَقْتُ الْمَغْرِبِ." فذكر الحديث

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1714. Ebû Eyyûb, Abdullah'tan -sanırım İbn Amr- nakletmektedir. Şu'be demiştir ki: Hadisi kâh Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırarak, kâh dayandırmayarak: *"İkindi namazının vakti, akşam namazı girinceye kadardır..."* dedi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧١٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ بْنِ أَبِي سَبْرَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ نَوْفَلِ بْنِ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لأَنْ يُوتَرَ أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ وَمَالَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَفُوتَهُ وَقْتُ صَلاةِ الْعَصْرِ "

رواه الطبراني في الكبير .

1715. Muhammed b. Abdirrahman b. Nevfel b. Muâviye'nin, babasına dayandırarak naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden birinizin ailesi ve malını yitirmesi, onun için ikindi namazının vaktini geçirmekten daha hayırlıdır"* buyurmuştur.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4084.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

١٧١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا أَزْهَرُ بْنُ الْقَاسِمِ ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سُمَيْرَةَ ، عَنْ أَبِي طَرِيفٍ ، قَالَ : " كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ حَاصَرَ الطَّائِفَ فَكَانَ يُصَلِّي بِنَا صَلاةَ الْعَصْرِ حِينًا ، لَوْ أَنَّ رَجُلا رَمَى لَرَأَى مَوَاقِعَ نَبْلِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, فقال : يصلي العصر . وصوابه : المغرب, كما رواه أحمد فقال : كان يصلي بنا صلاة المغرب وسيأتي إن شاء الله, وفيه: الوليد بن عبد الله بن سميرة, هكذا قال الطبراني, وعند أحمد : الوليد بن عبد الله بن أبي شميلة, و لم أجد من ترجمه.

قلت : الوليد بن عبد الله بن أبي سمير ويقال : ابن سميرة ذكره ابن حبان في الثقات .

1716. Ebû Tarîf bildiriyor: Ben, Tâif'i muhasara ettiği zaman Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteydim. O günlerde ikindi namazını öyle bir vakitte kılardı ki, bir kimse ok atsa, okun düştüğü yeri görürdü.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de "İkindi namazını kılardı" ifadesiyle rivayet etmiştir. Fakat doğrusu, Ahmed b. Hanbel'in rivayetinde geçtiği üzere "Akşam namazını" olacaktır. Zira söz konusu rivayet "Bize akşam namazını ... kıldırırdı" şeklinde olup, inşallah ileride gelecektir. Senedinde Velîd b. Abdillah b. Sümeyre ismi geçmiştir. Taberânî bu zatın ismini bu şekilde zikrederken Ahmed b. Hanbel'in rivayetinde adı "Velîd b. Abdillah b. Ebî Şümeyle" diye geçmiştir ki, biyografisini zikredeni görmedim.

Ben derim ki: Velîd b. Abdillah b. Ebî Sümeyr'i, ki İbn Sümeyre diye de anılır, İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.[1]

---

[1] Bkz. no. 1732; Dûlâbî, *el-Kunâ*, I, 40-41.

Aşağıdaki hadis de bu konuda gözden kaçırılmış **zevaid**dendir:

Umâre b. Âsım anlatmaktadır: Evinde bulunan Enes b. Mâlik'in yanına girdim. –Sonra şarap hakkındaki sorusunu zikretti– Sonra yanına bir cariye gelerek "Namaz vakti geldi. Allah iyiliğini versin!" dedi. Enes: "Hangi namaz?" diye sordu. Cariye: "İkindi namazı" dedi. Ben: "Ben senin yanına girmeden önce o namazı kılmıştım" dedim. Enes cariyeye: "Tamam git. Geri çekil, daha ikindi vakti girmedi" dedi. Sonra cariye gelip kendisini tekrar uyardı. Enes yine önceki söylediği gibi söyledi. Sonra cariye kendisini tekrar uyarınca: "Dediğini işittim. Bana abdest suyu getir. İnsanlar bu namazı vakti girmeden kılıyorlar" dedi ve sonra namazı kıldı.

Bunu Ebû Ya'lâ (no. 4344) zayıf bir senetle rivayet etmiştir.

(بَابُ فِي الصَّلاةِ الوُسْطَى)

Orta Namaz

١٧١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِى ذِئْبٍ عَنِ الزِّبْرِقَانِ أَنَّ رَهْطاً مِنْ قُرَيْشٍ مَرَّ بِهِمْ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَهُمْ مُجْتَمِعُونَ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ غُلامَيْنِ لَهُمْ يَسْأَلانِهِ عَنِ الصَّلاةِ الْوُسْطَى فَقَالَ هِىَ الْعَصْرُ. فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلانِ مِنْهُمْ فَسَأَلاهُ فَقَالَ هِىَ الظُّهْرُ. ثُمَّ انْصَرَفَا إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَسَأَلاهُ فَقَالَ هِىَ الظُّهْرُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّى الظُّهْرَ بِالْهَجِيرِ وَلاَ يَكُونُ وَرَاءَهُ إِلاَّ الصَّفُّ وَالصَّفَّانِ مِنَ النَّاسِ فِى قَائِلَتِهِمْ وَفِى تِجَارَتِهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلاَةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾ فذكر الحديث .

رواه النسائي وقال الشيخ في الأطراف : ليس في السماع و لم يذكره أبو القاسم.

رواه أحمد ورجاله موثقون إلا أن الزبرقان لم يسمع من أسامة بن زيد بن ثابت, والله أعلم .

1717. Zibrikân bildiriyor: Kureyş'ten bir güruh toplu halde bir yerde bulunurken Zeyd b. Sâbit yanlarından geçti. Orta namazın hangisi olduğunu sormaları için ona iki uşaklarını gönderdiler. O da: "İkindi namazıdır" diye cevap verdi. Sonra içlerinden iki kişi kalkıp onun yanına vardılar ve kendisine aynı soruyu sordular. Bu defa: "Öğle namazıdır" dedi. Sonra o iki kişi ayrılıp Usâme b. Zeyd'in yanına giderek aynı şeyi ona sordular. Usâme dedi ki: "Bundan maksat, öğle namazıdır. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazını öğle sıcağında kılardı ve arkasında ancak bir iki saf olurdu. Kalan insanlar ise ya kayluleye yatmış ya da ticaretleriyle meşgul olurlardı. Bunun üzerine aziz ve celil olan Allah **«Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın»**[1] âyetini indirdi. ...."

★Bunu Nesâî rivayet etmiştir. Şeyh *el-Etrâf*'ta der ki: "Hadis sema yoluyla alınan rivayetler arasında yoktur. Bunu Ebu'l-Kâsım zikretmemiştir."

Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Ne var ki Zibrikân ne Usâme b. Zeyd'den, ne de Zeyd b. Sâbit'ten hadis işitmiştir. Doğrusunu Allah bilir.

١٧١٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عِرْسٍ ، ثَنَا الزُّبَيْرُ بْنُ عَبَّادٍ الْمَدَنِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

[1] Bakara 2/238.

وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَفْضَلَ الصَّلاةِ عِنْدَ اللَّهِ صَلاةُ الْمَغْرِبِ ، وَمَنْ صَلَّى بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، يَغْدُو فِيهِ وَيَرُوحُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن محمد بن يحيى بن عروة, وهو ضعيف.

1718. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En üstün namaz, akşam namazıdır. Kim akşam namazından sonra iki rekât namaz kılarsa, Allah onun için cennette bir ev inşa eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Muhammed b. Yahyâ b. Urve zayıftır.

١٧١٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا هِلالٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَاتَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَدُوًّا فَلَمْ يَفْرُغْ مِنْهُمْ حَتَّى أَخَّرَ الْعَصْرَ عَنْ وَقْتِهَا فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَالَ " اللَّهُمَّ مَنْ حَبَسَنَا عَنِ الصَّلاةِ الْوُسْطَى فَامْلأْ بُيُوتَهُمْ نَارًا وَامْلأْ قُبُورَهُمْ نَارًا " أَوْ نَحْوَ ذَلِكَ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله موثقون .

1719. İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) düşmanla savaşa girdi ve savaş meydanından ayrılamadı. Bu yüzden ikindi namazının vaktini geçirdi. Bunu öğrenince; *"Allahım! Orta namazını vaktinde kılmamıza engel olanların evlerini ateşle doldur, kabirlerini ateşle doldur"* diye - ya da benzer bir ifadeyle- beddua etti.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٧٢٠ – وله عند البزار : أَنَّ النَّبِيَّ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " صَلاةُ الْوُسْطَى صَلاةُ الْعَصْرِ

ورجاله موثقون أيضا .

1720. Bezzâr'ın yine İbn Abbâs'a dayandırarak naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Orta namaz ikindi namazıdır"* buyurmuştur.

★Bu rivayetin ravileri de güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٧٢١ – وله عند الطبراني في الكبير : حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ بِنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسِيَ صَلاةَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ يَوْمَ الأَحْزَابِ ، فَذَكَرَ بَعْدَ الْمَغْرِبِ ، " فذكر الحديث

وفيه :ابن لهيعة, وهو ضعيف .

1721. Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de yine İbn Abbâs'a dayandırarak naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle ve ikindi namazlarını Ahzâb/ordular günü (Hendek savaşı sırasında) unutmuş ve ancak akşam namazından sonra hatırlayabilmiştir...

★Senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

١٧٢٢ - حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جعفرٍ الرَّقِّيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّه بْنُ عمرو ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَوْمَ الأَحْزَابِ : شَغَلُونَا عَنِ الصَّلاةِ الْوُسْطَى ، مَلأَ اللَّهُ بُيُوتَهُمْ ، وَقُبُورَهُمْ نَارًا ، يَعْنِي صَلاةَ الْعَصْرِ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

1722. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ahzâb günü: *"Onlar bizi orta namazdan alıkoydular. Bu yüzden Allah onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun"* diye beddua etti.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧٢٣ - وَعَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ: مَلأَ اللَّهُ بُيُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ عَلَيْهِمْ نَارًا كَمَا شَغَلُونَا عَنِ الصَّلاةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح .

1723. Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hendek günü: *"Allah onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun; çünkü onlar bizi, orta namazını kılmaktan alıkoydular, tâ ki, Güneş battı"* buyurdu.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧٢٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورَ ، حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ دِهْقَانَ ، ح ، وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، وَمُوسَى بْنُ سَهْلٍ أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ ، قَالا : ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا خَالِدُ بْنُ دِهْقَانَ ، أَخْبَرَنِي خَالِدٌ سَبَلانُ ، عَنْ كُهَيْلِ بْنِ حَرْمَلَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّهُ أَقْبَلَ حَتَّى نَزَلَ عَلَى أَبِي كُلْثُومٍ الدَّوْسِيِّ ، فَتَذَاكَرُوا الصَّلاةَ الْوُسْطَى ، فَقَالَ : اخْتَلَفْنَا فِيهَا كَمَا اخْتَلَفْتُمْ ، وَنَحْنُ بِفِنَاءِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَفِينَا الرَّجُلُ الصَّالِحُ أَبُو هَاشِمِ

بْنُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ ، فَقَالَ : أَنَا أَعْلَمُ لَكُمْ ذَلِكَ ، فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَكَانَ جَرِيئًا عَلَيْهِ ، فَاسْتَأْذَنَ ، فَدَخَلَ إِلَيْهِ ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَيْنَا ، فَأَخْبَرَنَا أَنَّهَا صَلاَةُ الْعَصْرِ "

رواه الطبراني في الكبير والبزار وقال : لا نعلم روى أبو هاشم بن عتبة, عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا هذا الحديث وحديثا آخر. قلت : ورجاله موثقون

1724. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre o, yola çıkıp Dımaşk'ta (Şam'da) konaklamış ve Ebû Külsûm ed-Dûsî'ye misafir olmuş. Aralarında orta namazını müzakere etmişler ve Ebû Hureyre demiş ki: Sizin tartıştığınız gibi biz de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) evinin avlusunda tartıştık. Aramızda fazilet sahibi Ebû Hâşim Utbe b. Rabî'a b. Abdi Şems de vardı. "Ben bunu sizin için öğrenirim" dedi ve kalkıp Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gitti. Kendisi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e karşı cüretkârdı. İzin isteyerek yanına girdi. Sonra yanımıza çıkarak bize onun ikindi namazı olduğunu bildirdi.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiş ve demiştir ki: Ebû Hâşim b. Utbe'nin bu ve bundan başka bir hadisi dışında Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) rivayette bulunduğunu bilmiyoruz.

Ben derim ki: Hadisin ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٧٢٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ رَبِيعَةَ بْنِ مُوسَى بْنِ سُوَيْدٍ الْجُمَحِيُّ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي الْوَلِيدِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَفْلَحَ ، أَنَّ نَفَرًا مِنَ الصَّحَابَةِ أَرْسَلُونِي إِلَى ابْنِ عُمَرَ ، يَسْأَلُونَهُ عَنِ الصَّلاَةِ الْوُسْطَى ؟ فَقَالَ : كُنَّا نَتَحَدَّثُ أَنَّهَا " الصَّلاَةُ الَّتِي وُجِّهَ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْقِبْلَةِ الظُّهْرُ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله موثقون .

1725. Abdurrahman b. Eflah anlatmaktadır: Sahabeden bir grup, orta namazını sormam için beni İbn Ömer'e gönderdiler. İbn Ömer de: "Biz bunun, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bugünkü kıbleye doğru çevrildiği namaz olduğunu, yani öğle namazı olduğunu konuşurduk" diye cevap verdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

---

1 Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 242. Âlimler, Taberânî'nin hocası Ahmed b. Rişdeyn'in yalancı biri olduğunu belirtmişlerdir.

١٧٢٦ - و عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "شَغَلُونَا عَنِ الصَّلاةِ الْوُسْطَى مَلأَ اللَّهُ وَأَجْوَافَهُمْ وَقُلُوبَهُمْ نَارًا"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مسلم بن الملائي الأعور, وهو ضعيف.

قلت : ويأتي حديث أبي مالك في الصلاة الوسطى وفي ﴿ والسماء ذات البروج ﴾ إن شاء الله .

1726. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onlar bizi orta namazdan, ikindi namazından alıkoydular. Allah da onların karınlarını ve kalplerini ateşle doldursun"* diye beddua etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Müslim b. el-Mülâî el-A'ver zayıftır.

Ben derim ki: İnşallah orta namazla ilgili Ebû Mâlik hadisi "Vessemâi zâti'l-burûc" sûresinin tefsirinde gelecektir.

(بَابُ وَقْتِ الْمَغْرِبِ)

Akşam Namazı Vakti

١٧٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَغْرِبَ ثُمَّ نَرْجِعُ إِلَى مَنَازِلِنَا وَهِيَ مِيلٌ وَأَنَا أُبْصِرُ مَوَاقِعَ النَّبْلِ"

رواه أحمد والبزار وأبو يعلى ,عن عبد الله بن محمد بن عقيل, وهو مختلف في الاحتجاج به, وقد وثقه الترمذي, واحتج به أحمد وغيره .

1727. Câbir demiştir ki: Biz, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber akşam namazını kıldıktan sonra bir mil kadar mesafedeki evlerimize döndüğümüzde okun düştüğü yeri görebilirdim."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ kendisiyle ihticac konusu tartışmalı olan Abdullah b. Muhammed b. Akîl'den nakletmişlerdir. Bununla beraber Tirmizî kendisini güvenilir kabul ederken Ahmed b. Hanbel ve başkaları da onunla ihticac etmişlerdir.[1]

---

[1] Bkz. İbn Huzeyme, *Sahîh*, no. 337; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 370; Tayâlisî, *Müsned*, no. 290.

١٧٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ قَالاَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ صَالِحٍ قَالَ عُثْمَانُ مَوْلَى التَّوْأَمَةِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ كُنَّا نُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَغْرِبَ وَنَنْصَرِفُ إِلَى السُّوقِ وَلَوْ رَمَى أَحَدُنَا بِالنَّبْلِ قَالَ قَالَ عُثْمَانُ رَمَى بِنَبْلٍ لأَبْصَرَ مَوَاقِعَهَا"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه صالح مولى التوأمة, وقد اختلط في آخر عمره, قال ابن معين : سمع منه ابن أبي ذئب قبل الاختلاط وهذا من رواية ابن أبي ذئب عنه .

1728. Zeyd b. Hâlid el-Cühenî bildiriyor: Biz, Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber akşam namazını kılıp pazara vardığımızda bizden biri bir ok atsa, okunun düştüğü yer muhakkak görülürdü.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen, Tev'eme'nin azatlısı Sâlih ömrünün sonunda bunamıştır. Bununla beraber İbn Maîn: "İbn Ebî Zi'b ondan bunamadan önce hadis işitti" demiştir. Hadis, İbn Ebî Zi'b'in ondan rivayetidir.

١٧٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ أَبِي بِشْرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ بِلاَلٍ عَنْ نَاسٍ مِنَ الأَنْصَارِ قَالُوا كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَغْرِبَ ثُمَّ نَنْصَرِفُ فَنَتَرَامَى حَتَّى نَأْتِيَ دِيَارَنَا فَمَا يَخْفَى عَلَيْنَا مَوَاقِعُ سِهَامِنَا"

رواه أحمد وإسناده حسن .

1729. Ali b. Bilâl, Ensarlı bir takım kimselerden şöyle nakletmiştir: Biz, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber akşam namazını kılar, sonra ayrılır ve ok atışı yaparak evlerimize giderdik. Evlerimize vardığımızda hala oklarımızın düştüğü yerleri görebilirdik.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٧٣٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الأَسْوَدِ الْقُرَشِيُّ أَنَّ يَزِيدَ بْنَ خُصَيْفَةَ حَدَّثَهُ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لاَ تَزَالُ أُمَّتِي عَلَى الْفِطْرَةِ مَا صَلَّوْا الْمَغْرِبَ قَبْلَ طُلُوعِ النُّجُومِ " رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1730. Sâib b. Yezîd'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim akşam namazını yıldız doğmadan önce kıldıkları sürece fitrat üzere yaşamaya devam ederler"* buyurmuştur.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٧٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَلُّوا الْمَغْرِبَ لِفِطْرِ الصَّائِمِ وَبَادِرُوا طُلُوعَ النُّجُومِ "

رواه أحمد, ولفظه عند الطبراني : " صَلُّوا صَلاَةَ الْمَغْرِبِ مَعَ سُقُوطِ الشَّمْسِ "

رواه أحمد, عن يزيد بن أبي حبيب ,عن رجل عن أبي أيوب, وبقية رجاله ثقات.

ورواه الطبراني ,عن يزيد بن أبي حبيب ,عن أسلم أبي عمران ,عن أبي أيوب, ورجاله موثقون .

1731. Ebû Eyyûb'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akşam namazını oruçlu iftarını açtığı vakitte kılın, yıldızın doğmasına kadar geciktirmeyin"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Taberânî'nin ifadesi ise *"Akşam namazını Güneşin düşüşü/batışıyla birlikte kılın"* şeklindedir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel, Yezîd b. Ebî Habîb'den, o da belirsiz bir şahıs kanalıyla Ebû Eyyûb'dan rivayet etmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir. Taberânî ise yine Yezîd b. Ebî Habîb kanalıyla, Eslem[1] Ebû İmrân'dan, o da Ebû Eyyûb'dan rivayet etmiştir ki, ravileri güvenilir görülmüşlerdir.

١٧٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ الْقَاسِمِ الرَّاسِبِيُّ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي شُمَيْلَةَ عَنْ أَبِي طَرِيفٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ حَاصَرَ الطَّائِفَ وَكَانَ يُصَلِّي بِنَا صَلاَةَ الْعَصْرِ حَتَّى لَوْ أَنَّ رَجُلاً رَمَى لَرَأَى مَوْقِعَ نَبْلِهِ "

رواه أحمد, وفيه: الوليد بن عبد الله بن شميلة. و لم أجد من ذكره ورجال المسند في هذا الموضع ليس هو عندي الآن. ورواه الطبراني في الكبير فجعل مكان النصر العصر وهو وهم والله أعلم قلت : الوليد هذا هو الوليد بن عبد الله بن . سميرة كما رواه الطبراني وكذا ذكره ابن حبان في الثقات, وذكر روايته عن أبي ظريف وأنه اختلف في اسم جده والله أعلم.

1732. Ebû Tarîf anlatmaktadır: Ben, Tâif'i muhasarası sırasında Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteydim. O günlerde nasr/zafer namazını bize öyle bir vakitte kıldırdı ki, bir kimse ok atsa, okunun düştüğü yeri muhakkak görürdü.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Velîd b. Abdillah b. Ebî Şümeyle'yi zikredeni görmedim. *Müsned*'in burada zikri geçen ravilerinin isimlerine şu anda sahip değilim. Aynı hadisi Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de "nasr"

[1] Hadisi Eslem'den Ahmed b. Hanbel de nakletmiş olup senedi sahihtir. Bkz. *Müsned,* V, 415. Yine bkz. *es-Silsiletü's-sahîha,* no. 1915; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 4058.

yerine "asr/ikindi" kelimesini koyarak rivayet etmiştir ki, bu bir yanılgıdır.[1] Doğrusunu Allah bilir.

Ben derim ki: Buradaki Velîd, Taberânî'nin rivayetinde geçtiği gibi Velîd b. Abdillah b. Sümeyre'dir. Nitekim İbn Hibbân da güvenilir ravilere dair kitabında onu bu isimle zikretmiş ve ondan, Ebû Tarîf'ten olan rivayetini naklederek dedesinin isminde ihtilaf edildiğini belirtmiştir. Doğrusunu Allah bilir.[2]

١٧٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو زَائِدَةَ زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ أَبِي زَائِدَةَ , ثنا عُمَرُ بْنُ حَبِيبٍ الْقَاضِي ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَغْرِبَ ، ثُمَّ نَأْتِي بَنِي سَلِمَةَ وَنَحْنُ نُبْصِرُ مَوَاقِعَ نَبْلِنَا فِي بَنِي سَلِمَةَ أَقْصَى الْمَدِينَةِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, إلا أنه قال فيه : إن النبي صلى الله عليه و سلم كان يصلي المغرب فيصلي معه رجال من بني سلمة ثم ينصرفون إلى بني سلمة وهم يبصرون مواقع النبل .

وفيه: عمر بن محمد القاضي, ضعفه ابن معين والبخاري والنسائي وغيرهم, وقال زكريا بن يحيى الساجي : كان صدوقا و لم يكن من فرسان الحديث, وقال ابن عدي : حسن الحديث يكتب حديثه مع ضعفه .

1733. Ka'b b. Mâlik anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber akşam namazını kılardık, sonra Seleme oğullarına geldiğimizde, Medine'nin en uzak noktasında bulunan Seleme oğullarında oklarımızın düştüğü yerleri görürdük.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ancak ifade şöyledir: "Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) akşam namazını kılardı. Onunla birlikte Seleme oğullarından bazı adamlar da kılardı. Sonra ayrılıp Seleme oğullarına giderlerdi de oklarının düştükleri yerleri hâlâ görürlerdi."

Senedinde ismi geçen Ömer b. Muhammed el-Kâdî'yi İbn Maîn, Buhârî, Nesâî ve başkaları zayıf görürlerken, Zekeriya b. Yahyâ es-Sâcî: "Dürüst olmakla birlikte hadis erlerinden değildi" demiştir. İbn Adî de: "Hadisi hasen derecesindedir. Zayıf olmasına rağmen hadisi yazılır" demiştir.

١٧٣٤ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ الْحَسَنِ الْخَفَّافُ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا بْنُ وَهْبٍ ، ثنا يُونُسُ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ ، أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

1 Doğrusu, burada yanılan Heysemî'dir. Çünkü orta namazla ilgili âyeti okuyan kimse, onun savaştan bahseden âyetler arasında yer aldığını bilir ve ilgisi dolayısıyla onun, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de belirtildiği gibi savaş (veya zafer) namazı olduğunu anlar. Doğrusunu Allah bilir.

2 Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, 1716; *Müsned*, III, 416.

أَخْبَرَهُ " أَنَّهُمْ كَانُوا يُصَلُّونَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الْمَغْرِبِ ، فَيَنْصَرِفُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ وَيَرْجِعُونَ إِلَى بَنِي سَلِمَةَ وَهُمْ يُبْصِرُونَ مَوَاقِعَ النَّبْلِ حِينَ يُرْمَى بِهَا "

رواه الطبراني في الكبير وقال : هكذا رواه يونس, عن ابن شهاب, عن ابن كعب, أخبرني رجل, ورجاله ثقات.

1734. Abdurrahman b. Abdillah b. Ka'b b. Mâlik bildiriyor: Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir adamın ona bildirdiğine göre onlar, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber akşam namazını kılarlar, sonra Seleme oğullarına vardıklarında, şayet ok atılsa, okların düştüğü yerleri görebilirlermiş.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet ederek demiştir ki: "Yûnus, İbn Şihâb'dan, o da İbn Ka'b'dan bu şekilde rivayet etmiş ve Ka'b: «Bana bir adam bildirdi ki» demiştir." Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.[1]

١٧٣٥ - وَعَنْ أَبِي مَحْذُورَةَ قَالَ : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : إِذَا أَذَّنْتَ لِلْمَغْرِبِ فَاحْدُرْهَا وَالشَّمْسُ حَدْرَاءُ"

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1735. Ebû Mahzûre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akşam namazı için ezan okurken hızlı oku; çünkü Güneş hızla batmaktadır"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.[2]

١٧٣٦ - وله في الكبير أيضا قال : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي ، يَقُولُ : عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَقْتُ الْمَغْرِبِ احْدُرْهَا مَعَ الشَّمْسِ "

وإسناده حسن .

1736. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de yine Ebû Mahzûre'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Akşam namazı vakti, Güneş yuvarlığının batmak üzere olduğu andır"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XIX, 63.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6744. Senedinde ismi geçen Yahya el-Himmânî zayıftır. (*"Güneşin hızla kaybolmasına paralel olarak sen de hızlı oku"* ifadesiyle.)

★Senedi hasendir.

١٧٣٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا وَضَّاحُ بْنُ يَحْيَى ، ثنا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ بَهْرَام ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ وَهْبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَنْ تَزَالَ أُمَّتِي عَلَى الإِسْلامِ مَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْمَغْرِبَ حَتَّى يَشْتَبِكَ النُّجُومُ مُضَاهَاةَ الْيَهُودِ ، وَمَا لَمْ يُعَجِّلُوا الْفَجْرَ مُضَاهَاةَ النَّصَارَى ، وَمَا لَمْ يَكِلُوا الْجَنَائِزَ إِلَى أَهْلِهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مندل بن علي, وفيه ضعف . وقد تقدم حديث في فضلها في الصلاة الوسطى .

1737. Hâris b. Vehb'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim, Yahudilere benzeyerek yıldızların birbirine karıştığı ana kadar akşam namazlarını geciktirmedikleri, Hıristiyanlara benzeyerek sabah namazlarında acele etmedikleri ve bir de cenazeleri yalnız sahiplerine bırakmadıkları sürece İslam üzere devam edeceklerdir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mindel b. Ali'de zayıflık vardır. Akşam namazının faziletiyle ilgili orta namaz bahsinde bazı rivayetler geçmişti.

١٧٣٨ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، ثنا وَكِيعٌ ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ بَهْرَامَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ وَهْبٍ ، عَنِ الصُّنَابِحِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَزَالُ أُمَّتِي فِي مَسْكَةٍ مِنْ دِينِهَا مَا لَمْ يَنْتَظِرُوا بِالْمَغْرِبِ اشْتِبَاكَ النُّجُومِ ، مُضَاهَاةَ الْيَهُودِ ، وَمَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْفَجْرَ مُضَاهَاةَ النَّصْرَانِيَّةِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1738. Sunâbihî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim, akşam namazını kılmak için Yahudilere benzeyerek yıldızların birbirine karışmasını beklemedikleri ve sabah namazını Hıristiyanlara benzeyerek geciktirmedikleri sürece dinlerinden bir esas üzere devam edeceklerdir"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[2]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 6745. Ancak ifade *"Güneşin batışına paralel olarak seri oku"* şeklindedir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 7418. Aslı için bkz. IV, 349. Senedi zayıftır; çünkü mürseldir.

١٧٣٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُهَاجِرٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ ، فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ، قَالَ : " هَذَا غَسَقُ اللَّيْلِ " ، ثُمَّ أَذَّنَ ، ثُمَّ قَالَ : " هَذَا وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ وَقْتُ هَذِهِ الصَّلاةِ " رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1739. Abdurrahman b. Yezîd anlatmaktadır: Mekke yolunda Abdullah (b. Mes'ûd) ile beraberdim. Güneş batınca: "Bu, gece karanlığının çökmesidir"[1] dedi ve sonra ezan okudu. Sonra da: "Kendisinden başka tanrı bulunmayan (Allah')a yemin ederim ki bu an, bu namazın vaktidir" dedi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٧٤٠ - وعنه أيضا قال : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثنا هُشَيْمٌ ، عَنْ مُغِيرَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ : " هَذَا وَاللَّهِ الَّذِي لا إِلَهَ غَيْرُهُ حَيْثُ دَلَكَتِ الشَّمْسُ ، وَحَلَّ وَقْتُ الصَّلاةِ "

وإسناده صحيح.

1740. Yine aynı zattan şu sözü nakledilmiştir: İbn Mes'ûd'la birlikte idim. Güneş batınca dedi ki: "Kendisinden başka tanrı bulunmayan (Allah')a yemin ederim ki, Güneş battığı anda namaz vakti girer."[2]

★Senedi sahihtir.

١٧٤١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " دُلُوكُ الشَّمْسِ غُرُوبُهَا ، تَقُولُ الْعَرَبُ : إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ ، إِذَا دَلَكَتِ الشَّمْسُ بَرَاحٍ " وإسناده حسن .

1741. Abdullah (b. Mes'ûd) demiştir ki: "دلوك الشمس" den maksat, güneşin batmasıdır. Araplar derler ki: غربت الشمس: دلكت "Güneş battı."

★Senedi hasendir.[3]

---

[1] İsrâ 17/78 âyetine işaret edilmektedir (Mütercim).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9133.
[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9128.

١٧٤٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ ، ثنا يَحْيَى ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، ﴿ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ ﴾ قَالَ : " الْعِشَاءُ الآخِرَةُ "

وفيه: جابر بن يزيد الجعفي, وهو ضعيف, وقد وثقه شعبة وسفيان.

1742. Abdullah (b. Mes'ûd)'dan nakledildiğine göre: **"Gece karanlığının çöküşüne kadar.."**[1] âyetinden maksat, yatsıdır.

★Hadisin senedinde ismi geçen Câbir b. Yezîd el-Cu'fî zayıf olmakla beraber Şu'be ve Süfyân kendisini güvenilir kabul etmişlerdir.

(بَابُ وَقْتِ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ)

Yatsı Namazı Vakti

١٧٤٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْمِهْرِقَانِيُّ ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ الْحَكَمِ الْعُرَنِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ الْجَمَلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُوقَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ خَرَجَ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَقَدْ أَخَّرَ صَلاةَ الْعِشَاءِ حَتَّى ذَهَبَ مِنَ اللَّيْلِ هُنَيْهَةٌ أَوْ سَاعَةٌ ، وَالنَّاسُ يَنْتَظِرُونَ فِي الْمَسْجِدِ ، فَقَالَ : مَا تَنْتَظِرُونَ ؟ قَالُوا : نَنْتَظِرُ الصَّلاةَ ، قَالَ : أَمَا أَنَّكُمْ لَنْ تَزَالُوا فِي صَلاةٍ مَا انْتَظَرْتُمُوهَا ، ثُمَّ قَالَ : أَمَا إِنَّهَا صَلاةٌ لَمْ يُصَلِّهَا أَحَدٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ مِنَ الأُمَمِ ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ ، فَقَالَ : النُّجُومُ أَمَانُ السَّمَاءِ ، فَإِنْ طُمِسَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا يُوعَدُونَ ، وَأَنَا أَمَانُ أَصْحَابِي ، فَإِذَا قُبِضْتُ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ ، وَأَصْحَابِي أَمَانُ أُمَّتِي ، فَإِذَا قُبِضَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ ، يَا بِلالُ أَقِمْ "

رواه الطبراني في الثلاثة ورجاله ثقات .

1743. Münkedir anlatmaktadır: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece (Mescid'e) çıktı. Yatsı namazını, gecenin azıcık bir kısmı -veya belli bir kısmı- geçinceye kadar geciktirmişti. İnsanlar hâlâ Mescid'de bekliyorlardı. *"Ne bekliyorsunuz?"* diye sordu. "Namazı bekliyoruz" demeleri üzerine, *"Unutmayın ki, sizler namazı beklediğiniz sürece namazda sayılırsınız"* buyurdu. Sonra şöyle devam etti: *"Dikkatinizi çekerim. Bu öyle bir namazdır ki, onu sizden önceki milletlerden hiçbiri kılmamıştır."* Sonra başını göğe doğru kaldırarak şöyle buyurdu: *"Yıldızlar, göğün*

[1] İsrâ 17/78.

güvencesidirler. Eğer yıldızlar yok olursa, göğün başına vaat edilen gelir. Ben de ashâbımın güvencesiyim. Benim ruhum kabzedildiğinde, ashâbımın başına kendilerine vaat edilen gelir. Ashâbım da ümmetimin güvencesidirler. Ashâbımın ruhları kabzedildiğinde de, ümmetimin başına kendilerine vaat edilen gelir. Ey Bilâl, kâmet getir!"

★Bunu Taberânî, üç *Mu'cem*'inde rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

١٧٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ وَحَسَنُ بْنُ مُوسَى قَالاَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ زِرٍّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ أَخَّرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاَةَ الْعِشَاءِ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا النَّاسُ يَنْتَظِرُونَ الصَّلاَةَ قَالَ " أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِ هَذِهِ الأَدْيَانِ أَحَدٌ يَذْكُرُ اللهَ هَذِهِ السَّاعَةَ غَيْرُكُمْ. قَالَ وَأُنْزِلَ هَؤُلاَءِ الآيَاتُ ﴿لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾ حَتَّى بَلَغَ ﴿وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ تُكْفَرُوهُ وَاللهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ﴾

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار والطبراني في الكبير.

1744. Abdullah b. Mes'ûd anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece yatsı namazını geciktirdi. Sonra Mescid'e çıktı. Baktı ki, insanlar namazı bekliyorlar. Onlara: *"Bakınız. Bu dinlerin mensupları arasında bu saatte -aziz ve celil olan- Allah'ı sizden başka anan hiç kimse yoktur"* buyurdu. Bu hususta şu âyet nazil oldu: **"Hepsi bir değildirler. Kitap ehli içinde doğruluk üzere bulunan bir ümmet (topluluk) vardır ki, gecenin saatlerinde onlar secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okurlar. Allah'a ve âhiret gününe inanırlar, iyiliği emrederler, kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar, hayır işlerinde de birbirleriyle yarışırlar. İşte onlar iyi insanlardandır. Onlar ne hayır işlerlerse karşılıksız bırakılmayacaklardır. Allah kendisinden gereği gibi sakınanları bilir."**[2]

★Bunu Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmişlerdir.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XX, 360; a.mlf. *el-Mu'cemu'l-evsat,* no. 59 (*Mecmau'l-Bahreyn*); a.mlf. *el-Mu'cemu's-sağîr,* no. 967. Senedinde yer alan Taberânî'nin hocası Muhammed b. Ali b. Abdillah el-Kazvînî'yi Hatîb el-Bağdâdî *Tarih*'inde (III, 67) zikretmiş ve fakat hakkında yorum yapmamıştır. Münkedir'in ise, Ebû Ömer İbn Abdilberr'in belirttiği gibi, (doğrudan Resûlullah'tan naklettiği) hadisi mürseldir. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında doğmuş olmakla birlikte sahabiliği sabit değildir. Bkz. İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe,* V, 275. Hadisin senetleri ile ilgili değerlendirme için bir sonraki hadise bakınız.

2 Âl-i İmrân 3/113-115.

١٧٤٥ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَيضاً، قَالَ : احْتَبَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ ، عِنْدَ بَعْضِ أَهْلِهِ أَوْ بَعْضِ نِسَائِهِ ، فَلَمْ يَأْتِنَا لِصَلاةِ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ ، حَتَّى ذَهَبَ اللَّيْلُ ، فَجَاءَنَا وَمِنَّا الْمُصَلِّي وَمِنَّا الْمُضْطَجِعُ ، فَبَشَّرَنَا ، وَقَالَ : " إِنَّهُ لا يُصَلِّي هَذِهِ الصَّلاةَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ " ، فَنَزَلَتْ ﴿لَيْسُوا سَوَاءً﴾

ورجال أحمد ثقات ليس فيهم غير عاصم بن أبي النجود وهو مختلف في الاحتجاج به, وفي إسناد الطبراني عبيد الله بن زحر وهو ضعيف.

1745. Yine Abdullah b. Mes'ûd anlatmaktadır: Bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ailesinden veya hanımlarından birinin yanında eğlendi ve yatsı namazı için gece geçinceye kadar yanımıza çıkmadı. Sonra geldiğinde kimimiz namaz kılıyor, kimimiz yatıyordu. Bizi müjdeleyerek: *"Kuşkusuz, bu namazı kitap ehlinden hiç kimse kılmamaktadır"* buyurdu. Bunun üzerine **"Hepsi bir değildirler..."** âyeti nazil oldu.

★Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir olup içlerinde, kendisiyle ihticac konusu tartışmalı bulunan Âsım b. Ebi'n-Nucûd dışında şüpheli biri yoktur. Taberânî'nin senedinde ise zayıf biri olan Ubeydullah b. Zahr yer almıştır.[1]

١٧٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُوسَى وَحَسَنٌ وَاللَّفْظُ لَفْظُ حَسَنٍ قَالاَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ قَالَ سَأَلْتُ جَابِراً هَلْ سَمِعْتَ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الرَّجُلُ فِى صَلاَةٍ مَا انْتَظَرَ الصَّلاَةَ. قَالَ انْتَظَرْنَا النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً لِصَلاَةِ الْعَتَمَةِ فَاحْتَبَسَ عَلَيْنَا حَتَّى كَانَ قَرِيباً مِنْ شَطْرِ اللَّيْلِ أَوْ بَلَغَ ذَلِكَ ثُمَّ جَاءَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّيْنَا ثُمَّ قَالَ اجْلِسُوا. فَخَطَبَنَا فَقَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا وَرَقَدُوا وَأَنْتُمْ لَمْ تَزَالُوا فِى صَلاَةٍ مَا انْتَظَرْتُمُ الصَّلاَةَ"

رواه أحمد وأبو يعلى زاد ثم قال : " لولا ضعف الضعيف وكبر الكبير لأخرت هذه الصلاة إلى شطر الليل " . وإسناد أبي يعلى رجاله رجال الصحيح .

1746. Ebu'z-Zübeyr anlatmaktadır: Câbir'e sen Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi namazı beklediği sürece namazdadır"* buyururken işittin mi? diye sordum. Dedi ki: (Bir gece) yatsı namazı için Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bekledik. Fakat yaklaşık gece yarısına veya buna yakın bir süreye kadar eğlendi ve yanımıza çıkmadı. Sonra geldi ve namazı kıldık. Sonra: *"Oturun"* buyurdu ve bize hitap ederek: *"Kuşkusuz*

---

[1] Ahmed b. Hanbel, no. 3760. İbn Hanbel'in senedinde yer alan raviler *Sahîh*'in ravileridirler. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10209.

insanlar namazlarını kılıp yattılar. Sizler, namazı beklediğiniz sürece namazda sayılırsınız" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve "Sonra *«Şayet zayıfların zayıflığı, yaşlıların yaşlılığı olmasaydı, bu namazı gece yarısına kadar geciktirirdim»* buyurdu" ilavesiyle Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup, Ebû Ya'lâ'nın ravileri, *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٧٤٧ – وفي رواية لأبي يعلى أيضا حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ ، حَدَّثَنَا الْفُرَاتُ بْنُ أَبِي الْفُرَاتِ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ يُحَدِّثُ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنِمْتُ ، ثُمَّ اسْتَيْقَظْتُ ، ثُمَّ نِمْتُ ، ثُمَّ اسْتَيْقَظْتُ ، فَقَامَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، فَقَالَ : الصَّلَاةَ الصَّلَاةَ" فذكر الحديث

وفيه: الفرات بن أبي الفرات, ضعفه ابن معين وابن عدي, ووثقه أبو حاتم.

1747. Yine Ebû Ya'lâ'nın bir başka rivâyetine göre Câbir şöyle anlatmıştır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Uyuduk, uyandık. Tekrar uyuduk, uyandık. Sonra Müslümanlardan bir zat ayağa kalkarak "Namaz, namaz!" diye seslendi...

★Senedinde yer alan Fırât b. Ebi'l-Fırât'ı İbn Maîn ve İbn Adî zayıf görürlerken, Ebû Hâtim güvenilir kabul etmiştir.[2]

١٧٤٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَّرَ لَيْلَةً الْعِشَاءَ حَتَّى رَقَدْنَا ثُمَّ اسْتَيْقَظْنَا ثُمَّ رَقَدْنَا ثُمَّ اسْتَيْقَظْنَا وَإِنَّمَا حَبَسَنَا لِوَفْدٍ جَاءَهُ ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ لَيْسَ أَحَدٌ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ غَيْرُكُمْ"

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : وإنما أخر لوفد جاءه . رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1748. İbn Ömer demiştir ki: Bir defasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazını o kadar geciktirdi ki bizler yattık, sonra uyandık. Sonra yine yattık, uyandık. Bizi, kendisini ziyarete gelen bir heyet sebebiyle bu kadar bekletti. Sonra (Mescid'e) çıktı.

★Ben derim ki: Hadis "Bizi, kendisini ziyarete gelen bir heyet sebebiyle bu kadar bekletti" kısmı hariç, *Sahîh*'te geçmiştir. Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

---

1 İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 402; Tahâvî, *Şerhu meâni'l-âsâr*, I, 157; Abdürrezzâk, *Musannef*, no. 2125; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 375; İbn Huzeyme, *Sahîh*, no. 1520; İbn Hibbân, *Sahîh*, no. 1520.

2 Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 375; İbn Hibbân, *Sahîh*, no. 273 (*Mevârid*).

١٧٤٩ - ولابن عمر عند البزار ونا الْحُسَيْنُ بنُ مَهْدِيٍّ ، نا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أنا مَعْمَرٌ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْتَمَ لَيْلَةً بِالْعِشَاءِ ، فَنَادَاهُ عُمَرُ : نَامَ النِّسَاءُ وَالصِّبْيَانُ . فَقَالَ : " مَا يَنْتَظِرُ هَذِهِ الصَّلاةَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ غَيْرُكُمْ "

ورجاله ثقات .

1749. -Bezzâr'ın naklettiğine göre- İbn Ömer demiştir ki: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece yatsı namazını geç vakte bıraktı. Bunun üzerine Ömer: "Kadınlar ve çocuklar uyuyakaldılar" diye seslendi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Bu namazı sizden başka yeryüzü halkından hiç kimse beklememektedir"* buyurdu.

★Ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

١٧٥٠ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَالِمٍ ، عَنِ الزُّبَيْدِيِّ ، ثنا عِيسَى بْنُ يَزِيدَ ، أَنَّ طَاوُسًا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ حَدَّثَهُمْ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَّرَ صَلاةَ الْعِشَاءِ لَيْلَةً حَتَّى انْقَلَبَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ إِلا عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ وَهُوَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَخَمْسَةَ عَشَرَ رَجُلا ، أَوْ سِتَّةَ عَشَرَ مَا بَلَغُوا سَبْعَةَ عَشَرَ ، فَقَالَ عُثْمَانُ : لا أَخْرُجُ اللَّيْلَةَ حَتَّى يَخْرُجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُصَلِّيَ مَعَهُ وَأَعْلَمُ مَا أَمْرُهُ ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قَرِيبٍ مِنْ ثُلُثِ اللَّيْلِ ، وَمَعَهُ بِلالٌ وَلَمْ يَرَ فِي الْمَسْجِدِ أَحَدًا إِذْ سَمِعَ نَغْمَةً مِنْ كَلامِهِمْ فِي نَاحِيَةِ الْمَسْجِدِ ، فَمَشَى إِلَيْهِمْ حَتَّى سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ، فَقَالَ : " مَا يُجْلِسُكُمْ هَذِهِ السَّاعَةَ ؟ " قَالُوا : يَا نَبِيَّ اللَّهِ انتظرناكَ لِنَشْهَدَ الصَّلاةَ مَعَكَ ، فَقَالَ لَهُمْ : " مَا صَلَّى صَلاتَكُمْ هَذِهِ أُمَّةٌ قَطُّ قَبْلَكُمْ ، وَمَا زِلْتُمْ فِي صَلاةٍ بَعْدُ " ، وَقَالَ : " إِنَّ النُّجُومَ أَمَانُ السَّمَاءِ ، فَإِذَا طُمِسَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُونَ ، وَإِنِّي أَمَانٌ لأَصْحَابِي ، فَإِذَا ذَهَبْتُ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ ، وَأَصْحَابِي أَمَانٌ لأُمَّتِي فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ "

قلت : له حديث في الصحيح في تأخير العشاء غير هذا. رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون .

1750. İbn Abbâs bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazını öyle geciktirdi ki, Mescid'deki bütün cemaat gitti. Yalnız Osmân b. Maz'ûn ve Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından

---

[1] İbn Huzeyme, *Sahîh*, no. 343.

sayıları on beş, on altı kadar olan, ki on yediye ulaşamaz, bir topluluk kaldı. Osmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'e çıkıp ben kendisiyle beraber namaz kılmadan ve durumunu öğrenmeden mescitten ayrılmam/dışarı çıkmam. Derken gecenin yaklaşık üçte biri geçtikten sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl ile beraber (Mescid'e) çıktı. Mescid'de hiç kimseyi göremedi. Derken Mescid'in bir köşesinde oturan topluluğun seslerinden bir uğultu işitti ve yanlarına doğru gitti. Kendilerine selam verip, *"Sizi bu saate kadar burada bekleten sebep nedir?"* diye sordu. "Ey Allah'ın Peygamber'i! Seni bekledik ki, seninle beraber namaz kılalım" dediler. Bunun üzerine:

"Sizin bu namazınızı sizden önce hiçbir ümmet/millet kılmamıştır. Siz (burada beklediğiniz süre içinde) hep namazdaymış gibi muamele gördünüz" buyurdu ve ekledi:

"Şüphesiz ki yıldızlar, göğün güvencesidirler. Yıldızlar yok olduğunda, sema halkının başına, kendilerine vaat edilen gelir. Ben ashâbımın güvencesiyim. Ben gittiğimde, ashâbımın başına onlara vaat edilen gelir. Ashâbım da ümmetimin güvencesidirler. Ashâbım göçüp gittiğinde de, ümmetimin başına kendilerine vaat edilen şey gelir."

★Ben derim ki: İbn Abbâs'tan, bundan başka, *Sahîh*'te de yatsının geciktirilmesine ilişkin bir hadis geçmiştir.

Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٧٥١ - وعَنْ عَبْدِ اللَّه بنَ الْمُسْتَوْرِد قَالَ : احْتَبَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيلةً حَتَّى لَمْ يَبْقَ فِي المَسْجِدِ إلاَّ بضْعَةَ عَشَرَ رَجُلاً فَخَرَجَ إِلَيْهِمَ رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ "مَا أَمْسَى أَحَدٌ يَنْتَظِرُ الصَّلاَةَ غَيْرَكُم إِنَّ اللهَ جَعَلَ النُّجُومَ أَمَاناً لأَهْلِ السَّماءِ فَإِذَا طُمِسَتْ اقْتَربَ لأَهْلِ السَّماءِ مَا يُوعَدُونَ وَإِنَّ اللهَ جَعَلَ أَصْحَابِي أَمَاناً لأُمَّتِي فَإِذَا هَلَكَ أَصْحَابِي أَتَى لأُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف .

1751. Abdullah b. el-Müstevrid bildiriyor: Bir gece Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) o kadar çok eğlendi ki, Mescid'de yalnız on-on beş kişi kaldı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onların yanına çıkarak şöyle buyurdu: *"Sizden başka kimse bu namazı beklememiştir. Şüphesiz ki Allah, yıldızları sema halkı için bir güvence yapmıştır. Yıldızlar yok olduğunda, sema halkına vaat edilen şeyin zamanı yaklaşmış olur. Muhakkak ki Allah ashâbımı da ümmetim için bir güvence yapmıştır. Ashâbım yok olduğunda, ümmetime vaat edilen şey vuku bulur."*

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a zayıftır.

١٧٥٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كُرَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْلا ضَعْفُ الضَّعِيفِ ، وَسَقَمُ السَّقِيمِ لأَخَّرْتُ صَلاةَ الْعَتَمَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن كريب ,وهو ضعيف .

1752. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer zayıfların zayıflığı ve hastaların hastalığı olmasaydı, muhakkak yatsı namazını geciktirirdim"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Kureyb zayıftır.

١٧٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ يَعْنِي ابْنَ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَمْرِو بْنِ ضَمْرَةَ الْفَزَارِيِّ عَنْ رَجُلٍ مِنْ جُهَيْنَةَ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَى أُصَلِّي الْعِشَاءَ الآخِرَةَ قَالَ " إِذَا مَلأَ اللَّيْلُ بَطْنَ كُلِّ وَادٍ"

رواه أحمد ورجاله موثقون .

1753. Cüheyne kabilesinden bir adam anlatmaktadır: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem), "Yatsı namazını ne zaman kılayım?" diye sordum.

"Gece karanlığı bütün vadileri kapladığında" buyurdu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٧٥٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا قَطَنُ بْنُ نُسَيْرٍ الذَّارِعُ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الضُّبَعِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَاطِبٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ وَقْتِ الْعِشَاءِ ؟ قَالَ : " إِذَا مَلأَ اللَّيْلُ بَطْنَ كُلِّ وَادٍ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح .

1754. Hz. Âişe anlatmaktadır: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) yatsının vaktini sordum. *"Gece karanlığı bütün vadileri kapladığı andır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧٥٥ - وعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُؤَخِّرُ الْعِشَاءَ الآخِرَةَ " رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1755. Nu'man b. Beşîr der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazını geciktirirdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧٥٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَاذَانَ ، عَنْ أُمِّ سَعْدٍ ، امْرَأَةِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ أُمِّ أَنَسٍ ، قَالَتْ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ عَيْنِي تَغْلِبُنِي عَنْ عِشَاءِ الآخِرَةِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَجِّلِيهَا يَا أُمَّ أَنَسٍ ، إِذَا مَلأَ اللَّيْلُ بَطْنَ كُلِّ وَادٍ ، فَقَدْ حَلَّ وَقْتُ الصَّلاةِ فَصَلِّي ، وَلا إِثْمَ عَلَيْكِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عنبسة بن عبد الرحمن, وهو متروك الحديث .

1756. Ümmü Enes bildiriyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Yatsıya kadar gözlerimi tutamıyor, uyuyorum."

"Öyleyse, ey Ümmü Enes! Yatsıyı geciktirme, erken kıl; zira gece karanlığı bütün vadileri kapladığı zaman, namaz vakti girmiştir. Namazını kıl. Bundan dolayı sana bir günah yoktur" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Anbese b. Abdirrahman hadisi metrûk biridir.[1]

١٧٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ وَأَبُو دَاوُدَ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ أَخَّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ تِسْعَ لَيَالٍ قَالَ أَبُو دَاوُدَ ثَمَانَ لَيَالٍ إِلَى ثُلُثِ اللَّيْلِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَنَّكَ عَجَّلْتَ لَكَانَ أَمْثَلَ لِقِيَامِنَا مِنَ اللَّيْلِ. قَالَ فَعَجَّلَ بَعْدَ ذَلِكَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه, وفيه :علي بن زيد, وهو مختلف في الاحتجاج به.

1757. Ebû Bekre anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsıyı dokuz gece -Ebû Dâvud, «sekiz gece» demiştir- gecenin üçte birine kadar geciktirdi. Bunun üzerine Ebû Bekir ona: "Ya Resûlallah! (Yatsı namazında) acele edersen, bu bizim gece namazına kalkmamız için daha

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 149.

uygun olur" dedi. Ondan sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) acele etti.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve benzerini *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ali b. Zeyd'le ihticac konusu tartışmalıdır.

(بَابٌ فِي اسْمِ العِشَاءِ)

Yatsının İsmi

١٧٥٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : ثنا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ ، قَالَ : ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي رَوَّادٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الطَّائِفِ ، عَنْ غَيْلانَ بْنِ شُرَحْبِيلَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَغْلِبَنَّكُمُ الأَعْرَابُ عَلَى اسْمِ صَلاتِكُمْ فَإِنَّهَا فِي كِتَابِ اللَّهِ الْعِشَاءُ ، وَإِنَّمَا سَمَّتْهَا الأَعْرَابُ الْعَتَمَةَ مِنْ أَجْلِ إِبِلِهِمْ لِحِلابِهَا "

رواه البزار وأبو يعلى, وفيه: راو لم يسم, وغيلان بن شرحبيل, لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات.

1758. Abdurrahman b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: "*Sakın bedeviler namazınızın ismi konusunda size baskın gelmesinler; zira bu namaz Allah'ın kitabında yatsı* (العشاء) *diye geçmiştir. Bedeviler ise onu, develerinin sağılma zamanına işaretle «gece karanlığı»* (العتمة) *diye isimlendirmişlerdir.*"[1]

★Hadisi Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır. Ayrıca Ğaylân b. Ebî Şurahbîl'i de tanımıyorum. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.

(بَابٌ فِي النَّوْمِ قَبْلَهَا وَالْحَدِيثِ بَعْدَهَا)

Yatsıdan Önce Uyumak ve Yatsıdan Sonra Sohbet Etmek

١٧٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي لَيْلَى عَنِ ابْنِ الأَصْبَهَانِيِّ عَنْ جَدَّةٍ لَهُ وَكَانَتْ سَرِيَّةً لِعَلِيٍّ قَالَتْ قَالَ عَلِيٌّ كُنْتُ رَجُلاً نَئُوماً وَكُنْتُ إِذَا صَلَّيْتُ الْمَغْرِبَ وَعَلَيَّ ثِيَابِي نِمْتُ ثُمَّ قَالَ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ فَأَنَامُ قَبْلَ الْعِشَاءِ فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَرَخَّصَ لِي"

---

1 Yani, develerini o vakitte sağdıkları için yatsı namazına da o vaktin adını vermişlerdir.

رواه أحمد, وفيه: محمد بن عبد الرحمن بن أبي ليلى, وهو ضعيف لسوء حفظه, وفيه: راو لم يسم .

1759. Hz. Ali b. Ebî Tâlib bildiriyor: Ben uykucu biriydim. Akşam namazını kılınca, üzerimde elbisemle uyurdum. -Ya da "Yatsıdan önce uyurum" dedi- Nitekim ben, bunu Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) danıştım ve bu hususta bana ruhsat verdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel[1] rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Abdirrahman b. Ebî Leylâ ezberinin kötü oluşu sebebiyle zayıftır. Ayrıca senette ismi zikredilmeyen bir de ravi vardır.

١٧٦٠ - وعَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صلّى الله عليه وسلّم: مَنْ نَامَ قَبْلَ العشَاءِ فَلا نَامَتْ عَيْنُهُ "قَالَتْ عَائِشَةَ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صلّى الله عليه وسلّم نَامَ قَبْلَهَا وَلاَ تَحَدَّثَ بَعْدَهَا "

رواه البزار, وفيه: محمد بن عبد الله بن عبيد بن عمير, وهو ضعيف .

1760. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim yatsıdan önce uyursa, gözleri uyku tutmasın"* buyurdu. Âişe demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ne yatsıdan önce uyuduğunu, ne de yatsıdan sonra oturup sohbet ettiğini gördüm.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Abdillah b. Ubeydullah b. Umeyr zayıftır.

١٧٦١ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوف ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْب ، وَحَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي أَبُو حَمْزَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلّم ، قَالَتْ : " مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صلّى الله عليه وسلّم نَائِمًا قَبْلَ الْعِشَاءِ ، وَلا لاغِيًا بَعْدَهَا ، إِمَّا ذَاكِرًا فَيَغْنَمُ ، وَإِمَّا نَائِمًا فَيَسْلَمُ," قَالَتْ : السَّمَرُ لِثَلاثَةٍ : لِعَرُوسٍ ، أَوْ مُسَافِرٍ ، أَوْ مُتَهَجِّدٍ بِاللَّيْلِ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

1761. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Âişe demiştir ki: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ne yatsıdan önce uyuduğunu, ne de yatsıdan sonra kalıp boş konuştuğunu gördüm. Ya zikir yaparak vaktini değerlendirirdi. Ya da uyuyup, (günahlardan) emin olurdu.

Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) eşi Âişe yine demiştir ki: Gece sohbeti şu üç kişi için caizdir: Yeni evli, yolcu ya da gece teheccüde kalkan kimse.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

---

1 *Müsned,* Ahmed b. Hanbel, no. 892.

١٧٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ سَمَرَ بَعْدَ الصَّلاَةِ يَعْنِى الْعِشَاءَ الآخِرَةَ إِلاَّ لأَحَدِ رَجُلَيْنِ مُصَلٍّ أَوْ مُسَافِرٍ "

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط, فأما أحمد وأبو يعلى فقالا : عن خيثمة,عن رجل ,عن ابن مسعود , وقال الطبراني : عن خيثمة, عن زياد بن حدير, ورجال الجميع ثقات, وعند أحمد في رواية ,عن خيثمة ,عن عبد الله بإسقاط الرجل .

1762. Abdullah (İbn Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namazdan -yani yatsı namazından- sonra gece sohbet etmek ancak şu iki kişi için; (gece) namazına kalkacak kişi veya yolcu için caizdir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İbn Hanbel ve Ebû Ya'lâ hadisi, Hayseme kanalıyla ismi belirsiz bir kişiye dayandırarak İbn Mes'ûd'dan naklederlerken, Taberânî Hayseme kanalıyla Ziyâd b. Hudeyr'e dayandırarak İbn Mes'ûd'dan nakletmiştir. Hepsinin ravileri de güvenilir ravilerdir. İbn Hanbel'in bir rivayeti ise ismi belirsiz ravi zikredilmeksizin doğrudan Hayseme yoluyla İbn Mes'ûd'a dayandırılmıştır.

١٧٦٣ - حَدَّثَنَا الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا طَاهِرُ بْنُ أَبِي أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا أَبُو سَعِيدِ بْنُ عَوْدٍ الْمَكِّيُّ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّوْمِ قَبْلَ الْعِشَاءِ ، وَعَنِ الْحَدِيثِ بَعْدَهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو سعيد بن عود المكي, ولم أجد من ذكره.

1763. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yatsıdan önce uyumayı yasakladığı gibi yatsıdan sonra kalıp sohbet etmeyi de yasaklamıştır.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Saîd b. Avd el-Mekkî'yi eserinde zikredeni görmedim.[1]

١٧٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ حَدَّثَنَا كَثِيرُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ رُبَيْحِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ كُنَّا نَتَنَاوَبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَبِيتُ عِنْدَهُ تَكُونُ لَهُ الْحَاجَةُ أَوْ يَطْرُقُهُ أَمْرٌ مِنَ اللَّيْلِ فَيَبْعَثُنَا فَيَكْثُرُ الْمُحْتَسِبِينَ وَأَهْلُ النُّوَبِ

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11161. Yine Taberânî'nin hocası Hasan b. Ali el-Ma'merî de zayıftır. Bununla beraber güvenilir de görülmüştür.

فَكُنَّا نَتَحَدَّثُ فَخَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ مَا هَذِهِ النَّجْوَى أَلَمْ أَنْهَكُمْ عَنِ النَّجْوَى قَالَ قُلْنَا نَتُوبُ إِلَى اللّٰهِ يَا نَبِيَّ اللّٰهِ" فذكر الحديث

رواه أحمد ورجاله موثقون .

1764. Ebû Saîd el-Hudrî anlatmaktadır: Bizler nöbetleşe Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) bekler, onun yanında gecelerdik. Kendisinin bir ihtiyacı olur veya gece başına bir hal gelirse bizi gönderirdi. Bu yüzden sevap kazanmak isteyip, nöbet tutmak isteyenler çoğalırdı. Bir gün aramızda sohbet ediyorduk. Birden Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanımıza çıkageldi ve: *"Nedir bu gizli konuşma. Ben sizi gizli konuşma yapmaktan menetmedim mi?"* buyurdu. Biz de: "Ey Allah'ın Peygamber'i! Allah'a tövbe ederiz" dedik...

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

١٧٦٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا قَزَعَةُ بْنُ سُوَيْدٍ الْبَاهِلِيُّ عَنْ عَاصِمِ بْنِ مَخْلَدٍ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ . قَالَ أَبِي حَدَّثَنَا الْأَشْيَبُ فَقَالَ عَنْ أَبِي عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" مَنْ قَرَضَ بَيْتَ شِعْرٍ بَعْدَ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ تِلْكَ اللَّيْلَةَ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, وفي إسناد أحمد: قزعة بن سويد الباهلي, وثقه ابن معين وضعفه غيره, وبقية رجال أحمد وثقوا .

1765. Şeddâd b. Evs'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim yatsıdan sonra bir beyit şiir yazarsa, o geceki kıldığı hiçbir namazı kabul olunmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup İbn Hanbel'in senedinde yer alan Kaza'a b. Süveyd el-Bâhilî'yi İbn Maîn güvenilir kabul ederken, başkası zayıf görmüştür. Ahmed b. Hanbel'in kalan ravilerini ise (münekkitler) güvenilir olarak değerlendirmişlerdir.[2]

---

[1] İbn Hanbel, *Müsned*, III, 30.

Bu konuda gözden kaçırılmış **zevaid**den biri de şu hadistir:

Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsıdan önce uyumayı, yatsıdan sonra da sohbet etmeyi yasaklamıştır. Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup (no. 4039) senedinde kopukluk vardır. Ayrıca Leys b. Ebî Süleym de zayıftır.

[2] Bkz. İbnü'l-Cevzî, *el-Mevzûât*, I, 261. Ayrıca İbn Hacer'in *el-Kavlü'l-müsedded*'indeki cevabına bkz. Yine bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7133.

(بَابُ وَقْتِ صَلاةِ الصُّبْحِ)

Sabah Namazı Vakti

١٧٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ الأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَسْفِرُوا بِالْفَجْرِ فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِلأَجْرِ "

رواه أحمد, وفيه: عبد الرحمن بن زيد بن أسلم, وهو ضعيف .

1766. Mahmûd b. Lebîd el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar erteleyiniz; zira bunun sevabı daha büyüktür."*

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem zayıftır.

١٧٦٧ - وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لا تَزَالُ أُمَّتِي عَلَى الْفِطْرَةِ مَا أَسْفَرُوا بِصَلاةِ الفَجْرِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: حفص بن سليمان, ضعفه ابن معين والبخاري وأبو حاتم وابن حبان ,

وقال ابن خراش : كان يضع الحديث, ووثقه أحمد في رواية وضعفه في أخرى .

1767. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar erteledikleri sürece fitrat üzere devam ederler"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hafs b. Süleymân'ı İbn Maîn, Buhârî, Ebû Hâtim ve İbn Hibbân zayıf görürlerken, İbn Harrâş onun hakkında: "Hadis uydururdu" demiştir. Ahmed b. Hanbel ise bir rivayete göre güvenilir kabul etmiş, başka bir rivayete göre zayıf saymıştır.

١٧٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ الأَزْدِيُّ ، نا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ ، نا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَسْفِرُوا بِصَلاةِ الْفَجْرِ , فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِلأَجْرِ , أَوْ : أَعْظَمُ لأَجْرِكُمْ "

رواه البزار, وقال : اختلف فيه على زيد بن أسلم.

قلت : وفيه: يزيد بن عبد الملك النوفلي, ضعفه أحمد والبخاري والنسائي وابن عدي, ووثقه ابن معين في رواية وضعفه في أخرى .

1768. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar erteleyiniz; zira bunun sevabı daha büyüktür -veya- size daha büyük sevap kazandırır"* buyurmuştur.

★Hadisi rivayet eden Bezzâr, Zeyd b. Eslem konusunda ihtilaf edildiğini belirtmiştir. Ben derim ki: Senedinde ismi geçen Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî'yi Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Nesâî ve İbn Adî zayıf görürlerken, İbn Maîn bir rivayete göre zayıf görmüş, başka bir rivayete göre ise güvenilir kabul etmiştir.

١٧٦٩ – وَقَدْ حَدَّثَ أَيُّوبُ بْنُ سَيَّارٍ ، عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ، عَنْ بِلالٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَسْفِرُوا بِالْفَجْرِ فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِلأَجْرِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: أيوب بن سيار, وهو ضعيف .

1769. Bilâl'in belirttiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar erteleyiniz; zira bu, sevap bakımından daha büyüktür"* buyurmuştur.

★Bunu Bezzâr ve ayrıca *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eyyûb b. Seyyâr[1] zayıftır.[2]

١٧٧٠ – وعَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "أَسْفِرُوا بِالْفَجْرِ إنه أَعْظَمُ لأَجْرِكُمْ أَوْ للأَجْرِ"

رواه البزار ورجاله ثقات .

1770. Âsım b. Ömer b. Katâde'nin, babası kanalıyla dedesine dayandırarak naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar erteleyiniz; zira bu size daha büyük sevap kazandırır -veya- sevabı daha büyüktür"* buyurmuştur.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[3]

١٧٧١ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي يَحْيَى الْحَضْرَمِيُّ الْمِصْرِيُّ ، أَخْبَرَنِي أَحْمَدُ بْنُ سَهْلِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا الْمُعَلَّى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ ، وَشُعْبَةُ ، عَنْ زُبَيْدٍ ، عَنْ مُرَّةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَسْفِرُوا بِصَلاةِ الصُّبْحِ ، فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِلأَجْرِ "

---

1 Eyyûb b. Seyyâr hakkında Heysemî "Metrûktur" demiştir. (II, 41)

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 1016. Metin: *"Ey Bilâl! Sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar ertele; zira bu, sizin için daha hayırlıdır"* şeklindedir.

3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XIX, 12.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :معلى بن عبد الرحمن الواسطي, قال الدارقطني : كذاب , وضعفه الناس, وقال ابن عدي : أرجو أنه لا بأس به.

قلت : قيل له عند الموت : ألا تستغفر الله, قال : ألا أرجو أن يغفر لي وقد وضعت في فضل علي سبعين حديثا .

1771. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar erteleyiniz; zira bunun sevabı daha büyüktür"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muallâ b. Abdirrahman el-Vâsıtî hakkında Dârekutnî: "Yalancının tekidir" derken, başkaları zayıf görmüşlerdir. İbn Adî ise: "Umarım ki sakıncasızdır" değerlendirmesini yapmıştır.

Ben derim ki: Ölümü sırasında kendisine: "Allah'tan bağışlanmak dilemez misin?" denince "Umarım ki (Allah) beni bağışlar; zira ben, Hz. Ali'nin faziletine dair yetmiş hadis uydurdum" diye cevap vermiştir.

١٧٧٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُمَحِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْحُنَيْنِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنِ ابْنِ بُجَيْدٍ الْحَارِثِيِّ ، عَنْ جَدَّتِهِ حَوَّاءَ وَكَانَتْ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " أَسْفِرُوا بِالْفَجْرِ ، فَإِنَّهُ أَعْظَمُ لِلأَجْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن إبراهيم الحنيني ,ضعفه النسائي وغيره, وذكره ابن حبان في الثقات .

1772. İbn Buceyd, ninesi Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) biat eden kadınlardan Havvâ'dan şu sözünü nakletmiştir: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Sabah namazını etraf aydınlanıncaya kadar erteleyiniz; zira bunun sevabı daha büyüktür"* buyururken işittim.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İshâk b. İbrâhîm el-Huneynî'yi Nesâî ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Hibbân onu güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.

١٧٧٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : " كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، " يُسْفِرُ بِصَلاةِ الْغَدَاةِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

1773. Abdurrahman b. Yezîd'in bildirdiğine göre Abdullah b. Mes'ûd sabah namazını etraf iyice aydınlanınca kılardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

١٧٧٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَيْدٍ ، قَالَ : كَانَ عَبْدُ اللَّهِ ، يَقُولُ : " تَجَوَّزُوا فِي الصَّلاةِ فَإِنَّ خَلْفَكُمُ الْكَبِيرَ ، وَالضَّعِيفَ ، وَذَا الْحَاجَةِ " وَكُنَّا نُصَلِّي مَعَ إِمَامِنَا وَعَلَيْنَا ثِيَابُنَا فَيَقْرَأُ السُّورَةَ مِنَ الْمِئِينَ ، ثُمَّ نَنْطَلِقُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ فَنَجِدُهُ فِي الصَّلاةِ .

رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

1774. Hâris b. Süveyd anlatmaktadır. Abdullah (b. Mes'ûd) derdi ki: "Namazı kısa tutun; zira arkanızda yaşlı, zayıf ve acelesi olan kimseler vardır." (Hâris der ki:) Nitekim biz kendi imamımızın arkasında üzerimizde elbiselerimizle sabah namazını kılardık. Bize miûndan (âyet sayı 100 civarında olan sûrelerden) bir sûre okurdu. Sonra Abdullah'ın yanına giderdik ve onu hâlâ namaz kılarken bulurduk.

★Bunu Taberânî, rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

١٧٧٥ – حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالا : ثنا أَبُو إِسْمَاعِيلَ الْمُؤَدِّبُ ، ثنا هُرَيْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ لِبِلالٍ : " نَوِّرْ بِالْفَجْرِ قَدْرَ مَا يُبْصِرُ الْقَوْمُ مَوَاقِعَ نَبْلِهِمْ "

قلت : لرافع حديث في الأسفار غير هذا .

رواه الطبراني في الكبير.

1775. Râfi b. Hadîc'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'e: *"Sabah namazında insanlar attıkları okların düştüğü mevkileri görebilecekleri kadar etrafın iyice aydınlanmasını bekle"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Sabah namazında aydınlığı bekleme konusunda Râfi'nin bundan başka bir hadisi daha vardır.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9281.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9282.

١٧٧٦ - ولرافع عند الطبراني في الكبير حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلْطِيُّ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ، يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: "نَوِّرُوا بِالْفَجْرِ قَدْرَ مَا يُبْصِرُ الْقَوْمُ مَوَاقِعَ نَبْلِهِمْ"

وهما من رواية هرير بن عبد الرحمن بن رافع بن خديج, وقد ذكرهما ابن أبي حاتم ولم يذكر في أحد منهما جرحا ولا تعديلا. قلت: وهرير ذكره ابن حبان في الثقات, وقال: يروي عن أبيه.

1776. Taberânî yine *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de Râfi'den şu sözünü nakletmiştir: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazında insanlar attıkları okların düştüğü mevkileri görebilecekleri kadar etrafın aydınlanmasını bekleyin"* buyururken işittim.

★İki rivayet de Hüreyr[1] b. Abdirrahman b. Râfi b. Hadîc'in rivayeti olup ikisini de İbn Ebî Hâtim eserinde zikretmiş ve fakat hiçbiri hakkında ne bir cerh/tenkit ne de bir tadil/olumlu değerlendirme nakletmiştir.

★Ben derim ki: İbn Hibbân Hüreyr'i güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikrederek "Babasından rivayet ederdi" açıklamasını yapmıştır.

(بَابُ مِنْهُ فِي وَقْتِ صَلَاةِ الصُّبْحِ)

Sabah Namazı Vaktine Dair Bir Başka Bölüm

١٧٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو شُعْبَةَ الطَّحَّانُ جَارُ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الرَّبِيعِ قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ فِي جَنَازَةٍ فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانٍ يَصِيحُ فَبَعَثَ إِلَيْهِ فَأَسْكَتَهُ فَقُلْتُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ لِمَ أَسْكَتَّهُ قَالَ إِنَّهُ يَتَأَذَّى بِهِ الْمَيِّتُ حَتَّى يُدْخَلَ قَبْرَهُ. فَقُلْتُ لَهُ إِنِّي أُصَلِّي مَعَكَ الصُّبْحَ ثُمَّ أَلْتَفِتُ فَلَا أَرَى وَجْهَ جَلِيسِي ثُمَّ أَحْيَانًا تُسْفِرُ قَالَ كَذَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَأَحْبَبْتُ أَنْ أُصَلِّيَهَا كَمَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّيهَا"

رواه أحمد, وأبو الربيع, قال فيه: الدارقطني مجهول.

1777. Ebu'r-Rabî bildiriyor: Ben bir cenaze töreninde İbn Ömer'le birlikteydim. Derken bağırıp çağıran bir insan sesi duydum. Derhal İbn Ömer ona birini göndererek susturdu. Ben: "Ey Ebû Abdirrahman!O

---

[1] Hüreyr'i İbn Maîn güvenilir kabul ederken, Ezdî "Hadisini (bilginler) eleştirmektedirler" demiştir. Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4414, 4415.

neden susturdun?" diye sorduğumda "Çünkü ölü, kabrine girinceye kadar onun bağırması sebebiyle rahatsız olur" dedi. Sonra kendisine: "Ben senin arkanda namaz kılıyor, sonra sağıma soluma bakındığımda (karanlıktan) yanımda oturanın yüzünü dahi göremiyorum. Bazense namazı etraf iyice aydınlanınca kıldırıyorsun (Niçin?)" diye sordum. Dedi ki: "Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bu namazı kılarken gördüm. İstedim ki, onu, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) kılarken gördüğüm gibi kılayım."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup Dârekutnî, ravilerinden Ebu'r-Rabî'nin meçhul olduğunu söylemiştir.[1]

١٧٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا الصَّلْتُ يَعْنِي ابْنَ بَهْرَامَ قَالَ حَدَّثَنِي الْحَارِثُ بْنُ وَهْبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الصُّنَابِحِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَنْ تَزَالَ أُمَّتِي فِي مَسْكَةٍ مَا لَمْ يَعْمَلُوا بِثَلَاثٍ مَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْمَغْرِبَ بِانْتِظَارِ الإِظْلَامِ مُضَاهَاةَ الْيَهُودِ وَمَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْفَجْرَ إِمْحَاقَ النُّجُومِ مُضَاهَاةَ النَّصْرَانِيَّةِ وَمَا لَمْ يَكِلُوا الْجَنَائِزَ إِلَى أَهْلِهَا"

رواه أحمد, وفيه: الصلت بن العوام ,وهو مجهول قاله الحسيني. وقد تقدم في صلاة المغرب أحاديث من هذا .

1778. Ebû Abdirrahman es-Sunâbihî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetim şu üç şeyi yapmadıkça; yani, Yahudileri taklitle akşam namazını karanlığın çökmesine kadar geciktirmedikleri, Hıristiyanları taklitle sabah namazını yıldızların kaybolmasına kadar geciktirmedikleri ve bir de cenazeleri(n yükünü) ailelerine bırakmadıkları sürece hayır üzere devam ederler."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Salt b. Behrâm[2], Hüseynî'nin belirttiğine göre, meçhuldür.

Akşam namazına dair bölümde bu konuda başka hadisler de geçmişti.

١٧٧٩ - حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى الأُمَوِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ كَثِيرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ ، قَالَ : سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ وَقْتِ صَلَاةِ الصُّبْحِ ، فَقَالَ : " صَلِّهَا مَعِي الْيَوْمَ وَغَدًا " ، فَلَمَّا كَانَ بِقَاعِ نَمِرَةَ بِالْجُحْفَةِ صَلاهَا حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ ، حَتَّى إِذَا كَانَ بِذِي طُوًى أَخَّرَهَا ، حَتَّى قَالَ النَّاسُ : أَقُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ

---

1 Ayrıca bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, no. 6195. Senedinde geçen Ebû Şu'be et-Tahhân el-Kûfî metrûktur.

2 Salt b. Behrâm meçhul değil, aksine maruf/bilinen biridir. Fakat babasının ismi tahrif edilmiştir. Güvenilir bir ravidir. Bkz. Hüseynî, *Hâmişü'l-İkmâl*, no. 387.

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَقَالُوا : لَوْ صَلَّيْنَا ؟ فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَاهَا أَمَامَ الشَّمْسِ ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ ، فَقَالَ : مَاذَا قُلْتُمْ ؟ ، قَالُوا : قُلْنَا : لَوْ صَلَّيْنَا ، قَالَ : لَوْ فَعَلْتُمْ أَصَابَكُمْ عَذَابٌ ، ثُمَّ دَعَا السَّائِلَ ، فَقَالَ : الصَّلَاةُ مَا بَيْنَ هَاتَيْنِ الصَّلَاتَيْنِ "

رواه أبو يعلى, والطبراني في الكبير من رواية علي بن عبد الله بن عباس عنه, وعلي لم يدرك زيد بن حارثة.

1779. Zeyd b. Hârise bildiriyor: Bir adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazının vaktini sordu. Allah Resûlü de: *"Onu bugün ve yarın benimle birlikte kıl"* buyurdu. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Cuhfe'de Bikâ-i Nemire mevkiine gelince sabah namazını tan ağardığı vakitte kıldı. Daha sonra Zû Tuvâ mevkiinde ise, sabah namazını o kadar geciktirdi ki, insanlar "Acaba Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ruhu mu kabzolundu. Biz namazı kılsak mı?" demeye başladılar. Derken Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıkıp Güneşin doğmasına az bir zaman kala namazı kıldı. Ardından cemaate dönerek: *"Siz ne dediniz?"* buyurdu. Onlar da. "Acaba biz namazı kılsak mı, dedik" deyince: *"Eğer bunu yapmış olsaydınız, muhakkak başınıza azap gelirdi"* buyurdu. Sonra sabah vaktini soran zatı çağırdı ve: *"Sabah namazı, bu iki vakit arasında kılınır"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî, Ali b. Abdillah b. Abbâs kanalıyla Zeyd'den nakletmiştir. Fakat Ali, Zeyd b. Hârise'ye yetişmemiştir.

١٧٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، نَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ ، نَا حُمَيْدٌ ، عَنْ أَنَسٍ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، قَالَ : سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ وَقْتِ صَلَاةِ الْغَدَاةِ ، فَصَلَّى حِينَ طَلَعَ الْفَجْرُ ، ثُمَّ أَسْفَرَ بَعْدُ ، ثُمَّ قَالَ : " أَيْنَ السَّائِلُ عَنْ وَقْتِ صَلَاةِ الْغَدَاةِ ؟ مَا بَيْنَ هَذَيْنِ وَقْتٌ "

رواه البزار ورجاله رجال الصحيح.

1780. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazının vakti soruldu. O da sabah namazını bir kere tan ağardığı vakit kıldı. Daha sonra ise etraf iyice aydınlandığı anda kıldı ve Sonra: *"Sabah namazının vaktini soran kişi nerede? Onun vakti bu iki vakit arasındadır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧٨١ - حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ الرَّمْلِيُّ ، نَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَمِرٍ الْيَحْصِبِيِّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ثَعْلَبَةَ الْأَنْصَارِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ

بْنِ يَزِيدَ بْنِ جَارِيَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْفَجْرَ يَوْمًا ، فَغَلَّسَ بِهَا ، ثُمَّ صَلَاهَا يَوْمًا بَعْدُ ، فَأَسْفَرَ بِهَا ، ثُمَّ قَالَ : " مَا بَيْنَهُمَا وَقْتٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, من حديث عبيد الله بن عبد الله بن ثعلبة بن صعير, و لم يرو عنه غير الزهري

1781. Abdurrahman b. Yezîd b. Câriye'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazını bir gün karanlıkta, bir gün de etraf iyice aydınlandıktan sonra kıldı. Sonra: *"(Sabah namazının) vakti, bu iki vakit arasındadır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Ubeydullah b. Abdillah b. Sa'lebe b. Sa'îr'den nakletmiştir ki, kendisinden Zührî'den başkası rivayette bulunmamıştır.

١٧٨٢ - و عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، أَنَّ رَجُلا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عن وَقْتِ صَلاَةِ الصُّبْحِ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِغَلَسٍ ثُمَّ صَلاَهَا مِنَ الغَدِ فَأَسْفَرَ ثُمَّ قَالَ : أَيْنَ السَّائِلُ؟ فَقَالَ : أَنَا فَقَالَ : " الوَقْتُ فِيمَا بَيْنَ أَمْسِ واليَوْمِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف .

1782. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazının vaktini sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de bir defa namazı karanlıkta, ertesi gün ise etraf iyice aydınlandığında kıldı. Sonra: *"Sabah namazının vaktini soran zat nerede?"* diye sordu. O da: "Benim" deyince; *"İşte vakit, dünkü ve bugünkü vakitler arasındadır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a'da zayıflık vardır.

(بَابٌ مِنْهُ فِي وَقْتِ صَلاةِ الصُّبْحِ)

Sabah Namazı Vaktine Dair Bir Başka Bölüm

١٧٨٣ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الأَرُزِّيُّ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلابِيُّ ، قَالَ : نا حَرْبُ بْنُ سُرَيْجٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " كُنَّا نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاةَ الصُّبْحِ ، ثُمَّ نَنْصَرِفُ وَمَا يَعْرِفُ بَعْضُنَا بَعْضًا "

رواه البزار ورجاله ثقات .

1783. Hz. Ali b. Ebî Tâlib demiştir ki: Bizler Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte sabah namazını kılıp, ayrıldığımızda (karanlık nedeniyle) hâlâ birbirimizi tanıyamazdık.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٧٨٤ - وعَنْ عُرْوَةَ بْنِ مُضَرِّسٍ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّه ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يصلّي صَلاةَ الفَجْرِ إِذَا بَزَقَ الفَجْرُ"

رواه البزار, وفيه: داود بن يزيد الأودي, ضعفه ابن معين والنسائي, وحدث عنه شعبة وسفيان, وقال ابن عدي : لم أر له حديثا منكرا إذا روى عنه ثقة وإن كان ليس بالقوي في الحديث إذا روى عنه ثقة فإنه يقبل حديثه .

1784. Urve b. Mudarris'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazını şafak attığında kılardı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dâvud b. Yezîd el-Evdî'yi İbn Maîn ve Nesâî zayıf görmüşlerdir. Fakat kendisinden Şu'be ve Süfyân rivayette bulunmuşlardır. İbn Adî de: "Eğer kendisinden güvenilir bir ravi rivayette bulunmuşsa, münker bir hadisine rastlamadım. Kendisi hadis konusunda sağlam olmasa da, eğer ondan güvenilir bir ravi rivayet etmişse hadisi kabul edilir" demiştir.[1]

١٧٨٥ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا أبي ، وَعَمِّي عُبَيْدُ اللَّه بْنُ مُعَاذ ، قالا : ثنا أبي ، ثنا قُرَّةُ بْنُ خَالِد ، ثنا ضِرْغَامَةُ بْنُ عُلَيْبَةَ بْنِ حَرْمَلَةَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيه ، قَالَ : انْطَلَقْتُ فِي وَفْدِ الْحَيِّ إِلَى رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِنَا صَلاةَ الصُّبْحِ ، فَلَمَّا سَلَّمَ جَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَى وَجْهِ الَّذِي إِلَى جَنْبِي فَمَا أَكَادُ أَنْ أَعْرِفَهُ مِنَ الْغَلَسِ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّه أَوْصِنِي ، قَالَ : " اتَّقِ اللَّهَ ، وَإِنْ كُنْتَ فِي الْقَوْمِ فَسَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ لَكَ مَا يُعْجِبُكَ فَأْتِه ، إِنْ سَمِعْتَهُمْ يَقُولُونَ لَكَ مَا تَكْرَهُ فَدَعْهُ "

رواه الطبراني في الكبير من رواية ضرغامة بن علية بن حرملة, عن أبيه, عن جده, وقد ذكره ابن أبي حاتم بما فيه ههنا لم يرد عليه, وبقية رجاله موثقون, وضرغامة وحرملة ذكرهما ابن حبان في الثقات.

1785. Harmele bildiriyor: Kabile heyetiyle birlikte Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gittim. Bize sabah namazını kıldırdı. Selam verdiğinde yanımda duranın yüzüne baktım ve neredeyse karanlıktan onu tanıyamıyordum. Dedim ki: "Ya Resûlallah! Bana bir tavsiyede bulun."

[1] Bezzâr, no. 387. "Hadisi Ebû Dâvud rivayet etmiştir. Dolayısıyla zevaidden değildir. Bu yüzden asıl nüshada üzeri çizilmiştir." Bu, Bezzâr'ın asıl nüshasına iliştirilmiş bir ibaredir.

Buyurdu ki: *"Allah'tan kork. Eğer bir toplulukla berabersen, onlardan hoşlandığın bir şey işitirsen, onu yap. Fakat hoşlanmadığın bir şey söylediklerini işitirsen, onu bırak."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Dirğâme b. Uleybe b. Harmele kanalıyla babasından, onun kanalıyla da dedesinden rivayet etmiştir. İbn Ebî Hâtim bu zatı (muhtemelen Uleybe'yi kastediyor) buradaki gibi zikretmiş, fakat açıklama yapmamıştır. Kalan ravileri ise güvenilir görülmüşlerdir. Dirğâme ve Harmele'yi ise İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.

١٧٨٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ هِنْدَ بِنْتِ الْحَارِثِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : كُنَّ نِسَاءً يَشْهَدْنَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ ، فَيَنْصَرِفْنَ مُتَلَفِّعَاتٍ فِي مُرُوطِهِنَّ مَا يُعْرَفْنَ مِنَ الْغَلَسِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني .

1786. Ümmü Seleme demiştir ki: Bazı kadınlar Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber sabah namazına katılırlardı. Namazdan sonra yüzleri başörtülerine sarılı olarak ayrılırlar ve karanlıktan tanınmazlardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri, Taberânî'nin hocası hariç *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٧٨٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ ، قَالَ : نا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، قَالَ : نا أَيُّوبُ بْنُ سَيَّارٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ بِلَالٍ ، قَالَ : أَذَّنْتُ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ ، فَأَبْطَأَ النَّاسُ عَنِ الصَّلَاةِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا لِلنَّاسِ يَا بِلَالُ ؟ ، قَالَ : قُلْتُ : حَبَسَهُمُ الْبَرْدُ ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنْهُمُ الْبَرْدَ " ، قَالَ : فَرَأَيْتُهُمْ يَتَرَوَّحُونَ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ.

رواه البزار ,وفيه: أيوب بن سيار, وهو ضعيف .

1787. Bilâl bildiriyor: Soğuk bir günün sabahında ezan okudum. Fakat halk namaza gelmekte geciktiler. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İnsanlara ne oldu, ey Bilâl"* diye sordu. Ben de: "Onlara soğuk engel oldu" deyince, *"Allahım! Onlardan soğuğu kaldır"* diye dua etti. Ondan sonra sabah namazı sırasında (sıcaktan) kendilerini serinlettiklerini gördüm.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eyyûb b. Seyyâr zayıftır.[1]

---

[1] Ayrıca bkz. Abdurrezzâk, *Musannef*, no. 2181.

١٧٨٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، يَقُولُ : كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، " يُغَلِّسُ بِالصُّبْحِ كَمَا يُغَلِّسُ بِهَا ابْنُ الزُّبَيْرِ ، وَيُصَلِّي الْمَغْرِبَ حِينَ تَغْرُبُ الشَّمْسُ ، وَيَقُولُ : " وَاللَّهِ إِنَّهُ لَكَمَا ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : ﴿إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: من لم يسم .

1788. Amr b. Dînâr, Abdullah b. Mes'ûd'un oğlunu şöyle söylerken işitmiş: Abdullah b. Mes'ûd da İbnü'z-Zübeyr'in kıldığı gibi sabah namazını karanlıkta kılardı. Akşam namazını Güneş batınca kılar ve: "Bu aynen Yüce Allah'ın **«Gündüzün güneş dönüp gecenin karanlığı bastırıncaya kadar (belli vakitlerde) namaz kıl; bir de sabah namazını. Çünkü sabah namazı şahitlidir»**[2] âyetinde buyurduğu vakittir" derdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi belirtilmeyen biri vardır.

١٧٨٩ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ هَاشِمِ بْنِ مَرْزُوقٍ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ مُطَرِّفٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عُمَارَةَ بْنِ رُوَيْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ، وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ، وَشَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

قلت : له في الصحيح : " لن يلج النار أحد صلى قبل طلوع الشمس وقبل غروبها " .

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله موثقون .

1789. Umâre b. Rü'eybe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Güneş doğmadan ve batmadan önce namaz kılıp, Allah'tan başka tanrı bulunmadığına şahadet ederse, cennete girer"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: *Sahîh*'te *"Güneş doğmadan ve güneş batmadan önce namaz kılan hiç kimse cehenneme girmez"* ifadesiyle bir rivayet yer almıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

---

[1] Bkz. 2153 nolu hadis. Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 1066) "Sonra yine ezan okudum. Fakat kimse gelmedi. Aynı şeyi üç kere tekrarladım. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ...." ifadesiyle rivayet etmiştir.

[2] İsrâ, 17/78.

١٧٩٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، قَالَ : كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقُولُ : " يَتَدَارَكُ الْحَرَسَانِ مِنْ مَلائِكَةِ اللَّهِ حَارِسُ اللَّيْلِ ، وَحَارِسُ النَّهَارِ عِنْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ ، وَاقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ : ﴿ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا﴾ رواه الطبراني , وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه .

1790. Ebû Ubeyde'nin bildirdiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd) derdi ki: "Aziz ve celil olan Allah'ın meleklerinden iki koruyucu meleği; gece görevli koruyucu melekle gündüz görevli koruyucu melek fecrin doğuşunda nöbet değişirler. İsterseniz şu âyeti okuyunuz: « **Bir de sabah namazını; çünkü sabah namazı şahitlidir**»[1]

★Hadisi Taberânî, rivayet etmiştir. Fakat Ebû Ubeyde babasından hadis işitmemiştir.

(بَابُ فِي النَّوْمِ بَعْدَ الصُّبْحِ)

Sabah Namazından Sonra Uyumak

١٧٩١ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ مَرَّ عَلَى رَجُلٍ بَعْدَ صَلاةِ الصُّبْحِ وَهُوَ نَائِمٌ فَحَرَّكَهُ بِرِجْلِهِ حَتَّى اسْتَيْقَظَ فَقَالَ : أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ اللهَ تَعَالَى يَطَّلِعُ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ إِلَى خَلْقِهِ فَيُدْخِلُ ثُلَّةً مِنْهُمْ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لا يعرف .

1791. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre kendisi sabah namazından sonra bir zatın yanına uğramış; adam uyuyormuş. Bunun üzerine ayağıyla dürtüp uyandırarak: "Sen bilmez misin ki, Yüce Allah bu saatte yarattıklarına bakar ve onlardan bir grubu rahmetiyle cennetine sokar" demiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde tanınmayan biri vardır.

---

1 İsrâ, 17/78.

(باب فيمن نام عن صلاة أو نسيها)

Uyuyakalıp ya da Unutup Namazı Kaçırmak

١٧٩٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا الْمَسْعُودِيُّ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَلْقَمَةَ الثَّقَفِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ لَمَّا انْصَرَفْنَا مِنْ غَزْوَةِ الْحُدَيْبِيَةِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَحْرُسُنَا اللَّيْلَةَ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ فَقُلْتُ أَنَا حَتَّى عَادَ مِرَارًا. قُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَأَنْتَ إِذًا. قَالَ فَحَرَسْتُهُمْ حَتَّى إِذَا كَانَ وَجْهُ الصُّبْحِ أَدْرَكَنِي قَوْلُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ تَنَامُ. فَنِمْتُ فَمَا أَيْقَظَنَا إِلاَّ حَرُّ الشَّمْسِ فِي ظُهُورِنَا فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَنَعَ كَمَا كَانَ يَصْنَعُ مِنَ الْوُضُوءِ وَرَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ثُمَّ صَلَّى بِنَا الصُّبْحَ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَوْ أَرَادَ أَنْ لاَ تَنَامُوا عَنْهَا لَمْ تَنَامُوا وَلَكِنْ أَرَادَ أَنْ تَكُونُوا لِمَنْ بَعْدَكُمْ فَهَكَذَا لِمَنْ نَامَ أَوْ نَسِيَ. قَالَ ثُمَّ إِنَّ نَاقَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِبِلَ الْقَوْمِ تَفَرَّقَتْ فَخَرَجَ النَّاسُ فِي طَلَبِهَا فَجَاءُوا بِإِبِلِهِمْ إِلاَّ نَاقَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُذْ هَا هُنَا. فَأَخَذْتُ حَيْثُ قَالَ لِي فَوَجَدْتُ زِمَامَهَا قَدِ الْتَوَى عَلَى شَجَرَةٍ مَا كَانَتْ لِتَحُلَّهَا إِلاَّ يَدٌ قَالَ فَجِئْتُ بِهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا لَقَدْ وَجَدْتُ زِمَامَهَا مُلْتَوِيًا عَلَى شَجَرَةٍ مَا كَانَتْ لِتَحُلَّهَا إِلاَّ يَدٌ قَالَ وَنَزَلَتْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُورَةُ الْفَتْحِ ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا﴾

قلت : له حديث عند أبي داود غير هذا . رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير وأبو يعلى باختصار عنهم, وفيه: عبد الرحمن بن عبد الله المسعودي, وقد اختلط في آخر عمره .

1792. Abdullah b. Mes'ûd anlatmaktadır: Hudeybiye gazvesinden dönerken Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu gece bize kim bekçilik/koruyuculuk yapar?"* diye sordu. Abdullah der ki: "Ben yaparım" dedim. *"Sen uyursun"* buyurdu. Sonra tekrar: *"Bu gece bize kim bekçilik/koruyuculuk yapar?"* diye sordu. Ben yine: "Ben yaparım" dedim. *"Sen uyursun"* buyurup üçüncü kez: *"Bu gece bize kim bekçilik/koruyuculuk yapar?"* diye sordu. Ben yine: "Ben yaparım" dedim. Yine *"Sen uyursun"*[1]

---

[1] Bu ibare Ahmed b. Hanbel'in 3710 nolu rivayeti ile Bezzâr'ın 399 nolu rivayetlerinde yer almamış, fakat Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki 10548 ve 10549 nolu rivayetlerinde geçmiştir.

buyurdu ve bunu defalarca tekrarladı. Sonunda yine "Ben yaparım ya Resûlallah" deyince, "*Tamam sen yap*" buyurdu. Müslümanlara bekçilik yaptım. Ne var ki tam sabaha doğru Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) "*Sen uyursun*" sözü beni yakaladı ve uyudum. Bizi uykumuzdan ancak sırtlarımıza vuran Güneşin yakıcı sıcaklığı uyandırdı. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalktı ve daha evvel yaptığı gibi abdest alarak sabah namazının (ilk) iki rekâtını kıldı. Sonra bize sabah namazını kıldırdı. Namaz bitince, "*Eğer Yüce Allah uyuyakalıp namazı kaçırmanızı dilememiş olsaydı, uyumazdınız. Fakat O bunun sizden sonrakilere örnek olmasını ve uyuyakaldıkları ya da unuttuklarında bu şekilde davranmalarını murat etti*" buyurdu. Sonra Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) dişi devesi ile topluluğun develeri etrafa dağıldılar. İnsanlar onları aramaya çıktılar. Kendi develerini bulup getirdiler. Yalnız Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) devesi yoktu. Abdullah devamla der ki: Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: "*Onu şuradan tutup getir*" buyurdu. Ben de onu aynen Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) bana söylediği yerde yakaladım. Ancak elle çözülebilecek şekilde yularının bir ağaca dolanmış olduğunu gördüm. Sonra deveyi alıp Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) getirdim ve: "Ya Resûlallah! Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, yularının bir ağaca dolanmış olduğunu gördüm. Onu ancak bir el çözebilirdi" dedim. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Fetih sûresi nazil oldu.

★Ben derim ki: Bu konuda İbn Mes'ud'un Ebû Dâvud tarafından nakledilmiş başka bir hadisi daha vardır.

Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve onlardan nakille muhtasar olarak Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Abdillah el-Mes'ûdî ömrünün sonuna doğru bunamıştır.

١٧٩٣ – ولابن مسعود أيضا عند أحمد والبزار حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي عَلْقَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه مِنَ الْحُدَيْبِيَةِ فَذَكَرُوا أَنَّهُمْ نَزَلُوا دَهَاساً مِنَ الأَرْضِ يَعْنِي الدَّهَاسَ الرَّمْلَ فَقَالَ مَنْ يَكْلَؤُنَا. فَقَالَ بِلاَلٌ أَنَا" فذكر نحوه .

ورجاله موثقون وليس, فيه: المسعودي .

1793. Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr yine İbn Mes'ûd'dan şöyle nakletmişlerdir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte Hudeybiye'den geri dönüş için yola çıktık.... Daha sonra kumluk bir arazide konakladıklarını anlattı. (Allah Resûlü): "*Bize kim bekçilik yapar?*" diye sordu. Bilâl: "Ben yaparım" dedi ....

★Rivayetin ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Aralarında el-Mes'ûdî'nin ismi geçmemiştir.

١٧٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا حَرِيزٌ عَنْ يَزِيدَ بْنِ صُلَيْحٍ عَنْ ذِي مِخْمَرٍ وَكَانَ رَجُلاً مِنَ الْحَبَشَةِ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُنَّا مَعَهُ فِي سَفَرٍ فَأَسْرَعَ السَّيْرَ حِينَ انْصَرَفَ وَكَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ لِقِلَّةِ الزَّادِ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدِ انْقَطَعَ النَّاسُ وَرَاءَكَ فَحَبَسَ وَحَبَسَ النَّاسُ مَعَهُ حَتَّى تَكَامَلُوا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُمْ هَلْ لَكُمْ أَنْ نَهْجَعَ هَجْعَةً. أَوْ قَالَ لَهُ قَائِلٌ فَنَزَلَ وَنَزَلُوا فَقَالَ مَنْ يَكْلَؤُنَا اللَّيْلَةَ. فَقُلْتُ أَنَا جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاءَكَ فَأَعْطَانِي خِطَامَ نَاقَتِهِ فَقَالَ هَاكَ لَا تَكُونَنَّ لُكَعَ. قَالَ فَأَخَذْتُ بِخِطَامِ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخِطَامِ نَاقَتِي فَتَنَحَّيْتُ غَيْرَ بَعِيدٍ فَخَلَّيْتُ سَبِيلَهُمَا يَرْعَيَانِ فَإِنِّي كَذَاكَ أَنْظُرُ إِلَيْهِمَا حَتَّى أَخَذَنِي النَّوْمُ فَلَمْ أَشْعُرْ بِشَيْءٍ حَتَّى وَجَدْتُ حَرَّ الشَّمْسِ عَلَى وَجْهِي فَاسْتَيْقَظْتُ فَنَظَرْتُ يَمِيناً وَشِمَالاً فَإِذَا أَنَا بِالرَّاحِلَتَيْنِ مِنِّي غَيْرُ بَعِيدٍ فَأَخَذْتُ بِخِطَامِ نَاقَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبِخِطَامِ نَاقَتِي فَأَتَيْتُ أَدْنَى الْقَوْمِ فَأَيْقَظْتُهُ فَقُلْتُ لَهُ أَصَلَّيْتُمْ قَالَ لَا. فَأَيْقَظَ النَّاسُ بَعْضُهُمْ بَعْضاً حَتَّى اسْتَيْقَظَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا بِلَالُ هَلْ فِي الْمِيضَأَةِ مَاءٌ. يَعْنِي الْإِدَاوَةَ قَالَ نَعَمْ جَعَلَنِي اللَّهُ فِدَاءَكَ. فَأَتَاهُ بِوَضُوءٍ فَتَوَضَّأَ لَمْ يَلُتَّ مِنْهُ التُّرَابَ فَأَمَرَ بِلَالاً فَأَذَّنَ ثُمَّ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الصُّبْحِ وَهُوَ غَيْرُ عَجِلٍ ثُمَّ أَمَرَهُ فَأَقَامَ الصَّلَاةَ فَصَلَّى وَهُوَ غَيْرُ عَجِلٍ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَفْرَطْنَا قَالَ لَا قَبَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَرْوَاحَنَا وَقَدْ رَدَّهَا إِلَيْنَا وَقَدْ صَلَّيْنَا "

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, ورجال أحمد ثقات . قلت : روى أبو داود طرفا منه .

1794. Zû Mihber anlatmaktadır ki kendisi Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hizmet eden Habeşistanlı bir zattı: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir seferde beraberdik. Sonra dönüş sırasında birden seyrini hızlandırdı. Ki bunu, genellikle azık azalınca yapardı. Derken bir zat kendisine: "Ey Allah'ın Nebisi! İnsanlar peşinden yetişemiyorlar" deyince hem kendisi durdu, hem de insanları durdurdu ki, geriden gelenler yanında toplansın. Sonra onlara hitaben: "Bir müddet yatıp dinlensek, sizce nasıl olur?" dedi. Ya da bu teklifi o zat yaptı. Sonra konakladı, O'nunla beraber insanlar da konakladılar. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu gece bize kim bekçilik yapar?"* diye sordu. Ben de: "Canım uğruna feda olsun, ben yaparım" dedim. Bunun üzerine devesinin yularını bana vererek: *"Al! Ama sakın cahillik etme"* buyurdu. Hem Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) devesinin yularından, hem de kendi devemin yularından tutup biraz uzaklaştım. Sonra otlanmaları için

onları serbest bıraktım. Bu halde onları gözetiyordum ki, beni uyku tuttu ve Güneşin yakıcı sıcağı yüzüme vuruncaya kadar hiç bir şey hissetmedim. Hemen uyanıp sağa sola bakındım. Develerin benden fazla uzaklaşmamış olduklarını gördüm. Hemen Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) devesinin ve kendi devemin yularından tutarak topluluktan bana en yakın olan kişinin yanına varıp uyandırdım. "Namaz kıldınız mı?" diye sordum. "Hayır" dedi. Sonra insanlar birbirlerini uyandırdılar. Sonunda Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de uyandı ve: *"Bilâl, ibrikte su var mı?"* diye sordu. Bilâl: "Canım sana feda olsun, var" dedi. Sonra ibriği kendisine götürdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onunla abdest aldı, abdestte toprağa hiç su damlatmadı. Sonra Bilâl'e emir verdi. Bilâl ezan okudu. Sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp acele etmeden sabah namazından önceki iki rekatı (sünnet namazını) kıldı. Sonra yine emir verdi ve Bilâl namaz için kâmet getirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yine acele etmeksizin sabah namazını kıldı. Sonra bir zat kendisine: "Ey Allah'ın Nebisi! Acaba kusur mu işledik?" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hayır. Fakat aziz ve celil olan Allah ruhlarımızı kabzetti, sonra onları bize iade etti ve biz de namazımızı kıldık"* buyurdu.

★Ben derim ki: Ebû Dâvud hadisin bir kısmını rivayet etmiştir.

Hadisin tamamını ise Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup İbn Hanbel'in ravileri güvenilir ravilerdir.

١٧٩٥ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ ، ثنا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ الدَّارِمِيُّ ، ثنا مَسْلَمَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ الْمَازِنِيُّ ، ثنا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ ، عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ ، ثنا ذُو مِخْمَرِ بْنِ أَخِي النَّجَاشِيِّ ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ فَسَرَوْا مِنَ اللَّيْلِ مَا سَرَوْا ، ثُمَّ نَزَلُوا ، فَأَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا ذَا مِخْمَرٍ ، قُلْتُ : لَبَّيْكَ رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ فَأَخَذَ بِرَأْسِ نَاقَتِي ، وَقَالَ : اقْعُدْ هَهُنَا وَلَا تَكُونَنَّ لَكَاعًا اللَّيْلَةَ ، فَأَخَذْتُ بِرَأْسِ النَّاقَةِ ، فَغَلَبَتْنِي عَيْنَايَ ، فَنِمْتُ وَانْسَلَّتِ النَّاقَةُ ، فَذَهَبَتْ فَلَمْ أَسْتَيْقِظْ إِلَّا بِحَرِّ الشَّمْسِ ، فَأَتَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا ذَا مِخْمَرٍ ، قُلْتُ : لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَعْدَيْكَ ، قَالَ : كُنْتَ وَاللَّهِ اللَّيْلَةَ لُكَعَ كَمَا قُلْتُ ، فَتَنَحَّيْنَا عَنْ ذَلِكَ الْمَكَانِ فَصَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ دَعَا أَنْ تُرَدَّ النَّاقَةُ ، فَجَاءَتْ بِهَا عِصَارُ رِيحٍ تَسُوقُهَا ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْغَدِ حِينَ بَرَقَ الْفَجْرُ أَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ فَأَقَامَ ثُمَّ صَلَّى بِنَا ، فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ ، قَالَ : هَذِهِ صَلَاتُنَا بِالْأَمْسِ " ، ثُمَّ ائْتَنَفَ صَلَاةَ يَوْمِهِ ذَلِكَ

قلت : روى أبو داود منه طرفا يسيرا .

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: العباس بن عبد الرحمن, روى عنه داود بن أبي هند, و لم أر له راو غيره ,وروى هو عن جماعة من الصحابة .

1795. Necâşî'nin kardeşinin oğlu Zû Mihmer[1] bildiriyor: Bir gazve sırasında Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim. Ordu gece ilerledikçe ilerledi. Sonra bir yerde kamp kurdular. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma gelerek: *"Ey Zû Mihmer!"* diye seslendi. Ben: "Buyur ya Resûlallah, emrine amadeyim!" dedim. Devemin başından tutarak: *"Buraya kon. Gece sakın bir cahillik yapma!"* buyurdu. Ben de devemin başından tuttum. Ama gözlerime hakim olamadım ve uyudum. Bu esnada deve sıyrılıp/sıvışıp uzaklaştı. Ancak Güneşin yakıcı sıcağıyla uyanabildim. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma gelerek: *"Ey Zû Mihmer!"* diye seslendi. Ben: "Buyur, ya Resûlallah, emrine amadeyim!" dedim. *"Sen, vallahi bu gece, sana dediğim gibi, akılsızlık/cahillik ettin"* buyurdu. O yerden uzaklaştıktan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize namaz kıldırdı. Namazı bitirdiğinde devenin geri gelmesi için dua etti ve çok geçmeden bir fırtına deveyi önüne katıp getirdi. Ertesi gün şafak attığında, Bilâl'e emir verdi. Bilâl ezan okudu. Sonra yine emir verdi ve kâmet getirdi. Sonra bize namaz kıldırdı. Namazı bitirdiğinde: *"Bu dünkü namazımızdır"* buyurdu ve peşinden o günkü namazı kılmaya başladı.

★Ben derim ki: Ebû Dâvud hadisin az bir kısmını rivayet etmiştir.

Tamamını ise Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abbâs b. Abdirrahman'dan Dâvud b. Ebî Hind rivayette bulunmuştur. Onun bundan başka ravisini görmedim. Kendisi ise bir grup sahabeden rivayette bulunmuştur.

١٧٩٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ الأَنْصَارِيِّ قَالَ بَيْنَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ إِذْ مَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ حَادَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَدَعَمْتُهُ بِيَدِيَّ قَالَ فَاسْتَيْقَظَ قَالَ ثُمَّ سِرْنَا قَالَ فَمَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَعَمْتُهُ بِيَدَيَّ فَاسْتَيْقَظَ فَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ. فَقُلْتُ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ حَفِظَكَ اللَّهُ كَمَا حَفِظْتَنَا مُنْذُ اللَّيْلَةِ. ثُمَّ قَالَ لاَ أَرَانَا إِلاَّ قَدْ شَقَقْنَا عَلَيْكَ نَحِّ بِنَا عَنِ الطَّرِيقِ أَوْ مِلْ بِنَا عَنِ الطَّرِيقِ . قَالَ فَعَدَلْنَا عَنِ الطَّرِيقِ فَأَنَاخَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

[1] Bu zata "Zû Mihber" de denir. Bkz. *İsâbe*. Nitekim *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de de bu şekilde geçmiştir. (no. 4228)

رَاحِلَتَهُ فَتَوَسَّدَ كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا ذِرَاعَ رَاحِلَتِهِ فَمَا اسْتَيْقَظْنَا حَتَّى أَشْرَقَتِ الشَّمْسُ وَذَكَرَ صَوْتَ الصُّرَدِ. قَالَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْنَا فَاتَتْنَا الصَّلَاةُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ تَهْلِكُوا وَلَمْ تَفُتْكُمُ الصَّلَاةُ إِنَّمَا تَفُوتُ الْيَقْظَانَ وَلَا تَفُوتُ النَّائِمَ هَلْ مِنْ مَاءٍ. قَالَ فَأَتَيْتُهُ بِسَطِيحَةٍ أَوْ قَالَ مِيضَأَةٍ فِيهَا مَاءٌ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ دَفَعَهَا إِلَيَّ وَفِيهَا بَقِيَّةٌ مِنْ مَاءٍ قَالَ احْتَفِظْ بِهَا فَإِنَّهُ كَائِنٌ لَهَا نَبَأٌ. وَأَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ تَحَوَّلَ فِي مَكَانِهِ فَأَمَرَهُ فَأَقَامَ الصَّلَاةَ فَصَلَّى صَلَاةَ الصُّبْحِ ثُمَّ قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ كَانَ النَّاسُ أَطَاعُوا أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ فَقَدْ رَفَقُوا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَصَابُوا وَإِنْ كَانُوا خَالَفُوهُمَا فَقَدْ خَرَقُوا بِأَنْفُسِهِمْ. وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ حَيْثُ فَقَدُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَا لِلنَّاسِ أَقِيمُوا بِالْمَاءِ حَتَّى تُصْبِحُوا فَأَبَوْا عَلَيْهِمَا وَانْتَهَى إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ آخِرِ النَّهَارِ وَقَدْ كَادُوا أَنْ يَهْلِكُوا عَطَشًا فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْنَا. فَدَعَا بِالْمِيضَأَةِ ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ فَأُتِيَ بِإِنَاءٍ فَوْقَ الْقَدَحِ وَدُونَ الْعُقْبِ فَتَأَبَّطَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ جَعَلَ يَصُبُّ فِي الْإِنَاءِ ثُمَّ يَشْرَبُ الْقَوْمُ حَتَّى شَرِبُوا كُلُّهُمْ ثُمَّ نَادَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ مِنْ غَالٍ. قَالَ ثُمَّ رَدَّ الْمِيضَأَةَ وَفِيهَا نَحْوٌ مِمَّا كَانَ فِيهَا. قَالَ فَسَأَلْنَاهُ كَمْ كُنْتُمْ فَقَالَ كَانَ مَعَ أَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ ثَمَانُونَ رَجُلًا وَكُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا"

قلت : هو في الصحيح باختصار عن هذا .رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1796. Ebû Katâde el-Ensârî bildiriyor. Bizler seferlerinin birinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devesinin sırtında yalpaladı. Hemen elimle kendisine destek verdim, uyandı. Sonra yolumuza devam ettik. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yine devesinin sırtında yalpaladı. Hemen elimle kendisine destek verdim. Uyandı ve: *"Ey Ebû Katâde!"* diye seslendi. "Buyur, ya Resûlallah" dedim. *"Geceden beri senin bizi koruduğun gibi Allah da seni korusun"* buyurdu. Sonra: *"Sanırım, sana sıkıntı vermekten başka bir şey yapmadık. Bizi yolun kenarına çek"* buyurdu. Böylece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) devesini çöktürdü. Her birimiz devesinin dizini kendisine yastık edinerek uyudu. Ancak Güneş doğup etrafı aydınlattığında uyanabildik. -Sonra fırtınanın sesinden sözetti- Devamla şöyle anlattı: "Ya Resûlallah! Helak olduk, namazı kaçırdık, dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne helak oldunuz, ne de namazı geçirdiniz. Asıl uyanık olan namazı geçirir, uyuyan geçirmez. Hiç su var mı?"* buyurdu. Hemen kendisine bir tulum içinde -veya içinde bir miktar su bulunan bir ibrikle-

su getirdim. Onunla abdest aldı. Sonra bana verdi. Dibinde biraz su kalmıştı. Buyurdu ki: *"Bunu sakla. Çünkü onunla önemli bir olay yaşanacaktır"* buyurdu. Sonra Bilâl'e emir verdi, o da ezan okudu. Abdest alıp iki rekât namaz kıldı. Sonra bulunduğu mekânı değiştirip Bilâl'e yine emir verdi, namaz için kâmet getirdi ve bu şekilde sabah namazını kıldı. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer insanlar Ebû Bekir ve Ömer'e itaat ederlerse, kendilerine acımış ve isabet etmiş olurlar. Eğer o ikisine muhalefet ederlerse, kendilerine yazık etmiş olurlar"* buyurdu. Ebû Bekir ve Ömer, insanlar Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) kaybettiklerinde onlara "Sabaha erinceye kadar subaşında kalın" demişlerdi. Fakat insanlar onları dinlememişlerdi. Sonra gün sonunda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanlarına geldiğinde neredeyse susuzluktan öleceklerdi. Dediler ki: "Ya Resûlallah! Ölmek üzereyiz" Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de ibriği istedi. Sonra tastan daha büyükçe, leğenden daha küçükçe bir kap istedi. Sonra kabı koltuğunun altına alarak içine su dökmeye başladı. Bir taraftan topluluk da içiyordu. Sonunda hepsi su içtiler. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhtiyaç sahibi var mı?"* diye seslendi. Sonra ibriği, daha önce içindeki su kadar bir suyla geri verdi. (Ravi der ki) "O zaman kaç kişi idiniz?" diye sorduk. "Biz Ebû Bekir ve Ömer'le birlikte seksen nefer idik. Ayrıca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber 12 iki kişi daha vardı" karşılığını verdi.

★Ben derim ki: Hadis *Sahîh*'te buradakinden daha kısa bir metinle geçmiştir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٧٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ عَنْ رَجُلٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَعَرَّسَ مِنَ اللَّيْلِ فَرَقَدَ فَلَمْ يَسْتَيْقِظْ إِلاَّ بِالشَّمْسِ قَالَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلاَلاً فَأَذَّنَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ" قَالَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ مَا تَسُرُّنِي الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا بِهَا يَعْنِي الرُّخْصَةَ.

رواه أحمد وأبو يعلى, وقال : ما يسرني به الدنيا , والبزار والطبراني في الأوسط, فرواه أحمد, عن يزيد بن أبي زياد ,عن تميم بن سلمة,عن مسروق, عن ابن عباس, ورجال أبي يعلى ثقات .

1797. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir seferdeydi. Gece dinlenmek üzere bir yerde kamp kurdu ve ancak Güneşle uyanabildi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'e emir verdi. Bilâl ezan okudu ve (Resûlullah) iki rekât namaz kıldı. İbn Abbâs demiştir ki: "Dünya ve içindekiler, yani ruhsat için olanlar, beni memnun etmez."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ[1], Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Hadisi Ahmed b. Hanbel, Yezîd b. Ebî Ziyâd kanalıyla, ismi zikredilmeyen bir ravi vasıtasıyla İbn Abbâs'tan rivayet ederken, Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve Taberânî, Yezîd b. Ebî Ziyâd kanalıyla Temîm b. Seleme-Mesrûk-İbn Abbâs zinciriyle nakletmişlerdir. Ebû Ya'lâ'nın ravileri güvenilir ravilerdir.[2]

١٧٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ أَنْبَأَنَا بِشْرُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ أَحْسَبُهُ مَرْفُوعاً " مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّهَا حِينَ يَذْكُرُهَا وَمِنَ الْغَدِ لِلْوَقْتِ"

رواه أحمد, وبشر بن حرب: ضعفه ابن المديني وجماعة, ووثقه ابن عدي, وقال : لم أر له حديثا منكرا.

1798. Bişr b. Harb bildiriyor: Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim unutarak bir namazı geçirir de (sonra) onu hatırlarsa ertesi gün aynı vaktinde kılsın."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bişr b. Harb'i İbnü'l-Medînî ve bir grup zayıf görürken, İbn Adî güvenilir kabul ederek "Kendisinin tek bir münker hadisine rastlamadım" demiştir.

١٧٩٩ - وروى أحمد بإسناده حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ وَسُرَيْجٌ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ بِشْرٍ قَالَ سَمِعْتُ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ.

1799. Ahmed b. Hanbel kendi senediyle yine Bişr b. Harb'den şu sözünü nakletmiştir: Semure'yi şöyle derken işittim: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: ....

١٨٠٠ - وَحَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ " أَنَّ رَسُولَ اللهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَأْمُرُنَا إِذَا نَامَ أَحَدُنَا عَنِ الصَّلَاةِ أَوْ نَسِيَهَا حَتَّى يَذْهَبَ حِينُهَا الَّتِي تُصَلَّى فِيهَا ، أَنْ يُصَلِّيَهَا مَعَ الَّتِي تَلِيهَا مِنَ الصَّلَاةِ الْمَكْتُوبَةِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: يوسف بن خلد السمتي, وهو كذاب.

1800. Semure demiştir ki: "Bizden birimiz uyuyakalıp ya da unutup namazın normal vaktini geçirdiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize onu, peşinden gelen farz namazla birlikte kılmamızı emrederdi."

---

[1] Ravilerinden Utbe Ebû Amr hakkında Heysemî demiştir ki: Nesâî kendisini zayıf görürken İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir. Bkz. V, 177.

[2] Ebû Ya'lâ'nın ravileri güvenilir değillerdir; zira aralarında zayıf biri olan Yezîd b. Ebî Ziyâd'ın adı geçmiştir.

★Bunu Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Simtî yalancının tekidir.[1]

١٨٠١ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ ، عَنْ سَمُرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " مَنْ نَسِيَ صَلاةً فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا مِنَ الْغَدِ لِلْوَقْتِ " رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح .

1801. Semure'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim unutup bir namazı geçirirse, onu hatırlarsa ertesi günü aynı vaktinde kılsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

١٨٠٢ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ عَامِرٍ ، قَالَ أَبُو خَيْثَمَةَ الأَحْوَلُ : عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الَّذِي يَنْسَى الصَّلاةَ ، قَالَ : " يُصَلِّيهَا إِذَا ذَكَرَهَا "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح, وهو في السنن بلفظ : " من نام عن الوتر أو نسيه " .

1802. Ebû Saîd el-Hudrî, namazı unutan kimseyle ilgili olarak Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu hatırladığında kılar"* sözünü nakletmiştir.

★Bunu Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Hadis, *Sünen*'lerde ise *"Kim uyur ya da unutur da vitri kılmazsa"* ifadesiyle yer almıştır.[3]

١٨٠٣ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَبَّاسِ الْهَمْدَانِيُّ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرِهِ الَّذِي نَامُوا فِيهِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ ، فَقَالَ : " إِنَّكُمْ كُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْكُمْ أَرْوَاحَكُمْ ، فَمَنْ نَامَ عَنْ صَلاةٍ ، فَلْيُصَلِّهَا إِذَا اسْتَيْقَظَ ، وَمَنْ نَسِيَ صَلاةً فَلْيُصَلِّ إِذَا ذَكَرَ "

---

[1] Bezzâr, no. 397; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7038.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6978. Senedi munkatıdır, zira Lâhik b. Humeyd Ebû Miclez, Semure b. Cundub'e yetişmemiştir.

[3] Hadisi Hasan el-Basrî *"an-an"* sıygasıyla rivayet etmiştir. Bkz. Ebû Ya'lâ, *Müsned*, no. 1190.

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

1803. Ebû Cuhayfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uyuyakalıp ancak Güneş doğduğunda uyandıkları seferi sırasında şöyle buyurmuştu: *"Sizler öldünüz ve sonra Allah ruhlarınızı size iade etti. Kim uyuya kalır da bir namazı geçirirse, uyandığında onu kılsın. Kim de unutup bir namazı geçirirse, hatırladığında onu kılsın."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٨٠٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ ، عَنْ عُيَيْنَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ نَسِيَ صَلاَةً أَوْ نَامَ عَنْهَا ، فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا "

رواه البزار, ورجاله موثقون .

1804. Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim unutur ya da uyuya kalır, bir namazı geçirirse, onu hatırladığında kılsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٨٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ ، وَالْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالا : نا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ النُّعْمَانِ ، قَالَ : نا أَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ بِلالٍ : " أَنَّهُمْ نَامُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلالاً حِينَ قَامُوا فَأَذَّنَ ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ أَقَامَ بِلالٌ فَصَلَّى بِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاَةً بَعْدَمَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ " رواه البزار والطبراني في الكبير باختصار, ورجاله موثقون .

1805. Bilâl'in anlattığına göre onlar, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte oldukları bir seferde uyuyakalmışlar, tâ ki Güneş doğmuş. Uyuyakaldıkları zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'e emir vermiş ve ezan okumuş. Sonra iki rekât namaz kılmış. Sonra Bilâl kâmet getirmiş. Güneş doğduktan sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara namaz kıldırmış.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî muhtasar olarak rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٨٠٦ - وعَنْ أَنَسٍ قَالَ : كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَقَالَ : " مَنْ يَكْلأُنَا اللَّيْلَةَ ؟ فَقُلْتُ : أَنَا فَنَامَ وَنَامَ النَّاسُ وَنِمْتُ فَلَمْ نَسْتَيْقِظْ إِلاَّ بِحَرِّ الشَّمْسِ فَقَالَ : أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ

هَذِهِ الأَرْوَاحَ عَارِيَةٌ فِي أَجْسَادِ العِبَادِ يَقْبِضُهَا وَيُرْسِلُهَا إِذَا شَاءَ فَاقْضُوا حَوَائِجَكُمْ عَلَى رِسْلِكُمْ " فَقَضَيْنَا حَوَائِجَنَا عَلَى رِسْلِنَا وَتَوَضَّأْنَا وَتَوَضَّأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَلَّى رَكْعَتِي الفَجْرِ ثُمَّ صَلَّى بِنَا.

رواه البزار, وفيه: عتبة أبو عمر وروى, عن الشعبي وروى ,عنه محمد بن الحسن الأسدي, و لم أجد من ذكره, وبقية رجاله رجال الصحيح .

1806. Enes bildiriyor: Bir seferde Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim. *"Bu gece bize kim bekçilik yapar?"* buyurdu. Ben de: "Ben yaparım" dedim. Bunun üzerine uyudu ve onunla beraber insanlar da uyudular. Sonra ben de uyuyakaldım ve ancak Güneşin yakıcı sıcağıyla uyanabildik. O zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey insanlar! Şüphesiz ki bu ruhlar kulların bedenlerinde birer emanettirler. (Allah) dilediğinde onları kabzeder ve salar. Bu yüzden ihtiyaçlarınızı teenniyle gideriniz"* buyurdu.

Biz de ihtiyaçlarımızı yavaşça giderip abdest aldık. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de abdest alarak sabah namazının (ilk) iki rekâtını kıldı. Sonra bize (farzı) kıldırdı.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Utbe Ebû Amr, Şa'bî'den, kendisinden de Muhammed b. Hasan el-Esedî rivayette bulunmuştur. Fakat onu zikreden müellife rastlamadım. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

١٨٠٧ – حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، نا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، نا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبِي الْعَطَّافِ ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ نَسِيَ صَلاةً ، فَوَقْتُهَا إِذَا ذَكَرَهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حفص بن عمر بن أبي العطاف, وهو ضعيف جدا .

1807. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir namazı unutursa, onun vakti onu hatırladığı vakittir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hafs b. Ömer b. Ebi'l-Attâf oldukça zayıf biridir.

١٨٠٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ الْمَازِنِيُّ ، قال : ثنا كَثِيرُ بْنُ يَحْيَى ، قال : نا سَعِيدُ بْنُ رَاشِدٍ ، قال : نا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ الْحُصَيْنِ ، قَالَ : سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً ، فَعَرَّسَ بِنَا تَعْرِيسَةً فِي آخِرِ اللَّيْلِ ، فَاسْتَيْقَظْنَا وَقَدْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ ، فَقَالَ : الرَّحِيلُ الرَّحِيلُ

، فَارْتَحَلْنَا حَتَّى إِذَا كَانَتِ الشَّمْسُ فِي كَبِدِ السَّمَاءِ نَزَلَ ، فَأَمَرَ بِلَالًا فَأَذَّنَ ، وَصَلَّى كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ صَلَّى بِنَا ، فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَنُعِيدُ مِنَ الْغَدِ لِوَقْتِهَا ؟ ، قَالَ : نَهَانَا اللَّهُ عَنِ الرِّبَا ، وَيَقْبَلُهُ مِنَّا "

قلت : رواه أبو داود باختصار عن هذا . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: كثير بن يحيى, وهو ضعيف .

1808. İmrân b. Husayn anlatmaktadır: Bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber ilerledik. Sonra gecenin sonunda kamp kurup bizi dinlendirdi. Uyandığımızda Güneş doğmuştu. Bunun üzerine: *"Hareket vakti, hareket vakti"* buyurdu. Güneş gökyüzünün ortasına gelinceye dek yola devam ettik. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) konakladı ve Bilâl'e emir verdi. Bilâl ezan okudu. Bizden her birimiz iki rekât namaz kıldı. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize (farz) namazı kıldırdı. "Ya Resûlallah! Bu namazı yarın aynı vaktinde iade edelim mi?" diye sorduk. *"Allah bize faizi/fazlalığı yasakladı; ama kendisi bizden onu kabul eder"* buyurdu.

★Ben derim ki: Bu hadisi Ebû Dâvud buradakinden daha muhtasar olarak rivayet etmiştir. Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Kesîr b. Yahyâ zayıf biridir.

١٨٠٩ – حَدَّثَنَا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي نُعَيْمٍ ، ثنا هُشَيْمٌ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن موسى بن أبي نعيم, ضعفه ابن معين, ووثقه أبو حاتم وابن حبان, وقال أحمد بن سنان : ابن أبي نعيم ثقة صدوق .

1809. İmrân'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim unutur da bir namazı kılmazsa, onu hatırladığında kılsın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Mûsa b. Ebî Nuaym'ı İbn Maîn zayıf görürken, Ebû Hâtim ve İbn Hibbân güvenilir kabul etmişlerdir. Ahmed b. Sinân da: "İbn Ebî Nuaym güvenilir ve dürüsttür" demiştir.

١٨١٠ – وعَنْ عُبَادَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ عَنْ رَجُلٍ غَفِلَ عَنِ الصَّلَاةِ حَتَّى غَرَبَتِ الشَّمْسُ أَوْ طَلَعَتْ مَا كَفَّارَتُهَا ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهُ ثُمَّ يُصَلِّي فَيُحْسِنُ صَلَاتَهُ وَيَسْتَغْفِرُ اللهَ وَلَا كَفَّارَةَ لَهَا إِلَّا ذَلِكَ إِنَّ اللهَ عَزَّ و جَلَّ يَقُولُ : ﴿ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴾

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن يحيى, و لم يسمع من عبادة و لم يرو عنه غير موسى بن عقبة.

1810. Ubâde'den nakledildiğine göre Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) unutup Güneş batıncaya ya da doğuncaya kadar namazını kılmayan bir kişinin durumu ve bunun kefareti soruldu. Buyurdu ki:

"O kimse abdest alır, abdestini tam yapar. Sonra namaza durur, namazını tam kılar. Allah'tan bağışlanmak diler. Bundan başka kefareti yoktur. Zira aziz ve celil olan Allah: **«Beni anmak için namaz kıl»**[1] *buyurmuştur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İshâk b. Yahyâ, Ubâde'den hadis işitmemiştir. Kendisinden de Mûsa b. Ukbe'den başkası rivayette bulunmamıştır.

١٨١١ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسِيَ صَلاةَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ يَوْمَ الأَحْزَابِ ، فَذَكَرَ بَعْدَ الْمَغْرِبِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " شَغَلُونَا عَنِ الصَّلاةِ حَتَّى ذَهَبَ النَّهَارُ ، أَدْخَلَ اللَّهُ قُبُورَهُمْ نَارًا ، فَصَلاهَا بَعْدَ الْمَغْرِبِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف .

1811. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ahzâb günü (Hendek savaşı) öğle ve ikindi namazlarını unuttu, ancak akşam namazından sonra hatırlayabildi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gündüzün sonuna kadar bizi namazdan alıkoydular. Bu yüzden Allah onların kabirlerini ateşle doldursun"* diye beddua etti. Sonra o namazları akşam namazından sonra kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

١٨١٢ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : لَمَّا غَزَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبُوكَ أَدْلَجَ بِهِمْ حَتَّى إِذَا كَانَ مَعَ السَّحَرْ ثُمَّ نَزَلَ بِهِمْ سَحَراً فَقَالَ : " يَا بِلالُ احْرُسْ لَنَا الصَّلاةَ قَالَ : نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ فَغَلَبَ بِلالَ النومُ فَرَقَدَ فَنَامُوا حَتَّى أَوْجَعَتْهُمُ الشَّمْسُ فَقَامَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَيمَّمْ فَقَالَ لِبِلالَ : أَذِّنْ وَأَقِمْ فَقَالَ بِلالَ : الآنَ ؟ فَقَالَ : " نَعَمْ " فَصَلَّوا بَعْدَ مَا أَضْحَوا"

---

[1] Tâ-Hâ 20/14. Âyet-i kerime hadisin bağlamına uygun düşmesi için burada "Beni hatırladığında namaz kıl" diye de tercüme edilebilir. (Mütercim)

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني .

1812. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk gazvesine çıkarken gecenin ilk saatlerinde orduyu hareket ettirerek seher vaktine kadar ilerledi ve seher vakti kamp kurdu. Sonra *"Bilâl, bizim için namaz vaktini kolla"* buyurdu. Bilâl de: "Olur, ya Resûlallah" dedi. Fakat Bilâl'in gözlerine uyku çöktü ve yattı. Böylece bütün ordu uyumuş oldu. Ancak Güneş bedenlerini yakınca uyanabildiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Teyemmüm al"* emrini verdi. Ardından Bilâl'e: *"Ezan okuyup, kâmet getir"* buyurdu. Bilâl: "Şimdi mi?" diye sorunca *"Evet, şimdi"* buyurdu ve böylece (sabah) namazı(nı) kuşluk vaktinde kıldılar.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri, Taberânî'nin hocası hariç, *Sahîh*'in ravileridirler.

١٨١٣ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُوسَى بْنِ يَزِيدَ السَّامِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْغُدَانِيُّ ، ثنا النَّضْرُ بْنُ مَنْصُورٍ ، عَنْ سَهْلٍ الْفَزَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جُنْدُبٍ ، قَالَ : سَافَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، سَفَرًا فَأَتَاهُ قَوْمٌ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ سَهَوْنَا عَنِ الصَّلاةِ فَلَمْ نُصَلِّ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "تَوَضَّئُوا وَصَلُّوا ، ثُمَّ قَالَ : إِنَّ هَذَا لَيْسَ بِالسَّهْوِ إِنَّ هَذَا مِنَ الشَّيْطَانِ ، إِذَا أَخَذَ أَحَدُكُمْ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سهل بن فلان الفزاري, عن أبيه, وهو مجهول .

1813. Cundub bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber bir yolculuğa çıkmıştık. Derken bir topluluk gelerek "Ya Resûlallah! Namazı unutup kılmadık, tâ ki, Güneş doğdu (ne yapalım?)" diye sordular. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Abdest alıp namazı kılın"* buyurdu. Sonra: *"Bu, asla bir unutma değildir. Bu gerçekte Şeytanın bir yanıltmasıdır. Öyleyse sizden biriniz yatağına girdiğinde, «Rahmetten kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım» desin"* diye ekledi.

★Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nakletmiş olduğu bu hadisi Sehl b. Fulân el-Fezârî babasından rivayet etmiştir ki, babası meçhuldür.

١٨١٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا عَبْدُ الْقَاهِرِ بْنُ شُعَيْبٍ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ ، فَلَمْ يَسْتَيْقِظْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَذَاهُ حَرُّ الشَّمْسِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ ، فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ مَكَثُوا ، فَأَقَامَ

الصَّلاةَ فتقدَّمَ ، ثُمَّ صلَّى بهِمْ ، فَلَمَّا صلَّى بِهِمْ قَالَ : " إِذَا رَقَدَ أَحَدُكُمْ فغلبَتْهُ عيناه فلْيفعلْ هَكَذَا ، فَإِنَّ اللَّهَ يَتَوَفَّى الأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا ، وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا "

رواه الطبراني في الكبير,وفيه:جعفر بن الزبير, وهو ضعيف.

1814. Ebû Umâme bildiriyor: Bir seferde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Bu seferinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Güneş iki omuzu arasını yakıncaya kadar uykusundan kalkamadı. Uyandığında, ashâbıyla birlikte bir müddet beklediler. Sonra namaz için kâmet getirdi ve ardından ileri çıkarak ashâbına namaz kıldırdı. Namazı kıldırdıktan sonra şöyle buyurdu: *"Sizden biriniz uzanır da (uykusuzluktan) gözlerini tutamazsa, böyle yapsın. Zira Yüce Allah, uykusunda ölmeyen canları ölüm vakitleri/ecelleri gelince alır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedine yer alan Câfer b. ez-Zübeyr zayıftır.[1]

١٨١٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ زُرَيْقٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الطَّرَائِفِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ آمِنَةَ بِنْتِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، أَنَّهَا قَالَتْ : " أَفْتِنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، عَنْ رَجُلٍ نَسِيَ الصَّلاةَ ، حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ ، أَوْ غَرَبَتْ ، مَا كَفَّارَتُهَا ؟ قَالَ : إِذَا ذَكَرَهَا فَلْيُصَلِّهَا ، وَلْيُحْسِنْ صَلاتَهَا ، وَلْيَتَوَضَّأْ ، وَلْيُحْسِنْ وُضُوءَهُ ، فَذَلِكَ كَفَّارَتُهُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسناده مجاهيل .

1815. Meymûne binti Sa'd: "Ya Resûlallah! Güneş doğuncaya ya da batıncaya kadar namazı unutan bir kimse ne yapmalıdır? Bu konuda bana dinin hükmünü söyle. Bu kusurun kefareti nedir?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Onu hatırladığında kılsın. Namazını eksiksiz kılsın. Abdest alsın ve abdesti tam alsın. Bu, onun kefaretidir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde meçhul raviler vardır.

١٨١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ ، عَنْ حَسَنِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ ، عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَلْقَمَةَ الثَّقَفِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7973.

مَسْعُود ، قَالَ : " كَانَ مَعنَا لَيْلَةَ نَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَلاةِ الْفَجْرِ حَتَّى طَلَعَتِ الشَّمْسُ حَادِيَانِ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله ثقات

1816. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) uyuyakalıp Güneş doğuncaya kadar (sabah) namazı(nı) geçirdiği gece bizle beraber iki rehber vardı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

(بَابُ فِيمَنْ صَلَّى صَلاةً وَعَلَيهِ غَيْرُهَا)

Üzerinde Namaz Borcu Varken Başka Bir Namazı Kılmak

١٨١٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِي جُمُعَةَ حَبِيبِ بْنِ سِبَاعٍ ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْمَغْرِبَ وَنَسِيَ الْعَصْرَ ، فَقَالَ لأَصْحَابِهِ : " هَلْ رَأَيْتُمُونِي صَلَّيْتُ الْعَصْرَ ؟ , قَالُوا : لا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُؤَذِّنَ فَأَذَّنَ ثُمَّ أَقَامَ فَصَلَّى الْعَصْرَ وَنَقَضَ الأُولَى ثُمَّ صَلَّى الْمَغْرِبَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف. قلت : وتأتي أحاديث في الأذان للفوائت إن شاء الله.

1817. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından olan Ebû Cumu'a Habîb b. Sibâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün akşam namazını kılıp ikindiyi unuttu. Sonra ashâbına: *"Benim ikindi namazını kıldığımı gördünüz mü?"* diye sordu. "Hayır, ya Resûlallah" demeleri üzerine müezzine emir verdi, müezzin ezan okuyup, kâmet getirdi. Böylece ikindi namazını kıldı. Akşam namazını ise ilk kıldığını geçersiz sayarak yeniden kıldı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

Ben derim ki: İnşallah, vakti geçirilen namazlar için ezan okunmasına ilişkin hadisler ileride gelecektir.

[1] Ayrıca bkz. Bezzâr, no. 2114.

١٨١٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانِيُّ ، قَالَ : نَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجُمَحِيُّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ نَسِيَ صَلَاةً فَذَكَرَهَا ، وَهُوَ مَعَ الإِمَامِ فَلْيُتِمَّ صَلَاتَهُ ، وَلْيَقْضِ الَّذِي نَسِيَ ، ثُمَّ لِيُعِدِ الَّتِي صَلَّى مَعَ الإِمَامِ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات إلا أن شيخ الطبراني محمد بن هشام المستملي: لم أجد من ذكره.

1818. İbn Ömer'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir namazı unutur da imamınla birlikte (namazda) iken hatırlarsa, namazını tamamlasın. Sonra unuttuğu namazı kaza edip imamla birlikte kıldığını iade etsin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir. Ancak Taberânî'nin hocası Muhammed b. Hişâm el-Müstemlî'yi zikredeni görmedim.[1]

---

[1] Taberânî'ninn hocası Muhammed b. Hişâm hakkında İbnü'l-Münâdî: "İnsanlar hadislerini yazmışlardır. Dürüsttür" derken, Hatîb el-Bağdâdî: "Güvenilir", İbnü'l-İmâd da "Taberânî'nin büyük hocalarındandır" değerlendirmesi yapmışlardır. Bkz. *Târîh Bağdâd*, III, 361; *Şezerâtü'z-zeheb*, II, 202.

(بَابُ فِيمَنْ يُؤَخِّرُ الصَّلَاةَ عَنْ وَقْتِهَا)

Namaz Vaktini Geçirmek

١٨١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِى عَاصِمُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّهَا سَتَكُونُ مِنْ بَعْدِى أُمَرَاءُ يُصَلُّونَ الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا وَيُؤَخِّرُونَهَا عَنْ وَقْتِهَا فَصَلُّوهَا مَعَهُمْ فَإِنْ صَلَّوْهَا لِوَقْتِهَا وَصَلَّيْتُمُوهَا مَعَهُمْ فَلَكُمْ وَلَهُمْ وَإِنْ أَخَّرُوهَا عَنْ وَقْتِهَا فَصَلَّيْتُمُوهَا مَعَهُمْ فَلَكُمْ وَعَلَيْهِمْ مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً وَمَنْ نَكَثَ الْعَهْدَ وَمَاتَ نَاكِثًا لِلْعَهْدِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا حُجَّةَ لَهُ ." قُلْتُ لَهُ مَنْ أَخْبَرَكَ هَذَا الْخَبَرَ قَالَ أَخْبَرَنِيهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ يُخْبِرُ عَامِرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه, وفيه: عاصم بن عبيد الله, وهو ضعيف إلا أن مالكا روى عنه .

1819. Âsım b. Ubeydillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Benden sonra bir takım emirler/yöneticiler çıkacaktır ki, onlar namazı kâh vaktinde, kâh vakti çıktıktan sonra kılacaklar. Sizler namazı onlarla birlikte kılın. Eğer namazı vaktinde kılarlar ve siz de namazınızı onlara uyarak kılarsanız, bundan dolayı hem siz, hem de onlar sevap kazanır. Namazı vakti geçtikten sonra kılarlar ve siz de namazını onlara uyarak (geç) kılarsanız bundan dolayı size sevap, onlara ise günah yazılır. Kim cemaatten ayrılırsa, Cahiliye ölümü ile ölmüş olur. Kim ahdini bozmuş olarak ölürse, kıyamet günü hüccetsiz olarak gelir."

Ravi der ki: "Bu haberi sana kim anlattı diye sordum?" Dedi ki: "Bunu bana Abdullah b. Âmir b. Rabî'a, babası Âmir b. Rabî'a kanalıyla Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) naklen bildirdi."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî nakletmiş olup senedinde ismi geçen Âsım b. Ubeydillah zayıf biridir. Bununla beraber (İmam) Mâlik kendisinden rivayette bulunmuştur.

١٨٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا رَبَاحٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ عُقْبَةَ أَخَّرَ الصَّلَاةَ مَرَّةً فَقَامَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ فَثَوَّبَ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ الْوَلِيدُ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا صَنَعْتَ أَجَاءَكَ مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَمْرٌ فِيمَا

فَعَلْتَ أَمِ ابْتَدَعْتَ قَالَ لَمْ يَأْتِنِي أَمْرٌ مِنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَلَمْ أَبْتَدِعْ وَلَكِنْ أَبَى اللهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْنَا وَرَسُولُهُ أَنْ نَنْتَظِرَكَ بِصَلاَتِنَا وَأَنْتَ فِي حَاجَتِكَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1820. Abdurrahman b. Abdillah b. Mes'ûd'un, babasından naklettiğine göre Velîd b. Ukbe bir gün namaz vaktini geciktirir. Abdullah b. Mes'ûd da ayağa kalkarak kâmet getirir ve cemaate namazı kıldırır. Sonra Velîd ona birini göndererek: "Neden böyle yaptın? Sana Müminlerin emirinden bir emir geldi de ondan dolayı mı böyle yaptın? Yoksa bu senin kendi tasarrufun mu?" diye sorar. İbn Mes'ûd da: "Müminlerin emirinden şahsıma her hangi bir emir gelmediği gibi ben bunu kendi kişisel tasarrufum olarak da yapmadım. Fakat sen kendi işinle meşgul olurken -aziz ve celil olan- Allah ve O'nun Resûlü bizim namaz kılmak için seni beklememizden razı olmaz" diye cevap verir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.[1]

١٨٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَيَّاشٍ عَنْ رَاشِدِ بْنِ دَاوُدَ عَنْ أَبِي أَسْمَاءَ الرَّحَبِيِّ عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " سَيَكُونُ مِنْ بَعْدِي أَئِمَّةٌ يُمِيتُونَ الصَّلاَةَ عَنْ مَوَاقِيتِهَا فَصَلُّوا الصَّلاَةَ لِوَقْتِهَا وَاجْعَلُوا صَلاَتَكُمْ مَعَهُمْ سُبْحَةً"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, وفيه: راشد بن داود, ضعفه الدارقطني, ووثقه ابن معين ودحيم بن حبان.

1821. Şeddâd b. Evs'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Benden sonra öyle liderler zuhur edecektir ki, onlar namaz vakitlerini geciktirecekler. Siz namazı vaktinde kılın ve onlarla kılacağınız namazı nafile sayın."[2]

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Râşid b. Dâvud'u Dârekutnî zayıf görürken, İbn Maîn, Duhaym ve İbn Hibbân güvenilir kabul etmişlerdir.

---

1 Hadisi Ahmed b. Hanbel (no. 4298), Kâsım b. Abdirrahman b. Abdillah kanalıyla babasından nakletmiştir.

2 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7155; İbn Hanbel, IV, 124; Bezzâr, no. 393; *el-Mu'cemu'l-evsat*, 51 (*Bahreyn*)

١٨٢٢ - و عَنِ ابْنِ امْرَأَةِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِت قال : كُنا عِنْدَ رَسُول اللَّه صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِنَّها سَتَجِيءُ أُمَرَاءُ تَشْغَلُهُمْ أَشْيَاءُ حَتّى لاَ يُصَلُّونَ الصَّلاَةَ لِمِيقَاتِهَا قُلْنَا : فَمَا تَرَى يَا رَسُولَ اللّٰهِ ؟ قَالَ : " صَلُّوا الصَّلاَةَ لِوَقْتِهَا فَإِنْ أَدْرَكْتُمُوهَا مَعَهُمْ فَاجْعَلُوا صَلاَتَكُمْ مَعَهُمْ سُبْحَةً "

هذا لفظ الطبراني في الكبير, ورواه أحمد وترجم له فقال : حديث أبي أبي, وذكر له هذا الحديث, وقد رواه أبو داود وغيره عنه ,عن عبادة بن الصامت, ولأبي أبي صحبة فالله أعلم, ورجاله رجال الصحيح .

1822. Ubâde b. es-Sâmit'in hanımının oğlu şöyle anlatmıştır: Bizler Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında idik. Buyurdu ki: *"Benden sonra öyle emirler zuhur edecektir ki, bir takım işler onları meşgul eder de namazı vakitlice kılmazlar."*

"Bu durumda biz nasıl davranalım, ya Resûlullah?" diye sorduk.

"Siz namazı vaktinde kılın. Eğer (aynı namazı) onlarla birlikte de kılarsanız, onlarla beraber kıldığınız namazınızı nafile sayın" buyurdu.

★Bu, Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'inde geçen metnidir. Aynı hadisi Ahmed b. Hanbel ise "Ebû Ubey Hadisi" başlığıyla bir bölüm açarak orada zikretmiştir. Yine hadisi Ebû Dâvud ve başka kaynaklar da Ebû Ubey kanalıyla Ubâde b. es-Sâmit'ten nakletmişlerdir. Ebû Ubey'in[1] Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile sohbeti vardır (Yani sahabidir). Doğrusunu Allah bilir.

Rivayetin ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

١٨٢٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ ، قَالَ : ثنا يَحْيَى بْنُ حَسَّانَ ، قَالَ : ثنا عِكْرِمَةُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلاَتِهِمْ سَاهُونَ﴾، فَقَالَ : هُمُ الَّذِينَ يُؤَخِّرُونَهَا عَنْ وَقْتِهَا "

رواه البزار وأبو يعلى مرفوعا بنحو هذا وموقوفا ,وفيه: عكرمة بن إبراهيم, ضعفه ابن حبان وغيره, وقال البزار : رواه الحفاظ موقوفا و لم يرفعه غيره .

1823. Sa'd b. Ebî Vakkâs bildiriyor: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) aziz ve celil olan Allah'ın **"Onlar ki namazlarından gafil olurlar"**[2] âyetinin mânâsını sordum. *"Namazın vaktini geçirenlerdir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve benzer ifadelerle Ebû Ya'lâ merfû ve mevkûf olarak rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İkrime b. İbrâhîm'i İbn Hibbân ve başkaları zayıf

[1] Ebû Ubey, Ubâde b. es-Sâmit'in hanımının oğlu Abdullah b. Amr'dır.

[2] Mâûn, 4.

görmüşlerdir. Bezzâr da: "Bu hadisi hafızlar mevkûf olarak nakletmişlerdir. Onu İkrime'den başkası merfû olarak nakletmemiştir" açıklamasını yapmıştır.[1]

١٨٢٤ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : قُلْتُ لأَبِي : يَا أَبَتَاهُ ، أَرَأَيْتَ قَوْلَهُ : الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلاتِهِمْ سَاهُونَ سورة الماعون آية ٥ أَيُّنَا لا يَسْهُو ؟ أَيُّنَا لا يُحَدِّثُ نَفْسَهُ ؟ قَالَ : " لَيْسَ ذَاكَ ، إِنَّمَا هُوَ إِضَاعَةُ الْوَقْتِ ، يَلْهُو حَتَّى يَضِيعَ الْوَقْتُ "

وفي رواية أخرى قال سعد : أو ليس كلنا نفعل ذلك؟ رواه أبو يعلى وإسناده حسن .

1824. Mus'ab b. Sa'd bildiriyor: Babama dedim ki: "Babacığım sence **«Onlar ki namazlarından gafil olurlar»**[2] âyeti ne anlama gelir? Hangimiz yanılmıyor ki? Hangimiz içinden konuşmaz ki?"

Şu karşılığı verdi: "Bu, o anlamda değildir. Bundan asıl maksat, vakti geçirmektir. Kişi eğlenip oyalanır, sonunda namazın vaktini geçirir."

Diğer bir rivayette Sa'd: "Hepimiz bunu yapmıyor muyuz ki?" demiştir.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٨٢٥ - وَعَنْ سَالِمٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " سَتَكُونُ أُمَرَاءُ بَعْدِي ، يُؤَخِّرُونَ الصَّلاةَ عَنْ وَقْتِهَا ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا يَصْنَعُ مَنْ أَدْرَكَهُمْ ؟ فَقَالَ : صَلُّوا الصَّلاةَ لِوَقْتِهَا ، فَإِذَا حَضَرْتُمْ مَعَهُمُ الصَّلاةَ فَصَلُّوا "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: سالم بن عبد الله الخياط, ضعفه ابن معين والنسائي, ووثقه أحمد وابن حبان وأبو أحمد بن عدي .

1825. Abdullah b. Amr bildiriyor: Bizler, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında idik. Buyurdu ki: *"Benden sonra öyle emirler zuhur edecektir ki, onlar namazı vaktini geçirerek kılacaklar."*

"Ey Allah'ın Resûlü! Onlara yetişen bir kimse nasıl hareket etmelidir?" diye sordum.

"Siz namazı vaktinde kılın. Eğer onların namazlarında hazır bulunursanız, (onlarla birlikte) siz de namaz kılın" buyurdu.

---

[1] Bkz. No. 11222; Taberî, *Tefsîr*, XXX, 311; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, II, 214. Beyhakî "Bu hadis ancak mevkûf olarak sahihtir" demiştir.

[2] Mâûn, 4.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Sâlim b. Abdillah el-Hayyât'ı İbn Maîn ve Nesâî zayıf görürlerken, Ahmed b. Hanbel, İbn Hibbân ve Ebû Ahmed b. Adî güvenilir kabul etmişlerdir.

١٨٢٦ – حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ نِزَارٍ ، ثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ ذَكْوَانَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ بَكْرٍ ، عَنْ زِيَادِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّهُ سَيَكُونُ بَعْدِي أَئِمَّةٌ يُصَلُّونَ الصَّلَاةَ لِغَيْرِ وَقْتِهَا ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ ، فَصَلُّوا الصَّلَاةَ لِوَقْتِهَا ، وَاجْعَلُوا صَلَاتَكُمْ مَعَهُ نَافِلَةً " رواه الطبراني في الأوسط وأبو يعلى, وفي إسناده من لا يعرف .

1826. Enes b. Mâlik'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Benden sonra bir takım [fasık][1] *liderler zuhur edecektir ki, onlar namazı vakti geçince kılacaklar. Onlar bu şekilde davranırlarsa, siz namazı vaktinde kılın. Sonra onlarla birlikte kılacağınız namazınızı nafile sayarsınız."*

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî ve ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde tanınmayan raviler yer almıştır.

1 Bu ilave Ebû Ya'lâ'nın (no. 4323) rivayetinde geçmiş olup senedi oldukça zayıftır.

(بَابُ فَضْلِ الأَذَانِ)

Ezanın Fazileti

١٨٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا ابْنُ مُبَارَكٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ عَنْ قَزَعَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا لَهُمْ فِي التَّأْذِينِ لَتَضَارَبُوا عَلَيْهِ بِالسُّيُوفِ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف .

1827. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer insanlar ezan okumanın faziletini bilselerdi, muhakkak bunun için birbirleriyle kılıçla vuruşurlardı"* buyurmuştur.

"Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

١٨٢٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ رَجُلٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " يَغْفِرُ اللَّهُ لِلْمُؤَذِّنِ مُنْتَهَى أَذَانِهِ وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ كُلُّ رَطْبٍ وَيَابِسٍ سَمِعَ صَوْتَهُ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والبزار, إلا أنه قال : " ويجيبه كل رطب ويابس " , ورجاله رجال الصحيح.

1828. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzin, sesinin ulaştığı yer oranında bağışlanır. Sesini işiten her yaş ve kuru, onun için mağfiret diler"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca "Her yaş ve kuru kendisine icabet eder" ifadesiyle Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

١٨٢٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ صَالِحٍ الشِّيرَازِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُؤَذِّنُ يُغْفَرُ لَهُ مَدَى صَوْتِهِ ، وَأَجْرُهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن الزبير, وهو ضعيف .

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13469. (İfade, *"her yaş ve kuru kendisi için mağfiret diler"* şeklindedir.) Ahmed b. Hanbel ise hadisi iki ayrı senetle rivayet etmiş olup (no. 6201, 6202) senetlerden birindeki meçhul ravi, diğeriyle maruf hale gelmiştir.

1829. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzin, sesinin ulaştığı yere kadar (günahı) bağışlanır. Kendisine, onunla birlikte namaz kılanların ecri kadar sevap verilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Câfer b. ez-Zübeyr zayıftır.

١٨٣٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نا أَبُو الرَّبِيعِ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَدُ الرَّحْمَنِ فَوْقَ رَأْسِ الْمُؤَذِّنِ ، وَإِنَّهُ لَيُغْفَرُ لَهُ مَدَى صَوْتِهِ ، أَيْنَ بَلَغَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمر بن حفص العبدي, وقد أجمعوا على ضعفه.

1830. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rahman'ın eli, müezzinin başı üstündedir. Nereye kadar ulaşırsa ulaşsın, sesinin ulaştığı yere kadar (günahı) bağışlanır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Hafs el-Abdî'nin zayıflığı konusunda bilginler görüş birliği etmiştir.

١٨٣١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ حُدِّثْتُ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقاً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُؤَذِّنُونَ "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح, إلا أن الأعمش قال : حدثت عن أنس .

1831. Enes'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü insanlar arasında boynu en uzun olacaklar, müezzinlerdir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Fakat A'meş, rivayetinde "Bana Enes'ten nakledildi ki" ifadesini kullanmıştır.

١٨٣٢ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَالِمٍ ، عَنِ الزُّبَيْدِيِّ ،ثنا أَبُو عَمْرٍو أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ الثَّقَفِيَّ حَدَّثَهُمْ ، أَنَّ قَبِيصَةَ بْنَ ذُؤَيْبٍ الْخُزَاعِيَّ حَدَّثَهُ ، عَنْ بِلالٍ ، أَنَّهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ النَّاسَ يَتَّجِرُونَ وَيَتَّبِعُونَ مَعَايِشَهُمْ ، وَلا نَسْتَطِيعُ أَنْ نَفْعَلَ ذَلِكَ ، فَقَالَ : " أَلا تَرْضَى أَنَّ الْمُؤَذِّنِينَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير والبزار بنحوه, ورجاله موثقون .

1832. Kabîse b. Züeyb'in bildirdiğine göre Bilâl: "Ya Resûlallah! İnsanlar ticaret yapıyorlar, alışverişle geçimlerini kazanıyorlar. Biz bunu

yapma imkânı bulamıyoruz" diye yakındı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Kıyamet günü müezzinlerin, insanların en uzun boyunlu olmaları seni memnun etmez mi?"* buyurdu.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca benzerini Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

١٨٣٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالا : ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أَنَا حُسَامُ بْنُ مِصَكٍّ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نِعْمَ الْمَرْءُ بِلالٌ وَلا يَتْبَعُهُ إِلا مُؤْمِنٌ ، وَهُوَ سَيِّدُ الْمُؤَذِّنِينَ ، وَالْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: حسام بن مصك, وهو ضعيف .

1833. Zeyd b. Erkam'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl ne iyi bir insandır ki kendisini müminden başkası takip etmez. O müezzinlerin efendisidir. Müezzinler, kıyamet günü insanların en uzun boyunluları olacaklardır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hüsâm b. Misak zayıftır.

١٨٣٤ – دثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف.

1834. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzinler kıyamet günü insanların en uzun boyunluları olacaklardır"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

١٨٣٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاذٍ الْحَلَبِيُّ ، نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْنَبِيُّ ، نَا خَالِدُ بْنُ أَبِي الصَّلْتِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، وَمَا مِنْ شَيْءٍ يَسْمَعُهُ إِلا شَهِدَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو الصلت البصري, قال المزي : روى عنه علي بن زيد, و لم يذكر غيره , وقد روى عنه: ابنه خالد بن أبي الصلت في الطبراني في هذا الحديث ,وبقية رجاله موثقون .

1835. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzinler kıyamet günü insanların en uzun boyunluları olacaklardır. Onun sesini duyan hiç bir şey yoktur ki kıyamet gününde onun için şahitlit etmeyecek olsun"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebu's-Salt el-Basrî hakkında Mizzî "Kendisinden Ali b. Zeyd rivayette bulunmuştur" derken, başkası adını zikretmemiştir. Taberânî'de yer alan bu hadisi ondan, oğlu Hâlid b. Ebi's-Salt rivayet etmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

١٨٣٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَامِرٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، نَا أَبِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَامِرٍ ، عَنْ جَدِّي عَامِرِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : سَمِعْتُ نَهْشَلَ بْنَ سَعِيدٍ التِّرْمِذِيَّ ، يُحَدِّثُ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ ، عَنِ الْحَارِثِ الأَعْوَرِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " نَدِمْتُ أَنْ لا أَكُونَ طَلَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَجْعَلُ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ مُؤَذِّنَيْنِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحارث, وهو ضعيف. رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الله بن محمد بن يحيى بن عروة ,وهو متروك الحديث .

1836. Hz. Ali der ki: "Ben, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) Hasan ve Hüseyin'i müezzin yapmasını istemediğime pişman oldum."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hâris zayıftır.

١٨٣٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : " وَدِدْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَانَا النِّدَاءَ . قُلْتُ : لِمَ ذَاكَ ؟ قَالَ : لأَنَّهُمْ أَطْوَلُ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الله بن محمد بن يحيى بن عروة ,وهو متروك الحديث .

1837. Abdullah b. ez-Zübeyr dedi ki: Keşke Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ezan işini bize verseydi. Ben: "Niçin?" diye sorduğumda da "Çünkü müezzinler kıyamet günü cennet halkının en uzun boyunluları olacaklardır" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Muhammed b. Yahyâ b. Urve, hadisi metrûk biridir.

---

1 Ayrıca bkz. İbn Hibbân, *Sahîh,* no. 1670. Senedi hasendir.

١٨٣٨ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ جَحْشٍ الأَسَدِيُّ ، قَالَ : نَا جُنَادَةُ بْنُ مَرْوَانَ الأَزْدِيُّ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نَا الْحَارِثُ بْنُ النُّعْمَانِ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ أَقْسَمْتُ لَبَرَرْتُ ، وَإِنَّ أَحَبَّ عِبَادِ اللهِ إِلَى اللهِ لَرُعَاةُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ يَعْنِي : الْمُؤَذِّنِينَ ، وَإِنَّهُمْ لَيُعْرَفُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِطُولِ أَعْنَاقِهِمْ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جنادة بن مروان, قال الذهبي : اتهمه أبو حاتم .

1838. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer şu konuda yemin etseydim, muhakkak yeminim gerçekleşirdi: Şüphesiz ki, Allah nezdinde Allah'ın en sevgili kulları Güneş ve Ayı(n hareketlerini) takip edenlerdir. -yani müezzinlerdir-. Onlar kıyamet günü boyunlarının uzunluğuyla tanınırlar"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Cünâde b. Mervân hakkında Zehebî: "Kendisini Ebû Hâtim hadis uydurmakla itham etmiştir" açıklamasını yapmıştır.

١٨٣٩ - و عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَنَسٍ - فِيمَا أَحْسَبُهُ رَفَعَهُ - قَالَ : "الْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " رواه البزار , والأعمش لم يسمع من أنس.

1839. A'meş, Enes'ten -sanırım Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırarak-: *"Müezzinler kıyamet günü insanların en uzun boyunluları olacaklardır"* sözünü nakletmiştir.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup A'meş, Enes'ten hadis işitmemiştir.

١٨٤٠ - وعَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "إِنَّ خِيَارَ عِبَادَ اللهِ الذينَ يُرَاعُونَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ لِذِكْرِ اللهِ "

رواه الطبراني في الكبير والبزار, ورجاله موثقون لكنه معلول .

1840. İbn Ebî Evfâ'nın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah'ın kulları arasında en hayırlıları, Allah'ı anmak maksadıyla Güneş, Ay ve yıldızların hareketlerini izleyenlerdir"* buyurmuştur.[1]

---

[1] Hadisi 366 no ile rivayet eden Bezzâr demiştir ki: Bunu bu isnatla Mis'ar'dan yalnızca Süfyân b. Uyeyne'nin rivayet ettiğini biliyoruz. Yahya b. Ebî Bekir'den rivayetinde Muhammed b. el-Velîd'e ise mutabaat yapan birini bilmiyoruz. Hadis

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir. Fakat rivayet illetlidir.

١٨٤١ – حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الضَّبِّيُّ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ الْوَضِي بْنِ نَصْرِ بْنِ الْوَضِي الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الرُّمَّانِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو الْوَلِيدِ الضَّبِّيُّ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الْهُذَلِيِّ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الْمُؤَذِّنِينَ وَالْمُلَبِّينَ يَخْرُجُونَ مِنْ قُبُورِهِمْ ، يُؤَذِّنُ الْمُؤَذِّنُ ، وَيُلَبِّي الْمُلَبِّي "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مجاهيل لم أجد من ذكرهم .

1841. Câbir'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki müezzinlerle telbiye getirenler kabirlerinden, müezzin ezan okuyarak, telbiye getiren de telbiye getirerek dirilirler/kalkarlar"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde, adlarını eserinde zikredene rastlamadığım meçhul raviler bulunmaktadır.

١٨٤٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ ، نا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ ، نا عَلِيُّ بْنُ حُمَيْدٍ الدَّهَكِيُّ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، خَتَنُ أَبِي الْمُعَلَّى الْعَطَّارِ ، عَنْ أَبِي الْمُعَلَّى وَاسْمُهُ يَحْيَى بْنُ مَيْمُونٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : عَلِّمْنِي أَوْ دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ ، قَالَ : " كُنْ مُؤَذِّنًا . قَالَ : لا أَسْتَطِيعُ . قَالَ : كُنْ إِمَامًا . قَالَ : لا أَسْتَطِيعُ . قَالَ : فَقُمْ بِإِزَاءِ الإِمَامِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :محمد بن إسماعيل الضبي, وهو منكر الحديث .

1842. İbn Abbâs bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Bana, beni cennete sokacak bir amel öğret veya göster" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Müezzin ol"* buyurdu. Adam: "Yapamam" deyince *"İmam ol"* buyurdu. Adam: "Onu da yapamam" deyince, *"Öyleyse imamın yanına dur"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. İsmâîl ed-Dabbî hadisi münker biridir.

---

yalnızca Abdülcebbâr'ın rivayeti olarak bilinmektedir. Doğrusu rivayet, Ebu'd-Derdâ'ya ait bir sözdür.

١٨٤٣ - حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ شُعَيْبٍ أَبُو شُعَيْبٍ الْبَصْرِيُّ بِمِصْرَ ، قَالَ : نا دَاوُدُ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : نا مُبَارَكُ بْنُ رَاشِدٍ الدَّارِمِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ قُرَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ شَيْخًا هَرِمًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، عَلِّمْنِي عَمَلا أَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ ، قَالَ : " عَلَيْكَ بِالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ " ، قَالَ : لا أَسْتَطِيعُ ذَلِكَ ، كَبِرْتُ عَنْ ذَلِكَ وَضَعُفْتُ ، قَالَ : " فَكُنْ مُؤَذِّنًا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: قريب والد الأصمعي, وهو منكر الحديث .

1843. İbn Ömer'in naklettiğine göre yaşlı bir zat Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Allah'ın Resûlü! Bana, beni Rabbim Allah'a yaklaştıracak bir amel öğret" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah yolunda cihat etmelisin"* buyurdu. Adam: "Yapamam. Bu iş için artık yaşlandım, gücüm gitti" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Öyleyse müezzin ol"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Esma'î'nin babası Kurayb, hadisi münker biridir.

١٨٤٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى الْقَطَّانُ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ رُسْتُمَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ الرَّبِيعِ ، عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُؤَذِّنُ الْمُحْتَسِبُ كَالشَّهِيدِ الْمُتَشَحِّطِ فِي دَمِهِ ، يَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ مَا يَشْتَهِي بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إبراهيم بن رستم, ضعفه ابن عدي, وقال أبو حاتم : ليس بذاك, ومحله الصدق, ووثقه ابن معين . قلت : ويأتي حديث عبد الله بن عمرو في باب المؤذن المحتسب .

1844. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sevab(ını Allah'tan) uman müezzin, kana bulanmış şehit gibi olup ezan ile kâmet arasında arzu ettiklerini Allah'tan bekler"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbrâhîm b. Rüstüm'ü İbn Adî zayıf görürken, Ebû Hâtim: "O kadar zayıf değildir. Kendisinde doğruluk hakimdir" demiştir. Ayrıca İbn Maîn de kendisini güvenilir kabul etmiştir.

Ben derim ki: Sevabını Allah'tan Uman Müezzin'le ilgili olarak Abdullah b. Amr hadisi ileride gelecektir.[1]

---

[1] Bkz. no. 1910.

١٨٤٥ - حَدَّثَنَا جعفرُ بنُ مُحَمَّدٍ النَّيسَابُورِيُّ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بنُ مُحَمَّدٍ الفَرَّاءُ النَّيسَابُورِيُّ , ثنا الْحَارِثُ بنُ مُسْلِمٍ , ثنا بَحْرُ بنُ كَثِيرٍ , عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ فُرَافِصَةَ , عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ عَطَاءٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : لَوْ لَمْ أَسْمَعْهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا مَرَّةً , وَمَرَّةً عَدَّ سَبْعَ مَرَّاتٍ لَمَّا حَدَّثْتُ بِهِ , سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " ثَلاثٌ عَلَى كُثْبَانِ الْمِسْكِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لا يَهُولُهُمُ الْحَزَنُ , وَلا يَفْزَعُونَ حِينَ يَفْزَعُ النَّاسُ : رَجُلٌ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ , فَأَقَامَ بِهِ يَطْلُبُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ وَمَا عِنْدَهُ , وَرَجُلٌ نَادَى فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَمْسَ صَلَوَاتٍ يَطْلُبُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ وَمَا عِنْدَهُ , وَمَمْلُوكٌ لَمْ يَمْنَعْهُ رِقُّ الدُّنْيَا مِنْ طَاعَةِ رَبِّهِ "

قلت : رواه الترمذي بغير سياقه. رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بحر بن كثير السقاء, وهو ضعيف.

1845. İbn Ömer anlatmaktadır: Eğer Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bir, iki, üç... yedi kere işitmiş olmasaydım, anlatmazdım. Fakat ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) defalarca şöyle buyururken işittim:

"Şu üç sınıf insan kıyamet günü misk tepeleri üzerinde olacaktır ki, onları yaşanan dehşet hali ürkütmez, insanların korkuya kapıldığı anda onlar asla korku hissetmezler. Birincisi, Kur'ân'ı öğrenip, Allah'ın rızasını ve sevabını umarak onu yaşayan kimse. İkincisi, her gün ve gecede Allah'ın rızasını ve sevabını umarak (insanları) beş vakit namaza çağıran kimse. Üçüncüsü de, dünyada köle olmanın kendisini efendisine itaat etmekten alıkoymadığı köle."

★Ben derim ki: Hadisi Tirmizî farklı bir siyakla rivayet etmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Bahr b. Kesîr es-Sekkâ zayıftır.

١٨٤٦ - حَدَّثَنِي الْوَلِيدُ بْنُ أَبَانَ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثَةٌ لا يَهُولُهُمُ الْفَزَعُ ، وَلا يَنَالُهُمُ الْحِسَابُ ، عَلَى كَثِيبٍ مِنْ مِسْكٍ حَتَّى يَفْرُغَ اللَّهُ مِنْ حِسَابِ الْعِبَادِ : رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ ، فَأَمَّ بِهِ قَوْمًا وَهُمْ رَاضُونَ بِهِ ، وَدَاعِيَةٌ يَدْعُو إِلَى الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ ، وَعَبْدٌ أَحْسَنَ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ ، وَفِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ مَوَالِيهِ "

رواه الترمذي باختصار, وقد رواه الطبراني في الأوسط والصغير ,وفيه: عبد الصمد بن عبد العزيز المقرئ, ذكره ابن حبان في الثقات .

1846. Yine İbn Ömer'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Üç sınıf insan vardır ki, ne onları büyük dehşet korkutur, ne de hesaba çekilirler. Onlar, mahlûkatın hesabı bitinceye kadar bir misk tepesinin üzerinde dururlar. Biri Allah'ın rızasını arayarak Kur'ân okuyan, Kur'ân ile bir topluluğa imamlık yapan ve o topluluğun kendisinden memnun kaldıkları kimse. İkincisi, Allah'ın rızasını arayarak insanları namazlara çağıran kimse. Üçüncüsü de hem Rabbi'yle arasındaki hukuka, hem de efendileriyle arasındaki hukuka riayet eden köle."

★Tirmizî'nin kısa bir metinle rivayet ettiği bu hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdüssamed b. Abdilazîz el-Mukri'yi İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.

١٨٤٧ - حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ شُعَيْبٍ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : نا بَكْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدِ بْنِ عُمَارَةَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أُذِّنَ فِي قَرْيَةٍ أَمَّنَهَا اللَّهُ مِنْ عَذَابِهِ ذَلِكَ الْيَوْمَ "

رواه الطبراني في الثلاثة, وفيه: عبد الرحمن بن سعد بن عمار, ضعفه ابن معين .

1847. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir köyde ezan okunduğunda -aziz ve celil olan- Allah o gün o köyü azabından emin kılar"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, üç *Mu'cem*'inde rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Sa'd b. Ammâr'ı İbn Maîn zayıf görmüştür.

١٨٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ عَبْدُ الْوَارِثِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ , قَالا : ثنا دَاوُدُ بْنُ بَكْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا حِبَّانُ بْنُ أَغْلَبَ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْمُعَلَّى بْنِ زِيَادٍ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَيُّمَا قَوْمٍ نُودِيَ فِيهِمْ بِالأَذَانِ صَبَاحًا إِلا كَانُوا فِي أَمَانِ اللَّهِ حَتَّى يُمْسُوا ، وَأَيُّمَا قَوْمٍ نُودِيَ عَلَيْهِمْ بِالأَذَانِ مَسَاءً إِلا كَانُوا فِي أَمَانِ اللَّهِ حَتَّى يُصْبِحُوا" رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: أغلب بن تميم, وهو ضعيف .

1848. Ma'kil b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hangi bir toplulukta sabah ezanı okunursa, muhakkak onlar (o gün) akşama kadar Allah'ın güvencesi altında olurlar. Hangi bir toplulukta akşam*

ezanı okunursa, muhakkak onlar, (o gece) sabaha erinceye kadar Allah'ın güvencesi altında olurlar" buyurmuştur.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ağleb b. Temîm zayıftır.

١٨٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا سَلامٌ الطَّوِيلُ ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ ، عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَأْذَنُ اللَّهُ لِشَيْءٍ إِذْنَهُ لأَذَانِ الْمُؤَذِّنِينَ وَالصَّوْتِ الْحَسَنِ بِالْقُرْآنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سلام الطويل, وهو متروك .

1849. Ma'kil b. Yesâr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah ezana ve Kur'ân okuyan güzel sese kulak verdiği gibi hiçbir şeyi dinlemez"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Selâm et-Tavîl metrûktur.[2]

١٨٥٠ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَيَّارٍ الْوَاسِطِيُّ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْفٍ الْوَاسِطِيُّ ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تُفْتَحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ لِخَمْسٍ : لِقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ، وَلِلِقَاءِ الزَّحْفَيْنِ ، وَنُزُولِ الْقَطْرِ ، وَلِدَعْوَةِ الْمَظْلُومِ ، وَالأَذَانِ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وفيه: حفص بن سليمان الأسدي ,ضعفه البخاري ومسلم وابن معين والنسائي وابن المديني, ووثقه أحمد وابن حبان إلا أنه قال : الأزدي مكان الأسدي .

1850. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Semanın kapıları beş şey için açılır: Kur'ân kırâati, iki ordunun karşılaşması, yağmur yağması, mazlumun duası ve ezan sesi"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hafs b. Süleymân el-Esedî'yi Buhârî, Müslim, İbn Maîn, Nesâî ve İbnü'l-Medinî zayıf görürlerken, Ahmed b. Hanbel ve İbn Hibbân güvenilir kabul etmişlerdir. Ancak İbn Hibbân "el-Esedî" yerine "el-Ezdî" nisbesini zikretmiştir.

---

1 Ayrıca bkz.Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 215. Senedinde ismi geçen Hibbân b. Ağleb b. Temîm de zayıftır.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 216. Senedinde zikri geçen Zeyd el-Ammî de zayıftır.

(بَابُ بَدْءِ الأَذَانِ)

Ezanın Başlangıcı

١٨٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ مَخْلَدٍ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنْ زِيَادِ بْنِ الْمُنْذِرِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " لَمَّا أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يُعَلِّمَ رَسُولَهُ الأَذَانَ أَتَاهُ جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمَا بِدَابَّةٍ يُقَالُ لَهَا : الْبُرَاقُ ، فَذَهَبَ يَرْكَبُهَا فَاسْتَصْعَبَتْ ، فَقَالَ لَهَا جِبْرِيلُ : اسْكُنِي فَوَاللَّهِ مَا رَكِبَكِ عَبْدٌ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ مِنْ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَرَكِبَهَا حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْحِجَابِ الَّذِي يَلِي الرَّحْمَنَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، قَالَ : فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ خَرَجَ مَلَكٌ مِنَ الْحِجَابِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَا جِبْرِيلُ مَنْ هَذَا ؟ قَالَ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا إِنِّي لأَقْرَبُ الْخَلْقِ مَكَانًا وَإِنَّ هَذَا الْمَلَكُ مَا رَأَيْتُهُ مُنْذُ خُلِقْتُ قَبْلَ سَاعَتِي هَذِهِ ، فَقَالَ الْمَلَكُ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، قَالَ : فَقِيلَ لَهُ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ : صَدَقَ عَبْدِي أَنَا أَكْبَرُ أَنَا أَكْبَرُ ، ثُمَّ قَالَ الْمَلَكُ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، قَالَ : فَقِيلَ لَهُ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ : صَدَقَ عَبْدِي أَنَا لا إِلَهَ إِلا أَنَا ، قَالَ : فَقَالَ الْمَلَكُ : أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، قَالَ : فَقِيلَ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ : صَدَقَ عَبْدِي أَنَا أَرْسَلْتُ مُحَمَّدًا ، قَالَ الْمَلَكُ : حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ ، قَدْ قَامَتِ الصَّلاةُ ، ثُمَّ قَالَ الْمَلَكُ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، قَالَ : فَقِيلَ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ : صَدَقَ عَبْدِي أَنَا أَكْبَرُ أَنَا أَكْبَرُ ، ثُمَّ قَالَ : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، قَالَ : فَقِيلَ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ : صَدَقَ عَبْدِي لا إِلَهَ إِلا أَنَا ، قَالَ : ثُمَّ أَخَذَ الْمَلَكُ بِيَدِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدَّمَهُ فَهُمْ أَهْلُ السَّمَاءِ فِيهِمْ آدَمُ ، وَنُوحٌ . قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ يَوْمَئِذٍ : أَكْمَلَ اللَّهُ لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّرَفَ عَلَى أَهْلِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ "

رواه البزار, وفيه: زياد بن المنذر, وهو مجمع على ضعفه.

1851. Ali -b. Ebî Tâlib- bildiriyor. Yüce Allah, Resûlüne (sallallahu aleyhi vesellem) ezanı öğretmeyi dileyince Cebrail kendisine Burak adında bir binek getirdi. Ona binmek isteyince, hayvan zorluk çıkardı. Bunun üzerine Cebrail: "Sakin ol. Vallahi sana, Allah katında Muhammed'den (sallallahu aleyhi vesellem) daha değerli bir kul binmemiştir" dedi. Sonra Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona binip -yüce- Rahman'ın önündeki perdenin yanına kadar vardı. O bu halde iken birden perdenin arkasından bir melek çıktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cebrail bu kimdir?"* diye sordu. Cebrail: "Seni hak mesajla gönderene yemin ederim

ki, ben yaratılanlar arasında (Allah'a) mevkiice en yakın olanıyım. Fakat yaratıldığım günden şu saate kadar ben bu meleği hiç görmedim" diye karşılık verdi. Sonra o melek: "Allahu ekber, Allahu ekber (Allah uludur, Allah uludur)" dedi. Perdenin arkasından kendisine: "Kulum doğru söylemiştir. Ben uluyum, ben uluyum" dendi. Sonra melek: "Eşhedu enlâ ilâhe illallah (Şahadet ederim ki, Allah'tan başka tanrı yoktur) dedi. Yine perde arkasından: "Kulum doğru söylemiştir. Benden başka tanrı yoktur" dendi. Sonra melek: "Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah (Yine şahadet ederim ki, Muhammed Allah'ın Resûlü'dür) dedi. Yine perde arkasından "Kulum doğru söylemiştir. Muhammed'i resûl olarak ben gönderdim" dendi. Melek: "Hayya ala's-salât hayya ala'l-felâh kad kâmeti's-salât (Haydin namaza, haydin kurtuluşa. Namaz başladı) dedi. Sonra "Allahu ekber, Allahu ekber (Allah uludur, Allah uludur)" dedi. Yine perdenin arakasından: "Kulum doğru söylemiştir. Ben uluyum, ben uluyum" dendi. Sonra melek: "Lâ ilâhe illallah (Allah'tan başka tanrı yoktur) dedi. Yine perde arkasından: "Kulum doğru söylemiştir. Benden başka tanrı yoktur" dendi. Sonra Melek Muhammed'in elinden tutup öne geçirdi ve aralarında Âdem ile Nuh'un da bulunduğu sema halkına imamlık yaptı.

Ebû Câfer Muhammed b. Ali demiştir ki: İşte o gün Allah Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) semalar ve yer halkına olan şerefini/üstünlüğünü kemale erdirmiştir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ziyâd b. el-Münzir'in[1] zayıflığı konusunda fikir birliği edilmiştir.

١٨٥٢ – حَدَّثَنَا النُّعْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَاهَانَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثَنَا طَلْحَةُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أُسْرِيَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ أُوحِيَ إِلَيْهِ بِالأَذَانِ ، فَنَزَلَ بِهِ ، فَعَلَّمَهُ جِبْرِيلُ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: طلحة بن زيد, ونسب إلى الوضع .

1852. İbn Ömer'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) İsrâ (Miraç) gecesi semaya çıkarıldığında, Allah kendisine ezanı vahyetti. O (yeryüzüne) bu emirle indi. Onu kendisine Cebrail öğretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde zikri geçen Talha b. Zeyd'e, hadis uydurmacılığı isnat edilmiştir.

---

1 Ziyâd b. el-Münzir hakkında Heysemî: "Yalancı ve metrûk" demiştir. Bkz., V, 238.

١٨٥٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رُسْتَةَ بْنِ عُمَرَ الأَصْبَهَانِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، قَالَ : نا الْحَكَمُ بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ زُفَرَ بْنِ الْهُذَيْلِ ، عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ مَرَّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ حَزِينٌ ، وَكَانَ الرَّجُلُ ذَا طَعَامٍ يُجْتَمَعُ إِلَيْهِ ، وَدَخَلَ مَسْجِدَهُ يُصَلِّي ، فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ نَعَسَ ، فَأَتَاهُ آتٍ فِي النَّوْمِ ، فَقَالَ : عَلِمْتُ مَا حَزِنْتَ لَهُ ، فَذَكَرَ قِصَّةَ الأَذَانِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " قَدْ أَخْبَرَنَا بِمِثْلِ ذَلِكَ أَبُو بَكْرٍ ، فَمُرُوا بِلالا أَنْ يُؤَذِّنَ بِذَاكَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من تكلم فيه, وهو ثقة.

1853. Büreyde'nin naklettiğine göre Ensar'dan bir zat, üzgün bir halde bulunan Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) uğradı. Adam yemekli biri olup, insanlar onda toplanırlardı. Sonra Mescid'e girerek namaza durdu. O bu haldeyken birden üzerine uyku çöktü ve rüyasında yanına bir zat gelerek: "Senin niçin üzüldüğünü biliyorum" dedi... Rivayetin devamında ravi, ezanın hikâyesini zikreder. Sonunda Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana bildirilen şey, Ebû Bekir'e de bildirilmişti. Bilâl'e söyleyin de bu şekilde ezan okusun"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde, güvenilir olmakla beraber tenkit edilen bir ravi vardır.

(بَابُ كَيْفَ الأَذَانُ)

Ezanın Okunuş Şekli

١٨٥٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ ، وَعَنْ عَمَّارٍ ، وَعُمَرَ ابْنَيْ حَفْصِ بْنِ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ آبَائِهِمْ ، عَنْ أَجْدَادِهِمْ ، عَنْ سَعْدٍ ، " أَنَّ أَوَّلَ مَا بَدَأَ الأَذَانُ أَنَّهُ أُرِيَهُ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَأَخْبَرَهُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلالا أَنْ يُؤَذِّنَ " ، فَأَلْقَاهُ عَلَيْهِ الأَنْصَارِيُّ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، ثُمَّ عَادَ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ ، حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن عمار بن سعد, ضعفه ابن معين.

1854. Sa'd -el-Karaz-dan nakledildiğine göre ezan, ilk olarak Ensar'dan bir zata rüyasında gösterildi. Sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'e de aynı şekilde bildirildi. Neticede Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'e ezan okumasını emretti. Ezanı ona Ensarlı zat şu şekilde öğretti:

"Allahu ekber Allahu ekber, Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah." Sonra başa dönüp "Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" sözlerini tekrarlayıp şöyle devam etti: "Hayya ala's-salât, Hayya ala's-salât, Hayya ala'l-felâh, Hayya ala'l-felâh, Allahu ekber, Allahu ekber, Lâ ilâhe illallah."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Ammâr b. Sa'd'ı İbn Maîn zayıf olarak değerlendirmiştir.

١٨٥٥ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي صَغِيرٍ الْحَلَبِيُّ ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ سَعْدِ الْقَرَظِ مُؤَذِّنُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، عَنْ أَبِيهِ سَعْدٍ أَنَّ بِلالا كَانَ " يُؤَذِّنُ مَثْنَى مَثْنَى ، وَيَتَشَهَّدُ مُضَعَّفًا يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ ، فَيَقُولُ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مَرَّتَيْنِ ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ مَرَّتَيْنِ ، ثُمَّ يَرْجِعُ ، فَيَقُولُ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ مَرَّتَيْنِ ، أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ مَرَّتَيْنِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ ، ثُمَّ يَنْحَرِفُ عَنْ يَمِينِهِ ، فَيَقُولُ : حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ مَرَّتَيْنِ ، ثُمَّ يَنْحَرِفُ عَنْ يَسَارِهِ ، فَيَقُولُ : حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ مَرَّتَيْنِ ، ثُمَّ يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ ، فَيَقُولُ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَإِقَامَتُهُ مُنْفَرِدَةٌ ، قَدْ قَامَتِ الصَّلاةُ مَرَّةً وَاحِدَةً "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: أيضا عبد الرحمن بن عمار بن سعد, ضعفه ابن معين .

قلت : روى له ابن ماجة : كان بلال يؤذن مثنى مثنى و الإقامة منفردة فقط .

1855. Sa'd el-Karaz'ın naklettiğine göre Bilâl ezanı çift çift okurdu. Şahadet lafızlarını ise defalarca okurdu. Kıbleye dönerek iki kere "Eşhedu enlâ ilâhe illallah" (Şahadet ederim ki Allah'tan başka tanrı yoktur). "Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" (Yine şahadet ederim ki Muhammed Allah'ın resûlüdür) diye okur. Sonra kıbleye dönerek yine iki kere "Eşhedu enlâ ilâhe illallah" (Şahadet ederim ki Allah'tan başka tanrı yoktur). "Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" (Yine şahadet ederim ki Muhammed Allah'ın resûlüdür) sözlerini tekrarlardı. Sonra sağ tarafına dönerek iki kere "Hayya ala's-salât" (Haydin

namaza), sonra sol tarafına dönerek iki kere "Hayya ala'l-felâh" (Haydin felaha/kurtuluşa) derdi. Sonra kıbleye doğru dönerek Allahu ekber, Allahu ekber, Lâ ilâhe illallah" (Allah uludur, Allah uludur, Allah'tan başka tanrı yoktur) diye okurdu. Kâmeti ise (her lafzı) birer kere okuyarak getirirdi. Yine "Kad kâmeti's-salât" (Namaz başlamıştır) sözünü de bir kere söylerdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zikri geçen Abdurrahman b. Ammâr b. Sa'd'ı İbn Maîn zayıf görmüştür.

Ben derim ki: İbn Mâce rivayetten "Bilâl, ezanı çift çift, kâmeti ise birer kere okurdu" kısmını rivayet etmiştir.

١٨٥٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، وَعُمَرَ ، وَعَمَّارٍ ، ابني حفص ، عَنْ آبَائِهِمْ ، عَنْ أَجْدَادِهِمْ ، عَنْ بِلالٍ وعَنْ بلالٍ ، أَنَّهُ كَانَ يُؤَذِّنُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ يُؤَذِّنُ : " اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، ثُمَّ يَنْحَرِفُ عَنْ يَمِينِ الْقِبْلَةِ ، فَيَقُولُ : أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، ثُمَّ يَنْحَرِفُ فَيَسْتَقْبِلُ خَلْفَ الْقِبْلَةِ ، فَيَقُولُ : حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ ، ثُمَّ يَنْحَرِفُ عَنْ يَسَارِهِ ، فَيَقُولُ : حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ ، ثُمَّ يَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ ، فَيَقُولُ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَكَانَ يُقِيمُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَيُفْرِدُ الإِقَامَةَ ، فَيَقُولُ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ ، حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ ، قَدْ قَامَتِ الصَّلاةُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عبد الرحمن بن عمار بن سعد, ضعفه ابن معين.

1856. Bilâl'den nakledildiğine göre kendisi Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) müezzinlik yapar ve ezanı şöyle okurdu: "Allahu ekber, Allahu ekber, Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enlâ ilâhe illallah" Sonra kıblenin sağına doğru dönerek "Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" derdi. Sonra biraz daha dönerek kıblenin tam tersi istikâmetine doğru "Hayya ala's-salât, Hayya ala's-salât" derdi. Sonra sol tarafına dönerek "Hayya ala'l-felâh, Hayya ala'l-felâh" derdi. Sonra yine kıbleye doğru dönerek "Allahu ekber, Allahu ekber, Lâ ilâhe illallah" derdi. Bilâl yine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) için kâmet de getirir ve kâmette sözleri birer kere okuyarak şöyle derdi: "Allahu ekber Allahu ekber, Eşhedu enlâ ilâhe illallah,

Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah, Hayya ala's-salât, Hayya ala'l-felâh, Kad kâmeti's-salâtu, Allahu ekber, Allahu ekber, Lâ ilâhe illallah."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zikri geçen Abdurrahman b. Ammâr b. Sa'd'ı İbn Maîn zayıf görmüştür.

١٨٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، وَعُمَرَ ، وَعَمَّارٍ ، ابني حفص ، عَنْ آبَائِهِمْ ، عَنْ أَجْدَادِهِمْ ، عَنْ بِلالٍ ، أَنَّهُ كَانَ يُؤَذِّنُ بِالصُّبْحِ ، فَيَقُولُ : حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ " يَجْعَلَ مَكَانَهَا : الصَّلاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ ، وَتَرَكَ حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن المتقدم وقد ضعفه ابن معين .

1857. Bilâl'den nakledildiğine göre kendisi sabah namazı için ezan okur ve ezanda "Haya alâ hayri'l-amel" (Haydin en faziletli amele) derdi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun yerine "es-Salâtu hayrun mine'n-nevm" (Namaz uykudan daha hayırlıdır) sözünü okumasını, "Hayya alâ hayri'l-amel" (Haydin en faziletli amele) sözünü ise terk etmesini emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde, yine biraz evvel zikri geçen Abdurrahman yer almıştır ki, İbn Maîn onu zayıf görmüştür.

١٨٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَهْ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِمْرَانَ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ، حَدَّثَنِي مَعْمَرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنِ ابْنِ قُسَيْطٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : جَاءَ بِلالٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُؤْذِنُهُ بِصَلاةِ الصُّبْحِ ، فَقَالَ : "مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ ، فَعَادَ إِلَيْهِ ، فَرَأَى مِنْهُ ثِقْلَةً ، قَالَ : مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ ، فَذَهَبَ فَأَذَّنَ ، فَزَادَ فِي أَذَانِهِ : الصَّلاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا هَذَا الَّذِي زِدْتَ فِي أَذَانِكَ ؟ " قَالَ : رَأَيْتُ مِنْكَ ثِقْلَةً فَأَحْبَبْتُ أَنْ تَنْشَطَ ، فَقَالَ : اذْهَبْ فَزِدْهُ فِي أَذَانِكَ ، وَمُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الرحمن بن قسيط, و لم أجد من ذكره .

1858. Ebû Hureyre bildiriyor: Bilâl, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek kendisine sabah namazı vaktinin geldiğini bildirdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ebû Bekir'e söyleyin, insanlara namazı kıldırsın"* buyurdu. Bunun üzerine Bilâl ezanı okudu ve ezana "es-Salâtu hayrun mine'n-nevm" (Namaz uykudan daha hayırlıdır) sözünü ekledi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine: *"Ezana yaptığın bu ilave de nedir?"* diye sorunca Bilâl: "Senin üzerine bir ağırlık çöktüğünü anladım

ve uyanmanı istedim" dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Git, ezanına bu ilaveyi ekle. Ebû Bekir'e de söyleyin, insanlara namazı kıldırsın"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdurrahman b. Kuseyt'i zikredeni görmedim.

١٨٥٩ – حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نا سَلَمَةُ بْنُ الْخَلِيلِ الْكَلَاعِيُّ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نا مَرْوَانُ بْنُ ثَوْبَانَ ، قَاضِي حِمْصَ ، قَالَ : نا النُّعْمَانُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ بِلالاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ الأَذَانِ فِي الصُّبْحِ فَوَجَدَهُ نَائِمًا ، فَنَادَاهُ : " الصَّلاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ ، فَلَمْ يُنْكِرْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَدْخَلَهُ فِي الأَذَانِ فَلا يُؤَذِّنُ لِصَلاةٍ قَبْلَ وَقْتِهَا غَيْرَ صَلاةِ الْفَجْرِ " رواه الطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به مروان بن ثوبان . قلت : و لم أجد من ذكره.

1859. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Bilâl sabah ezanı vaktinde Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi ve uyuduğunu görünce: "es-Salâtu hayrun mine'n-nevm" (Namaz uykudan daha hayırlıdır) diye seslendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onun bu sözünü reddetmeyip ezana dâhil etti. Nitekim Bilâl, sabah namazı dışında hiçbir namaz için vaktinden önce ezan okumazdı.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet eden Taberânî, Mervân b. Sevbân'ın bunu tek başına rivayet ettiğini belirtmiştir. Ben derim ki: Bu zatı zikredeni görmedim.

١٨٦٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَامِرٍ ، ثَنَا أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ صَالِحٍ الثَّقَفِيُّ ، ثَنَا صَالِحُ بْنُ أَبِي الأَخْضَرِ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " جَاءَ بِلالٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُؤْذِنُهُ لِصَلاةِ الصُّبْحِ ، فَوَجَدَهُ نَائِمًا ، فَقَالَ : الصَّلاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ ، فَأُقِرَّتْ فِي أَذَانِ الصُّبْحِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: صالح بن أبي الأخضر, واختلف في الاحتجاج به و لم ينسبه أحد إلى الكذب.

1860. Hz. Âişe anlatmaktadır: Bilâl sabah namazı vaktini bildirmek üzere Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğinde, uyuduğunu gördü ve "es-Salâtu hayrun mine'n-nevm" (Namaz uykudan daha hayırlıdır) dedi. Sonra sabah ezanında onun bu sözünün okunması kabul edildi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih b. Ebî'l-Ahdar'la ihticac konusu tartışmalıdır. Bununla beraber kimse onu yalancılıkla itham etmemiştir.

١٨٦١ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ، نا زَكَرِيَّا ، نا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَكَّائِيُّ ، ثَنَا إِدْرِيسُ الأَوْدِيُّ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " أَذَّنَ بِلالٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثْنَى مَثْنَى ، وَأَقَامَ مِثْلَ ذَلِكَ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, ورجاله ثقات.

1861. Ebû Cuhayfe'nin bildirdiğine göre Bilâl, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) için ezanı da, kâmeti de çift çift okumuştur.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٨٦٢ - حدثنا مُوسَى بْنُ سَهْلٍ أَبُو عِمْرَانَ الْجَوْنِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَزِيزٍ الأَيْلِيُّ ، ثنا سَلامَةُ بْنُ رَوْحٍ ، عَنْ عُقَيْلٍ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَبِي عَابِسٍ الْجُهَنِيِّ : " كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ فِي جَيْشٍ فَسَرَّحْتُ ظَهْرَ أَصْحَابِي ، فَلَمَّا رُحْتُ لَهُ أَتَى أَصْحَابِي يَتَبَادَرُونَ يَقُولُونَ : بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ ، فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ " ، فَذَكَرَ نَحْوَ الْحَدِيثِ

رواه الطبراني في الكبير, والزهري لم يسمع من عقبة بن عامر .

1862. Ukbe b. Âmir el-Cühenî bildiriyor: Bir askeri hareket sırasında Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim. Sonra bir ara arkadaşlarımın binek develerini otlatmaya götürdüm. Dönüp geldiğimde arkadaşlarım beni şöyle söyleyerek karşıladılar: Biz Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulunurken müezzin şöyle ezan okudu: "Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak Zührî, Ukbe b. Âmir'den hadis işitmemiştir.[2]

١٨٦٣ - وعَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ : كَانَ الأَذَانُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثْنَى مَثْنَى وَالإِقَامَةُ فُرَادَى " رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1863. Seleme b. el-Ekva' demiştir ki: Ezan (sözleri) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) döneminde çift çift, kâmet (sözleri) ise tek tek okunurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, 60- Bahreyn; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 100. Senedinde ismi geçen Ziyâd b. Abdillah gevşektir.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVII, 344.

١٨٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ ، قَالَ : " كَانَ آخِرُ أَذَانِ بِلالٍ : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ "

قلت : روى النسائي من حديث سويد بن غفلة, عن الأسود بن يزيد قال : كان آخر أذان بلال : الله أكبر الله أكبر لا إله إلا الله . رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1864. Süveyd b. Ğafele demiştir ki: Bilâl'in en son okuduğu ezan "Lâ ilâhe illallahu vallahu ekber" şeklindeydi.

★Ben derim ki: Nesâî, Esved b. Yezîd kanalıyla Süveyd b. Ğafele hadisinden "Bilâl'in en son okuduğu ezan «Allahu ekber Allahu ekber, Lâ ilâhe illallah» şeklindeydi" kısmını nakletmiştir.

Yukarıdaki hadisi ise Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

(بَابُ مَشْرُوعِيَّةِ الأَذَانِ)

Ezanın Meşruiyeti

١٨٦٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ , ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَكَمِ الثَّقَفِيُّ , ثنا عَاصِمُ بْنُ مُضَرِّسٍ النَّصْرِيُّ , عَنْ جَبَلَةَ بْنِ سُلَيْمَانَ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّمَا جُعِلَ الأَذَانُ الأَوَّلُ لِيَتَيَسَّرَ أَهْلُ الصَّلاةِ لِصَلاتِهِمْ , فَإِذَا سَمِعْتُمُ الأَذَانَ أَسْبِغُوا الْوُضُوءَ , وَإِذَا سَمِعْتُمُ الإِقَامَةَ فَبَادِرُوا التَّكْبِيرَةَ الأُولَى , فَإِنَّهَا فَرْعُ الصَّلاةِ وَتَمَامُهَا , وَلا تُبَادِرُوا الْقَارِئَ الرُّكُوعَ , وَالسُّجُودَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جبلة بن سليمان, ضعفه ابن معين .

1865. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"(Birinci) ezan, ancak namaz ehli namazlarına rahat biçimde hazırlansınlar diye meşru kılınmıştır. Buna göre ezanı duyduğunuzda, mükemmel biçimde abdest alın. Kâmeti duyduğunuzda ise ilk tekbire yetişmek için acele edin. Zira ilk tekbir namazın bir parçası ve tamamlayıcı unsurudur. Acele edip imamdan (kâriden) evvel rükû ve secdeye varmayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Cebele b. Süleymân'ı, İbn Maîn zayıf görmüştür.[1]

(بَابُ إِجَابَةِ الْمُؤَذِّنِ وَمَا يَقُولُ عِنْدَ الأَذَانِ والإقَامَةِ)

Müezzinin Çağrısına İcabet Etmek ve Ezan ile Kâmet Sözlerini Tekrarlamak

١٨٦٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا زَبَّانُ عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُنَادِيَ يُثَوِّبُ بِالصَّلاَةِ فَقُولُوا كَمَا يَقُولُ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير، وفيه: ابن لهيعة، وفيه ضعف .

1866. Muâz b. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzinin namaz için kâmet getirdiğini işittiğinizde, onun söylediklerini tekrarlayın"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.[2]

١٨٦٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ وَحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالاَ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِي رَافِعٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ

---

1 Cebele b. Süleymân hakkında Heysemî "Metrûktur" demiştir. Bkz. VIII, 146. Ayrıca bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12383.

2 Her iki kaynağın rivayetinde yine zayıf biri olan Zebbân'ın adı geçmiştir. Ayrıca bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 194. Bu rivayette ismi geçen Taberânî'nin hocası Ahmed b. Rişdeyn ise yalancının tekidir.

Aşağıdaki hadis de bu konuda gözden kaçırılmış **zevaid**dendir:

Ebû Umâme'den nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müezzin namaza davet ettiğinde, semanın kapıları açılır, dua kabul olunur. Dolayısıyla her kimin başına bir musibet ya da sıkıntı gelmişse, müezzinin vaktini gözlesin. Müezzin tekbir sözünü okuduğunda o da tekbir getirsin. Şahadet sözlerini okuduğunda, şahadet getirsin. «Hayya ala's-salât» dediğinde, o da «Hayya ala's-salât» desin. «Hayya ala'l-felâh» dediğinde, o da «Hayya ala'l-felâh» desin. Sonra şu duayı okusun: «Ey bu eksikziz çağrının, bu icabet edilen ve kabul edilen hak çağrının, takva sözünün Rabbi Allahım! Bizi bu çağrı üzere yaşat, bu çağrı üzere öldür, bu çağrı üzere dirilt. Bizi hayatımızda da, ölümümüzde de onun en hayırlı müntesiplerinden eyle.» Sonra Allah'tan ihtiyacı olan şeyi dilesin."*

Bunu Ebû Ya'lâ ve *Müstedrek*'te (I, 547) Hâkim rivayet etmiş olup Zehebî senedinde ismi geçen Ufeyr b. Ma'dân'ın oldukça çürük biri olduğunu belirtmiştir.

قَالَ مِثْلَ مَا يَقُولُ حَتَّى إِذَا بَلَغَ حَيَّ عَلَى الصَّلاَةِ حَيَّ عَلَى الْفَلاَحِ قَالَ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, وفيه: عاصم بن عبيد الله, وهو ضعيف إلا أن مالكا روى عنه.

1867. Ebû Râfi'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) müezzini duyunca onun söylediklerini tekrarlar, "Hayya ala's-salât ve Hayya ala'l-felâh" sözlerine gelince "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah" (Hareket ve kuvvet yalnız Allah'ın sayesindedir) derdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Âsım b. Ubeydillah zayıf olmakla birlikte İmam Mâlik kendisinden rivayette bulunmuştur.

١٨٦٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الآدَمِيُّ ، نَا حَفْصُ بْنُ عَمَّارٍ الطَّاحِيُّ ، نَا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُولُوا كَمَا يَقُولُ "

رواه البزار, وقال : تفرد به حفص بن عمار الطاحي, ولم يتابع عليه .

1868. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzini duyduğunuzda, onun söylediklerini tekrarlayınız"* buyurmuştur.

★Hadisi rivayet eden Bezzâr "Bu rivayette Hafs b. Ammâr et-Tâhî teferrüd etmiş olup mutâbii yoktur" demiştir.

١٨٦٩ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جُمْهُورٍ السَّمْسَارُ التِّنِّيسِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ عَنْبَسَةَ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ قَالَ كَمَا يَقُولُ ، فَإِذَا قَالَ : حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ حَيَّ عَلَى الْفَلاحِ ، قَالَ : " لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عاصم بن عبيد الله, وهو ضعيف إلا أن مالكا روى عنه .

1869. Abdullah b. el-Hâris babasından şöyle nakletmiştir: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) müezzini işittiğinde, onun sözlerini tekrarlar, müezzin "Hayya ala's-salât ve Hayya ala'l-felâh" deyince "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah" (Hareket ve kuvvet yalnız Allah'ın sayesindedir) derdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Âsım b. Ubeydillah zayıf olmakla birlikte İmam Mâlik kendisinden rivayette bulunmuştur.

١٨٧٠ - حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الصُّورِيُّ النَّحْوِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ ، عَنِ بْنِ يَسَافٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ ، يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ فَقَالَ مِثْلَ مَا يَقُولُ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ "

رواه الطبراني في الكبير من رواية إسماعيل بن عياش عن الحجازيين, وهو ضعيف فيهم .

1870. Hilâl b. Yesâf'ın bizzat işiterek bildirdiğine göre Muâviye, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kim müezzini duyduğunda onun söylediklerini tekrar ederse, müezzinin ecri gibi ecir kazanır"* diye buyururken işittiğini bildirmiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de İsmâîl b. Ayyâş kanalıyla Hicazlılardan rivayet etmiştir ki, bu zatın Hicazlılardan rivayeti zayıftır.

١٨٧١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ ، ثنا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ ، حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ بْنُ جَعْفَرٍ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ كَثِيرٍ ، عَنْ خِرَاشٍ ، عَنِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ مَيْمُونَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ بَيْنَ صَفِّ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ ، فَقَالَ : " يَا مَعْشَرَ النِّسَاءِ ، إِذَا سَمِعْتُنَّ أَذَانَ هَذَا الْحَبَشِيِّ وَإِقَامَتَهُ فَقُلْنَ كَمَا يَقُولُ ، فَإِنَّ لَكُنَّ بِكُلِّ حَرْفٍ أَلْفَ أَلْفِ دَرَجَةٍ " ، فَقَالَ عُمَرُ : هَذَا لِلنِّسَاءِ فَمَا لِلرِّجَالِ ؟ قَالَ : " ضِعْفَانِ يَا عُمَرُ "

قلت : ويأتي بتمامه في حق الزوج على المرأة في النكاح . رواه الطبراني في الكبير بإسنادين في أحدهما عبد الله الجزري, عن ميمونة, ولم أعرفه , وعباد بن كثير, وفيه ضعف, وقد وثقه جماعة, وبقية رجاله ثقات. والإسناد الآخر فيه جماعة لم أعرفهم .

1871. Meymûne'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) erkekler safı ile kadınlar safının arasında ayağa kalkarak şöyle buyurdu:

"Ey kadınlar cemaati! Bu Habeşlinin ezanını ve kâmetini işittiğinizde, onun okuduklarını tekrar ederseniz, (okunan) her harfe karşılık size bir milyon derece vardır."

★Ben derim ki: Hadisin tamamı "Evlilikte Kocanın Karısı Üzerindeki Hakkı" bahsinde gelecektir.[1]

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de iki ayrı senetle rivayet etmiş olup senetlerden birine göre rivayet Abdullah el-Cezerî kanalıyla Meymûne'den gelmektedir ki, bu zatı tanımıyorum. Yine aynı senette ismi geçen Abbâd b. Kesîr'de de zayıflık vardır. Fakat bir

---

1 Bkz. 7519.

grup bilgin kendisini güvenilir kabul etmişlerdir. Kalan raviler ise güvenilir ravilerdir. Diğer senette ise tanımadığım bir grup ravi yer almıştır.

١٨٧٢ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا سَلاَّمٌ ، عَنْ زَيْدٍ الْعَمِّيِّ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " عَرَّسَ ذَاتَ لَيْلَةٍ ، فَأَذَّنَ بِلاَلٌ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَالَ مِثْلَ مَقَالَتِهِ ، وَشَهِدَ مِثْلَ شَهَادَتِهِ فَلَهُ الْجَنَّةُ "

رواه أبو يعلى, وفيه: يزيد الرقاشي, ضعفه شعبة وغيره, ووثقه ابن عدي وابن معين في رواية .

1872. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece sabaha yakın konakladı. Derken Bilâl ezan okudu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Kim onun söylediklerini tekrarlar, onun şahadetleri gibi şahadet getirirse, cenneti hak eder" buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yezîd er-Rekâşî'yi Şu'be ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Adî ve bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir.[1]

١٨٧٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنِ الْمُسَيَّبِ بْنِ رَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّهُ قَالَ : " إِنَّ مِنَ الْجَفَاءِ أَرْبَعَةً : أَنْ يَسْمَعَ الْمُؤَذِّنَ يَقُولُ : اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، فَلا يَقُولُ مِثْلَ مَا يَقُولُ ، وَأَنْ يَمْسَحَ وَجْهَهُ قَبْلَ أَنْ يَقْضِيَ صَلاتَهُ ، وَأَنْ يَبُولَ قَائِمًا ، وَأَنْ يُصَلِّيَ ، وَلَيْسَ بَيْنَهُ ، وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ شَيْءٌ يَسْتُرُهُ "

رواه الطبراني في الكبير , والمسيب بن رافع لم يسمع من ابن مسعود .

1873. İbn Mes'ûd der ki: "Şu dört şey boşa giden amellerdendir: Kişi müezzini «Allahu ekber, Allahu ekber, Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enlâ ilâhe illallah» diye okurken işittiği halde, onun söylediklerini tekrarlamaması, daha namazını bitirmeden yüzünü silmesi, ayakta küçük abdest bozması/bevletmesi ve kıble ile arasına sütre koymadan namaza durması."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Fakat Müseyyeb b. Râfi, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

1 Ebû Ya'lâ, no. 4138. Senedinde ismi geçen Zeyd el-Ammî zayıftır.

١٨٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ - أَخُو حَجَّاجِ بْنِ مِنْهَالٍ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ يُؤَذِّنُ قَالَ كَمَا يَقُولُ فَإِذَا قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ. قَالَ عَلِيٌّ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ وَأَنَّ الَّذِينَ جَحَدُوا مُحَمَّداً هُمُ الْكَاذِبُونَ"

رواه عبد الله في زيادته, وفيه: أبو سعيد عن ابن أبي ليلى, و لم أجد من ذكره .

1874. Abdurrahman b. Ebî Leylâ anlatmaktadır: Ali b. Ebî Tâlib müezzini ezan okurken işittiği zaman onun söylediklerini tekrarlar, müezzin "Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" dediğinde, Hz. Ali de: "Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" der ve: "Muhakkak ki Muhammed'i inkar edenler, gerçek yalancılardır" diye eklerdi.

★Hadisi Abdullah (İbn Hanbel'in *Müsned*'ine) Ziyâdelerinde rivayet etmiştir. Fakat bunu İbn Ebî Leylâ'dan nakleden Ebû Saîd'i zikredeni görmedim.

١٨٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ قَالَ حِينَ يُنَادِي الْمُنَادِي اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ النَّافِعَةِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَارْضَ عَنْهُ رِضاً لاَ تَسْخَطُ بَعْدَهُ سْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ دَعْوَتَهُ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف.

1875. Câbir'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Kim müezzin ezan okurken «Ey bu canlı çağrının, faydalı namazın[1] *Rabbi Allahım! Muhammed'e salat eyle ve benden öyle bir rıza ile razı ol ki, ondan sonra bir daha gazap olmasın» duasını okursa, Allah duasını kabul eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (no. 196) metin: *"Eksiksiz çağrının ve kılınan namazın Rabbi"* şeklinde yer almıştır.

١٨٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ وَرْدَانَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "الْوَسِيلَةُ دَرَجَةٌ عِنْدَ اللَّهِ لَيْسَ فَوْقَهَا دَرَجَةٌ فَسَلُوا اللَّهَ أَنْ يُؤْتِيَنِي الْوَسِيلَةَ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه ضعف, وقال الطبراني فيه : " فسلوا الله عز و جل أن يؤتيني الوسيلة على خلقه " .

1876. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vesile Allah nezdinde bir derecedir ki, onun fevkinde derece yoktur. Bu yüzden Allah'tan, bana vesileyi vermesini dileyin"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a zayıftır. Taberânî'nin ifadesi: "Allah'tan bana mahlûkatı üzerinde yer alan vesileyi vermesini dileyiniz" şeklindedir.[1]

١٨٧٧ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهَا زَكَاةٌ لَكُمْ وَسَلُوا لِيَ الْوَسِيلَةَ مِنَ الْجَنَّةِ, فَسَأَلْنَاهُ أَوْ أَخْبَرَنَا فَقَالَ : " هِيَ دَرَجَةٌ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ وَهِيَ لِرَجُلٍ وَأَنَا أَرْجُو أَنْ أَكُونَ ذَلِكَ الرَّجُلَ "

رواه البزار, وفيه: ذؤاد بن علبة, ضعفه ابن معين والنسائي وغيرهما, ووثقه ابن نمير, وقال موسى بن داود الضبي : حدثنا ذؤاد بن علبة وأثنى عليه خيرا, وقال ابن عدي : هو في جملة الضعفاء من يكتب حديثه.

1877. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Bana salât getirin. Zira bu sizin için bir arınmadır. Benim için cennetteki vesileyi dileyin" buyurdu. Bize bunu sordu veya bize onu anlattı ve dedi ki: *"O cennetin en tepesinde bulunan bir derecedir ve tek kişiye aittir.O kişinin ben olacağımı ummaktayım."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Züâd b. Ulbe'yi İbn Maîn, Nesâî ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Numeyr güvenilir kabul etmiştir. Mûsa b. Dâvud ed-Dabbî de: "Bize Züâd b. Ulbe bildirdi" ifadesiyle kendisinden rivayette bulunarak

---

1 Ahmed b. Hanbel, III, 83. İbn Hanbel'in senedinde İbn Lehî'a'nın Mûsa b. Verdân'dan rivayeti söz konusudur. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat,* no. 265, 1489. Taberânî'nin senedinde ise Umâre b. Ğaziyye'nin Mûsa b. Verdân'dan rivayeti söz konusudur. Ayrıca âlimler *el-Mu'cemu'l-evsat*'ın senedinde ismi geçen Ahmed b. Rişdeyn'in yalancı olduğunu belirtmişlerdir. Fakat bu senette İbn Lehî'anın ismi geçmemiştir.

onunla ilgili iyi şeyler söylemiştir. İbn Adî ise: "Bu zat, hadisi yazılan zayıf raviler cümlesindendir" demiştir.[1]

١٨٧٨ – وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاةِ الْقَائِمَةِ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَعْطِهِ سُؤْلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَكَانَ يُسْمِعُهَا مَنْ حَوْلَهُ وَيُحِبُّ أَنْ يَقُولُوا مِثْلَ ذَلِكَ إِذَا سَمِعُوا الْمُؤَذِّنَ قَالَ : " وَمَنْ قَالَ مِثْلَ ذَلِكَ إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صدقة بن عبد الله السمين, ضعفه أحمد والبخاري ومسلم وغيرهم, ووثقه دحيم وأبو حاتم وأحمد بن صالح المصري .

1878. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) müezzini duyduğunda, *"Ey bu eksiksiz çağrının, kılınan namazın Rabbi olan Allahım! Muhammed'e salât eyle ve kıyamet günü ona istediğini ver"* diye dua eder ve bunu etrafındakilere duyurur, onların da müezzini duyduklarında aynı şekilde dua etmelerini arzu ederdi. Sonra buyurdu ki: *"Kim müezzini işittiğinde bu şekilde dua ederse, kıyamet günü Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) şefaatini hak eder."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sadaka b. Abdillah es-Semîn'i Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Müslim ve başkaları zayıf görürlerken, Duhaym, Ebû Hâtim ve Ahmed b. Sâlih el-Mısrî güvenilir kabul etmişlerdir.

١٨٧٩ – حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ عَمْرٍو الْغَزِّيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ صَدَقَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ ، عَنْ أَبِي قُرَّةَ عَطَاءِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ ضَمْرَةَ السَّلُولِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ ، يَقُولُ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَمِعَ النِّدَاءَ ، قَالَ : " اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاةِ الْقَائِمَةِ ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ ، وَاجْعَلْنَا فِي شَفَاعَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَالَ هَذَا عِنْدَ النِّدَاءِ جَعَلَهُ اللَّهُ فِي شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ " "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :صدقة المذكور قبل هذا الحديث.

1879. Ebu'd-Derdâ anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ezanı işittiğinde şöyle dua ederdi:

"Ey bu eksiksiz çağrının, kılınan namazın Rabbi Allahım! Kuluna ve Resûlüne salat eyle ve kıyamet günü bizleri onun şefaatine nail eyle" Sonra

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 6414. Senedi zayıftır. Bkz. *Mecmau'z-zevâid*, II, 144.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Kim ezanı duyduğunda böyle dua ederse, Allah o kimseyi kıyamet günü benim şefaatime nail eyler."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde, bundan önceki hadiste zikri geçen Sadaka yer almıştır.

١٨٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا الْوَلِيدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَلُوا اللَّهَ لِي الْوَسِيلَةَ ، فَإِنَّهُ لَمْ يَسْأَلْهَا لِي عَبْدٌ فِي الدُّنْيَا إِلا كُنْتُ لَهُ شَهِيدًا ، أَوْ شَفِيعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الوليد بن عبد الملك الحراني, وقد ذكره ابن حبان في الثقات, وقال : مستقيم الحديث إذا روى عن الثقات. قلت : وهذا من روايته عن موسى بن أعين وهو ثقة

1880. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim için Allah'tan vesileyi isteyiniz. Zira dünyada iken hangi kul onu benim için isterse, muhakkak kıyamet günü o kimse için şahit veya şefaatçi olurum"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Velîd b. Abdilmelik el-Harrânî'yi İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikrederek güvenilir ravilerden rivayette bulunması halinde hadisi düzgün biri olduğunu belirtmiştir.

Ben derim ki: Bu hadis, onun güvenilir biri olan Mûsa b. A'yun'dan rivayetidir.

١٨٨١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ , ثنا أَبُو الدَّرْدَاءِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُنِيبِ , ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَيْسَانَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " مَنْ سَمِعَ النِّدَاءَ , فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ , وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ , اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَبَلِّغْهُ دَرَجَةَ الْوَسِيلَةِ عِنْدَكَ , وَاجْعَلْنَا فِي شَفَاعَتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ , وَجَبَتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن عبد الله بن كيسان, لينه الحاكم, وضعفه ابن حبان, وبقية رجاله ثقات .

1881. İbn Abbâs'tan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim ezanı duyduğunda «Şahadet ederim ki Allah'tan başka tanrı yoktur. O tektir, hiç bir ortağı yoktur. Muhammed de O'nun kulu ve Resûlüdür. Allahım! Muhammed'e salât eyle ve onu, senin katındaki vesile derecesine ulaştır. Bizi

kıyamet günü onun şefaatine nail eyle» diye dua ederse, o kimse şefaati hak eder."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İshâk b. Abdillah b. Keysân'ı Hâkim gevşek olmakla itham etmiş, İbn Hibbân da zayıf görmüştür. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.[1]

١٨٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا عُمَرُ أَبُو حَفْصٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَقُولُ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلاةِ فَيُكَبِّرُ ، وَيَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللهُ ، وَيَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ ، ثُمَّ يَقُولُ : اللَّهُمَّ أَعْطِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ ، وَاجْعَلْهُ فِي الأَعْلَيْنَ دَرَجَتَهُ ، وَفِي الْمُصْطَفَيْنَ مَحَبَّتَهُ ، وَفِي الْمُقَرَّبِينَ ذِكْرَهُ ، إِلا وَجَبَتْ لَهُ الشَّفَاعَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

1882. Abdullah b. Mes'ûd'un naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Hangi bir Müslüman ezanı duyduğunda onu tekrarlayarak namaz için ezanı duyup da tekbir getirir, Allah'tan başka tanrı olmadığını şahadet eder, Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şahadet eder ve sonra da «Allahım! Muhammed'e vesileyi ve fazileti ver. Onu en üstün dereceye nail olanlara ilhak eyle, onun muhabbetini seçilmişlerin gönlüne koy ve onu (Allah'a) yakın olanlar arasında an» diye dua ederse, mutlaka kıyamet günü şefaati hak eder."

★Hadisi Taberânî, rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak görülmüşlerdir.

١٨٨٣ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ كَانَ " إِذَا سَمِعَ الْمُؤَذِّنَ يُؤَذِّنُ قَالَ : أَشْهَدُ بِهَا مَعَ كُلِّ شَاهِدٍ وَأَتَحَمَّلُ بِهَا عَلَى كُلِّ جَاحِدٍ"

رواه البزار, ورجاله ثقات .

1883. Ebû Hureyre, müezzini ezan okurken işittiğinde derdi ki: "*Buna her şahitle beraber ben de şahitlik eder, her inkârcıya karşı onu savunurum."*

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12554.

(بَابُ الدُّعَاءُ بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ)

Ezan ile Kâmet Arasında Yapılan Dua

١٨٨٤ - حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ ، حَدَّثَنَا أَبُو الْعُمَيْسِ عُتْبَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: يزيد الرقاشي, وهو مختلف في الاحتجاج به.

1884. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzin ezan okuduğunda semanın kapıları açılır"* buyurmuştur.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde adı geçen Yezîd er-Rakâşî ile ihticac konusu tartışmalıdır.

١٨٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " أَلا إِنَّ الدُّعَاءَ لا يُرَدُّ بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ فَادْعُوا "

قلت : رواه أبو داود وغيره خلا قوله : " فادعوا " . رواه أبو يعلى, وفي بعض طرقه : " مستجاب " وفيه: يزيد الرقاشي أيضا .

1885. Enes b. Mâlik'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dikkat ediniz. Ezan ile kâmet arasında yapılan dua reddedilmez. Öyleyse (bu vakitte) dua ediniz"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Bu hadisi, *"Öyleyse (bu vakitte) dua ediniz"* kısmı hariç Ebû Dâvud ve başka kaynaklar da rivayet etmişlerdir.

Bu şekliyle ise Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup tariklerinden birinde (*"reddedilmez"* yerine) *"kabul edilir"* ifadesi geçmiştir. Senedinde yine Yezîd er-Rakâşî yer almıştır.

١٨٨٦ - حَدَّثَنَا مُفَضَّلٌ ، نَا أَبُو حُمَةَ ، نَا أَبُو قُرَّةَ ، قَالَ : ذَكَرَ زَمْعَةُ ، عَنْ زِيَادِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبَانَ ، حَدَّثَنِي أَنَسٌ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَقُولُ : " إِذَا نُودِيَ بِالصَّلاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الرَّوْحَاءِ حَتَّى لا يَسْمَعَ صَوْتَ التَّأْذِينَ ، وَفُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَأَبْوَابُ الْجِنَانِ ، وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: زمعة بن صالح ,وقد ضعفه الناس .

1886. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururdu:

"Namaz için ezan okunduğunda, bir taraftan şeytan ezan sesini işitmemek için arkasını dönüp geniş adımlarla oradan uzaklaşırken diğer taraftan semanın kapıları açılarak dualar kabul edilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Zem'a b. Sâlih'i insanlar zayıf görmüşlerdir.[1]

(بَابُ فِي الْمُؤَذِّنِ يَجْعَلُ أُصْبُعَيْهِ فِي أُذُنَيْهِ)

Müezzinin İki Parmağını Kulaklarının İçine Sokması

١٨٨٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، وَعُمَرَ ، وَعَمَّارٍ ، ابني حفص ، عَنْ آبَائِهِمْ ، عَنْ أَجْدَادِهِمْ ، عَنْ بِلالٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا أَذَّنْتَ فَاجْعَلْ إِصْبَعَكَ فِي أُذُنَيْكَ ، فَإِنَّهُ أَرْفَعُ لِصَوْتِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن عمار, وهو ضعيف .

1887. Bilâl'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezan okurken iki parmağını kulaklarının içine sok. Bu sesinin daha gür çıkmasını sağlar"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dırâr b. Sured zayıftır.

(بَابُ الأَذَانِ فِي السَّفَرِ)

Yolculukta Ezan

١٨٨٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعَامِرِيُّ الْكُوفِيُّ ، ثنا ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنِ ابْنِ أَخِي الزُّهْرِيِّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَمْ يَكُنْ يُؤَذِّنُ لَهُ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلاةِ السَّفَرِ ، إِلا بِالإِقَامَةِ ، إِلا الصُّبْحَ فَإِنَّهُ كَانَ يُؤَذِّنُ ، وَيُقِيمُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد, وهو ضعيف .

---

[1] Hadisi Ebû Ya'lâ da (no. 4072) *"Namaz için ezan okunduğunda, semanın kapıları açılır ve dualar kabul edilir"* ifadesiyle muhtasar olarak nakletmiştir.

188. Cübeyr b. Mut'im der ki: "Sabah namazı haricinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) için hiç bir yolculukta bir namaz için ezan okunmamıştır. Sadece kâmet getirilmiştir. Sabah namazı için ise hem ezan, hem de kâmet okunmuştur."

١٨٨٩ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَدِيٍّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ يُؤَذِّنُ فِي السَّفَرِ إِلاَّ فِي صَلاةِ الصُّبْحِ إِلاَّ الإِقَامَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يعقوب بن حميد, ضعفه ابن معين وغيره, وقال البخاري : لم نر إلا خيرا , وذكره ابن حبان في الثقات, وقال : يخطئ .

1889. Abdullah b. Adî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazı hariç, yolculuk sırasında ezan oku(t)maz, yalnız kâmet getir(t)irdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ya'kûb b. Humeyd'i İbn Maîn ve başkaları zayıf sayarlarken Buhârî: "Onda hayırdan başka bir şey görmedik" demiştir. İbn Hibbân da onu güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikrederek "Bazen hata yapar" demiştir.

١٨٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ. وَعَبْدُ الْوَهَّابِ عَنِ ابْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ سَمِعْنَا مُنَادِياً يُنَادِي اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْفِطْرَةِ. فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ. فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنَ النَّارِ. قَالَ فَابْتَدَرْنَاهُ فَإِذَا هُوَ صَاحِبُ مَاشِيَةٍ أَدْرَكَتْهُ الصَّلاَةُ فَنَادَى بِهَا"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير, ورجاله أحمد رجال الصحيح .

1890. Abdullah b. Mes'ûd anlatmaktadır: Bizler yolculukarından birinde Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir münadinin "Allahu ekber, Allahu ekber" diye nida ettiğini duydu ve: "*Fıtrat üzere kalmış*" buyurdu. "Eşhedu en lâ ilahe illallah" deyince, "*Cehennemden kurtuldu*" buyurdu. Hemen koşup kim olduğuna baktık. Meğer bir sürü çobanıymış. Namaz vakti girince ezan okumuş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştirler. İbn Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٨٩١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ مُعَاذٍ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ إِذْ سَمِعَ

مُنَادِياً يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ. فَقَالَ عَلَى الْفِطْرَةِ. فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ. فَقَالَ شَهِدَ بِشَهَادَةِ الْحَقِّ. قَالَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ. قَالَ خَرَجَ مِنَ النَّارِ انْظُرُوا فَسَتَجِدُونَهُ إِمَّا رَاعِياً مُعْزِباً وَإِمَّا مُكَلِّباً. فَنَظَرُوهُ فَوَجَدُوهُ رَاعِياً حَضَرَتْهُ الصَّلاَةُ فَنَادَى بِهَا"

رواه أحمد والطبراني في الصغير, وفيه: الحكم بن عبد الملك القرشي, وهو ضعيف.

1891. Muâz b. Cebel bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuklarından birinde iken birden bir münadinin "Allahu ekber, Allahu ekber" dediğini işitti ve *"Fıtrat üzere kalmış"* buyurdu. Sonra adam: "Eşhedu en lâ ilahe illallah" deyince *"Hak şahadeti getirdi"* buyurdu. Adam: "Eşhedu enne Muhammed Resûlullah" deyince *"Cehennemden kurtuldu. Bakın bakalım (kimmiş?). Onun ya bir keçi çobanı ya da bir avcı olduğunu göreceksiniz"* buyurdu. Ashâbı kim olduğuna baktıklarında onun bir çoban olduğunu gördüler. Namaz vakti girince ezan okumuş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hakem b. Abdilmelik el-Kuraşî zayıf biridir.

١٨٩٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبِيعَةَ السُّلَمِيِّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَسَمِعَ مُؤَذِّناً يَقُولُ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ. قَالَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ. قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْهَدُ أَنِّي مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَجِدُونَهُ رَاعِيَ غَنَمٍ أَوْ عَازِباً عَنْ أَهْلِهِ فَلَمَّا هَبَطَ الْوَادِيَ قَالَ مَرَّ عَلَى سَخْلَةٍ مَنْبُوذَةٍ فَقَالَ أَتَرَوْنَ هَذِهِ هَيِّنَةً عَلَى أَهْلِهَا لَلدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ عَلَى أَهْلِهَا"

رواه أحمد والطبراني في الكبير وزاد : قال : فهبط الوادي فإذا هو بشاة ميتة فقال : " أترون هذه هينة على أهلها ؟ " قالوا : نعم قال : " الدنيا على الله أهون من هذه على أهلها ." ورجاله رجال الصحيح .

1892. Abdullah b. Rabî'a es-Sülemî bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculuğunda bir müezzinin "Eşhedu enlâ ilâhe illallah" dediğini işitti ve o da: *"Eşhehu en lâ ilâhe illallah"* diye tekrar etti. Müezzin "Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eşhedu ennî Muhammedun Resûlullah"* dedi. Sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun bir davar çobanı veya ailesinden uzak kalmış biri olduğunu göreceksiniz"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Taberânî ayrıca şu ilaveyi de zikretmiştir: Derken vadiye indi ve orada ölmüş bir koyunla

karşılaştı. Ashâbına: *"Sizler bunun, sahipleri nezdinde değersiz olduğunu düşünüyorsunuz, öyle değil mi?"* buyurdu. Onlar da "Evet" deyince, *"İşte Allah katında dünya, bu leşin sahipleri nezdindeki değerinden daha değersizdir"* buyurdu.

Ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٨٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو قُتَيْبَةَ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَبَّاسِ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَسَمِعَ مُؤَذِّنًا يَقُولُ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَلَعَ الأَنْدَادُ . فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، فَقَالَ : خَرَجَ مِنَ النَّارِ ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَجِدُونَهُ صَاحِبَ مِعْزًى مُعْزِبَةٍ ، أَوْ صَاحِبَ كِلابٍ "

رواه البزار ورجاله ثقات .

1893. Ebû Cuhayfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculuğu sırasında bir müezzinin "Eşhedu en lâ ilâhe illallah" dediğini işitti ve *"(Allah'a eş koşulan) ortakları bıraktı"* buyurdu. Müezzin: "Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" deyince; *"Cehnnemden kurtuldu"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun (yani ezanı okuyanın) otlak arayan bir keçi çobanı veya avcı olduğunu göreceksiniz"* diye ekledi.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٨٩٤ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، أَنَا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَبَّانَ ، ثنا سَالِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ قَالَ ثنا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْعَبَّاسِ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ أَبِي جُحَيْفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَسِيرٍ فَسَمِعَ قَائِلا ، يَقُولُ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : دَعْوَةُ الْحَقِّ ، فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنَّ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كَلِمَةُ الإِخْلاصِ ، فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : خَرَجَ صَاحِبُهَا مِنَ النَّارِ ، ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : تَجِدُونَ هَذَا صَاحِبَ مِعْزًى أَوْ صَاحِبَ كِلابٍ يَتَصَيَّدُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: موسى بن محمد بن حبان, ضعفه أبو زرعة, وذكره ابن حبان في الثقات, وقال : ربما خالف , وبقية رجاله ثقات .

1894. Ebû Cuhayfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculuk sırasında aniden birinin "Allahu ekber, Allahu ekber" dediğini duydu ve: *"Hak çağrı"* buyurdu. Sonra adam: "Eşhedu enlâ ilâhe illallah" deyince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İhlas sözü"* buyurdu. Adam:

"Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" deyince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu sözün sahibi cehennemden kurtuldu"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Araştırsanız) bu kişinin keçi çobanı veya avlanmakta olan bir avcı olduğunu göreceksiniz"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mûsa b. Muhammed b. Hibbân'ı Ebû Zür'a zayıf görürken, İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikrederek "Çok kere (güvenilir olanlara) muhalefet ederdi" demiştir. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.

١٨٩٥ - وعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ : كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ ، فَسَمِعَ رَجُلاً يَقُولُ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ : خَرَجَ مِنَ الشِّرْكِ" رواه البزار ورجاله ثقات .

1895. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Bir yolculuk sırasında Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Derken Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamın: "Allahu ekber, Allahu ekber, Eşhedu enlâ ilâhe illallah, Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" dediğini işitti ve: *"Şirkten kurtuldu"* buyurdu.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٨٩٦ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبِ بْنِ شَابُورٍ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ ، وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ ، وَعُمَرُ ، وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، وَأُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَاحِلَتِهِ الْجَدْعَاءِ ، فَلَمَّا بَرَزُوا ، سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلاً ، يَقُولُ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، فَوَقَفَ يَسْتَمِعُ ، فَلَمَّا قَالَ : اللَّهُ أَكْبَرُ ، اللَّهُ أَكْبَرُ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : شَهِدَ هَذَا ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ بِشَهَادَةِ الْحَقِّ ، فَلَمَّا قَالَ : أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، قَالَ : بَرِئَ هَذَا ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مِنَ النَّارِ ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : هَذَا صَاحِبُ كِلابٍ " ، فَذَهَبَ ابْنُ مَسْعُودٍ وَابْنُ عَبَّاسٍ ، فَوَجَدُوهُ كَذَلِكَ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن يزيد الألهاني, وهو ضعيف.

1896. Ebû Umâme anlatmaktadır: Bir gün Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), beraberinde Ebû Bekir, Ömer, Zeyd b. Sâbit, Abdullah b. Mes'ûd, Ubey b. Ka'b ve Abdullah b. Abbâs oldukları halde (yola) çıktı. Kendisi kulağı kesik devesine binmişti. Açık alana çıktığında bir adamın "Allahu

ekber, Allahu ekber" diye ezan okuduğunu işitti ve durup dinlemeye başladı. Adam; "Allahu ekber, Allahu ekber" deyince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nefsim kudret elinde olan (Allah')a yemin ederim ki, hak şahadeti getirdi"* buyurdu. Adam: "Eşhedu enlâ ilâhe illallah" dediğinde Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) üç kere: *"Nefsim kudret elinde olan (Allah)a yemin ederim ki, bu kişi cehennemden kurtulmuştur"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu (ezanı okuyan) kişi bir avcıdır"* buyurdu. İbn Mes'ûd ve İbn Abbâs gidip kim olduğuna baktılar ve onun aynen Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) buyurduğu gibi bir avcı olduğunu gördüler.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ali b. Yezîd el-Elhânî zayıf biridir.[1]

١٨٩٧ - حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ صَالِحِ بْنِ جَبِيرَةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا مُشْمَعِلُّ بْنُ مِلْحَانَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ عَجْلَانَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ ، قَالَ : بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِذْ سَمِعَ رَجُلًا يُؤَذِّنُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَلَى الْفِطْرَةِ " ، فَقَالَ : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، فَقَالَ : " شَهِدَ بِالْحَقِّ " ، قَالَ : أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، قَالَ : " خَرَجَ مِنَ النَّارِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عطاء بن عجلان, وهو متهم بالكذب متروك الحديث .

1897. Safvân b. Assâl bildiriyor: Bizler Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bulunurken birden bir adamın ezan okuduğunu işitti ve *"Fıtrat üzeredir"* buyurdu. Adam: "Eşhedu enlâ ilâhe illallah" deyince *"Hakka şahitlik etti"* buyurdu. Adam: "Eşhedu enne Muhammedene Resûlullah" deyince de *"Cehennemden kurtuldu"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Atâ b. Aclân yalancılıkla itham edilmiş, hadisi metrûk biridir.

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 7884) ifade *"Nefsim kudret elinde bulunana yemin olsun ki, bu kişi cehennemden kurtulmuştur"* şeklindedir. Senedinde yer alan Osmân b. Ebi'l-Âtike de ihtilaflı biridir.

(بَابُ الأَذَانُ لأَمْرٍ يَحْدُثُ)

Bir Olayı Bildirmek İçin Ezan Okumak

١٨٩٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَعْدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ سَعْدِ بْنِ عَائِذٍ الْقَرَظُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ سَعْدٍ ، وَعَنْ عَمَّارٍ ، وَعُمَرَ ابْنَيْ حَفْصِ بْنِ عُمَرَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ آبَائِهِمْ ، عَنْ أَجْدَادِهِمْ ، عَنْ سَعْدِ الْقَرَظِ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أَيَّ سَاعَةٍ أَتَى قُبَاءَ أَذَّنَ بِلالٌ بِالأَذَانِ ، لأَنْ يَعْلَمَ النَّاسُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ جَاءَ ، فَيَجْتَمِعُوا إِلَيْهِ ، فَأَتَى يَوْمًا وَلَيْسَ مَعَهُ بِلالٌ فَنَظَرَ زُنُوجُ النُّصْحِ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ ، فَرَقَى سَعْدٌ فِي عِذْقِ الأَذَانِ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ تُؤَذِّنَ يَا سَعْدُ ، قَالَ : بِأَبِي وَأُمِّي ، رَأَيْتُكَ فِي قِلَّةٍ مِنَ النَّاسِ ، وَلَمْ أَرَ بِلالا مَعَكَ ، وَرَأَيْتُ هَؤُلاءِ الزُّنُوجِ يَنْظُرُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ وَيَنْظُرُونَ إِلَيْكَ ، فَخَشِيتُ عَلَيْكَ مِنْهُمْ ، فَأَذَّنْتُ ، قَالَ : أَصَبْتَ يَا سَعْدُ ، إِذَا لَمْ تَرَ بِلالا مَعِي فَأَذِّنْ ، فَأَذَّنَ سَعْدٌ ثَلاثَ مَرَّاتٍ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: عبد الرحمن بن سعد بن عمار, وهو ضعيف.

1898. Sa'd el-Karaz bildiriyor: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ne zaman Kuba'ya gelse, Bilâl ezan okurdu ki, insanlar Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğini anlasınlar. Bunun üzerine hepsi Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında toplanırlardı. Yine bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldi. Ama yanında Bilâl yoktu. Zenciler birbirlerine bakışıp durdular. Hemen Sa'd bir hurma ağacına çıkarak ezan okudu. Bunu gören Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sa'd niçin ezan okudun?"* diye sordu. O da: "Anam babam sana feda olsun. Beraberinde pek az insan bulunduğunu gördüm. Bilâl'i seninle birlikte göremedim. Sonra şu zencilerin birbirleriyle bakıştıktan sonra sana baktıklarını gördüm ve onlardan sana bir zarar gelmesinden endişe edip ezan okudum. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsabet etmişsin Sa'd. Bilâl'i yanımda göremediğin zaman, sen ezan oku"* buyurdu. Bu suretle Sa'd, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) hayatında üç kere ezan okudu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdurrahman b. Sa'd b. Ammâr zayıf biridir.[1]

(بَابُ فِيمَنْ يُؤَذِّنُ)

Müezzinlere Dair

١٨٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنَا هُذَيْلُ بْنُ بِلَالٍ عَنِ ابْنِ أَبِي مَحْذُورَةَ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَنْ جَدِّهِ قَالَ جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- الأَذَانَ لَنَا وَلِمَوَالِينَا وَالسِّقَايَةَ لِبَنِي هَاشِمٍ وَالْحِجَابَةَ لِبَنِي عَبْدِ الدَّارِ.

رواه أحمد وفيه من لم يسم.

1899. Ebû Mahzûre demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ezan işini bize ve bizim azadlı olanlarımıza, sikâyeyi (hacılara su dağıtma işini) Hâşim oğullarına, hicâbe (Kâbe'nin perdedârlığı) işini de Abdüddâr oğullarına havale etti.

Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.[2]

١٩٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ زُرْعَةَ عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " الْخِلَافَةُ فِي قُرَيْشٍ وَالْحُكْمُ فِي الأَنْصَارِ وَالدَّعْوَةُ فِي الْحَبَشَةِ "

رواه أحمد ورجاله موثقون.

1900. Utbe b. Abd'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Halifelik Kureyş'e, hüküm/yargı Ensar'a, davet de Habeşlilere aittir"* buyurmuştur.

١٩٠١ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ ، عَنِ ابْنِ لَهِيعَةَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ . ونا عَمْرٌو ، وَقَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ جَاءَهُ أَبُو

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5452. Bu rivayetin senedinde de ismi zikredilmeyen ravi vardır.

[2] Ahmed b. Hanbel, VI, 401; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6737. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in senedi hasendir.

مَحْذُورَةَ ، فَقَالَ : " يَا رَسُولَ اللَّه ، ائْذَنْ لِي أَنْ أُؤَذِّنَ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَذِّنْ ، فَكَانَ يُؤَذِّنُ بِلالٌ ، فَلَمَّا رَجَعَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَخَلَّفَ أَبُو مَحْذُورَةَ "

رواه البزار, وفيه: الواقدي, وهو ضعيف.

قلت : ويأتي حديث أبي هريرة الذي رواه الترمذي في الخلافة إن شاء الله .

1901. Ebû Useyd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'ye geldiğinde yanına Ebû Mahzûre gelerek: "Ya Resûlallah! Benim ezan okumama izin ver" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: "*Ezan oku*" buyurdu. Fakat asıl Bilâl ezan okurdu. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) geri (Medine'ye) dönünce, bu iş için Ebû Mahzûre geride kaldı.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Vâkıdî zayıftır.[1]

Ben derim ki: Tirmizî'nin Hilafet konusunda naklettiği Ebû Hureyre hadisi ileride gelecektir.

(بَابُ الإِمَامُ ضَامِنٌ وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ)

"İmam Kefil, Müezzin İse Emindir"

١٩٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ أَخْبَرَنِي حُسَيْنٌ يَعْنِي ابْنَ وَاقِدٍ حَدَّثَنِي أَبُو غَالِبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أُمَامَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الإِمَامُ ضَامِنٌ وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير ورجاله موثقون.

1902. Ebû Umâme el-Bâhilî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*İmam (musallilerin namazına) kefil, müezzin de emindir*" buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.

---

[1] Hadisi 356 numarayla zikreden Bezzâr demiştir ki: Hadisi bu ifadeyle yalnızca Ebû Üseyd rivayeti olarak bilmekteyiz ve bunu Vâkıdî'den başkası merfû olarak nakletmemiştir. Vâkıdî de insanlar tarafından tenkit edilmiş biri olup hadisinde münkerlik vardır.

١٩٠٣ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " الإِمَامُ ضَامِنٌ وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ اللَّهُمَّ أَرْشِدِ الأَئِمَّةَ وَاغْفِرْ لِلْمُؤَذِّنِينَ قَالُوا : يَا رَسُولَ اللّٰهِ لَقَدْ تَرَكْتَنَا نَتَنَافَسُ فِي الأَذَانِ بَعْدَكَ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّهُ يَكُونُ بَعْدِي ,أَوْ بَعْدَكُم قَوْمٌ سَفِلَتُهُمْ مُؤَذِّنُوهُمْ "

رواه البزار ورجاله كلهم موثقون.

1903. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmam kefil, müezzin de emindir. Allahım! İmamlara doğruyu göster, müezzinleri bağışla"* diye dua etti. Ashâbı: "Ya Resûlallah! Sen bizi öyle bir halde bıraktın ki, senin vefatından sonra biz ezan konusunda rekabet ederiz" deyince *"Benden sonra -veya sizden sonra- öyle bir topluluk gelecektir ki, onların ahmakları/sefihleri müezzinleri olacaktır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinin hepsi güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

١٩٠٤ - حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلُ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُقْبَةَ الشَّيْبَانِيُّ قَالا : ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا ابْنُ كَرَامَةَ ، ثنا عُبَيْدُ اللّٰهِ بْنُ مُوسَى كِلاهُمَا ، عَنْ عَنْبَسَةَ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ حَمَّادٍ ، مَوْلَى بَنِي أُمَيَّةَ ، عَنْ جَنَاحٍ ، مَوْلَى الْوَلِيدِ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الإِمَامُ ضَامِنٌ ، وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤَذِّنِينَ وَاهْدِ الأَئِمَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جناح مولى الوليد, ضعفه الأزدي وذكره ابن حبان في الثقات .

1904. Vâsile'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmam (cemaate) kefil, müezzin ise emindir. Allahım! Müezzinleri bağışla, imamlara da doğruyu göster"* diye dua etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Velîd'in azatlısı Cenâh'ı Ezdî zayıf sayarken, İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.[2]

---

[1] Hadisi 357 numarayla zikreden Bezzâr demiştir ki: Hadisin baş kısmını A'meş'ten, metin ve senetleri muzdarip olmakla beraber bir grup kimse nakletmiştir. Son kısmını ise yalnız Ebû Hamza rivayet etmiş olup kendisine mutabaat olmamıştır. Bkz. *el-İlelü'l-mütenâhiye*, I, 432-435; İbn Hibbân, *el-İhsân*, no. 1672.

[2] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de iki ayrı senetle rivayet etmiş olup bunlardan birinde (XX, 84) yer alan Anbese b. Saîd zayıf, Benû Umeyye'nin azadlısı Hammâd da metrûktur. *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn* no. 6743 nolu rivayetin senedinde ismi geçen Yahyâ el-Himmânî de zayıf biridir.

١٩٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا : ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَبِي مَحْذُورَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَبِي مَحْذُورَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُؤَذِّنُونَ أُمَنَاءُ الْمُسْلِمِينَ عَلَى فِطْرِهِمْ وَسُحُورِهِمْ "

رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

1905. Ebû Mahzûre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Müezzinler, Müslümanların iftar ve sahur vakitlerinin bekçileridirler"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.[1]

(بَابُ أَذَانُ الأَعْمَى)

Körün Ezanı

١٩٠٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ . ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ وَاصِلٍ الأَحْدَبِ ، عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ بُرْمَةَ الأَسَدِيِّ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " مَا أُحِبُّ أَنْ يَكُونَ مُؤَذِّنُوكُمْ عُمْيَانَكُمْ ، قَالَ : وَأَحْسَبُهُ قَالَ : وَلا قُرَّاؤُكُمْ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات .

1906. İbn Mes'ûd: "Müezzinleriniz körleriniz olsun istemem" demiştir. Ravi ekledi: "Sanırım, «kârilerinizin (hafızlarınız) da» demişti."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٩٠٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَسْعُودٍ الْمَقْدِسِيُّ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ جَمِيلٍ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالا : ثنا يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي حَكِيمٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ بِلالا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ ، فَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن عياض, وقد أجمعوا على ضعفه .

قلت : وتأتي أحاديث كثيرة من هذا في الصيام إن شاء الله وإنما ذكرت هذا لما ورد من كراهية أذان الأعمى .

---

1 Bkz. *İrvâü'l-ğalil*, no. 118.

1907. Zeyd b. Sâbit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl, vakit daha gece iken ezan okumaktadır. Bu sebeple siz İbn Ümmü Mektûm ezan okuyuncaya kadar (sahurda) yeme ve içmenize devam ediniz"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yezîd b. Iyâz'ın zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmişlerdir.

Ben derim ki: Bu konuyla ilgili Oruç bahsinde birçok hadis gelecektir. Bunu burada zikretmemin sebebi, âmâ birinin ezan okumasının kerâhiyetiyle ilgili olmasındandır.[1]

(بَابُ أَجْرِ الْمُؤَذِّنِ)

Müezzin Ücreti

١٩٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، ثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، ثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ سَعِيدِ الْقُطَيْعِيِّ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ ، قَالَ : سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَجْعَلَنِي إِمَامَ قَوْمِي ، فَقَالَ : " صَلِّ صَلاَةَ أَضْعَفِ الْقَوْمِ , وَلاَ تَتَّخِذْ مُؤَذِّنًا يَأْخُذُ عَلَى أَذَانِهِ أَجْرًا "

رواه الطبراني في الكبير من طريق سعد القطعي, عنه و لم أحد من ذكره .

1908. Muğîre b. Şu'be anlatmaktadır: Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) beni kavmime imam yapmasını istedim. Bunun üzerine buyurdu ki: *"Kavim içerisinde en güçsüz olanın namazını dikkate alarak namazı kıldır. Ezan için ücret alan hiç kimseyi müezzin olarak tutma."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Saîd el-Kati'î tarikiyle Muğîre'den rivayet etmiştir ki, Saîd'i[2] zikredeni görmedim.

١٩٠٩ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , ثنا عَارِمٌ أَبُو النُّعْمَانِ , ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ , عَنْ يَحْيَى الْبَكَّاءِ , قَالَ : قَالَ رَجُلٌ لابْنِ عُمَرَ : إِنِّي لأُحِبُّكَ فِي اللَّهِ , فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ : لَكِنِّي أُبْغِضُكَ فِي اللَّهِ , قَالَ : وَلِمَ ؟ فَقَالَ : " إِنَّكَ تَتَغَنَّى فِي أَذَانِكَ , وَتَأْخُذُ عَلَيْهِ أَجْرًا "

---

[1] Yezîd b. İyâz hakkında Heysemî 487 nolu rivayette "Yalancının tekidir", 2238 nolu rivayette ise "Hadisi münker biridir" demiştir. Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4818.

[2] Saîd el-Kati'î, muhtemeldir ki, Saîd b. el-Kattân el-Kati'î'dir. Eğer bu ise, onun hakkında Ebû Hâtim: "Şeyhtir" demiştir. Bkz. *el-Cerh ve't-ta'dîl*, IV, 56. Hadisi için bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 434.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى البكاء, ضعفه أحمد وأبو زرعة وأبو حاتم وأبو داود, ووثقه يحيى بن سعيد القطان, وقال محمد بن سعد : كان ثقة إن شاء الله .

1909. Yahyâ el-Bekkâ' bildiriyor: Bir adam İbn Ömer'e: "Ben seni Allah için seviyorum" dedi. Fakat İbn Ömer: "Ama ben sana Allah için buğzediyorum" deyince adam: "Niçin?" diye sordu. İbn Ömer de: "Çünkü sen ezan okurken teganni yapıyor[1] ve ezan için ücret alıyorsun" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahyâ el-Bekkâ'yı Ahmed b. Hanbel, Ebû Zür'a, Ebû Hâtim ve Ebû Dâvud zayıf görürlerken, Yahyâ b. Saîd el-Kattân güvenilir kabul etmiştir. Muhammed b. Sa'd da: "İnşallah güvenilir kimsedir" demiştir.

(بَابُ الْمُؤَذِّنُ الْمُحْتَسِبُ)

Ecrini Allah'tan Bekleyen Müezzin

١٩١٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْجَعْدِ الْوَشَّاءُ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ , عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ , عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُؤَذِّنُ الْمُحْتَسِبُ كَالشَّهِيدِ يَتَشَحَّطُ فِي دَمِهِ حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ أَذَانِهِ , وَيَشْهَدُ لَهُ كُلُّ رَطْبٍ وَيَابِسٍ , وَإِذَا مَاتَ لَمْ يُدَوَّدْ فِي قَبْرِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن الفضل القسطاني, ولم أجد من ذكره .

1910. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Sevab(ını Allah'tan) bekleyen müezzin ezanını bitirinceye kadar, kana bulanmış şehit mesabesinde olup her yaş ve kuru, onun için şahitlik eder. Bu halde ölürse, (bedeni) kabrinde kurtlanmaz*" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. el-Fadl el-Kastânî'yi[2] eserinde zikredeni görmedim.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13059'da تتغنى yerine تتقى kelimesi yer almıştır ki, bu bir hatadır.

[2] Muhammed b. el-Fadl el-Kastânî ismi Taberânî'nin 13554 nolu rivayetinde yer almamıştır. Aksine el-Kastânî orada zikredilen zattan daha geç dönemde yaşamış biri olup, *Târîh Bağdâd*'ta (III, 152-153) bir biyografisi vardır. Senette zikredilen ise Muhammed b. el-Fadl b. Atıyye olup hakkında İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*'de (no. 655) "Bu hadis, sahih değildir; çünkü senedinde Muhammed b. el-Fadl yer almıştır" derken Ahmed b. Hanbel: "Hiçbir değeri yoktur. Hadisleri, yalancıların hadislerine

١٩١١ - وعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمُؤَذِّنُ الْمُحْتَسِبُ كَالشَّهِيدِ الْمُتَشَحِّطِ فِي دَمِهِ إِذَا مَاتَ لَمْ يُدَوِّدْ فِي قَبْرِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إبراهيم بن رستم, وهو مختلف في الاحتجاج به, وفيه: من لم تعرف ترجمته. وقد تقدم أحاديث كثيرة في فضل الأذان .

1911. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sevab(ını Allah'tan) bekleyen müezzin, ezanını bitirinceye kadar, kana bulanmış şehit mesabesindedir. Öldüğü zaman, (bedeni) kabrinde kurtlanmaz"* buyurmuştur.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbrâhîm b. Rüstem'le ihticac konusu tartışmalıdır. Yine senette biyografisi bilinmeyen raviler bulunmaktadır. Ezanın Faziletine dair daha önce pek çok hadis geçmişti.

(بَابُ مَنْ أَذَّنَ فَهُوَ يُقِيمُ)

Ezanı Okuyan Kâmeti de Getirir

١٩١٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ , ثنا قُرَّةُ بْنُ حَبِيبٍ الْقَنَوِيُّ , ثنا سَعِيدُ بْنُ السَّمَّاكِ أَبُو مُحَمَّدٍ , ثنا عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَطَلَبَ بِلالا لِيُؤَذِّنَ لَهُمْ فَلَمْ يُوجَدْ , فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلا فَأَذَّنَ مَحَلَّ بِلالٍ بَعْدَ ذَلِكَ , فَأَرَادَ أَنْ يُقِيمَ , فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّمَا يُقِيمُ مَنْ أَذَّنَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سعيد بن راشد السماك, وهو ضعيف.

1912. İbn Ömer bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Müslümanlara ezan okuması için Bilâl'i araştırdı. Ama Bilâl

benzemektedir", Yahya da "Yalancının tekidir" demiştir. Darekutnî ise bir keresinde "metrûktur", bir keresinde de "zayıftır" demiştir. Hadis Hz. Ömer'den mevkûf (sahabe sözü) ve mürsel olarak nakledilmiştir. *Müsned* (Hz. Peygambere dayandırılması) olarak rivayeti ise sahih değildir. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe,* no. 853.

[1] Hadisi *el-İlelü'l-mütenâhiye*'de (no. 654) zikreden İbnü'l-Cevzî: "Bu hadis sahih değildir..." der. Senedinde yer alan İbnü'l-Muğallis hakkında Darekutnî "Hadis uydururdu" derken, yine senedinde yer alan İbrahim b. Rüstüm hakkında da İbn Adî: "Güvenilir ravilerden naklettiği hadisleri münkerdir", yine senedinde yer alan Kays b. er-Rabî' hakkında Yahyâ: "Hiçbir değeri yoktur", Sâlim el-Eftas hakkında İbn Hibbân: "Hadis metinlerini karıştırır, tek başına mu'dal rivayetler naklederdi" der. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaife,* no. 852.

yoktu. Bunun üzerine başka bir şahsa emir verdi, o da ezanı okudu. Bilâl daha sonra gelince kâmet getirmek istedi. Fakat Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kâmeti ancak ezanı okuyan getirir"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Saîd b. Râşid es-Semmâk zayıftır.[1]

(بَابُ فِيمَنْ صَلَّى بِغَيْرِ أَذَانٍ وَلَا إِقَامَةٍ)

Ezansız ve Kâmetsiz Namaz Kılmak

١٩١٣ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، وَعَلْقَمَةَ ، وَالأَسْوَدَ " صَلَّوْا بِغَيْرِ أَذَانٍ ، وَلا إِقَامَةٍ " ، قَالَ : سُفْيَانُ : " كَفَتْهُمْ إِقَامَةُ الْمِصْرِ " وَقَالَ ابْنَ مَسْعُودٍ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى : : " إِقَامَةُ الْمِصْرِيِّ تَكْفِي "

رواهما الطبراني في الكبير، وإبراهيم النخعي لم يسمع من ابن مسعود .

1913. İbrâhîm (en-Nehaî)'den nakledildiğine göre İbn Mes'ûd, Alkame ve Esved ezansız ve kâmetsiz namaz kılmışlardır.

Süfyân: "Şehirde alınan kâmet onlar için yeterlidir" demiştir. Diğer bir rivayette İbn Mes'ûd ise: "Şehirde alınan kâmet yeterlidir" demiştir.

★İki rivayeti de Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nakletmiştir. Ne var ki İbrâhîm en-Neha'î, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.[2]

(بَابُ التَّأْذِينُ لِلْفَوَائِتِ وَتَرْتِيبِهَا)

Kaza Namazlarında Ezan ve Tertip

١٩١٤ – قُرِئَ عَلَى بِشْرٍ : أَخْبَرَكُمْ أَبُو يُوسُفَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، عَنْ زُبَيْدٍ الأَيَامِيِّ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " شَغَلَ الْمُشْرِكُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَوَاتِ : الظُّهْرِ ، وَالْعَصْرِ ، وَالْمَغْرِبِ ، وَالْعِشَاءِ حَتَّى ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلِ ، ثُمَّ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلالا ، فَأَذَّنَ وَأَقَامَ ، ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ ، فَأَذَّنَ وَأَقَامَ فَصَلَّى الْعَصْرَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ ، فَأَذَّنَ وَأَقَامَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ ، فَأَذَّنَ وَأَقَامَ فَصَلَّى الْعِشَاءَ "

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13590.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9272, 9273; Müslim, no. 534. Müslim'in rivayetinde İbrahim bunu, Alkame ve Esved'den sema yoluyla almıştır.

رواه أبو يعلى, وفيه: يحيى بن أبي أنيسة, وهو ضعيف عند أهل الحديث, إلا أن ابن عدي قال : وهو مع ضعفه يكتب حديثه .

1914. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: Müşrikler, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) öğle, ikindi, akşam ve gecenin belli bir vaktine kadar yatsı namazını kılmaktan alıkoydular. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Bilâl'e emir verdi ve Bilâl ezan okuyup kâmet getirdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) önce öğle namazını kıldı. Sonra yine Bilâl'e emir verdi, ezan okuyup kâmet getirdi ve ikindi namazını kıldı. Sonra yine emir verdi. Bilâl ezan okuyup kâmet getirdi ve akşam namazını kıldı. Sonra yine emir verdi, Bilâl ezan okuyup kâmet getirdi ve (Resûlullah) yatsı namazını kıldı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahyâ b. Ebî Uneyse hadisçilere göre zayıftır. Bununla beraber İbn Adî onunla ilgili: "Zayıf olmakla beraber hadisi yazılır" demiştir.[1]

١٩١٥ - وعَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شُغِلَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ عَنْ صَلاةِ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ ، فَأَمَرَ بِلالا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ ، فَصَلَّى الظُّهْرَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ فَأَذَّنَ وَأَقَامَ ، فَصَلَّى الْعَصْرَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ فَأَذَّنَ وَأَقَامَ ، فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ، ثُمَّ أَمَرَهُ فَأَذَّنَ وَأَقَامَ ، فَصَلَّى الْعِشَاءَ ، ثُمَّ قَالَ : مَا عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ قَوْمٌ يَذْكُرُونَ اللَّهَ غَيْرُكُمْ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الكريم بن أبي المخارق, وهو ضعيف .

1915. Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hendek savaşı sırasında öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını kılmaktan engellendi. Sonra Bilâl'e emir verdi, ezan okuyup kâmet getirdi ve öğle namazını kıldı(rdı). Sonra yine emir verdi, ezan okuyup kâmet getirdi ve ikindi namazını kıldı(rdı). Sonra yine emir verdi, ezan okuyup kâmet getirdi ve akşam namazını kıldı(rdı). Sonra yine emir verdi, ezan okuyup kâmet getirdi ve yatsı namazını kıldı(rdı). Sonra: *"Yeryüzünde sizden başka Allah'ı anan bir topluluk bulunmamaktadır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülkerîm b. Ebi'l-Muhârik zayıftır.[1]

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 2628. Heysemî *el-Maksadü'l-alî*'de (no. 216) der ki: "Onlardan hiç kimsede rivayeti bu metinle görmedim." Yine senedinde yer alan Abdullah b. Habîb zayıftır. Hadis için bkz. Ahmed b. Hanbel, I, 375, 423; Tirmizî, salât, no. 179; Nesâî, I, 297; Beyhakî, Sünen, I, 403.

١٩١٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنِ الْجَعْدِ أَبِي عُثْمَانَ ، قَالَ : مَرَّ بِنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ فِي مَسْجِدِ بَنِي ثَعْلَبَةَ ، فَقَالَ : " أَصَلَّيْتُمْ ؟ ، قَالَ : قُلْنَا : نَعَمْ ، وَذَاكَ صَلاةُ الصُّبْحِ ، فَأَمَرَ رَجُلا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ ثُمَّ صَلَّى بِأَصْحَابِهِ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح.

قلت : وقد تقدم حديث حبيب بن سباع في باب فيمن صلى صلاة وعليه غيرها .

1916. Ca'd Ebû Osmân bildiriyor: Enes b. Mâlik, Sa'lebe oğulları mescidinde yanımıza uğradı ve: "Namazı kıldınız mı?" diye sordu. "Evet, kıldık" dedik. Vakit, sabah namazı vakti idi. Sonra bir zata söyledi, ezan okuyup kâmet getirdi. Sonra kendi arkadaşlarına namazı kıldırdı.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

Ben derim ki: Kaza Namazı Borcu Varken (Nâfile) Namaz Kılan kimseye dair bölümde konuyla ilgili Habîb b. Sibâ' hadisi (no. 1817) geçmişti.

(بَابُ مِقْدَارِ مَا بَيْنَ الأَذَانِ وَالإِقَامَةِ)

Ezan ile Kâmet Arasındaki Süre

١٩١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الرَّقَاشِيُّ الْخَزَّازُ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ عَنِ ابْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَا بِلاَلُ اجْعَلْ بَيْنَ أَذَانِكَ وَإِقَامَتِكَ نَفَساً يَفْرُغُ الآكِلُ مِنْ طَعَامِهِ فِي مَهَلٍ وَيَقْضِي الْمُتَوَضِّئُ حَاجَتَهُ فِي مَهَلٍ"

رواه عبد الله بن أحمد من زياداته من رواية أبي الجوزاء ,عن أبي, وأبو الجوزاء لم يسمع من أبي.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat,* no. 1307. Taberânî'nin ifadesi *"Yeryüzünde şu anda sizden başka Allah'ı anmakta olan bir topluluk bulunmamaktadır"* şeklinde olup senedinde Abdülkerîm b. Ebi'l-Muhârik yer almamıştır. Onun yerine Mu'emmel b. İsmâîl'in adı geçmiştir ki, o da zayıftır. Hadisi 365 numarada zikreden Bezzâr demiştir ki: "Hadisi bu senetle rivayet eden Mu'emmel'den başkasını bilmiyoruz. Onun da hadisi Câbir'den bu ifadeyle yalnız bu tarikle rivayet ettiğini biliyoruz. Bazıları ise hadisi "Abdülkerîm-Mücâhid-Ebû Ubeyde-Abdullah" tarikiyle nakletmiştir."

2 Ebû Ya'lâ, no. 4355.

1917. Ubey b. Ka'b'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bilâl!, Ezanınla kâmetin arasında bir solukluk süre ver de yemekte olan rahatça yemeğini bitirsin, abdest alan rahatça abdestini tamamlasın"* buyurmuştur.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed, Ebu'l-Cevzâ kanalıyla Ubey'den (*Müsned*'e) Ziyâdelerinde rivayet etmiştir. Fakat Ebu'l-Cevzâ, Ubey'den hadis işitmemiştir.

(بَابٌ فِي الإِقَامَةِ وَمَا يَقُولُ عِنْدَهَا)

Kâmet ve Kâmet Sırasında Söylenecek Sözler

١٩١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِذَا ثُوِّبَ بِالصَّلَاةِ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ "

رواه أحمد, وفيه :ابن لهيعة. وفيه كلام .

1918. Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurmuştur ki: *"Namaz için kâmet getirildiğinde semanın kapıları açılır ve dualar kabul olunur."*

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

١٩١٩ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا أَبُو هِلَالٍ الرَّاسِبِيُّ ، عَنْ قَتَادَةَ ، أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، كَانَ إِذَا جَاءَهُ مَنْ يُؤْذِنُهُ بِالصَّلَاةِ ، قَالَ : " مَرْحَبًا بِالْقَائِلِينَ عَدْلًا ، وَبِالصَّلَاةِ مَرْحَبًا وَأَهْلًا "

رواه الطبراني في الكبير, وقتادة لم يسمع من عثمان .

1919. Katâde'den nakledildiğine göre Hz. Osmân, kendisine namazı hatırlatan biri geldiğinde: *"Ey doğru söyleyenler, hoş geldiniz! Ey namaz hoş geldin, sefa getirdin!"* derdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Fakat Katâde, Osmân'dan hadisi işitmemiştir.

(بَابُ مَا يُفْعَلُ إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاةُ)

Namaz İçin Kâmet Getirildiğinde Yapılması Gerekenler

١٩٢٠ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَالَ بِلالُ : قَدْ قَامَتِ الصَّلاةُ نَهَضَ فَكَبَّرَ"

رواه الطبراني في الكبير من طريق حجاج بن فروج, وهو ضعيف جدا .

1920. Abdullah b. Ebî Evfâ bildiriyor: Bilâl, "Kad kâmeti's-salât" (Namaz başladı) deyince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkar, (namaz için) tekbir alırdı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de son derece zayıf biri olan Haccâc b. Ferrûh kanalıyla rivayet etmiştir.

(بَابُ فِيمَنْ يُؤَذِّنُ قَبْلَ دُخُولِ الوَقْتِ)

Vakit Girmeden Ezan Okumak

١٩٢١ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ سُفْيَانَ ، وَجَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْفُضَيْلِ قَالا : نَا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ ، نَا الرَّبِيعُ بْنُ صُبَيْحٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : أَذَّنَ بِلالٌ قَبْلَ الْفَجْرِ ، فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرْجِعَ فَيَقُولَ : أَلَا إِنَّ الْعَبْدَ نَامَ ، فَرَقِيَ بِلالٌ وَهُوَ يَقُولُ : لَيْتَ بِلالا ثَكِلَتْهُ أُمُّهُ وَابْتَلَّ مِنْ نَضْحِ دَمِ جَبِينِهِ

رواه البزار, وفيه: محمد بن القاسم ,ضعفه أحمد وأبو داود, ووثقه ابن معين .

1921. Enes anlatmaktadır: Bilâl fecirden önce ezan okuyunca Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona geri dönüp: *"Dinleyin! Kul (Muhammed) uyumaktadır"* diye seslenmesi emretti. Bunun üzerine Bilâl:

"Keşke, Bilâl'i annesi kaybetseydi,

Alnı kanlara boyansaydı" beytini okuyarak (yüksekçe bir yere) çıktı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. el-Kâsım'ı Ahmed b. Hanbel ve Ebû Dâvud zayıf görürlerken İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir.[1]

---

[1] Bezzâr, (no. 364) hadisi Enes'ten nakleden Muhammed b. el-Kâsım'ın teferrüd ettiğini söylemiştir.

(بَابُ فِيمَنْ خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ بَعْدَ الأَذَانِ)

Ezan Okunduktan Sonra Mescitten Çıkmak

١٩٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمٌ حَدَّثَنَا الْمَسْعُودِيُّ وَشَرِيكٌ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ خَرَجَ رَجُلٌ مِنَ الْمَسْجِدِ بَعْدَ مَا أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ فَقَالَ أَمَّا هَذَا فَقَدْ عَصَى أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. قَالَ وَفِي حَدِيثِ شَرِيكٍ ثُمَّ قَالَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كُنْتُمْ فِي الْمَسْجِدِ فَنُودِيَ بِالصَّلَاةِ فَلَا يَخْرُجْ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُصَلِّيَ"

قلت : روى مسلم وأبو داود بعضه . رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1922. Ebû Hureyre, bir adam müezzin ezan okuduktan sonra (mescitten) çıkıp gidince "Bu adam Ebu'l-Kâsım'a (sallallahu aleyhi vesellem) isyan etmiştir" dedi ve ekledi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize *"Sizler mescitte iken namaz için ezan okunursa, hiç biriniz namazı kılmadan dışarı çıkmasın"* buyurdu.

★Ben derim ki: Hadisin bir kısmını Müslim ve Ebû Dâvud rivayet etmiştir.

Hadisi bu şekliyle Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٩٢٣ - حدثنا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو مُصْعَبٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، وَصَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَسْمَعُ النِّدَاءَ فِي مَسْجِدِي هَذَا ثُمَّ يَخْرُجُ مِنْهُ ، إِلا لِحَاجَةٍ ، ثُمَّ لا يَرْجِعُ إِلَيْهِ إِلا مُنَافِقٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح.

1923. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Benim bu mescidimde ezanı duyduktan sonra bir ihtiyacı olmaksızın çıkıp geri dönmeyen ancak münafıktır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ إِذَا أُقِيمَتْ الصَّلاةُ فَلاَ يُصَلِّى غَيْرُهَا)

Namaz İçin Kâmet Getirildikten Sonra Başka Namaz Kılınmaz

١٩٢٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا عَيَّاشُ بْنُ عَبَّاسٍ الْقِتْبَانِىُّ عَنْ أَبِى تَمِيمٍ الزُّهْرِىِّ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَلاَ صَلاَةَ إِلاَّ الَّتِى أُقِيمَتْ"

قلت : له في الصحيح : " فلا صلاة إلا المكتوبة " ومقتضى هذا إنه لو لم يصل الظهر وأقيمت صلاة العصر فلا يصلي إلا العصر لأنه قال : " فلا صلاة إلا التي أقيمت " .

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام.

1924. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namaz için kâmet getirildiğinde, artık kâmeti getirilen namaz dışında bir namaz kılınmaz"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Ebû Hureyre'den *Sahîh*'te *"Farz namaz dışında bir namaz kılınmaz"* ifadesiyle bir rivayet varit olmuştur. Bunun zorunlu sonucu şudur: Bir kimse eğer öğle namazını kılmamış ve ikindi namazı için kâmet getirilmişse, ancak ikindi namazını kılabilir. Çünkü (Peygamber) *"Kâmeti getirilen namaz dışında bir namaz kılınmaz"* buyurmuştur. Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

١٩٢٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ رُسْتُمَ أَبُو عَامِرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى مُلَيْكَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أُقِيمَتْ صَلاَةُ الصُّبْحِ فَقَامَ رَجُلٌ يُصَلِّى الرَّكْعَتَيْنِ فَجَذَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَوْبِهِ فَقَالَ أَتُصَلِّى الصُّبْحَ أَرْبَعاً"

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

قلت : وتأتي أحاديث من هذا إن شاء الله في الإقامة وفي الأوقات التي تكره فيها وقوله : " إذا أقيمت الصلاة فلا تقوموا حتى تروني " واستئذان المؤذن الإمام .

1925. İbn Abbâs bildiriyor: Sabah namazı için kâmet getirildi. Bir adam kalkıp iki rekât namaz kılmaya başladı. Hemen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) elbisesinden tutup çekti ve: *"Sabah namazını dört rekat mı kılacaksın?"* buyurdu.

★Ben derim ki: İnşallah bu konuyla ilgili daha başka hadisler, Namaz Kılmanın Mekruh Olduğu Vakitler, *"Namaz için kâmet getirildiğinde, beni görmeden ayağa kalkmayınız"* Sözü ve Müezzinin İmamdan Müsaade İstemesi gibi bölümlerde gelecektir.

(بَابُ فَضْلِ الْمَسَاجِدِ وَمَوَاضِعِ الذِّكْرِ وَالسُّجُودِ)

Mescitler, Zikir Meclisleri ve Secdegâhların Fazileti

١٩٢٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ خِدَاشٍ ، ثَنَا عُبَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ الْقَيْسِيُّ ، عَنْ عَمَّارِ بْنِ عُمَارَةَ الأَزْدِيِّ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ : " أَيُّ الْبِقَاعِ خَيْرٌ ؟ قَالَ : لا أَدْرِي ، قَالَ : فَسَلْ عَنْ ذَلِكَ رَبَّكَ ، قَالَ : فَبَكَى جِبْرِيلُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ قَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، وَلَنَا أَنْ نَسْأَلَهُ ؟ هُوَ الَّذِي يُخْبِرُنَا بِمَا شَاءَ ، فَعَرَجَ إِلَى السَّمَاءِ ، ثُمَّ أَتَاهُ ، فَقَالَ لَهُ : خَيْرُ الْبِقَاعِ الْمَسَاجِدُ ، بُيُوتُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ قَالَ : فَأَيُّ الْبِقَاعِ شَرٌّ ؟ فَعَرَجَ إِلَى السَّمَاءِ ، ثُمَّ أَتَاهُ ، فَقَالَ : شَرُّ الْبِقَاعِ الأَسْوَاقُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبيد الله بن واقد القيسي, وهو ضعيف .

1926. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cebrail'e: *"Hangi yerler daha hayırlıdır?"* diye sordu. O da: "Bilmiyorum" deyince: *"Öyleyse bunu Rabbine sor"* buyurdu. Bunun üzerine Cebrail ağladı ve: "Ey Muhammed! Bizim kendisine (istediğimizi) sorma hakkımız var. Ama o bize dilediğini bildirir" dedi. Sonra semaya yükseldi. Bir müddet sonra tekrar gelerek "En hayırlı yerler, Allah'ın yeryüzündeki evleri (mescitler)dir" dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki en kötü yerler nerelerdir?"* diye sordu. Cebrail yine semaya çıktı. Bir süre sonra dönerek "En kötü yerler, pazarlardır" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ubeyd b. Vâkıd el-Kaysî zayıftır.

١٩٢٧ - وعَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْبِقَاعِ خَيْرٌ و أَيُّ الْبِقَاعِ شَرٌّ؟ قَالَ : "خَيْرُ الْبِقَاعِ الْمَسَاجِدُ وشَرُّ الْبِقَاعِ الأَسْوَاقُ" .

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عطاء بن السائب, وهو ثقة ولكنه اختلط في آخر عمره, وبقية رجاله موثقون .

1927. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) "Hangi yerler en hayırlıdır? Hangi yerler en kötüdür?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"En hayırlı yerler, mescitler, en kötü yerler ise pazarlardır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Atâ b. es-Sâib güvenilir olmakla beraber, ömrünün sonunda bunamıştır. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٩٢٨ - حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا بِشْرُ بْنُ عَوْنٍ ، ثنا بَكَّارُ بْنُ تَمِيمٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " شَرُّ الْمَجَالِسِ الأَسْوَاقُ وَالطُّرُقُ ، وَخَيْرُ الْمَجَالِسِ الْمَسَاجِدُ ، فَإِنْ لَمْ تَجْلِسْ فِي الْمَسْجِدِ ، فَالْزَمْ بَيْتَكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بكار بن تميم, قال في الميزان : مجهول .

1928. Vâsile'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En kötü meclisler, pazarlar ve yollardır. En hayırlı meclisler ise mescitlerdir. Eğer mescitte oturmazsan, evinde kal"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bekkâr b. Temîm'in *Mîzân*'da durumunun meçhul olduğu belirtilmiştir.[1]

١٩٢٩ - أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبُو مُوسَى ، قَالَ : أَخْبَرَنَا أَبُو عَامِرٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا زُهَيْرٌ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَجُلًا قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَيُّ الْبُلْدَانِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ ؟ وَأَيُّ الْبُلْدَانِ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ ؟ قَالَ : " لا أَدْرِي حَتَّى أَسْأَلَ جِبْرِيلَ " ، فَأَتَاهُ فَأَخْبَرَهُ جِبْرِيلُ ، أَنَّ أَحَبَّ الْبِقَاعِ إِلَى اللَّهِ الْمَسَاجِدُ ، وَأَبْغَضُ الْبِقَاعِ إِلَى اللَّهِ الأَسْوَاقُ

رواه البزار, وفيه :عبد الله بن محمد بن عقيل, وهو مختلف في الاحتجاج به وله طريق من غير ذكر المساجد عند أحمد وأبي يعلى تأتي في البيع إن شاء الله .

1929. Cübeyr b. Mut'im'den nakledildiğine göre bir adam. "Ya Resûlallah! Allah nezdinde en çok sevilen beldeler hangileridir? Yine Allah nezdinde en çok öfke duyulacak beldeler hangileridir?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Bilmiyorum. Cebrail'e bir sorayım"* dedi. Sonra Cebrail gelerek kendisine "Allah nezdinde en çok sevilen yerler mescitlerdir. En çok sevilmeyen yerler ise pazarlardır" diye bildirdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Muhammed b. Akîl'le ihticac konusu tartışmalıdır. Hadisin, "Mescitler" ifadesi olmazsızın Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ'nın naklettiği bir tariki daha vardır ki, inşallah Alışveriş kitabında gelecektir.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3387; XX, 60. Senedinde yer alan Bişr b. Avn ve Bekkâr b. Temîm'in ikisi de hadis uydurmacılığıyla itham edilmişlerdir.

١٩٣٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا نَصَّارُ بْنُ حَرْبٍ ، قَالَ : نا أَصْرَمُ بْنُ حَوْشَبٍ الْهَمْدَانِيُّ ، قَالَ : نا قُرَّةُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ مُزَاحِمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَذْهَبُ الأَرَضُونَ كُلُّهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، إِلا الْمَسَاجِدَ ، فَإِنَّهَا تَنْضَمُّ بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ"

رواه الطبراني في الأوسط, وأصرم بن حوشب كذاب .

1930. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıyamet günü mescitler hariç bütün yerler yok olur. Mescitler ise birbirlerine kenetlenirler"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Esram b. Havşeb yalancının tekidir.

١٩٣١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْقَنَادِيلِيُّ ، قَالَ : نا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ زَيْدٍ ، وَمَيْمُونِ بْنِ سِيَاهٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ صَبَاحٍ ، وَلا رَوَاحٍ ، إِلا وبقَاعُ الأَرْضِ تُنَادِي بَعْضُهَا بَعْضًا : يَا جَارَةُ ، هَلْ مَرَّ بِكِ الْيَوْمَ عَبْدٌ صَالِحٌ صَلَّى عَلَيْكِ أَوْ ذَكَرَ اللَّهَ ؟ فَإِنْ قَالَتْ : نَعَمْ ، رَأَتْ لَهَا بِذَلِكَ عَلَيْهَا فَضْلا "

رواه الطبراني في الأوسط, وصالح المري ضعيف.

1931. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Yeryüzünün bölgeleri birbirlerine şöyle seslenmeden geçen hiç bir sabah ya da hiçbir ikindi yoktur: «Ey komşu! Sana muttaki bir kul uğrayıp, üzerinde namaz kıldı mı, ya da Allah'ı andı mı?». Eğer «Evet» derse, bu yüzden o yerin kendisine bir üstünlüğü olduğunu düşünür."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde zikri geçen Sâlih el-Murrî zayıftır.

١٩٣٢ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، قَالَ : نَا بَزِيعٌ أَبُو الْخَلِيلِ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يُصَلِّي فِي الْمَوْضِعِ الَّذِي يَبُولُ فِيهِ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ " ، وَقَالَ : " إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا سَجَدَ لِلَّهِ سَجْدَةً طَهَّرَ اللَّهُ مَوْضِعَ سُجُودِهِ إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ "

---

[1] İbnü'l-Mübarek, *Zühd,* no. 335.

رواه الطبراني في الأوسط, وبزيغ الهم بالوضع .

1932. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Hasan ve Hüseyin'in küçük abdest bozdukları yerde namaz kılardı ve: *"Şüphesiz ki kul, Allah için bir kere secde edince, Allah onun secde ettiği yeri yedi kat yerin dibine kadar temizler"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Bezî', hadis uydurmakla itham edilmiştir.

١٩٣٣ - وَبِهِ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنْ زُهْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي حَيْثُ مَا دَنَا مِنَ الْبَيْتِ ، فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، رُبَّمَا صَلَّيْتَ فِي الْمَكَانِ الَّذِي يَمُرُّ فِيهِ الْحَائِضُ ، فَلَوْ أَنَّكَ اتَّخَذْتَ مَسْجِدًا تُصَلِّي فِيهِ ، فَقَالَ : " عَجَبًا لَكِ يَا عَائِشَةُ ، أَمَا عَلِمْتِ أَنَّ الْمُؤْمِنَ تُطَهِّرُ سَجْدَتُهُ مَوْضِعَهَا إِلَى سَبْعِ أَرَضِينَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وعبد الله بن صالح ضعفه الجمهور, وقال عبد الملك بن شعيب : ثقة مأمون.

1933. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Beytullah'a yaklaştığı yerde namaz kılardı. Âişe kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu şekilde bazen hayızlı kadının geçtiği yerde namaz kıldığın oluyor. Namaz kılacak özel bir mescit/secdegâh edinsen ya" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âişe! Sana şaşıyorum. Bilmez misin ki, müminin secdesi secde yerini yedi kat yerin dibine kadar temizler"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Sâlih'i çoğunluk zayıf görürken Abdülmelik b. Şuayb onun hakkında "Güvenilir bir ravidir" demiştir.

١٩٣٤ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنِ الْوَلِيدِ الْعِجْلِيُّ ، عَنْ بُكَيْرِ بْنِ شِهَابٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " الْمَسَاجِدُ بُيُوتُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ ، تُضِيءُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ كَمَا تُضِيءُ نُجُومُ السَّمَاءِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

1934. İbn Abbâs demiştir ki: "Mescitler Allah'ın yeryüzündeki evleridirler. Gökteki yıldızlar yeryüzü halklarının yollarını aydınlattığı gibi, mescitler de gökyüzü halkları için ışık olurlar.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

(بَابُ بِنَاءِ الْمَسَاجِدِ)

Mescit Yaptırmak

١٩٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ عَنِ الْحَجَّاجِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى لَهُ بَيْتًا أَوْسَعَ مِنْهُ فِي الْجَنَّةِ"

رواه أحمد, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وهو متكلم فيه .

1935. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette ondan daha geniş bir ev inşa eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Haccâc b. Ertât tenkit edilmiştir.

١٩٣٦ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو عَبْدِ الْمَلِكِ لِحَسَنِ بْنِ يَحْيَى الْخُشَنِيُّ عَنْ بِشْرِ بْنِ حَيَّانَ قَالَ جَاءَ وَاثِلَةُ بْنُ الأَسْقَعِ وَنَحْنُ نَبْنِي مَسْجِدَنَا قَالَ فَوَقَفَ عَلَيْنَا فَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يُصَلَّى فِيهِ بَنَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ فِي الْجَنَّةِ أَفْضَلَ مِنْهُ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه :الحسن بن يحيى الخشني, ضعفه الدارقطني وابن معين في رواية ووثقه في رواية ووثقه دحيم وأبو حاتم .

1936. Bişr b. Hayyân demiştir ki: Biz mescidimizi inşa ederken Vâsile b. el-Eska yanımıza gelerek başucumuzda durup selam verdi. Sonra dedi ki: Ben Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kim bir mescit yaptırıp içinde namaz kılarsa, -aziz ve celil- Allah da onun için cennette ondan daha güzel bir ev inşa eder"* buyururken işittim.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hasan b. Yahyâ el-Huşenî'yi Dârekutnî, bir rivayete göre İbn Maîn zayıf görürlerken, diğer bir rivayete göre İbn Maîn, ayrıca Duhaym ve Ebû Hâtim güvenilir kabul etmişlerdir.[1]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XX, 88-89, Ebû Ya'lâ, no. 2534 (Muhtasar olarak).

١٩٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَابِرٍ عَنْ عَمَّارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِداً وَلَوْ كَمَفْحَصِ قَطَاةٍ لِبَيْضِهَا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتاً فِي الْجَنَّةِ"

رواه أحمد والبزار, وفيه: جابر الجعفي, وهو ضعيف .

1937. İbn Abbâs'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim, kaya kuşunun yumurtlamak için konduğu yuva kadar bile olsa, Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câbir el-Cu'fî zayıftır.[1]

١٩٣٨ - حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ جُنَادَةَ بْنِ سَلْمٍ ، قَالَ : نَا وَكِيعٌ فِي الدار ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَحَدَّثَنَاهُ يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ ، قَالَ : نَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا ، وَلَوْ قَدْرَ مَفْحَصِ قَطَاةٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

رواه البزار والطبراني في الصغير, ورجاله ثقات.

1938. Ebû Zer'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim, kaya kuşunun yumurtlamak için konduğu yuva kadar Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

١٩٣٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ شَاهِينَ ، نا الْحَكَمُ بْنُ ظُهَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا ؛ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط إلا أنه قال : " وَلَو كَمَفْحَصِ قَطَاةٍ " وفيه: الحكم بن ظهير, وهو متروك.

---

[1] Ahmed b. Hanbel, no. 2157; Bezzâr, no. 402. Bezzâr demiştir ki: Hadisin İbn Abbâs'tan sadece bu senetle rivayet edildiğini bilmekteyiz. Câbir'i bir grup bilgin tenkit etmiş olsa da otorite olan hiç kimsenin onun hadisini terk ettiğini bilmiyoruz. Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 1105. Senedi hasendir.

1939. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta *"kaya kuşunun yumurtlamak için konduğu yuva kadar bile olsa"* ilavesiyle Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hakem b. Zuhayr metrûktur.

١٩٤٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَنَى لِلَّهِ بَيْتًا يُعْبَدُ اللَّهُ فِيهِ ، مِنْ مَالٍ حَلَالٍ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ مِنْ دُرٍّ وَيَاقُوتٍ "

رواه الطبراني في الأوسط والبزار خلا قوله : " من در وياقوت " وفيه: سليمان بن داود اليمامي, وهو ضعيف.

1940. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim helal maldan, içinde Allah'a ibadet edilen bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette inci ve yakuttan bir ev inşa eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve ayrıca "inci ve yakut" ifadesinin yer almadığı bir metinle Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süleymân b. Dâvud el-Yemâmî zayıftır.

١٩٤١ – عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ " قلت : وهذه المساجد التي في طريق مكة ؟ قال : " وتلك "

رواه البزار والطبراني في الأوسط باختصار, وفيه: كثير بن عبد الرحمن, ضعفه العقيلي, وذكره ابن حبان في الثقات .

1941. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

(Âişe der ki) Kendisine: "Ya şu Mekke yolu üzerinde bulunan mescitlerin durumu nedir?" diye sordum. *"Onlar da bu cümledendir"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta muhtasar olarak Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Kesîr b. Abdirrahman'ı Ukaylî zayıf gördüğü halde İbn Hibbân onu güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.

١٩٤٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الْقَطَّانُ ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى بْنِ سُمَيْعٍ ، عَنِ الْمُثَنَّى بْنِ الصَّبَّاحِ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ بَنَى مَسْجِدًا ، لَا يُرِيدُ بِهِ رِيَاءً وَلَا سُمْعَةً ، بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: المثنى بن الصباح, ضعفه يحيى القطان وجماعة, ووثقه ابن معين في رواية وضعفه في أخرى .

1942. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim gösteriş ya da şöhret amacı taşımaksızın Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Müsennâ b. es-Sabbâh'ı Yahyâ el-Kattân ve bir grup bilgin zayıf görürlerken, bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul etmiş, diğer bir rivayete göre ise o da zayıf olarak değerlendirmiştir.

١٩٤٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحِ بْنِ حَرْبٍ ، ثَنَا وَهْبُ بْنُ حَفْصٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثَنَا حَبِيبُ بْنُ فَرُّوخٍ ، ثَنَا ابْنُ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُرَّةَ الطَّيِّبِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَنَى مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: وهب بن حفص, وهو ضعيف .

1943. Ebû Bekir es-Sıddîk'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Vehb b. Hafs zayıftır.

١٩٤٤ – حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شَبِيبٍ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلْمَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ ، قَالَ : نَا أَبِي ، عَنِ الْمُثَنَّى بْنِ الصَّبَّاحِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنِ الْمُحَرَّرِ بْنِ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: المثنى بن الصباح, ضعفه يحيى القطان وغيره, ووثقه ابن معين في إحدى الروايات .

1944. Ebû Hureyre'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde yer alan Müsennâ b. es-Sabbâh'ı Yahyâ el-Kattân ve başkaları zayıf görürlerken, rivayetlerden birine göre İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir.

١٩٤٥ – حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نَا عَلِيٌّ ، قَالَ : نَا عِمْرَانُ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْحَكَمَ يُحَدِّثُ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَنَى مَسْجِدًا يَرَاهُ اللَّهُ بَنَى اللَّهُ لَهُ

بيتًا في الْجنَّة ، فإِنْ مَاتَ مِنْ يَوْمِهِ غُفِرَ لَهُ ، ومَنْ حفر قبرًا يراه اللّهُ بنى اللّهُ لَهُ بيتًا في الْجنة ، وإِنْ مَاتَ مِنْ يَوْمِهِ غُفِرَ لَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمران بن عبد الله, وإنما هو ابن عبيد الله ذكره البخاري في تاريخه, وقال : فيه نظر, وضعفه ابن معين أيضا, وذكره ابن حبان في الثقات وسمى أباه عبد الله مكبرا.

1945. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim Allah'ın göreceği bir mescit inşa ederse, Allah da onun için cennette bir ev inşa eder. Eğer o gün ölürse, günahları bağışlanır. Kim Allah'ın göreceği bir kabir kazarsa, Allah onun için cennette bir ev inşa eder. Eğer o gün ölürse, bağışlanır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Senedinde zikri geçen İmrân b. Abdillah'tan kasıt Ubeydullah'ın oğlu olup, Buhârî onu *Târîh*'inde zikrederek "Tartışmalıdır" derken İbn Maîn zayıf görmüştür. İbn Hibbân ise güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikrederek babasının ismini "Abdullah" olarak vermiştir.

١٩٤٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يزيدَ بنِ عَبْدِ الصَّمَدِ الدِّمَشْقِيُّ ، وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، قَالا : ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِد ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَة ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بنى لِلَّهِ مَسْجِدًا بنى اللّهُ لَهُ بيتًا في الْجنَّة أَوْسَعَ مِنْهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن يزيد, وهو ضعيف.

1946. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette ondan daha geniş bir ev inşa eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zikredilen Ali b. Yezîd zayıftır.[1]

١٩٤٧ – حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، قَالَ : نا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7889.

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط واللفظ له وقال أحمد : " فإن الله يبني له بيتا أوسع منه في الجنة " . ورجاله موثقون

1947. Esma binti Yezîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ile *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ifade kendisine aittir. İmam Ahmed'in ifadesi ise: *"Allah da onun için cennette ondan daha geniş bir ev yaptırır"* şeklinde olup ravileri güvenilir olarak görülmüşlerdir.

١٩٤٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ نُبَيْطِ بْنِ شَرِيطٍ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي إِسْحَاقُ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ نُبَيْطِ بْنِ شَرِيطٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وشيخ الطبراني أحمد بن إسحاق بن إبراهيم بن نبيط كذبه صاحب الميزان .

1948. Nubayt b. Şerît'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup Taberânî'nin hocası Ahmed b. İshâk b. İbrâhîm b. Nubayt *Mîzân*'da yalancılıkla itham edilmiştir.

١٩٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ قُتَيْبَةَ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا زِيَادُ بْنُ سَيَّارٍ ، عَنْ عَزَّةَ بِنْتِ عِيَاضٍ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ أَبَا قِرْصَافَةَ ، أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " ابْنُوا الْمَسَاجِدَ وَأَخْرِجُوا الْقُمَامَةَ مِنْهَا ، فَمَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ " ، قَالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَهَذِهِ الْمَسَاجِدُ الَّتِي تُبْنَى فِي الطَّرِيقِ ؟ قَالَ : " نَعَمْ ، وَإِخْرَاجُ الْقُمَامَةِ مِنْهَا مُهُورُ حُورِ الْعِينِ " رواه الطبراني في الكبير ,وفي إسناده مجاهيل .

1949. Ebû Kırsâfe'den nakledildiğine göre o, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işitmiş: *"Mescitler inşa edin ve oralarda çöplük bırakmayın. Zira kim Allah için bir mescit yaptırırsa, Allah da onun için cennette bir ev yaptırır."*

Bunun üzerine bir adam: "Ya Resûlallah! Ya şu yollarda kurulan (derme çatma) mescitlerin durumu nedir?" diye sordu. Allah Resûlü

(sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet. Onlar da aynıdır. Mescitlerden çöplükleri temizlemek, hurilerilerin mehirleridir"* buyurdu.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde meçhul raviler bulunmaktadır.

١٩٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ قَالَ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدٍ الزُّهْرِيُّ وَكَانَ مِنَ الْقَارَةِ وَهُوَ حَلِيفٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو عَنِ ابْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُمْ كَانُوا يَحْمِلُونَ اللَّبِنَ إِلَى بِنَاءِ الْمَسْجِدِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُمْ. قَالَ فَاسْتَقْبَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَارِضٌ لَبِنَةً عَلَى بَطْنِهِ فَظَنَنْتُ أَنَّهَا قَدْ شَقَّتْ عَلَيْهِ قُلْتُ نَاوِلْنِيهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ خُذْ غَيْرَهَا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ فَإِنَّهُ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ "

رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

1950. Ebû Hureyre'den nakledildiğine göre Müslümanlar mescit inşaatlarında kerpiç taşırlar, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onlarla birlikte çalışırdı. (Ebû Hureyre der ki) Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaştım. Karnı üzerine bir kerpiç koymuştu. Bunun kendisine ağırlık yaptığını düşünerek: "Onu bana ver, ya Resûlallah" dedim. Bana: *"Başka bir kerpiç al, ey Ebû Hureyre. Zira âhiret yaşamından başka (gerçek) yaşam yoktur"* buyurdu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٩٥١ - حدثنا عبد الله حدثني أبي حدثنا عبد الصمد حدثنا مُلازِمٌ حدثنا سِرَاجُ بْنُ عُقْبَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُقْبَةَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَدْرٍ أَنَّ قَيْسَ بْنَ طَلْقٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّ أَبَاهُ طَلْقَ بْنَ عَلِيٍّ قَالَ بَنَيْتُ الْمَسْجِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ يَقُولُ قَرِّبِ الْيَمَامِيَّ مِنَ الطِّينِ فَإِنَّهُ أَحْسَنُكُمْ لَهُ مَسًّا وَأَشَدُّكُمْ مَنْكِبًا"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجاله موثقون.

1951. Talk b. Ali demiştir ki: Ben, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Mescid'in inşaatında çalıştım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) derdi ki: *"Yemâmeliyi (Ali b. Talk'ı) çamura yaklaştır; zira en iyi kalıp çıkaranınız ve en güçlünüz odur"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[2]

---

[1] Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 2521; *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 1675.

[2] Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8242 (*"en güçlü olanınız"* ifadesi yer almamıştır); Ayrıca bkz. *el-İhsân fi tertîbi Sahîhi İbn Hibbân*, no. 1122.

١٩٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ جِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ يَبْنُونَ الْمَسْجِدَ قَالَ فَكَأَنَّهُ لَمْ يُعْجِبْهُ عَمَلُهُمْ قَالَ فَأَخَذْتُ الْمِسْحَاةَ فَخَلَطْتُ بِهَا الطِّينَ فَكَأَنَّهُ أَعْجَبَهُ أَخْذِي الْمِسْحَاةَ وَعَمَلِي فَقَالَ " دَعُوا الْحَنَفِيَّ وَالطِّينَ فَإِنَّهُ أَضْبَطُكُمْ لِلطِّينِ"

رواه أحمد, وفيه: أيوب بن عتبة, واختلف في ثقته .

1952. Talk b. Ali bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimde ashâbı mescit inşa ediyordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının çalışmasını beğenmemiş gibiydi. Sonra ben küreği elime alıp, çamuru karıştırdım. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) benim küreği elime alışımdan ve işimden memnun kalmış olmalı ki, *"Çamur işini Hanifliye bırakın. Zira o çamur/harç işini en iyi bileninizdir"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Eyyûb b. Utbe'nin güvenirliği ihtilaflıdır.[1]

١٩٥٣ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ طَلْقٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَهُوَ يُؤَسِّسُ مَسْجِدَ الْمَدِينَةِ ، فَجَعَلْتُ أَحْمِلُ الْحِجَارَةَ كَمَا يَحْمِلُونَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّكُمْ يَا أَهْلَ الْيَمَامَةِ أَحْذَقُ شَيْءٍ بِإِخْلاطِ الطِّينِ ، فَاخْلِطْ لَنَا الطِّينَ " ، فَكُنْتُ أَخْلِطُ لَهُمُ الطِّينَ وَيَحْمِلُونَهُ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن جابر اليمامي, ضعفه أحمد وغيره, واختلف في الاحتجاج به .

1953. Talk b. Ali anlatmaktadır: Ben, Medine mescidini inşa ettiği sırada Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldim ve hepsi gibi ben de taş taşımaya başladım. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizler, ey Yemâme halkı, bina harcını en iyi bilenlersiniz. Bizim için harç yapıver"* buyurdu. Sonra ben harç yapıyorum, onlarsa taşıyorlardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Câbir el-Yemâmî'yi Ahmed b. Hanbel ve başkaları zayıf görmüşlerdir. Kendisiyle ihticac konusu tartışmalıdır.

١٩٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا سَلَّامٌ يَعْنِي أَبَا الْأَحْوَصِ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنْ سَيَّارِ بْنِ الْمَعْرُورِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8254. Hadis İmam Ahmed'in *Müsned*'inde yer almamaktadır?.

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنَى هَذَا الْمَسْجِدَ وَنَحْنُ مَعَهُ الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ فَإِذَا اشْتَدَّ الزِّحَامُ فَلْيَسْجُدِ الرَّجُلُ مِنْكُمْ عَلَى ظَهْرِ أَخِيهِ وَرَأَى قَوْماً يُصَلُّونَ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ صَلُّوا فِي الْمَسْجِدِ"

رواه أحمد , وسيار مجهول, وقيل فيه: مغرور بالمعجمة والمهملة.

1954. Seyyâr b. Ma'rûr anlatmaktadır: Hz. Ömer'i hutbe verirken ve hutbesinde şöyle derken işittim: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bu mescidi inşa etti. O'nunla birlikte biz Muhacirler ve Ensar da çalıştık. Eğer (mescitte) aşırı izdiham olursa, birbirinizin sırtına secde ediniz." Sonra bir topluluğun dışarıda yolda namaz kıldıklarını gördü ve "Namazınızı mescitte kılın" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Seyyâr meçhuldür. Adının "Mağrûr" olduğu da söylenmiştir.

١٩٥٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، قَالَ : " أَوَّلُ مَنْ أَفْشَى الْقُرْآنَ مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، وَأَوَّلُ مَنْ بَنِي مَسْجِدًا يُصَلَّى فِيهِ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ ، وَأَوَّلُ مَنْ أَذَّنَ بِلالٌ"

قلت : ويأتي بتمامه في الجهاد في الرمي إن شاء الله وإسناده منقطع.

1955. Kâsım -İbn Abdirrahman b. Abdillah b. Mes'ûd- anlatmaktadır: Kur'ân'ı Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ağzından ilk öğrenen[1], Abdullah b. Mes'ûd; Allah için içinde ibadet edilen ilk mescidi yapan, Ammâr b. Yâsir ve ilk ezanı okuyan da Bilâl'dir.[2]

★Ben derim ki: Hadisin tamamı inşallah Cihat kitabının Atıcılık bölümünde gelecektir. Senedi munkatıdır.

١٩٥٦ - أَخْبَرَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ ، قَالَ : أَنْبَأَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، قَالَ : أَنْبَأَنَا أَبُو مَالِكٍ النَّخَعِيُّ ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ أَبِي حَبِيبَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : لَمَّا تُوُفِّيَتِ امْرَأَتُهُ جَعَلَ يَقُولُ : " احْمِلُوهَا وَارْغَبُوا فِي حَمْلِهَا ، فَإِنَّهَا كَانَتْ تَحْمِلُ وَمَوَالِيهَا بِاللَّيْلِ حِجَارَةَ الْمَسْجِدِ الَّذِي أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى ، وَكُنَّا نَحْمِلُ بِالنَّهَارِ حَجَرَيْنِ حَجَرَيْنِ "

رواه البزار, وفيه: أبو مالك النخعي وهو ضعيف .

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8961'de "ilk yayan" ifadesi geçmiştir.

[2] Ayrıca bkz. no. 9405.

1956. İbn Ebî Evfâ karısı vefat ettiğinde şöyle dedi: "Onun naşını taşıyın. Onun naşını gönüllü taşıyın; zira o, gece azatlılarıyla birlikte temelleri takva üzere atılan mescide taş taşırdı. Biz ise gündüz taşları ikişer ikişer taşırdık.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebû Mâlik zayıftır.

(بَابُ تَنْظِيفِ الْمَسَاجِدِ)

Mescitlerin (Katı) Pisliklerden Temizlenmesi

١٩٥٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، ثنا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الذِّمَارِيُّ ، ثنا فَائِدُ بْنُ عُمَرَ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ تَلْقُطُ الْقَذَى مِنَ الْمَسْجِدِ فَتُوُفِّيَتْ فَلَمْ يُؤْذَنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِدَفْنِهَا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا مَاتَ فِيكُمْ مَيِّتٌ فَآذِنُونِي وَصَلَّى عَلَيْهَا " ، وَقَالَ : " إِنِّي رَأَيْتُهَا فِي الْجَنَّةِ لِمَا كَانَتْ تَلْقُطُ الْقَذَى مِنَ الْمَسْجِدِ "

رواه الطبراني في الكبير, وقال في تراجم النساء : الخرقاء : السوداء التي كانت تميط الأذى عن مسجد رسول الله صلى الله عليه و سلم, وذكر بعد هذا الكلام إسنادا عن أنس قال : فذكر الحديث . ورجال إسناد أنس رجال الصحيح وإسناد ابن عباس, فيه: عبد العزيز بن فائد, وهو مجهول . وقيل فيه : فائد بن عمر وهو وهم .

قلت : وحديث أبي قرصافة في الباب قبل هذا في إخراج القمامة من المسجد وأنه مهور الحور العين .

1957. İbn Abbâs'tan nakledildiğine göre bir kadın Mescid'deki çer çöpü toplardı. Sonra vefat ettiğinde Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) onun defin haberini bildirmediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biri vefat edince, bana haber verin"* buyurdu ve sonra kadının cenaze namazını kıldı. Ardından şöyle buyurdu:

"Ben onu cennette gördüm. Çünkü o mescidin çer çöpünü toplardı" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Kadınların biyografileri bölümünde el-Harkâ nisbesiyle zikretmiştir. Bundan maksat Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inin çer çöpünü temizleyen Sevdâ'dır... Bunu söyledikten sonra Taberânî, Enes'e[1] dayandırdığı bir senetle olayı nakleder... Enes hadisinin ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. İbn Abbâs hadisinin ravileri arasında ise meçhul olan Abdülazîz b. Fâid yer almıştır. Adının Fâid b. Ömer olduğu da söylenmiştir. Ama bu bir yanılgıdır.

---

1 Enes hadisi için bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XXIV, 256. İbn Abbâs hadisi için bkz. no. 11607. Nitekim ilave bu rivayetten yapılmıştır.

Ben derim ki: Konu ile ilgili, "Mescitten çöplerin atılması ve bunun hurilerin mehirleri olduğu" yönündeki Ebû Kırsâfe hadisi bundan önceki bölümde[1] geçmişti.

(بَابُ تَطْهِيرِ الْمَسَاجِدِ)

Mescitlerin İdrar Gibi Sıvı Pisliklerden Paklanması

١٩٥٨ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّهُ قَالَ : أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْرَابِيٌّ فَبَايَعَهُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ انْصَرَفَ ، فَقَامَ ، فَفَشَجَ فَبَالَ ، فَهَمَّ النَّاسُ بِهِ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَقْطَعُوا عَلَى الرَّجُلِ بَوْلَهُ . ثُمَّ دَعَا بِهِ ، فَقَالَ : أَلَسْتَ بِمُسْلِمٍ ؟ . قَالَ : بَلَى . قَالَ : فَمَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ بُلْتَ فِي الْمَسْجِدِ ؟ . فَقَالَ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا ظَنَنْتُ إِلا أَنَّهُ صَعِيدٌ مِنَ الصُّعُدَاتِ فَبُلْتُ فِيهِ ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَنُوبٍ مِنْ مَاءٍ فَصُبَّ عَلَى بَوْلِهِ "

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الكبير، ورجاله رجال الصحيح .

1958. İbn Abbâs anlatmaktadır: Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) ziyarete bir bedevî geldi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onun biatini Mescid'de kabul etti. Sonra bedevî onun yanından ayrıldı. Derken kalkıp ayaklarını açarak (Mescid'de) küçük abdest bozdu. Hemen insanlar üzerine doğru hücum ettiler. Ama Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bırakın adamı da işini bitirsin"* buyurdu. Sonra onu yanına çağırarak: "Sen Müslüman değil misin?" diye sordu. Adam: "Evet, Müslümanım" deyince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öyleyse niçin mescide küçük abdest bozdun?"* dedi. Bedevî: "Seni hak ile gönderene yemin ederim ki, orasını ancak kumluklardan bir kumluk olarak gördüm ve üzerine küçük abdest bozdum" diye cevap verdi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) büyükçe bir kovayla su istedi ve adamın idrarı üzerine döktü.[2]

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[3]

---

[1] Bkz. no. 1949.

[2] Hadisi Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Uveys zayıftır. Müslim, kendisinden yalnız mütabaat için hadis nakletmiştir.

[3] Ebû Ya'lâ, no. 2557; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11552.

١٩٥٩ - حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرِّفَاعِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، حَدَّثَنَا سَمْعَانُ بْنُ مَالِكٍ الْمَالِكِيُّ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : جَاءَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ , فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَانِهِ فَاحْتُفِرَ وَصُبَّ عَلَيْهِ دَلْوٌ مِنْ مَاءٍ" فذكر الحديث

1959. Abdullah -b. Mes'ûd- anlatmaktadır: Bir bedevî gelerek Mescid'e küçük abdest bozdu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de emir verdi, küçük abdest bozduğu yer kazıldı ve üzerine su döküldü....

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde yer alan Sem'ân b. Mâlik zayıftır.[1]

(بَابُ إِجْمَارِ الْمَسْجِدِ)

Mescidi Güzel Kokuyla Tütsülemek

١٩٦٠ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، " أَنَّ عُمَرَ كَانَ يُجَمِّرُ مَسْجِدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّ جُمُعَةٍ "

رواه أبو يعلى, وفيه: عبد الله بن عمر العمري, وثقه أحمد وغيره, واختلف في الاحتجاج به .

1960. İbn Ömer'den nakledildiğine göre Hz. Ömer, her Cuma Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'ini tütsülerdi.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Ömer el-Ömerî'yi Ahmed b. Hanbel ve başkaları güvenilir kabul etmekle beraber kendisiyle ihticac konusu tartışmalıdır.

(بَاب تَوْسِعَةِ الْمَسَاجِدِ)

Mescitleri Genişletmek

١٩٦١ - عَنْ عُمَرَ ، قَالَ : لَوْلا أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: " يَنْبَغِي أَنْ نَزِيدَ فِي مَسْجِدِنَا " مَا زِدْتُ

رواه أبو يعلى إلا أنه قال : " إنا نريد أن نزيد في قبلتنا " والبزار إلا أنه قال : " إني أريد أن أزيد في قبلتكم " وفيه: عبد الله العمري وثقه أحمد وغيره واختلف في الاحتجاج به وإسناد أحمد منقطع بين نافع وعمر .

---

[1] Bkz. no. 1579.

1961. Ömer demiştir ki: Eğer ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Mescidimize ilave yapmamız gerekir"* buyururken işitmeseydim, ona ilave yapmazdım.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, "Biz kıble cihetine ilave yapmak istiyoruz" ifadesiyle Ebû Ya'lâ ve "Ben sizin kıble yönünüze ilave yapmak istiyorum" ifadesiyle Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde yer alan Abdullah el-Ömerî'yi Ahmed b. Hanbel ve başkaları güvenilir olarak görmekle beraber kendisiyle ihticac konusu tartışmalıdır. Ahmed b. Hanbel'in senedinde Nâfi ile Ömer arasındaki halka kopuktur.[1]

١٩٦٢ - حَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي , ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ دِرْهَمٍ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَرَّ عَلَى قَوْمٍ مِنَ الأَنْصَارِ يَبْنُونَ مَسْجِدًا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَوْسِعُوا مَسْجِدَكُمْ تَمْلَئُوهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن درهم, وروى عنه شبابة بن سوار, وقال : ثقة , وضعفه ابن معين والدارقطني .

1962. Ka'b b. Mâlik'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün mescit inşa etmekte olan Ensar'dan bir topluluğun yanına uğradı ve *"Mescidinizi geniş yapınız ki, doldurasınız"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Dirhem'den Şebâbe b. Sivâr rivayette bulmuş ve güvenilir olduğunu belirtmiştir. İbn Maîn ve Dârekutnî ise onu zayıf olarak değerlendirmişlerdir.[2]

---

1 Bezzâr, el-Umerî'nin hadiste teferrüd ettiğini söylemiştir. Bkz. no. 407.

2 Aynı hadisi *Târîh Bağdâd*'da (V, 268) rivayet eden Hatîb el-Bağdâdî der ki: Dârekutnî demiştir ki: Bunu Muhammed b. Câfer, Haccâc b. Minhâl ve Saîd b. Zekeriya Muhammed b. Dirhem'den, o da Ka'b'dan, o da babasından, babası da Ebû Katâde'den nakletmiştir. Yine Ebû Dâvud ve Muhammed b. el-Fadl, Muhammed b. Dirhem'den, o da Ka'b'dan, o da Ebû Katâde'den nakletmiştir ki bu rivayette Ebû Dâvud ve Muhammed b. el-Fadl, Ka'b'ın babasından rivayetinden bahsetmemişlerdir. Yine Kays b. Rabî', Muhammed'den, o da Ka'b'dan, o da babasından, babası da dedesinden nakletmiştir. Burada lafız, hadisi Ebû Katâde ve Muhammed b. Dirhem'den müsnet olarak nakledenin sözüdür. Fakat hadisi sabit değildir. Bkz. *el-İlelü'l-mütenâhiye*, no. 672; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XIX, 93; *Lisânu'l-Mîzân*, V, 162.

(بَابُ اتْخَاذِ الْمَسَاجِدِ فِي الدُّورِ وَالْبَسَاتِينِ)

Evlerde ve Bostanlarda Mescit Yeri Ayırmak

١٩٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ جَدِّهِ عُرْوَةَ عَمَّنْ حَدَّثَهُ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا أَنْ نَصْنَعَ الْمَسَاجِدَ فِي دُورِنَا وَأَنْ نُصْلِحَ صَنْعَتَهَا وَنُطَهِّرَهَا"

رواه أحمد وإسناده صحيح .

1963. Urve b. ez-Zübeyr, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zattan şu sözünü nakletmiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize evlerimizde mescit yeri edinmemizi, onun işçiliğini sağlam yapmamızı ve orasını temiz tutmamızı emrederdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedi sahihtir.

١٩٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ أَبِي يَزِيدَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ قَالَ لِي جَابِرٌ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبِي تَرَكَ دَيْناً لِيَهُودَ. فَقَالَ " سَآتِيكَ يَوْمَ السَّبْتِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. وَذَلِكَ فِي زَمَنِ التَّمْرِ مَعَ اسْتِجْدَادِ النَّخْلِ فَلَمَّا كَانَ صَبِيحَةُ يَوْمِ السَّبْتِ جَاءَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيَّ فِي مَاءٍ لِي دَنَا إِلَى الرَّبِيعِ فَتَوَضَّأَ مِنْهُ ثُمَّ قَامَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ دَنَوْتُ بِهِ إِلَى خَيْمَةٍ لِي فَبَسَطْتُ لَهُ بِجَاداً مِنْ شَعَرٍ وَطَرَحْتُ خُدَيَّةً مِنْ قَتَبٍ مِنْ شَعَرٍ حَشْوُهَا مِنْ لِيفٍ فَاتَّكَأَ عَلَيْهَا فَلَمْ أَلْبَثْ إِلاَّ قَلِيلاً حَتَّى طَلَعَ أَبُو بَكْرٍ وَكَأَنَّهُ نَظَرَ إِلَى مَا عَمِلَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَلَمْ أَلْبَثْ إِلاَّ قَلِيلاً حَتَّى جَاءَ عُمَرُ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَأَنَّهُ نَظَرَ إِلَى صَاحِبَيْهِ فَدَخَلاَ فَجَلَسَ أَبُو بَكْرٍ عِنْدَ رَأْسِهِ وَعُمَرُ عِنْدَ رِجْلَيْهِ"

قلت : في الصحيح طرف منه. رواه أحمد ,وفيه: عمر بن سلمة بن أبي يزيد, ولم أجد من ذكره .

1964. Câbir bildiriyor: "Ya Resûlallah! Babam bir Yahudi'ye borçlu olarak öldü" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Cumartesi günü senin yanına geleceğim, inşallah"* buyurdu. Hurma ağaçlarının yeşillendiği meyve toplama dönemi idi. Cumartesi sabahı olunca, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana geldi. Mülküme girince, dereye doğru giderek abdest aldı. Sonra mescid bölümüne varıp iki rekat namaz kıldı. Sonra onu çadırıma götürdüm. Altına kıldan bir minder yaydım. Arkasına içi

lifle doldurulmuş, yine kıldan bir yastık attım, üzerine yaslandı. Çok geçmeden Ebû Bekir de çıkageldi. Sanki Allah'ın Nebisi'nin (sallallahu aleyhi vesellem) yaptıklarını görmüş gibi, o da abdest alıp iki rekât namaz kıldı. Çok geçmeden Ömer de çıkageldi. O da abdest alıp iki rekât namaz kıldı. Sanki önceki iki arkadaşını görmüştü. İkisi de içeri girdiler. Biri Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) başucuna, diğeri de ayakucuna oturdu.

★Ben derim ki: Hadisin bir kısmı *Sahîh*'te geçmiştir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ömer b. Seleme b. Ebî Yezîd'i zikredeni görmedim.[1]

(بَابُ أَيْنَ تُتَّخَذُ الْمَسَاجِدُ)

Mescit Yapılması Gereken Yerler

١٩٦٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُثَنَّى أَخُو أَبِي مُوسَى ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ شَقِيقِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ السَّدُوسِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، أَنَّهُ جَاءَ بِإِدَاوَةٍ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ غَسَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا وَجْهَهُ ، وَمَضْمَضَ فِيهِ ، وَبَزَقَ فِي الْمَاءِ ، وَغَسَلَ يَدَيْهِ وَذِرَاعَيْهِ ، ثُمَّ مَلأَ الإِدَاوَةَ ، وَقَالَ : " لا تَرِدَنَّ مَاءً إِلا مَلأْتَ الإِدَاوَةَ عَلَى مَا بَقِيَ فِيهَا ، فَإِذَا أَتَيْتَ بِلادَكَ فَرُشَّ بِهِ تِلْكَ الْبُقْعَةَ ، وَاتَّخِذْهُ مَسْجِدًا " قَالَ : فَاتَّخَذُوهُ ، قَالَ عَمْرٌو : وَقَدْ صَلَّيْتُ أَنَا فِيهِ

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وعمر بن شقيق ذكره هو وأبوه, ابن أبي حاتم ولم يذكر فيهما جرحا ولا غيره .

1965. Abdullah b. Umeyr es-Sedûsî'nin bildirdiğine göre o, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanından bir su tulumu getirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onunla yüzünü yıkamış, ağzına su alıp çalkalamış, sonra suya tükürmüş, sonra da ellerini yıkamış. Sonra tulumu suyla doldurarak şöyle buyurmuş: *"Bir su başına varırsan mutlaka tulumun üzerini doldur. Sonra eğer ülkene dönersen, onu o arsa üzerine serp ve orasını mescit yap."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Ömer b. Şakîk ve babasını İbn Ebî Hâtim zikretmiş olmakla beraber haklarında tenkit ya da başka bir değerlendirme nakletmemiştir.

---

[1] Ayrıca bkz. 6084 nolu hadis.

١٩٦٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَرْعَرَةَ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الذِّمَارِيُّ ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بُزْرَجَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي ابْنُ رُمَّانَةَ ، قَالَ : قَالَ وَبْرُ بْنُ عِيسَى الْخُزَاعِيُّ : قال لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا بَنَيْتَ مَسْجِدَ صَنْعَاءَ ، فَاجْعَلْهُ عَنْ يَمِينِ جَبَلٍ ، يُقَالُ لَهُ : ضِينَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن.

1966. Veber b. İsa el-Huzâî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer San'a mescidini inşa edersen, onu Dîn*[1] *denilen dağın sağ tarafına yap"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْقِبْلَةِ)

Kıble ile İlgili Rivayetler

١٩٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَهُوَ بِمَكَّةَ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَالْكَعْبَةُ بَيْنَ يَدَيْهِ وَبَعْدَ مَا هَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ سِتَّةَ عَشَرَ شَهْراً ثُمَّ صُرِفَ إِلَى الْكَعْبَةِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والبزار, ورجاله رجال الصحيح .

1967. İbn Abbâs anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'de Kâbe'yi önüne alarak Beytü'l-Makdis'e doğru namaz kılardı. Medine'ye hicret ettikten sonra on altı ay müddetle yine aynı yöne doğru namaz kıldı. Sonra (kıblesi) Kâbe'ye doğru çevrildi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî, ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

---

[1] Başka yerlerde Sıyr ve Sabir ismiyle de geçmekte olup, Yemen'de bir dağ adıdır.
[2] İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, I, 96-97; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, no. 2252.

١٩٦٨ - عَنْ أَبِي سَعِيدِ بْنِ الْمُعَلَّى ، قَالَ : " كُنَّا نَغْدُو عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَمُرُّ بِالْمَسْجِدِ فَنُصَلِّي فِيهِ فَمَرَرْنَا يَوْمًا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاعِدٌ عَلَى الْمِنْبَرِ ، فَقُلْتُ : لَقَدْ حَدَثَ الْيَوْمَ أَمْرٌ عَظِيمٌ فَدَنَوْتُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَلاَ هَذِهِ الآيَةَ : ﴿ قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ ﴾حَتَّى فَرَغَ مِنَ الآيَةِ ، وَإِلَى جَنْبِي صَاحِبٌ لِي فَقُلْتُ لِصَاحِبِي : تَعَالَ حَتَّى نَرْكَعَ رَكْعَتَيْنِ حَتَّى نَنْظُرَ مَا يَصْنَعُ فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِالنَّاسِ يَوْمَئِذٍ الظُّهْرَ إِلَى الكَعْبَةِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير إلا أنه قال : فَقُلْتُ لِصَاحِبِي: تَعَالَ حَتَّى نَرْكَعَ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَنْزِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَكُونَ أَوَّلَ مَنْ صَلَّى، فَتَوَارَيْنَا فَصَلَّيْنَاهُمَا، ثُمَّ نَزَلَ فذكر نحوه

: قلت : روى النسائي منه : كنا نمر بالمسجد فنصلي فيه .

قلت : ويأتي حديث عبد الله بن عمرو في التفسير في سورة البقرة إن شاء الله, وحديث أبي سعيد فيه: عبد الله بن صالح كاتب الليث ضعفه الجمهور, وقال عبد الملك بن شعيب بن الليث : ثقة مأمون.

1968. Ebû Saîd b. el-Muallâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) döneminde sabah yola çıkar, Mescid'e uğrayıp, orada namaz kılardık. Yine bir gün (Mescid'e) uğradığımızda Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minbere oturmuş: *"Bugün büyük bir olay yaşandı"* diyordu. Biraz Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) doğru yaklaştığımda: **"Biz senin yüzünü göğe doğru çevrilmekte olduğunu görüyoruz...."**[1] âyetini okudu. Yan tarafımda bir arkadaşım duruyordu. Ona: "İki rekât namaz kıl" dedim. O da: "Önce ne yapacağına bir bakalım" dedi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minberden inerek o gün öğle namazını insanlara Kâbe'ye doğru dönerek kıldırdı.

★Ben derim ki: Nesâî hadisin "Mescide uğrar, namaz kılardık" kadarını nakletmiştir.

Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Taberânî'nin rivayetinde şöyle geçmektedir: Arkadaşıma: "Gel de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minberden inmeden iki rekât namaz kılalım. Böylece (Kâbe'ye doğru) namaz kılan ilk kişiler olalım" dedim. Sonra bir tarafa gizlenip namaz kıldık. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) minberden indi....

1 Bakara, 2/144.

Ben derim ki: Konuyla ilgili Abdullah b. Amr hadisi inşallah Tefsir bölümünde Bakara sûresinin tefsirinde gelecektir. Ebû Saîd hadisinin senedinde yer alan, Leys'in kâtibi Abdullah b. Sâlih'i çoğunluk zayıf sayarken, Abdülmelik b. Şuayb b. Leys emin ve güvenilir biri olduğunu belirtmiştir.

١٩٦٩ - أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَصَلَّى نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا ، ثُمَّ حُوِّلَ إِلَى الْكَعْبَةِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وكثير: ضعيف, وقد حسن الترمذي حديثه .

1969. Kesîr b. Abdillah b. Amr, babası kanalıyla dedesinden şöyle nakletmiştir: Biz, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye geldiğinde onunla beraberdik. Orada on altı ay Beytü'l-Makdis'e doğru namaz kıldı. Sonra (yönü) Kâbe'ye doğru çevrildi.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ravi Kesîr zayıf olmakla beraber Tirmizî onun hadisini hasen derecesinde görmüştür.[1]

١٩٧٠ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، نَا أَبُو عَاصِمٍ ، نَا عُثْمَانُ بْنُ سَعْدٍ ، نَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ : انْصَرَفَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ ، وَهُوَ يُصَلِّي الظُّهْرَ ، وَانْصَرَفَ بِوَجْهِهِ إِلَى الْكَعْبَةِ ، ﴿فَقَالَ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ : مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا ﴾؟

قلت : حديث أنس في الصحيح إلا أنه جعل ذلك في صلاة الصبح وهنا الظهر.

رواه البزار, وفيه عثمان بن سعيد, ضعفه يحى القطان وابن معين وأبو زرعة, ووثقه أبو نعيم الحافظ وقال أبو حاتم : شيخ.

1970. Enes b. Mâlik anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Beytü'l-Makdis'e doğru dönüp öğle namazını kılıyordu. Sonra Kâbe'ye doğru dönüp kılmaya başladı ve: **"İnsanlardan bir kısım beyinsizler dediler ki: Onları yönelmekte oldukları kıblelerinden çeviren nedir?"**[2] buyurdu.

★Ben derim ki: Enes hadisi *Sahîh*'te geçmiştir. Yalnız orada olay sabah namazında geçmişken burada öğle namazı söz konusudur.

---

1 Bezzâr (no. 417) der ki: Kesîr b. Abdillah'dan oğlu dışında kimse rivayette bulunmamıştır. Rivayet ettiği bir takım hadislerde kimse kendisine katılmamıştır. Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVII, 18. (Daha muhtasar olarak).

2 Bakara 2/142. Fakat âyetin aslında ifade "diyecekler" şeklinde gelecek zaman kipiyledir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Osmân b. Saîd'i Yahyâ el-Kattan, İbn Maîn ve Ebû Zür'a zayıf görürlerken, Ebû Nuaym güvenilir kabul etmiştir. Ebû Hâtim de onunla ilgili: "Şeyh" tabirini kullanmıştır.

١٩٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، نَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، نَا جَمِيلُ بْنُ عُبَيْدٍ أَبُو النَّضْرِ ، نَا ثُمَامَةُ ، عَنْ جَدِّهِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : جَاءَ مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : إِنَّ الْقِبْلَةَ قَدْ حُوِّلَتْ ، وَالإِمَامُ فِي الصَّلاةِ وَقَدْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ الْمُنَادِي : قَدْ حُوِّلَتِ الْقِبْلَةُ إِلَى الْكَعْبَةِ ، فَصَلُّوا الرَّكْعَتَيْنِ الْبَاقِيَتَيْنِ إِلَى الْكَعْبَةِ

رواه البزار وإسناده حسن .

1971. Enes bildiriyor: İmam namazın iki rekâtını kıldırdığı bir sırada Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) münadisi gelerek: "Kıble değiştirildi" diye bildirdi. "Kıble Kâbe yönüne değiştirildi. Dolayısıyla kalan iki rekâtı Kâbe'ye doğru dönerek kılın" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedi hasendir.[1]

١٩٧٢ - وَعَنْ عَمَّارِ بنِ رُؤَيبَةَ قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِحْدَى صَلاتَيِ الْعِشَاءِ حِينَ صُرِفَتِ الْقِبْلَةُ فَدَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدُرْنَا مَعَهُ فِي رَكْعَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الملك بن حسين أبو مالك النخعي, وهو ضعيف .

1972. Ammâr b. Rueybe anlatmaktadır: Biz kıble değiştirildiğinde akşam veya yatsı namazında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Hemen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Kâbe'ye doğru) döndü, son iki rekatta onunla birlikte biz de döndük.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülmelik b. Hüseyin Ebû Mâlik en-Neha'î zayıftır.

١٩٧٣ - وَعَنْ عُمَارَةَ بْنِ أَوْسٍ ، وَقَدْ كَانَ صَلَّى إِلَى الْقِبْلَتَيْنِ جَمِيعًا ، قَالَ : " بَيْنَا نَحْنُ فِي إِحْدَى صَلاتَيِ الْعِشَاءِ إِذْ نَادَى مُنَادٍ الْبَابِ إِنَّ الْقِبْلَةَ قَدْ حُوِّلَتْ إِلَى الْكَعْبَةِ ، فَأَشْهَدُ عَلَى إِمَامِنَا أَنَّهُ حَوَّلَ الْكَعْبَةَ، وَالرِّجَالَ ، وَالنِّسَاءَ ، وَالصِّبْيَانَ فَصَلَّى بَعْضُنَا هَهُنَا وَبَعْضُنَا هَهُنَا "

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1568. Bu rivayette "Kâbe" yerine "Beytü Haram" kelimesi kullanılmış ve metinde "Buna göre yönünüzü çevirip (kalan) iki rekâtı öyle kılınız" ilavesi yer almıştır.

رواه الطبراني في الكبير وأبو يعلى إلا أنه قال : إِنِّي لَفِي مَنْزِلِي إِذَا مُنَادٍ يُنَادِي عَلَى الْبَابِ, فذكر الحديث, وفيه: قيس بن الربيع, وثقه شعبة والثوري, واختلف في الاحتجاج به .

1973. Umâre b. Evs'in bildirdiğine göre o, iki kıbleye doğru namaz kılmıştı. Bizler akşam veya yatsı namazında iken birden bir münadi kapının önünde: "Kıble, Kâbe'ye doğru değiştirildi" diye ilan etti. Yemin ederim ki, o anda imamımız, onunla birlikte arkasındaki erkekler, kadınlar ve çocuklar yönlerini Kâbe'ye doğru döndüler. Kimimiz burada, kimimiz şurada namaz kıldı.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Fakat Ebû Ya'lâ'nın rivayetinde ifade: "Ben evimde idim. Birden kapının önünde bir münadi şöyle seslenmeye başladı..." şeklindedir. Senedinde ismi geçen Kays b. er-Rabî'yi Şu'be ve Sevrî güvenilir kabul etmekle beraber kendisiyle ihticac konusu tartışmalıdır.[1]

١٩٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ , ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ , عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ , حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : " صُرِفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الشَّامِ إِلَى الْقِبْلَةِ , فَصَلَّى إِلَى الْكَعْبَةِ فِي رَجَبٍ عَلَى رَأْسِ سَبْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا مِنْ مَقْدَمِهِ الْمَدِينَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

1974. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yönü Şam'dan (şu anki) Kıble'ye doğru çevrildi ve böylece namazlarını Medine'ye gelişinin 17. ayının başında Receb ayı içerisinde Kâbe'ye doğru dönerek kılmaya başladı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir.

١٩٧٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ كَرَامَةَ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ مُصْعَبٍ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي قِبَلَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ ، فَلَمَّا حُوِّلَ انْطَلَقَ رَجُلٌ إِلَى أَهْلِ قُبَاءٍ ، فَوَجَدَهُمْ يُصَلُّونَ صَلاةَ الْغَدَاةِ ، فَقَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمِرَ أَنْ يُصَلِّيَ إِلَى الْكَعْبَةِ ، فَاسْتَدَارَ أَمَامَهُمْ حَتَّى اسْتَقْبَلَ بِهِمُ الْقِبْلَةَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون.

---

[1] Buhârî, no. 403 ve Müslim no. 526'da geçen İbn Ömer hadisi ile Müslim, no. 527'da geçen Enes hadisi yukarıdaki hadisin şahididirler.

1975. Sehl b. Sa'd'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) daha evvel Kudüs'e (Beytülmakdis'e) doğru namaz kılardı. Kıble değiştirildiğinde, bir adam Kuba halkına gitti. Onların sabah namazını kılmakta olduklarını gördü ve: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) artık namazlarını Kâbe'ye doğru dönülerek kılınmasını emretti" dedi. Bunun üzerine imamları yönünü çevirerek cemaatle birlikte kıbleye doğru döndü.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir.[1]

١٩٧٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِدْرِيسَ الرَّازِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ دَاوُدَ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ هِنْدَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ عُثْمَانَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ يَقُولُ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ أَنْ يَقْدَمَ مِنْ مَكَّةَ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الإِيمَانِ بِاللَّهِ ، وَتَصْدِيقًا بِهِ قَوْلا بِلا عَمَلٍ ، وَالْقِبْلَةُ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ ، فَلَمَّا هَاجَرَ إِلَيْنَا نَزَلَتِ الْفَرَائِضُ ، وَنَسَخَتِ الْمَدِينَةُ مَكَّةَ ، وَالْقَوْلَ فِيهَا ، وَنَسَخَ الْبَيْتُ الْحَرَامُ بَيْتَ الْمَقْدِسِ ، فَصَارَ الإِيمَانُ قَوْلا وَعَمَلا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سعد بن عمران, قال أبو حاتم : هو مثل الواقدي, والواقدي متروك .

1976. Osmân b. Sehl b. Huneyf bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Medine'ye) gelmeden önce Mekke'de insanları Allah'a imana ve kendisini, amel olmaksızın sözle tasdike davet ederdi. O zaman kıblenin yönü Kudüs'e (Beytülmakdis'e) doğru idi. Bize (Medine'ye) hicret edince, farzlar indi ve Medine, Mekke'deki uygulamaların hükmünü kaldırdı. Beyt-i Haram da Beytülmakdis'in hükmünü kaldırdı ve böylece iman, söz ve amelden ibaret oldu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sa'd b. İmrân hakkında Ebû Hâtim: "O da Vâkıdî gibidir ve Vâkıdî e metrûktur" demiştir.

١٩٧٧ - حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الزُّبَيْرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ جَعْفَرِ بْنِ مَحْمُودِ بْنِ مَسْلَمَةَ الْحَارِثِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ أَبِيهِ تُوَيْلَةَ بِنْتِ أَسْلَمَ ، وَهِيَ مِنَ الْمُبَايِعَاتِ ، قَالَتْ إِنَّا لَبِمُقَامِنَا نُصَلِّي فِي بَنِي حَارِثَةَ ، فَقَالَ : عَبَّادُ بْنُ بِشْرِ بْنِ قَيْظِيٍّ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ،

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5860.

اسْتَقْبَلَ بَيْتَ الْحَرَامِ أَوِ الْكَعْبَةِ ، فَتَحَوَّلَ الرِّجَالُ مَكَانَ النِّسَاءِ ، وَالنِّسَاءُ مَكَانَ الرِّجَالِ " فَصَلُّوا السَّجْدَتَيْنِ الْبَاقِيَتَيْنِ " نَحْوَ الْكَعْبَةِ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

1977. (Resûlullah'a) biat eden kadınlardan olan Tuveyle binti Eslem anlatmaktadır: Biz Hârise oğullarında kendi yerimizde namaz kılıyorduk. Derken Abbâd b. Bişr b. Kayzî: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yönünü Beyt-i Haram ve Kâbe'ye doğru döndü" dedi. Derhal erkekler kadınların yerlerine, kadınlar da erkeklerin yerlerine geçti. Böylece kalan iki rekâtı Kâbe'ye doğru yönelerek kıldılar.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir.[1]

١٩٧٨ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا رَجَاءُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّقَطِيُّ ، حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِدْرِيسَ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ جَعْفَرٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ نُوَيْلَةَ بِنْتِ مُسْلِمٍ ، قَالَتْ : صَلَّيْنَا الظُّهْرَ أَوِ الْعَصْرَ فِي مَسْجِدِ بَنِي حَارِثَةَ ، فَاسْتَقْبَلْنَا مَسْجِدَ إِيلِيَاءَ ، فَصَلَّيْنَا رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ جَاءَنَا مَنْ يُحَدِّثُنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِ اسْتَقْبَلَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ ، فَتَحَوَّلَ الرِّجَالُ مَكَانَ النِّسَاءِ ، وَالنِّسَاءُ مَكَانَ الرِّجَالِ ، فَصَلَّيْنَا السَّجْدَتَيْنِ الْبَاقِيَتَيْنِ وَنَحْنُ مُسْتَقْبِلُونَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ ، فَحَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ بَنِي حَارِثَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أُولَئِكَ رِجَالٌ آمَنُوا بِالْغَيْبِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن إدريس الأسواري, وهو ضعيف متروك.

1978. Tuveyle binti Müslim anlatmaktadır: Biz öğle veya ikindi namazını Hârise oğulları mescidinde kılıyorduk. Namazda yönümüzü İliya[2] mescidine doğru dönerek iki rekât kılmıştık ki bize biri gelerek: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yönünü Beyt-i Haram'a doğru döndü" dedi. Hemen erkekler kadınların yerlerine, kadınlar da erkeklerin yerlerine geçtiler. Böylece kalan iki rekâtı da Beyt-i Haram'a doğru dönerek kıldık. Bana Hârise oğullarından bir zatın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İşte onlar gaybe inanan kimselerdir"* buyurmuş.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 207.

[2] İliya mescidinden maksat, Beytülmakdistir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İshâk b. İdrîs el-Esvârî zayıf ve metrûk biridir.

١٩٧٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ عَنْ حُصَيْنِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عُمَرَ بْنِ قَيْسٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الأَشْعَثِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ بَيْنَا أَنَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذِ اسْتَأْذَنَ رَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ فَأَذِنَ لَهُ فَقَالَ السَّامُ عَلَيْكَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْكَ. قَالَتْ فَهَمَمْتُ أَنْ أَتَكَلَّمَ قَالَتْ ثُمَّ دَخَلَ الثَّانِيَةَ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَيْكَ. قَالَتْ ثُمَّ دَخَلَ الثَّالِثَةَ فَقَالَ السَّامُ عَلَيْكَ. قَالَتْ فَقُلْتُ بَلِ السَّامُ عَلَيْكُمْ وَغَضَبُ اللَّهِ إِخْوَانَ الْقِرَدَةِ وَالْخَنَازِيرِ أَتُحَيُّونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا لَمْ يُحَيِّهِ بِهِ اللَّهُ. قَالَتْ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَقَالَ مَهْ إِنَّ اللَّهَ لاَ يُحِبُّ الْفُحْشَ وَلاَ التَّفَحُّشَ قَالُوا قَوْلاً فَرَدَدْنَاهُ عَلَيْهِمْ فَلَمْ يَضُرَّنَا شَيْئاً وَلَزِمَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّهُمْ لاَ يَحْسُدُونَا عَلَى شَيْءٍ كَمَا يَحْسُدُونَا عَلَى يَوْمِ الْجُمُعَةِ الَّتِي هَدَانَا اللَّهُ لَهَا وَضَلُّوا عَنْهَا وَعَلَى الْقِبْلَةِ الَّتِي هَدَانَا اللَّهُ لَهَا وَضَلُّوا عَنْهَا وَعَلَى قَوْلِنَا خَلْفَ الإِمَامِ آمِينَ"

قلت : في الصحيح بعضه . رواه أحمد, وفيه: علي بن عاصم, شيخ أحمد وقد تكلم فيه بسبب كثرة الغلط والخطأ, قال أحمد : أما أنا فأحدث عنه, وحدثنا عنه, وبقية رجاله ثقات.

1979. Hz. Âişe bildiriyor: Ben, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında idim. Derken Yahudilerden bir zat yanına girmek için izin istediğinde izin verdi. Adam: "Es-sâmu aleyke (sana ölüm olsun)" dedi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Sana da"* diyerek karşılık verdi. Ben konuşmamak için kendimi zor tuttum. Sonra ikinci defa içeri girdi ve aynısını söyledi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"Sana da"* diyerek karşılık verdi. Sonra üçüncü kez yanına girdi ve yine: "Es-sâmü aleyke" deyince ben dayanamayıp: "Ölüm de, Allah'ın gazabı da senin üzerine olsun, ey maymunların, domuzların kardeşleri! Siz Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem), onu Allah'ın selamlamadığı bir sözle mi selamlıyorsunuz?" diye çıkıştım.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bana bakarak şöyle buyurdu: *"Yavaş ol. Muhakkak ki, Allah çirkin söz ve davranışlara razı olmaz. Onlar bir söz söylediler ve biz onu aynen kendilerine iade ettik, bize bir zarar veremediler. Ama bu söz kıyamet gününe kadar onların yakasını bırakmaz. Onlar Allah'ın bizi muvaffak kıldığı, fakat onların ihmal ettikleri Cuma günümüze, Allah'ın bizi muvaffak kıldığı, fakat onların terk ettikleri kıblemize ve bir de imamın arkasında söylediğimiz "amin" sözümüze kıskandıkları gibi başka hiç bir şeye kıskanmazlar."*

★Ben derim ki: Hadisin bir kısmı *Sahîh*'te yer almıştır.

Bu şekliyle ise hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan, İmam Ahmed'in hocası Ali b. Âsım, çok yanılması ve hata yapması yönünden tenkit edilmiştir. İmam Ahmed ise: "Ben ondan rivayette bulunmaktayım. Nitekim rivayette bulunduk da" demiştir. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.

(بَابُ عَلَامَةِ الْقِبْلَةِ)

Kıble İşareti

١٩٨٠ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى التَّيْمِيُّ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خُبَيْبٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ أُسَامَةَ الْجُهَنِيِّ ، قَالَ : لَقِيتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَصْحَابِهِ بِالسُّوقِ ، فَقُلْتُ : أَيْنَ يُرِيدُ رَسُولُ اللَّهِ ؟ قَالُوا : " يُرِيدُ أَنْ يَخُطَّ لِقَوْمِكَ مَسْجِدًا " ، قَالَ : فَأَتَيْتُ " وَقَدْ خَطَّ لَهُمْ مَسْجِدًا ، وَغَرَزَ فِي قِبْلَتِهِ خَشَبَةً ، فَأَقَامَهَا قِبْلَةً "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: معاوية بن عبد الله بن حبيب ,ولم أجد من ترجمه .

1980. Câbir b. Usâme el-Cühenî anlatmaktadır: Pazarda ashâbıyla birlikte Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) rastladım. "Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) nereye gidiyor?" diye sorduğumda "Senin kavmin için mescit yeri işaretlemek istiyor" dediler. Sonra geri döndüğümde, kavmim için bir mescit yeri işaretlediğini, kıble cihetine de bir ağaç dalı dikerek kıble yaptığını gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muâviye b. Abdillah b. Habîb'in[1] biyografisini yazanı görmedim.

(بَابُ الاجْتِهَادِ فِي الْقِبْلَةِ)

Kıbleyi Tespit İçin Gayret Etmek

١٩٨١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ سَلَامٍ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ السَّكُونِيُّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي يَوْمِ غَيْمٍ ، فِي سَفَرٍ إِلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ ، فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ

---

[1] Muâviye b. Habîb: Adı gerçekte Muâviye değil, Muâz'dır. Babası da Habîb değil, Hubeyb'dir. Bu doğru şekliyle onu Hafız İbn Hacer, Buhârî'nin Târîh'inden naklen *İsâbe*'de (I, 220), ayrıca İbn Ebî Âsım ve Taberânî (ilgili eserlerinde) zikretmişlerdir. Buna göre şahıs güvenilir olup hadisin senedi hasendir. Ravilerinin tamamı *Tehzîb*'in ravilerinden olup marufturlar. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 449 (I, 452).

وَسَلَّمَ ، تَجَلَّتِ الشَّمْسُ ، فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّيْنَا إِلَى غَيْرِ الْقِبْلَةِ ، فَقَالَ : " قَدْ رُفِعَتْ صَلاتُكُمْ بِحَقِّهَا إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو عبلة والد إبراهيم, ذكره ابن حبان في الثقات, واسمه شمر بن يقظان .

1981. Muâz b. Cebel anlatmaktadır: Bir yolculuk sırasında bulutlu bir günde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber kıbleden başka bir yöne doğru namaz kıldık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bitirip selam verdiğinde, Güneş açıldı. Biz "Ya Resûlallah! Namazı kıbleden başka bir yöne doğru kıldık" deyince: *"Sizin namazınız gerçek değeriyle aziz ve celil olan Allah katına yükseltilmiştir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Senedinde ismi geçen İbrâhîm'in babası Ebû Able'yi İbn Hibbân güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiş olup ismi Şemr b. Yakzân'dır.

(بَابُ الصَّلاةِ فِي المِحْرَابِ وَمَا جَاءَ فِيْهِ)

Mihrapta Namaz Kılmak

١٩٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِرْدَاسٍ ، قَالَ : نا مَحْبُوبُ بْنُ الْحَسَنِ ، قَالَ : نا أَبُو حَمْزَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّهُ كَرِهَ الصَّلاةَ فِي الْمِحْرَابِ ، وَقَالَ : " إِنَّمَا كَانَتِ الْكَنَائِسُ فَلا تَشَبَّهُوا بِأَهْلِ الْكِتَابِ " ، يَعْنِي : أَنَّهُ كَرِهَ الصَّلاةَ فِي الطَّاقِ"

رواه البزار, ورجاله موثقون.

1982. Abdullah -İbn Mes'ûd- mihrapta/sunakta namaz kılmayı mekruh görür ve derdi ki: "Gerçekte mihraplar/sunaklar, kiliselerde vardır. Siz kitap ehline benzemeyiniz." Yani, o sunaklarda namaz kılmayı mekruh görürdü.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

(بَابُ الصَّلاةِ فِي مُقَدَّمِ المَسْجِدِ فِي السَّحَرِ)

Seher Vakti Mescidin İlk Safında Namaz Kılmak

١٩٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا حَرِيزٌ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ غَابِرٍ الأَلْهَانِيَّ قَالَ دَخَلَ الْمَسْجِدَ حَابِسُ بْنُ سَعْدٍ الطَّائِيُّ مِنَ السَّحَرِ وَقَدْ أَدْرَكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَرَأَى النَّاسَ يُصَلُّونَ فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ مُرَاءُونَ وَرَبِّ الْكَعْبَةِ أَرْعِبُوهُمْ فَمَنْ أَرْعَبَهُمْ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ. قَالَ أَتَاهُمُ النَّاسُ فَأَخْرَجُوهُمْ. قَالَ فَقَالَ نَّ الْمَلَائِكَةَ تُصَلِّي مِنَ السَّحَرِ فِي مُقَدَّمِ الْمَسْجِدِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن غابر الألهاني, و لم أجد من ذكره.

1983. Abdullah b. Ğabir[1] el-Elhânî anlatmaktadır: Hâbis b. Sa'd et-Tâî seher vakti Mescid'e girdi. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dönemine yetişmiş bir zattı. Mescitte ilk safta bazı insanların namaz kıldıklarını gördü ve: "Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki, riyakârlık yapıyorlar. Onları korkutup uzaklaştırın; zira onları korkutup oradan uzaklaştıran, Allah'a ve Resûlü'ne itaat etmiş olur" dedi. Bunu duyan insanlar, onların yanlarına giderek onları dışarı çıkardılar. Sonra Hâbis: "Gerçekte seher vakti mescidin ilk safında melekler namaz kılar" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Ğâbir el-Elhânî'yi zikredeni görmedim.

(بَابُ الصَّلَاةِ فِي بِقَاعِ الْمَسْجِدِ)

Mescidin Her Yerinde Namaz Kılmak

١٩٨٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ ، قَالَ : حَدَّثْتُ نَفْسِي أَنْ أُصَلِّيَ خَلْفَ كُلِّ سَارِيَةٍ فِي مَسْجِدِ الْكُوفَةِ ، فَبَيْنَمَا أَنَا أُصَلِّي إِذْ أَتَانَا ابْنُ مَسْعُودٍ فِي الْمَسْجِدِ ، فَأَتَيْتُهُ لأُخْبِرَهُ بِأَمْرِي فَسَبَقَنِي رَجُلٌ فَأَخْبَرَهُ بِالَّذِي أَصْنَعُ ، فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ : " لَوْ يَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عِنْدَ أَدْنَى سَارِيَةٍ مَا جَاوَزَهَا حَتَّى يَقْضِيَ صَلاتَهُ "

رواه الطبراني, وفيه: عطاء بن السائب ,وقد اختلط .

1984. Murre el-Hemedânî anlatmaktadır: Kendi kendime dedim ki: Kûfe mescidindeki her sütunun arkasında iki rekât namaz kılacağım. Bu şekilde ben namaz kılarken, İbn Mes'ûd'un mescitte olduğunu gördüm. Hemen yanına gidip bu ahdimi kendisine anlatmak istedim. Ama bir

---

[1] Asıl nüshada Abdullah b. Âmir ismi geçmiş olup düzeltme *el-Mu'cemu'l-kebîr* I, 560 rivayetine göre yapılmıştır. Ayrıca bkz. *Müsned,* IV, 105, 109. İbn Hacer, *İsâbe*'de (I, 560): "Bu, senedi sahih olup mevkûf bir hadistir" demiştir.

adam benden erken davranarak yaptığım şeyi ona bildirdi. Bunun üzerine İbn Mes'ûd: "Eğer bilse ki Allah en yakın sütunun yanındadır, namazını bitirinceye kadar asla onun ötesine geçemez" dedi.

★Bunu Taberânî, rivayet etmiş olup senedinde yer alan Atâ b. Sâib bunamıştı.

(بَابُ فَضْلُ الدَّارِ القَرِيْبَةِ مِنَ المَسْجِدِ)

Mescide Yakın Evin Fazileti

١٩٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ بَكْرِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" فَضْلُ الدَّارِ الْقَرِيبَةِ مِنَ الْمَسْجِدِ عَلَى الدَّارِ الشَّاسِعَةِ كَفَضْلِ الْغَازِى عَلَى الْقَاعِدِ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة,وفيه كلام .

1985. Huzeyfe b. el-Yemân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescide yakın evin uzak eve göre üstünlüğü, gazinin savaşa katılmayıp evinde oturan kimseye üstünlüğü gibidir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

(بَابُ فِي المَسَاجِدِ المُشْرِفَةِ وَالمُزَيَّنَةِ)

Yüksek Yapılı ve Tezyinatlı Mescitler Hakkında

١٩٨٦ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يُونُسَ الْبَغْدَادِيُّ ، نَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ ، نَا هُرَيْمٌ ، يَعْنِي : ابْنَ سُفْيَانَ ، عَنْ لَيْثٍ ، يَعْنِي : ابْنَ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : نُهِينَا أَنْ نُصَلِّيَ فِي مَسْجِدٍ مُشْرِفٍ"

رواه البزار, وفيه: ليث بن أبي سليم ,وهو ثقة ولكنه مدلس .

1986. Enes b. Mâlik demiştir ki: "Biz yüksek yapılı mescitlerde namaz kılmaktan menedildik."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym güvenilir olmakla beraber müdellistir.[1]

---

[1] Leys, bunadığı için zayıftır. Ama müdellisler arasında zikredilmemiştir.

١٩٨٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو غَسَّانَ ، ثنا هُرَيْمُ بْنُ سُفْيَانَ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : " نَهَانَا أَوْ نُهِينَا أَنْ نُصَلِّيَ فِي مَسْجِدٍ مُشْرِفٍ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح غير ليث بن أبي سليم, وهو ثقة مدلس ,وقد عنعنه .

1987. İbn Ömer demiştir ki: (Resûlullah) Bize yüksek yapıl mescitlerde namaz kılmayı yasakladı -ya da bu bize yasaklandı-.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Leys b. Ebî Süleym hari ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Leys ise güvenilir olmakla beraber müdellis olup burad "*an-an*" rivayet sıygasını kullanmıştır.

١٩٨٨ - وعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ : قَالَتْ الأَنْصَارُ لِي : مَتَى يُصَلِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى لهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى هَذَا الْجَرِيدِ ؟ فَجَمَعُوا لَهُ دَنَانِيرَ فَأَتَوْا بِهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا : نُصْلِحُ ذَا الْمَسْجِدَ وَنُزَيِّنُهُ فَقَالَ : لَيْسَ لِي رَغْبَةٌ عَنْ أَخِي مُوسَى عَرِيشٌ كَعَرِيشِ مُوسَى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عيسى بن سنان, ضعفه أحمد وغيره ,ووثقه العجلي وابن حبان وابن خراش في واية .

1988. Ubâde b. es-Samit anlatmaktadır: Ensar: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ne zamana kadar bu hurma kütüğüne dayanarak nama kılacak?" dediler. Sonra bir kaç dinar toplayıp, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) götürerek: "Biz bu Mescid'i iyileştirip süsleyeceğiz" dediler.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ise: *"Ben kardeşim Mûsa'dan farkl olmak istemem. Mûsa'nın çardağı gibi bir çardak yeter"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İsa b Sinân'ı Ahmed b. Hanbel ve başkaları zayıf görürlerken, Iclî, İbn Hibbân ve bir rivayet göre İbn Hirâş güvenilir kabul etmişlerdir.

(بَابُ فِيمَنْ أَكَلَ ثُوماً أَوْ نَحْوَهُ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ)

Sarımsak ve Benzeri Yiyecekler Yedikten Sonra Mescide Giden Kimse Hakkında

١٩٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي رَبَابٍ قَالَ سَمِعْتُ مَعْقِلَ بْنَ يَسَارٍ يَقُولُ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَسِيرٍ لَهُ فَنَزَلْنَا فِي كَانٍ كَثِيرِ الثُّومِ وَإِنَّ أُنَاساً مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَصَابُوا مِنْهُ ثُمَّ جَاءُوا بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى الْمُصَلَّى يُصَلُّونَ

مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَهَاهُمْ عَنْهَا ثُمَّ جَاءُوا بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى الْمُصَلَّى فَنَهَاهُمْ عَنْهَا ثُمَّ جَاءُوا بَعْدَ ذَلِكَ إِلَى الْمُصَلَّى فَوَجَدَ رِيحَهَا مِنْهُمْ فَقَالَ مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلاَ يَقْرَبْنَا فِي مَسْجِدِنَا"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والصغير, وفيه: أبو الرباب ,وهو مجهول .

1989. Ma'kıl b. Yesâr anlatmaktadır: Bir yolculuk sırasında Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Sonra sarımsağı bol bir yerde konakladık. Müslümanlardan bir kısım kimse sarımsaklardan yediler. Sonra namazgâha gelerek Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber namaz kılmak istediler. Ama Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları bundan menetti. Sonra tekrar namazgâha geldiklerinde, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) hâlâ sarımsak kokusunun onlardan gitmediğini görünce: *"Kim bu sebzeden yerse, sakın mescidimize yaklaşmasın"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebu'r-Rebâb[1] meçhuldür.

١٩٩٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادٍ زُغْبَةُ أَبُو جَعْفَرٍ الْمِصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ رَاشِدٍ الْبَرَاءُ ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ حَسَّانَ الْقُرْدُوسِيُّ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْخَضْرَاوَاتِ : الثُّومِ وَالْبَصَلِ وَالْكُرَّاثِ وَالْفُجْلِ ، فَلاَ يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا ، فَإِنَّ الْمَلاَئِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا تَتَأَذَّى مِنْهُ بَنُو آدَمَ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه :يحيى بن راشد البراء البصري, وهو ضعيف, ووثقه ابن حبان وقال : يخطئ ويخالف, وبقية رجاله ثقات.

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " والفجل "

1990. Câbir'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim (çiğ olarak) sarımsak, soğan, pırasa ve turp gibi yeşilliklerden yerse, sakın bizim mescidimize yaklaşmasın. Zira insanoğlunun rahatsız olduğu şeyden melekler de rahatsız olurlar"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Turpla ilgili kısım müstesna, hadis *Sahîh*'te yer almıştır.

---

[1] Matbu nüshada bu kelime "ez-Zeyyât" olarak basılmıştır. Tashih için bkz. Ahmed b. Hanbel, V, 26; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 223; *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 859; Buhârî, *"el-Kunâ"*, 30-31.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahyâ b. Râşid el-Berâ el-Basrî zayıftır. Bununla beraber İbn Hibbân onu güvenilir kabul ederek "Bazen hata yapıp muhalefet eder" demiştir. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.

١٩٩١ - حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ حَرْبٍ أَبُو مَعْمَرٍ ، حَدَّثَنَا سَلاَمُ بْنُ أَبِي خُبْزَةَ ، حَدَّثَنَا حَنْظَلَةُ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَاتَيْنِ الشَّجَرَتَيْنِ : الثُّومِ وَالْبَصَلِ فَلا يَقْرَبَنَّ مِنْ مُصَلاَّنَا ، وَلْيَأْتِنِي أَمْسَحْ وَجْهَهُ وَأُعَوِّذْهُ "

رواه أبو يعلى, وفيه: سلام بن أبي خبزة, وهو ضعيف جدا.

1991. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim şu iki sebzeden; sarımsak ve soğandan yerse, sakın bizim namazgâhımıza yaklaşmasın, bana gelsin, yüzünü sıvazlayıp, onun için sığındırma okuyayım"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedine ismi geçen Selâm b. Ebî Hubze oldukça zayıf biridir.[1]

١٩٩٢ - حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ الْمُغَلِّسِ ، قَالَ : نا بَكْرُ بْنُ خِدَاشٍ ، قَالَ : نا حَرْبُ بْنُ خَالِدِ بْنِ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ الْمُنْكَرَةِ . يَعْنِي : الثُّومَ " . فَلْيَجْلِسْ فِي بَيْتِهِ "

رواه البزار, وفيه: مجاهيل .

1992. Câbir b. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu kerih bitkiden -yani sarımsaktan- yerse, evinde otursun"* buyurmuştur.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde meçhul raviler yer almıştır.

١٩٩٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ بَحْرٍ الْعَسْكَرِيُّ ، قَالَ : نا عَبْثَرُ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ طَرِيفٍ ، عَنْ أَبِي الْجَهْمِ ، عَنِ الْقَاسِمِ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، قَالَ : لَمَّا فَتَحَ

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 4291. Senedinde yer alan Selâm'ın hocası Hanzala da zayıftır. Selâm ise hadis uydurmacılığıyla itham edilmiştir.

Bu konuda gözden kaçırılmış **zevaid**den biri de şöyledir:

İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu yeşilliklerinizden birini yerse, sakın mescidimize yaklaşmasın. Zira insan oğlunun rahatsız olduğu şeylerden melekler de rahatsızlık duyarlar"* buyurmuştur.

Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10798. Senedi sahihtir.

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ ، وَقَعَ النَّاسُ فِي الثُّومِ ، فَجَعَلُوا يَأْكُلُونَهُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ ، فَلا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا "

رواه الطبراني في الأوسط, من رواية أبي القاسم مولى أبي بكر, و لم أحد من ذكره, وبقية رجاله موثقون.

1993. Ebû Bekir es-Sıddîk anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hayber'i fethedince, insanlar sarımsağa dalıp, ondan yemeğe başladılar. Bunu gören Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu iğrenç bitkiden yerse, sakın bizim mescidimize (namaz kıldığımız mekana) yaklaşmasın"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Ebû Bekir'in azatlısı Ebu'l-Kâsım kanalıyla nakletmiştir ki bu zatı zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.

١٩٩٤ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الطَّبِيبُ ، قَالَ : نا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ ، قَالَ : نا سَلامُ بْنُ مِسْكِينٍ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِيَّاكُمْ وَهَاتَيْنِ الْبَقْلَتَيْنِ الْمُنْتِنَتَيْنِ أَنْ تَأْكُلُوهُمَا وَتَدْخُلُوا مَسَاجِدَنَا ، فَإِنْ كُنْتُمْ لا بُدَّ آكِلُوهُمَا فَاقْتُلُوهُمَا بِالنَّارِ قَتْلا "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون .

1994. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sakın şu iki pis kokulu baklayı yiyip mescitlerimize girmeyin. Eğer mutlaka yemek zorundaysanız, onları ateşte iyice öldürün"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

١٩٩٥ - حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ الْمَدِينِيِّ ، قَالَ : ثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى الْقَزَّازُ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ عَمِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ فَلا يَقْرَبَنَّ مَسَاجِدَنَا " , يَعْنِي : الثُّومَ .

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, ورجاله رجال الصحيح .

1995. Abdullah b. Zeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu bitkiden -yani sarımsaktan- yerse, sakın mescitlerimize yaklaşmasın"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

١٩٩٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، وَأَبُو زَيْدٍ أَحْمَدُ بْنُ يَزِيدَ الْحَوْطِيُّ ، قَالا : ثنا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي غَطَفَانَ بْنِ طَرِيفٍ ، عَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ فَلا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا "

رواه الطبراني في الكبير, من رواية إسماعيل بن عياش, عن الشاميين, ورجاله موثقون .

1996. Huzeyme b. Sâbit'ten nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu iğrenç*[1] *bitkiden yerse, sakın mescidimize yaklaşmasın"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de İsmâîl b. Ayyâş kanalıyla Şamlılardan nakletmiş olup ravileri güvenilir olarak görülmüşlerdir.

١٩٩٧ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْحَاقَ الصِّينِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، قَالُوا : ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ بِشْرِ بْنِ بَشِيرٍ الأَسْلَمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الْبَقْلَةِ فَلا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا " ، يَعْنِي الثُّومَ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

1997. Sahabilerden Beşîr el-Eslemî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu iğrenç bakladan –yani sarımsaktan- yerse, sakın mescidimize yaklaşmasın"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

١٩٩٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، ثنا عَقِيلُ بْنُ مُدْرِكٍ ، عَنْ لُقْمَانَ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ الْحَضْرَمِيِّ ، أَنَّ أَبَا ثَعْلَبَةَ ، حَدَّثَهُمْ أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ فَوَجَدُوا فِي جِنَانِهَا بَصَلا وَثُومًا فَأَكَلُوا مِنْهُ وَهُمْ جِيَاعٌ فَجَهِدُوا ، فَلَمَّا رَاحَ النَّاسُ إِلَى الْمَسْجِدِ إِذَا رِيحُ الْمَسْجِدِ بَصَلٌ وَثُومٌ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَكَلَ مِنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ الْخَبِيثَةِ فَلا يَقْرَبْنَا " قلت : فذكره في حديث طويل .

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 3748) "iğrènç" ifadesi geçmemiştir.

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

1998. Ebû Sa'lebe'den nakledildiğine göre o, Hayber'de Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber savaşmış. O gün Hayber bostanlarında soğan ve sarımsak bulmuşlar ve açlıklarını gidermek için onlardan yemişler. Sonra insanlar mescide gidince, birden mescidin kokusu soğan ve sarımsak kokusuna dönüşmüş. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bu iğrenç bitkiden yerse, yanımıza yaklaşmasın"* buyurmuş.

★Ben derim ki: Bu, Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de naklettiği uzunca bir hadis içerisinde zikredilmiş olup senedi hasendir.

١٩٩٩ – حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَشِيُّ ، ثنا أَبُو عَبْدِ الصَّمَدِ الْعَمِّيُّ ، ثنا صَاحِبٌ لَنَا ، يُقَالُ لَهُ : أَبُو سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، لا أَعْلَمُهُ إلا رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الثُّومُ وَالْبَصَلُ وَالْكُرَّاثُ مِنْ سُكِّ إِبْلِيسَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :رجل يقال له : أبو سعيد, روى عن أبي غالب, وروى عنه عبد العزيز بن عبد الصمد, و لم أجد من ترجمه .

1999. Ebû Ğâlib, Ebû Umâme'den -sanırım Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırarak- şöyle nakletmiştir: *"Sarımsak, soğan ve pırasa (kokusu), İblis'in kokusudur."*

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde Ebû Saîd künyesiyle yer alan ravi, Ebû Ğalib'den, ondan da Abdülazîz b. Abdissamed rivayette bulunmuştur. Ancak kendisini eserinde tanıtan müellif görmedim.

(بَابُ فِي الْبُصَاقِ فِي الْمَسْجِدِ)

Mescide Tükürmek

٢٠٠٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ أَنْبَأَنَا حُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا أَبُو غَالِبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أُمَامَةَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" التَّفْلُ فِي الْمَسْجِدِ سَيِّئَةٌ وَدَفْنُهُ حَسَنَةٌ"

رواه أحمد, والطبراني في الكبير إلا أنه قال : " خطيئة وكفارتها دفنها ", ورجال أحمد موثقون .

2000. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescide tükürmek çirkin bir davranıştır. Onu toprağa gömmek ise güzel bir davranıştır"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de *"Mescide tükürmek bir kusurdur. Kefareti ise onu (toprağa) gömmektir"* ifadesiyle[1] Taberânî rivayet etmiştir.

٢٠٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّه بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ يَعْقُوبُ ابْنُ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ سَعْدٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِذَا تَنَخَّمَ أَحَدُكُمْ فِي الْمَسْجِدِ فَلْيُغَيِّبْ نُخَامَتَهُ أَنْ تُصِيبَ جِلْدَ مُؤْمِنٍ أَوْ ثَوْبَهُ فَتُؤْذِيَهُ"

رواه أحمد وأبو يعلى, ورجاله موثقون .

2001. Sa'd b. Ebî Vakkâs demiştir ki: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Sizden biriniz mescide balgam atarsa, onu gömsün. Yoksa bir müminin bedenine/cildine bulaşıp, onu rahatsız edebilir."

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

٢٠٠٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ قَضَاءٍ الْجَوْهَرِيُّ الْبَصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي ، أنا الْحُسَيْنُ بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ تَنَخَّعَ فِي الْمَسْجِدِ فَلَمْ يَدْفِنْهُ فَسَيِّئَةٌ ، وَإِنْ دَفَنَهُ حَسَنَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

2002. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim mescide balgam atar da onu gömmezse, bu çirkin bir davranıştır. Fakat gömerse, güzel bir davranıştır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir.[2]

٢٠٠٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رُسْتَهْ ، نا الشَّاذَكُونِيُّ ، ثَنَا النَّضْرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبَجَلِيُّ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ دَاوُدَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْبُزَاقُ فِي الْمَسْجِدِ خَطِيئَةٌ ، وَكَفَّارَتُهُ دَفْنُهُ "

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8091. İfade *"Mescide tükürmek, çirkin bir davranış, onu gömmek ise güzel bir davranıştır"* şeklindedir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8094'deki rivayette ise ifade *"Mescide tükürmek bir kusurdur, kefareti ise onu gömmektir"* şeklindedir.

2 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8092.

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

2003. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescide tükürmek, bir kusurdur. Kefareti ise onu gömmektir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Ebî Leylâ hakkında tenkit vardır.

٢٠٠٤ – حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، عَنِ الشَّيْبَانِيِّ ، عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا بَصَقَ أَحَدُكُمْ فِي الْمَسْجِدِ فَلا يَبْصُقْ عَنْ يَمِينِهِ ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ أَوْ تَحْتَ قَدَمِهِ "

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

2004. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz mescide tükürürse, sağ tarafına tükürmesin. Fakat sol tarafına ya da ayağının altına tükürsün"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٢٠٠٥ – وَحَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي يُوسُفُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَأْمُرُهُمْ إِذَا كَانُوا فِي الصَّلاةِ ، أَنْ لا يَسْتَوْفِزُوا عَلَى أَطْرَافِ الأَقْدَامِ ، وَيَقُولُ : " إِذَا نَفَثَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلاةِ ؛ فَلا يَنْفُثَنَّ قُدَّامَ وَجْهِهِ وَلا عَنْ يَمِينِهِ ، وَلَكِنْ تَحْتَ قَدَمِهِ ، ثُمَّ يُدَلِّكْهَا بِالأَرْضِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير باختصار, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف .

2005. Semure b. Cundub'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onları namazda ayak uçları üzerinde dik durmaktan men eder ve: *"Sizden biriniz namazda tükürmek isterse, önüne ya da sağına tükürmesin, ayağının altına tükürsün. Sonra da onu yere gömsün"* buyururmuş.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de muhtasar olarak Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Simtî zayıftır.

٢٠٠٦ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الزَّعْفَرَانِيُّ ، نا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، نا عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سُوقَةَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تُبْعَثُ النُّخَامَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الْقِبْلَةِ وَهِيَ فِي وَجْهِ صَاحِبِهَا "

رواه البزار, وفيه: عاصم بن عمر, ضعفه البخاري وجماعة, وذكره ابن حبان في الثقات .

2006. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kıble cihetine atılan balgam kıyamet günü sahibinin yüzünde canlandırılır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Âsım b. Ömer'i Buhârî ve bir grup zayıf görürlerken, İbn Hibbân onu güvenilir raviler hakkındaki kitabında zikretmiştir.[1]

٢٠٠٧ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ ، قَالَ : نا شَرِيكٌ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَبْزُقُ فِي ثَوْبِهِ فِي الصَّلاةِ ، فَيَفْتِلُهُ بِإِصْبَعِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

2007. Enes demiştir ki: Ben, Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) namazda elbisesinin kenarına tükürüp, iki parmağıyla onu düğümlerken gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٢٠٠٨ – حَدَّثَنَا عَلانُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ مَاغَمَهُ , ثنا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ ، ثنا أَبِي ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ بَزَقَ فِي قِبْلَتِهِ ، وَلَمْ يُوَارِهَا جَاءَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحْمَامًا تَكُونُ حَتَّى تَقَعَ بَيْنَ عَيْنَيْهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن الزبير, وهو ضعيف جدا.

2008. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kıblesi cihetine tükürür de onu gömmezse, bu tükürük kıyamet günü olabilecek en kızgın/kaynar halde gelerek sahibinin iki gözü arasına yapışır"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Câfer b. ez-Zübeyr oldukça zayıf biridir.[1]

---

[1] İbn Hibbân, *el-Mevârid*, s. 101; İbn Huzeyme, II, 378; İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*, no. 701. İbnü'l-Cevzî demiştir ki: Bu hadisi Mervân b. Muâviye, İbn Numeyr ve Nadr b. İsmail İbn Sûka'dan, o da Nâfi'den, o da İbn Ömer'den onun sözü olarak nakletmiştir ki, böyle olması daha doğru gözükmektedir.

Âsım b. Ömer hakkında İbn Hibbân der ki: "Güvenilir ravilerden, sağlam ravilerin hadislerine benzemeyen hadisler rivayet eder. Dolayısıyla ancak güvenilir ravilerin rivayetlerine uyan hadisleriyle ihticac edilebilir." Bkz. *el-Mecrûhîn*,II, 127.

٢٠٠٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا الْمُحَارِبِيُّ ، عَنْ مُطَّرِحِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ ، فَاسْتَفْتَحَ الصَّلاةَ ، فَرَأَى نُخَاعَةً فِي الْقِبْلَةِ ، فَخَلَعَ نَعْلَهُ ، ثُمَّ مَشَى إِلَيْهَا فَحَتَّهَا ، فَفَعَلَ ذَلِكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، فَلَمَّا قَضَى صَلاتَهُ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ بِوَجْهِهِ ، فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ : " أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي الصَّلاةِ ، فَإِنَّهُ فِي مَقَامٍ عَظِيمٍ بَيْنَ يَدَيْ رَبٍّ عَظِيمٍ يَسْأَلُ أَمْرًا عَظِيمًا الْفَوْزَ بِالْجَنَّةِ ، وَالنَّجَاةَ مِنَ النَّارِ ، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ فِي الصَّلاةِ ، فَإِنَّهُ يَقُومُ بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ مُسْتَقْبِلَ رَبِّهِ وَمَلَكُهُ عَنْ يَمِينِهِ وَقَرِينُهُ عَنْ يَسَارِهِ ، فَلا يَتْفُلَنَّ أَحَدُكُمْ بَيْنَ يَدَيْهِ ، وَلا عَنْ يَمِينِهِ ، وَلَكِنْ عَنْ يَسَارِهِ تَحْتَ قَدَمِهِ الْيُسْرَى ، ثُمَّ لِيَعْرُكْ فَلْيُشَدِّدْ عَرْكَهُ ، فَإِنَّمَا يَعْرُكُ أُذُنَيِ الشَّيْطَانِ ، وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ إِذَا تَكَشَّفَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ الْحُجُبُ ، أَوْ يُؤْذَنُ فِي الْكَلامِ شَكَا مِمَّا يَلْقَى مِنْ ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الكبير ,من رواية عبيد الله بن زحر ,عن علي بن يزيد, وكلاهما ضعيف .

2009. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün kalkıp namaz için iftitah tekbiri aldı. Sonra kıble yönünde bir balgam gördü. Hemen nalınlarını çıkararak balgamın bulunduğu yere gidip onu kazıdı. Bunu üç kez yaptı. Namazını bitirince, yüzünü cemaate dönerek Allah'a hamdü senadan sonra şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Sizden biriniz namaza durduğunda, o yüce bir makamda; yüce bir Rabbin huzurunda durmakta ve büyük bir dilek dilemekte; cenneti kazanmayı ve cehennemden kurtulmayı dilemektedir. Sizden biriniz namaza durunca, -aziz ve celil olan- Allah'ın huzurunda, meleği sağında, şeytanı ise solunda olarak Rabbinin karşısında durmaktadır. Bu yüzden hiç biriniz önüne ya da sağına sakın tükürmesin. Ama soluna ya da ayağının altına tükürebilir. Sonra da onu kazısın, kazımayı sertçe yapsın. Zira böyle yapmakla o aslında şeytanın kulağını kazımaktadır. Beni hak ile gönderene (Allah'a) yemin ederim ki, eğer sizinle şeytan arasındaki perdeler kaldırılacak veya konuşmasına müsaade edilecek olsaydı, muhakkak o gördüğü muameleden şikâyetçi olacaktı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Ubeydullah b. Zahr kanalıyla Ali b. Yezîd'den nakletmiştir ki, her ikisi de zayıftır.[2]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7960.

[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7808.

٢٠١٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَذُوعِيُّ الْقَاضِي ، ثنا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيُّ ، ثنا طَرِيفُ بْنُ الصَّلْتِ أَبُو غَالِبٍ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هَارُونَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ الشَّامِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا قَامَ فِي الصَّلاةِ ، فُتِحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ ، وَكُشِفَتْ لَهُ الْحُجُبُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ ، وَاسْتَقْبَلَتْهُ الْحُورُ الْعِينُ ، مَا لَمْ يَمْتَخِطْ أَوْ يَتَنَخَّعْ "

رواه الطبراني في الكبير من طريق طريف بن الصلت ,عن الحجاج بن عبد الله بن هرم, و لم أجد من ترجمهما .

2010. Ebû Umâme'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki kul, namaza durduğu zaman ona cennet kapıları açılır, kendisi ile Rabbi arasındaki perdeler kaldırılır, kendisini huriler karşılar. Ama bunun şartı, (namazgâhına) sümük ya da balgam atmamasıdır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Tarîf b. es-Salt kanalıyla Haccâc b. Abdillah b. Herem[1]'den nakletmiştir ki, ikisinin de biyografisini yazanı görmedim.

٢٠١١ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قال : مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلاً يُصَلِّي بِالنَّاسِ الظُّهْرَ فَتَفَلَ فِي القِبْلَةِ وَهُوَ يُصَلِّي لِلنَّاسِ فَلَمَّا كَانَتْ صَلاةُ العَصْرِ أَرْسَلَ إِلَى آخَرَ فَأَشْفَقَ الرَّجُلُ الأَوَّلُ فَجَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ أَنَزَلَ فِيَّ ؟ قَالَ : لاَ وَلَكِنَّكَ تَفَلْتَ بَيْنَ يَدَيْكَ وَأَنْتَ تَؤُمُّ النَّاسَ فَآذَيْتَ اللهَ وَالمَلاَئِكَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

2011. Abdullah b. Amr anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adama insanlara öğle namazını kıldırmasını emretti. Adam namazda kıble yönüne tükürdü. Sonra ikindi namazı gelince, (imamlık yapması için) başka birine haber gönderdi. İlk adam bundan endişeye kapılarak doğruca Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gitti ve: "Ya Resûlallah! Hakkımda bir şey mi indi?" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Hayır. Ama sen, insanlara imamlık yaparken önüne tükürmekle Allah'ı ve melekleri rahatsız ettin"* buyurdu.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 8980) bu isim "Haccâc b. Abdillah b. Hârûn" diye geçmiştir.

(بَابُ الْبُصَاقِ فِي غَيْرِ الْمَسْجِدِ)

Mescit Dışına Tükürmek

٢٠١٢ - عَنْ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَزَقَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ يَسَارِهِ وَبَيْنَ يَدَيْهِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي, وهو ضعيف.

2012. Amr b. Hazm: "Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sağına, soluna ve önüne tükürdüğünü gördüm" demiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Vâkıdî zayıftır.

٢٠١٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، فَأَرَادَ أَنْ يَبْصُقَ ، وَمَا عَنْ يَمِينِهِ فَارِغٌ " فَكَرِهَ أَنْ يَبْصُقَ ، عَنْ يَمِينِهِ ، وَلَيْسَ فِي صَلَاةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

2013. Abdurrahman b. Yezîd anlatmaktadır: Bir gün biz Abdullah b. Mes'ûd'un yanında bulunurken tükürmek istedi. Sağ tarafında boş yer yoktu. Namazda olmadığı halde sağ tarafına tükürmeyi hoş görmedi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

(بَابُ فِيمَنْ وَجَدَ قَمْلَةً وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ)

Mescitte İken Üzerinde Bit Bulmak

٢٠١٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمُ الْقَمْلَةَ فِي الْمَسْجِدِ فَلْيَدْفِنْهَا"

رواه البزار, والطبراني في الأوسط وزاد : " وليمطها عنه ", وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف.

2014. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden herhangi biriniz mescitte iken üzerinde bit bulursa, onu gömsün"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta *"ve onu (sopa benzeri bir şeyle) ezsin"* ilavesiyle Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Simtî zayıftır.

٢٠١٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ يُخَامِرَ ، قَالَ : رَأَيْتُ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ " يَقْتُلُ الْقَمْلَ ، وَالْبَرَاغِيثَ فِي الْمَسْجِدِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

2015. Mâlik b. Yuhâmir demiştir ki: Muâz b. Cebel'i mescitte (üzerindeki) bit ve pireleri öldürürken gördüm.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak görülmüşlerdir.[1]

٢٠١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنِى حَجَّاجٌ الصَّوَّافُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِى كَثِيرٍ عَنِ الْحَضْرَمِىِّ بْنِ لَاحِقٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِذَا وَجَدَ أَحَدُكُمُ الْقَمْلَةَ فِى ثَوْبِهِ فَلْيَصُرَّهَا وَلَا يُلْقِيهَا فِى الْمَسْجِدِ"

رواه أحمد, ورجاله موثقون .

2016. Ensar'dan bir adamın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden biriniz elbisesinde bit görürse, onu (elbisesine) sarsın, mescide atmasın"* buyurmuştur.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٢٠١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ يَعْنِى ابْنَ كَرِيزٍ عَنْ شَيْخٍ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ مِنْ قُرَيْشٍ قَالَ وَجَدَ رَجُلٌ فِى ثَوْبِهِ قَمْلَةً فَأَخَذَهَا لِيَطْرَحَهَا فِى الْمَسْجِدِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَا تَفْعَلِ ارْدُدْهَا فِى ثَوْبِكَ حَتَّى تَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ"

رواه أحمد ورجاله ثقات إلا أن محمد بن إسحاق عنعنه وهو مدلس .

2017. Mekke halkından, Kureyş kabilesinden bir ihtiyar anlatmaktadır: Bir adam elbisesinde bit gördü ve onu tutup Mescid'e atmak istedi. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yapma! Onu tekrar elbisene koy ve sen mescitten çıkana kadar orada kalsın"* buyurdu.

---

1 İbn Ebî Şeybe, II, 367-368; Abdürrezzâk, no. 754. Bu kaynaklarda "Mescit" yerine "Namaz" kelimesi geçmiştir. Mescit ise Taberânî'nin *el-Mu'cemu'l-kebîr*'indeki (XX, 35) rivayetinde geçmiştir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir. Ne var ki, müdellis olan Muhammed b. İshâk hadisi *"an-an"* sıygasıyla nakletmiştir.

(بَابُ الحِجَامَةِ فِي المَسْجِدِ)

Mescitte Kan Aldırmak (Hacamat)

٢٠١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ يُخْبِرُنِي عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجَمَ فِي الْمَسْجِدِ. قُلْتُ لِابْنِ لَهِيعَةَ فِي مَسْجِدِ بَيْتِهِ قَالَ لَا فِي مَسْجِدِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام وذكر مسلم في كتاب التمييز: أن ابن لهيعة أخطأ حيث قال : احتجم بالميم, وإنما هو احتجر أي : اتخذ حجرة, والله أعلم .

2018. Zeyd b. Sâbit'ten nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mescitte kan aldırmış. (Ravi der ki) İbn Lehî'a'ya: "Evinin mescidinde mi (namaz yerinde mi)?" diye sorduğumda "Hayır. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) mescidinde" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel[1] rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır. Müslim, *Temyîz* kitabında der ki: "İbn Lehî'a احتجم (Kan aldırdı)" ifadesinde hata etmiştir; zira gerçekte bu "احتجر" olmalıdır ki hücre/oda edindi, demektir. Doğrusunu Allah bilir.

(بَابُ الوُضُوءِ فِي المَسْجِدِ)

Mescitte Abdest Almak

٢٠١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ أَبِي خَالِدٍ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حَفِظْتُ لَكَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ فِي الْمَسْجِدِ"

رواه أحمد, وإسناده حسن .

2019. Ebu'l-Âliye, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zattan bildiriyor: "Ben senin için şunu belledim: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) mescitte abdest aldı."

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedi hasendir.

---

[1] İbn Hanbel, *Müsned*, V, 185.

(بَابُ الأَكْلُ وَالشُّرْبِ فِي المَسْجِدِ)

Mescitte Yeme İçme

٢٠٢٠ - حَدَّثَنَا أَبو جعفرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَكْرٍ السَّرَّاجُ الْعَسْكَرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ . . . . ، قَالَ : حَدَّثَنَا الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنِ ابنِ لَهِيعَةَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ زِيَادٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : " أَكَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا شِوَاءً وَنَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ ، فَأُقِيمَتِ الصَّلاَةُ ، فَلَمْ نَزِدْ أَنْ مَسَحْنَا بِالْحَصَى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة ,وفيه كلام .

2020. Abdullah b. ez-Zübeyr anlatmaktadır: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber mescitte kebap yedik. Sonra namaz için kâmet getirildi. (Namaza kalkarken) sadece ellerimizi kumla sildik. Başka bir şey yapmadık.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

٢٠٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا جعفرُ بْنُ بُرْقَانَ عَنْ شَدَّادٍ مَوْلَى عِيَاضِ بْنِ عَامِرٍ عَنْ بِلَالٍ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُؤْذِنُهُ بِالصَّلَاةِ فَوَجَدَهُ يَتَسَحَّرُ فِى مَسْجِدِ بَيْتِهِ "

رواه أحمد ورجاله ثقات إلا أن أبا داود قال : لم يسمع شداد مولى عياض من بلال, والله أعلم .

2021. Bilâl'den nakledildiğine göre bir gün kendisi namaz vaktini bildirmek üzere Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gittiğinde, onu evinin mescidinde sahur yaparken görmüş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir. Fakat Ebû Dâvud der ki: Iyâz'ın azatlısı Şeddâd, Bilâl'den hadis işitmemiştir. Doğrusunu Allah bilir.

٢٠٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنِى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْنِى أُتِىَ بِفَضِيخٍ فِى مَسْجِدِ الْفَضِيخِ فَشَرِبَهُ فَلِذَلِكَ"

رواه أحمد, وأبو يعلى ولفظه : أن النبي صلى الله عليه و سلم أتى بجر فضيخ ينش وهو في مسجد الفضيخ فشربه فلذلك سمي مسجد الفضيخ , وفيه: عبد الله بن نافع ضعفه البخاري وأبو حاتم والنسائي, وقال ابن معين : يكتب حديثه .

2022. İbn Ömer'in naklettiğine göre Fadîh mescidinde Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) fadîh (hurma şırası) getirilmiş ve onu içmiştir. Bu yüzden de o mescit Fadîh mescidi diye isimlendirilmiştir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ancak Ebû Ya'lâ'nın ifadesi şöyledir: "Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Fadîh mescidinde bir testi içinde hâlâ fokurdayan hurma şırası (fadîh) getirildi, onu içti. Bu yüzden orası Fadih mescidi diye isimlendirildi." Senedinde yer alan Abdullah b. Nâfi'yi Buhârî, Ebû Hâtim ve Nesâî zayıf görürlerken, İbn Maîn "Hadisi yazılır" demiştir.[1]

(بَابُ النَّوْمِ فِي الْمَسْجِد)

Mescitte Uyumak

٢٠٢٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمٌ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيد قَالَ حَدَّثَنَا شَهْرٌ قَالَ حَدَّثَتْنِي أَسْمَاءُ بِنْتُ يَزِيدَ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ الْغِفَارِيَّ كَانَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ خِدْمَتِهِ آوَى إِلَى الْمَسْجِد فَكَانَ هُوَ بَيْتَهُ يَضْطَجِعُ فِيهِ فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ لَيْلَةً فَوَجَدَ أَبَا ذَرٍّ نَائِماً مُنْجَدِلاً فِي الْمَسْجِد فَنَكَتَهُ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِرِجْلِه حَتَّى اسْتَوَى جَالِساً فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلاَ أَرَاكَ نَائِماً . قَالَ أَبُو ذَرٍّ يَا رَسُولَ اللَّه فَأَيْنَ أَنَامُ هَلْ لِي مِنْ بَيْتٍ غَيْرُهُ "

قلت : فذكر الحديث ويأتي بتمامه في الخلافة إن شاء الله .

رواه أحمد, والطبراني وروى بعضه في الكبير, وفيه: شهر بن حوشب, وفيه كلام وقد وثق .

2023. Esmâ (binti Yezîd)'in bildirdiğine göre Ebû Zer el-Ğıfârî Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) hizmet ederdi. Hizmetini bitirince, Mescid'e giderdi. Orası onun eviydi, orada yatardı. Bir gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeri girdi ve Ebû Zer'i mescitte yere uzanmış yatarken gördü. Ayağıyla dürttü ve Ebû Zer hemen kalkıp doğruldu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Senin (mescitte) uyuduğunu görüyorum?"* dedi. Ebû Zer de: "Ya Resûlallah! Nerede uyuyayım. Benim bundan başka evim mi var ki?" diye karşılık verdi...

★Hadisin tamamı inşallah Hilafet bölümünde gelecektir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel ve bir kısmını Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebir*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Şehr b. Havşeb, hakkında tenkit bulunmakla beraber güvenilir olarak da değerlendirilmiştir.

---

[1] Bkz. IV, 12. Ebû Ya'lâ, no. 5733.

٢٠٢٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عِيسَى ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي حُسَيْنٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ : " أَنَّهُ كَانَ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَإِذَا فَرَغَ مِنْ خِدْمَتِهِ أَتَى الْمَسْجِدَ فَاضْطَجَعَ فِيهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: شهر, وفيه كلام وقد وثق .

2024. Ebû Zer, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) hizmet eder, hizmeti bitince de Mescid'e gidip yatardı.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Şehr, hakkında tenkit bulunmakla beraber güvenilir olarak da değerlendirilmiştir.

(بَابُ لُزُومِ الْمَسَاجِدِ)

Mescitten Ayrılmamak

٢٠٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ قَالَ حَدَّثَنِى ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ دَرَّاجٍ عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ لِلْمَسَاجِدِ أَوْتَاداً الْمَلَائِكَةُ جُلَسَاؤُهُمْ إِنْ غَابُوا يَفْتَقِدُونَهُمْ وَإِنْ مَرِضُوا عَادُوهُمْ وَإِنْ كَانُوا فِى حَاجَةٍ أَعَانُوهُمْ وَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "جَلِيسُ الْمَسْجِدِ عَلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ أَخٍ مُسْتَفَادٍ أَوْ كَلِمَةٍ مُحْكَمَةٍ أَوْ رَحْمَةٍ مُنْتَظَرَةٍ "

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

2025. Ebû Hureyre'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Mescitlerin bir takım direkleri (oradan ayrılmayan müdavimleri) vardır ki, melekler onların dostlarıdırlar; onlar gözden uzaklaşsalar, onları ararlar. Hasta olsalar, onları ziyaret ederler. Bir ihtiyaçları bulunsa, kendilerine yardım ederler." Sonra şöyle devam etti: *"Mescit dostu (müdavimi) kimse üç şeyden yararlanır: Ya faydalı bir kardeş, ya doğru/hikmetli bir söz ya da umut edilen bir rahmet."*

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1623. (Esma b. Yezîd kanalıyla Ebû Zer'den: "... Gidip yatardı. Çünkü evi orasıydı" ilavesiyle)

٢٠٢٦ - عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : "الْمَسْجِدُ بَيْتُ كُلِّ تَقِيٍّ تَكَفَّلَ اللهُ لِمَنْ كَانَ الْمَسْجِدُ بَيْتَهُ بِالرَّوْحِ ، وَالرَّحْمَةِ ، وَالْجَوَازِ عَلَى الصِّرَاطِ إِلَى رِضْوَانِ اللهِ إِلَى الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, والبزار وقال : إسناده حسن, قلت : ورجال البزار كلهم رجال الصحيح

2026. Ebu'd-Derdâ demiştir ki: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Mescit her takva sahibinin evidir. Mescidi evi edinen kimse için Allah, rahmet ve esenliği, onun sırat köprüsünden geçerek Allah'ın rızası ve cennete ulaşmasını tekeffül etmiş/üzerine almıştır."

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî ve ayrıca hasen bir senetle olduğunu belirterek Bezzâr rivayet etmiştir. Ben derim ki: Bezzâr'ın ravilerinin tamamı *Sahîh*'in ravileridirler.

٢٠٢٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعَيْبٍ السِّمْسَارُ ، ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ ح ، وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجُمَحِيُّ ، قَالا : ثنا صَالِحٌ الْمُرِّيُّ ، ثنا أَبُو مَسْعُودٍ الْجُرَيْرِيُّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ ، قَالَ : كَتَبَ سَلْمَانُ إِلَى أَبِي الدَّرْدَاءِ يَا أَخِي لِيَكُنِ الْمَسْجِدُ بَيْتَكَ ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الْمَسْجِدُ بَيْتُ كُلِّ تَقِيٍّ ، وَقَدْ ضَمِنَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمَنْ كَانَ الْمَسَاجِدُ بُيُوتَهُ الرَّوْحَ ، وَالرَّحْمَةَ ، وَالْجَوَازَ عَلَى الصِّرَاطِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صالح المري, وهو ضعيف.

2027. Ebû Osmân anlatmaktadır: (Bir gün) Selmân, Ebu'd-Derdâ'ya şöyle yazdı: "Ey kardeşim! Mescit evin olsun; zira ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Mescit her takva sahibinin evidir. -Aziz ve celil olan- Allah mescitleri evi edinen kimselere rahmet ve esenliği, ayrıca sırat köprüsünden geçmeyi tekeffül etmiştir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih el-Mürrî zayıftır.[1]

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6143. ayrıca bkz. İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*, I, 409; *Müsnedü'ş-Şihâb*, no. 73.

٢٠٢٨ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ حَمْدَانَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكِرْمَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يزيدَ الْمُقْرِئُ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ بُيُوتَ اللَّهِ فِي الأَرْضِ الْمَسَاجِدُ ، وَإِنَّ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكْرِمَ مَنْ زَارَهُ فِيهَا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن يعقوب الكرماني, وهو ضعيف. قلت : ويأتي حديث سلمان في المشي إلى المساجد .

2028. Abdullah -İbn Mes'ûd-un naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah'ın yeryüzündeki evleri mescitlerdir; oraların ziyaretçileri Allah'ın ikramını hak ederler."*[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Ya'kûb el-Kirmânî zayıftır.

Ben derim ki: Mescitlere Yaya Olarak Gitme konusuyla ilgili Selmân'ın hadisi ileride gelecektir.

٢٠٢٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ ، عَنْ عُمَيْرِ بْنِ مَأْمُونٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ جَدِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ أَدْمَنَ الاخْتِلافَ إِلَى الْمَسْجِدِ أَصَابَ أَخًا مُسْتَفَادًا فِي اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَعِلْمًا مُسْتَطْرَفًا ، وَكَلِمَةً تَدْعُوهُ إِلَى الْهُدَى ، وَكَلِمَةً تَصْرِفُهُ عَنِ الرَّدَى ، وَيَتْرُكُ الذُّنُوبَ حَيَاءً أَوْ خَشْيَةً ، وَنِعْمَةً أَوْ رَحْمَةً مُنْتَظَرَةً "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سعد بن طريف الإسكاف, وقد أجمعوا على ضعفه .

2029. Hasan b. Ali demiştir ki: Ben, dedem Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Sık sık mescide uğramayı alışkanlık haline getiren kimse, aziz ve celil olan Allah için kendisinden istifade edilen bir kardeş edinmiş, zarif bir bilgi öğrenmiş, hidayete çağıran bir söz, (veya) dalaletten uzaklaştıran bir söz dinlemiş ve hayâ ya da korkuyla günahları terk etmiş olur. Ya da bir nimete veya umut edilen bir rahmete erer."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sa'd b. Tarîf el-İskâf'ın zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmiştir.[1]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10324.

٢٠٣٠ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَائِشَةَ التَّيْمِيُّ ، قَالَ : نا صَالِحٌ الْمُرِيُّ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ عُمَّارَ بُيُوتِ اللَّهِ هُمْ أَهْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الأوسط وأبو يعلى والبزار, وفيه: صالح المري, وهو ضعيف .

2030. Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) işittim, şöyle buyurdu: *"Allah'ın evlerini (mescitleri) imâr edenler, kuşkusuz Yüce Allah'ın ailesinden sayılırlar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*ta, Ebû Ya'lâ ile Bezzâr rivayet ettiler. Ravilerinden Sâlih el-Mürrî zayıftır.

٢٠٣١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ دَرَّاجٍ ، عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَلِفَ الْمَسْجِدَ أَلِفَهُ اللَّهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

2031. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kendini mescide alıştırıp seveni Allah da sever."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*ta rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehîa hakkında olumsuz sözler sarfedilmiştir.

٢٠٣٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، نا أَبِي ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : " أَقَمْنَا بِالْمَدِينَةِ سَنَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَقْدَمَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، نُقِيمُ الصَّلاةَ ، وَنَعْمُرُ الْمَسَاجِدَ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه :محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

2032. Câbir bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gelmeden (hicretten) önce Medine'de iki sene ikamet ettik. Bu süre zarfında namazlar kılıyor ve (evlerin içlerinde vs.de) mescit yerleri yapıyorduk.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*ta rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Ebî Leylâ hakkında olumsuz sözler sarfedilmiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 2750. Sa'd b. Tarîf hakkında Heysemî "Metrûktur" demiştir. Bkz. VI, 316. Aynı şahsı İbn Hibbân da *el-Mecrûhîn*'de (I, 357) hadis uydurmakla itham etmiştir.

٢٠٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا الْعَلاَءُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ الشَّيْطَانَ ذِئْبُ الإِنْسَانِ كَذِئْبِ الْغَنَمِ يَأْخُذُ الشَّاةَ الْقَاصِيَةَ وَالنَّاحِيَةَ فَإِيَّاكُمْ وَالشِّعَابَ وَعَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَالْعَامَّةِ وَالْمَسْجِدِ"

رواه أحمد , والعلاء بن زياد لم يسمع من معاذ.

2033. Muâz b. Cebel'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki şeytan insanın kurdudur. Aynen sürüden ayrılan koyunu kapan davar düşmanı kurt gibidir. Öyleyse sakın ıssız patikalarda dolaşmayın. Cemaatten, halktan ve mescitten ayrı kalmayın"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Fakat Alâ b. Ziyâd, Muâz'dan hadis işitmemiştir.

٢٠٣٤ - وعَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: سِتَّةُ مَجَالِسَ الْمُؤْمِنُ ضَامِنٌ عَلَى اللهِ تَعَالَى مَا كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْهَا : فِي مَسْجِدِ جَمَاعَةٍ أَوْعِنْدَ مَرِيضٍ أَوْ فِي جَنَازَةٍ أَوْ فِي بَيْتِهِ أَوْ عِنْدَ إِمَامٍ مُقْسِطٍ يُعَزِّرُهُ وَيُوَقِّرُهُ "

رواه الطبراني في الكبير والبزار بنحوه, ورجاله موثقون .

2034. Abdullah b. Amr'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Altı meclis vardır ki, bunlardan herhangi birinde bulunan mümine yüce Allah kefildir: Cemaati olan mescit, hasta yanı, cenaze töreni, kendi evi veya saygı duyup yardımcı olacağı âdil bir devlet başkanının huzuru."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve ayrıca benzerini Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

(بَابُ اجْتِمَاعِ النِّسَاءِ فِي الْمَسْجِدِ)

Kadınların Mescitte Toplanması

٢٠٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِي الْوَلِيدِ قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ بْنَ مُحَمَّدٍ يُخْبِرُ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لاَ خَيْرَ فِى جَمَاعَةِ النِّسَاءِ إِلاَّ فِى مَسْجِدٍ أَوْ فِى جَنَازَةِ قَتِيلٍ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام, وتأتي أحاديث في اجتماع الناس عند المريض وفي الجنائز إن شاء الله تعالى .

2035. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescit ya da bir maktulün cenaze töreni dışında kadınların bir yerde toplanmasında hayır yoktur"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır. İnşallah, hasta ziyareti ve cenaze dolayısıyla kadınların toplanmasına dair başka hadisler ileride gelecektir.

(بَابُ كَيْفَ الجُلُوسُ فِي المَسْجِدِ)

Mescitte Oturma Adabı

٢٠٣٦ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجٌ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْعُودِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّهُ رَأَى قَوْمًا قَدْ أَسْنَدُوا ظُهُورَهُمْ إِلَى الْقِبْلَةِ بَيْنَ أَذَانِ الْفَجْرِ ، وَالإِقَامَةِ ، فَقَالَ : " لا تَحُولُوا بَيْنَ الْمَلائِكَةِ ، وَبَيْنَ صَلاتِهَا "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

2036. Rivayet edildiğine göre İbn Mes'ûd, sabah ezanı ile kâmet arasında sırtlarını mescidin kıblesine dayamış oturmakta olan bir topluluk görmüş ve: "Meleklerin namazlarına engel olmayın" demiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

(بَابُ فِيمَنْ يَتَتَبَّعُ المَسَاجِدَ)

Mescit Mescit Dolaşmak

٢٠٣٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ نَصْرٍ التِّرْمِذِيُّ , ثنا عُبَادَةُ بْنُ زِيَادٍ الأَسَدِيُّ , ثنا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ , عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لِيُصَلِّ أَحَدُكُمْ فِي مَسْجِدِهِ , وَلا يَتَتَبَّعِ الْمَسَاجِدَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,ورجاله موثقون إلا شيخ الطبراني محمد بن أحمد بن النضر الترمذي, و لم أجد من ترجمه, قلت : ذكر ابن حبان في الثقات في الطبقة الرابعة محمد بن أحمد بن النضر ابن ابنة معاوية بن عمرو فلا أدري هو هذا أم لا؟ .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8943, 8944. Senedi munkatıdır. Zira Amr b. Murre ve Kâsım b. Abdirrahman, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemişlerdir.

2037. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizden her biriniz namazını kendi mescidinde kılsın, mescit mescit dolaşmasın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup Taberânî'nin hocası Muhammed b. Ahmed b. Nadr et-Tirmizî hariç, ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Taberânî'nin hocasının ise biyografisini yazana rastlamadım.[1]

Ben derim ki: İbn Hibbân güvenilir ravilere dair kitabında dördüncü tabakada Muâviye b. Amr'ın kızının oğlu Muhammed b. Ahmed b. Nadr'ı zikretmiştir. Fakat ondan maksat, bu zat mıdır? Yoksa başkası mıdır? Bilmiyorum.

(بَابُ فِيمَنْ دَخَلَ الْمَسْجِدَ لِغَيْرِ صَلَاةٍ وَنَحْوِ ذَلِكَ)

Namaz Kılmak vb. Dışında Bir Maksatla Mescide Girmek

٢٠٣٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو الشَّيْبَانِيَّ ، قَالَ : " كَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ : يَعُسُّ الْمَسْجِدَ فَلَا يَدَعُ فِيهِ سَوَادًا إِلَّا أَخْرَجَهُ إِلَّا رَجُلًا مُصَلِّيًا "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

2038. Ebû Amr eş-Şeybânî anlatmaktadır: İbn Mes'ûd mescit bekçiliği yapar, namaz kılanlar dışında gördüğü her karartıyı/görüntüyü dışarı çıkarırdı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir.[2]

٢٠٣٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ ، قَالَ : دَخَلَ ابْنُ مَسْعُودٍ الْمَسْجِدَ ، فَقَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَمُرَّ الرَّجُلُ فِي طُولِ الْمَسْجِدِ ، وَعَرْضِهِ لَا يُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح, إلا أن سلمة بن كهيل وأن كان سمع من الصحابة لم أجد له رواية عن ابن مسعود .

---

[1] Bu zat, fakih Ebû Câfer olup güvenilir birisidir. Biyografisi için bkz. *Tabakâtü'ş-Şâfi'iyye*, II, 187-188; *Lisânü'l-Mîzân*, V, 46.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9266. Senedi kopuktur. Zira Ebû Amr eş-Şeybânî İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

2039. İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin, iki rekât namaz kılmadan mescidi enine boyuna dolaşması kıyamet alametlerindendir"* buyurmuştur.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Bununla beraber Seleme b. Kuheyl'in[1], sahabeden hadis işitmiş olsa da İbn Mes'ûd'dan rivayetini görmedim.

٢٠٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ صُدْرَانَ ، ثنا بَزِيعٌ أَبُو الْخَلِيلِ الْخَصَّافُ ، ثنا الأَعْمَشُ ، عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " سَيَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ قَوْمٌ يَجْلِسُونَ فِي الْمَسَاجِدِ حَلَقًا حَلَقًا ، إِمَامُهُمُ الدُّنْيَا ، فَلا تُجَالِسُوهُمْ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لِلَّهِ فِيهِمْ حَاجَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بزيع أبو الخليل, ونسب إلى الوضع .

2040. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âhir zamanda öyle bir topluluk zuhur edecektir ki, onlar mescitlerde halka kurup otururlar. Fakat önlerinde/kıblelerinde dünya(lık) durmaktadır. Sakın onlarla oturup kalkmayın. Allah'ın onlara ihtiyacı yoktur"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bezîğ Ebu'l-Halîl hadis uydurmakla itham edilmiştir.[2]

٢٠٤١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ مُحَمَّدٍ النَّاقِدُ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُلَيْمٍ ، قَالَ : نا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ عُقَيْلِ بْنِ خَالِدٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قُمَامَةً ، وَقُمَامَةُ الْمَسْجِدِ : لا وَاللَّهِ ، وَبَلَى وَاللَّهِ "

رواه الطبراني في الأوسط وأبو يعلى, وفيه: رشدين بن سعد, وفيه كلام, ووثقه بعضهم .

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9488'de Seleme b. Kuheyl ismi yer alamamış, bilakis Sâlim b. Ebi'l-Ca'd ismi geçmiştir. O da sahabeden mürsel olarak rivayette bulunmuştur.

2 Hadis için bkz. İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, I, 190; İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*, no. 692. İbnü'l-Cevzî der ki: "Bu hadisin Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) nakli sahih değildir. Bunun suçlusu Bezîğ'dir." Dârekutnî der ki: "Bu hadisi ondan başkası rivayet etmemiştir." Yine der ki: "Bezîğ metrûktur." İbn Hibbân ise der ki: "Bezîğ güvenilir ravilerden mevzu rivayetler nakleder. Sanki bunu kasıtlı yapmaktadır." Ayrıca bkz. *Mîzanu'l-i'tidâl*, I, 307; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10452.

قلت : رواه ابن ماجة خلا قوله : " إلا لذكر أو صلاة " .

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله موثقون .

2041. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz her şeyin bir çöplüğü vardır. Mescidin çöplüğü de «Yok, vallahi. Var, vallahi» gibi sözlerdir"* buyurmuştur.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî, ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Rişdeyn b. Sa'd hakkında tenkit bulunmakla beraber, onu güvenilir görenler de vardır.

٢٠٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ , ثنا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ , ثنا عَلِيُّ بْنُ حَوْشَبٍ , عَنْ أَبِي قَبِيلٍ ، عَنْ سَالِمٍ , عَنْ أَبِيهِ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَتَّخِذُوا الْمَسَاجِدَ طُرُقًا إِلا لِذِكْرٍ أَوْ صَلاةٍ "

قلت : رواه ابن ماجة خلا قوله : " إلا لذكر أو صلاة " . رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله موثقون

2042. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescitleri yol edinmeyin. Yalnız namaz veya zikir için oraya girin"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Bunu *"Yalnız namaz veya zikir için oraya girin"* kısmı hariç, İbn Mâce rivayet etmiştir.

Bu hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kabul edilmişlerdir.[1]

(بَابُ فِيمَنْ نَشَدَ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ أَوْ يُنْشِدُ شِعْراً أَوْ يَبِيعُ أَوْ يَبْتَاعُ وَنَحْوَ ذَلِكَ)

Mescitte Kayıp Eşya Aramak, Şiir Okumak ya da Alışveriş vb. Yapmak

٢٠٤٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : أنا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، قَالَ : قُلْتُ لأَبِي قُرَّةَ : مَا أَذْكَرَ مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَجُلا دَخَلَ الْمَسْجِدَ ، يَنْشُدُ ضَالَّةً ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا وَجَدْتَ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله ثقات . ورواه البزار بإسناد ضعيف وتأتي أحاديث في اللقطة .

---

[1] Senedi hasendir. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha*, no. 1001; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13219.

2043. Enes b. Mâlik'in naklettiğine göre bir adam Mescid'e girip, kayıp eşya sordu. Bunu duyan Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Bulamayasın!"* diye beddua etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir. Aynı hadisi Bezzâr ise zayıf bir senetle rivayet etmiştir. Buluntu malla ilgili hadisler ileride gelecektir.

٢٠٤٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ هِلالٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ كَثِيرٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ثَوْبَانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ رَأَيْتُمُوهُ يَنْشُدُ شِعْرًا فِي الْمَسْجِدِ ، فَقُولُوا : فَضَّ اللَّهُ فَاكَ ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، وَمَنْ رَأَيْتُمُوهُ يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ ، فَقُولُوا : لا وَجَدْتَهَا ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، وَمَنْ رَأَيْتُمُوهُ يَبِيعُ ، وَيَبْتَاعُ فِي الْمَسْجِدِ ، فَقُولُوا : لا أَرْبَحَ اللَّهُ تِجَارَتَكَ " ، كَذَلِكَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

رواه الطبراني في الكبير من رواية عبد الرحمن بن ثوبان, عن أبيه, و لم أجد من ترجمه .

2044. Sevbân demiştir ki: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kimi mescitte şiir okurken görürseniz, üç kere «Allah ağzını parçalasın» deyin. Kimi mescitte kayıp eşya ararken görürseniz üç kere «onu bulamayasın» deyin. Kimi de mescitte alışveriş yaparken görürseniz, «Allah kârlı ticaret nasip etmesin» deyin." Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bize böyle söyledi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Abdurrahman b. Sevbân kanalıyla babasından nakletmiştir ki, bu zatın biyografisine rastlamadım.

٢٠٤٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، أَوْ غَيْرِهِ ، قَالَ : سَمِعَ ابْنُ مَسْعُودٍ رَجُلا يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ ، فَأَسْكَتَهُ وَانْتَهَرَهُ ، وَ قَالَ : " قَدْ نُهِينَا عَنْ هَذَا "

رواه الطبراني في الكبير, وابن سيرين لم يسمع من ابن مسعود.

2045. İbn Sîrîn veya başkası demiştir ki: İbn Mes'ûd bir adamın mescitte kayıp mal aradığını işitti ve hemen onu azarlayıp susturdu. "Bize bu yasaklandı" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Fakat İbn Sîrîn, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

(بَابُ مِنْهُ فِي كَرَامَةِ الْمَسَاجِدِ وَمَا نُهِيَ عَنْ فِعْلِهِ فِيهَا مِنْ تَشْبِيكِ الأَصَابِعِ وَإِقَامَةِ الْحُدُودِ وَالْبَيْعِ وَنَحْوِ ذَلِكَ)

Mescitlerin Kutsiyeti ve Mescitlerde Parmakları Birbirine Geçirme, Had Cezaları Uygulama, Alışveriş Yapma Gibi Yapılması Yasaklanan Davranışlar

٢٠٤٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ هِلالٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِمْيَرٍ ، عَنْ بِشْرِ بْنِ جَبَلَةَ ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُسَلُّ السُّيُوفُ ، وَلا تُنْثَرُ النَّبْلُ فِي الْمَسَاجِدِ ، وَلا يُحْلَفُ بِاللَّهِ فِي الْمَسْجِدِ ، وَلا يُمْنَعُ الْقَائِلَةُ فِي الْمَسَاجِدِ مُقِيمًا ، وَلا ضَيْفًا ، وَلا تُبْنَى بِالتَّصَاوِيرِ ، وَلا تُزَيَّنُ بِالْقَوَارِيرِ ،فَإِنَّمَا بُنِيَتْ بِالأَمَانَةِ ،وشُرِّفَتْ بِالْكَرَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بشر بن جبلة, وهو ضعيف .

2046. Cübeyr b. Mut'im'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescitlerde ne kılıçlar (kınlarından) çıkarılır, ne de oklar yayıp dağıtılır. Mescitlerde ne Allah adına yemin edilir; ister mukim, isterse misafir olsun ne de kaylûleye (öğle uykusu) yatan engellenir. Mescitlerde ne suretler yapılır, ne de kupalarla tezyin edilir. Bilakis mescitler, emanet duygusuyla inşa edilir, kutsiyet hissiyle yüceltilir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Bişr b. Cebele[1] zayıftır.

٢٠٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهَبٍ قَالَ حَدَّثَنِى عَمِّى يَعْنِى عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَوْهَبٍ عَنْ مَوْلًى لأَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا مَعَ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ دَخَلْنَا الْمَسْجِدَ فَإِذَا رَجُلٌ جَالِسٌ فِى وَسَطِ الْمَسْجِدِ مُحْتَبِياً مُشَبِّكٌ أَصَابِعَهُ بَعْضَهَا فِى بَعْضٍ فَأَشَارَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَفْطِنِ الرَّجُلُ لإِشَارَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَالْتَفَتَ إِلَى أَبِى سَعِيدٍ فَقَالَ إِذَا

---

[1] Bişr b. Cebele hakkında Hafız İbn Hacer, *et-Takrîb*'de meçhul olduğunu belirtmiştir. Hadis içn bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1590.

كَانَ أَحَدُكُمْ فِي الْمَسْجِدِ فَلاَ يُشَبِّكَنَّ فَإِنَّ التَّشْبِيكَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ إِنَّ أَحَدَكُمْ لاَ يَزَالُ فِي صَلاَةٍ مَا دَامَ فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْهُ"

رواه أحمد, وإسناده حسن .

2047. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bir azatlısı anlatmaktadır: Ben, Ebû Saîd'le beraberdim. O da Resûlullah'la (sallallahu aleyhi vesellem) beraberdi. Hep birlikte Mescid'e girdik. Mescidin ortasında bir adamın dizlerini karın bölgesine toplayıp, parmaklarını birbirine geçirmiş oturmakta olduğunu gördük. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) işaretle öyle yapmamasını söyledi. Ama adam onun (sallallahu aleyhi vesellem) işaretini anlamadı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Saîd'e dönerek:

"*Sizden biriniz mescitte iken sakın parmaklarını birbirine geçirmesin. (Mescitte) parmakları birbirine geçirmek şeytandandır. Zira sizden biriniz mescitte iken dışarı çıkıncaya kadar namazda sayılır*" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٢٠٤٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَزَّارُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الأَزْدِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ حَازِمٍ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُقَامُ الْحُدُودُ ، فِي الْمَسَاجِدِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي ,وهو ضعيف .

2048. Cübeyr b. Mut'im'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Mescitlerde had cezaları uygulanmaz*" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan Vâkıdî zayıftır.

٢٠٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَخْلَدِ بْنِ رَاهَوَيْهِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ النَّخَعِيُّ ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، وَأَبِي أُمَامَةَ ، وَوَاثِلَةَ ، قَالُوا : سَمِعْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " جَنِّبُوا مَسَاجِدَكُمْ صِبْيَانَكُمْ ، وَمَجَانِينَكُمْ ، وَخُصُومَاتِكُمْ ، وَأَصْوَاتَكُمْ ، وَسَلَّ سُيُوفِكُمْ ، وَإِقَامَةَ حُدُودِكُمْ وَجَمِّرُوهَا فِي سَبْعٍ ، وَاتَّخِذُوا عَلَى أَبْوَابِ مَسَاجِدِكُمُ الْمَطَاهِرَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: العلاء بن كثير الليثي الشامي ,وهو ضعيف .

قلت : حديث واثلة رواه ابن ماجة .

2049. Ebu'd-Derdâ, Ebû Umâme ve Vâsile demişlerdir ki: Biz Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittik:

"Çocuklarınızı ve delilerinizi mescitlerden uzak tutunuz. Davalarınızı mescitlerde görmeyiniz, oralarda seslerinizi yükseltmeyiniz, kılıçlarınızı kınlarından çıkarmayınız, had cezaları tatbik etmeyiniz. Bilakis yedi günde bir oraları tütsüleyiniz. Ayrıca mescitlerinizin kapıları önünde ibrikler bulundurunuz."

★Ben derim ki: Vâsile hadisini İbn Mâce rivayet etmiştir.

Yukarıdaki hadisi ise Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Alâ b. Kesîr el-Leysî eş-Şâmî zayıftır.[1]

٢٠٥٠ - حَدَّثَنَا أَبُو حَبِيبٍ يَحْيَى بْنُ نَافِعٍ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ ، عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الشَّامِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْعَلَاءِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، رَفَعَهُ إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، وَرَفَعَهُ مُعَاذٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " جَنِّبُوا مَسَاجِدَكُمْ صِبْيَانَكُمْ ، وَخُصُومَاتِكُمْ ، وَحُدُودَكُمْ ، وَشِرَاءَكُمْ ، وَبَيْعَكُمْ ، وَجَمِّرُوهَا يَوْمَ جَمْعِكُمْ ، وَاجْعَلُوا عَلَى أَبْوَابِهَا مَطَاهِرَكُمْ "

رواه الطبراني في الكبير, ومكحول لم يسمع من معاذ, قلت : ويأتي حديث جبير بن مطعم : " لا تقام الحدود في المساجد " في آخر الحدود .

2050. Muâz, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü nakletmiştir:

"Çocuklarınızı mescitlerden uzak tutunuz. Ayrıca davalarınızı mescitlerde görmeyiniz, had cezalarınızı oralarda tatbik etmeyiniz, oralarda alış veriş yapmayınız. Diğer yandan Cuma günlerinizde mescitleri tütsüleyiniz, kapıları önlerinde ibrikler bulundurunuz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Fakat Mekhûl, Muâz'dan hadis işitmemiştir.

Ben derim ki: *"Had cezaları mescitlerde uygulanmaz"* ifadesiyle Cübeyr b. Mut'im hadisi Hadler bölümünün sonunda gelecektir.[1]

---

[1] Bkz. İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*, no. 677. İbnü'l-Cevzî: "Bu, Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) nakli sahih olmayan bir hadistir" derken, Ahmed b. Hanbel de "Alâ hiçbir değer ifade etmez" değerlendirmesini yapmıştır. Buhârî kendisini "hadisi münker biri" olarak nitelendirirken, İbn Hibbân da "Sağlam ravilerden uydurma hadisler naklederdi" der. Bkz. *Mîzanü'l-i'tidâl*, II, 595.

٢٠٥١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ خَلَفٍ الأَعْسَمُ ، قَالَ : نا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْفَزَارِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو الْبِلادِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فِي الْمَسْجِدِ ، فَقَلَّبَ رَجُلٌ نَبْلًا ، فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ : " أَمَا كَانَ هَذَا يَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ تَقْلِيبِ السِّلاحِ فِي الْمَسْجِدِ وَسَلِّهِ ؟ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو البلاد, ضعفه أبو حاتم.

2051. Muhammed b. Ubeydillah anlatmaktadır: Biz Ebû Saîd el-Hudrî ile birlikte mescitte idik. Derken bir adam eline bir ok alıp döndürdü. Onu gören Ebû Saîd: "Bu adam bilmez mi ki, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) mescitte silahları çevirmeyi yasaklamıştı" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebu'l-Alâ'yı Ebû Hâtim zayıf görmüştür.

(بَابُ الصَّلاةِ فِي مَرَابِدِ الْغَنَمِ)

Koyun Ağıllarında Namaz Kılmak

٢٠٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ كُرَيْزٍ الْخُزَاعِيُّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ الْمُزَنِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تُصَلُّوا فِي عَطَنِ الإِبِلِ فَإِنَّهَا مِنَ الْجِنِّ خُلِقَتْ أَلَا تَرَوْنَ عُيُونَهَا وَهِبَابَهَا إِذَا نَفَرَتْ وَصَلُّوا فِي مُرَاحِ الْغَنَمِ فَإِنَّهَا هِيَ أَقْرَبُ مِنَ الرَّحْمَةِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير إلا أنه قال : " وصلوا في مراح الغنم فإنها بركة من الرحمن " .

وقد رواه ابن ماجة والنسائي باختصار, ورجاله ثقات وقد صرح ابن إسحاق بقوله حدثني .

2052. Abdullah b. Muğaffel el-Müzenî anlatmaktadır: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Deve ağıllarında namaz kılmayın; zira develer cinlerden yaratılmıştır. Kaçtıkları zaman onların gözleri ve bedenlerinin aldığı şekli görmez misiniz? Ama koyun ağıllarında namaz kılabilirsiniz; zira davar, rahmete daha yakındır."*

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XX, 173; Abdürrezzâk, *Musannef*, no. 1726.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Taberânî'nin ifadesi *"Davar ağıllarında namaz kılabilirsiniz; zira davar, Rahman'ın bir bereketidir"* şeklindedir.

Hadisi ayrıca İbn Mâce ve Nesâî de muhtasar olarak irad etmişlerdir. Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir ravilerdir. (Müdellis olan) İbn İshâk da burada *"Haddeseni"* ifadesiyle rivayeti sema yoluyla aldığını sarahaten belirtmiştir.[1]

٢٠٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ حُيَيِّ بْنِ عَبْدِ اللهِ أَنَّ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي فِي مَرَابِدِ الْغَنَمِ وَلَا يُصَلِّي فِي مَرَابِدِ الإِبِلِ وَالْبَقَرِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه, ولم يذكر البقر, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام.

2053. Abdullah b. Amr'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) koyun ağıllarında namaz kılar, ama deve ve sığır ağıllarında kılmazdı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de "sığır" kelimesi olmaksızın benzerini Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[2]

٢٠٥٤ - حدثنا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ . ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا عَمْرُو بْنُ سَوَادٍ السَّرْحِيُّ ، قَالا : ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَاصِمُ بْنُ حَكِيمٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " صَلُّوا فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ ، وَلا تُصَلُّوا فِي أَعْطَانِ الإِبِلِ أَوْ مَبَارِكِ الإِبِلِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وأحمد, ورجال أحمد ثقات .

2054. Ukbe b. Âmir'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Koyun ağıllarında namaz kılın; ama deve ağıllarında kılmayın"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî ve ayrıca Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup İbn Hanbel'in ravileri güvenilir ravilerdir.[3]

---

[1] Bkz. Ahmed b. Hanbel, V, 54-57. Bu rivayeti Hasan el-Basrî *"an-an"* sıygasıyla nakletmiştir. Ayrıca Bkz. İbn Hibbân, no. 1702.

[2] Ahmed b. Hanbel, no. 6658.

[3] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVII, 340.

٢٠٥٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ الْكِلَابِيُّ ، ثَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَاضِي الرَّيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَوَضَّئُوا مِنْ لُحُومِ الإِبِلِ ، وَلَا تُصَلُّوا فِي مَنَاخِهَا ، وَلَا تَوَضَّئُوا مِنْ لُحُومِ الْغَنَمِ ، وَصَلُّوا فِي مَرَابِضِهَا "

قلت: روى ابن ماجة منه: "توضؤوا من ألبان الإبل ولا توضؤوا من ألبان الغنم" فقط .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وفيه كلام .

2055. Useyd b. Hudayr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deve eti yedikten sonra abdest yenileyin ve deve ağıllarında namaz kılmayın. Fakat koyun eti yedikten sonra abdest yenilemeyin. Ayrıca koyun ağıllarında namaz kılabilirsiniz"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: İbn Mâce hadisten yalnızca *"Deve sütü içtikten sonra abdest yenileyin, fakat koyun sütü içtikten sonra abdest yenilemeyin"* kısmını rivayet etmiştir.

Yukarıdaki hadisi ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Haccâc b. Ertât hakkında tenkit vardır.

٢٠٥٦ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلَاةِ فِي مَرَابِضِ الْغَنَمِ قَالَ : امْسَحْ رُغَامَهَا وَصَلِّ فِي مُرَاحِهَا فَإِنَّهَا مِنْ دَوَابِّ الْجَنَّةِ "

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن جعفر بن نجيح ,وهو ضعيف .

وقال أحمد بن عدي : يكتب حديثه ولا يحتج به .

2056. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) koyun ağıllarında namaz kılmanın hükmü sorulduğunda *"Toprağını temizleyip koyun ağıllarında namaz kılabilirsiniz; zira koyun, cennet hayvanlarındandır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Câfer b. Nuceyh[1] zayıftır. Ahmed b. Adî de onun hakkında "Hadisi yazılır, fakat kendisiyle ihticac edilmez" demiştir.

---

1 Abdullah b. Câfer b. Nuceyh hakkında Heysemî bir yerde (V, 181): "Son derece zayıftır" derken başka bir yerde (IX, 121) "metrûktur" değerlendirmesini yapmıştır.

(بَابُ فِي الصَّلاةِ بَيْنَ القُبُورِ وَاتِّخَاذِهَا مَسَاجِدَ وَالصَّلاةِ إِلَيْهَا)

Kabirleri Mescit Edinmek, Kabirler Arasında ve Kabirlere Doğru Namaz Kılmak

٢٠٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا جَامِعُ بْنُ شَدَّادٍ عَنْ كُلْثُومٍ الْخُزَاعِيِّ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَدْخِلْ عَلَيَّ أَصْحَابِي. فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَكَشَفَ الْقِنَاعَ ثُمَّ قَالَ لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير,ورجاله موثقون .

2057. Usâme b. Zeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bana ashâbımı getir"* buyurdu. Sonra ashâbı yanına girince yüzündeki örtüyü açarak: *"Allah Yahudilere ve Hıristiyanlara lanet etsin. Onlar peygamberlerinin kabirlerini secdegâh/mescit edindiler"* diye beddua etti.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

٢٠٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا الْقَعْنَبِيُّ ، ثنا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون.

2058. Zeyd b. Sâbit'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah Yahudilere ve Hıristiyanlara lanet etsin. Zira onlar peygamberlerinin kabirlerini mescit edindiler"* diye lânet etmiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir.[2]

---

1 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 204; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 393, 411.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4907; Ahmed b. Hanbel, V, 184, 186. Her iki kaynağın senedinde de Ukbe b. Abdirrahman yer almıştır ki, meçhuldür.

٢٠٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ شَقِيقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُدْرِكُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءٌ ، وَمَنْ يَتَّخِذُ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

2059. Abdullah (İbn Mes'ûd) demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"İnsanların en şerlileri, kıyametin kendilerini hayatta iken yakaladığı ve bir de kabirleri mescit edinenlerdir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiş olup senedi hasendir.[1]

٢٠٦٠ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَكْثَمَ الْقَاضِي ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَيْسَانَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تُصَلُّوا إِلَى قَبْرٍ ، وَلا تُصَلُّوا عَلَى قَبْرٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن كيسان المروزي ,ضعفه أبو حاتم ,ووثقه ابن حبان .

2060. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ne bir kabre doğru, ne de kabir üzerinde namaz kılın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Keysan el-Mervezî'yi Ebû Hâtim zayıf görürken İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.[2]

٢٠٦١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، حَدَّثَنِي مُبَشِّرُ بْنُ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : لَقِيتُ وَاثِلَةَ بْنَ الأَسْقَعِ ، فقلت ما أعملني إلى الشام غيرك فَحَدِّثْنِي مِمَّا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " اللَّهُمَّ ارْحَمْنَا ، وَاغْفِرْ لَنَا ، وَنَهَانَا أَنْ نُصَلِّيَ إِلَى الْقُبُورِ ، أَوْ نَجْلِسَ عَلَيْهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وفيه كلام .

1 Ayrıca bkz. Ahmed b. Hanbel, no. 3844, 4143, 4144, 4342.

2 Taberânî hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de iki ayrı senetle rivayet etmiş olup birinde (no. 12051) İbn Keysan ve tenkit edilen Fadl b. Musa yer alırken, ikincisinde (nr.12168) son derece zayıf biri olan Rişdeyn b. Kureyb'in adı geçmiştir.

2061. Avn b. Abdillah anlatmaktadır: Vâsile b. el-Eska' ile karşılaştım ve kendisine "Beni Şam'a getirten tek neden sensin. Bu yüzden bana Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) duyduklarını anlat" dedim. O da: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Allahım bizi esirge, bizi bağışla"* diye dua ederken duydum. Ayrıca o bizi kabirlere doğru namaz kılmaktan veya üzerlerine oturmaktan menetti" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Haccâc b. Ertât hakkında tenkit vardır.[1]

٢٠٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، نَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنِ الأَشْعَثِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الصَّلاةِ بَيْنَ الْقُبُورِ "

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

2062. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kabirler arasında namaz kılmayı yasaklamıştır.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

٢٠٦٣ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا جَرِيرٌ يَعْنِي ابْنَ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، عَنْ حُنَيْفٍ الْمُؤَذِّنِ ، عَنْ أَبِي الرُّقَادِ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ : " ائْذَنْ لِلنَّاسِ عَلَيَّ " ، فَأَذِنْتُ ، فَقَالَ : " لَعَنَ اللَّهُ قَوْمًا اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ " ، ثُمَّ أُغْمِيَ عَلَيْهِ ، فَلَمَّا أَفَاقَ ، قَالَ : " يَا عَلِيُّ ائْذَنْ لِلنَّاسِ عَلَيَّ " فَأَذِنْتُ لِلنَّاسِ عَلَيْهِ ، فَقَالَ : " لَعَنَ اللَّهُ قَوْمًا اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسْجِدًا " ، قَالَهَا ثَلاثًا فِي مَرَضِهِ .

رواه البزار, وفيه: أبو الرقاد, لم يرو عنه غير حنيف المؤذن, وبقية رجاله موثقون .

2063. Hz. Ali -İbn Ebî Tâlib- anlatmaktadır: Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vefatına yol açan hastalığı sırasında bana: *"İnsanların yanıma girmesine izin ver"* buyurdu. Ben de izin verdim. *"Allah, kendi peygamberlerinin kabirlerini mescit edinen kavimlere lanet etsin"* diye beddua

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXII, 79. Senedinde ismi geçen Mübeşşir b. Ubeyd zayıftır.

2 Bezzâr, no. 441 (Mevkuf), 442, 443 (Merfû). Bezzâr demiştir ki: Hadisi Hafs'ın dışındaki raviler Eş'as'ten, o da Hasan'dan (el-Basrî), o da Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) mürsel olarak rivayet etmiştir. Yine bkz. Ebû Ya'lâ, no. 2788; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, I, 480; Ziyâ el-Makdisî, *el-Muhtâre*, *"ahkâmü'l-cenâiz"*, 211-212. Ravilerinden Eclah'tan, Buhârî ile Müslim rivayette bulunmuştur. Ayrıca Bkz. İbn Hibbân, *Sahîh*, no. 1698.

ettikten sonra hafif baygınlık geçirdi. Ayıldığında: *"Ali! İnsanları yanıma al"* buyurdu. Ben de insanların yanına girmelerine müsaade ettim. *"Allah, kendi peygamberlerinin kabirlerini mescit edinen kavimlere lanet etsin"* diye beddua etti. Sonra yine hafif baygınlık geçirdi. Ayıldığında yine *"Ali! İnsanları yanıma al"* buyurdu. Ben de insanların yanına girmelerine müsaade ettim. Yine: *"Allah kendi peygamberlerinin kabirlerini mescit edinen kavimlere lanet etsin"* diye beddua etti. Ölüm hastalığında bu sözü böylece üç kere tekrarladı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ebu'r-Rukâd'dan, müezzin Huneyf'den başkası rivayette bulunmamıştır. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

٢٠٦٤ – حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْمُونٍ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ ، اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ " . وَأَحْسَبُهُ قَالَ : " أَخْرِجُوا الْيَهُودَ مِنْ أَرْضِ الْحِجَازِ "

رواه البزار, ورجاله ثقات.

2064. Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah Yahudilere lanet etsin. Onlar peygamberlerinin kabirlerini mescit edindiler"* buyurdu. Sanırım *"Yahudileri Hicaz topraklarından sürün"* diye de buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

٢٠٦٥ – وعَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ يُتَّخَذَ قَبْرِي وَثَنًا فَإِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اشْتَدَّ غَضَبُهُ عَلَى قَوْمٍ اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ"

رواه البزار, وفيه: عمر بن صهبان, وقد اجتمعوا على ضعفه .

2065. Ebû Saîd'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allahım! Kabrimin put edinilmesinden sana sığınırım. Zira kendi peygamberlerinin kabirlerini mescit edinen kavimlere yüce Allah'ın gazabı şiddetli olmuştur"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ömer b. Sahbân'ın zayıflığı konusunda âlimler görüş birliği etmişlerdir.

---

1 Heysemî, Ebu'r-Rukâd'ı tanımadığını söylemiştir. (X, 297).

(بَابُ دُخُولِ الحَائِضِ المَسْجِدَ)

Âdetli Kadının Mescide Girmesi

٢٠٦٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا صَالِحُ بْنُ رُسْتُمَ أَبُو عَامِرٍ الْخَزَّازُ ، عَنْ أَبِي يَزِيدَ الْمَدَنِيِّ ، قَالَ : قَالَتْ أُمُّ أَيْمَنَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نَاوِلِينِي الْخُمْرَةَ مِنَ الْمَسْجِدِ " . قَالَتْ : إِنِّي حَائِضٌ . قَالَ : " إِنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ بِيَدِكِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو نعيم ,عن صالح بن رستم ,فإن كان هو أبو نعيم الفضل بن دكين فرجاله ثقات كلهم, وإن كان ضرار بن صرد فهو ضعيف والله أعلم . وقد تقدمت أحاديث من هذا في الطهارة

2066. Ümmü Eymen anlatmaktadır:

Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescitten bana seccadeyi ver"* buyurdu. "Âdetliyim" dedim. *"Âdet senin elinde değildir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisi Ebû Nuaym, Sâlih b. Rüstüm kanalıyla nakletmiştir. Eğer Ebû Nuaym'dan maksat Fadl b. Dükeyn ise ravilerinin hepsi güvenilirdir; Dırâr b. Sured ise, bu zat zayıftır. Doğrusunu Allah bilir.[1]

Taharet bölümünde konuyla ilgili başka hadisler geçmişti.

(بَابُ دُخُولِ الكَافِرِ المَسْجِدَ)

Kâfirlerin Mescide Girmesi

٢٠٦٧ - حدثنا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خَالِدٍ الْوَهْبِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ عِيسَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ سُفْيَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَدِمَ وَفْدٌ مِنْ ثَقِيفٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ ، فَضَرَبَ لَهُمْ قُبَّةً فِي الْمَسْجِدِ ، فَلَمَّا أَسْلَمُوا صَامُوا مَعَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن إسحاق, وهو مدلس وقد عنعنه ,

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 87. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'in muhakkiki Fâdıl der ki: *el-Mu'cemu'l-kebîr*'i araştırmamız neticesinde öğrendik ki Taberânî mutlak olarak Ebû Nuaym dediğinde, bununla Fadl b. Dükeyn'i kastetmektedir. Dırâr b. Sured'i kastettiğinde ise bizzat ismini de zikretmektedir. Doğrusunu Allah bilir.

2067. Atıyye b. Süfyân b. Abdillah anlatmaktadır: Sakîf heyeti Ramazan ayında Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) geldi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) onlar için Mescid'de bir çadır kurdurdu ve heyet Müslümanlığı kabul edince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber oruç tuttular.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde ismi geçen Muhammed b. İshâk müdellis olup rivayetinde *"an-an"* rivayet sıygasını kullanmıştır.

(بَابُ فِيمَنْ تَوَضَّأَ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى فِيهِ)

Abdest Aldıktan Sonra Mescide Gidip Namaz Kılmak

٢٠٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينِ بْنِ نُمَيْلَةَ ، قَالَ : نا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ ، قَالَ : نا شَيْبَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُعَاذُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، أَنَّ حُمْرَانَ أَخْبَرَهُ ، أَنَّهُ سَمِعَ عُثْمَانَ ، قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ ، فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ قَالَ : " مَنْ تَوَضَّأَ وُضُوئِي هَذَا أَوْ مِثْلَ وُضُوئِي هَذَا ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَرَكَعَ رَكْعَتَيْنِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " ثم أتى المسجد.فركع ركعتين " رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

2068. Hz. Osmân anlatmaktadır: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) gördüm. Abdest aldı. Abdestini güzel/eksiksiz aldı. Sonra buyurdu ki: *"Kim benim abdestim gibi abdest aldıktan sonra mescide gidip iki rekât namaz kılarsa, geçmiş günahları bağışlanır."*

★Ben derim ki: Hadis *"sonra mescide gidip iki rekât namaz kılarsa"* kısmı hariç, *Sahîh*'te geçmiştir.

Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh* ravileridirler.

٢٠٦٩ - حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ الْخَضِرِ الْعَطَّارُ ، قَالَ : ثنا سَعْدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيُّ ، عَنْ أَخِيهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ يَأْتِي الْمَسْجِدَ فَيُصَلِّي فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِلا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ "

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن سعيد المقبري, وهو متروك .

قلت : رواه أبو داود وغيره باختصار إتيان المسجد والصلاة فيه.

2069. Ebû Bekir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir Müslüman güzel/eksiksiz biçimde abdest aldıktan sonra mescide gidip iki rekat namaz kılar ve Allah'tan bağışlanmak dilerse, muhakkak bağışlanır"* buyurmuştur.

★ Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Saîd el-Makburî metrûktur.

Ben derim ki: Hadisi Ebû Dâvud ve başka kaynaklar, sadece "Mescide gidip namaz kılma" kısmını zikrederek muhtasar olarak rivayet etmişlerdir.

(بَابُ الْمَشْيِ إِلَى الْمَسَاجِدِ)

Mescitlere Yaya Gitmek

٢٠٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عُشَّانَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ إِذَا تَطَهَّرَ الرَّجُلُ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ يَرْعَى الصَّلَاةَ كَتَبَ لَهُ كَاتِبَاهُ أَوْ كَاتِبُهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ يَخْطُوهَا إِلَى الْمَسْجِدِ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَالْقَاعِدُ يَرْعَى الصَّلَاةَ كَالْقَانِتِ وَيُكْتَبُ مِنَ الْمُصَلِّينَ مِنْ حِينِ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْهِ "

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط, وفي بعض طرقه ابن لهيعة وبعضها صحيح وصححه الحاكم

2070. Ukbe b. Âmir'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişi abdest aldıktan sonra namaz kılmak amacıyla mescide giderse, iki yazıcı meleği attığı her adıma karşılık onun için on sevap yazar"* buyurdu ve ekledi: *"Namazı beklerken (mescitte) oturan kimse de ibadet eden kimse gibidir; evinden çıktığı andan, evine geri dönünceye kadar musalliler (namaz kılanlar) arasında yazılır."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup tariklerinden bazılarında İbn Lehî'a yer almıştır. Diğer bazıları ise sahih olup Hâkim tarafından da sahih görülmüştür.

٢٠٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ أَوْ حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَهُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ زَيْدٍ الْحُوخَانِيُّ قَالَ رُحْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَلَقِيَنِي عُتْبَةُ بْنُ عَبْدٍ الْمَازِنِيُّ فَقَالَ لِي أَيْنَ تُرِيدُ فَقُلْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ. فَقَالَ أَبْشِرْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ "مَا مِنْ عَبْدٍ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَى غُدُوٍّ أَوْ رَوَاحٍ إِلَى الْمَسْجِدِ إِلَّا كَانَتْ خُطَاهُ خُطْوَةٌ كَفَّارَةٌ وَخُطْوَةٌ دَرَجَةٌ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن زيد الجوجاني لم يرو عنه غير محمد بن زياد, وبقية رجاله موثقون

2071. Utbe b. Abd el-Mâzinî bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Bir kul sabah ya da ikindi vaktinde evinden çıkıp mescide giderse, adımlarından biri kefaret, diğeri ise derece/mertebe*[1] *olarak yazılır"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yezîd b. Zeyd el-Cûvehânî'den, Muhammed b. Ziyâd'dan başkası rivayette bulunmamıştır. Kalan ravileri ise güvenilir olarak görülmüşlerdir.

٢٠٧٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "مَنْ رَاحَ إِلَى مَسْجِدِ الْجَمَاعَةِ فَخَطْوَةٌ تَمْحُو سَيِّئَةً وَخَطْوَةٌ تُكْتَبُ لَهُ حَسَنَةً ذَاهِباً وَرَاجِعاً"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال الطبراني رجال الصحيح ورجال الإمام أحمد فيهم ابن لهيعة.

2072. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Cuma mescidine giderse, hem giderken, hem de dönerken attığı adımlardan biri ondan bir seyyie/günah silerken, diğeri hanesine bir hasene/iyilik olarak yazılır."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Taberânî'nin ravileri *Sahîh*'in ravileridir. İmam Ahmed'in ravileri arasında ise İbn Lehî'a'nın adı geçmiştir.

٢٠٧٣ – حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَبِي الْمُسَاوِرِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ يَمْشِي إِلَى بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يُصَلِّي فِيهِ صَلاةً مَكْتُوبَةً ، إِلا كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَسَنَةٌ ، وَتُمْحَى عَنْهُ بِالأُخْرَى سَيِّئَةٌ ، وَتُرْفَعُ لَهُ بِالأُخْرَى دَرَجَةٌ "

رواه أبو يعلى ,وفيه: عبد الأعلى بن أبي المساور, وهو ضعيف .

2073. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

---

1 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 185'de geçen *"derece"* kelimesi yerine, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* XVII, 131'de *"hasene/iyilik"* kelimesi yer almıştır.

"Bir Müslüman eksik bir şekilde abdest alır, sonra bir farz namazı kılmak üzere Allah'ın evlerinden bir eve (mescide) doğru yürürse, attığı her bir adıma karşılık hanesine bir iyilik/sevap yazılır, diğer adımına karşılık ondan bir seyyie/kusur silinir, diğer bir adımına karşılıksa mertebesi bir derece yükseltilir."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdüla'lâ b. Ebi'l-Musâvir zayıftır.[1]

٢٠٧٤ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ , ثنا أَبُو ثَابِتٍ مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْمَدِينِيُّ , ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ , عَنْ كَثِيرِ بْنِ زَيْدٍ , عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْقَرَّاظِ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ , أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ , ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ لا يَنْزِعُهُ إِلا الصَّلاةُ , لَمْ تَزَلْ رِجْلُهُ الْيُسْرَى تَمْحُو سَيِّئَةً , وَتَكْتُبُ الأُخْرَى حَسَنَةً حَتَّى يَدْخُلَ الْمَسْجِدَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون.

2074. İbn Ömer'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz güzel bir şekilde abdest aldıktan sonra yalnız namaz kılmak amacıyla mescide çıkarsa mescide girinceye kadar sol ayağı (ondan) bir seyyie silmeye, diğeri de (hanesine) bir hasene işlemeye devam eder."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[2]

٢٠٧٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا الْحُسَيْنُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ الْعَسْقَلانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْحَارِثِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْغُدُوُّ وَالرَّوَاحُ إِلَى الْمَسَاجِدِ مِنَ الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: القاسم بن عبد الرحمن, ثقة وفيه اختلاف .

2075. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Sabah ve ikindi vakti mescitlere gitmek, Allah yolunda cihat kapsamına girer" buyurmuştur.

---

[1] Heysemî, Abdüla'lâ'nın yalancı ve metrûk olduğunu belirtmiştir. (bkz. no. 239).
[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13328.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Kâsım Ebû Abdirrahman güvenilir olmakla beraber tartışmalıdır.[1]

٢٠٧٦ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَكَمِ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْقَاصُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو الصِّدِّيقُ النَّاجِي ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِي الظُّلَمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه أبو يعلى، وفيه:عبد الحكم بن عبد الله، وهو ضعيف.

2076. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Karanlıkta mescitlere yürüyerek gidenleri, kıyamet günü kusursuz aydınlıkla müjdele"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülhakem b. Abdillah zayıftır.[2]

٢٠٧٧ – و عَنْ جَابِرٍ أَنَّ بَنِي سَلِمَةَ قَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ أَنَبِيعُ دُورَنَا وَنَتَحَوَّلُ إِلَيْكَ فَإِنَّ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ وَادٍ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "اثْبُتُوا فَإِنَّكُمْ أَوْتَادُهَا وَمَا مِنْ عَبْدٍ يَخْطُو إِلَى الصَّلاةِ خُطْوَةً إِلاَّ كَتَبَ اللهُ لَهُ بِهَا أَجْراً "

قلت : لجابر حديث في الصحيح بغير هذا السياق . رواه البزار ورجاله ثقات.

2077. Câbir anlatmaktadır: Seleme oğulları "Ya Resûlallah! Evlerimizi satıp senin yanına taşınalım mı? Seninle aramızda bir vadi var" dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Olduğunuz yerde kalın; zira sizler oranın direklerisiniz. Hiç bir kul yoktur ki, namaza gitmek üzere bir adım attığında Allah ona karşılık kendisine bir sevap yazmasın"* buyurdu.

★Ben derim ki: Konuyla ilgili *Sahîh*'de farklı ifadelerle Câbir'den mervi bir hadis yer almıştır.

Yukarıdaki hadis ise Bezzâr tarafından rivayet edilmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

٢٠٧٨ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ : نَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ : نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7739'da "mescitler" ifadesi geçmiştir.

[2] İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*, no. 689. İbnü'l-Cevzî "Bu hadis sahih değildir" demiştir.

، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِي الظُّلَمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِنُورٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: ابن لهيعة, وهو مختلف في الاحتجاج به .

2078. Zeyd b. Hârise'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Karanlıkta mescitlere yürüyerek gidenleri, kıyamet günü kusursuz aydınlıkla müjdele"* buyurmuştur.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a ile ihticac konusu ihtilaflıdır.

٢٠٧٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو الْحُسَيْنِ الرُّهَاوِيُّ ، قَالَ : نا قَتَادَةُ بْنُ الْفُضَيْلِ بْنِ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الشَّرَوِيِّ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ إِلَى الْمَسَاجِدِ فِي الظُّلَمِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: الحسن بن علي الشروي, قال الذهبي : لا يعرف وفي حديثه نكرة , قال الأزدي : لا يتابع عليه .

2079. Hz. Âişe'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Karanlıkta mescitlere yürüyerek gidenleri, kıyamet günü kusursuz aydınlıkla müjdele"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hasan b. Ali eş-Şerevî hakkında Zehebî der ki: "Kim olduğu bilinmemekle birlikte hadisinde de münkerlik vardır." Ezdî[2] de: "Hadisine mutabaat yapılmaz" demiştir.

٢٠٨٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا عَتِيقُ بْنُ يَعْقُوبَ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ قُدَامَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الأَغَرِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ لَيُضِيءُ لِلَّذِينَ يَتَخَلَّلُونَ إِلَى الْمَسَاجِدِ فِي الظُّلَمِ بِنُورٍ سَاطِعٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن

2080. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah karanlıkta mescitlerin yollarına düşenlerin önlerini kıyamet günü parlak bir ışıkla aydınlatır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir.

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4662. *"Kıyamet günü parlak bir nur"* ifadesiyle.
2 *Mîzân*, I, 504'de "Ezdî" yerine "Ukaylî" nisbesi geçmiştir.

٢٠٨١ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ إِلَى الْمَسَاجِدِ فِي الظُّلَمِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: العباس بن عامر الضبي, و لم أحد من ترجمه, وبقية رجاله موثقون.

2081. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Karanlıkta mescitlere yürüyerek gidenleri, kıyamet günü kusursuz aydınlıkla müjdele" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abbâs b. Âmir ed-Dabbî'nin[1] biyografisini yazanı görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٢٠٨٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ دَاوُدَ الْمَكِّيُّ , ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زُرَارَةَ , ثنا دَاوُدُ بْنُ الزِّبْرِقَانِ , عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ إِلَى الْمَسَاجِدِ فِي الظُّلَمِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه:داود بن الزبرقان, ضعفه ابن معين وابن المديني وأبو زرعة, وقال البخاري : مقارب الحديث .

2082. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Karanlıkta mescitlere yürüyerek gidenleri, kıyamet günü kusursuz aydınlıkla müjdele"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dâvud b. ez-Zibirkân'ı İbn Maîn, İbnü'l-Medînî ve Ebû Zür'a zayıf görürlerken, Buhârî "Hadisi itibar için alınır" demiştir.

٢٠٨٣ - وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ :"مَنْ مَشَى فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ إِلَى الْمَسْجِدِ لَقِيَ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ بِنُورٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ"

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

2073. Ebu'd-Derdâ'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Gece karanlığında mescide yürüyerek giden kimse, kıyamet günü -aziz ve celil olan- Allah'ın huzuruna nurla çıkar"* buyurmuştur.

---

[1] Bu isim, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10689'de Abbâs b. Bekkâr ed-Dabbî şeklinde yer almış olup Dârekutnî'nin ifadesiyle yalancının tekidir. Bununla beraber İbn Hibbân onu güvenilir olarak kabul etmiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

٢٠٨٤ - ولأبي الدَّرْدَاءِ أيْضاً عِنْدَ الطَّبَرَانِيِّ : "مَنْ مَشَى فِي ظُلْمَةِ لَيلٍ إلى مَسْجِدٍ آتَاهُ اللهُ نُوراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

وفيه: جنادة بن أبي خالد. و لم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات .

2084. Taberânî'nin yine Ebu'd-Derdâ'dan naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kim gece karanlığında mescide yürüyerek giderse, kıyamet günü Allah ona bir nur/ışık verir"* buyurmuştur.

★Senedinde ismi geçen Cünâde b. Hâlid'in biyografisini yazana rastlamadım. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.[1]

٢٠٨٥ - وعَنْ أبِي مُوسَى الأشْعَرِيِّ قَالَ:قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :"بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِي الظُّلَمَاتِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِنُورٍ عَظِيمٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير والبزار, وفيه: محمد بن عبد الله بن عمير بن عبيد, وهو منكر الحديث.

2085. Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Karanlıkta mescitlere yürüyerek gidenleri, kıyamet günü Allah katında büyük bir nurla/ışıkla müjdele"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Abdillah b. Umeyr b. Ubeyd, hadisi münker biridir.

٢٠٨٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ بَكَّارٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، حَدَّثَنِي صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ سَلَمَةَ الْعَنْسِيِّ ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بَشِّرِ الْمُدْلِجِينَ فِي الظُّلَمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِمَنَابِرَ مِنْ نُورٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْزَعُ النَّاسُ وَلا يَفْزَعُونَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سلمة العبسي, عن رجل من أهله بيته , و لم أجد من ذكرهما .

2086. Ebû Umâme'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gecenin ilk saatlerinde karanlıkta mescitlere yürüyerek gidenlere,*

[1] Ebû Nuaym, *Hilye*, II, 12; İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mitenâhiye*, no. 688. Ahmed b. Hanbel ravilerinden "Zeyd b. Üneyse'nin hadisinde münkerlik vardır" derken, Zehebî *Mîzân*'da (I, 98) onun hadisini hasen derecesinde görmüştür. Cünâde'yi ise İbn Hibbân güvenilir ravilere dair eserinde zikretmiştir.

kıyamet günü nurdan tahtlar müjdele, ki o gün insanlar korkuya kapılırlarken, onlar hiç korku hissetmezler" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde hadisi Seleme el-Absî'nin[1] kendi ev halkından birinden naklettiği belirtilmiştir ki, ikisini de (eserinde) zikredeni görmedim.

٢٠٨٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَامِرُ بْنُ سَيَّارٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ زَرْبِيٍّ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ ، فَهُوَ زَائِرُ اللَّهِ ، وَحَقٌّ عَلَى الْمَزُورِ أَنْ يُكْرِمَ الزَّائِرَ "

رواه الطبراني في الكبير, وأحد إسناديه رجاله رجال الصحيح .

2087. Selmân'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim evinde abdest alıp, abdestini eksiksiz aldıktan sonra mescide giderse, o kimse Allah'ın ziyaretçisidir ve ev sahibinin (ziyaret edilenin) ziyaretçisine ikramda bulunması bir vazifedir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senetlerinden birinin ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

٢٠٨٨ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ زُبَالَةَ الْمَخْزُومِيُّ ، ثنا هَارُونُ بْنُ يَحْيَى بْنِ هَارُونَ بْنِ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَاطِبٍ ، ثنا الْحَارِثُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَبِي وَاقِدٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنِ اخْتَلَفَ إِلَى هَذِهِ الصَّلاةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد العزيز بن محمد بن الحسن بن زبالة, قال ابن حبان : بطل الاحتجاج به .

2088. Ebû Vâkıd'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Şu namaza gidip gelen kimsenin geçmiş günahları bağışlanır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülazîz b. Muhammed b. Hasan b. Zebâle hakkında İbn Hibbân "Kendisiyle ihticac geçersizdir" demiştir.[3]

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7633 ve 7634'de "Seleme el-Kaysî", no. 8125'de ise "el-Ansî" nisbesi geçmiştir.

2 Bkz. *es-Silsiletü's-sahîha*, no. 1169; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6139, 6145. Diğer tarikte ise metin farklıdır.

3 Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3317.

(بَابُ كَيْفَ الْمَشْيُ إِلَى الصَّلاةِ)

Namaza Yürüme (Yetişme) Âdâbı

٢٠٨٩ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ، قَالَ: نا مُقَدَّمٌ، قَالَ: نا عَمِّي الْقَاسِمُ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ، عَنْ أَبِي السَّرِيِّ، عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عن النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " إِذَا أَتَيْتَ الصَّلاةَ فَأْتِهَا بِوَقَارٍ وَسَكِينَةٍ، فَصَلِّ مَا أَدْرَكْتَ، وَاقْضِ مَا فَاتَكَ "

رواه الطبراني في الأوسط, من رواية أبي السري, عن سعد, ولم أجد من ذكره, وبقية رجاله موثقون.

2089. Sa'd b. Ebî Vakkâs'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namaza giderken vakar ve sükûnetle git; yetiştiğin rekâtları kıl, kaçırdıklarını ise (peşinden) tamamla"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî, Ebu's-Serî[1] kanalıyla Sa'd'dan rivayet etmiştir ki, bu zatı zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٢٠٩٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الأَشْعَثِ، قَالَ: نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدَةَ، قَالَ: نا أَبِي، قَالَ: نا الْجَرَّاحُ بْنُ مَلِيحٍ، قَالَ: نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ ذِي حِمَايَةَ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا أَتَيْتُمُ الصَّلاةَ فَأْتُوا وَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ، وَصَلُّوا مَا أَدْرَكْتُمْ، وَاقْضُوا مَا سُبِقْتُمْ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله موثقون, وله طريق رجالها رجال الصحيح إلا أنه قال: قال حماد: لا أعلمه إلا قد رفعه إلى النبي صلى الله عليه و سلم.

2090. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namaza giderken sükunetle gidin; yetiştiğiniz rekâtları kılın, kaçırdıklarınızı ise (peşinden) tamamlayın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Hadisin bir tariki daha vardır ki ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Ancak onda şu ilave bilgi yer almıştır. Hammâd der ki: "Benim tek bildiğim odur ki ravi bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırmıştır."

٢٠٩١ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ الْحَلَبِيُّ، قَالَ: نا أَبُو نُعَيْمٍ الْفَضْلُ بْنُ دُكَيْنٍ، قَالَ: نا شَيْبَانُ أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

[1] Ebu's-Serî'nin adı Süleymân b. Kindîr olup güvenilirdir. Bkz. *es-Silsiletü's-sahîha*, no. 1198.

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِذْ سَمِعَ جَلَبَةَ رِجَالٍ خَلْفَهُ ، فَلَمَّا قَضَى صَلاتَهُ ، قَالَ : " مَا شَأْنُكُمْ ؟ " قَالُوا : أَسْرَعْنَا إِلَى الصَّلاةِ ، قَالَ : " فَلا تَفْعَلُوا ، لِيُصَلِّ أَحَدُكُمْ مَا أَدْرَكَ ، وَلْيَقْضِ مَا فَاتَهُ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح, وهو متفق عليه بلفظ : " وما سبقكم فأتموا " .

2091. Ebû Katâde bildiriyor: Biz, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında namaz kılıyorduk. Derken Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) geride bazı kişilerin gürültü yaptığını işitti. Namazını bitirdiğinde onlara: *"Neyiniz var?"* diye sordu. Onlar da: "Namaza koştuk" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir daha böyle yapmayın. Sizden herhangi biriniz yetiştiği rekâtları (imamla beraber) kılsın, kaçırdıklarını da (peşinden) tamamlasın"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Hadis *"Kaçırdıklarınızı tamamlayınız"* ifadesiyle Buhârî ve Müslim'in Sahîh'lerinde geçmiştir.

٢٠٩٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا حَرَمِيُّ بْنُ عُمَارَةَ ، ثنا الضَّحَّاكُ بْنُ نِبْرَاسٍ ، ثنا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، قَالَ : كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نُرِيدُ الصَّلاةَ ، فَكَانَ يُقَارِبُ الْخُطَى ، فَقَالَ : " أَتَدْرِي لِمَ أُقَارِبُ الْخُطَى ؟ " فَقُلْتُ : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، فَقَالَ : " لا يَزَالُ الْعَبْدُ فِي صَلاةٍ مَا دَامَ فِي طَلَبِ الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الكبير وله في رواية أخرى : " إنما فعلت هذا لتكثير خطاي في طلب الصلاة . "

وفيه: الضحاك بن نبراس, وهو ضعيف, ورواه موقوفا على زيد بن ثابت, ورجاله رجال الصحيح .

2092. Zeyd b. Sâbit bildiriyor: Namaza gitmek için Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yürüyordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adımlarını kısa atıyordu. Sonra: *"Adımlarımı neden kısa attığımı biliyor musunuz?"* dedi. "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dedim. *"Çünkü kul, namaz peşinde olduğu sürece namazdaymış gibi muamele görür"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Diğer bir rivayetinde ise ifade: *"Bunu yapmamın tek nedeni, namaza giderken adımlarımı(ın sayısını) çoğaltmaktır"* şeklindedir.

Senedinde yer alan Dahhâk b. Nibrâs zayıftır. Taberânî aynı hadisi Zeyd b. Sâbit'in sözü olarak da rivayet etmiş olup senedinde yer alan raviler *Sahîh*'in ravileridirler.

٢٠٩٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْخُزَاعِيُّ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا الضَّحَّاكُ بْنُ نِبْرَاسٍ الْجَهْضَمِيُّ ، ثنا ثَابِتٌ ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، بِالزَّاوِيَةِ إِذْ سَمِعَ الأَذَانَ ، فَنَزَلَ وَنَزَلْتُ مَعَهُ ، فَلَمَّا أَنِ اسْتَوَى عَلَى الأَرْضِ مَشَى بِي ، ثُمَّ قَارَبَ فِي الْخُطَى حَتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ ، فَقَالَ : أَتَدْرِي يَا ثَابِتُ لِمَ مَشَيْتُ بِكَ هَذِهِ الْمِشْيَةَ حَتَّى دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ ؟ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَشَى بِي هَذِهِ الْمِشْيَةَ ، وَقَالَ : " أَتَدْرِي لِمَ مَشَيْتُ بِكَ هَذِهِ الْمِشْيَةَ ؟ " قُلْتُ : اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : " لِيَكْثُرَ عَدَدُ الْخُطَى فِي طَلَبِ الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وأسقط زيد بن ثابت ,وقد رواه أنس ,عن زيد بن ثابت ,والله أعلم وفيه: الضحاك بن نبراس, وهو ضعيف.

2093. Sâbit bildiriyor: Enes b. Mâlik'le beraber caminin avlusunda yürüyordum. Derken ezan okunduğunu işitti ve hemen adımlarını kısaltarak mescide girdi. Sonra şunu anlattı:

Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) beni bu yürüyüşle yürüttü. Sonra: *"Seni neden bu şekilde yürüttüğümü biliyor musun?"* diye sordu. Ben: "Allah ve Resûlü bilir" deyince, *"Namaz yolunda adımların çok olsun diye"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinden Zeyd b. Sâbit ismini düşürmüştür. Fakat hadisi Enes, Zeyd b. Sâbit'ten nakletmiştir. Doğrusunu Allah bilir. Ayrıca senette ismi geçen Dahhak b. Nibrâs zayıftır.[1]

٢٠٩٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ قَيْسٍ الْمُلائِيِّ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ سَعَى إِلَى الصَّلاةِ فَقِيلَ لَهُ ، فَقَالَ : " أَوَلَيْسَ أَحَقُّ مَا سَعَيْتُ إِلَيْهِ الصَّلاةُ ؟ "

رواه الطبراني في الكبير, وسلمة لم يسمع من ابن مسعود.

2094. Seleme b. Kuheyl'den nakledildiğine göre bir gün İbn Mes'ûd namaza koşarak gitti. Kendisine neden böyle yaptığı sorulunca da: "Kendisine koşarak gitmenizi en çok hak eden, namaz değil midir?" diye cevap verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Fakat Seleme, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

---

1 Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4798, 4799, 4800.

٢٠٩٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ طَيِّئٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَجَعَلَ يُهَرْوِلُ فَقِيلَ لَهُ : أَتَفْعَلُ هَذَا وَأَنْتَ تَنْهَى عَنْهُ ؟ قَالَ : " إِنَّمَا بَادَرْتُ حَدَّ الصَّلاةِ التَّكْبِيرَةَ الأُولَى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم يسم كما تراه .

قلت : وتأتي أحاديث في المشي إلى الصلاة بعد بأبواب إن شاء الله تعالى .

2095. Tay kabilesinden bir zatın, babasına dayandırarak naklettiğine göre bir gün İbn Mes'ûd mescide doğru çıkarak adımlarını kısa ve hızlı atmaya başladı. Kendisine: "Sen hem bu yürüyüşten menediyor, hem de onu yapıyorsun musun?" dendiğinde ise "Sadece namazın başına ve iftitah tekbirine yetişmek istedim" diye cevap verdi.[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde, gördüğün gibi, ismi zikredilmeyen ravi vardır.

Ben derim ki: Namaza Yürüyerek Gitmek ve Namazı Beklemek konularında inşallah başka hadisler de, bir kaç bölüm sonra gelecektir.

(بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ وَإِذَا خَرَجَ مِنْهُ)

Mescide Girerken ve Mescitten Çıkarken Okunacak Dua

٢٠٩٦ - حَدَّثَنَا سُوَيْدٌ ، حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مُوسَى بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ طَلْحَةَ الْقُرَشِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أُمِّهِ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْحُسَيْنِ ، عَنْ أَبِيهَا ، عَنْ عَلِيٍّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ ، قَالَ : " اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ " ، وَإِذَا خَرَجَ ، قَالَ : " اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ "

رواه أبو يعلى, وفيه: صالح بن موسى ,وهو متروك الحديث .

2096. Hz. Ali b. Ebî Tâlib'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'e girerken: *"Allahım! Bana rahmetinin kapılarını aç"* diye, Mescid'den çıkarken ise: *"Allahım! Bana lütfunun kapılarını aç"* diye dua ederdi.

[1] Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9259, 9260. Senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym de zayıftır.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih b. Mûsa hadisi metrûk biridir.[1]

٢٠٩٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جعفرِ ابْنُ الإِمَامِ ، ثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ جعفرِ الأَحْمَرُ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ صُبَيْحٍ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ الأَعْلَى ، عَنْ نافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : عَلَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ إِذَا دَخَلَ الْمَسْجِدَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَيَقُولُ : " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا ، وَافْتَحْ لَنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ " ، وَإِذَا خَرَجَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَقَالَ : " اللَّهُمَّ افْتَحْ لَنَا أَبْوَابَ فَضْلِكَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سالم بن عبد الأعلى, وهو متروك .

2097. İbn Ömer demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hasan b. Ali'ye, Mescid'e girerken Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) salât okuyup *"Allahım! Günahlarımızı bağışla, bize rahmetinin kapılarını aç"*, Mescid'den çıkarken ise *"Allahım! Bize lütfunun kapılarını aç"* diye dua etmesini öğretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlim b. Abdila'lâ metrûktur.

(بَابُ خُرُوجِ النِّسَاءِ إِلَى الْمَسَاجِدِ وَغَيْرِ ذَلِكَ وَصَلاَتِهِنَّ فِي بُيُوتِهِنَّ وَصَلاَتِهِنَّ فِي الْمَسْجِدِ)

Kadınların Camilere Gitmeleri, Evlerinde ve Camilerde Namaz Kılmaları

٢٠٩٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رِبْعِيٌّ يَعْنِي ابْنَ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ هِشَامٍ عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ الْمَسَاجِدَ وَلْيَخْرُجْنَ تَفِلاَتٍ "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

[1] Ebû Ya'lâ, no. 486. Senedinde ismi geçen Süveyd b. Saîd, gözlerini kaybettikten sonra kendi hadisleri arasında bulunmayan kimi rivayetleri de telkin yoluyla almaya başlamıştır. Fakat hadis, başka tariklerle Ebû Useyd ve Ebû Hureyre'den gelen rivayetlerle kuvvetlenmektedir.

2098. Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın kadın kullarını camilere gitmekten alıkoymayın. Fakat camilere koku sürünmeden gitsinler"* buyurmuştur.[1]

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebir*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٢٠٩٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ النَّرْسِيُّ ، حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مَنْصُورٍ ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ عُمَرُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح .

2099. Ömer b. el-Hattâb'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah'ın kadın kullarını Allah'ın mescitlerinden alıkoymayın"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٢١٠٠ – ولعمر عند أحمد عن سالم قال : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَانَ عُمَرُ رَجُلاً غَيُوراً فَكَانَ إِذَا خَرَجَ إِلَى الصَّلاَةِ اتَّبَعَتْهُ عَاتِكَةُ ابْنَةُ زَيْدٍ فَكَانَ يَكْرَهُ خُرُوجَهَا وَيَكْرَهُ مَنْعَهَا وَكَانَ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِذَا اسْتَأْذَنَتْكُمْ نِسَاؤُكُمْ إِلَى الصَّلاَةِ فَلاَ تَمْنَعُوهُنَّ "

وسالم لم يسمع من عمر .

2100. Ahmed b. Hanbel rivayet ediyor: Sâlim bildiriyor: Hz. Ömer kıskanç bir adamdı. Namaza çıkınca, Âtike binti Zeyd onun peşine takılırdı. Ancak Ömer, onun (mescide) gitmesini hoş görmediği gibi onu bundan menetmek de istemezdi. Derdi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadınlarınız sizden namaza gitmek için izin istediklerinde, onlara mani olmayın"* buyurdu.

★Ne var ki Sâlim, Hz. Ömer'den hadis işitmemiştir.

٢١٠١ – وعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّهُ سُئِلَ عَنِ الْعَجَائِزِ ، أَكُنَّ يَشْهَدْنَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلاَةَ ؟ فَقَالَ : " نَعَمْ ، وَالشَّوَابُّ "

[1] İbn Hibbân, *el-İhsân*, no. 2211.

رواه البزار والطبراني في الأوسط وزاد : " كُنَّ يُصَلِّينَ خَلْفَ مَنَاكِبِنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف.

2101. Enes b. Mâlik'e yaşlı kadınların Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber namaza katılıp katılmadıkları sorulduğunda: "Evet, hem yaşlılar, hem de genç kızlar katılırlardı" diye cevap verdi.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta "Bizim arkamızda Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) imamlığında namaz kılarlardı" ilavesiyle Taberânî rivayet etmiştir. Fakat senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Simtî zayıftır.

٢١٠٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاهِبِ ، نا أَبُو شِهَابٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الطَّيِّبِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ بِنْتِ أَبِي حَكِيمٍ ، قَالَتْ : " أَدْرَكْتُ الْقَوَاعِدَ ، وَهُنَّ يُصَلِّينَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَرَائِضَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الكريم بن أبي المخارق, وهو ضعيف.

2102. Ümmü Seleme binti Hakîm demiştir ki: "Yaşlı kadınlara yetiştim. Onlar Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında farz namazları kılarlardı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülkerim b. Ebi'l-Muhârik zayıftır.[1]

٢١٠٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى الضَّرِيرُ ، قَالَ : ثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، قَالَ : ثَنَا الْمُغِيرَةُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : " كُنَّ النِّسَاءُ يُصَلِّينَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، الْغَدَاةَ ، ثُمَّ يَخْرُجْنَ مُتَلَفِّعَاتٍ بِمُرُوطِهِنَّ "

رواه الطبراني في الأوسط, من طريق محمد بن عمرو بن علقمة, اختلف في الاحتجاج به .

2103. Ebû Hureyre demiştir ki: Kadınlar, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber sabah namazını kılarlar, sonra şallarını başlarına atarak dönerlerdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta kendisiyle ihticac konusu tartışmalı olan Muhammed b. Amr b. Alkame kanalıyla rivayet etmiştir.

---

[1] Bkz. no. 2111. Aynı hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 130'da ise "farz namazlar" ifadesine yer vermeksizin nakletmiştir. Fakat bu rivayet de senedinde yer alan İbn Ebî Leyla ve İbn Ebi'l-Muhârik sebebiyle zayıftır. Bkz. İbn Hacer, *İsâbe*.

٢١٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي الْوَلِيدِ قَالَ سَمِعْتُ الْقَاسِمَ يُخْبِرُ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ "لاَ خَيْرَ فِي جَمَاعَةِ النِّسَاءِ إِلاَّ فِي مَسْجِدٍ أَوْ فِي جَنَازَةِ قَتِيلٍ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط إلا أنه قال : " لا خير في جماعة النساء إلا في مسجد جماعة "

وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

2104. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Mescit veya bir maktulün cenaze namazı dışında bir maksatla kadınların toplanmasında hiç hayır yoktur"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta *"Cemaatle namaz kılınan cami dışında kadınların toplanmasında hayır yoktur"* ifadesiyle Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

٢١٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ غَيْلاَنَ قَالَ حَدَّثَنَا رِشْدِينُ حَدَّثَنِي عَمْرٌو عَنْ أَبِي السَّمْحِ عَنِ السَّائِبِ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " خَيْرُ مَسَاجِدِ النِّسَاءِ قَعْرُ بُيُوتِهِنَّ"

رواه أحمد وأبو يعلى ولفظه : " خير صلاة النساء في قعر بيوتهن "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

2105. Ümmü Seleme'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadınlar için en hayırlı mescit, evleridir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve ayrıca *"Kadınlar için en hayırlı namaz, evlerinin içinde kıldıkları namazdır"* ifadesiyle Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.

Yine Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[1]

٢١٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُوَيْدٍ الأَنْصَارِيِّ عَنْ عَمَّتِهِ أُمِّ حُمَيْدٍ امْرَأَةِ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُحِبُّ الصَّلاَةَ مَعَكَ. قَالَ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّكِ تُحِبِّينَ

1 Ahmed b. Hanbel, VI, 297; Ebû Ya'lâ, no. 7025. İkisinin senedinde de Ebu's-Semh ve Ümmü Seleme'nin azatlısı Sâib yer almıştır ki İbn Hibbân kendisini güvenilir görmüştür. Ayrıca bkz. İbn Huzeyme, no. 1683; Hâkim, *Müstedrek*, I, 209.

الصَّلاَةَ مَعِي وَصَلاَتُكِ فِي بَيْتِكِ خَيْرٌ لَكِ مِنْ صَلاَتِكِ فِي حُجْرَتِكِ وَصَلاَتُكِ فِي حُجْرَتِكِ خَيْرٌ مِنْ صَلاَتِكِ فِي دَارِكِ وَصَلاَتُكِ فِي دَارِكِ خَيْرٌ لَكِ مِنْ صَلاَتِكِ فِي مَسْجِدِ قَوْمِكِ وَصَلاَتُكِ فِي مَسْجِدِ قَوْمِكِ خَيْرٌ لَكِ مِنْ صَلاَتِكِ فِي مَسْجِدِي. قَالَ فَأَمَرَتْ فَبُنِيَ لَهَا مَسْجِدٌ فِي أَقْصَى شَيْءٍ مِنْ بَيْتِهَا وَأَظْلَمِهِ فَكَانَتْ تُصَلِّي فِيهِ حَتَّى لَقِيَتِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح غير عبد الله بن سويد الأنصاري ووثقه ابن حبان .

2106. Ebû Humeyd es-Sâidî'nin karısı Ümmü Humeyd'den nakledildiğine göre o, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) giderek: "Ya Resûlallah! Ben senin arkanda namaz kılmak istiyorum" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu: *"Senin benim arkamda namaz kılmak istediğini öğrendim. Fakat senin evinin içinde kılacağın namaz, avlusunda kılacağın namazdan daha hayırlıdır/sevaplıdır. Avluda kılacağın namaz, mahallende kılacağın namazdan daha hayırlıdır/sevaplıdır. Mahallende kılacağın namaz, kavminin mescidinde kılacağın namazdan daha hayırlıdır/sevaplıdır. Kavminin mescidinde kılacağın namaz da, benim mescidimde kılacağın namazdan daha hayırlıdır."* Bunun üzerine Ümmü Humeyd talimat verdi, onun için evinin en kuytu ve karanlık köşesine bir namaz odası yapıldı. Ondan sonra, ruhunu aziz ve celil olan Allah'a teslim edinceye kadar namazını hep orada kılardı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup Abdullah b. Süveyd el-Ensârî dışındaki ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Abdullah'ı da İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.

٢١٠٧ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ غُلَيْبٍ الْمِصْرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ عِمْرَانَ الرَّمْلِيُّ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ الْمُنْذِرِ السَّاعِدِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدَّتِهِ أُمِّ حُمَيْدٍ ، قَالَتْ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، يَمْنَعُنَا أَزْوَاجُنَا أَنْ نُصَلِّيَ مَعَكَ ، وَنُحِبُّ الصَّلاَةَ مَعَكَ ؟ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَلاَتُكُنَّ فِي بُيُوتِكُنَّ أَفْضَلُ مِنْ صَلاَتِكُنَّ فِي حُجَرِكُنَّ ، وَصَلاَتُكُنَّ فِي حُجَرِكُنَّ أَفْضَلُ مِنْ صَلاَتِكُنَّ فِي دُورِكُنَّ ، وَصَلاَتُكُنَّ فِي دُورِكُنَّ أَفْضَلُ مِنْ صَلاَتِكُنَّ فِي الْجَمَاعَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

2107. Ümmü Humeyd bildiriyor: Dedim ki: "Ya Resûlallah! Kocalarımız bizi senin arkanda namaz kılmaktan menediyorlar. Oysa ki biz seninle beraber namaz kılmak istiyoruz." Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sizin evlerinizin içinde kıldığınız namazlar, avlularında kıldığınız namazlardan daha faziletlidir. Avlularda kıldığınız namazlar, kendi mahallenizde kıldığınız namazlardan daha*

faziletlidir. Mahallenizde kıldığınız namazlar da cemaat arasında kıldığınız namazlardan daha faziletlidir."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[1]

٢١٠٨ – حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، نَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زَيْدِ بْنِ الْمُهَاجِرِ بْنِ قُنْفُذٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَلاَةُ الْمَرْأَةِ فِي بَيْتِهَا خَيْرٌ مِنْ صَلاَتِهَا فِي حُجْرَتِهَا ، وَصَلاَتُهَا فِي حُجْرَتِهَا خَيْرٌ مِنْ صَلاَتِهَا فِي دَارِهَا ، وَصَلاَتُهَا فِي دَارِهَا خَيْرٌ مِنْ صَلاَتِهَا خَارِجٍ "

رواه الطبراني في الأوسط ورجاله رجال الصحيح خلا بن المهاجر فإن ابن أبي حاتم لم يذكر عنه راو غير ابنه محمد بن زيد .

2108. Ümmü Seleme'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadının evinin içinde kıldığı namaz avlusunda kıldığı namazdan daha sevaplıdır. Avlusunda kıldığı namaz, mahallesinde kıldığı namazdan daha sevaplıdır. Mahallesinde kıldığı namaz da dışarıda kıldığı namazından daha sevaplıdır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri, Zeyd b. el-Muhâcir hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. İbn Ebî Hâtim, Zeyd b. el-Muhâcir'in oğlu Muhammed b. Zeyd'den başka bir ravisinden söz etmemiştir.

٢١٠٩ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَيُّوبَ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلالٍ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " صَلاَةُ الْمَرْأَةِ فِي بَيْتِهَا أَفْضَلُ مِنْ صَلاَتِهَا فِي حُجْرَتِهَا ، وَصَلاَتُهَا فِي حُجْرَتِهَا أَفْضَلُ مِنْ صَلاَتِهَا فِي دَارِهَا ، وَصَلاَتُهَا فِي دَارِهَا أَفْضَلُ مِنْ صَلاَتِهَا فِيمَا سِوَاهُ " ، ثُمَّ قَالَ : " إِنَّ الْمَرْأَةَ إِذَا خَرَجَتْ تَشَرَّفَ لَهَا الشَّيْطَانُ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

2109. İbn Mes'ûd demiştir ki: "Kadının evindeki namazı avlusundaki namazından daha faziletlidir. Avlusundaki namazı mahallesindeki namazından daha faziletlidir. Mahallesindeki namazı da başka yerde

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* XXV, 148. Senedinde ismi geçen Abdullah b. Süveyd'i İbn Hibbân'dan başkası güvenilir kabul etmemiştir. Ayrıca bkz. İbn Huzeyme, *Sahîh,* no. 1689; Beyhakî, *Sünen,* III, 132-133.

kılacağı namazdan daha faziletlidir." Sonra şunu ekledi: "Kadın dışarı çıktığında, şeytan gözlerini ona çevirir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٢١١٠ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ نُمَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الطَّيِّبِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ ، عَنْ أُمِّهِ ، قَالَتْ : " رَأَيْنَا النِّسَاءَ الْقَوَاعِدَ يُصَلِّينَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: عبد الكريم بن أبي المخارق, وهو ضعيف .

2110. Süleymân b. Ebî Hasme annesinden şu sözünü nakletmiştir: (Menapoz dönemine girmiş) Yaşlı kadınların mescitte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber namaz kıldıklarını gördüm.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülkerim b. Ebi'l-Muhârik zayıftır.

٢١١١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَحْمَدَ الْوَكِيعِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي الطَّيِّبِ ، عَنْ أُمِّ سَلْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ ، قَالَتْ : " رَأَيْنَا نِسَاءً مِنَ الْقَوَاعِدِ يُصَلِّينَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَرَائِضَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي ليلى ,واختلف في الاحتجاج به .

2111. Yine aynı kadından şu sözü nakledilmiştir: Ben (menapoz dönemine girmiş) bazı yaşlı kadınları Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber farz namazları kılarken gördüm.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Ebî Leylâ ile ihticac konusu tartışmalıdır.[1]

٢١١٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْوَاهِبِ ، نا أَبُو شِهَابٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الطَّيِّبِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ بِنْتِ أَبِي حَكِيمٍ ، قَالَتْ : " أَدْرَكْتُ الْقَوَاعِدَ ، وَهُنَّ يُصَلِّينَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَرَائِضَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الكريم, وهو ضعيف.

1 Bkz. no. 2102.

2112. Ümmü Süleym binti Ebî Hakîm demiştir ki: Ben, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber namaz kılan (menapoz dönemine girmiş) yaşlı kadınlara yetiştim.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdülkerîm zayıftır.

٢١١٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " مَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ فِي مَكَانٍ خَيْرٌ لَهَا مِنْ بَيْتِهَا إِلا أَنْ يَكُونَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ ، أَوْ مَسْجِدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلا امْرَأَةً تَخْرُجُ فِي مَنْقَلَيْهَا " يَعْنِي خُفَّيْهَا.

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

2113. İbn Mes'ûd demiştir ki: Bir kadın, Mescid-i Haram veya Mescid-i Nebevî dışında, evinin içinden daha hayırlı bir mekânda namaz kılmış olmaz. Fakat artık mestlerini giyinip, dışarı çıkmış olan kadın müstesnadır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٢١١٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَبَّ هَذِهِ الدَّارِ يَحْلِفُ فَيَبْلُغُ بِالْيَمِينِ " مَا مِنْ مُصَلًّى الْمَرْأَةِ خَيْرٌ لَهَا مِنْ بَيْتِهَا إِلا فِي حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ إِلا امْرَأَةٌ يَئِسَتْ مِنَ الْبُعُولَةِ فَهِيَ فِي مَنْقَلَيْهَا " ، قُلْتُ : مَا مَنْقَلَيْهَا ؟ قَالَ : " امْرَأَةٌ عَجُوزٌ قَدْ تَقَارَبَ خَطْوُهَا "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

2114. Yine İbn Mes'ûd kuvvetli yeminle derdi ki: "Hac ya da umreye gitme amacı dışında bir kadın için evinden daha hayırlı bir namazgâh yoktur. Fakat kocadan umudunu kesmiş, mestli kadın müstesnadır." Ravi der ki: "Mestli kadın ne demektir?" diye sordum. "Artık adımları kısalmış yaşlı kadın" dedi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٢١١٥ - وَعَنْهُ أَيْضاً قَالَ : مَا صَلَّتِ امْرَأَةٌ مِنْ صَلاةٍ أَحَبَّ إِلَى اللهِ مِنْ أَشَدِّ مَكَانٍ فِي بَيْتِهَا ظُلْمَةً "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

2115. Yine İbn Mes'ûd demiştir ki: "Allah nezdinde bir kadın, evinin en karanlık yerinde kıldığı namazından daha güzel bir namaz kılmamıştır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٢١١٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا سُوَيْدٌ أَبُو حَاتِمٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ مُوَرِّقٍ الْعِجْلِيِّ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمَرْأَةُ عَوْرَةٌ ، وَإِنَّهَا إِذَا خَرَجَتِ اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ ، وَإِنَّهَا أَقْرَبُ مَا تَكُونُ إِلَى اللَّهِ وَهِيَ فِي قَعْرِ بَيْتِهَا "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون

2116. Abdullah b. Mes'ûd'un naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kadın avrettir ve dışarı çıktığında şeytan gözlerini ona diker. Bu sebeple kadının Allah'a en yakın olduğu yer, evinin içidir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٢١١٧ - حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ حَمْزَةَ الزُّبَيْرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُبَيْدَةَ ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ خَالِدٍ ، عَنْ مَيْمُونَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنِ امْرَأَةٍ تَخْرُجُ فِي شُهْرَةٍ مِنَ الطِّيبِ ، فَيَنْظُرُ الرِّجَالُ إِلَيْهَا ، إِلا لَمْ تَزَلْ فِي سَخَطِ اللَّهِ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: موسى بن عبيدة ,وهو ضعيف .

2117. Meymûne binti Sa'd'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kokuya boyanarak dışarı çıkan, erkeklerin bakışlarına hedef olan her kadın, evine dönünceye kadar Allah'ın gazabını üzerine çekmiş olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mûsa b. Ubeyde zayıftır.

٢١١٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَيَّانَ الْمَازِنِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ مَرْزُوقٍ ، أَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " إِنَّمَا النِّسَاءُ عَوْرَةٌ ، وَإِنَّ الْمَرْأَةَ لَتَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهَا ، وَمَا بِهَا

مِنْ بَأْسٍ فَيَسْتَشْرِفُ لَهَا الشَّيْطَانُ ، فَيَقُولُ : إِنَّكِ لا تَمُرِّينَ بِأَحَدٍ إِلا أَعْجَبْتِهِ ، وَإِنَّ الْمَرْأَةَ لَتَلْبَسُ ثِيَابَهَا ، فَيُقَالُ : أَيْنَ تُرِيدِينَ ؟ فَتَقُولُ : أَعُودُ مَرِيضًا ، أَوْ أَشْهَدُ جِنَازَةً ، أَوْ أُصَلِّي فِي مَسْجِدٍ ، وَمَا عَبَدَتِ امْرَأَةٌ رَبَّهَا مِثْلَ أَنْ تَعْبُدَهُ فِي بَيْتِهَا "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

2118. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Kadınlar ancak avrettirler. Bir kadın hiçbir ihtiyacı yokken evinden dışarı çıkarsa şeytan onun peşine takılır ve ona: «Sen her kimin yanından geçersen, muhakkak onun hoşuna gidersin» der. Sonra kadın elbiselerini giyinir. Kendisine «Nere gidiyorsun?» diye sorulduğu zaman «Hasta ziyaretine veya cenaze namazına veyahut mescitte namaz kılmaya» diye cevap verir. (Şunu bilin ki) Bir kadın evinde Rabbine yaptığı ibadet kadar sevaplı hiçbir yerde ibadet yapamaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir ravilerdir.

٢١١٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، أنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أنا مَعْمَرٌ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ ، أَنَّهُ رَأَى ابْنَ مَسْعُودٍ ، يُخْرِجُ النِّسَاءَ مِنَ الْمَسْجِدِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ، وَيَقُولُ : " اخْرُجْنَ إِلَى بُيُوتِكُنَّ خَيْرٌ لَكُنَّ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون

2119. Ebû Amr eş-Şeybânî'den nakledildiğine göre o, Cuma günü Abdullah (b. Mes'ûd)'u kadınları mescitten çıkararak: "Evlerinize gidin. Bu sizin için daha hayırlıdır" derken görmüş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٢١٢٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " كَانَ الرِّجَالُ ، وَالنِّسَاءُ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يُصَلُّونَ جَمِيعًا ، فَكَانَتِ الْمَرْأَةُ إِذَا كَانَ لَهَا الْخَلِيلُ تَلْبَسُ الْقَالِبَيْنِ تَطُولُ بِهِمَا لِخَلِيلِهَا ، فَأَلْقَى اللَّهُ عَلَيْهِنَّ الْحَيْضَ ، فَكَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ يَقُولُ : أَخِّرُوهُنَّ حَيْثُ أَخَّرَهُنَّ اللَّهُ " قُلْنَا لأَبِي بَكْرٍ : مَا الْقَالِبَيْنِ ؟ قَالَ : " رَقِيصَتَيْنِ مِنْ خَشَبٍ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

2120. Abdullah b. Mes'ûd der ki: "İsrail oğullarının erkekleri ile kadınları birlikte namaz kılarlardı. Eğer bir kadının dostu varsa, dostuna uzun gözükmek için ayaklarına tahta ayaklar takardı. Bu yüzden -aziz

ve celil olan- Allah onları hayız hastalığına duçar etti." İbn Mes'ûd derdi ki: "Kadınları, Allah'ın çıkardığı yerlerden siz de çıkarın."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.